امثال العرب

ARABUM PROVERBIA

VOCALIBUS INSTRUXIT, LATINE VERTIT

COMMENTARIO ILLUSTRAVIT

ET SUMTIBUS SUIS EDIDIT

G. W. Freytag.

TOM. II.

Inest

A Meidanio collectorum proverbiorum

pars posterior.

Bonnae ad Rhenum,

MDCCCXXXIX.

Venditur apud **A. Marcum** bibliop. Bonnens.

Caput XV.

Littera Dhad.

١ ضَرَبَ أَخْمَاسًا لِأَسْدَاسٍ

1. Ostendit aquationes, quae quinto die fiunt propter aquationes sexto die.

Quod si vir longum iter suscipere vult, ad sitim ferendam adsuescit camelos, ut per quinque dies aqua carere possint pergens inde ad sex dierum spatium. Vocabulo ضرب hoc in proverbio significatio verbi اظهر ostendit tribuenda est, ut sensus sit: اظهر اخماسا لاجل اسداس. De eo proverbium adhibetur, qui unam rem ostendens aliam intendit et astutiam adhibet. Conf. Kam et Dj. s. خمس

٢ ضَرَبَ فِي جِهَازِهِ

2. Impegit se in utensilia sua.

Proverbium inde derivatum est, quod camelus sella ante ipsum in terram decidente timore perculsus et pedem offendens aufugit et non redit. Praepositio في ex omisso عاثرا „pedem offendens" pendet. Proverbium autem de eo dicitur, qui ad rem, quam fugit, postea non redit. conf. Kam

s. جهز, ubi legimus, verbum ضرب hoc in proverbio significationem verbi صار habere. Conf. d. Bertheaui libr. p. 7.

٣ ضَرَبَ عَلَيْهِ جِرْوَتَهُ

3. Adsuevit ad eam rem animam suam.

Vocabulo جروة significationem animae hoc in proverbio tribuunt, ut eius sensus sit: وطن عليه نفسه „Effecit, ut in ea re acquiesceret vel habitaret anima sua." Ebn-Alahrabius dixit, proverbii sensum esse: Patienter rem tulit. conf. Dj. s. جرى. Simili modo dicunt القى عليه جروته „Proiecit super id animam suam."

٤ ضِغْثٌ عَلَى إِبَّالَةٍ

4. Manipulus herbarum aridarum super lignorum fasce.

Loco vocis ابالة legitur ايبالة. Alii ابالة aut cum Teschdido aut sine Teschdido efferri posse dicunt. Proverbii sensus est: calamitas super calamitate. Conf. Dj. s. ابل conf. de Sacy Chrest. Ar. A. III. p. 196 sq. ed. alt. et Harir. p. v.

٥ ضَرَبَهُ ضَرْبَ غَرَائِبِ ٱلْإِبِلِ

5. Percussit eum, quemadmodum peregrini cameli percutiuntur.

Peregrini cameli, quum ad aquae receptaculum accedunt, a possessore vehementer repelluntur et percutiuntur; adhibetur igitur de modo, quo iniustus vehementissime repellitur. Legitur quoque sic proverbium: اضربه ضرب غريبة الابل „Percute eum, quemadmodum camela peregrina percutitur."

٦ ضَلَّ دُرَيْصٌ نَفَقَهُ

6. Erravit foetus muris in quaerendo foramine suo.

Legitur quoque الدريص cum articulo. In eum dicitur, qui in re sua rectam viam non invenit, ex gr. si quis inter litigandum argumenti obliviscitur. Conf. Kam. et Dj. s. v. درص.

٧ ضَحِّ رُوَيْدًا

7. Lente sacrifica!

Proverbium a sacrificando derivatum et in alias res translatum festinationem in rebus interdicit. Conf. Dj. s. ضحى. Samachscharius autem verbo significationem tribuit hanc: »Pascere sine pecus tempore meridiei« id quod praeferendum videtur, ut proverbii sensus sit: Paulatim pascere sine camelos tempore meridiei in itinere, ut advenientes ad locum destinatum satiati sint.«

٨ ضَلَّ حِلْمُ ٱمْرَأَةٍ فَأَيْنَ عَيْنَاهَا

8. Erravit prudentia feminae et ubi eius oculi (erant).

Id est: Pone, feminae prudentiam abiisse, ubi autem eius oculi erant? Proverbium significat, prudentis consilium longe abesse. Meid. In turbatum dicitur, qui rectum rei modum non invenit.

٩ ضَرِيَتْ فَهِيَ تَخْطَفُ

9. Exercitus est (vultur); abripit igitur.

Legitur quoque تَخَطَّفُ Samachschar. De eo dicitur, qui ex more suo alteri male facit, qua in re naturae instinctum sequitur. Comparatur vir in proverbio cum vulture venando et rapiendo adsuefacto.

١٠ الضَّجُورُ قد تُحْلَبُ العُلْبَةَ.

10. Camela multum vociferans in mulctram mulgetur.

In avarum dicitur, qui rem dare cogitur. Voci علبة infinitivi modo accusativi casus tributus est, quasi dictum esset: قد تحلب الحلبة المعهودة وهى ان تكون مِلْءَ العلبة »Mulgetur modo consueto, ita ut mulctra impleatur.« conf. C. XXI, 92.

١١ ضَرَبَ وَجْهَ الأَمْرِ وعَيْنَهُ

11. Percussit faciem rei et eius oculum.

De eo dicitur, qui bene tractando rerum statum omnino mutat.

١٢ أَضْحَكُ مِنْ ضَرْطِهِ وَيَضْرِطُ مِنْ ضَحِكِى

12. Rideo de eius crepitu ventris, et is ob meum risum crepitum ventris emittit.

Inter confabulantes quidam crepitum ventris emiserat, id quod in causa erat, cur alter rideret. Quod quum pedens vidisset, in tantum risum erupit, ut crepitum ventris retinere non posset. Ridens tum ista verba dixit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. Meid. De re mira adhibetur. Scharaf-Aldin.

١٣ أَضَرْطًا فَأَنْتَ الأَعْلَى

13. Num crepitum ventris emittis et tu superior es?

Solaico ben-Solacah Sahditae (conf. Hamas. 413. 415. 416.) noctu dormienti, vir quidam in eum decumbens dixit: te mihi captivum trade! Solaicus autem caput tollens dixit: »Nox longa est, et lunam lucentem habes« (C. I, 117), quae verba in proverbium venerunt. Alter pugno eum percutiens, repetivit verba dicens: O turpis! Te mihi captivum trade! Solaicus manum protrahens, eum firmiter ad

se attraxit, ut crepitum ventris emitteret. Quem Solaicus audiens ista verba dixit, quae significant, sine causa hominem queri. Samachscharius hunc proverbii sensum esse dixit: يضرب لمن يستكين هو في موضع العز والمنفعة »De eo adhibetur, qui se submittit, dum est in loco potentiae et utilitatis.« Scharaf-Aldinus autem haec verba adnotavit: يضرب مثلا للرجل يجتمع له اسباب الغلبة والقهر وهو مغلوب مقهور »Proverbium adhibetur de viro, cui sunt omnes causae victoriae et potentiae, dum victus et subactus est.«

١٤ ضَرَحَ الشَّمُوسُ نَاجِزًا بِنَاجِزٍ

14. Calcitravit refractarius (equus), dum ipse promtus est, contra promtum.

Proverbii huius explicatio talis est: الضرح الدفع بالرجل واصله التنحية يضرب لمن مثله يكايد في الشراسة ونصب ناجزا على الحال »Vocabulum ضرح significat: pede protrudit, dum primaria significatio removit est. In eum dicitur, qui sui simili insidiatur in malignitate. Accusativi casus autem voci ناجزا datus est, quod subiecti conditionem seu statum designat.

١٥ ضَرْطُ ذَلِكَ

15. Crepitus ventris is.

Arabes fabulantur, leonem conspectu asini terrorem concepisse, quod ungulas is robustas, aures longas, magnos dentes et magnum ventrem haberet. Interrogavisse autem leonem, ut rem nosceret, cuinam rei ungulae inservirent et asinum: locis duris, respondisse; tum: cuinam rei dentes? colocynthidi; cuinam aures? muscis. Cuinam denique rei venter, quum interrogasset leo, asinum proverbii verbis respondisse. His autem verbis quum nil boni in asino esse intellexisset, leonem eum lacerasse, dicunt. De viro dicitur, cuius externa forma timorem nobis iniicit

dum ipse omni virtute caret. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: ضرط اكثر ذاك »Peditum maximâ pars eius est.«

١٦ الضَّبُعُ تَأْكُلُ ٱلْعِظَامَ وَلَا تَدْرِي مَا قَدْرُ ٱسْتِهَا

16. Hyaena ossa edit et podicis sui mensuram non noscit.

Hyaena si ossa cum aviditate vorat, ea excernere non potest, quapropter proverbium in eum dicitur, qui in re modum excedit. Verba autem hic poetaé versus optime explicat:

فَلَا تَحْسِدِ ٱلْكَلْبَ أَكْلَ ٱلْعِظَامِ فَعِنْدَ ٱلْخِرَاءَةِ مَا تَرْحَمُهْ

»Ne cani, quod ossa edit, invideas, nam, quum alvum deponit, ei misericordiam non tribuis.«

Versus metrum Motakarib est. c. l. m. p. 281.

١٧ اضْطَرَّهُ ٱلسَّيْلُ إِلَى مَعْطَشِهِ

17. Torrens eum coegit fugere in locum, ubi sitit.

Bonum, quod possidebat, eum in malum coniecit. In opere Scharaf-Aldini, si vocalibus fides est habenda, معطشة »terra aqua carens« legitur. Sensus non differt.

١٨ أَضِئْ لِي أَقْدَحْ لَكَ

18. Accende mihi (lumen) et ego tibi igniarium fricabo.

Auxilium mihi praesta et ego tibi pari modo auxilio ero, ut de pari erga alterum agendi ratione adhibeatur. Alii dicunt sensum esse: Ostende mihi rem tuam necessariam, ut ei operam dem. Loco vocis اقدح legitur اكدح »operam tibi dabo.« Junusus ben-Habib dixit, quosdam Arabes putare, hoc in proverbio ludribium esse, quod, qui igniarium

possideat, ab alio lucem non petat. Meidanius autem sic proverbium intelligit, ut in voce اضىٔ (accende mihi lumen) maius quid insit, quam in voce اقدح (igniarium fricabo), quod mihi non item videtur.

١٩ ضَرَبَهُ فَرَكِبَ قَطْرَهُ

19. Percussit eum et tum is latere corporis vectus fuit.

Id est: Percussit eum ita, ut in unum corporis latus decideret. Proverbialiter loquendi modus in verbis ركب قطره est.

٢٠ ضَعِيفُ ٱلْعَصَا

20. Infirmo baculo praeditus.

Sic pastor appellatur, qui pecori commiseratione ductus parcet. Contrarium sensum habet صلب العصا, »Duro baculo praeditus.« Conf. Kam. et Dj. s. عصا

٢١ ضَرْطُ ٱلْبَلْقَاءِ جَالَتْ فِي ٱلرَّسَنِ

21. Peditum (equae) pedibus usque ad femora albis praeditae, quae capistro retenta circumivit.

Ebn-Alahrabius dixit, de re vana, quae non existat, et de eo, qui rem vanam promittat, proverbium adhiberi.

٢٢ ضَرْبُكَ بِٱلْفَطِيسِ خَيْرٌ مِنَ ٱلْمِطْرَقَةِ

22. Quod malleo ingente perculeris, melius est, quam quod virgâ perculeris.

Id est: Quando te alius quis subiugat, sit maior quam tu! Sed in Samachscharii opere legimus, sensum esse: In fortiore fiduciam ponas! Tum vertendum: percutis.

٢٣ ضَغَا مِنّى وَهُوَ ضَغَاءٌ

23. Vociferatus est de me; et hoc est vociferatio.

Vocabulum ضغا in cane, vulpe adhibetur, quando ob rem ipsi molestam leviter latrat, tum in omnem hominem, qui rem perficere non potest, transfertur. Proverbium significat, quendam nonnisi clamore vindicare se potuisse.

٢٤ ضُلُّ بْنُ ضُلٍّ

24. Error filius erroris.

In eum dicitur, qui maiorem rei partem corrumpit.

٢٥ ضَرْبًا وَطَعْنًا أَوْ يَمُوتُ الْأَعْجَلُ

25. Percutiendo et confodiendo (operam dabimus) aut moriatur is, cuius fatum magis properat.

De hoste dicitur i. e. Gladio et hasta pugnabimus, donec moriatur ex nobis is cuius fatum magis properat i. e. donec eum occidamus. Conf. C. XXIII, 96. Verba autem Alaghlabo Ihdjlitae tribuuntur. Versus est ad metrum Redjes pertinens. Conf. l. m. p. 230. Samachschar.

٢٦ أَضْلَلْتَ مِنْ عَشَرَ ثَمَانِيًا

26. E numero decem octo in errorem induxisti.

In eum dicitur, qui maiorem rei partem corrumpit.

٢٧ ضَرْطُ وَرْدَانَ بِسَوَادٍ فِي

27. Peditum Wardani in valle deserti.

Wardan nomen asini est. De eo dicitur, qui cum alio de re futili litigat.

٢٨ ضِرْطُ الْبَلْقَاءِ وَخْوَاخٌ نَعْقٌ

28. Peditum (equae) pedibus usque ad femora albis praeditae, debilis celeriter fugiens.

De superbo, qui strepitum edit, adhibetur. Vocabulum النعق explicatur vocibus السريع النفار »celeriter fugiens.« Vocabulum ضرط aut nominativi aut accusativi casus est. Si nominativum admittis هذا »hoc« (est peditum) supplendum; sin vero accusativum esse statuis, a verbo ضرط pepedit omisso dependet. Proverbii metrum Raml est. c. l. m. p. 238.

٢٩ الضَّرْبُ يُجَلِّي عَنْكَ لَا ٱلْوَعِيدُ

29. Percussio te liberat, non minae.

Non te minae liberant a malo, percutiendum tibi est. Similis ratio est proverbio: الصدق ينبي عنك لا الوعيد »Sinceritas a te abigit, non minae.« Conf. XIV, 29.

٣٠ ضَاجَّتْ فَزِدْهَا نَوْطًا

30. Multum mugit ob molestiam; adde igitur ei cophinum parvum!

A camelo aliove animali desumtum in eum transfertur, qui queritur de re sibi imposita petens, ut molestia minuatur; nihilominus eius onus augetur. Conf. 44.

٣١ ضَاقَتْ عَلَيْهِ ٱلْأَرْضُ بِرَحْبِهَا

31. Nimis angusta ei est terra, quamquam ampla est.

In eum dicitur, qui obstupefactus nescit, quo se convertat et quid agat.

٣٢ ضَرِمَ شَذَاتُهُ

32. Arsit eius lignum.

40. Lacerta terrae durae in lateribus magnae petrae.

Lacerta, quae in tali loco degit, a venatore capi non potest, nam terra effodi nequit. De prudente et cauto adhibetur, qui astutià non vincitur.

٤١ ضَيَّقَ الغَزْوُ اُسْتَهُ

41. Eius podicem incursio bellica angustum reddidit.

In timidum dicitur, qui in pugna praesens est.

٤٢ ضَرَبَةٌ بَيْضَاءُ فِي ظَرْفِ سَوْءٍ

42. Mel album in vase pravo.

In eum dicitur, cuius externa forma prava, interna conditio pulchra est.

٣٤ أَضَرِطًا آخِرَ الْيَوْمِ وَقَدْ زَالَ الظُّهْرُ

43. Num crepitum ventris (emittis) postremo die et meridies iam praeteriit.

Scharaf-Aldinus الظهر وقد زال omisit. Conf. C. I, 142.

٤٤ ضَجَّ فَزِدْهُ وِقْرًا

44. Multum mugiit ob molestiam; auge igitur eius onus!

Conf. prov. 30.

Forma comparativi.

٤٥ أَضْبَطُ مِنْ عَايِشَةَ بْنِ عَثْمٍ

45. Firmius tenens quam Ahjischahus ben-Ahtsm.

Virum illum, e gente Bahnu-Ahbd-Schams ben-Sahd oriundum, ad puteum camelos adduxisse narrant et, quum pauca in eo esset aqua, fratrem implendae urnae causa in eum immisisse. Camelis vehementer urgentibus, factum esse, ut iuvencus camelus in puteum detruderetur. Hunc autem cadentem cauda arrepta retinuisse, et fratre in puteo clamante: o frater mi, mors! dixisse: ad caudam iuvenci illa est. Tum iuvencum retraxisse. Hamsahus et Abu-l'Neda nomen Ahjischah efferunt; Almondserius autem عابسة Ahbisah. Alii habent Ahjischah ben-Ghanam.

٤٦ أَضْعَفُ مِنْ يَدٍ فِي رَحِمٍ وَأَضَلُّ مِنْ يَدٍ فِي رَحِمٍ

46. Debilior quam manus in utero; magis errans quam manus in utero.

Abu-Ahmruus dixit, proverbia embryonem spectare, cuius manus debilis sit. Alii dicunt, proverbiorum sensum esse: is, qui manum in uterum immittit, cavet, ne rem laedat. Conf. 54. Conf. XVIII, 210.

٤٧ أَضْيَعُ مِنْ قَمَرِ ٱلشِّتَاءِ

47. Magis amissus (inutilior) quam luna hiemis.

Sic dicitur, quia hiemis tempore homines luna lucente non confabulantur, ut tempore aestatis Arabum mos est.

Magna fame adfectus fuit. Chalilus hunc intelligendi modum adnotavit. Samachscharius شذاء habet. Huic autem vocabulo fragmentorum ligni significationem tribuendam esse puto.

٣٣ ضَبِّبُوا لِصَبِيِّكُمْ

33. Puero vestro cibum Dhabibah appellatum parate!

Dicitur quoque ضبّب لأخيك واستبقه »Para fratri tuo cibum Dhabibah et superstitem eum conserva! In codice Lugdun. لصبيتكم »pueris vestris« legitur. Proverbium hortatur homines, ut amicitiam et amorem colant et conservent.

٣٤ ضَرَبَهُ ضَرْبَةَ ٱبْنَةِ ٱقْعُدِى وَقُومِى

34. Percussit eum percussione filiae: sede et surge!

Id est: percussione eius, cui dicitur: sede et surge! i.e. percussione servae, quae sedet et surgit in servitio domini.

٣٥ ضِبَابُ أَرْضٍ حَرْشُهَا ٱلْأَرَاقِمُ

35. Lacertae terrae, cuius venando captae (lacertae) sunt serpentes necantes.

Voci حرش hoc in proverbio eadem significatio quam voci تحريش tribuitur. Nisi fallor, homines cum lacertis comparantur, quae re vera serpentes multum noxii sunt. In eos dicitur, quibus, quamquam exteriore pulchritudine et dignitate praediti sunt, neque vicinus neque propinquus salutem dicit. His autem verbis scholion significare videtur, omnes eorum propinquitatem fugere, quum periculosissimi sint.

٣٦ ضُرُوعُ مَعْزٍ ما لَهَا أَرْمَاتٌ

36. Mammae caprarum, quibus reliquiae lactis non sunt.

De eo dicitur, cuius exteriorem virtutis speciem beneficium non sequitur.

٣٧ ضَرَّةُ جَبَّارٍ رَعَاهَا المُنْصُلُ

37. Agmen magnum pecorum potentis, quae gladius pastum eduxit.

In pauperem dicitur, qui in potentis tutelam se recipit et ab eo defenditur.

٣٨ ضَايِفُ اللَّيْثِ قَتِيلُ المَحْلِ

38. Hospes leonis est a penuria occisus.

Leonis hospes nemo est, nisi quem penuria occidit. In virum dicitur, qui necessitate coactus vitae periculum non timet.

٣٩ ضَوَارِبُ بُسِّسْنَ لِعَرْفٍ بِالْيَدِ

39 Calcitrantes (camelae) leniter propulsae sunt ad ulcera in manu.

Vocabulo عرفة ulcus quod in vola manus est significatur. Vir autem, qui ulcere in vola manus adfectus est, mulgere non potest. Sensus proverbii est: Camelae calcitrantes, quae nonnisi cum magna difficultate mulgentur ad eum propulsae sunt, (ut eas mulgeat), cuius volae ulceribus adfectae sunt. De eo dicitur, cui res imposita est, quam perficere nequit.

٤٠ ضَبَّةُ حَزْنٍ فِي حَوَامِي قَلَعٍ

٤٨ أَضْيَعُ مِنْ غِمْدٍ بِغَيْرِ نَصْلٍ.

48. Inutilior, quam vagina sine cuspide.

Proverbii sensum poeta quidam in versu intexuit dicens:

وَانِّي وَاسْمَاعِيلَ يَوْمَ وَدَاعِهِ لَكَالْغِمْدِ يَوْمَ الرَّوْعِ فَارَقَهُ ٱلنَّصْلُ

وَإِنْ أَغْشَ قَوْمًا بَعْدَهُمْ أَوْ أَزُرْهُمْ فَكَالْوَحْشِ يُدْنِيهَا مِنَ ٱلْأُنْسِ ٱلْمَحْلُ

»Ego et Ismaihlus die valedictionis eramus ut vagina die terroris (pugnae), a qua cuspis discessit. Et si occurro genti post eos aut adeo eam (gentem), similis ero ferae, quam pabuli penuria homines adire cogit.«

Metrum versuum Thawil est. c. l. m. p. 161.

٤٩ أَضْيَعُ مِنْ دَمِ سَلَّاغٍ

49. Magis perditus, quam sanguis Sallaghi.

Alii cum littera ع viri nomen, qui ad gentem Ahbd-Al kais pertinet, enunciant. Alterum est proverbium a viro desumtum: دم سلّاغ جبار »Sanguis Sallaghi vindicta caret.« Proverbia haec duo Alnadhrus ben-Schomail in libro de proverbiis adnotavit.

٥٠ أَضَلُّ مِنْ مَوْؤُدَةٍ

50. Magis errans, quam puella vivens sepulta.

Hamzahus vocem موودة a radice اود »gravavit« derivavit, rectius vero a radice واد derivatur. Alhaistamus ben-Ahdi dixit, morem sepeliendi puellas vivas inter omnes Arabum gentes frequentem fuisse; paucas postea eum retinuisse, multas reliquisse, ut tempore ante Mohammedem rarus esset, nisi apud gentem Tamim, apud quam invaluisset. Huiusce rei causa talis fuisse narratur: gens Banu-Tamim a rege Alnohmano impositum tributum solvere recusaverat. Miserat igitur ad eam puniendam fratrem suum Alrajjanum cum

cohorte Dausar appellata, qui pecorâ eorum abegit, et uxores liberosque in captivitatem abduxit. His peractis gens Tamim ad regem legatos misit, qui peterent, ut homines redderentur. Rex decrevit, ut in voluntate captivorum res poneretur. Qui vellent, redirent, nolentes remanerent. Erat autem in eligendo dissensio inter captivos et filia Kaisi ben-Ahzim apud eum, qui eam captivam fecerat, remanere quam ad maritum redire malebat. Quod quum Kaisus ben-Ahzim audiret, se omnes puellas, quae ipsi nascerentur, vivas sepeliturum esse iuravit. Decem filias vivas sepelivit. Qui mos in familia eius retentus in causa erat, cur in Corani libro res vituperaretur. Conf. Sur. 81, 8.

٥١ أَضَلُّ مِنْ سِنَانٍ

51. Magis errans quam Sinanus.

Viri nomen est Sinanus ben-Abi-Haritsah Morrita. Quem quum gens propter beneficia in alios ab ipso collata vehementer vituperasset, camelam Aldjahul appellatam conscendit et in desertum iter direxit. Nunquam eius vestigia reperta sunt, ut nonnulli eum a daemonibus abreptum esse, putarent. Ei autem ضالّة غطفان »Errabundum animal Ghathfani« cognomen dantes, dicere solebant: لا افعل ذلك حتى يرجع ضالة غطفان »Non id faciam donec errabundum animal Ghathfani redeat.« Habuit filium Harimum ben-Sinan liberalitate notum. conf. اجود من هرم et prov. 52.

٥٢ أَضَلُّ من قَارِظِ عَنَزَةَ

52. Magis errans, quam folia Karaths colligens e gente Ahnasah.

Conf. C. I, 371. Nomen viri est Jadscorus ben-Ahnasah. Ebn-Alahrabius historiam narrans dixit: huiusce causa gens Kodhaah ex urbe Mecca emigravit. Chosaimahus ben-Malic ben-Nahd Fathimam filiam Jadscori ben-Ahnasah

amabat, sed impediebatur, quominus eam in matrimonium duceret. Hic quodam die cum patre puellae foliorum Karaths colligendorum causa exierat. In puteo antiquo mel ab apibus collectum inveniebant, et sorte ducta Jadscoro in puteum, ut mel inde colligeret, descendendum erat. Chosaimahus autem eum inde educere recusavit, nisi filiam Fathimam ipsi in matrimonium dedisset. Alter, se isto in statu rem non facturum esse dixit, sed si ipsum eduxisset, iterum petituro eam dare promisit. Chosaimahus autem eum in puteo relinquens abiit, et quum rediens de socio interrogaretur, dixit, eum alia via incessisse; sed quum illum versus hos recitantem audivissent:

فَتَاةٌ كَأَنَّ فِتَاتَ ٱلْعَبِيرِ بِفِيهَا يُعَلُّ بِهِ ٱلزَّنْجَبِيلُ

قَتَلْتُ أَبَاهَا عَلَى حُبِّهَا فَيَمْنَعُنِى نَيْلَهَا أَوْ يُنِيلُ

»Puella, ac si fragmenta ambari in eius ore cum vino rigata sint. Occidi eius patrem, dum eam amabam; et mihi eam aut recusare aut dare poterat.« [1])

eum occidisse virum, putarunt, et se vindicaturi eum occidere volebant. At cognati iuvenem defendebant. Haec erat causa, cur gens Becr et Kodhaah inter se pugnarent, et Tehamam postea relinquerent. Alter quoque est Harimus appellatus, qui folia Karaths colligens periit. Quaenam autem huic interitus causa fuerit, nescitur. Conf. Kam. et Dj. s. v. قرظ

٥٣ أَضَلُّ مِنْ ضَبٍّ ومن وَرَلٍ ومِنْ وَلَدِ ٱلْيَرْبُوعِ

53. Magis errans, quam lacerta Dhabb appellata; quam lacerta Waral appellata; quam foetus muris campestris.

---

1) Versuum metrum Motakarib est. C. l. m. p. 231.

Accidit enim, ut illa animalia foramen suum invenire non possint. Conf. C. VI, 196.

٥٤ أَضَلُّ مِنْ يَدٍ فِي رَحِمٍ

54. Magis errans, quam manus in utero. Conf. prov. 46. conf. C. IX, 47.

٥٥ أَضْيَقُ مِنْ ظِلِّ ٱلرُّمْحِ وَمِنْ خُرْتِ ٱلْإِبْرَةِ وَمِنْ سَمِّ ٱلْخِيَاطِ وَمِنْ زُجٍّ وَمِنْ تِسْعِينَ

55. Angustior, quam umbra lanceae; quam foramen acus; quam foramen acus;[1]) quam inferior cuspis lanceae; et quam nonaginta.

Dicitur quoque اضيق من سم الابرة. Ante تسعين omissa est vox عقد »quam numerus denarius nonaginta; hic enim angustissimus numerorum denariorum esse dicitur, ut mihi videtur, quia omnium postremus est.

٥٦ أَضْيَقُ مِنْ مَبْعَجِ ٱلضَّبِّ

56, Angustior, quam locus in latibulo lacertae, ubi id diffindit et dilatat.

Sic vocabulum مبعج in scholiis explicatum est: هو مستقر الضب فى جحره حيث يبعجه اى يشقه ويوسعه »Est locus lacertae in latibulo, ubi id diffindit et dilatat.« In codice meo منعج et in scholiis ينعجه legitur. Quae res fuit in causa, cur in lexico meo منعج adnotaverim, quod mihi, inspectis aliis codicibus, vitiosum videtur.

1) Burckhardtus p. 105 habet اضيع من سم الخياط; id quod minus placet.

٥٧ أَضْيَقُ مِنَ النُّخْرُوبِ

57. Angustior, quam vesparum habitaculum.

٥٨ أَضْعَفُ مِنْ بَقَّةٍ وَمِنْ بَعُوضَةٍ وَمِنْ فَرَاشَةٍ وَمِنْ قَارُورَةٍ

58. Debilior, quam culex; quam culex; quam papilio parvus noctu ad candelas advolitans; quam ampulla.

٥٩ أَضْعَفُ مِنْ بَرْوَقَةٍ

59. Debilior, quam arbor Barwakah appellata.

Conf. XIII, 140. Ad explicandam proverbii causam Scharaf-Aldinus adnotavit: شجيرة ضعيفة لها ثمر اسود اذا اصابها المطر الغزير هلكت واذا حميت عليها الشمس ذبلت على المكان »Est arbor parva (frutex fort.) debilis, fructus nigros proferens, quae pluvia abundante rigata perit et solis ardore adfecta flaccida est super loco.« Poetae autem lignum huius arboris frequentius adhibuerunt ad debilitatem significandam. Sic Djerirus in hoc versu:

كَأَنَّ سُيُوفَ ٱلتَّيْمِ عِيدَانُ بَرْوَقٍ إِذَا نُضِيَتْ عَنْهَا لِحَرْبٍ جُفُونُهَا

»Gladii gentis Taim ligno arboris Barwak appellatae similes sunt, quando ad bellum e vagina educuntur.«

Metrum versus Thawil est. Conf. l. m. p. 161.

٦٠ أَضْيَعُ مِنْ لَحْمٍ عَلَى وَضَمٍ وَمِنْ بَيْضَةِ ٱلْبَلَدِ وَمِنْ تُرَابٍ فِي مَهَبِّ رِيحٍ وَمِنْ وَصِيَّةٍ

60. Magis periens, quam caro super laniario; quam ovum struthiocameli (vel tubera terrae[1]); quam terra in loco, ubi ventus flat; quam mandatum.

Scharaf-Aldinus postremi proverbii hanc esse causam adnotavit: لان الموصى اليه لا يهتم بالحاجة اهتمام صاحبها بها »Quoniam is, cui mandatum datum est, de re peragenda non tam sollicitus est, quam qui mandatum dedit.«

٦١ أَضْرَطُ مِنْ عَيْرٍ وَمِنْ عَنْزٍ وَمِنْ غُولٍ

61. Saepius pedens quam asinus; quam capra; quam daemon.

٦٢ أَضْبَطُ مِنْ ذَرَّةٍ وَمِنْ نَمْلَةٍ وَمِنَ ٱلْأَعْمَى وَمِنْ صَبِيٍّ

62. Firmius tenens, quam parva formica; quam formica; quam caecus; quam puer.

٦٣ أَضْوَأُ مِنَ ٱلصُّبْحِ وَمِنْ نَهَارٍ وَمِنِ ٱبْنِ ذُكَاءَ

63. Clarior, quam Aurora; quam dies; quam Aurora.

Scharaf-Aldinus habet من النهار.

1) Conf. C. IX, 60. et 50.

Proverbia recentiora.

٦٤ ضَحِكُ ٱلْجَوْزَةِ بَيْنَ حَجَرَيْنِ

64 Risus nucis inter duos lapides.

٦٥ ضَيِّقُ ٱلْحَوْصَلَةِ.

65. Angusta ingluvie praeditus.

De avaro dicitur; sed Burckhardto p 104. in eum dicitur, qui secreta divulgat, dixit enim: »This is said of a person who blabs every secret.« Conf. C. I, p. 425.

٦٦ ضَرَطَتْ فَلَطَمَتْ عَيْنَ زَوْجِهَا

66. Crepitum ventris emisit, et tum faciem mariti sui percussit.

٦٧ ضَعِ ٱلْأُمُورَ تَضَعْكَ مَوْضِعَكَ

67. Sine res suo loco et eae tuo loco te sinent.

Proverbium quoque sic legitur: ضع الامور مواضعها يضعك موضعك

٦٨ إِضْرِبْ ٱلْبَرِيَّ حَتَّى يَعْتَرِفَ ٱلسَّقِيمُ

68, Percute sanum, donec aegrotus confiteatur.

٦٩ ٱلضَّرْبُ فِي ٱلْجَنَاحِ وَٱلسَّبُّ فِي ٱلرِّيَاحِ

69. Percussio in latere, convicium in ventis.

٨١ ضحك الأفاعي في جراب النورة

70. Risus viperarum in sacco calcis vivae.

Burckhardtus (p. 104.) narravit, pueros in Aegypto ponere serpentes in sacco cum calce viva, cui aquam adderent, et sonos, quos serpentes ob dolores ederent, serpentum risum appellare.

Caput XVI.

Littera Tha.

طَوَيْتُهُ عَلَى بِلَالِهِ وَعَلَى بُلَّتِهِ

1. Complicui eum (utrem) quum madidus esset.

Suffixum ad vocem السقاء utrem referendum est. Uter, qui complicatur, dum siccus est, rumpitur; sin vero complicatur, dum madidus est, putridus fit et lac corrumpitur. Proverbium indicat, nos ferre virum, in quo vitium sit, quia in eo amor erga nos remanserit. Dixit poeta:

وَلَقَدْ طَوَيْتُكُمْ عَلَى بَلَّاتِكُمْ وَعَلِمْتُ مَا فِيكُمْ مِنَ ٱلْأَذْرَابِ

فَإِذَا ٱلْقَرَابَةُ لَا تُقَرِّبُ قَاطِعًا وَإِذَا ٱلْمَوَدَّةُ أَقْرَبُ ٱلْأَنْسَابِ

»Iam vos complicui, dum madidi eratis et vitia vestra mihi nota erant. Propinquitas se segregantem propius non adducit, amor potius est optima generis coniunctio.«

Versuum metrum Camil est. c. l. m. p. 212. Vario modo proverbium enunciatur. Meidanius nonnisi duos aut بلاله aut بلّته enunciandi modos adnotavit. In Kamusi opere multi adnotati sunt. Conf. lexic. meum.

٢ طَارَتْ بِهِمِ ٱلْعَنْقَاءُ

2. Eos volatu gryps abstulit.

Vocabulo العنقاء »longum collum habens« avis magna fabulosa, quam antiquo tempore vixisse dicunt, designatur. Nomen aut eo inditum esse putant, quod in collo torqui simile album habuisset aut quod longo collo praedita fuisset. Alcalbius fabularum narrator sic retulit: In terra aboriginum (اهل الرس) mons erat altus Damch (altus) appellatus. In eo avis omnium maxima, longo collo praedita, pulcherrima et omnibus coloribus ornata sedem habebat et avium carne nutriebatur. Quae quum fame adflicta avibus deficientibus puerum abripuisset et postea puellam, incolae hac de re apud prophetam Henthselahum ben-Zafwan questi sunt. Deum igitur hic invocavit, ut eam fulmine misso perderet. Avis autem illa cognomen مغرب (Moghrib) accepit, quod omnia, quae rapuerat, in regionem longe remotam auferre solebat. Poetae istam avem in carminibus suis saepius respiciunt. Sic Ahntarahus ben-Alachras Thajjita mortem Chalidi ben-Jasid deplorans dixit:

لقد حلقت بالجود فتخاء كاسر كفتخاء دمخ حلقت بالحزور

„Iam in aerem abripuit liberalitatem unguibus largis praedita (avis), ossa frangens (i. e. mors), quemadmodum gryps montis Damch adolescentem robustum in aerem abripuit.“[1])

De re, quae periit aut evanuit, dicere solent: حلقت به في الجو عنقاء „Gryps id in aerem abstulit.“

٣ طَالَ ٱلْأَبَدُ عَلَى لُبَدَ

---

1) Metrum est Thawil. Conf. l. m. p. 161. Corrigendus est hic versus in scholiis Haririi p. 594, ubi الجود legitur. Scholion falso dixit: دمخ اسم رجل „Damch nomen viri est.“ Conf. C. IV, 28.

3. Tempus futurum super aquila Lobad appellato longum fuit.

Diu vixit aquila Lobad, ut vita ipsi molesta esset. Lokmanus ille antiquus ben-Ahd appellatus, sic Arabes fabulantur, eligendi veniam acceperat inter septem vultures et septem stercora cinericiorum in monte difficili accessu pluviae guttis non adfecta, ut ipsi vitae spatium esset durans usque ad mortem ultimi vulturis aut dum stercora illa superessent. Elegit vultures, quorum singuli circiter quingentos annos vivebant, ultimus autem eorum, cui Lobad nomen erat, maius temporis spatium, ut totum vitae Lokmani spatium trium millium et quingentorum annorum fuisse dicatur. Huiusce fabulae mentionem saepius poetae fecerunt.

Dixit Alahscha:

وَأَنْتَ ٱلَّذِى أَلْهَيْتَ قَيْلًا بِكَأْسِهِ وَلُقْمَانَ إِذْ خَيَّرْتَ لُقْمَانَ فِى ٱلْعُمْرِ

لِنَفْسِكَ أَنْ تَخْتَارَ سَبْعَةَ أَنْسُرٍ إِذَا مَا مَضَى نَسْرٌ خَلَوْتَ إِلَى نَسْرِ

فَعُمِّرَ حَتَّى خَالَ أَنَّ نُسُورَهُ خُلُودٌ فَهَلْ تَبْقَى ٱلنُّفُوسُ عَلَى ٱلدَّهْرِ

„Tu is es, qui Kailum[1]) poculo suo oblectavit, et Lokmanum, quum Lokmano vultures eligere permisisses (dicens:) Tibi concessum est, septem vultures eligere, quando unus periit, alium sumes. Diuturna autem eius vita erat, ut putaret, vultures sempiternos esse. Num vero animae diuturnitate tempus vincunt? [2])“

Dixit Alnabegha:

أَخْنَى عَلَيْهَا ٱلَّذِى أَخْنَى عَلَى لُبَدِ

„Perdidit eam is, qui vulturem Lobad perdidit.“

Dixit Lebidus:

---

1) Conf. C. III, p. 49.

2) Metrum versuum Thawil est. Conf. l. m. p. 161.

وَلَقَدْ جَرَى لُبَدٌ فَأَدْرَكَ جَرْيَهُ رَيْبُ ٱلْمَنُونِ وَكَانَ غَيْرَ مُثَقَّلِ

لَمَّا رَأَى لُبَدُ ٱلنُّسُورَ تَطَايَرَتْ رَفَعَ ٱلْقَوَادِمَ كَٱلْفَقِيرِ ٱلْأَعْزَلِ

مِنْ تَحْتِهِ لُقْمَانُ يَرْجُو نَهْضَهُ وَلَقَدْ رَأَى لُقْمَانُ أَنْ لَا يَأْتَلِي

„Profecto cucurrit vultur Lobad et eius cursum mors, onere haud gravata, assecuta est. Quum vultur Lobad vidisset vultures inter se volatu certantes, anteriores pennas sustulit sicut pauper inermis. Sub eo positus erat Lokmanus sperans fore, ut in aerem se attolleret et iam viderat Lokmanus, eum haud cunctari.“

Narrant autem, patruelem Lokmani, quum non nisi hic ultimus vultur superesset, dixisse: o patrue mi, non restat tibi vitae spatium nisi vitae huiusce spatium; at Lokmanum respondisse: at hic Lobad est, quo vocabulo aeternitatem in sua lingua significasset. Simili modo in proverbio dicitur: اتى ابد على لبد »supervenit tempus futurum Lobado« i. e. Lobadus tandem mortuus est.

٤ أَطِرِّى فَإِنَّكِ نَاعِلَةٌ

4. In viae latere incede (o femina), nam tu soleas habes!

Verbum اطر In lateribus viae (طرة) incessit significat. Ebn-Alsiccitus dixit, vocem اطرى significare ادلى „gestibus amantis utere!“ Abu-Ohbaidus autem dixit, proverbii sensum esse: „Suscipe rem difficilem, nam tu eam perficere potes.“ Causam proverbii eam fuisse, quod vir feminae, quae pascens in solo aequali et molli incederet, haec verba dixisset, ut in latere fluvii, ubi terra aspera esset, incederet. Almobarredus et Ebn-Alsiccitus putant, in eo aequalem esse allocutionem viri et feminae, duorum et plurium. Sunt autem, qui اطرى enuncient, quod a طرر lapis acuminatus derivandum, „incede in lapidibus

acuminatis" vertendum est. Kamusi auctor et Djeuharius etiam طرى legi adnotaverunt. Abu-Ohbaidahus dixit, in proverbio vocem ناعلة de soleis non proprie intelligendam esse, sed de pedibus duris. Scharaf-Aldinus dixit, ista verba servam camelos pascentem alteri pascenti dixisse.

٥ أُطْرُقِى وَمِيشِى

5. Percute (o femina) lanam et lanam cum pilis misce!

Verbum طرق significat: instrumento مطرقة appellato lanam percussit. In eum dicitur, qui in sermone verba vera cum falsis miscet. Abu - Ohbaidahus haec adtulit: الميش ان تخلط صوفا حديثا بنكث صوف عتيق لم تطرقه اى تنددفه يقال يضرب فى المزاول ما لا ينتجه له „Verbum ماش significat te miscere lanam novam cum partibus dissolutis lanae veteris, quam instrumento مندفة appellato non concussisti. Proverbium in eum dicitur, qui rei ipsum non spectanti operam dat.

Dixit Rubahus:

عَاذِلَ قَدْ أُولِعْتِ بِالتَّرْقِيشِ الَىَّ سِرًّا فَاطْرُقِى وَمِيشِى

„O reprehendens! tu operam das, ut ad me secreto nuntios fucatos perferas. Percute lanam et lanam cum pilis misce!"

Vox عاذل est pro يا عاذلة. Istam particulam abiicere et vocem abbreviare non licet nisi in nominibus propriis; sed in duabus vocibus صاحبة et عاذلة ob frequentem usum rem admiserunt. Versuum metrum Sarih est. C. l. m. p. 246. Scharaf-Aldinus et Samachscharius proverbium sic explicarunt: اى اصلحى وافسدى ولا يكن فعلك كله فسادا يضرب للمفسد الذى لا يرجع من الصلاح الى شى „Id est: repara et corrumpe! et ne sit agendi ratio tua omnino corrumpens. De corrumpente adhibetur, qui nil reparat."

٦ أَطْعَمَتْكَ يَدٌ شَبِعَتْ ثُمَّ جَاعَتْ وَلَا أَطْعَمَتْكَ يَدٌ جَاعَتْ ثُمَّ شَبِعَتْ

6. Cibet te manus, quae satiata fuit, tum esurivit, et non te cibet manus, quae esurivit, tum satiata fuit.

Dixit Alscharkius: Verbis filio suo bene precata est mater, quum ad victum quaerendum se exiturum esse dixisset.

٧ طَارَ بِاسْتٍ فَزِعَةٍ

7. Avolavit cum podice metuente.

De eo dicitur, qui timens fugâ evadit, postquam parum abfuerat, quin in calamitatem incideret.

٨ طَلَبَ ٱلْأَبْلَقَ ٱلْعَقُوقَ

8. Petiit variegatum praegnantem.

Vocabulum أبلق nonnisi in mare adhibetur, quapropter cum praegnante illa vox coniungi non potest. Proverbium igitur rem absurdam, impossibilem significat. Narrant, virum quendam ad Moahwijjahum venisse, dicentem: Da mihi stipendium; respondisse illum: faciam; tum virum dixisse: et filio meo; et quum Moahwijjahus se hoc non facturum esse dixisset, virum addidisse, et familiae meae; tum denique Moahwijjahum hunc versum dixisse:

طَلَبَ ٱلْأَبْلَقَ ٱلْعَقُوقَ فَلَمَّا لَمْ يَنَلْهُ أَرَادَ بَيْضَ ٱلْأَنُوقِ

„Petiit variegatum praegnantem (rem absurdam) et quum non accepisset illam rem, voluit ovum avis Anuk. (i. e. rem, quae difficilis inventu est.)

Versus metrum Chafif est. C. l. m. p. 262.

٩ أَطْعِمْ أَخَاكَ مِنْ عَقَنْقَلِ ٱلضَّبْ
إِنَّكَ إِنْ تَمْنَعْ أَخَاكَ يَغْضَبْ

9. Edendum da fratri tuo e ventriculo lacertae Lybicae; et si non dabis fratri tuo, irascetur.

Vocabulum عقنقل ventriculum lacertae Lybicae significat, in quo res, quas edit, collectae sunt. Proverbium in consolatione adhibetur. Conf. prov. 19. Versus est metri Sarih. c. l. m. p. 246. Versus autem in Scharaf-Aldini opere sic legitur:

أَطْعِمْ أَخَاكَ مِنْ عَقَاقِيلِ ٱلضَّبْ إِنَّكَ إِنْ لَمْ تُطْعِمْهُ يَغْضَبْ

Proverbium, omissa posteriore parte, sic quoque legitur:

أَطْعِمْ أَخَاكَ مِنْ عَقَنْقَلِ ٱلضَّبْ

Addit Scharaf-Aldinus, istum ventriculum lacertae abiici, ut proverbium in ludibrio (فى الهزء) adhibeatur.

١٠ أَطْرَقَ إِطْرَاقَ ٱلشُّجَاعِ

10. Siluit modo serpentis.

De viro intelligente et in rebus versuto dicitur. Cecinit poeta Almotalammes appellatus:

وَأَطْرَقَ إِطْرَاقَ ٱلشُّجَاعِ وَلَوْ رَأَى مَسَاغًا لِنَابَيْهِ ٱلشُّجَاعُ لَصَمَّمَا

„Et siluit modo serpentis et si locum dentibus suis licitum vidisset serpens, profecto momordisset.“

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161. Scharaf-Aldinus et Samachscharius adnotarunt, proverbium de irato adhiberi.

١١ أَطْرِقْ كَرَا إِنَّ ٱلنَّعَامَ فِي ٱلْقُرَى

11. Sile te deprimens, o perdix! nam in pagis struthiocameli sunt.

Sunt, qui dicant, كرا eandem significationem habere, quam كروان; Alchalilus autem, كرا marem avis كروان appellatae esse, contendit. Narravit idem, venatores in venanda ista ave adhibere verba: اطرق كرا انك لن ترى „Sile o perdix, non te videbunt.“ Auditis istis verbis avem corpus ad terram deprimere, ut iniecto panno capi posset. Abu-l'Haitsanius dixit, avem similem esse anati, et per noctem non dormire. Nomen inditum esse a re naturae suae contraria sc. a dormiendo (كرا). De eo proverbio utuntur, qui sine utilitate loquitur, ut ei sermo interdicatur. Verba autem in proverbio „in pagis struthiocameli sunt“ significant: timendum tibi est, ne struthiocameli adveniant, et te pedibus conculcent. Sic Meidanius; at vero Scharaf-Aldinus et Samachscharius proverbium sic explicarunt: Voce كرا marem avis حبارى appellatae significari, longum collum habentem. Verba autem proverbii venatorem dicere, ut significet, aves maiores et longiore collo praeditas (sc. struthiocamelos) venando captas et a deserto in pagos transportatas esse. Adhiberi proverbium de superbo, dum nobilior se submiserit. Dixit poeta:

إِذَا رَآنِي كُلُّ بَكْرِيٍّ بَكَا أَطْرَقَ فِي ٱلْبَيْتِ كَإِطْرَاقِ ٱلْكَرَا

»Quando me conspiciunt Becritae omnes, plorant, silent in domo se deprimentes modo perdicis.«

Metrum versus et proverbii Redjes est. Conf. l. m. p. 230.

In Kamusi autem opere legimus, proverbium adhiberi de eo, qui verbis lenibus et blandis decipiatur, ut obrui possit. Djeuharius denique, proverbium adhiberi de homine sui admiratione pleno (للمعجب بنفسه), adnotavit.

١٢ أَطْرِقْ كَرَا يُحْلَبْ لَكَ

12. Sile o perdix; tibi mulgebitur.

In stultum dicitur, quem, ut rem inanem optet, incitas et qui fidem tibi habet.

طَارَتْ عَصَافِيرُ رَأْسِهِ ١٣

13. Avolarunt passeres capitis sui.

De eo dicitur, qui commotus et terrore perculsus est.

طَيُورٌ فَيُوءٌ ١٤

14. Volans rediens.

In eum dicitur, qui celeriter irascitur; sed ab ira celeriter recedit. Non est silentio praetereundum, in Kamuso tam Calcuttensi, quam Turcico طيور فيور legi, ita ut in utraque voce littera ياء signum Teschdidi habeat. Videtur igitur hoc in loquendi modo فيور ob homoioteleuton e voce فيوء ortum aut a radice فار efferbuit derivandum esse. Sed hoc sensui proverbii, quem ipse Kamusi auctor adnotavit, aptum non esset.

طَامِرُ بْنُ طَامِرٍ ١٥

15. Abiens filius abientis.

Abu-Ahmruus dixit: i. e. »longinquus filius longinqui« a verbo طمر abiit ad regionem. De eo dicitur, qui, quamquam genere ignoto ortus est, in homines insilit. conf. Djeuhar.

طَمِعُوا أَنْ يَنَالُوهُ فَأَصَابُوا سَلَعًا وَقَارًا ١٦

16. Eum capere cupierunt, et arborem Salah et Kar assecuti sunt.

Sunt nomina duarum arborum amararum. In eum dicitur, qui desiderii sui particeps haud factus est. In Samachscharii opere legitur: اى شجرتى سمر فهلكوا يضرب

لمن توقع خيرا فاصابه شر ,,i. e. duas arbores venenatas et tum periere. De eo adhibetur, qui bonum exspectans malum adsequitur.

١٧ الطَّعْنُ يَظْأَرُ

17. Confossio propensum reddit.

Id est. Quod cum hasta confodis efficit, ut timore perculsus ad pacem faciendam paratus sit. Samachscharius et Scharaf-Aldinus dicunt, proverbium de avaro adhiberi, qui metu perculsus dona det. In Djeuharii codice يظاره legitur; id quod Firuzabadius vituperavit. In Kamuso autem legitur: الطعن ظار قوم; id quod idem significat. Conf. Cap. XVII, 1.

١٨ أَطْيَبُ مُضْغَةٍ صَيْحَانِيَّةٌ مُصَلَّبَةٌ

18. Optima res, quae manducatur, est dactylus Medinensis cum medulla commixtus.

Proverbii verba significant, duas res esse convenientes et aptas. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus مصليه »sole coctus« legitur. Proverbium, quod filiae Alchossi[1]) ibi adscribitur, significare dixerunt, rem bonam esse habendam.

١٩ أَطْعِمْ أَخَاكَ مِنْ كُلْيَةِ الأَرْنَبِ

19. Edendum da fratri tuo e rene leporis.

In consolatione adhibetur. Frater tuus a te consolandus est. conf. prov. 9.

٢٠ طَعَنَ فُلَانٌ فُلَانًا الأَنْجَلَيْنِ

20. Adflixit quidam alterum infortunio sermonis.

———

1) Hind filia Alchossi ad gentem Jjad, secundum aliorum opinionem ad gentem Ahmalekitarum pertinebat.

Sic in scholiis proverbium explicatum est: اى رماه بداهية من الكلام وهو الثجلة وهى عظم البطن وسعته قلت ويروى هذا على وجه التثنية والصواب الاثجلين على وجه الجمع مثل الاقورين والفتكرين والبلغين واشباهها والعرب تجمع اسماء الدواهى على هذا الوجه للتاكيد والتهويل والتعظيم »Id est: adflixit eum calamitate sermonis et hoc est الثجلة, id quod magnitudinem ventris et eius amplitudinem significat. Haec quidem vox modo Dualis effertur; sed rectus est pluralis in enunciando modus, quemadmodum الاقورين, الفتكرين, البلغين etc. dicitur; Arabes enim vocibus, quae infortunium designant, pluralis numerum dederunt, ad vim vocabulorum augendam et metum aliis iniiciendum et amplificandam significationem.« Conf. Kam. s. ثجل

٢١ طَارَتْ عَصَا بَنِى فُلَانٍ شِقَقًا

21. Avolavit baculus gentis cuiusdam, ut schidia fierent.

Gens in varias regiones dispersa fuit. Dixit poeta e gente Asad:

عِصِىُّ ٱلشَّمْلِ مِنْ أَسَدٍ أَرَاهَا قَدِ ٱنْصَدَعَتْ كَمَا ٱنْصَدَعَ ٱلزُّجَاجُ

»Baculos agminis gentis Asad video diffissos quemadmodum vitrum fractum est.«

Metrum versus Wafir est. Conf. l. m. pag. 204. Proverbii originem in more duorum agasonum camelorum vident, qui, si societate coniuncti sunt et diversis viis incedunt, baculum frangunt, ut singuli singulam baculi partem accipiant. Samachschar.

٢٢ طَرَقَتْهُ أُمُّ ٱللُّهَيْمِ وَأُمُّ قَشْعَمٍ

22. Noctu ad eum venit mater magni infortunii (mors) et mors.

Duo sunt proverbia. ام اللهيم et ام قشعم mortis cognomina sunt. Arabes quoque ad rem magnam designandam deminutivi forma utuntur, id quod in voce اللهيم factum esse videtur. Quid proprie in cognomine vox قشعم significet, vix ausus sim dicere.

٢٣ طَعْنُ ٱللِّسَانِ كَوَخْزِ ٱلسِّنَانِ

23. Confossio linguae levi vulnerationi, quae cuspide fit, similis est.

Quoniam vulneratio, sic legitur in scholiis, quae verbis fit, ad cor penetrat, dum confossio carnem et cutem laedit. Quae autem proverbii explicatio verborum significationi haud apta esse videtur. Conveniret potius cum proverbio, quod Samachscharius adnotavit: طعن اللسان انفذ من طعن السنان »Confossio linguae penetrantior est quam confossio cuspide facta.«

٢٤ طَرَاثِيثُ لَا أَرْطَى لَهَا

24. Fungi, quibus arbores Artha appellatae non sunt.

Nomine طرثوث fungi species significatur, qui sub arboribus ارطى appellatis nasci solent; proverbium igitur virum designat, cui origo non est, ad quam redeat.

٢٥ أَطَاعَ يَدًا بِٱلْقَوْدِ فَهُوَ ذَلُولٌ

25. Obsequens fuit manui in ducendo, et tum commodum iumentum fuit.

Proverbium adhibetur ad significandum virum difficilem, qui obsequens et submissus iam est.

٢٦ طَالِبُ عُذْرٍ كَمُنْتَجِحٍ

26. Qui excusationem petit, ei similis est, qui voti compos est.

Abu-Ahmruus dixit: Quum homines tibi irascuntur, et excusationem tuam admittunt, in eo, quod petiisti, bono successu gaudes.

طَلَبَ أَمْرًا وَلَاتَ أَوَانٍ ٢٧

27. Petiit rem et tempus non erat.

De eo dicitur, qui rem petit, dum petendi tempus iam praeteriit. Dixit poeta:

طَلَبُوا صُلْحَنَا وَلَاتَ أَوَانٍ فَأَجَبْنَا أَنْ لَيْسَ حِينَ بَقَاءِ

„Pacem petierunt et tempus non erat, et respondimus: non est tempus remanendi in vita.“

Ebn-Djinnius dixit, quosdam Arabes post verbum لات genitivi casum ponere, et rei probandae causa hunc versum adduxit.

طَارَ طَائِرُ فُلَانٍ ٢٨

28. Volavit avis cuiusdam.

In levem et inconstantem hominem dicitur. Contrarium sensum habent verba: وقع طايره „Decidit avis eius“ Gravis et constans fuit. Meid. Samachscharius habet طار طايره „Volavit eius avis“ et proverbium de fugiente adhiberi dixit.

طَحَتْ بِكَ ٱلْبِطْنَةُ ٢٩

29. Te abripuit ventris impletio.

De eo dicitur, qui ob divitiarum copiam petulans et insolens est. Eundem sensum habent verba: نزت بك البطنة

۳۰ اطّلع عليهِ ذو العينين

30. Ei supervenit possessor duorum oculorum.

Id est: homo ei supervenit. Adhibet proverbium is, qui alterum cavere iubet.

۳۱ طمس اللّه كوكبه

31. Delevit Deus eius stellam.

De eo dicitur, cuius splendor et potentia evanuit.

۳۲ طمح مرتمه

32. Eius nasus elatus est.

Locum dignitatis occupavit, quem occupare non debebat.

۳۳ طار أنضجها

33. Maxime coctus eorum avolavit.

Vir quidam, sic narrant, pullos bubonis ceperat, eosque vivos in cinere extincto, ut assarentur posuerat. Unus eorum fuga evasit; sed vir eum non observavit, antequam volabat. Eum videns proverbii dixit verba. Tum alter prodiit currens, ut unus tantum sub cinere remaneret pipiens. Vir autem dixit: اصى صوبارن فالدويبرجان انضج منك[1]). Abu-Ahmruus haec esse proverbia dicens, qua in re adhiberentur, non addidit.

۳۴ طاطِ بحرك

34. Demitte mare tuum!

Commode agas et ne festines! Irato verba dicuntur.

---

1) Verborum sensum non intelligo.

٣٥ أَطْلِقْ يَدَيْكَ يَنْفَعَانِكَ يَا رَجُل

35 Demitte manus tuas, commodo tibi erunt, o vir!

In proverbio vocabulo اطلق coniugationis primae aut quartae forma tribuitur. In codibus B. P. تنفعك, in codice L. تنفعاك legitur. Utrumque ferri potest. Proverbium nos hortatur, ut beneficia, quibus laudem mereamur, in alios conferamus.

٣٦ طَوَيْتُهُ عَلَى غَرِّهِ

36. Complicui eum super rupturam suam.

Vocabulum غر vestigium rupturae in panno significat. Dicitur: اطوه على غره „Complica eum super rupturam suam!" De eo dicitur, in cuius prudentia fiduciam ponimus i. e. Reliqui eum consilium, quod ceperat, non mutans.

٣٧ طَعْمُ ذِكْرِكَ مَعْسُولٌ بِكُلِّ فَمٍ

37. Gustus commemorationis (gloriae) tuae melle conditus in omni ore (sit)!

Bene loquaris et bene agas!

٣٨ طَالَ طِوَلُهُ

38. Longa sit aetas tua!

Vocabulum طول Thoul quoque effertur, nec non طيل duplici ratione Thil et Thijal efferendum legitur. Tum quoque طال طوالة et طال طيالة dicitur. Duplicem sensum verbis inesse putant, aut: longa sit aetas tua aut longa sit absentia tua! Dixit poeta Alkathami appellatus:

إِنَّا مُحَيُّوكَ فَٱسْلَمْ أَيُّهَا ٱلطَّلَلُ وَإِنْ بَلِيتَ وَإِنْ طَالَتْ بِكَ ٱلطِّيَلُ

„Nos tibi salutem dicimus. Salvus sis, o domus vestigium! etsi paene deletum es, et longa est absentia tua.“

Hoc in versu, cuius metrum Basith est (c. l. m. p. 190), vocem طيل pluralis formam esse, putasse videtur poeta, nam cum eo singularem feminini in verbo طالت coniunxit.

٣٩ طَعَنْتَ فِي حَوْصِ أَمْرٍ لَسْتَ مِنْهُ فِي شَيْءٍ

39. Confodisti suturam rei, quae ad te non spectat.

Appono scholion: الحوص الخياطة في الجلد لا يكون في غير ذلك قاله ابو الهيثم ومنه حص عين البازى وحص شق كعبك وقال لاطعنن في حوصهم اى لاخرقن ما خاطوه ولفقوه من الامر والحوص المصدر ويجوز ان يكون بمعنى المحوص كالقول بمعنى المقول والنول بمعنى المنول يضرب لمن تناول من الامر ما ليس له باهل „Vocabulum الحوص suturam in cute significat, non est in alia re. Dixit Abu-l'Haitsamus: inde dicitur: حص عين البازى „Consue oculum falconis“ et حص شق كعبك „Consue fissuram mammae tuae.“ Dixit quidam: لاطعنن في حوصكم „Profecto confodam suturam vestram i. e. disrumpam rem quam consuerunt et coniunxerunt.“ Vocabulum حوص infinitivus est et fieri potest, ut eandem significationem quam vocabulum محوص consutum habeat, quemadmodum قول significationem vocis مقول et نول significationem vocis منول habet. De viro dicitur, qui rei partem accepit, qua dignus non est.“ Kamusi auctor dixit, vocabulum حوص duplici modo Hauz et Hoz efferri posse, nec non legi حوصى. Ibi proverbio sensus tribuitur hic: Aggressus est rem ad ipsum non spectantem. Non est silentio praetermittendum, pro voce امر rei legi in Samachscharii opere امرى viri.

٤٠ طَاعَةُ ٱلنِّسَاءِ نَدَامَةٌ

40. Obsequium, quod mulieribus praestatur, poenitentia est.

Id est: causa poenitentiae. Proverbium viros monet, ne mulieribus obsequium tribuant. Conf. prov. 86.

٤١ طُولُ ٱلتَّنَائِى مَسْلَاةٌ لِلتَّصَافِى

41. Diuturnitas absentiae mutuae est causa, cur mutuus amor cesset.

Proverbii sensum poeta expressit:

يُسْلِى ٱلْحَبِيبَيْنِ طُولُ ٱلنَّأْىِ بَيْنَهُمَا وَتَلْتَقِى طُرَفٌ أُخْرَى فَتَأْتَلِفُ

فَيُجَدِّدُ ٱلْوَاصِلُ ٱلْأَدْنَى مَوَدَّتَهُ وَيَصْرِمُ ٱلْوَاصِلُ ٱلْأَنْأَى فَيَنْصَرِفُ

„Absentiae longum tempus duos amantes separat et aliae res novae conveniunt et coniunguntur. Renovat consors propinquus amorem suum, et consors longe remotus abrumpit (amorem), tum se convertit (ad alium).“

Versuum metrum Basith est. c. l. m. p. 190.

٤٢ طَالَ مَا مُتِّعَ بِٱلْغِنَى

42. Diu divitiis oblectamur.

Proverbio divitiarum laus inest. Legitur quoque امتع. Gens Banu-Ahmir formae quartae eandem significationem, quam formae quintae tribuit.

٤٣ اِطْمَئِنَّ عَلَى قَدْرِ أَرْضِكَ

43. Tranquillus sis secundum terrae tuae mensuram.

Simili ratione vulgus dicit: مد رجلك على قدر الكساء „Extende pedem tuum secundum tegumenti tui mensuram.“ Proverbium docet, modum rectum in rebus tenendum esse.

Videre autem licet ex hoc proverbio, quartam verborum quadrilitt. formam modo verborum trilitt., quorum secunda et tertia radicalis eadem est, formari.

٤٤ طَرَافَةٌ يُولَعُ فِيهَا ٱلْقُعْدُدُ

44. Nobilitas longa avorum serie, cui homo ignobilis obtrectare cupit.

Proverbii sensus est: اولع هذا القعدد بالوقيعة فى طرافة هذا الطرف والغض منه „Cupit hic ignobilis obtrectare nobilitati huius nobilis eamque diminuere.“ In eum dicitur proverbium, qui virtutes alius, quarum particeps non est, parvi habet et despicit.

٤٥ طَلَبْتَ عن فِيقَتِهِ ٱلْعَجِيَّ

45. Prohibuisti a lacte in uberibus collecto infantem matre orbatum.

De eo dicitur, qui erga eum, qui auxilio destitutus resistere non potest, iniustus est.

٤٦ اُطْلُبْ تَظْفَرْ

46. Quaere, invenies!

Proverbium hortatur, ut rem a nobis desideratam et optatam cum studio et diligentia quaeramus. Proverbii sensus versibus Abu-l'Aswadi explicatur:

وَمَا طَلَبُ ٱلْمَعِيشَةِ بِٱلتَّمَنِّى وَلٰكِنْ أَلْقِ دَلْوَكَ فِى ٱلدِّلَاهْ

تَجِيءُ بِمِلْئِهَا يَوْمًا وَيَوْمًا تَجِيءُ بِحَمْأَةٍ وَقَلِيلِ مَاهْ

„Victus optando non quaeritur; sed urnam tuam inter urnas demitte! modo aquâ plena adscendet, modo coeno impleta et parum aquae habens.“

Versuum metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

٤٧ أُطْلُبْهُ مِنْ حَيْثُ وَلَيْسَ

47. Quaere id ubi (invenitur) et non (invenitur).

Quocunque modo potes, rem quaere!

٤٨ طَرْفُ الفَتَى يُخْبِرُ عَنْ لِسَانِهِ

48. Oculus viri, qualis eius lingua sit, indicat.

Loco verborum عن لسانه legitur: عن ضميره „qualis sit eius animus". Sapiens quidam dixit: لا شاهد على غايب اعدل من طرف على قلب „Nullus testis de absente iustior est, quam oculi testis de corde."

٤٩ طَرِيقٌ يَحِنُّ فِيهِ ٱلْعَوْدُ

49. Via, in qua annosus camelus alacer est.

In scholiis proverbium sic explicatum est: ويروى يحن فيه الى العود فمعنى الاول يحن اى ينشط فيه العود لوضوحه ومعنى الثانى يحتاج فيه الى العود لدروسه والعود اهدى فى مثله من غيره ويجوز ان يكون العود فى معنى الاول يحن لصعوبته يحن فيه الى العود فيكون المعنيان واحدا „Legitur quoque يحن فيه الى العود In priore legendi modo يحن significat: alacer in eo est camelus annosus, quum manifesta sit. Sensus posterioris legendi modi est: Necessarius est in eo camelus annosus, quum obliterata sit, nam annosus camelus in tali via melius invenit viam quam iuvencus camelus. Admitti quoque potest in priore legendi modo, annosum camelum esse necessarium, quum via difficilis sit, ut uterque sensus unus idemque sit." Aliter in Samachscharii opere: اى يوبسه وعودته من السلامة وبلوغ الوطن فيبعثه ذلك على الحنين ويهيج نزاعه يضرب للشديد المعتاض „Id est: Ad desperationem adducit eum eiusque annosam camelam de incolumitate et adventu et id eum, ut suspiria trahat, commovet et eius

desiderium excitat: De re difficili et intricata adhibetur.“ Sed معتاص lego.

٥٠ طأ مُعْرِضًا حَيْثُ شِئْتَ

50. Calca copiam sui concedentem, ubicunque vis.

Id est: Pedem ponas ubicunque vis, et non timeas rem, quae in potestate tua posita est. Vocabulum معرض proprie feram latus nobis obvertentem significat, ut petenti iaculandi copia sit. Hoc in proverbio in viam translatum videtur, quae se nobis quasi ultro offert et facilis incessu est, Djeuharius enim proverbium sic explicavit: Pone pedem ubi vis, et ne relinque rem, nam tu eam perficere potes. De viro dicitur, qui rei quam petit, propinquus est, ut eam facile consequatur.

Forma comparativi.

٥١ أَطْوَلُ مِنْ ظِلِّ ٱلرُّمْحِ

52. Longior quam umbra lanceae.

Hoc e versu Jasidi ben-Althatsrijjah desumtum esse dicunt:

وَيَوْمٍ كَظِلِّ ٱلرُّمْحِ قَصَّرَ طُولَهُ دَمُ ٱلزِّقِّ عَنَّا وَٱصْطِفَاقُ ٱلْمَزَاهِرِ

„Quot dies erant ut umbra lanceae, cuius longitudinem nobis brevem reddidit sanguis utris (vinum) et motus chordarum in citharis.“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 161. Homo,

quum multum longus est, cognominatur ظل النعامة „Umbra struthiocameli"; quum crassus est et foedus, ظل الشيطان „Umbra Satanae", quum vero morbo لقوة appellato laborat, لطيم الشيطان „In facie a Satana percussus."

٥٢ أَطْوَلُ مِنْ طُنْبِ ٱلْخَرْقَاءِ

52. Longior, quam funis stolidae.

Legitur quoque من حبل الخرقاء. Sic dictum est, quoniam stolida nesciens mensuram, funem longum facit. Mentio stolidae, quam hoc in proverbio fecerunt, similis est mentioni stolidae in verbis: إذا طلع السماك ذهبت العكاك وبرد ماء الخمقاء „Quando sidus Simac oritur, vehemens aestus cessat, et aqua stupidae frigida est." Sic dicunt, quoniam stupida aquam frigidam sibi non parat; eius aqua frigida est isto tempore frigido, quamquam ut frigida esset, operam non dedit.

٥٣ أَطْوَلُ مِنَ ٱلصُّبْحِ وَمِنَ ٱلْفَلَقِ

53. Longior quam Aurora; quam lux Aurorae erumpens.

Sic dicitur, quod lux Aurorae longe lateque se diffundit.

٥٤ أَطْوَلُ مِنَ ٱلسُّكَاكِ

54. Longior quam aura coeli.

Vocabulo سكاك aura coeli, quae nubibus occurrit, designatur. Inde dicitur: لا افعل ذلك ولو نزوت في السكاك „Non faciam illud et si in coelum assilire debeam. Conf. prov. 85.

٥٥ أَطْوَلُ ذَمَاءً مِنَ ٱلضَّبِّ

55. Magis durans quoad extremae vitae motum, quam lacerta.

Vocabulo ذماء est significatio motus, qui relinquitur in occiso animali, ut quaedam vitae pars reliqua esse in eo videatur. Narrant autem lacertam mactatam, quum iam per noctis spatium membrorum motus quieverit, mane in ignem iniectam rursus moveri, ut in vitam rediisse videatur. Conf. Djeuh.

٥٦ أَطْوَلُ ذَمَاءً مِنَ ٱلْأَفْعَى

56. Magis durans quoad extremae vitae motum, quam vipera.

Viperae occisae per plures dies motus inesse dicitur.

٥٧ أَطْوَلُ ذَمَاءً مِنَ ٱلْحَيَّةِ

57. Magis durans quoad extremae vitae motum, quam serpens.

Saepius tertia pars corporis a latere caudae serpentis amputatur, et nisi formicae eum attingunt, vivit.

٥٨ أَطْوَلُ ذَمَاءً مِنَ ٱلْخُنْفُسَاءِ

58. Magis durans quoad extremae vitae motum, quam scarabaeus niger.

Hic saepius frangitur, et nihilominus incedit.

٥٩ أَطْوَلُ مِنْ فَرَاسِخِ دَيْرِ كَعْبٍ

59. Longior, quam paransangae Dair-Cahbi.

Utrum Dair-Cahb nomen personae an, quod verisimilius videtur, loci nomen sit, pro certo affirmare non ausus sim. Proverbium e versu poetae originem duxit:

ذَهَبْتَ تَمَادِيًا وَذَهَبْتَ طُولًا كَأَنَّكَ مِنْ فَرَاسِخِ دَيْرِ كَعْبِ

„Abiisti moram trahens et abiisti in longum, quasi tu una e parasangis Dair-Cahbi esses."

Metrum versus Wafir est. Conf. l. m. p. 204.

٦٠ أَطْوَلُ صُحْبَةً مِنَ ٱلْفَرْقَدَيْنِ

60. Magis durans in societate quam stellae duae Alferkadan appellatae.

Stellae istae in coelo semper coniunctae tanquam sociae conspiciuntur. Proverbium ex versu poetae Hedhremii ben-Ahmir derivatum est:

وَكُلُّ أَخٍ مُفَارِقُهُ أَخُوهُ لَعَمْرُ أَبِيكَ إِلَّا ٱلْفَرْقَدَانِ

„A quolibet fratre fater eius separatur, per vitam patris tui! exceptis stellis Alferkedan appellatis."

Conf. doct. Bertheaui libr. p. 2. et cel. Ideleri lib: Unters. über die Sternnamen p. 12. 328. Versus metrum Wafir est. C. l. m. p. 204.

٦١ أَطْوَلُ صُحْبَةً مِنَ ٱبْنَيْ شَمَامِ

61. Magis durans in societate quam duo filii Schamam.

Schamam (et Schimam enunciatur Dj.) nomen montis est, cuius duo colles illud cognomen habent. Sempiterni autem socii sunt. Dixit poeta:

وَكُلُّ أَخٍ مُفَارِقُهُ أَخُوهُ لَعَمْرُ أَبِيكَ إِلَّا ٱبْنَيْ شَمَامِ

„A quolibet fratre frater eius se separat exceptis duobus filiis Schamami."

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

٦٢ أَطْوَلُ صُحْبَةً مِنْ نَخْلَتَيْ حُلْوَانَ

62. Magis durans in societate quam Hulwani duae palmae.

Hulwan nomen oppidi inter Hamadanum Bagdadumque in Iraca siti est. In colle apud illud oppidum sito duae palmae Persarum tempore plantatae stabant. Mothius ben-Ijas desiderio puellae, quam vendiderat, commotus hosce versus palmarum illarum mentionem faciens cecinit:

أَسْعِدَانِي يَا نَخْلَتَيْ حُلْوَانِ وَٱبْكِيَا لِي مِنْ رَيْبِ هٰذَا ٱلزَّمَانِ

وَٱعْلَمَا أَنَّ رَيْبَهُ لَمْ يَزَلْ يُفَرِّقُ بَيْنَ ٱلْحَيٰوةِ وَٱلْحَيَوَانِ

وَلَعَمْرِي لَوْ ذُقْتُمَا حُرَقَ ٱلْفُرْقَةِ أَبْكَاكُمَا ٱلَّذِي أَبْكَانِي

أَسْعِدَانِي وَأَيْقِنَا أَنَّ نَحْسًا سَوْفَ يَلْقَاكُمَا فَتَفْتَرِقَانِ

كَمْ رَمَتْنِي صُرُوفُ هٰذِي ٱللَّيَالِي بِفِرَاقِ ٱلْأَحْبَابِ وَٱلْخُلَّانِ

غَيْرَ أَنِّي لَمْ تَلْقَ نَفْسِي كَمَا لَاقَيْتُ مِنْ فُرْقَةِ ٱبْنَةِ ٱلدِّهْقَانِ

وَبِرَغْمِي أَصْبَحْتُ لَيْسَ تَرَاهَا ٱلْعَيْنُ مِنِّي وَأَصْبَحَتْ لَا تَرَانِي

„Beate me, o palmae duae Hulwani et plorate pro me ob infortunium huius temporis et scitote, infortunium vitam et animal semper separare! Et per vitam meam! si vos ardorem separationis gustavissetis, vos ad lacrymas id, quod me commovit, commovisset. Beate me et certo cognoscite, infelicitatem vobis occursuram esse, ut separemini! Quoties harum noctium vicissitudines separatione amatorum et amicorum me adflixit, sed ex nulla re tantum dolorem concepi, quantum ex separatione filiae praefecti pagi, nam ob iram meam meus oculus eam iam non videt, et ea me non conspicit.“[1]

---

1) Versuum metrum Chafif est. c. l. m. p. 262. seqq.

Ob hos autem versus Almanzurus filio suo Almohdio, ne eas amputaret, interdixit. Alraschidus in itinere suo ad oppidum Rei, quum ipsi aestu adflicto ad sedandum sanguinem palmae medulla opus esset, unius harum medulla usus est. Haec autem erat causa, cur arida fieret. Non multo autem post altera quoque periit. conf. quoq. cl. Uylenbroekii specimen geogr. histor. p. 30. 31. text. p. 39 vers.

٦٣ أَطْيَرُ مِنْ عُقَابٍ

63. Celerius volans quam aquila.

Mane in Iraca est, vespera in Arabia felice.

٦٤ أَطْيَرُ مِنْ حُبَارَى

64. Celerius volans quam avis Hobara.

Avis haec in regione Bazrae capitur, et ingluvies eius granis viridibus impleta est, quae in terris remotissimis collegit.

٦٥ أَطْيَشُ مِنْ فَرَاشَةٍ

65. Levior, inconstantior (inconsiderantior), quam papilio ad candelas accensas advolitans.

Sic dicitur, quod nil curans se in flammam iniicit. conf. C. VII, 107.

٦٦ أَطْيَشُ مِنْ ذُبَابٍ

66. Levior, inconstantior (inconsiderantior) quam musca.

Similis huic proverbio ratio esse videtur, quam praecedenti. Legitur in versu poetae:

وَلَأَنْتَ أَطْيَشُ حِينَ تَغْدُو سَادِرًا

رَعِشَ الْجَنَانِ مِنَ الْقَدُوحِ الْأَقْرَحِ

„Tu profecto levior es, quando curris nil curans tremente corde, quam musca.“

Metrum versus Camil est. c. l. m. p. 212. القدوح الاقرح cognomina sunt, quae muscae dantur. Vocabulum قدوح proprie eum significat, qui ignitabulum percutit, quippe musca modo ignitabulum percutientis unum pedem altero fricat. Vocabulum الاقرح maculis distinctum designat. Muscae autem in capite macula est.

٦٧ أَطْيَشُ مِنْ عِفْرٍ

67. Levior (inconsiderantior) quam porcus (vel daemon).

Ebn-Alahrabius dixit, vocabulum عفر porcum significare; sed et satanam et daemonem significat.

٦٨ أَطْيَبُ نَشْرًا مِنَ ٱلرَّوْضَةِ

68. Fragrantior quam hortus,

٦٩ أَطْيَبُ نَشْرًا مِنَ ٱلصُّوَارِ

69. Pulchrior odore quam muscus.

٧٠ أَطْمَعُ مِنْ قَالِبِ ٱلصَّخْرَةِ

70. Avidior quam lapidem volvens.

Vir e gente Maahdd in terra Jemen lapidem invenit, in quo charactere scripturae Himjariticae scriptum erat: اقلبني انفعك „Verte me et tibi utilitati ero“ Quum eum vertisset, in altero latere scriptum vidit: رب طمع يهدى الى طبع „Cupido saepe ad dedecus ducit.“ Dolens autem, quod nil sub eo invenisset, caput lapidi impegit, donec cerebrum effunderetur.

٧١ أَطْمَعُ مِنْ أَشْعَبَ

71. Avidior quam Aschahbus.

Aschahbus ben-Djobair, qui Abu-Ahla nec non avidus cognominatus erat (conf. Abulf. Ann. II, p. 632.) cliens Ahbd-Allahi ben-Alsobair et incola urbis Medinae erat. Interrogatus, qualis eius cupiditas fuisset, Abu-Ohbaidahus sic narravit: Venerant ad eum adolescentes ioci causa, erat enim loco deditus, ingeniosus et musicus. Qui quum eum noxa adficerent, ut eos a se removeret, dixit: in domo gentis cuiusdam nuptiae sunt; ad me igitur in istum locum venite, nam vobis maiori commodo erit. Abierunt igitur eum relinquentes. Absentibus adolescentibus dixit: Fortasse quod dixi, verum est. Eos igitur secutus ad istum locum pervenit nil praeter adolescentes inveniens, qui eum noxa adficiebant. Abu-Salimo ben-Ahbd-Allah eum interroganti, qualis ipsius cupiditas esset, respondit: Se, quotiescunque conspexisset homines duos de arca ferali clanculum loquentes, putasse, mortuum ipsi testamento rem legasse, et quem virum manum in manicam immittentem videat, eum se putare, ipsi donum daturum esse. Ebn-Abi-l'Sinado autem, qui eum interrogasset, qualis ipsius cupiditas esset, respondisse dicitur: Non est deducta sponsa ad novum maritum, nisi scopis domum meam verri spe adductus fore, ut errore quodam ad me sponsa deducatur. Quodam die quum ad virum transiret discum sibi conficientem, eum rogavit, ut illi disco oram adderet. Viro interroganti: quare? respondit: Fieri potest, ut in hoc disco ad me res portetur. Virum quendam manducantem per maius quam milliaris spatium secutus est, donec, cum resinam علك appellatam manducare, cognovisset.

٧٢ أَطْمَعُ مِنْ طُفَيْلٍ

72. Avidior quam Thofailus.

Thofail incola Cufae erat aviditate et gulositate notus. Ab eo is, qui non invitatus ad epulum venit, cognomen طفيلى accepit. Conf. C. XXVI, 104.

٧٣ أَطْمَعُ مِنْ فَلْحَسٍ

73. Avidior quam alhasus.
Conf. C. XII, 106.

٧٤ أَطْمَعُ مِنْ قِرِلَّى

74. Avidior quam avis Kirilla.
Conf. C. VII, 136.

٧٥ أَطْمَعُ مِنْ مَقْمُورٍ

75. Avidior, quam is, qui alearum ludo victus est.
Cupit enim, ut, quae ludo perdiderit, ad eum redeant.

٧٦ أَطْوَعُ مِنْ ثَوَابٍ

76. Obedientior quam Tsawabus.
Viri huius obedientia in proverbii consuetudinem venit. Cecinit Alachnasus ben-Schehab:

وَكُنْتُ الدَّهْرَ لَسْتُ أُطِيعُ أُنْثَى فَصِرْتُ ٱلْيَوْمَ أَطْوَعَ مِنْ ثَوَابِ

„Nunquam mulieri obediens fui; sed factus sum obedientior quam Tsawabus."

Metrum versus Wafir est. Conf. l. m. p. 204. Conf. Kam. v. ثوب

٧٧ أَطْوَعُ مِنْ فَرَسٍ وَمِنْ كَلْبٍ

77. Obedientior quam equus; quam canis.

٧٨ أَطَبُّ مِنْ ٱبْنِ حِذْيَمٍ

78. Melior medicus, quam Ebn-Hidsjamus.

Ebn-Hidsjamus nomen viri erat medicinae scientia clarissimi. Dixit Aus ben-Hadjar:

فَهَلْ لَكُمْ فِى مَا اِلَىَّ فَاِنَّنِى طَبِيبٌ بِمَا أَعْيَى النَّطَاسِىَّ حِذْيَمَا

„Num vos in me fiduciam ponitis in eo, quod in me confertur, nam ego medicus sum in morbis, quos Hidsjamus Nathasita curare non potest."

٧٩ أَطْغَى مِنَ ٱلسَّيْلِ وَمِنَ ٱللَّيْلِ

79. Exundantior quam fluctus; quam nox.

Nox hoc in proverbio cum fluctibus omnia tegentibus comparatur. Scharaf-Aldinus من السيل تحت الليل „quam fluctus sub nocte" habet.

٨٠ أَطْيَرُ مِنْ جَرَادَةٍ

80. Magis volans quam locusta.

Scharaf-Aldinus habet من الجراد

٨١ أَطْمَرُ مِنْ بُرْغُوثٍ

81. Magis saliens quam pulex.

Samachscharius اطيش من برغوث „Inconstantior quam pulex" habet; quia pulex uno eodemque loco non manet (ut mihi videtur). Conf. prov. 65. 66.

٨٢ أَطْوَلُ مِنْ يَوْمِ ٱلْفِرَاقِ وَمِنْ شَهْرِ ٱلصَّوْمِ وَمِنَ ٱلسَّنَةِ ٱلْجَدْبَةِ

82. Longior quam dies separationis; quam mensis ieiunii; quam annus infertilis.

٨٣ أَطْفَلُ مِنْ لَيْلٍ عَلَى نَهَارٍ وَمِنْ شَيْبٍ عَلَى الشَّبَابِ وَمِنْ ذُبَابٍ

83. Magis ingrediens (ita ut nemo id videat) quam nox in diem; quam canities in iuventutem; quam musca.

Scharaf-Aldinus et Samachscharius nec non codex meus على شباب habent. Vocabulo اطفل importunioris quoque significatio tribui potest.

٨٤ أَطْيَبُ مِنَ ٱلْحَيَاةِ وَمِنَ ٱلْمَاءِ عَلَى ٱلظَّمَاءِ

84. Melior quam vita; quam aqua sitientibus.

٨٥ أَطْوَلُ مِنَ ٱلدَّهْرِ وَمِنَ ٱللُّوحِ

85. Longior quam tempus; quam aura coeli.
Conf. prov. 54.

Proverbia recentiora.

٨٦ طَاعَةُ ٱللِّسَانِ نَدَامَةٌ

86. Obsequium in linguam est poenitentia.
Id est: est poenitentiae causa. Conf. prov. 40.

٨٧ طَبِيبٌ يُدَاوِى ٱلنَّاسَ وَهُوَ مَرِيضٌ

87. Medicus medicatur hominibus et ipse aegrotus est.

Legitur quoque وهو عليل. Conf. Burckhardt. p. 107.

٨٨ طَرِيقُ ٱلْحَافِى عَلَى أَصْحَابِ ٱلنِّعَالِ وطَرِيقُ ٱلْأَصْلَعِ عَلَى أَصْحَابِ ٱلْقَلَانِسِ

88. Via nudipedis eis, ineedendum est, qui soleas habent et via calvi eis, qui galeros habent.

٨٩ طَبَّلَ بِسِرِّى

89. Tympani sono secretum meum indicavit.

Divulgavit secretum meum.

٩٠ طُولُ ٱللِّسَانِ يُقَصِّرُ ٱلْأَجَلَ

90. Longitudo linguae vitae spatium breve reddit.

٩١ طَوَاهُ طَىَّ ٱلرِّدَاءِ

91. Complicavit eum, quemadmodum pallium complicatur.

٩٢ طِلَابُ ٱلْعُلَى بِرُكُوبِ ٱلْغُرَرِ

92. Petitio celsitudinis (fit) susceptione rerum praestantissimarum.

Sic quoque auditur: بركوب الخطر „susceptione periculorum."

٩٣ طُعْمَةُ ٱلْأَسَدِ تُخَمَةُ ٱلذِّئْبِ

93. Esca leonis est indigestio lupi.

Conf. Burckhardti libr. p. 107.

٩٤ طُولٌ بِلَا طَوْلٍ وَلَا طَائِلٍ

94. Longitudo sine merito et sine utilitate.

٩٥ طَاعَةُ ٱلْوُلَاةِ بَقَاءُ ٱلْعِزِّ

95. Obsequium in praefectos est duramentum potentiae.

٩٦ طُولُ ٱلتَّجَارِبِ زِيَادَةٌ فِي ٱلْعَقْلِ

96. Longitudo experientiarum est augmentum prudentiae.

٩٧ الطَّمَعُ ٱلْكَاذِبُ فَقْرٌ حَاضِرٌ

97. Cupiditas mentiens est paupertas praesens.

Hocce proverbio cupiditas vituperatur. Scharaf-Aldin.

٩٨ ٱلطَّمَعُ ٱلْكَاذِبُ يَدُقُّ ٱلرَّقَبَةَ

98. Cupiditas mentiens collum frangit.

Haec verba Chalidus ben-Zafwan dixisse fertur. Vir iste locum altiorem sibi exstruxerat, quem pedibus incedens attingere non poterat et in quo nemini nisi ipsi sedendi locus erat. Hoc in loco ob avaritiam solus edere solebat. Accidit autem, ut Arabs in camelo vehens tempore edendi adveniret et manum sumendi causa extenderet. Eodem momento uter vento commotus camelum terruit, ut aufugeret. Arabis deiecti collum fractum est. Quod videns Chalidus ista verba dixit.

٩٩ الطَّيْرُ بِالطَّيْرِ يُصْطَادُ

99. Aves ad aves venandas adhibentur.

Auditur quoque يصاد

١٠٠ الطُّيُورُ عَلَى أُلَّافِهَا تَقَعُ

100. Aves super familiares suos decidunt.

١٠١ الطَّبْلُ قَدْ تَعَوَّدَ ٱللَّطَامَ

101. Tympanum ad palmâ percutiendum adsuefactum est.

Legitur quoque اللطم.

١٠٢ اطْرَحْ نَهْدَكَ وَكُلْ جَهْدَكَ

102. Proiice invasionem et ede diligentiam tuam.

Quod si proverbium recte intelligo, sensus est: omitte invadere hostes (i. e. res remotas et periculosas) et ede quod diligentia tua comparare potes. Sed dubito de vocis نهد significatione.

١٠٣ اطَّلَعَ ٱلْقِرْدُ فِى ٱلْكَنِيفِ فَقَالَ هٰذِهِ الْمِرْآةُ لِهٰذَا ٱلْوَجِيهِ

103. Inspexit simia in latrinam et dixit: hoc est speculum huic spectabili.

In Meidanii codice Berolin. الوجه façies legitur. In codice Berolinensi, in quo proverbia recentiora collecta sunt, hoc proverbium sic adnotatum est: طلع قرد فى مغالية قال ما لهذا الوجه الا هذه المراية

١٠٤ اطْرَحْ وَٱفْرَحْ

104. Proiice et laetus esto!

١٠٥ طُفَيْلِيٌّ وَمُقْتَرِحٌ

105. Haud invitatus ad epulum veniens et importune postulans.

De eo dicitur, qui rebus ad ipsum spectantibus occupatus non est.

Caput XVII.

Littera Thsa.

١ ظِئَارُ قَوْمٍ طَعْنٌ

1. Percussio gentem propensam reddit.

In Kamusi opere الطعن ظأر قوم legitur. Samachscharius cum nostro legendi modo consentit, et dicit, proverbium adhiberi de vili, qui nonnisi per despectum et oppressionem ad consensum commoveatur. Verbum ظأر significat propensam reddidit (camelam) in alienum pullum. Hoc in proverbio in homines translatum est, qui percussione i. e. metu ad pacem faciendam propensi redduntur. Idem sensus inest verbis الطعن يظأر. Conf. Cap. XVI, 17.

٢. ظَلَّتْ عَلَى فِرَاشِهَا تَكْرَى

2. Interdiu in lecto suo dormitat (femina).

De eo dicitur, qui otiosus est et opus non facit.

٣ أَظُنُّ مَاءَكُمْ هٰذَا مَاءَ عِنَاقٍ

3. Puto hanc vestram aquam esse aquam amplexus.

Proverbio huic talem fuisse originem narrant. Vir quidam aquam dum hauriebat, in aqua virum in domo sua conspexit, qui uxorem amplectebatur et osculabatur. Arripuit igitur baculum celeriter accurrens. Uxor autem, quae maritum isto modo accurrentem videret, virum istum inter fulcrum tentorii et utensilia abscondidit. Vir adveniens sinistrorsum et dextrorsum se convertens, quem putabat adesse virum, non vidit. Abiit igitur, se errasse putans. Mulier autem ut suspicionem, quam maritum concepisse sciebat, omnino tolleret, cum quid esset, interrogavit. Vir autem rem celabat et ad opus faciendum redibat. Tum quum cameli ad aquam redirent et iterum aqua haurienda esset, uxor dixit. Permittas me pro te aquam haurire, tu enim fatigatus es. Maritus in domum ivit. Uxor autem baculo arrepto, quum maritus non animadverteret, accurrit eumque in capite vulneravit. Maritus, Vach tibi! quid tibi est? dixit; et uxor, quid mihi est? respondit, ubinam mulier illa est, quam tu amplexus es? nam ego hisce oculis meis rem vidi, dum ad aquam stabam. Maritus autem, si verum dicis, respondit, haec aqua vestra aqua amplexus est. Quae verba postea in proverbii consuetudinem venerunt, et in astutum adhibentur. Sic Abu-Ahmruus proverbium explicavit. Alius quidam عَنَاقٍ cum vocali Fatha enunciandum legit, et dicit: عَنَاقٍ et عَنَاقَة idem significare quod خيبة „frustratio.“ Tum vertendum est proverbium: „Puto aquam hanc vestram esse aquam frustrationis seu infortunii.“

٤ ظِمَأٌ قَامِحٌ خَيْرٌ مِنْ رِيٍّ فَاضِحٍ

4. Sitis multum adfligens melior est, quam satiatio ignominia adficiens.

Chalilus dixit: voces قامح et مقامح vehementem sitim, qua camelus multum adflictus sit, significare, dum alii dicunt, significare sitim, qua adfectus camelus ad aquae receptaculum accedens non bibat. Legitur quoque sic proverbium: ظما فادح خير من رى فاضح »Sitis multum premens melior est, quam satietas ignominia adficiens«; voci enim فادح eadem significatio quae voci مثقل tribuitur. Proverbium contentum animum laudat et paupertatem occultare iubet. Meid. Samachscharius proverbium sic adnotavit: الظما الفادح خير من الرى القامح »Sitis vehemens melior est quam satietas cum fastidio aquae coniuncta«, et legi quoque من الـرى الفاضح dixit. Vitiosum esse loquendi modum الظما القامح. Monere autem proverbium, ut homo honorem suum conservet, etsi honor cum molestiis coniunctus sit, et opprobrium fugiat, etsi vitam commodam adducat. Scharaf-Aldinus denique habet: الظما القامح خير من الرى الفاضح et eundem proverbii usum, quam Samachscharius adnotavit. Ista autem Samachscharii interpretandi ratio textui Arabico, quem habet, accommodata non esse videtur

الظُّلْمُ مَرْتَعُهُ وَخِيمٌ

5. Iniustitiae pratum noxium est.

Iniustitia nobis noxam adfert. Verba proverbii Honaino ben-Cheschram ad gentem Sahd pertinenti adscribuntur, sic enim dixit:

الْبَغْيُ يَصْرَعُ أَهْلَهُ وَالظُّلْمُ مَرْتَعُهُ وَخِيمٌ
وَلَقَدْ يَكُونُ لَكَ الْبَعِيدُ أَخًا وَيَقْطَعُكَ الْحَمِيمُ

»Insolentia cultores suos prosternit, et iniustitiae pratum noxium est; et remotus tibi frater est et propinquus te relinquit.«

* Metrum versuum Camil est. c. l. m. p. 214.

Kaisus ben-Sohair Ahbsita proverbio usus est in versu hoc:

وَلٰكِنَّ ٱلْفَتَى حَمَلَ بْنَ بَدْرٍ بَغَى وَٱلْبَغْيُ مَرْتَعُهُ وَخِيمُ

»Sed vir Hamal ben-Badr insolens fuit, et insolentiae pratum noxium est.«

Metrum versus Wafir est. c. l. m. p. 204.

٦ اَلظُّلْمُ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ ٱلْقِيٰمَةِ

6. Iniustitiae die resurrectionis tenebrae sunt.

Proverbium, in quo verborum lusus est, Mohammedi tribuitur.

٧ ظَلَّتِ ٱلْغَنَمُ عَبِيثَةً وَاحِدَةً

7. Oves factae sunt agmen miscellum unum.

Ovium grex occurrens alteri et cum illa mixta proverbiali locutione significat, turbas inter gentem ortas esse, ut perturbarentur. Dicitur quoque ظلت الغنم بكيلة واحدة »Oves factae sunt agmen miscellum unum.« conf. Djeuh.

٨ اَلظِّبَاءَ عَلَى ٱلْبَقَرِ

8. Dorcades contra vaccas.

Proverbium significat, amicitiam et propinquitatem inter duos viros ruptam esse. Tempore ante Mohammedem verba haec uxori dicta inter Arabes divortii vim habebant. Accusativi casum in voce الظباء e verbo اخترت elegi aut اختار elexit omisso pendere statuunt. Voce البقر vaccae mulieres significari dicunt, ut in hisce verbis: جاء يجر بقره »Venit trahens vaccas suas i. e. venit adducens familiam. Meid. At vero Samachscharius, quocum Scharaf-Aldinus consentit, proverbium aliter interpretatus est. Vaccas silvestres, quae uno loco cum dorcadibus simul pascantur significari dixit, et unam partem alteri maxime convenire.

Proverbium autem interdicere, ne quis genti se immisceat, cuius una pars alteri maxime conveniat. Legi quoque: الكلاب على البقرة »canes contra vaccam«, ut sensus sit: Quum canes vaccas silvestres venentur, ita ut una pars alteri conveniat, earum rebus ne te immisceas. Legi denique: الكراب على البقر »Sulcare super vaccis«. Terram nonnisi a bovibus sulcari, ut proverbium doceat, omnem rem per instrumentum ipsi conveniens tractandam esse. In hoc vero tertio legendi modo aut nominativi casus modo, qui a grammaticis ابتداء appellatur, aut accusativi, ut verbum suppleatur, admittere licet. In Kamusi autem opere voci الكراب eadem significatio quam voci الكلاب tributa est. conf. Kam: s. v: كلب.

٩ ظُنُّوا بَنِى ٱلظَّنَّانَاتِ

9. Opinionem adferte, o filii mulierum, quae loquuntur quod nesciunt.

Meidanius dicit, الظنانة feminam esse, quae res, quas nesciat, proferat. Narrant, viri cuiusdam fratrem absentem fuisse, dum reliqui fratres domi essent. Quum ille absens non reverteretur, tempore quo promisisset, unum eorum verba quae postea in proverbium venerint, dixisse. Opiniones igitur adferentium unum dixisse[1]: اظنه لقيه ذو النبالة الكثيرة فقتله »Puto, dominum sagittarum multarum (sc. herinaceum) ei occurrisse et eum occidisse«, alterum dixisse: اظنه لقيه الذى رمحه فى استه فقتله. »Puto, eum occidisse animal, cuius lancea in podice est (sc. murem)«; tertium vero dixisse: اظنه لقيته جاحمة عينين فاكلته. »Puto ardentibus oculis praeditum animal (leporem aut lupum), eum occurrentem vorasse«; quartum denique dixisse:

---

1) Vocabulo النبالة sagittarum significatio hoc in loco tribuenda videtur.

اظنه اضطره السيل الى جرثومة فمات من العطش „Puto eum fluctus coegisse, ut ad collem confugeret, ubi siti perierit.“ Proverbium adhibetur de iudicio, quod nonnisi opinione nititur.

١٠ ظَنُّ ٱلرَّجُلِ قِطْعَةٌ مِنْ عَقْلِهِ

10. Opinio viri est pars ingenii (prudentiae) eiusdem.

Alazmäihus dixit: Cauda lumbi vertebra est; uber ventriculi nodus (ابنة) est et opinio viri est pars ingenii (prudentiae) eiusdem. Olimarus dixit: لا يعيش احد بعقله حتى يعيش بظنه „Non vivit unus per ingenium (prudentiam) suum, donec vivat per opinionem suam.“ Solaimus ben-Ahbd-Almalic dixit: جودة اللسان بلا عقل خدعة وجودة العقل بلا لسان هجنة ولكن بين ذلك „Praestantia linguae sine ingenio (prudentia) est deceptio et praestantia ingenii (prudentiae) sine lingua est vitium; sed (rectum) est inter illud.“

١١ ظِلُّ سَيَالٍ رِيحُهُ حَرُورٌ

11. Umbra arboris Sajal appellatae, cujus ventus fervidus est.

Ad metrum Sarih referri potest. Sajal arboris nomen est ad genus عضاه appellatum pertinentis, quae rosam pulchri odoris profert. In virum dicitur, in quo nil boni est, quamquam pulchrâ formâ gaudet.

١٢ ظَالِعٌ يَعُودُ كَسِيرًا

12. Claudicans visitat eum, qni fractum pedem habet.

Proverbium significat, virum debilem ipso debiliori opem ferre.

١٣ ظُفْرُهُ يَكِلُّ عَنْ حَكِّ مِثْلِى

13. Ungula eius nimis obtusa est, quam ut similem mei scabat.

Mihi adversatur, sed noxam inferre mihi non potest.

١٤ ظِلَالُ صَيْفٍ مَا لَهَا قِطَارٌ

14. Nubes aestatis, cui guttae non sunt.

In eum dicitur, qui quamquam divitias possidet, in alios beneficus non est. Ad metrum Sarih referri potest.

١٥ ظِئْرٌ رَؤُومٌ خَيْرٌ مِنْ أُمٍّ سَؤُومٍ

15. Nutrix amans melior est, quam mater taedium capiens.

In defectu amoris et curae proverbium adhibetur.

١٦ ظَاهِرُ ٱلْعِتَابِ خَيْرٌ مِنْ بَاطِنِ ٱلْحِقْدِ

16. Manifesta obiurgatio melior est quam clandestinum odium.

Meidanius loquendi modum confert: يبقى الود مع بقى العتاب „Amor manet quamdiu objurgatio manet.“

١٧ ظِلُّ ٱلسُّلْطَانِ سَرِيعُ ٱلزَّوَالِ

17. Umbra regis citius cessat.

١٨ ٱلظَّفَرُ بِٱلضَّعِيفِ هَزِيمَةٌ

18. Victoria de debili reportata fuga est.

De eo dicitur, qui debilis habetur.

١٩ ظَنُّ ٱلْعَاقِلِ خَيْرٌ مِنْ يَقِينِ ٱلْجَاهِلِ

19. Opinio intelligentis melior est quam certitudo ignorantis.

Forma comparativi.

٢٠. أَظْلَمُ مِنْ حَيَّةٍ

20. Iniustior, quam serpens.

Sic dicitur, quoniam serpens in alius latibulum intrans, eum depellit. Conf. Cap. XVIII, 221. Sed dicitur quoque: اظلم من حية الوادى »Iniustior, quam serpens vallis« et huiusce proverbii hanc fuisse causam narrant. Serpens frigore, ut non amplius se moveret, adflictus erat. Vir istum misericordia commotus sub vestibus suis calefecerat. Serpens quum vires suas recepisset, virum momordit. Fabulam hanc libri Fakihat-Alcholafa auctor eleganter descripsit. Conf. editionem meam Bonnae 1832. p. ٣٤

٢١ أَظْلَمُ مِنْ أَفْعَى

21. Iniustior, quam vipera.

Dicitur انك لتظلمنى ظلم الافعى: Tu iniuriâ me adficis modo viperae. Proverbio huic eadem quae praecedentis ratio est. Dixit poeta:

وَأَنْتَ كَالْأَفْعَى ٱلَّتِى لَا تَحْتَفِرُ ثُمَّ تَجِى سَادِرَةً فَتَنْجَحِرْ

„Tu viperae similis es, quae non fodit; tum non curans venit et in latibulum (alius) intrat.“

Versus metrum Redjes est. c. l. m. p. 230. Ob metrum تجى Tadji enunciandum est.

٢٢ أَظْلَمُ مِنْ وَرَلٍ

22. Iniustior, quam lacerta Waral appellata.

Sic dicitur, quia haec lacertae species, quae tenuiore corpore praedita est, serpentes in spelunca viventes invadit et repente vorat.

٢٣ أَظْلَمُ مِنْ ذِئْبٍ

23. Iniustior quam lupus.

Multa in proverbiis et versibus ab Arabibus lupi iniustitiae mentio facta est. Proverbiali locutione sic dicunt: من استرعى الذيب ظلم „Qui lupum pastorem esse iubet, iniuste agit (erga oves)“ مستودع الذيب اظلم „Qui lupo depositum servandum tradit, multum iniustus est.“ كافاه مكافاة الذئب »Retribuit ei lupi modo.« Ex pluribus, in quibus lupi iniustitia tractata est, versibus, hos addere placet:

وَأَنْتَ كَذِئْبِ ٱلسُّوءِ إِذْ قَالَ مَرَّةً لِعَمْرُوسَةٍ وَٱلذِّئْبُ غَرْثَانُ مُرْمَلُ

أَأَنْتَ ٱلَّذِى مِنْ غَيْرِ جُرْمٍ سَبَبْتَنِى فَقَالَتْ مَتَى ذَا قَالَ ذَا عَامَ أَوَّلُ

فَقَالَتْ وُلِدْتُ ٱلْعَامَ بَلْ رُمْتَ ظُلْمَنَا فَدُونَكَ كُلْنِى لَا هُنَالِكَ مَأْكَلُ

„Et lupo pravo similis es, quum aliquando diceret agno, lupus autem erat famelicus extenuatus: Num tu is es, qui sine crimine mihi conviciatus est? et dixit (agnus), quando hoc? dixit (lupus): anno ante; dixit (agnus): ego hoc anno natus sum; sed tu iniustitiam meam voluisti; cape igitur meque vora, cibus hic non est.“

٢٤ أَظْلَمُ مِنْ تِمْسَاحٍ

24 Iniustior quam crocodilus.

Proverbium hoc in fabula causam habere dicitur. Dicitur quoque: كافانى مكافاة التمساح „Retribuit mihi quemadmodum crocodilus retribuit.“

٢٥ أَظْلَمُ مِنَ ٱلْجُلَنْدَي

25. Iniustior quam Aldjolanda.

Proverbium hoc apud incolas Ohmani in usu est. Putant autem viri huius mentionem factam esse in Corani (Sur. XVIII, 78.) verbis: وكان وراءهم ملك ياخذ كل سفينة غصبا „Et erat post eos rex, qui omnem navem vi capiebat." Multi autem putant, unum Aldjolandam tempore Islamismi ripam Persiae invasisse, alterum, qui naves vi cepisset, in mari Aegyptiaco navigasse. Cecinit poeta Alahscha:

وَجُلَنْدَاءَ فِي عُمَانَ مُقِيمًا ثُمَّ قَيْسًا فِي حَضْرَمَوْتَ ٱلْمُنِيفِ

„Et Djolandam in Ohmano stationem habentem, tum Kaisum in Hadhramauto alto."

Metrum versus Chafif est. c. l. m. p. 262.

In Kamuso ٱلْجُلَنْدَاء scribendum esse nomen legitur, quod Ohmani rex gessisset; sed duplici modo nomen scribi posse, ab aliis adnotatum est.

٢٦ أَظْلَمُ مِنْ فَلْحَسٍ

26. Iniustior quam Falhasus.

Viri huiusce mentio iam facta est. conf. C. XII, 103.

٢٧ أَظْلَمُ مِنْ صَبِيٍّ

27. Iniustior quam puer.

Sic dicitur, quia puer petit, quod consequi nequit. Dicitur اعطاه حكم الصبى „Dedit ei, quod habere voluit."

٢٨ أَظْلَمُ مِنْ لَيْلٍ

28. Obscurior quam nox.

Vox اظلم a ظلمة obscuritas derivanda est.

٢٩ أَظْلَمُ مِنَ ٱللَّيْلِ

29. Iniustior, quam nox.

Sic dicitur, quia nox fures etc. contra probos tegit et abscondit. In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere من ليل legitur.

٣٠ أَظْمَأُ مِنْ حُوتٍ

30. Magis sitiens quam piscis.

Cecinit poeta:

كَٱلْحُوتِ لَا يُرْوِيهِ شَيْءٌ يَلْهَمُهُ يُصْبِحُ ظَمْآنَ وَفِي ٱلْبَحْرِ فَمُهُ

„Sicut piscis, cuius sitim non exstinguit res, quam deglutit; sitibundus est dum eius os in mari est."

Metrum versus Redjes est. c. l. m. p. 230.

Contrario autem sensu dicunt: اروى من الحوت „Magis potu satiatus quam piscis." c. Cap. X, 182.

٣١ أَظْمَأُ مِنْ رَمْلٍ

31. Magis sitiens quam arena.

٣٢ أَظَلُّ مِنْ حَجَرٍ

32. Densiorem umbram faciens quam lapis.

Quoniam prima verbi forma ظل in usu non est, rectius dicendum erat اشد اظلالا.

٣٣ أَظْلَمُ مِنَ ٱلشَّيْبِ

33. Iniustior quam senectus.

Quia homini ante tempus supervenit.

Proverbia recentiora.

۳۴ ظَرِيفٌ فِي جَيْبِهِ غُدَدٌ

34. Elegans in cuius sinu scrophulae sunt.

De eo dicitur, qui res tractat, quae eum non decent.

۳۵ ظُلْمُ ٱلْأَقَارِبِ أَشَدُّ مَضَضًا مِنْ وَقْعِ ٱلسَّيْفِ

35. Iniustitia propinquorum magis adfligit quam gladii ictus.

Caput XVIII.

Littera Ahin.

عِنْدَ ٱلصَّبَاحِ يَحْمَدُ ٱلْقَوْمُ ٱلسُّرَى

1. Tempore matutino nocturnum iter laudat gens.

Proverbii huius, quod de viro, qui spe quietis adductus molestias pertulit, adhibetur et hortatur, ut operam in rebus peragendis cum patientia coniungamus, originem a Chalido ben-Alwalid Almofadhdhelus deducit. Qui quum in provincia Aljemamah versaretur, Abu-Becrus ei mandatum in Iracam proficiscendi miserat. Voluit autem per desertum iter facere. Rafihus Thajjita, quem consilium rogaverat, dixit, eum rem non perfecturum esse, nisi secum aquam sumsisset. Emit igitur centum camelos generosos et siti summopere adfectos aqua satiavit. Tum iter ingressus est. Post bidui spatium quum timeret, ne et homines et equi siti adfligerentur, et aqua in camelorum ventribus periret, camelos illos mactandos curavit et aqua inde educta homines et equos satiavit. Nocte quarta Rafihus dixit: Videte,

num lotum magnam conspiciatis? Si eam non videtis, pereundum nobis erit. Conspecta autem arbore Deo gratias egerunt. Chalidus autem Rafihum per desertum ducentem versibus laudavit, quorum postremus est:

عِنْدَ ٱلصَّبَاحِ يَحْمَدُ ٱلْقَوْمُ ٱلسُّرَى وَتَنْجَلِي عَنْهُمْ غَيَابَاتُ ٱلْكَرَى

»Matutino tempore gens iter nocturnum laudat, dum removentur ab iis res, quas propensio in somnum velavit.«

Versus metrum Redjes est. Conf. l. m. p. 230. Conf. Erpenii prov. C. I, 91. Harir. p. 484.

٢ عِنْدَ جُهَيْنَةَ ٱلْخَبَرُ ٱلْيَقِينُ

2. Apud Djohainahum nuntius certus est.

Heschamus ben-Alcalbi sic narravit: Alachnasus [1]) ben-Cahb e gente Djohainah ob rem quandam quam peregerat, gentem suam relinquere coactus erat Fugienti Hozainus ben-Ahmru ben-Moahwijjah ben-Cilab occurrit. Hic eum allocutus dixit: »Quisnam tu es? mater tua te orbata sit! Alter iisdem verbis respondit. Multis inter utrumque verbis factis Alachnasus nomen suum indicans dixit: Profer nomen tuum, aut ego cor tuum hac cuspide confodio. Tum Alhozainus nomen suum dixit, quod alii Alhozainus ben-Sobaih Alghathfani fuisse contendunt. Quum uterque videret, alterius in itinere scopum eundem praedandi ac suum esse, inter se foedus pepigerunt ea conditione, ut quemlibet gentis suae, uterque praedaretur. Nihilo minus tamen alter socio fidem non habens occasionem, qua eum obrueret, captabat. Virum obviam venientem quum praedati essent, hic, si praedae partem ipsi reddidissent, se eis praedam indicaturum esse promisit. Indicavit illis vir Lachmitam, quem sub arbore edentem invenerunt. Utrumque ut

---

1) In codice Lugd. الاخنس legitur.

cibi participes essent, ille invitavit. Uterque alterius dolum timens uno eodemque momento ab equo desiliit et ad cibum accessit. Cibum potumque quum sumsissent, accidit, ut ob rem ipsi necessario peragendam Alachnasus in latus secedere cogeretur. Rediens Lachmitam in sanguine se volutantem invenit. Quod videns Alachnasus gladium ducens, alter enim quoque gladium evaginatum tenebat, dixit: Vaeh tibi! Tu virum occidisti, cuius cibum et potum sumseramus. Alter autem: Sede, dixit, nam ut tales res perageremus, exivimus. Aliquo tempore post Alhozainus dixit: Num scis, quid صعلة et صعل sit?[1]) Alter respondit: Nunc est tempus edendi et bibendi. Alhozainus autem silens, donec illum oblitum esse, quid istis verbis significaretur, putaret, interrogavit, num ex avibus hariolandi scientiae gnarus esset, et, quum alter diceret, quid est? iterum interrogavit, quid illa aquila ossifraga significaret? Djohainita autem dixit, ubi eam vides? Alter dixit: Haec est, et se extendit et in coelum caput erexit. Huius momenti occasionem captans Djohainita eius iugulum gladio percussit dicens: Ego sum hariolus et iugulans. Tum omnia utensilia secum auferens ad gentem suam iter direxit. Transiens autem ad duas tribus, ad Kais pertinentes, Meradj (in meo codice مراح Merah est) et Anmar appellatas feminam vidit Alhozainum ben-Sobaih commemorantem. Interroganti, quaenam esset? respondit, se Zahrah Alhozaini uxorem esse. Aldjohainita se eum occidisse, dixit. Illa autem, mentitus es, dixit, nam tui similis talem, qualis ille est, occidere non potest, sed nisi gens absens esset, tu hoc dicere non ausus esses. Tum ad gentem suam rediens hosce dixit versus:

وَكَمْ مِنْ ضَيْغَمٍ وَرْدٍ هَمُوسٍ أَبِى شِبْلَيْنِ مَسْكَنُهُ ٱلْعَرِينُ

1) Quid haec verba hoc in loco significent, non video.

وَكَمْ مِنْ فَارِسٍ لَا تَزْدَرِيهِ إِذَا شَخَصَتْ لِمَوْقِعِهِ ٱلْعُيُونُ

عَلَوْتُ بَيَاضَ مَفْرِقِهِ بِعَضْبٍ فَأَضْحَى فِى ٱلْفَلَاةِ لَهُ سُكُونُ

وَأَضْحَتْ عِرْسُهُ وَلَهَا عَلَيْهِ بُعَيْدَ هُدُوءِ لَيْلَتِهَا رَنِينُ

كَصَخْرَةَ إِذْ تُسَايِلُ مِنْ مِرَاحٍ وَأَنْمَارٍ وَعِلْمُهُمَا ظُنُونُ

تُسَايِلُ عَنْ حُصَيْنٍ كُلَّ رَكْبٍ وَعِنْدَ جُهَيْنَةَ ٱلْخَبَرُ ٱلْيَقِينُ

فَمَنْ يَكُ سَايِلًا عَنْهُ فَعِنْدِى لِصَاحِبِهِ ٱلْبَيَانُ ٱلْمُسْتَبِينُ

جُهَيْنَةُ مَعْشَرِى وَهُمُ مُلُوكٌ إِذَا طَلَبُوا ٱلْمَعَالِى لَمْ يُهُونُوا

„Quot leonibus fulvis praedam diffringentibus, duorum catulorum patribus, quorum habitacula lustra sunt, et quo equitibus, quos tu non despicis, quum oculi in locum, ubi ceciderunt, directi sunt, album capitis verticem ense acuto diffregi, ut die in deserto quies eis esset. Eorum coniuges autem eiulabant die ob eius mortem, haud quiescentes per noctem vociferantes; ut Zachra quum tribum Merah et Anmar interrogaret, quorum scientia nil nisi opinio erat, de Hozaino interrogans omnes equites, dum genti Djohainah nuntius certus erat. Si quis de eo interrogat, scito, apud me socium eius esse explicationem claram. Djohainah gens mea est, et gentis huius viri reges sunt; quum gloriae loca excelsa petunt, non despiciuntur.«

Versuum metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

Alazmäihus et Ebn-Alahrabius جفينة Djofainah scribendum esse dixerunt reique probandae causa hunc versum citarunt:

تُسَايِلُ عَنْ أَبِيهَا كُلَّ رَكْبٍ وَعِنْدَ جُفَيْنَةَ ٱلْخَبَرُ ٱلْيَقِينُ

„Interrogat de patre suo omnes equites, et apud Djofainahum nuntius certus est.“

Metrum versus Wafir est. Conf. l. m. p. 204. In Samachscharii opere جفينة legimus et Djofainahum oenopolii dominum fuisse. Apud quem inter duos ebrios rixa orta tertius pacem compositurus ab uno eorum occisus est. Iudex autem dubitans, uter occisor esset, Djofainahum adduci iussit. Alii denique حفينة Hofainah scribunt. Proverbium autem in cognitione rei vera adhibetur.

٣ عَثَرَتْ عَلَى ٱلْغَزْلِ بِأَخَرَةٍ فَلَمْ تَدَعْ بِنَجْدٍ قَرَدَةً

3. Tandem in fila ducere volebat; sed in terra Nedjd lanulam non reliquerat.

Verbum عثر proprie significat offendit ad rem; tum in animum translatum invenit rem subito, subito voluit suscipere. Vocabulum قرد pilorum, lanae, crinium partes, quae deciderunt, significat. Alazmäihus proverbii originem in eo quaerendam esse censet, quod interdum mulier filia trahere omittat, quum lanae aut gossipii deciduas partes colligat. Proverbium significat, nos rem necessariam, quam suo tempore omiserimus, postea peragere velle. Kamusi auctor loco vocis تدع habet تترك; Djeuharius عكرت reversa incidit in rem habet.

٤ عَادَتْ لِعِتْرِهَا لَمِيسُ

4. Ad originem suam Lamisa rediit.

Lamis nomen feminae est. Significat proverbium, hominem ad malam agendi consuetudinem rediisse. Conf. prov. 147.

٥ عَبْدٌ صَرِيخُهُ أَمَةٌ

5. Servus, cui serva opem fert.

* Adhibetur proverbium ad significandum, quendam ab homine ipso viliore et infirmiore auxilium petiisse.

عَبْدُ غَيْرِكَ حُرٌّ مِثْلُكَ ٦

6. Servus alius quam tuae personae liber est aeque ac tu.

De eo dicitur, qui se aliis praestantiorem esse putat, licet in eo nil praestantiae sit. Conf. Cap. XII, 6.

عَبْدٌ وَخَلَى فِي يَدَيْهِ ٧

7. Servus hic est et pabulum viride in eius manibus est.

Proverbium diverse ab auctoribus adnotatum est: 1) خلا planta viridis, recens. 2) خلي (Passivum secundae forma) Plantis viridibus donatus est, plantas virides possedit. Quem autem legendi modum grammaticus Jacobus reiecit. Conf. Djeuh. s. خلي 3) خلا i. e. خلا له امره وملك نفسه propria ipsi fuit res et se ipsum possedit. 4) خول (chuwwila) divitiis donatus est et factus est opum administrator. 5) حلي ornamenta. Duo priora significant, eum pabulo abundare et divitem factum esse; tertium, eum non amplius servum esse; sed dominum factum; quartum, eum, qui antea aliorum opibus occupatus fuisset, iam suas administrare; quintum, eum opum possessione ornatum esse. In initio proverbii هو is vel هذا hic supplendum est. conf. Samachschar. Meidan. De eo dicitur, qui divitiis potitus est, quibus haud dignus est habendus.

عَبْدٌ مَلَكَ عَبْدًا فَأَوْلاهُ تَبًّا ٨

8. Servus servum possidet et detrimento eum adficiat!

De eo dicitur, qui divitiis, quas possidet, indignus est.

٩ عَبْدٌ أُرْسِلَ فِي سَوْمِهِ

9. Servus qui libere dimissus est, ut arbitrio suo uteretur.

Vocabulum سوم nomen esse dicit scholion a تسويم (quod idem est quam اهمال neglectio) derivatum. Id est dimissus est, ut a te negligeretur et arbitrio suo in opere uteretur. Samachscharius autem voci سوم eandem significationem quam voci ذهاب abitus tribuit. i. e. dimissus est in abitu suo. Hisce autem verbis utuntur contra eum, qui fiduciam et spem in eo positam omnino fallit, non recte et probe in re ipsi commissa agens.

١٠ أَعْطَاهُ بِقُوفِ رَقَبَتِهِ

10. Dedit illud cum crinibus colli sui (et cum lana colli sui).

In proverbio قوف nomen collectivum esse videtur vocis قوفة, quod crinem dependentem in scrobe occipitis significat. Dicitur quoque: نجوت بقوف نفسك „Vix salvus evasisti" et اخذه بقوف رقبته „Totam rem cepit." Eodem modo vocabulis طوف et طاف utuntur. Conf. Alb. Schultens. Meidan. prov. 406. Placet addere proverbii explicationem a Scharaf-Aldino et Samachschario prolatam: Vocibus بقوف رقبته eius (cervicis) cutis vel ut alii contendunt crinis significatur. Aliis autem est res in osse eius ut medulla, aliis pars occipitis antiis opposita. Legitur quoque بصوف et بطوف, quae vox postremam eius partem designat, ut derivetur a radice طاف pro طفا, cuius significatio est „secutus fuit." Vox قوف quoque a قاف, cui significatio verbi قفا tribuitur, derivari potest. Sensus proverbii est: اعطاه برمته وكليته „dedit eum cum fune trito

et totum", ut nil retineatur. Alii autem dicunt, sensum esse: Sui potestatem plenam ei concessit, ut cervicem eius teneret. Quod si hunc proverbii sensum admittis, praepositio ب superflua est et suffixum ه in voce اعطاه ad virum referendum est, ut in voce رقبته ad rem. Si prior proverbii sensus tibi magis arridet, pronomina duo ad rem referas, praepositioni ب autem significationem praepositionis مع cum tribuas. Observandum est Scharaf-Aldinum بطوف, ut a radice طاف pro طفا derivetur, habere. Uterque legendi modus reperitur. Hic duplex loquendi modus significat, rem totam nullo pretio accepto datam esse.

١١ أَعْوَرُ عَيْنَكَ وَٱلْحَجَرَ

11. O lusce! (time) oculo tuo et (cave) lapides!

De cautione necessaria adhibetur, luscus enim uno oculo laeso nil videre potest. Sic proverbium explicandum est: يا اعور احفظ عينك واحذر الحجر

١٢ عِنْدَهُ مِنَ ٱلْمَالِ عَائِرَةُ عَيْنٍ

12. Apud eum divitiae sunt oculum obcaecantes.

Hoc in proverbio participium primae coniugationis significationem secundae obcaecans habere dicitur. Sensus autem proverbii talis est: tantae autem sunt divitiae, ut ob magnam multitudinem, qua oculum impleant, paene obcaecent. Abu-Hatimus autem verbo عار abeundi significationem tribuit, ut proverbii sensus sit: tantae autem eius sunt divitiae, ut oculus intuitu obstupefactus abeat. Alferäus denique dixit, proverbium triplici modo enuntiari: عايرة عين, عايرة عينين et عيرة عينين, et proverbii originem explicavit dicens: Quum pecorum numerus (mille) perfectus est; camelo oculum eruere solent, ne perfecto rerum statu calamitas adducatur. Opibus autem obcaecatio adscribitur, quia

in perfecto numero causa est. Conf. Kam. et Dj. s. v. عور
Loco vocis عنده in Kam. عليه legitur.

۱۳ عَيْنٌ عَرَفَتْ فَذَرَفَتْ

13. Oculus cognovit et tum lacrymas effudit.

De eo diciur, qui rem videns veram conditionem cognovit. Meid. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de viro, qui malum cognoverit et tristitia adfectus sit.

۱۴ أَعْيَيْتِنِي بِأُشُرٍ فَكَيْفَ بِدُرْدُرٍ

14. Fatigasti me dentibus acutis et quomodo dentibus excisis?

Proverbii huius originem talem fuisse tradunt. Viro cuidam uxor exosa erat, dum ea ipsum amabat. Quum uxor puerum peperisset, maritus loco, ubi dentes nascuntur, oscula infanti dedit dicens: فديت دردرك „Redimam locum, ubi dentes tui nascuntur.“ Mulier, ut mariti amorem sibi compararet, dentes sibi in ore fregit. Quod quum vir vidisset, ista verba, quae in proverbii consuetudinem venerunt, dixit indicaturus, uxorem sibi hoc vitio addito exosiorem factam esse. Abu-Saidus autem dixit, proverbii sensum esse: tu adolescentula, quum dentes tui acuti essent, admonitionem meam non admisisti; quomodo (eam admittes) aetate provecta? Vocabulum دردر locum significat in ore, ubi dentes nascuntur, antequam prodierunt aut postquam deciderunt, ut locus dentibus destitutus sit. conf. Kamus. et Djeuh.

۱۵ أَعْيَيْتِنِي مِنْ شُبَّ إِلَى دُبَّ وَمِنْ شُبٍّ إِلَى دُبٍّ

15. Fatigasti me inde a tempore adolescentiae usque ad senectutem.

Proverbium de homine exoso adhibetur. Vocibus شب et دب aut forma verbi passivi tribuitur aut casus genitivi

cum nunnatione. Id est: a tempore, ubi adolescens eras, usque ad tempus, quo scipione utebaris in incedendo, male semper agebas, ut spes non sit fore, ut te corrigas. Vocem شب a شَبَّ adolescens fuit, derivari non posse dicunt, quum verbo passivi forma tribui non possit. Derivandum esse a شب, cui eadem significatio sit, quam verbo اظهر „effecit ut appareret", ut sensus sit: tempore quo apparuit i e. natus est. Tum verbo similem rationem, quam nomini habitam esse coniuncta praepositione من. Verbo autem دب, cui nunquam transitivi significatio conveniat, passivi vocales datas esse ob coniunctionem cum verbo شب. Caeterum voces شب et دب in prima syllaba vocali Fata adficere licet, ut nomina actionis aut verba activa sint. Legitur quoque sic proverbium: من لدن شبّ الى دبّ. In Samachscharii libro اعيا fatigavit reperitur.

١٦ عَلَيْهِ مِنَ ٱللّٰهِ لِسَانٌ صَالِحَةٌ

16. Super eo a Deo lingua proba.

De eo dicitur, qui laude ornatur.

١٧ عَضَّ على شُبْدُعِهِ

17. Momordit super scorpionem suum.

In eum dicitur, qui de rebus ipsum non spectantibus non loquitur. Meid. Lingua hominis cum scorpione comparatur. Dicitur: سرت الينا شبادعهم „Noctu ad nos eorum scorpiones venerunt", et vituperationes et calumniae intelligendae sunt. Samachscharius dixit, proverbium de homine mansueto, intelligente (حليم) adhiberi.

١٨ على يَدَىَّ دَارَ ٱلْحَدِيثُ

18. Per manus meas narratio circumivit.

De eo dicitur, qui rei gnarus est. Djabiro ben-Ahbd-Allah Alanzari proverbium hoc tribuitur. Eo usum esse dicunt in traditione السنة dicta.

١٩ عَلَى يَدَيْ عَدْل

19. Per manus Ahdli.

Ebn-Alsiccitus dixit: Vir Ahdlus ben-Djos ben-Sahd Alahschirah appellatus satellitibus regis Jemanensis Tobbah praeerat. Rex eum, quem occidere volebat, huic viro tradebat, ut postea homines de omni re, cuius conservandae spes non esset, ista verba dicerent. Kamusi auctor Djeuhariusque proverbium sic adnotarunt: وضع على يدى عدل „Manibus Ahdhi traditus est.“

٢٠ أَعْطَى مِنْ ظَهْرِ يَدٍ

20. Dedit a tergo manus.

Id est: Primus dedit neque vendendo neque retribuendo. Alazmäihus dixit: اعطيته مالا عن ظهر يد „Opes ei muneri dedi.“ Meidanius autem loquendi modum a tergo manus sic interpretatus est: Res, quæ in interiore manus latere est, ab homine retineri potest, quæ autem super exteriore manus latere seu tergo manus est, eam tenere non potest, ut eam capiat, qui vult. Proverbium in eum dicitur, cujus bonum aut beneficia sine molestia accipiuntur.

٢١ عِيٌّ اَبْاَسُ مِنْ شَلَلٍ

21. Difficultas linguae miserior est, quam ariditas manus.

Huiusce proverbii originem talem fuisse narrant. Duo viri, quorum unus lingua impeditus erat, sed dives, alter manum aridum habebat, sed pauper erat, mulierem in matrimonium petebant. Nupsit aridam manum habenti ista verba dicens.

٢٢ عَرَكْتُ ذٰلِكَ بِجَنْبِي

22. Id latere meo fricui!

Patienter illud tuli et occultavi. Dixit Mohammedes ben-Abi-Sadjdjad:

اذا أنْتَ لَمْ تَعْرُكْ بِجَنْبِكَ بَعْضَ ما أتاكَ مِنَ الأدْنَى رَمَاكَ الأبَاعِدُ

»Quod si partem eius, quod tibi a propinquo infertur, latere tuo non fricas, longe remoti te petent.«

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

٢٣ عَرَفَ بَطْنِي بَطْنَ تُرْبَةَ

23. Cognovit venter meus ventrem Torbae.

Vir quidam, qui per temporis spatium absens fuerat, in terram suam rediens ventrem suum isti terrae imposuit, proverbii verba dicens. Vocabulum تربة Torbah regionis nomen est, quae genti Kais erat. In re usurpatur, quam, postquam eius desiderio adfecti eramus, assecuti sumus.

٢٤ عَيَّرَ بُجَيْرٌ بُجَرَهُ

24. Magnâ umbilici herniâ laborans umbilici nodos vituperavit.

Sic proverbium in scholiis explicatum est: »Vocabulum بجر pluralis vocabuli بجرة est, quo protuberantia umbilici significatur. Vox بجير deminutivi forma, quae amplificandae significationi interdum inservit, a voce أبجر hernia laborans derivanda est. Sed aliis in proverbio بجرة et بجير nomina propria sunt. Legitur quoque بجرة cum vocali Fathae litterae با. Proverbii sensus est: Unus alterum ob vitium, quo ipse vel etiam maiore laborat, vituperat conditionis suae rationem non habens. Verbum autem عير Meidanio idem est quam كفر in fugam coniecit. Dicitur عار الفرس »Fugit equus,« quasi vitiorum alicuius mentionem faciens

ab eo homines depellat. In proverbio autem alterum verbi obiectum, tanquam cognitum, omissum est. Observandum est, in codice Samachscharii verba: نسى بجير خبره »Oblitus est Bodjairus conditionis suae« statim post proverbium rubro colore distincta legi, ut proverbii pars esse videantur; at vero in Meidanii codicibus ita in scholiis scripta sunt, ut explicandi proverbii gratia addita videantur. Alasharius grammaticus Bodjair et Bodjarah duorum fratrum antiquo tempore viventium nomina fuisse contendit.

٢٥ عَلَى أُخْتِكَ تُطَرِّدِينَ

25. In sorore tua vehens te persequitur.

Equum, qui fugerat, in sorore huius equi vehens persequebatur. In virum dicitur, qui scientia et ingenio, vel ignorantia et stupiditate sibi pari occurrit. conf. C. I, 13; XXV, 25.

٢٦ عَرَفَتْنِى نَسَأَهَا ٱللّٰهُ تَعَالَى

26. Cognovit me (equa); Deus ei vitam proroget!

Proverbii originem talem fuisse legimus. Viro cuidam equus ereptus erat. Aliquo tempore post quum equum videret, is vocem audiens et dominum cognoscens alteri obedire noluit. Sic Alazmäihus proverbium interpretatus est. Alii autem dicunt, proverbium Baihaso cognominato Naahmah adscribendum esse. Cognomen ob longa crura eum accepisse. Hamsahus cognominis causam in magna surditate vidit. Conf. C. IV, 1 adnot. Nocte quadam perobscura quum ad uxorem subito veniret et illa نعامة diceret, Baihasus ista verba dixisse fertur. Alii dicunt, gentem incursionem hostilem fecisse. Mane autem mulierem dixisse viro ex incurrentium numero: خلاتك يا عماه »Materterae tuae, o patrue! et virum ista proverbii verba admirantem protulisse. Sunt, qui hoc in proverbio verbo

نسلها eandem significationem, quam verbo قواها »robustam eam reddat« tribuant. Samachschar.

٢٧ أَعْجَبَ حَبًّا نَعَمُهُ

27. Pecora Hajjum admiratione adfecerunt.

Ad virum Hajjum alius quidam rogatum venerat. A quo quum nil accepisset et ista de re questus esset, hoc responsum tulit: Pecora sua iste vir amat et hanc ob causam nil tibi dedit. De avaritia adhibetur. Scharaf-Aldin. Samachschar.

٢٨ العَاشِيَةُ تُهَيِّجُ الآبِيَةَ

28. Pabulum vespertinum sumens (camela) instigat nolentem (camelam).

In Djeuharii opere تهيّج legitur. Almofadhdhelus retulit: Alsolaicus ben-Alsolacah (conf. C. XV. 13.), cuius nomen erat Alharits ben-Ahmru ben-Said Menat ben-Tamim, cognominatus quoque سليك المقانب »Solaicus agminum" homo callidissimus et bonus poeta, regionum optime gnarus et celeriter currens, ut equus eum assequi non posset, cum sociis quibusdam praedatum exierat. Ad Schaibanitarum gentem vespera nebulosa et pluviosa transiens domum magnam conspexit a caeteris remotam, quae Jasidi ben-Rowaim Schaibanitae erat. Dixit tum sociis: Hoc loco consistite, ut ad illam domum accedam et fortasse bono potiar. Intravit a posteriore domus latere nemine vidente, quum nox obscura esset. Audivit ibi dominum, qui filium camelos eodem momento a prato reducentem compellabat, dicentem: هلا كنت عشيتها ساعة من الليل »Cur non potius per noctis horam eis pabulum vespertinum praebuisti?« et quum filius: انها ابت العشاء »Ii pabulum vespertinum nolebant«, responderet, verba protulit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt.« Tum camelorum do-

minus vestem excutiens camelos in pratum repulit. Ibi consedit faciem ob frigus veste tegens. Solaicus autem virum a domo abeuntem secutus, gladii ictu occidit et camelos ad socios abegit. Proverbium significat, unum, qui alterum opus facientem videat, ad idem faciendum instigari. Scharaf-Aldin. Samachsch.

٢٩ عَوْدٌ يُقَلَّحُ

29. Camelus annosus, cuius in dentibus flavedo tollitur.

In annosum dicitur, qui exercetur et condocetur. Quod facere in annoso difficile et inconveniens est. Conf. Kam. et Dj. s. قلح

٣٠ عَوْدٌ يُعَلَّمُ ٱلْعَنْجَ

30. Camelus annosus docetur exercitium.

Vocabulo العنج exercitium in camelis adhibitum significatur. In eo consistit, quod vehens habenam retrahit, ut in pedes posteriores repellatur. Proverbii sensus antecedenti similis est, nam istud عنج appellatum exercitium nonnisi in iuvencis adhiberi debet.

٣١ عَرَضَ عَلَيَّ ٱلْأَمْرَ سَوْمَ عَالَّةٍ

31. Obtulit mihi rem modo, quo camelis iterum bibentibus potus offertur.

Id est: Ita rem mihi obtulit, ut me non urgeret, sed potius exspectare videretur, me eam non accepturum esse. In Kamu i opere legitur: عرض على سوم عالة et verbo vocales passivi datae sunt. Alazmäihus dixit, camelis iterum bibentibus non instanter potum offerri et inde in homines translatum esse. Quum verbo عرض significatio verbi كلف »imposuit« insit, nomen actionis سوم cum eo coniunxit,

quasi dicens: عرض على الامر فسامنى ما يسام من الابل التى علت بعد النهل »Obtulit mihi rem, et tum mihi imperavit id, quod postulatur a camelis, qui iterum bibunt, postquam priorem potum sumserunt«. Legitur quoque سامنى الامر سوم عالة, cui idem sensus est.

٣٢ أَعْطَانِي اللَّفَاءَ غَيْرَ الْوَفَاءِ

32. Dedit mihi rem vilem et non rem completam.

In eum dicitur, qui iniuste agens alteri de iure aliquid detrahit.

٣٣ عَرَفَ حُمَيْقٌ جَمَلَهُ

33. Multum stupidus camelum suum cognovit.

Id est: Stupidus, etsi prudentia caret, tamen quid camelus valeat, scit. Legitur quoque sic proverbium: عرف جمله حميقا »Stupidum camelus ipsius cognovit: i. e. ob eius stupiditatem, quam camelus cognovit, audax in dominum est. Forma deminutivi amplificandae significationi inservit. Proverbium in nimia cum hominibus consuetudine adhibetur. Alii putant proverbium de eo adhiberi, qui homini, quem debilem esse putet, iniuriam et noxam inferre cupiat. Conf. Meidan, et Kam. At vero Samachscharius, qui عرف حميقا جمله habet, Homaik viri nomen fuisse dicit, cuius camelus in eum impetum fecerit. Proverbium autem de viro adhiberi, qui ob consuetudinem rem parvi habeat.

٣٤ عَجَبًا تُحَدِّثُ أَيُّهَا الْعَوْدُ

34. Rem miram narras, o annose!

Accusativus عجبا modo, quem Arabum grammatici مصدر appellant, positus est, ac si dictum esset: تحدث حديثا عجبا »Narras narrationem miram« In eum dicitur, qui aetate provectus mentitur. Ad metrum Camil referri potest. c. p. 214.

٣٥ أَعْدَيْتَنِي فَمَنْ أَعْدَاكَ

35. Tu me infecisti, quis autem te infecit?

Fur virum in camelo vehentem et secum opes ducentem secutus erat. Fure oscitante camelus quoque oscitavit et ista re infectus quum eques quoque oscitaret, ista verba dicens furis praesentiam sensit et ad cursum camelum adegit. Samachscharius proverbium sic adnotavit: اعديتني فمن ترى اعداك „Tu me infecisti, et quemnam vides, qui te infecit?" Proverbium, malum contagio inficere, significat. Dicitur quoque: اعدى من الثوباء „Magis inficiens quam oscitatio." Conf. XVIII, 222.

٣٦ العُنُوقُ بَعْدَ النُّوقِ

36. Capellae post camelas.

In eum dicitur, cuius pulcher status deterior evasit. I. e. Possidebas camelos et nunc capellas possides. Conf. Kam. s. عنق.

٣٧ العَيْرُ أَوْقَى لِدَمِهِ

37. Onager sanguinem suum magis custodit.

De eo dicitur, qui multum cavet, onager enim quam maxime cautus est. Proverbium hoc mulieri Sarka Aljemamah (conf. C. II, 145.) appellatae adscribitur. Viderat e longinquo hostes advenientes, quorum quilibet ramo se tegebat, ut sylva accedere videretur. Cuius de re certiores facti socii quum eius verbis fidem non haberent, et ipsa fugientem onagrum eodem tempore conspexisset, dixit: العير اوقى لدمه من راع فى غنمه „Onager sanguinem suum magis custodit, quam pastor in grege sua." Simili ratione dicitur: المجنون اعرف بشان نفسه من العاقل بشون الناس

„Insanus suam ipsius rem melius noscit quam intelligens hominum res.“ Cecinit poeta:

وكُلُّ آمْرِءٍ فِي عَيْشِهِ ثَاقِبُ ٱلْعَقْلِ

„Quilibet vir in rebus vitae suae penetrante ingenio est.“

Hemistichium metri Thawil est. Conf. l. m. pag. 161. Scharaf-Aldin.

٣٨ عَيْرٌ بِعَيْرٍ وَزِيَادَةُ عَشَرَةٍ

38. Princeps pro principe et augmentum decem (Drachmarum).

Abu-Ohbaidahus (noster codex Abu-Ohbaidus) dixit, proverbium hoc Syriae incolis proprium, in aliis regionibus inusitatum fuisse. Quoties Chalifa (princeps) mortuus esset, in locum mortui succedens stipendio decem (drachmas) addebat. Rem praesentem bonam esse, ut homines ea contenti sint et praeteritam oblivioni tradant, proverbium docet. Samachschar. Huic simillimum est: أن ذهب عير فعير في الرباط »Si abit onager; at onager alter in vinculis.“ conf. doct. Bertheaui libr. p. 19. text.

٣٩ عَيْرٌ عَارَهُ وَتِدُهُ

39. Asinus quem abstulit (perdidit) paxillus suus

Proverbii originem talem fuisse narrant. Vir quidam misericordia ductus asinum suum ad paxillum adligaverat. Quum autem ferae irruerent et a paxillo retentus aufugere non posset, haec viri cura interitus causa erat. Proverbium docet, periculum in loco, ubi securi sumus, oriri posse. Samachschar. Conf. Cap. XXII, 199.

٤٠ عَيْرٌ رَكَضَتْهُ أُمُّهُ

40. Asinus, quem mater sua ad cursum adegit.

Loco vocis ركضته legitur ركلته „pede percussit et ad

cursum eum adegit." De eo dicitur, quem adiutor iniuria adfecit.

٤١ عُبَيْرٌ وَحْدَهُ

41. Asinus parvus solus.

Verba de eo adhibentur, qui hominibus se non miscet. Alii dicunt, proverbium significare, virum nonn'si suum consilium sequi. Eodem modo dicitur: جحيش وحده „Asini pullus parvus solus" Proverbia vituperando inserviunt. Conf. Kam. Dicitur quoque جحيش نفسه.

٤٢ عِنْدَ النِّطَاحِ يُغْلَبُ ٱلْكَبْشُ الأَجَمُّ

42. In feriendo aries cornibus carens vincitur.

Dicitur quoque: التيس الاجم „hircus cornibus carens." In eum adhibetur, qui ab adversario victus est rebus, quas contra eum comparaverat. Meid. Proverbium hortatur, ut ante infortunii adventum nos contra id armemus. Samachschar. Proverbium ad metrum Redjes referri potest. c. p. 231.

٤٣ عَنْزٌ بِهَا كُلُّ دَاءٍ

43. Caprae omni morbo adfectae.

In eum quadrat, qui multis vitiis laborat. Capris nonaginta novem morbos esse Arabes dicunt, pravum pastorem centesimum habendum esse morbum.

٤٤ عِيثِى جَعَارِ

44. Damnum infer, o hyaena!

Proverbium de perditore adhibetur. Samachschar. Abu-Ahmruus grammaticus adnotavit, hyaenae in oves irrumpenti dici:

أفزعت في قراري ، كأنما ضراري ، أردت يا جعار

„Sanguinem effudisti in ovibus meis quasi damnum meum, o hyaena! intendens.“ [1])

Dixit poeta:

فقلت لها عيثي جعار وأبشري بلحم امرىء لم يشهد اليوم ناصره

„Et ei dixi, damnum infer, o hyaena! et delectare carne viri, cuius adiutor hodie non aderat.“ [2])

Ahbd-Allahus ben-Alsobair de morte fratris sui Mozilib appellati certior factus, quum audivisset, neminem ex eius adiutoribus adfuisse, istum versum recitavit. Kamusi auctor huic proverbio eundem sensum quam proverbio تيسي جعار (conf. Cap. III, 93.) tribuit.

٤٥ عرض عليه خصلتي الضبع

45. Obtulit ei duas hyaenae res.

Duas ei res, in quarum nulla utilitas erat, eligendas proposuit. Fabulam sequentem Arabes narrant: Quum hyaena venando vulpem cepisset, vulpes hyaenam rogavit, ut ipsi favorem faceret. Respondit hyaena: Eligere potes, utrum te vorem an occidam. Conf. C. XXII, 236.

٤٦ على أهلها تجني براقش

46. Contra gentem suam Barakischa iniuste agit (crimen committit).

Barakisch canis Arabum genti erat. Ista gens quum fugam cepisset ab hostibus irruentibus, canis balatus in causa erat, ut hostes locum gentis cognoscerent et eam delerent. Iunusus ben-Habib retulit, Abu-Ahmruum ben-Alahla dixisse: Barakisch nomen uxoris regis cuiusdam fuisse.

1) Ad metrum Monsarih pertinent. c. l. m. p. 256.

2) Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 116.

Qui rex [1]) quum iter suscepisset, eum uxorem suo loco reliquisse regnantem. Fuisse autem locum, in quo si fumum fecissent, hoc militibus conveniendi signum esset. Nocte quadam reginae puellas ludentes fumum igne accenso excitavisse, ut milites convenirent et reginae a consiliariis consilium datum esse, milites ad opus adhibendi, ne illi, si postea fumum viderent, hoc ioci causa factum esse putarent. Regem autem de re certiorem factum ista dixisse verba. Rem Alscharkijjus ben-Alkathami aliter narravit: Barakisch nomen uxoris Lokmani Ahditae erat. Lokmanus e gente Banu-Dhad oriundus erat, quae camelorum carne non vescebatur. Filius ex uxore Barakisch genitus ad matris gentem perveniens cibo excipiebatur. Rediens mactati cameli os reportavit, cuius gustatum quum optimum invenisset Lokmanus, filium, quid esset, interrogavit. Filius respondit: Cameli os, quem avunculi mei mactarunt. Lokmanus autem dixit: Cameli carnes bonae sunt, quemadmodum video. Ista verba uxor Barakisch audiens dixit: جملنا واجتمل, „Cameli carnes edendas nobis da, et tu ipse cameli carnes ede!"[2]) quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Quum autem hisce verbis commotus Lokmanus Barakischi gentisque eius camelos carnis vescendae causa trucidaret, et cognati Lokmani eius exemplum imitarentur, verba illa dicebantur, quibus significatur, hominem opus fecisse sibi noxium. Cecinit Hamsahus ben-Bidh:

لَمْ يَكُنْ عَنْ جِنَايَةٍ لَحِقَتْنِي   لَا يَسَارِى وَلَا يَمِينِى جَنَتْنِى

بَلْ جَنَاهَا أَخٌ عَلَىَّ كَرِيمٌ   وَعَلَى أَهْلِهَا بَرَاقِشُ تَجْنِى

„Non propter crimen, quod commiseram, ista calamitas me adflixit, neque sinistra neque dextera manus in me iniusta erat; sed frater generosus id contra me commisit, et contra gentem suam Barakischa crimen commisit."

---

1) Kamusi auctor, istum regem Lokmanum Ahditam fuisse adnotavit.

2) In scholiis verbum جمل a جميل, omentum liquefactum derivandum esse dicitur. c. Cap. V, 59.

٤٧ عَجِلَتِ ٱلْكَلْبَةُ أَنْ تَلِدَ ذَا عَيْنَيْنِ

47. Canis festinat, ut fetum duobus oculis praeditum pariat.

Canis fetum celerrime enititur, quae causa esse dicitur, cur fetus oculi clausi sint. Proverbium igitur de viro nimium festinante, ut opus non bene perficiat, adhibetur. In Samachscharii opere عجلت ما عجلت الكلبة etc. »Festinat modo quo festinat canis« etc. legitur.

٤٨ عَلِقَتْ مَعَالِقَهَا وَصَرَّ ٱلْجُنْدُبُ

48. Adhaeret (situla) loco, ubi adhaerere debet, et strident locustae.

Proverbii sensus est: Res necessario peragenda est; sed debilis gentis timore perculsus est. Meid. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de re bene firmata et instituta في استحكام الامر وانبرامه. Proverbii originem talem fuisse narrant: Vir quidam ad puteum accedens situlam suam ad putei situlam adhaeserat. Tum ad putei dominum tendens se eius vicinum esse dixit. Ille, quam ob rem? interrogans, quum alter, se situlam suam ad putei situlam adhaesisse, diceret, vicinitatem non agnovit et alterum abire iussit. Alter autem se abire non posse ob summum aestum significaturus verbis istis usus est. Conf. Djeuh. s. علق et Samachsch. Ebn-Alahrabius dixit: Vir quidam mulierem comam demissam quae habebat, perfecto corpore praeditam in matrimonium petierat. Matrimonio contracto ad eum mulier parva et deformis deducebatur. Quam quum conspiceret, dixit, se aliam in matrimonium petiisse. At uxor proverbii verbis utebatur significatura, rem peractam mutari non posse. Quod ad vocem معالق attinet, eam pluralem esse aut a voce معلق „locus ubi appensum est« aut a معتلق »locus ubi quid appenditur« derivari posse putant. Littera ت feminini signum in verbo علقت aut

ad دلو situlam aut ad ارشية »funes« referri potest, ut sensus sit: تعلقت الارشية بمواضع تعلقها »Appensi sunt funes in locis, ubi appenduntur.« Proverbio metrum Camil est. p.212.

٤٩ عِنْدَ ٱللّٰهِ لَحْمُ حُبَارَيَاتٍ وَعِنْدَ ٱللّٰهِ لَحْمُ قَطًا سِمَانٍ

49. Apud Deum sunt carnes otidum et apud Deum sunt carnes avium pinguium Katha appellatarum.

Duo proverbia esse videntur, quae in re adhibentur, quam optamus, sed assequi non possumus.

٥٠ ٱلْعُقُوقُ ثُكْلُ مَنْ لَمْ يَثْكَلْ

50. Inobedientia erga parentes est orbatio eius, qui infantibus orbatus non est.

Contra quem infantes inobedientes sunt, is ab eo non differt, qui infantibus orbatus est. Proverbium liberorum inobedientiam vituperat. Scharaf-Aldin. Samachsch.

٥١ عَشِّ وَلَا تَغْتَرَّ

*51. Pabulum vespertinum praebe et ne vana spe decipiaris!

Verba haec viro dicebantur, qui noctu camelos in desertum abducere volebat sperans fore, ut ibi pabulum inveniret. Proverbium nos monet, ut cauti simus, neque in re futura et incerta spem ponamus. Rebus, quae in potestate nostra sint, diligenter nobis utendum esse.

٥٢ عِشْ رَجَبًا تَرَ عَجَبًا

52. Si vivis mensem Redjeb, miraculum videbis.

Conf. C. I p. 261. Narrant, Alharitsum ben-Ahbbad

ben-Kais ben-Tsahlab, quum senex et mente alienatus esset, unam ex uxoribus suis repudio dimisisse. Eam quum in matrimonium duxisset vir quidam, Alharitso sibi occurrenti illum narrasse, quomodo ea in ipsum amorem singularem manifestaret. Alharitsum proverbii verbis respondisse. Proverbii autem verba hunc sensum praebent: Quod si per longi temporis spatium cum ea vitam duxeris, res videbis, quae te admiratione implebunt. Redjeb nomen mensis est. Abu-l'Hasanus Althusi igitur verba بعد رجب „post mensem Redjeb" omissa esse putat. Alii dixerunt, Redjeb hoc in proverbio anni significationem habere. Imperativo autem, quemadmodum latine verti, conditionis (si) et consecutionis sensus inest. Samachscharius et hunc legendi modum adnotavit: عش تر ما لم تره „Si vivis, videbis id quod non vidisti". (Conf. prov. 101.) Proverbia nos docent, rerum praesentem statum tempore mutatum iri.

٥٣ عَلَى ما خُيِّلَتْ وَعْثُ ٱلْقَصِيمِ

53. (Incedo) in re, quam mibi proposui, campis arenosis mollibus!

Scholion proverbium sic explicat: اى لاركبن الامر على ما فيه من الهول والقصيم الرمل والوعث المكان السهل الكثير الرمل تغيب فيه الاقدام ويشق المشى فيه وقوله على ما خيلت اى على ما شبهت من قولهم فلان يمضى على المخيل اى على غرر من غير يقين والتاء فى خيلت للوعث وهى جمع وعثة وعلى من صلة فعل محذوف اى امضى على ما خيلت i. e. Profecto rem suscipiam, licet terribilis sit. Vox قصيم arenam et وعث locum mollem, arenosum, ut pedes immergantur et difficilis sit incessu designat. Verba autem على ما خيلت idem significant, quod على ما شبهت, a loquendi modo desumta: فلان يمضى على المخيل i. e. in via incedit incerti eventus. Pronomen autem ت in voce خيلت referendum est ad vocem وعث, quae est pluralis forma a

وعثة derivanda; praepositio على vero coniungendae voci cum omisso verbo امضى inservit i. e. امضى على ما خيلت „Incedam vià incerti eventus.“ Samachscharius, in cuius codice nil nisi على ما خيلت reperitur, proverbii explicationem talem adnotavit: الضمير للنفس او للحال والمعنى افعل ذلك على ما ارتك نفسك او همتك من سهولة او صعوبة يضرب في ايجاب الفعل „Pronomen ad animam vel statum referendum est et sensus est: Fac illud sive facile sive difficile ex animae sententia tua tibi videtur. Adhibetur de facto necessario.“ Tum versum Sohairi adduxit:

تَرَاهُمْ عَلَى مَا خَيَّلَتْهُمْ أَزَاءَهَا وَإِنْ أَفْلَكَ ٱلنَّاسَ ٱلْجَمَاعَاتُ وَٱلْأَزْلُ

„Vides eos in consilio capto perseverantes, et si agmina et penuria homines perdunt.“

ex quo videre licet, ex Samachscharii sententia vocem خيلت in proverbio vocalibus activi enunciandam esse. In initio autem proverbii alii primam verbi personam امضى, alii امض imperativum supplent. Proverbio metrum Wafir est. p. 204.

٥٤. عَسَى ٱلْغُوَيْرُ أَبْؤُسًا

54. Fieri potest, ut parva spelunca calamitates contineat.

Haec verba reginae Alsabbae adscribuntur, quae populo suo dixisse fertur Kozairo cum viris redeunte, qui cistis inclusi erant, ex Iraca; erat enim parva spelunca in via redeuntis. Verborum igitur sensus hic esset: Fortasse e regione speluncae ad vos malum venit. Accusativum ابوسا vario modo interpretes explicant. Statuunt eum pendere e verbo كان aut صار omisso, quasi dictum sit: عسى الغوير ان يكون ابوسا, vel يصير ابوسا. Abu-Ahlius dixit, verbum عسى verbi كان significationem hoc in proverbio habere et hanc esse causam, cur accusativus sequatur. Samachscharius aliam proverbii originem adnotavit. Hominibus ob

pluviam vehementem in antrum fugientibus unus ex eorum numero remansit dicens: عسى ان يكون فى الغار باس „Fortasse in spelunca malum est.“ Intrantes quum aut decidente monte obruti aut ab hostibus supervenientibus occisi essent (sic Alazmäihus), gens quibus ille unus nuntium rei adtulisset, dixit: كان هذا ابوسا لا باسا واحدا „Haec erant mala plura, non unum malum erat“. Istis autem verbis reginam Sabbam, quum e tentorio suo camelos cistas portantes contemplaretur, usam esse. Proverbium docet, rem nobis suspicionem mali timendi dare. Kamusi vero auctor Ghowair aquae, quae genti Calb esset, nomen esse dixit, et istam aquam proverbii verba fortasse spectare, dum via magna relicta Kazirus ad istam aquam iter deflexisset. Cum hoc Djeuharius consentit. Alcomaitus proverbium versui inseruit sequenti:

قَالُوا أَسَاءَ بَنُو كُرْزٍ فَقُلْتُ لَهُمْ عَسَى ٱلْغُوَيْرُ بِأَبْآسٍ وَأَغْوَارِ

„Dixerunt: Gens Banu-Cors male fecit. Tum iis dixi: Fieri potest, ut parvum antrum plura mala et speluncas amplectatur.“

Conf. Kam. et Dj. in باس et غوير

٥٥ عِيصُكَ مِنْكَ وَإِنْ كَانَ أَشِبًا

55. Loti tui ex te sunt, et si invicem perplexi sunt.

Vocabulum عيص lotorum copiam in uno loco congregatarum designat. Quod arbores perplexae sunt, in eo vitium est, quia radices viribus destituuntur; interdum vero hoc ob multitudinem laudi inservit. Abu-Ohbaidus sequentem proverbii sensum esse statuit: Origine tecum coniuncti sunt propinqui tui, etsi diversam vivendi rationem sequantur. Patientia igitur utaris, eos enim a te removere non potes.

٥٦ عَصَبَهُ عَصْبَ ٱلسَّلَمَةِ

56. Constrinxit eum modo, quo arbor Salamah constringitur.

Sunt, qui اعصبه imperativi modo „constringe eum“ legant. Arborem spinosam Salamah appellatam quum amputare volunt, eius ramos firmiter constringere solent, ut ad arborem eiusque radicem perveniant. Samachscharius proverbium sic adnotavit: عصب فلان عصب السلمة „Constrictus est quidam modo, quo arbor Salamah constringitur“. Alhadjdjadjus dixisse fertur: لاعصبنكم عصب السلمة „Profecto vos constringam modo quo arbor Salamah constringitur“. Djeuh. In avarum dicitur, a quo dona extorquentur.

٥٧. عَثَرْنَا بِشِرْسِ ٱلدَّهْرِ

57. Offendimus plantas spinosas temporis.

Temporis calamitatibus adflicti sumus.

٥٨ عُشْبٌ وَلَا بَعِيرٌ

58. Herbae et non camelus.

Id est: Hae sunt herbae et non camelus adest, qui eas depascat. In virum dicitur, qui opes multas, quas possidet, neque sibi neque aliis commodo erogat. Samachsch.

٥٩ عَادَ غَيْثٌ عَلَى مَا أَفْسَدَ

59. Reparavit pluvia id quod corruperat.

Voce افسد corrupit significant, pluviam raram et nimis paucam fuisse (امساكه), voce autem عاد (rediit), eam herbas novas producere (احياءه). Hoc vero modo proverbii verba interpretati sunt, quoniam noxa pluviae plagâ orta

eius reditu non reparatur. Alii autem aliter. Dicunt, pluviam evertere et corrumpere aquae receptacula, plantis autem crescentibus noxam illam reparari. De viro adhiberi proverbium, cuius utilitas maior sit quam noxa. Sed legitur quoque فسد corruptum fuit et خبل, cui voci corrumpendi significatio tribuitur. Sunt denique, qui ما افسد البرد „id quod frigus corrupit" habeant. Quod si hunc legendi modum admittis, proverbium de viro adhibendum est, qui ab alio orta mala sua virtute reparat. Conf. Meidan. Samachsch. confer. append. prov.

أَعْطَى غَيْضًا مِنْ فَيْضٍ

٦٠

60. Dedit exiguam quantitatem e copia.

Utraque vox غيض et فيض de pauca et multa aqua usurpatur. Id est: Paucum dedit, quum multum possideret. In eum dicitur, qui, quamquam opibus abundat, tamen parva dona dat. Conf. Kam. Dj. et C. XIX, 16.

٦١ عَنِيَّتُهُ تَشْفِي ٱلْجَرَبَ

61. Urina eius (cameli) in sole siccata scabiem medicat.

Vocabulum عنية urinam cameli in sole siccatam, qua scabiem medicant, significat. In virum excellentem dicitur, cuius consilio ad calamitates depellendas utuntur. Meid. Dj.

٦٢ عَيَّ بِٱلْأَسْنَافِ

62. Haesitavit in ligando cingulo pectorali.

Vocabulum سناف antilenam significat, quae cameli pectus prope iugulum cingit, ne sella commoveatur. Huius proverbii originem ex eo ortam esse narrant, quod vir at-

tonitus nesciverit, quomodo illud cingulum ligaret. De eo dicitur, qui timore vel stupore omnino perculsus, quomodo rem agat, nescit.

٦٣ عَادَ السَّهْمُ إِلَى النَّزَعَةِ

63. Rediit sagitta ad iaculantes.

Id est: Rediit ius ad eos, quibus debebatur. Quando autem dicunt: عاد الرمى على النزعة „Rediit iactus contra iaculatores", horum verborum sensus est: Adflixit in fine iniustitia eum, qui ipsam exercebat. In Samachscharii codice loco vocis على legitur الى. His quoque verbis fuga hominum in pugna designatur. Conf. Kam. v. نزع.

٦٤ أَعْطِ الْقَوْسَ بَارِيهَا

64 Da arcum dolanti.

Legitur باريها nonnisi cum quiescente littera ى. Proverbium desumtum esse dicitur e versu poetae:

يَا بَارِيَ الْقَوْسِ بَرْيًا لَيْسَ يُحْكِمُهُ لَا تُظْلِمِ الْقَوْسَ وَأَعْطِ الْقَوْسَ بَارِيهَا

„O arcum dolans modo, quem non bene perficis! ne arcum corrumpas; sed arcum dolandi gnaro trade!"

Metrum versus Basith est. c. l. m. p. 190. Sensus autem proverbii est: Auxilio adhibe eos, qui rerum cognitione imbuti sunt.

٦٥ عَصَا الْجَبَانِ أَطْوَلُ

65 Baculus timidi multum longus est

1) In Meidanii codice loco vocis يحكمه legitur يحسنها, ut ad arcum suffixum referatur; loco vocis تظلم legitur تفسد; sed Scharaf-Aldini modus praeferendus est, quod Meidanii verba explicandi speciem habent.

Timidum longum sibi baculum eligere dicunt, ut in percutiendo ab hoste suo remotior sit. Hac igitur in re timoris signum vident. Conf. doct. Bertheaui libr. p. 14 text.

العَبْدُ يُقْرَعُ بِالْعَصَا وَالْحُرُّ تَكْفِيهِ الْمَلَامَةُ ٦٦

66. Servus baculo percutitur, et in libero vituperium sufficit.

Loco vocis الملامة legitur quoque الاشارة „nutus“. Hisce verbis servi vilitas significatur. Observare mihi liceat, quae Almofadhdhelus adnotaverit de cognomine gentis Banu-Asad عبيد العصا „servi baculi“, ea in codice meo et Berolinensi nonnisi explicando proverbio praecedenti inservire. In codice Lugdunensi عبيد العصا „servi baculi“ tanquam novum proverbium scriptum reperitur. Cognominis causam hanc fuisse, Almofadhdhelus narravit: Filius quidam Moahwijjahi Meccam proficiscens desiderabatur. Cuius rei suscipio quum in virum e gente Banu-Asad Hibal appellatum caderet, Haritsus rei certior factus in regionem Tehamah, sedem gentis Banu-Asad tempore, quo Meccam proficisci solebant, profectus est. Gens Banu-Asad fugam cepit, et Haritsus publice nuntiavit, qui unum e gente Asad in hospitium recepisset, eius sanguinem sine vindicta effundi posse. Hac vero re in summum discrimen adducta gens Hibalum ad Haritsum adduxit. Haritsus huic veniam dedit, caeteros occidi iussit. Erat autem ei uxor Ohzajjah (parvus baculus) appellata ad gentem Cendah, quae pars gentis Wahab ben-Alharits erat, pertinens, quae gentem Banu-Asad avunculorum loco habebat. Huiusce precibus commotus Asaditis libertatem dedit, in cuius rei signum quilibet eorum baculum accepit. Pauci tum temporis erant Asaditae et regionem Tehamam usque ad mortem Alharitsi incolebant. Post gens Cenanah eos ex oppido Mecca expulit. Cognominis autem causa tum nomen mulieris illius

Ohzajjah (parvus baculus) appellatae, tum baculus, quem quilibet acceperat, fuisse dicitur. Kamusi auctor verba هم عبيد العصا „ii servi baculi sunt" significare dixit, eos baculo percuti.

٦٧ أَعْرَضَ ثَوْبُ المُلْبِسِ

67. Apparuit vestis suspecti.

Proverbium hoc scholio explicatur, quod addere placet, quum in interpretando dubium sit: وذلك اذا عرض القرفة فلم يدر الرجل من ياخذ ويروى عرض فمن روى اعرض (¹كان معناه ظهر كقول عمرو بن كلثوم واعرضت اليمامة واشمخرت ومن روى عرض (كان معناه صار عريضا والملبس المغطى وهو المتهم كانه قال ظهر ثوب المتهم يعنى ما هو فيه واشتمل عليه من التهمة وهذا قريب من قولهم اعرضت (²القرفة وذلك اذا قيل لك من تتهم فتقول بنى فلان للقبيلة باسرها وهذا قريب من قولهم اعرضت) الشى اذا جعلته عريضا قال ابو عمرو وكان ابو حاضر الاسيدى من بنى اسيد بن عمرو بن تميم من اجمل الناس واكملهم منظرا فراه عبد الله بن صفوان بن امية الجمحى يطوف بالبيت فراعه جماله فقال لغلام له ويحك ادننى من الرجل فانى اخاله امرءا من قريش العراق فادناه منه وكان عبد الله اعرج فقال ممن الرجل فقال ابو حاضر انا امرو من نزار فقال عبد الله اعرض ثوب الملبس نزار كثير ايهم انت قال امرو من مضر قال مضر كثير ايهم انت قال احد بنى عمرو بن تميم ثم احد بنى اسيد بن عمرو وانا ابو حاضر فقال ابن صفوان اثة لك عهيرة تياس والعهيرة تصغير العهر وهو الزنا قلت لعله ادخل الهاء فى عهيرة للمبالغة او ارادة القبيلة ونصبه على الذم او اراد يا عهيرة تياس قال ابو عمرو وتزعم العرب ان

---

1) Verba inclusa in codice Lugd. non sunt.

2) Verba inclusa nonnisi codex Berol. habet.

بنى اسيد تياسوا العرب وقال الفرزدق فى ابى حاضر وبعضهم يرويها لزياد الاعجم وكان ابو حاضر احد المشهورين بالزنا

أَبَا حَاضِرٍ مَا بَالُ بُرْدَيْكَ أَصْبَحَا عَلَى ٱبْنَةِ فَرُّوجٍ رِدَاءً وَمِئْزَرَا

أَبَا حَاضِرٍ مَنْ يَزْنِ يُظْهِرْ زِنَاؤُهُ وَمَنْ يَشْرَبِ ٱلصَّهْبَاءَ يُصْبِحْ مُسَكَّرَا

وبنت فروج اسمها حمامة وكان ابو حاضر يتهم بها

»Id dicitur, si suspicio lata est, ut vir nesciat, quem capiat. Et legitur عرض. Lectioni اعرض significatio apparendi tribuenda est, ut in verbis Ahmru ben-Celtsum: »Apparuit regio Aljemamah et alta fuit.« . Sin vero lectionem عرض admittis, significatio »factus est largus« voci tribuenda est. Vocabulum الملبس idem est, quam المغطى et is suspectus est, quasi dixit: »Apparuit vestis suspecti« id est: id quod in ea est et quam complectitur, suspicio. Hoc autem non multum recedit a loquendi modo اعرضت القرفة „Suspicio larga fuit.“ (Conf. prov. 90.) nempe, quum interrogatus: De quonam suspicionem habes? respondes: De quibusdam, totam gentem complectens. Et hoc non diversum est a loquendi modo: اعرضت الشى „Largam feci rem.“ Dixit Abu-Ahmruus: Abu-Hadhirus Osaidita ad gentem Osaid ben-Ahmru ben-Tamim pertinens pulcherrimis hominibus et externo corporis habitu perfectissimis, accensebatur. Quem videns Ahbd-Allahus ben-Zafwan ben-Omajjah Aldjomahita, quum in templo sacro Meccae circumiret, et viri pulchritudinem admirans servo dixit. Eheu! Adduc mihi istum virum! puto enim eum esse e Koraischitarum in Iraca numero. Adduxit igitur eum. Ahbd-Allahus autem naturâ claudus erat. Interrogavit autem advenientem: Cuiusnam gentis est vir? Dixit Abu-Hadhirus: Ego sum unus gentis Nesar. Dixit Ahbd-Allahus: „Apparuit vestis suspecti.“ Nesar nomen est, quod multas gentes complectitur; ad quamnam earum tu pertines? dixit: Ego vir gentis Modhar sum. Dixit alter: Et Modhar gentes multas com-

plectitur; e quanam autem earum tu oriundus es? Dixit: Ego sum unus gentis Banu-Ahmru ben-Tamim, tum unus gentis Banu-Osaid ben-Ahmru et ego sum Abu-Hadhir. Dixit Abu-Zafwan: Phui! O adulterium hircum regens! Vocabulum عهيرة est deminutivi forma a voce عهر derivanda, cui vocabulo adulterii significatio est. Dixit: Fortasse litteram ة addidit, ut vis significationis augeretur aut gentem designare voluit, et accusativi casum posuit vituperii causa, quod voci inesse voluit, ut esset pro يا عهيرة تياس. „O adulterium hircum regens." Dixit Abu-Ahmruus: Arabes contendunt, gentem Banu-Asad esse hircos regentes inter Arabes. Poeta Alferasdakus Abu-Hadhirum versibus, quos alii Sijado Alahdjam adscribunt, designavit. Abu-Hadhiri stuprum divulgatum erat.

O Abu-Hadhire! cur vestes tuae duae striatae sunt matutino tempore super Ebnat-Alfarrudja tanquam pallium et velamen? O Abu-Hadhire, qui adulterium facit, eius adulterium adparet et qui vinum bibit, ebrius fit! [1])

Nomen feminae cognominatae Bint-Farrudj, erat Hemamah. Adulterii cum ea commissi Abu-Hadhirus suspectus erat". Kamusi auctor, qui sub radice لبس proverbium hoc adnotavit et triplici modo vocem الملبس [2]) enunciari posse dixit, de eo proverbium adhiberi contendit, qui multis suspectus sit. Kamusi autem interpres Turcicus, qui, ut mihi videtur, falso modo proverbium اعرض الثوب الملبس adnotavit, fusius rem explicans dixit, اعرض hoc in proverbio significare صار ذا عرض „Largus factus est" nempe suspecti vestimentum largum est, ut ad omnes pertineat, qui eum suspectum habeant. Vocabulum ملبس idem quod مغطى „tectus" signifi-

1) Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

2) المَلْبَس المُلَبَّس et المُلْبِس

cat i. e. suspicione circumdatus. At ملبس ut منبر et مفلس participii activi sc. tegentis significationem praebent. Sunt autem, qui verbo اعرض significationem verbi ظهر „apparuit" tribuant, i. e. Suspecti suspicio apparuit. De eo proverbium adhibetur, qui multis suspectus est. Samachscharius dixit, proverbium de eo adhiberi, qui rem haud accurate verbis descripserit; sed vago tantum modo dixerit. c. prov. 90.

٦٨ أَعْلِلْ تَخْطَبْ

68. Iterum bibe, pinguis fies!

Si una vice post alteram bibis, pinguis fies. Haec verba, quae camelum spectant, cum otio rem peragendam esse docent, ut bonus successus sit. Meid. Dj. Samachscharius dicit, proverbium significare, quamlibet rem sive bona sit, sive mala, fructum suum ferre. Scharaf-Aldinus autem contendit, proverbium adhiberi de viro avido, qui opes colligat et non satietur.

٦٩ عَنْ صَبُوحٍ تُرَقِّقُ

69. Propter potum matutinum metonymiam adhibes.

Vocabulum رقق significat „exornavit" i. e. Exornas sermonem tuum per metonymiam propter potum matutinum. Proverbii huius originem talem fuisse tradunt: Vir quidam Djaban appellatus a quibusdam nocte hospitio exceptus quum cibo et potu vespertino (غبوق) satiatus esset, dixit: اذا صبحتمونى كيف اخذ فى طريقى وحاجتى „Quum potum matutinum mihi praebueritis, quomodo viâ meâ incedam et opus meum perficiam?" Illi autem protulerunt proverbii verba significaturi, eum potum matutinum dixisse, ut intelligerent, potum matutinum ei praebendum esse. Verbum autem رقق cum praepositione عن coniunctum est, quia verbi كنى

significationem habet. In eum dicitur proverbium, qui per metonymiam aliam rem indicare vult. In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere أعن legitur, ex quo videre licet, in proverbio interrogationem esse.

عَدَا القَارِصُ فَحَزَرَ ٧٠

70. Transgressum fuit lac acre (fines) et tum valde acidum fuit.

Vocabulum قارص lac acre, linguam pungens significat. Proverbium in re gravi adhibetur. conf. Dj. In proverbio autem voci القارص aut nominativi aut accusativi casus tribuitur. Quod si nominativi casum admittis, obiectum omissum est, scilicet حدّه finem suum, sin vero accusativi casum esse statuis, subiectum اللبن lac supplendum erit; i. e. عدا اللبنُ القارصَ „Lac transgressum est lac acidum i. e. lactis acidi finem. Dixit poeta Alahdjdjadj appellatus:

يا عُمَرَ بْنَ مَعْمَرٍ لا مُنْتَظَرْ بَعْدَ ٱلَّذِى عَدَا ٱلْقُرُوصَ فَحَزَرْ

„O Ohmare fili Mahmari! non est tempus exspectandi, postquam lac pungentis fines transgressum est et acidum factum est.“

Versus metrum Redjes est. c. l. m. p. 230.

ٱسْتَعْجَلَتْ قَدِيرَهَا فَٱمْتَلَّتْ ٧١

71. Acceleravit carnem suam in olla coctam; sed eam in cineres coniecit.

In eum dicitur, qui ob festinationem in re peragenda tantum parte voti potitur. In meo codice vocales primae praeteriti personae adscriptae sunt, ut verti possit: „Rogavi, ut carnem coctam acceleraret; sed carnem in cineres coniecit. In Scharaf-Aldini opere قديرها „,ام-

lam suam" legitur; Samachscharius cum nostro legendi modo consentit. Uterque proverbium sic explicarunt:

اصله ان امراة كانت تطبخ قدرا فتناولت قطعة فملتها يوضع في الامر يعجل به قبل اوانه قال

وَإِذَا ٱلْعَذَارِى بِٱلدُّخَانِ تَقَنَّعَتْ وَٱسْتَعْجَلَتْ نَصْبَ ٱلْقُدُورِ فَمَلَّتِ

„Proverbii origo talis erat: Mulier ollam coquebat. Tum segmentum (carnis) sumsit idque cineribus coquendum supposuit. Adhibetur in re, quae ante tempus suum acceleratur. Dixit poeta:

Quando virgines fumo tanquam velo tectae sunt, accelerant ponere ollas, et tum in cineres (carnes) coniiciunt." Versus metrum. Camil est. c. l. m. p. 212.

٧٢ عَرَفَ ٱلنَّخْلَ أَهْلُهُ

72. Cognoverunt palmae gentem suam.

Proverbii origo talis fuisse traditur: Gens Ahbd-Âlkais et Schann ben-Afza quum e suis regionibus in meliorem terram Albahrain appellatam profecti secum ibi degentes Ijaditas et Asditas coniunxissent, ad palmarum amputatos ramos equos suos alligarunt. Id quod videntes Ijaditae verba dixerunt, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. Significant, rem commissam esse ei, qui eam perficere possit.

٧٣ أَعْطِ أَخَاكَ تَمْرَةً فَإِنْ أَبَى فَجَمْرَةً

73. Fratri tuo dactylum da; si recusat, prunam.

Metrum Redjes (conf. l. m. p. 231) habens in eum dicitur, qui contemtum honoris dignitati praefert.

٧٤ عَرِّ فَقْرَهُ بِفِيهِ لَعَلَّهُ يُلْهِيهِ

74. Paupertatem ori eius illini, fortasse haec eum occupabit.

De paupere dicitur, qui in vitiis perseverat, quamquam opibus adjuvatur. Ne igitur ad eum adjuvandum opes eroga, fieri enim potest, ut paupertate sua occupatus et pressus a prava agendi ratione recedere cogatur. Verbum عر hoc in proverbio illiniendi, tegendi significationem habet. Alii autem اغر legunt, quod Meidanio praeferendum videtur. Dicitur غروت السهم „glutine pennas ad sagittam affixi.“ Alasharius dixit, proverbii sensum esse: Sine eum in errore suo perseverare, si eum in viam rectam dirigere non potes. Fortasse in interitum incidet, ut te non amplius adfligat.

٧٥ عِنْدَ ٱلنَّوَى يَكْذِبُكَ ٱلصَّادِقُ

75. Apud migrationem verax tibi mentitur.

Almofadhdhelus dixit, viro servum fuisse, qui nunquam mendacium proferret. Alius quidam, se illum servum ad mendacium proferendum impulsurum esse, quum dixisset, uterque pignore dato certabat. Re constituta alter ille dominum rogavit, ut servus apud ipsum pernoctaret. Factum est. Servo carnem pulli cameli (حوار) et lac dulce, quod in utrem acidum immiserant, apponebant. Tum postero mane impedimentis sublatis servum ad dominum remittentes, iter ingressi sunt; sed quum servus e conspectu abiisset, substiterunt. Servus a domino interrogatus dixit, illos sibi carnem neque macram neque pinguem cibo dedisse, lac autem neque merum neque affusum oxygalae sibi bibendum obtulisse. Illos autem, quum ipse abiret, castris motis iter suscepisse. Tum aut in itinere fuisse aut castra posuisse. His autem verbis addidit: وفى النوى يكذبك الصادق „et in migratione verax tibi mentitur“ quae postea in proverbium venerunt. Sic dominum, ut caveret, monuit. Adhibetur autem proverbium de eo, qui verax ad mendacium compellitur. Abu-Säihdus dicit, proverbium de eo adhiberi, qui ad extremum eius, quod ipsi notum sit, perveni-

eus nil amplius addat, ne mendacium proferat. Legitur quoque sic proverbium: وفي النوى ما يكذبك »et in migratione est id quod te ad mendacium impellit.« Verborum autem sensus est: في نواهم يكذب الصادق ان اخبر ان اخر عهدى بهم هذا »Quod attinet ad eorum migrationem, verax mentitur, si nuntiat, se eos tales postremum vidisse.« vid. Erpen. prov. II, 53. Samachscharius dicit, proverbium adhiberi de viro, qui veracitate notus ad mendacium cogatur.

٧٦ عَدُوُّ ٱلرَّجُلِ حُمْقُهُ وَصَدِيقُهُ عَقْلُهُ

76. Viri inimica est ipsius stultitia, et prudentia est amica.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur.

٧٧ عَلَى ٱلشَّرَفِ ٱلْأَقْصَى فَٱبْعَدْ

77. Super summo cacumine, tum peri!

Male precantur hisce verbis. Idem est ac si quis dixerit: اهلك كاينا او مطلا على المكان المرتفع »Peri, dum es vel immines super loco alto sc. decidens.“

٧٨ عِيلَ مَا هُوَ عَايِلُهُ

78. Victa sit res eum vincens!

Verbis hisce viro bene precantur, cuius verba aut facta admiratione adficiunt. Legitur quoque sic proverbium: عيل ما هو عاله »Victa sit res, quae eum vicit et adflixit.« Samachschar.

٧٩ أَعُوذُ بِكَ مِنَ ٱلْخَيْبَةِ فَأَمَّا ٱلْهَيْبَةُ فَلَا هَيْبَةَ

79. Ne me frustreris, precor! quod ad timorem attinet, nullus est timor.

Verba haec Solaico ben-Solacah adscribuntur, qui timidum se non esse, hisce verbis significavit.

٨٠ عِلْمَانِ خَيْرٌ مِنْ عِلْمٍ

80. Duae scientiae meliores sunt, quam una scientia.

Vir in via incedens filio comitanti dixit: O fili mi! de via nobis interroga! Filius quum responderet, se viam nosse, pater verba ista dixit indicaturus, bonam esse rerum investigationem aliis in consilium adhibitis.

٨١ عُضْلَةٌ مِنَ ٱلْعُضَلِ

81. Infortunium ex infortuniis.

Hoc de viro multum versuto adhibetur, quemadmodum باقعة من البواقع (conf. C. II, 40.) dicunt. Vocis عضلة significationem cohaerere putant cum loquendi modo عضل به الفضاء »Nimis angustus fuit ei campus apertus« vel عضلت المرأة »difficilem partum habuit mulier“, quum ei infans quasi adhaereret, ut nomen عضلة istam significationem accepisse videatur, quoniam in rebus adhaeret aut quoniam rem tractanti difficilem reddit. Conf. Dj. s. عضل.

٨٢ عَادَ ٱلْحَيْسُ يُحَاسُ

82. Rex mixta iterum miscetur.

Dicitur هذا الامر حيس »Haec res non firma est.« Vocabulum حيس cibi nomen est parati ex dactylis mixtis cum butyro et oxygala cibi, quo edentis vires non multum augentur, tum vocabulum حيس rem mixtam designat. Proverbii sensus autem hic esse dicitur: Corruptum iterum corrumpitur عاد الفاسد يفسد. Proverbii originem hanc fuisse tradunt: Vir, cui ut rem perficeret, imperatum erat, eam non bene peregit. Ab imperante hanc ob causam quum vituperatus esset, alius quidam rem correcturus peiorem reddidit. Hoc videns dixit imperans verba, quae postea in

proverbii consuetudinem venerunt. Samachscharius rem paulo aliter explicat; sed sensus idem est. Kamusi auctor diversum praeterea explicandi modum adnotavit.

٨٣ أَعْتَبَرَ السَّفَرُ بِأَوَّلِهِ

83. Iter initio suo edocuit.

Proverbium significat, omnem rem initio suo, qualis futura sit, hominem docere, Samach. Scharaf-Aldin.

٨٤ عَلَى الْخَبِيرِ سَقَطْتَ

84. Gnarum rei invenisti.

Verbum سقط hoc in proverbio locum verbi عثر »pede offendit« tenet, quia pede offendens super id, quod offendit, cadere solet. Proverbium Almalico ben-Djobair[1]) Alahmeri tribuitur, qui Arabum sapientibus accensebatur. Interrogatus erat de viro, cui primum pulsatus fuisset baculus. Proverbii verbis Ferasdakus usus est, quum in Iracam profecturus Alhosainus Ahlii filius eum in regionem Hidjasi tendentem, quaenam incolarum Cufae erga ipsum mens esset, interrogasset. Significant verba, se optime rem scire. Proverbium Haririus p. ١٤٧ adhibuit. Djeuharius (s. v. نوط) dixit, cum hoc alterum proverbium consentire: كالحادى وليس له بعير „ut camelorum ductor, cui camelus non est"; at vero sub radice غطر sic proverbium explicavit: اى يتناول ما لا مطمع فيه ولا متناول »i. e. capit id, quod desiderabile non est et in quo locus capiendi non est.« Samachscharius denique de formante (vel aurifabro) instrumentis carente adhiberi dixit: يضرب للصايغ بغير الة

٨٥ عَاطٍ بِغَيْرِ أَنْوَاطٍ

85. Capiens et non sunt res suspensae.

1) Sic in Meidanii codicibus. In Samachscharii codice حبى, in Harii opere p. ١٤٧ جنى legitur.

In cum dicitur, qui res sibi arrogat, quas non possidet.

٨٦ عَادَةُ ٱلسُّوءِ شَرٌّ مِنَ ٱلْمَغْرَمِ

86. Consuetudo prava peior est quam debitum.

Si virum re adsuefecisti, tum ei rem recusas, maiorem tibi molestiam res parat, quam debitum. Alii causam in eo vident, quod creditor debito soluto contentus sit, consuetudo autem hominem non relinquat. conf. Golii Adag. 77.

٨٧. ٱلْعَجَبُ كُلُّ ٱلْعَجَبِ بَيْنَ جُمَادَى وَرَجَبِ

87. Res admiranda, omnino res admiranda inter mensem Djumadam et Redjebum.

Verba haec Ahzimus ben-Alnokschäihrr Dhabbita dixit. Eius frater Abidahus amore uxoris Alchonaifisi ben-Cheschrem Schaibanitae captus erat. Chonaifisus vir multum suspiciosus et fortis quum audivisset, Abidahum ad uxorem suam ivisse, sumta lancea equum conscendens Abidaho insidias paravit. In Abidahum, qui votis potitus et versus canens, quibus ipsum Chonaifisum perstringeret, reverteretur, impetum fecit. Abidahus eum videns dixit: Memor sis reverentiae (حُرمة) Cheschremi. At ille respondit: Per Cheschremi reverentiam te occidam! Dixit: Moram mihi concede, donec loricam mihi induerim. Sed Chonaifisus respondens: Num armis carens loricam sibi induet? eum occidit. Ahzimus de fratris caede certior factus vestes laceras sumens, gladium cingens, equum conscendit et ad atrium occisoris fine mensis Djumadae posterioris tetendit; voluit enim eum statim occidere, ne mensis Redjeb intercederet, quo hominem occidere nefas erat. Ibi alta voce clamavit: O fili Cheschremi! opem fer viro, qui rem sibi impositam perficere non potest. Interroganti Chonaifiso, quis ille sit, alter respondit: Vir e gente Banu-Dhabbah, cui violenter eripuerat frater meus uxorem, hunc occidit. Ego

solus vindictam sumere non possum. Chonaifisus igitur sumta lancea cum eo exiit. Ahzimus, quum a gente eius satis longo spatio abesset, propius accedens capite eum truncavit et ista verba dixit, quae in proverbii consuetudinem venerunt.

٨٨ عِيٌّ ٱلصَّمْتِ أَحْسَنُ مِنْ عِيِّ ٱلْمَنْطِقِ

88. Impeditâ linguâ esse cum silentia melius est quam impeditâ linguâ esse cum sermone.

Simili modo dicitur: السكوت ستر ممدود على العى وفدام على الفدامة „Silentium est velum extensum super linguae impotentia et tegumentum super linguae difficultate." Proverbii sensus est: Si quis, qui clare et distincte non loquitur, omnino silet, melius hoc habendum est, quam si verba faciens clare et distincte non loquitur. Dixit poeta:

خَلِّ جَنْبَيْكَ لِرَامِ   وَٱمْضِ عَنْهُ بِسَلَامِ

مُتْ بِدَاءِ ٱلصَّمْتِ خَيْرٌ   لَكَ مِنْ دَاءِ ٱلْكَلَامِ

عِشْ مِنَ ٱلنَّاسِ إِنِ ٱسْتَطَعْتَ سَالِمًا بِسَلَامِ

„Fac, ut iaculans locum laterum tuorum vacuum inveniat et ab eo noxa liberatus eris. Morbo silentii morere! Melius tibi erit, quam morbo sermonis adfligi. Vive incolumis ab hominibus, si incolumitatem acquirere potes!"

Versuum metrum Raml est. c. l. m. p. 239. Tertius versus in codice Berol. tanquam novum proverbium scriptus est.

Narravit Ebn-Auhnus, se cum aliis apud Rabiahum ben-Ahbd-Alrahman consedisse, qui sermones caederet et Arabem campestrem interrogaret: Qualis inter vos eloquentia est? Illum respondisse: Breviter et simul recte loqui. Tum alterum sic perrexisse: Quale autem eloquentiae contrarium (عِيّ) vo-

bis videtur? Arabem respondisse: Talis est vester loquendi modus. Conf. prov. 113.

٨٩ اَلْعَلْفُوفُ مُولَعٌ بِالصُّوفِ

89. Senex delirus lanae deditus est.

In senem delirum dicitur, qui lusui cuidam deditus est:

٩٠ أَعْرَضْتِ ٱلْقِرْفَةَ

90. Lata facta est suspicio.

Si quis dicit: سرق ثوبي رجل من العراق او خراسان „Furatus est vestem meam vir ex Iraca aut Chorasana" proverbii verba ei dicuntur, suspicio enim regionem amplectitur, ut proverbium in eum dicatur, cuius suspicio in plures cadit. In meo codice vocales additae sunt, ut vertatur: „Suspicionem largam fecisti." Quem secutus sum enunciandi modum, is in codice Scharaf-Aldini adnotatus est. Conf. Samachschar. et prov. 67. schol.

٩١ اعْقِلْ وَتَوَكَّلْ

91. Alliga et fiduciam habe!

Proverbium nos monet, ut prudentia et cautione in rebus utamur. Narrant, virum Mohammedem interrogasse: ارسل ناقتي واتوكل. „Num dimittam camelam meam et confidam?" Mohammedem respondisse: اعقلها وتوكل „Alliga eam et fiduciam habe!" In meo codice proverbium hoc post sequens locum habet.

٩٢ عَادَ مُوخَرُ ٱلْأَمْرِ إِلَى ٱلْوَزَعَةِ

92. Rediit postrema rei pars ad prohibentes.

Sic proverbium explicatur: الوزعة جمع وازع يعني اهل الحلم الذين يكفون اهل الجهل „Vox وزعة pluralis est a

singulari وازع derivandus i. e. prudentes, qui ignorantes repellunt.

عَدْوَكَ إِذْ أَنْتَ رُبَعٌ ٩٣

93. Cursum tuum! (sc. curre) nam pullus cameli es.

Id est: Curre, dum iuvenis es. Accusativus عدوك ex omisso imperativo اعدُ curre! pendet. Monet nos proverbium, ut iusto tempore et perficiendi potestate data rem agamus. Enunciatur quoque عدوك „inimicum tuum“, tum imperativus احذر „cave“ supplendus est i. e. Cavé inimicum tuum, dum debilis es.

عَيْرٌ رَعَى أَنْفُهُ ٱلْكَلَأَ ٩٤

94. Asinus, cuius nasus herbas pavit.

Id est: Herbarum odorem percepit et eas quaesivit. In eum dicitur, cui res indiciis apparentibus indicatur.

عَلِقَتْ بِثَعْلَبَةَ ٱلْعَلُوقُ ٩٥

95. Tsalabaho mors adhaesit.

Tsalabah viri nomen est. De eo dicitur, qui in rem gravem et perniciosam incidit. Conf. Dj. v. علق.

عَنْ ظَهْرِهِ يَحُلُّ وِقْرًا ٩٦

96. A dorso suo onus grave solvit.

Suo commodo inservit; quomodo camelus onustus celeriter incedit, ut onus mox a dorso suo deponatur. Nec non voci يحل quartae formae vocales tribuunt et significationem يضع deponit ei esse dicunt. In Samachscharii opere عن ظهرها تحل وقرا est, ut suffixum et pronomen in ver-

bo ad iumentum (دابّة) referatur. Idem proverbium de viro, qui se defendat, adhiberi dicit.

٩٧ عَضَّ مِنْ نَابِهِ عَلَى جِذْمِ

97. Momordit super radicem dentis sui.

De eo dicitur, qui diu vivens multa expertus est. Dixit poeta:

الآنَ لَمَّا ابْيَضَّ مَسْرُبَتِي وَعَضَضْتُ مِنْ نَابِي عَلَى جِذْمِ

„Nunc, quum crines in pectore albi sint, et radices dentium meorum momorderim."

Versus, qui in Hamasa a Bohtario collecta legitur, ad metrum Sarih pertinet. c. l. m. p. 245.

٩٨ عَجِّلْ لِإِبِلِكَ ضَحَاءَهَا

98. Celeriter para camelis tuis prandium!

Monet proverbium, ut celeriter rem agamus non cunctantes.

٩٩ عُودِي إِلَى مَبَارِكِكِ

99. Redi, o camela! ad locum, ubi procumbere soles.

A camelis fugientibus desumtum proverbium in eum translatum est, qui rem vehementer fugit.

١٠٠ عَادَ فِي حَافِرَتِهِ

100. Rediit in via sua.

In eum dicitur, qui pravam agendi rationem reliquit, tum ad eam rediit. In Firuzabadii Djeuhariique operibus على loco vocis في legitur.

١٠١ عِشْ تَرَ مَا لَمْ تَرَ

101. Vive, videbis quod non vidisti.

Cuius vita longa est, is rerum experientiâ docetur.

١٠٢ عَمُّ ٱلْعَاجِزِ خُرْجُهُ

102. Patruus viri debilis eius hippopera est.

Legitur quoque sic proverbium: عمك خرجك »Patruus tuus est hippopera tua.« Sic Samachscharius habet. Proverbii huius originem talem fuisse narrarunt. Vir quidam cum patruo suo iter suscipiens nil commeatus secum sumserat, quod in patruo spem poneret. Esuriens autem quum diceret: O patrue mi! cibum mihi da! ille respondit: عمك خرجك »Patruus tuus hippopera tua est.« In eum dicitur, qui ab alio se cibum accepturum esse confidit. Samachscharius dixit, proverbium iubere hominem, suas ipsius opes erogare.

١٠٣ عَلَى هٰذَا دَارَ ٱلْقُمْقُمُ

103. Super hoc circumversus est urceus.

Proverbii huius originem hanc fuisse narrant. Hariolus, ut in domo furti auctorem cognoscat, inter duos digitos indices posito urceo fascinationibus, quae flando fiunt et incantationibus utitur. Tum si furem se invenisse putat, urceus circumvertitur, (dum hariolus ista verba dicit,) et ad personam furti ipsi suspectam pervenit. Proverbium significat, personam rei notitiam habere vel ad eam rem spectare. Samachscharius sic proverbium explicavit: هو الجمع الكثير والقمقمان مثله يضرب من يسال عن الشئ فيخبر بقمدار علمه »Haec vox (قمقم) copiam magnam significat, ut قمقمان. Proverbio is utitur, qui rem interrogatus tantum nuntiat, quantum scit.«

١٠٤ عَلِّقْ سَوْطَكَ حَيْثُ يَرَاهُ أَهْلُكَ

104. Flagellum tuum ibi suspende, ubi id gens tua videt.

Hoc Mohammedi adscribitur. Proverbii sensus est: Talem te erga gentem tuam gere, ut te metuant.

١٠٥ أُعْطِيَ مِقْوَلًا وَعُدِمَ مَعْقُولًا

105. Loquendi facultate donatus est, ingenio caret.

In eum dicitur, in cuius verbis, quae multa profert, prudentia non est. Conf. 138.

١٠٦ عَاقُولُ حَدِيثٍ

106. Anfractus narrationis.

Vox عاقول fluvii aut vallis pars curva est, quae res ibi latentes custodit et servat, quapropter proverbium hominem designat, qui rei ipsi narratae non obliviscitur.

١٠٧ أَعْشَارٌ أُرْفِضَتْ

107. Segmenta dispergebantur.

Vocabulum اعشار partes dissectas mactati animalis significat. Dicitur quoque برمة اعشار »Olla in plures partes fracta«. Proverbium in gentem adhibetur, quae in varias regiones dispersa est.

١٠٨ عِزُّ ٱلرَّجُلِ ٱسْتِغْنَاوُهُ عَنِ ٱلنَّاسِ

108. Viri potentia in eo consistit, quod hominibus carere potest.

Verba haec sapienti antiquo tempore viventi adscribuntur.

١٠٩ عَلَى غَرِيبَتِهَا تُحْدَى ٱلْإِبِلُ

109. Propter peregrinam inter eos cameli impelluntur.

In meo codice تُجْرَى »ad cursum adiguntur« legitur. Peregrina camela percutitur, ut currat. Tum quod illa currit, caeteri cameli currunt. Samachscharius dicit, proverbium docere, exemplum severitatis in inobsequentem edendum esse, ut caeteri deterreantur et adhiberi in omni re, quam caeteri uno praecedente imitantes faciant.

١١٠ عَطَشًا أَخْشَى عَلَى جَانِي كَمْأَةٍ لَا قُرًّا

110 Sitim tubera terrae colligenti metuo, non frigus.

In fine veris tubera terrae colliguntur. Mane exiens isto tempore frigore adficitur, post vero sole ardente sitis toleranda est, quae nisi exstinguitur, durat. Proverbium nos monet, ut finis et exitus rei rationem habeamus, neque propter bonum rei initium socordes simus.

١١١ أَعْذِرْ عَجَبُ

111. Excusa, o Ahdjabe!

Ahdjab nomen fratris Scharichi iudicis [1]) erat, qui exercitus commeatui praepositus erat. Ahdjabus fratrem, ut ipsi cibi portionem augeret, rogaverat. Quod quum ille se posse negaret, Ahdjabus malae voluntatis eum accusavit. Tentavit igitur facere; sed quum ab aliis prohibitus esset, fratri ista verba dixit significaturus, rem fieri non posse. Abu-Ahmruus paulo diverso modo rem sic narra-

1) Hoc in Samachscharii et Scharaf-Aldini commentario legitur.

vit: Frater Ahdjabo dixerat, se eadem nocte, dum dorsum cultri adhiberet, secantem imitaturum esse. Si gens istius rei nullam rationem haberet, se precibus fratris satisfacere posse; sin vero eam animadverteret, se scire, gentem sibi debitam commeatus portionem conservaturam esse. Quum igitur gens illud tentanti inclamasset, fratri ista verba dixit. Verbis proverbii utitur se excusans manifesta excusatione.

١١٢ عُثَيْثَةٌ تَقْرِمُ جِلْدًا أَمْلَسَا

112. Tinea parva cutem glabram adrodit.

Metrum Redjes est. In virum dicitur, qui vim suam exserere in rem tentat, rem autem perficere non potest. Alahnafus ben-Kais, qui principem Ahlijjum ben-Abi-Thaleb rogaverat, ut praefecturam ipsi traderet et hac de causa ab Haritsaho ben Badr absens vituperatus erat, contra Haritsahum haec verba adhibuit. Dixit poeta Almochajjelus:

فَإِنْ تَشْتُمُونَا عَلَى لُؤْمِكُمْ فَقَدْ يَقْرِمُ ٱلْعُثُّ مُلْسَ ٱلأَدَمْ

»Quod si nos, quum ipsi viles sitis, vituperatis, scitote, tineam cutem glabram arrodere.“ (Metrum Motakarib est. est. c. l. m. p. 281.)

Proverbium significat, virum eiusque sermonem contemnendum esse. Djeuharius dicit, proverbium de viro, qui vim suam exserere tentet, sed nil valeat, adhiberi. Samachscharius dicit, proverbium de vili adhiberi, qui nobilis dignitatem diminuere tentet et de eo, qui in re, quam susceperit, nil valeat.

١١٣ عَيِيٌّ صَامِتٌ خَيْرٌ مِنْ عَيِيٍّ نَاطِقٍ

113. Linguae difficultate laborans, qui silet, melior est, quam linguae difficultate laborans, qui loquitur.

Enunciatur quoque عِيّ »linguae difficultas«. Proverbium

ei, qui bene loqui nescit, silentium commendat." Conf. prov. 88.

١١٤ أَعْذَرَ مَنْ أَنْذَرَ

114. Excusatus est, qui monuit.

Qui te iussit cavere res, quae tibi superveniunt, is a te excusandus est.

١١٥ أَعْمَى يَقُودُ شَجْعَةً

115. Caecus ducit paralysi laborantes.

Debilis debili opem fert. Vocabulum شجعة pluralis a شاجع derivandus, ut videtur, paralysi laborantes significat; sed Alashario شجعة debilis, infirmus est.

١١٦ اَلْعِدَةُ عَطِيَّةٌ

116. Promissum est donum.

Id est: Turpe est, promisso non stare, ut turpe est, donum repetere. Proverbium igitur nos monet, ut promissa perficiamus. Alii dicunt, proverbii sensum esse: Promissum dono aequale est putandum, quemadmodum dicitur: سرور الناس بالامال اكثر من سرورها بالاموال „Gaudium, quod homines ex spe percipiunt, maius est, quam gaudium, quod ex opibus percipiunt."

١١٧ عِلَّةٌ مَا عِلَّةٌ أَوْتَادٌ وَأَخِلَّةٌ وَعَمَدُ ٱلْمِظَلَّةِ أَبْرِزُوا لِصِهْرِكُمْ ظُلَّةً

117. Praetextus! quomodo est praetextus paxillorum, thecarum et columnarum umbraculi? Procedite! propinquo vestro est umbraculum.

Mulier in matrimonium viro data erat, sed a suis ad

novum maritum non ducebatur, dicebant enim, ipsis deesse utensilia domus. Mulier igitur illos impellens ista verba dixit, quae praetextum, cur res intermittatur, falsum esse significant.

١١٨ عَجِلَتْ بِخَارِجَةَ ٱلْعَجُولُ

118. Alahdjula in Charidjaho properavit.

Charidjahum mater Alahdjula ante tempus quum peperisset nondum perfecto infantis corpore, istis proverbii verbis significant, rem ante tempus suum properanter actam esse. Est lusus verborum inter عجول et verbum عجلت.

١١٩ عَنْ مُهْجَتِي أُجَاحِشُ

119. A sanguine meo depello.

Eadem ratione dicitur: جاحش عن خيط رقبته „Repulit a medulla spinae dorsi" i. e. Vitam suam defendit.

١٢٠ عَلِقَتْنِي مِنْ هٰذَا ٱلْأَمْرِ قِيرَةٌ

120. Pix mihi propter hanc rem adhaeret.

Id est: Id quod mihi ingratum et molestum est.

١٢١ عِنْدَ رُؤُوسِ ٱلْإِبِلِ أَرْبَابُهَا

121. Apud capita camelorum domini eorum sunt.

Proverbium, quod nonnisi in codice Berol. et Pocock. legitur, de eo adhibetur, qui decipit et contra alterum iniustus est. Id est: Apud me est, quo te repellam.

١٢٢ عَنِ ٱلشَّرِّ لَا تَتَنَاسَيْنَ

122 A malo (eum repellere) ne intermittas!

Scholion proverbium sic explicat: ويروى لا تنسبين يضرب لمن لا يردعه عن الشر زجر زاجر وعن من صلة الزجر كانه قال زجره عن الشر لا تنزكين „Legitur quoque لا تنسبين. Adhibetur de eo, quem a malo increpantis increpatio non repellit. Et praepositio عن e nomine الزجر pendet; quasi dixisset: زجره عن الشر لا تنزكين."

١٢٣ أَعْرِفُ ضَرْطِي بِهِلَالٍ

123. Cognosco crepitum ventris meum per Helalum.

Junusus ben-Habib dixit: Narrant, Rokjah filiam Djoschami ben-Moahwijjah quum Tsomairum (al. Nomairum), Helalum et Suwaahum peperisset, tum autem per temporis spatium non concepisset, adiisse fatidicam in loco Dsu-l'Chalazah[1]) degentem, quae, postquam eam inspexisset eiusque ventrem palpasset, tale responsum dederit: رب قبايل فرق، ومجالس حلق، وظعن حزق، في بطنك رق، »Fortasse gentes agminum et conventus hominum multorum et pilenta agminum in ventre tuo sunt tenue.[2]) Postea mulierem, partus dolores quum sentiret, ista verba dixisse significaturam, infantem puerum futurum esse, quemadmodum Helalus puer fuisset. Proverbio utuntur, ut rem, de qua alter dubitat, confirment; fieri enim dicunt, ut ex una rei parte altera cogoscatur.

---

1) Chalazah nomen idoli fuisse dicunt, quod in templo hanc ob causam Dsul-Chalazah appellato a Chasahmitis coleretur. Templum illud modo templi Meccensis Caahbam Jemanensem appellabant. Alii nomen a planta Chalazah ibi crescente deductum esse contendunt.

2) Ex hoc exemplo videre licet, ut apud caeteras gentes sic apud Arabes responsa talia esse rhythmica et ambigua.

١٢٤ أَعِنْ أَخَاكَ وَلَوْ بِٱلصَّوْتِ

124. Opem fer fratri tuo, et si voce!

Incitat nos proverbium, ut fratri omni modo auxilium feramus.

١٢٥ عَلَى شَصَاصَآءَ تَرَى عَيْشَ ٱلشَّقِيِّ

125. In inopia miseri vitam vides.

Miser semper pressus et adflictus est.

١٢٦ عِنْدَ ٱلتَّصْرِيحِ تُرِيحُ

126. Quum veritas manifesta est, quietem capis.

Quum veritas manifesta est, nil restat dubii in animo tuo et quietus es.

١٢٧ الإِعْتِرَافُ يَهْدِمُ ٱلاِقْتِرَافَ

127. Confessio (vitii in merce) lucrum perdit.

١٢٨ عَجْعَجَ لَمَّا عَضَّهُ ٱلظِّعَانُ

128. Clamavit, quum eum funis, quo pilentum adstringitur, premeret.

In eum dicitur, qui clamat, quum officia exequi debet. Similis ratio est proverbio est. C. VIII, 1. Conf C. V, 143.

١٢٩ عَطَوْتَ فِي ٱلْحَمْضِ

129. In depascendis salsis et amaris plantis manu sumsisti.

In eum dicitur, qui in verbis modum excedit.

١٣٠. عَارِيَةٌ كَسَبَتْ أَهْلَهَا ذَمًّا

130. Res mutuo data, quae in causa erat, ut ii, qui eam dedissent, vituperarentur.

Quidam, quum rem mutuo datam repetentes vituperarentur, haec verba dixerunt. In eum dicitur, qui ipsi benefacientem vituperat.

١٣١ عَرَفَتِ ٱلْخَيْلُ فُرْسَانَهَا

131. Equi equites suos noscunt.

In eum dicitur, qui adversarium pugnâ non aggreditur, quum eius notitiam habeat.

١٣٢ ٱلْعَبْدُ مَنْ لَا عَبْدَ لَهُ .

132. Servus est is, cui servus non est.

De eo dicitur, qui opus suum ipse facit, quum neminem habeat, qui id perficiat. Talis vilis est. Samachscharius Scharaf-Aldin.

١٣٣ عِنْدَكِ وَهْيٌ فَٱرْقَعِيهِ

133. Apud te est ruptura; repara eam (o femina!)

In eum dicitur, qui vitiorum suorum immemor alios vituperat.

١٣٤ عَنَاقُ ٱلْأَرْضِ إِنْ ذَنْبِي ٱقْتُفِرَ

134. Meles ego sum, si crimen meum investigatum erit.

Nomine عناق الارض animal parvi canis magnitudine et تفه quoque appellatum designatur. Quod quum ungulas contrahat, vestigia nulla in terra relinquere dicitur. Proverbii verbis is utitur, qui crimine liber est, ut sensus sit: Si crimen meum

investigas, nullum fuisse videbis, quum vestigia relicta non sint.

١٣٥ عَوْدُكَ وَٱلْبَدْءُ دَرَنٌ بِبَدَنٍ

135. Reditus et initium tuum est sordes in corpore.

Celeritatem quum Arabes designare volunt, dicere solent: ما هو الا درن ببدن »Non est hoc nisi sordes in corpore« quia corpus sordibus celeriter contaminatur. Proverbii autem sensus est: Reditus tuus ad hanc rem et eius aggressus celer est. De eo dicitur, qui rem, in quam incidit, sive mala sive bona sit, celeriter aggreditur.

١٣٦ . عَلَيَّ فَاضَ مِنْ نَتَاقِي ٱلْأَلْبَةُ

136. Contra me accrevit ex prole mea turba.

Scholion proverbium sic explicavit: فاض الشى يفيض فيضا كثر ونتقت المراة تنتق نتقا اذا كثر اولادها والالبة جمع الب يقال الب يلب اذا رجع والنتاج والنتاق واحد وهذا من قول امراة اجتمع عليها ولدها وولد ولدها فظلموها وقهروها فقالت انا التى فعلت هذا بنفسى حيث ولدت هولاء يضرب لمن جنى على نفسه شرا »De re dicitur فاض F. J. n. a. فيض, quum multa est et de femina نتقت F. J. n. a. نتق, quum magnam prolem habet. Vox البة pluralis vocis الب est. Dicitur الب F. J. i. e. rediit. Vocabulum نتاق idem significat quod نتاج. Verba autem proverbii mulieri tribuuntur, cui ipsius filii nepotesque congregati malum intulerant et quam iniuste tractaverant, quae mulier dixit: Ego per me ipsam hoc feci, quum tales pepererim. De eo adhibetur, qui sibi ipsi malum infert.“ Quae in scholiis legitur vocis الب rediit significatio, ea in lexicis non reperitur. Vox البة, quae pluralis vocis الب, cui in codice Berol. Meddae

signum litterae Elif superscriptum est, esse dicitur, redeuntes proprie significat. Cui autem significationi verbum فاض, quo de aquae copia exundante utuntur, non bene convenire videtur.

١٣٧ اِعْزِ ٱلْحَدِيثَ لِلْخَطِيبِ ٱلْأَوَّلِ

137. Refer narrationem ad primum auctorem!

Haec verba in eum dicuntur, qui rem dubiam aliis narrat, ut ei dicant, quemnam huius rei auctorem habes?

١٣٨ عَلَى بَدْءِ ٱلْخَيْرِ وَٱلْيُمْنِ

138. Cum initio bono et felicitate!

Haec verba in nuptiis dicuntur i. e. Sit eius initium bonum et fortunatum. Legitur quoque: على يد الخير واليمن i. e. Sit res tua in boni et felicitatis potestate. In Samachscharii opere legimus, verba ista Ohbaid-Allahum ben-Ahmir dixisse.

١٣٩ عَلِمُوا قِيلًا وَلَيْسَ لَهُمْ مَعْقُولٌ

139. Sermonem edocti sunt; sed prudentia carent.

Conf. prov. 105.

١٤٠ اِسْتَعَنْتُ عَبْدِى فَٱسْتَعَانَ عَبْدِى عَبْدَهُ

140. Servum meum in auxilium vocavi; tum servus meus servum suum in auxilium vocavit.

Servo is designatur, qui potestate inferior altero est; servus autem servi duobus gradibus inferior est.

١٤١ ٱلْعِتَابُ قَبْلَ ٱلْعِقَابِ

141. Objurgatio ante poenam.

Vox العتاب aut nominativi aut accusativi casum obtinet. Quod si accusativum admittis, imperativus استعمل adhibe supplendus est. Verba proverbii Ausus ben-Haritsah filium suum Malicum adhortans dixisse fertur. Monet nos proverbium, ne ad malum aliis inferendum properemus.

١٤٢ العِتَابُ خَيْرٌ مِنْ مَكْتُومِ الحِقْدِ

142. Objurgatio melior est, quam odium occultum

Legitur quoque خير من مكنون الحقد, id quod eundem sensum praebet. Proverbium sapienti antiquo tempore viventi adscribitur.

١٤٣ أَعْمَرْتَ أَرْضًا لَمْ تَلُسْ حَوْذَانَهَا

143. Cultam dixisti esse terram, cuius bonum olus tu non edisti.

حوذان oleris nomen est boni odoris et gustus. In eum dicitur, qui rem, quam non expertus est, laudat. Metrum proverbii Redjes est. Conf: l. m. p. 231.

١٤٤ المُعْتَذِرُ أَعْيَى بِالقِرَى

144. Excusans se cibum, quo excipitur hospes, pessime parat.

Apud Arabes laudi inservit, quod hospes ante verba cibo excipitur, vituperant vero Arabes, quod si quis verbis et excusatione et tussiendo excipitur. Dicunt, avaro rogato anhelationem et tussim supervenire. Poeta Djerirus sic cecinit:

وَالتَّغْلِبِيُّ إِذَا تَنَحْنَحَ لِلْقِرَى حَكَّ اسْتَهُ وَتَمَثَّلَ الأَمْثَالَا

„Tahglebita quum tussiendo vocem oh oh! emittit loco cibi hospiti oblati, anum suum fricat et parabolas usurpat.[1])

---

1) Versus metrum Camil est. c. l. m. 212.

Saidus Alaranib interrogatus de gente Chosaah dixit: جوع واحاديث „Fames et narrationes“ Praeterea ad rem explicandam alius poetae verba citarunt:

وَرُبَّ ضَيْفٍ طَرَقَ ٱلْحَيَّ سُرًى صَادَفَ زَادًا وَحَدِيثًا مَا ٱشْتَهَى

إِنَّ ٱلْحَدِيثَ جَانِبٌ مِنَ ٱلْقِرَى

„Saepe hospes nocturno itinere ad gentem veniens commeatum et narrationem, quamdiu cupit, invenit; nam narratio est latus cibi hospiti oblati.“ Metrum Redjes est. p. 231.

Observandum est, commeatus ante narrationem mentionem factam esse, ut ordo rei indicetur. Hoc vero proverbio excusatio in hospitio vituperatur, nam in illa avaritiae indicium est. Hoc probat sequens proverbium.

١٤٥ اَلْمَعْذِرَةُ طَرَفٌ مِنَ ٱلْبُخْلِ

145. Excusatio est latus avaritiae.

Proverbium hoc explicandi causa cum praecedente in codice Berol. et Pocock. coniunctum est. In meo tamen codice et in Lugdunense separatum legitur. Nec non in operibus Scharaf-Aldini et Samachscharii tanquam proverbium adnotatum est.

١٤٦ عَثْرَةُ ٱلْقَدَمِ أَسْلَمُ مِنْ عَثْرَةِ ٱللِّسَانِ

146. Caespitatio pedis non tam perniciosa est, quam linguae caespitatio.

١٤٧ عُقْرَةُ ٱلْعِلْمِ ٱلنِّسْيَانُ

147. Amuletum sterilitatis in scientia est oblivio.

Vocabulo عقرة amuletum designatur, quod mulier, ne concipiat, ad hypochondria appendere solet.

١٤٨ عَادَ إِلَى عِكْرِهِ

148. Rediit ad radicem suam.

Conf. prov. 4. quod idem significat. Conf. prov. 162. Dicitur quoque eodem sensu رجع الى عكره

١٤٩ على جَارَتى عِقَقٌ ولَيْسَ عَلَىَّ عِقَقٌ

149. Super vicina mea sunt crines et non sunt super me crines.

Vocabulum عقّة, quod idem est ac عقيقة, crinium partem significat, in proverbio autem antiae intelligendae sunt. Verba haec mulier dixit, quae alteram mariti uxorem odio habebat, quod illa a marito multum verberabatur. Proverbii autem sensus est: Illa a marito verberatur, diligitur et in honore habetur. De eo dicitur, qui alteri invidiâ haud digno invidet.

١٥٠ عِتَابٌ وضِنٌّ

150. Objurgatio et amor.

Quamdiu unus alterum obiurgat, tamdiu amoris vinculum non ruptum est.

١٥١ عَذَرَتْنِى كُلُّ ذَاتِ أَبٍ

151. Excusavit me quaelibet patrem habens.

Quum patrem cum filia sua rem habuisse dicerent, haec verba illa filia protulit significatura, quamlibet filiam rem negaturam esse. In re adhibetur, cuius existentia omnino negatur.

١٥٢ عَمُّكَ أَوَّلُ شَارِبٍ

152. Patruus tuus primus bibentium est.

Id est: Patruus tuus omnium dignissimus est, qui ex

te commodum capiat; ei igitur ante omnes utilis sis. Proverbium significat, cuidam prae caeteris rem peculiariter tribuendam esse.

١٥٣ أَعِنْدِي أَنْتَ أَمْ فِي ٱلْعِكْمِ

153. Utrum apud me es an in vinculo, quo sarcina ligatur?

Verba haec significant, verba tua parum intelligere eum, quem alloqueris. Huic simillimum est: اعندى انت ام في الربق »Utrum apud me es an in laqueis« Scharaf-Aldin.

١٥٤ أَعِضَّ بِهِ ٱلْكَلَالِيبَ

154. Fac forcipes eum mordere!

Malum ei infer!

١٥٥ عَلَى وَضَرٍ مِنْ ذَا ٱلْإِنَاءِ

155. Super sordibus ex hoc vase.

Praepositio على e verbo ازجى الدهر »Tempus transigam« pendere dicitur. In eum dicitur, qui pauco contentus est.

١٥٦ عَرِّضْ لِلْكَرِيمِ وَلَا تُبَاحِتْ

156. Nutu tantum propone generoso (rem); sed ne dilucide expone!

Dilucide rem tuam generoso exponas necesse non est; simpliciter ei rem proponas.

١٥٧ عُمِلَ بِهِ ٱلْفَاقِرَةُ

157. Res vertebras frangens eum adfecit.

Vocabulum فاقرة res vertebras frangens cogno-

men magni infortunii est. Proverbii sensus est: Maxima calamitate eum adflixit. Similis loquendi modus in Alcor Sur. 75 v. 25 est. Conf. Abulf. Ann. III p. 54.

١٥٨ غَرَضٌ مَا وَقَعَ فِيهِ حَمْدٌ وَلَا ذَمٌّ

158. Corpus est, in quod neque malum neque bonum incidit.

In eum dicitur, in quo neque bonum neque malum est.

١٥٩. عَذَابٌ رَعَفَ بِهِ ٱلدَّهْرُ عَلَيْهِ

159. Poena, quod tempus celeri cursu ei adtulit.

In eum dicitur, quem tempus magno malo adflixit.

١٦٠. ٱلْعَوْدُ أَحْمَدُ

160. Iteratio maiore laude digna est.

Vocabulum احمد derivari potest aut a حامد, ut sit magis laudans aut a محمود, ut sit magis laudandus. Si quis beneficium alteri infert, laudem meretur, sin autem beneficia repetit, maiore laude dignus est. Primus, qui haec verba dixerit, Chidaschus-ben-Habis Tamimita fuisse dicitur. Hic puellam Rebab appellatam e gente Sadus, quae pars gentis Dsohl erat, in matrimonium petens repulsam, passus erat, parentes enim ob puellae pulchritudinem divitem generum petebant. Post aliquot tempus, amore quo in puellam flagrabat, commotus, propius ad amatae habitaculum accessit et versus cecinit, quibus querebatur, quod ipsi viro virtute praedito alius quidam dives vilis praeferreretur. Puella, quae eius vocem cognosceret, his versibus commota, ad eum misit rogans, ut postero mane parentes ipsam in matrimonium petens adiret. Puella autem matrem rogaverat, ut ipsa Chidascho nuberetur. Postero mane Chidaschus ad parentes venit et salutans dixit:

العود احمد والمرء برشد والورد يحمد »Reditus maiore laude dignus est, et vir in viam rectam dirigitur et aditus ad aquam laudatur«, quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Verborum causam in eo viderunt Samachscharius et Scharaf-Aldinus, quod plerumque experientiâ edoctus ad rem redit. Poetae proverbii verba de beneficiis iterum dandis saepissime adhibuerunt. Sic Alachthalus:

فَقُلْتُ لِسَاقِينَا عَلَيْكَ فَعُدْ بِنَا إِلَى مِثْلِهَا بِالْأَمْسِ فَالْعَوْدُ أَحْمَدُ

„Et dixi potum nobis praebenti: Agedum! Reduc nos ad similem ei, quem hesterno die accepimus; nam reditus maiori laude dignus est.[1])

Et Morakkischus:

وَأَحْسَنَ سَعْدٌ فِي ٱلَّذِي كَانَ بَيْنَنَا فَإِنْ عَادَ بِالْإِحْسَانِ فَالْعَوْدُ أَحْمَدُ

„Sahdus in nostro mutuo statu pulchre egit. Si iterum pulchre ageret; nam iteratio maiori laudi est.“

Nec non Rubahus:

وَقَدْ كَفَى مِنْ بَدْئِهِ مَا قَدْ بَدَا وَإِنْ ثَنَى فِي ٱلْعَوْدِ كَانَ أَحْمَدَا

„Eius initium, quod fecit, suffecit, et si rem repeteret, maiori laude dignus esset.“[2])

١٦١ عِنْدَ ٱلرِّهَانِ تُعْرَفُ ٱلسَّوَابِقُ

161. In certamine praecedentes (equi) cognoscuntur.

In eum dicitur, qui rem, quam non possidet, sibi arrogat. Ad metrum Redjes referri potest. Conf. p. 231.

١٦٢ عَلَيْكَ وَطَبَكَ فَادُوهُ

1) Versuum illorum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

2) Versus metrum Redjes est. c. l. m. p. 231.

162. Utrem tuum cape! tum lac eius ede!

Verbum ادوى significat »rem دواية i. e. superiorem pulmenti seu lactis etc. partem edit.« In codice Lugdun. وطثك legitur. De construendae vocis عليك modo conferas prov. 177. Monet nos proverbium, ne aliorum opibus confidamus.

١٦٣ عَادَ ٱلْأَمْرُ عَلَى نِصَابِهِ

163. Rediit res ad principium suum.

In re adhibetur, cui praepositi sunt, quos res spectat. Conf. prov. 147.

١٦٤ ٱلْعَزِيمَةُ حَزْمٌ وَٱلْٱخْتِلَاطُ ضَعْفٌ

164. Constans consilium est firmitas animi; perturbatio autem est infirmitas.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Vituperat proverbium perturbationem et incertitudinem in consilio capiendo. Cecinit poeta:

إِذَا كُنْتَ ذَا رَأْيٍ فَكُنْ ذَا عَزِيمَةٍ فَإِنَّ فَسَادَ ٱلرَّأْيِ أَنْ تَتَرَدَّدَا

„Quum consilium cepisti, firmus in consilio sis; consilium enim corrumpitur, si incertus haeres.“

Versus metrum Thawil est. Conf. l. m. p. 161.

١٦٥ عَلَى ٱلْخَازِي هَبَطْتَ

165. In hariolum incidisti.

Voce الخازى is designatur, qui ex faciei et membrorum signis futura cognoscit. Proverbii sensus est: Rei peritissimum invenisti. Conf. p. 84.

١٦٦ عَاشَ عَيْشًا ضَارِبًا بِجِرَانٍ

166. Vixit vitam pectus suum in terram demittentem.

Hic loquendi modus a camelis derivatus est, qui pectore in terram posito quiescunt. Vita commoda et tranquilla cum camela pectus in terram demittente comparatur. Vocabulum جران interior colli pars in camelo est pectus versus, quae terram, quum decumbit, tangit. Proverbii sensus est: Vixit vitam commodam et tranquillam.

١٦٧ أَعْطِنِي حَظِّي مِنْ شَوَايَةِ ٱلرَّضْفِ

167. Da mihi portionem meam cocti in lapide ardente!

Junusus dixit: Verba haec protulit mulier quaedam multum a marito suo dilecta et honorata cibo et vestitu, ut aliis in invidia esset. Alia quaedam mulier dedecore eam affectura ipsam interrogaverat, quomodo maritus erga ipsam se gereret. Quam optime, respondens, ei agendi rationem narravit. Altera autem dixit: Quaenam est mariti tui pulchra erga te agendi ratio, quum tibi recusaverit portionem tuam, cocti in lapide ardente. Illa quum verborum sensum nesciret, interrogans audivit, optimum cibum esse. Tum verbis istis fidem habens, a marito suo istum cibum petiit. Maritus autem statim cognovit, uxorem deceptam esse, sed rem recusare noluit optans, ut, se nonnisi amore commotum rem non dedisse, intelligeret; dixit igitur: Summa cum voluptate hanc tibi rem concedo et faciam quidem hac nocte, quum pastores domum venerint. Quum pastores potum vespertinum sibi parassent, uxorem advocari iussit, et lapidem candentem, super quo lac coctum erat, in manibus eius posuit. Mulier autem illam decipiens dixerat, calidum esse in manu quando senties lapidem, ne illum abiice, sed manum alteram et linguam in usum adhibe! Quod consilium quum secuta esset, factum est, ut et manum et linguam laederet. Dolorem istum

percipiens et poenitentiam manifestans dixit: قدكان عيى وشيى يصريى من شر „Quod loqui non poteram et debilitas mea (silentium meum) a malo me defendebat", quae verba in proverbium venientia caespitantem vituperant, qui cum studio rei incumbit, in qua ei iam satisfactum fuit. Ista autem priora proverbii verba in eum adhibentur, qui ad illam rem se adtollit, in qua ei felicitas (portio bona) non est. Vocabulum شواية الرضف significat lactis portionem, quae in lapidem candentem funditur, cuius pars tantum exigua remanet.

١٦٨ أَعِلَّةً وَبُخْلًا

168. Num praetextus et avaritia?

Mohammedes, quum uxori suae Ahjeschae dixisset: ارجى على مرطك „Laxa super me indumentum tuum" et illa se menstruis excusasset proverbii verba, dixisse narratur.

١٦٩ أَعْشَبْتَ فَٱنْزِلْ

169. Pabulum invenisti; descende igitur!

Votis tuis potitus contentus sis!

١٧٠ العُقُوبَةُ أَلْأَمُ حَالَاتِ ٱلْقُدْرَةِ

170. Poena est potestatis vilissima conditio.

Veniam dare peccatis generositatis est.

١٧١ العَجَلَةُ فُرْصَةُ ٱلْعَجَزَةِ

171. Festinatio est occasio debilium.

Mora laudatur et festinatio vituperatur.

١٧٢ العَاقِلُ مَنْ يَرَى مَقَرَّ سَهْمِهِ مِنْ رَمْيِهِ قَبْلَ إِرْسَالِهِ مِنْ فُوقِهِ

172. Prüdens est is, qui locum ubi decidit sagitta videt, antequam illa a crena demittitur.

Eum describit proverbium, qui rerum exitum cognoscit.

١٧٣ العَيْنُ أَقْدَمُ مِنَ ٱلسِّنِ

173 Oculus prior est, quam dens.

Novum non vincit antiquum.

١٧٤ عِنْدَ ٱلْإِمْتِحَانِ يُكْرَمُ ٱلرَّجُلُ أَوْ يُهَانُ

174. Quum vir tentatur, honoratur aut despicitur.

١٧٥ عِنْدَ ٱلنَّازِلَةِ تَعْرِفُ أَخَاكَ

175. In calamitate fratrem tuum cognoscis.

١٧٦ عَلَيْهِ مِنَ ٱللّٰهِ تَعَالَى أَصْبَعٌ حَسَنٌ

176. Ei a Deo optimo maximo pulcher digitus est.

Simili ratione dicitur de pastore: للراعى على ماشيته اصبع „Pastori pro pecore suo digitus est" i. e. pecoris curam habet „Proverbii autem sensus est: Talis eius conditio est, ut Deum eum tuitum esse cognosci possit.

١٧٧ عَلَيْهِ وَاقِيَةٌ كَوَاقِيَةِ ٱلْكِلَابِ

177. Qualis canum custodia est, talis ei custodia est.

Id est: Ut canis catulos suos custodit, sic custoditur. In vilem custoditum et defensum dicitur.

١٧٨ عَلَيْكَ نَفْسَكَ

178. Tuam rem gere!

Post vocem عليك, quae excitandi significationem

habet, ut post عندكَ et دونكَ, accusativi casum ponere licet, quum verbi خذ „cape" locum teneat. Nec non nominativi casus admittitur, ut pronomini vis addatur, quasi diceres: عليكَ انتَ نفسكَ زيدًا. Denique genitivi casus poni potest, si nonnisi pronomen كَ firmare vis زيدًا نفسكَ عليكَ, ut نفسكَ cum praepositione على cohaereat.

١٧٩ عَقْرَى حَلْقَى

179. Pedes ei incidat (Deus) et gutturis dolore eum adficiat!

Sunt verba, quibus Arabes male precantur, proprie a camelo desumta. Eorum sensus est: Pereat! Dubitant de proverbii legendi modo; sunt enim, qui عقرًا وحلقًا, ut verbum suppleatur, legendum esse dicant, dum alii contendunt, Mohammedem ipsum ista verba عقرى وحلقى protulisse, quae a عقير et حليق tanquam plurales derivari possint. Conf. Kam. et Dj. v. حلق et عقر

١٨٠ عَرَكَهُ عَرْكَ ٱلْأَدِيمِ وَعَرْكَ ٱلرَّحَى بِثِفَالِهَا وَعَرْكَ ٱلصَّنَّاعِ أَدِيمًا غَيْرَ مَدْهُونٍ

180. Fricuit eum quemadmodum cutis fricatur; quemadmodum mola inferiorem lapidem fricat; quemadmodum opifex cutem non unctam fricat.

١٨١ عَالَى بِهِ كُلَّ مَرْكَبٍ

181. Omne iumentum eum conscendere iussit.

Omnem rem molestam eum subire iussit.

١٨٢ عَسَى غَدٌ لِغَيْرِكَ

182. Fortasse crastinus dies alii (quam tibi).

Ne usque ad crastinum diem rem tuam differ; fieri enim potest, ut ante crastinum diem moriaris.

١٨٣ عَسَى ٱلْبَارِقَةُ لَا تُخْلِفُ

183. Fortasse nubes fulgurans spem non tollit.

Proverbium adhortatur, ut spem benefactorum non abiiciamus.

١٨٤ عَذَرْتُ ٱلْقِرْدَانَ فَمَا بَالُ ٱلْحَلَمِ

184. Excusavi ricinos magnos et quid volunt ricini parvi?

In scholiis nil explicandi proverbii causa legitur praeter hoc: هذا قريب من قولهم استنت الفصال حتى القرعى „Hoc non multum differt a proverbio“ Currunt pulli cameli a matre ablactati et ipsi pulli pustulis laborantes.“ Conf. C. XII, 23. Secutus sum codices Lugdun. et Berolin. In meo غدوت, in Pocockiano عادت legitur. Pocockius vertit: Assueti sunt redivii et quid volunt حلم, addens: Num forsan vult sanguinem sugere adsueti sunt maiores, num et minores idem facient.

١٨٥ عَاثَ فِيهِمْ عَيْثَ ٱلذِّئَابِ يَلْتَبِسْنَ بِٱلْغَنَمِ

185. Grassatus est in iis modo luporum, qui ovibus se immiscent.

In eum dicitur, qui omni modo gentis res perturbat.

١٨٦ أَعْرَبَ عَنْ ضَمِيرِهِ ٱلْفَارِسِيِّ

186. Dilucide (vel arabice) mentem suam Persicam explicavit.

In eum dicitur, qui omnia, quae in animo habet, loquitur.

١٨٧ عِنْدَ فُلَانٍ كَذِبٌ قَلِيلٌ

187. Apud quendam paucum mendacii est.

Verax est, non mentitur. Verbis autem انه يمتذق significant, eum mendacem esse.

١٨٨ عَلَيْهِ ٱلْعَفَارُ وَٱلدَّبَارُ وَسُوءُ ٱلدَّارِ

188. Contra eum sit terra, interitus et pravitas domus!

Vocibus سوء الدار „Pravitas domus" interpretes infernum intelligendum esse dicunt. Sensus est: Pereas!

١٨٩ عَلَيْهِ ٱلْعَفَاءُ وَالذِّيبُ ٱلْعَوَّاءُ

189. Contra eum sit interitus (vel terra) et lupus latrans!

Et haec verba male imprecando inserviunt.

١٩٠ عَرَفْتُ شَوَاكِلَ ذٰلِكَ الأَمْرِ

190. Vias parvas istius rei nosco.

Omne id quod obscurum aut aliis dubium est, ego nosco.

١٩١ عَجَبٌ مِنْ أَنْ يَجِىَ مِنْ جُحْرٍ خَيْرٌ

191. Mirum est, quod e planta parva commodum proveniat.

In pumilum dicitur, qui aliis utilitati non est.

١٩٢ أَعَانَكَ ٱلْعَوْنُ قَلِيلًا أَوْ أَبَاهُ وَٱلْعَوْنُ لَا يُعِينُ إِلَّا مَا ٱشْتَهَاهُ

192. Auxiliator tibi parum auxilii praestitit, aut illud recusavit; nam auxiliator nonnisi in eo, quod cupit, auxilium praestat.

Sic scholion proverbium explicavit: قال ابو الهيثم يعنى من اعانك من غير ان يكون ولدا او اخا او عبدا يهمه ما اهمك ويسعى معك فيما ينفعك فانما يعينك بقدر ما يحب ويشتهى ثم ينصرف عنك „Dixit Abu-l'Haitsamus: I. e. qui tibi auxilium fert, dum tibi non est aut filius aut frater aut servus, ut earundem rerum quam tu curam habeat et rebus, quae tibi utilitatem adferant, tecum occupatus sit, is in auxilio tibi ferendo suam ipsius voluntatem desideriumque sequetur, tum vero a te recedet." In codice Berolin. proverbium post vocem اباه abruptum est, tum legitur: العون المعين والعون لا يعين الا من اشتهاه قال ابو العيثم يعنى etc.

١٩٣ ٱلْعَجْزُ وَطِيءٌ

193. Debilitas est mollis (lenis).

De eo dicitur, qui ignaviae indulget, ut victum sibi non quaerat et laudem sibi non paret, aut qui litem timens rem sibi debitam non postulat.

١٩٤ ٱلْعَجْزُ رِيبَةٌ

194. Debilitas est dubium.

Qui rem sibi proposuit, viam, qua ad eam perveniat, inveniet; sed qui debilem se esse confitetur, in eius re est dubium. Abu-l'Haitsamus dixit, verissimum hoc esse proverbium.

١٩٥ عَهْدُكَ بِٱلْفَالِيَاتِ قَدِيمٌ

195. Diu est, quod caput tuum perscrutantes (feminas pediculorum causa) vidisti.

Pocockius عهدى legisse videtur. In eum quadrat proverbium, cui rei perficiendae occasio, quae nonnisi cum difficultate reparari potest, praeterlapsa est.

١٩٦ عُرْفُطَةٌ يُسْقَى مِنَ ٱلْغَوَادِقِ

196. Arbor Ohrfuthah aquosis nubibus irrigatur.

Arbor ista aspera tactu est. Verba de pravo dicunt, qui honore adficitur. Proverbium hoc in codice Berol. post 140 legitur. Ibi تسقى legitur. Pocockius عرفط habet. Utrumque ferri potest. Ad metrum Redjes referri potest c. p. 231.

١٩٧ عَوْرَآءُ جَاءَتْ وَٱلنَّدِى مُقْفِرٌ

197. Obscoenum verbum venit et consessus erat vacuus.

Proverbio metrum Redjes est. Conf. l. m. p. 160. In scholiis sic legitur: العوراء الكلمة الفاحشة والندى والنادى المجلس والمقفر الخالى يضرب لمن يوذى جليسه وتعظمه عليه من غير استحقاق „Vocabulum عوراء verbum obscoenum significat et vocabulum ندى et ناد consessum designat مقفر idem est, quod خال vacuus. Adhibetur (proverbium) de eo, qui socio in consessu noxam infert et quem tu contra eum, licet eo dignus non sit, honore adficis“.

١٩٨ عُرْجَلَةٌ تَعْتَقِلُ ٱلرِّمَاحَ

198. Pedites lanceas cruribus supponunt.

Vocabulum العرجلة in scholiis vocibus الرجالة فى الحرب

pedites in bello explicatur; in Kamuso autem vocibus القطعة من الخيل agmen equorum s. equitum. Nec non designat ovium et caprarum agmen. Haec vox in meo lexico nescio quo casu omissa est. Verbum اعتقل significationem supposuit eques lanceam inter equi latus et crus suum habet. De eo proverbium adhibetur, qui rem de se praedicat, quae non est in sua potestate posita.

١٩٩ أُعْتُوبَةٌ بَيْنَ ظِمَاءٍ جُوَّعٍ

199: Causa obiurgationis inter sitientes famelicos.

Scholion proverbium sic explicavit: يقال بينهم اعتوبة يتعاتبون بها اى اذا تعاتبوا اصلح ما بينهم العتاب يضرب بينهم ,,Dicitur لقوم فقراء اذلاء يفتخرون ما لا يملكون اعتوبة يتعاتبون بها ,,Inter eos est causa obiurgationis, ob quam invicem se obiurgant" i. e. Quum invicem se obiurgant, mutua ipsorum conditio obiurgationem reparat. De hominibus pauperibus, vilibus dicitur, qui res, quas non possident, gloriantur". Ad metrum Redjes referri potest.

٢٠٠ عَارِيَةُ ٱلْفَرْجِ وَبِتٌّ مُطْرَحٌ

200. Femina nuda pudenda habens, et cilicium est proiectum.

In eum dicitur, qui tenui victu et sordido amictu contentus est, quamquam meliorem vitae conditionem sibi comparare potest.

٢٠١ عَشِيرَةٌ رِقَاعُهَا تَتَوَسَّعُ

201. Gens cuius Rikahus se dilatavit.

Ex scholiis ad Cap. XXVI, 45. videre licet, vocem رقاع nomen viri esse maligni. Ibidem persona viri verbi وسع subiectum est. Haec vero res, nec non verborum ordo in

nostro proverbio in causa erat, cur a vocalibus, quae in codice Berol. voci توسع, sunt enim ibi vocales feminini secundae formae superscriptae, recederem. A Meidanio proverbium hisce verbis explicatum est: يعنى ان افنية العشيرة اوسع واحمل لجناياته يضرب لمن يرجع بجنايته الى العشيرة ويوذيهم بالقول والفعل i. e. Campos gentis ampliores esse et magis portantes eius crimen. De eo adhibetur, cuius crimen gentem spectat, et qui ei tum verbis tum factis nocet."

٢٠٢ عَيْنٌ بِذَاتِ ٱلْحَبَقَاتِ تَدْمَعُ

202. Fons in loco Dsat-Alhabakat plorat.

Vocabulum حَبَقٌ nomen oleris est in terra plana et salebrosa crescentis (pulegii). ذات الحبقات proprie est „abundans pulegio (terra)", tum nomen proprium esse videtur. Vocabulum تدمع plorat de aqua pauca intelligendum est. Proverbium, cuius metrum Redjes (c. l. m. p. 231) est, de viro opulento adhibetur, qui parum utilis est et nonnisi vilibus opem fert; sequitur enim versus hic:

وَارِدُهَا ٱلذِّئْبُ وَكَلْبٌ أَبْقَعُ

„Perveniunt ad eam (aquam) lupus et albo nigroque variegatus canis."

٢٠٣ عَيْشُ ٱلْمُضِرِّ حُلْوُهُ مُرٌّ مُقِرٌّ

203. Dulcedo vitae viri plures uxores habentis amara, valde amara est.

Proverbium, quod ad metrum Redjes (c. l. m. p. 160) referri potest, in eum dicitur, qui tantum habens, quantum ad vitam sustinendam necessarium est, altiora petit et in res ingratas incidit.

٢٠٤ عَيْنُكَ عَبْرَى وَٱلْفُؤَادُ دَدُ

204. Oculus tuus lacrymatur et animus tuus in lusu est.

In eum dicitur, qui laetus ob aliena mala tristitiam ostendit.

٢٠٥ أَعْلَامُ أَرْضٍ جُعِلَتْ بَطَاحَا

205. Montes terrae in valles mutati sunt.

Versus est metri Redjes (c. l. m. p. 161). De nobilibus, qui humiles et viles facti sunt, nec non de eo, qui gratias merens nullam accipit, adhibetur.

٢٠٦ عَافِيكُمْ فِي ٱلْقِدْرِ مَاءٌ أَكْدَرُ

206. Pars redundans, quam in ollae fundo reliquistis, aqua turbida est.

In eum dicitur, qui pro beneficiis ipsi illatis gratias debitas non persolvit; mos enim erat, in olla, quam mutuo acceptam reddebant, iuris partem relinquere.

٢٠٧ عُرَاضَةٌ تُورِي ٱلزِّنَادَ ٱلْكَابِلَ

207. Donum, quod ex ignitabulo pravo ignem elicit.

In eum dicitur, qui pulchro sermone homines decipit. Adhibent quoque proverbium, ut significent, dona favoris conciliandi causa data vim habuisse. Quod adiectivum masculinum cum voce زناد pluralis coniunctum sit, huiusce rei causam Meidanius in eo videt, quod زناد quoque singularis forma sit. Quae vero ex Sohairi versu افال مزنم „cameli iuvenci partem auris amputatam habentes“, aut Amru-l'Kaisi نـزول اليمانى ذى العياب المحمل „Descensus

Jemanensis possessoris cophinorum camelis impositorum", illustrandi causa adduxit, ea licentia poetica niti videntur. Vox autem زناد, quamquam pluralis forma, tamen de uno ignitabulo adhibita cum masculino coniungi potest.

٢٠٨ عشر والموت شاجى الوريد

208. Asini ruditum decies imitatus est et mors venam eius iugularem compresserat.

Mors ad eum adpropinquaverat. De eo dicitur, qui moerore adflictus est, quum moeror ei inutilis sit. Ad oppidum accedentes, in quo pestis grassabatur, decies asini vocem imitantes haud interruptim clamare solebant sperantes fore, ut hoc ipsis utilitati esset. Dixit poeta:

لعمرى لئن عشرت من خيفة الردى نهيق الحمير انني لجزوع

„Per vitam meam! Si ob mortis timorem decies asini ruditum imitor, tum ego timidus sum."

Versus metrum Thawil est. c. l. m., p. 161.

٢٠٩ اعلم بمنبت القصيص

209. Bene sciens locum, ub[illegible]ntae Kaziz proveniunt.

Ad latus plantae قصيص appellatae tubera terrae nasci solent, quem locum nonnisi plantarum gnarus scit. Sensus proverbii est: Locum rerum ipsi necessariarum bene scit. Proverbium hoc nonnisi in codicibus Berol. et Pocock. legitur. In codice meo et L. post prov. 243. eius mentio facta est.

٢١٠ اعلم من اين تؤكل الكتف

210. Bene sciens a quonam loco in edenda scapula incipiendum sit.

Proverbium nonnisi in codicibus Berol. et Pocock. legitur; sed conferas C. I, 164. Alazmäihus dixit, Arabes inde de imprudente dicere solere: Nescit bene edere carnem scapulae (ita ut ius pingue non defluat). Hamsahus hoc et praecedens proverbium sub forma comparativi adduxit, sed quum sequente praepositione مِن, quae comparativi formam sequitur, destituta sint, vix illum locum occupare possunt.

Forma comparativi.

٢١١ أَعَزُّ مِنْ كُلَيْبِ وَايِلٍ

211. Potentior, quam Colaibus Wajil.

Nomen viri, tempore suo gentis Rabiah principis et ducis omnium Nisaritarum, Wajil ben-Rabiah ben-Alharits erat. Tantâ autem potentiâ erat, ut si prato interdixisset, nemo ad id accederet, aut si feram in tutelam recepisset, nemo eam venaretur. In prato aut ad aquae receptaculum, quod ipsi placeret, caniculam mutilatam relinquere solebat, cuius balatu omnes monerentur. Quo autem balatus vox pertingebat, ibi ab aliis non violandum locum esse putabant. Huius caniculae causa Wajilus cognomen كليب Colaib (canicula) accepit. Tanta quoque eius dignitas erat, ut nemo ad aquam nisi iussu eius ipsum praece-

deret, nam in ipsum praecedentem ad puteum aquam hauriens canes ad mordendum instigare solebat; nemo in pabuli copia alium incitaret, ut pabulo nisi ab ipso relicto uteretur, nemo ad ipsum sedentem praeterire auderet, nemo coram ipso alta voce loqueretur, nemo in eius consessu loqui auderet. Colaibo igitur a Djassaso occiso (c. C. XIII, 114.) Mohalhelus hos dixit versus:

نُبِّئْتُ أَنَّ ٱلنَّارَ بَعْدَكَ أُوقِدَتْ وَٱسْتَبَّ بَعْدَكَ يَا كُلَيْبُ ٱلْمَجْلِسُ

وَتَكَلَّمُوا فِي أَمْرِ كُلِّ عَظِيمَةٍ لَوْ كُنْتَ شَاهِدَهُمْ بِهَا لَمْ يَنْبِسُوا

„Certior factus sum, ignem te mortuo esse accensum, et te mortuo, o Colaibe! convenientes in consessu se invicem probrosis verbis petiisse, et locutos esse de omni re gravi. Quod si tu praesens fuisses, ne unum quidem verbum protulissent." Conf. Hamas. p. ٣٤٠ sqq. Harir. p. 192.

٢١٢ أَعْيَى مِنْ بَاقِلٍ

212. Maiore cum difficultate loquens, quam Bakilus.

Bakilus e gente Ijad oriundus erat. Abu-Obeidus dixit, eum ad gentem Rabiah pertinuisse. Tanta eum sermonis impotentia laborasse narrant, ut interrogatus, quanto dorcas ab ipso emta, quam sub brachio teneret, constaret, manus extenderet et linguam exereret significaturus: undecim drachmis. Dorcadem autem ita dimissam aufugisse, narrant. Hanc ob causam vituperatus hos versus eum dixisse contendunt:

يَلُومُونَ فِي حُمْقِهِ بَاقِلًا كَأَنَّ ٱلْحَمَاقَةَ لَمْ تُخْلَقِ

فَلَا تُكْثِرُوا ٱلْعَذْلَ فِي عِيِّهِ فَلَلْعِيُّ أَجْمَلُ بِٱلْأَمْوَقِ

خروج اللسان وفتح البنان أحب إلي من المنطق

„Vituperant ob stupiditatem Bakilum, quasi stupiditas a natura non indita sit. Ne ob linquae difficultatem eum multum vituperate, nam profecto linguae difficultas stupido pulchrior est. Exserere linguam et digitos aperire, mihi loquelae praeferendum videtur.

Versus metrum Motakarib est. Conf. l. m. p. 281 sq

٢١٣ أعز من الزبا

213. Potentior, quam Alsabba.

Femina haec ex Amalekitarum gente, cuius mater Graeca esset[1]), fuisse dicitur. Mesopotamiae regina erat et inde cum exercitu in Arabum regiones irruptiones faciebat. Duas quoque arces, Marid et Alablak, quae sub ditione Samuelis ben-Ahdija Iudaei erant, invasit. Quum fortiter ei resisterent, dixit: تمرد مارد وعز الابلق „Adversata est arx Marid et potens fuit Alablak", quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Djasimahum occidit. Conf. Cap. VII, 2.

٢١٤ أعيى من يد في رحم

214. Magis haesitans, quam manus in utero.

De eo dicitur, qui in re haesitat. Qui in cameli uterum manum immittit, multum cavet, ne eum laedat. Conf. XV, 46 et plur. locis.

---

1) In Scharaf-Aldini opere legimus, eam Graecam fuisse et matrem ex Amalekitarum gente ortam habuisse. Arabico sermone utens Kinnisrini provinciam Mesopotamiamque sub ditione tenebat et in utraque Euphratis ripa oppida sita possidebat.

٢١٥ أَعَزُّ مِنَ ٱلْأَبْلَقِ ٱلْعَقُوقِ

215. Rarior, quam variegatus praegnans.

De re dicitur, quae rarissime invenitur, nam vocabulum ابلق in maribus, عقوق nonnisi in feminis adhibetur, ut ista coniuncta vocabula rem, quae non existit, designent. Almofadhdhelus dixit, proverbium Chalido ben-Malic Alnahschali adscribendum esse. Rex Alnohmanus quum quosdam e gente Banu-Masin ben-Ahmru ben-Tamim captivos fecisset, quis eorum sponsor esset, interrogavit. Chalidus respondit, se esse sponsorem et quum Alnohmanus iterum interrogasset وبما احدثوا »et earum rerum, quas denuo fecerunt", Chalidus respondit: نعم وان كان الابلق العقوق »Certe et si res inaudita fuit«. Arabes autem fidei, quum rarissime inveniatur, cognomen الابلق العقوق »variegati praegnantis« dederunt. Conf. XVII, 8. Conf. Harir. p. 411.

٢١٦ أَعْقَرُ مِنْ بَغْلَةٍ وَأَعْقَمُ مِنْ بَغْلَةٍ

216. Sterilior, quam mula.

Duplex est proverbium eundem sensum habens.

٢١٧ أَعَزُّ مِنْ بَيْضِ ٱلْأَنُوقِ

217. Rarior, quam ova avis Anuk appellatae.

الانوق nomen alterum avis رخمة appellatae est. Species est vulturis, qui in montium cacuminibus, aditu difficillimis et ab hominibus remotissimis nidum exstruit. Cecinit poeta Alachthal:

مِنَ ٱلْجَازِيَاتِ ٱلْحُورِ مَطْلَبُ سِرِّهَا كَبَيْضِ ٱلْأَنُوقِ ٱلْمُسْتَكِنَّةِ فِي ٱلْوَكْرِ

„Ex dorcadibus nigris oculis praeditis, quarum secretum

quaeritur, ut quaeruntur ova avis Anuk, quae in nidis defensa sunt.“ Versus metrum Thawil est. Conf. l. m. p. 161.

Narrant, virum quendam Moahwijjahum rogasse, ut ipsi donum daret. Quod quum Moahwijjahus se facturum esse promisisset, virum illum filio quoque suo, et Moahwijjaho denegante, genti suae donum postulasse. Tum Moahwijjahum dixisse:

طَلَبَ ٱلْأَبْلَقَ ٱلْعَقُوقَ فَلَمَّا لَمْ يَنَلْهُ أَرَادَ بَيْضَ ٱلْأَنُوقِ

»Petiit variegatum praegnantem et quum eum non accepisset, ova avis Anuk voluit.“

Versus metrum Chafif est. c. l. m. p. 262.

٢١٨ أَعَزُّ مِنَ ٱلْغُرَابِ ٱلْأَعْصَمِ

218. Rarior, quam corvus unum pedem album habens.

Corvus nunquam pedem album habet. De re igitur rarissima adhibetur, quam ob causam Ahjischam Mohammedis uxorem inter feminas talis corvi locum tenere dixerunt.

٢١٩ أَعَزُّ مِنْ قَنُوعٍ

219. Potentior, quam contentus.

Proverbium hoc ex versu poetae desumtum est:

وَكُنْتُ أَعَزَّ عِزًّا مِنْ قَنُوعٍ تَرَفَّعَ عَنْ مُطَالَبَةِ ٱلْمُلُوكِ

„Fui potentior, quam contentus, qui nimis superbus est, quam ut fastidiosum roget.“

٢٢٠ أَعَزُّ مِنَ ٱلْكِبْرِيتِ ٱلْأَحْمَرِ

220. Rarior, quam sulphur rubrum.

Sulphur rubrum aurum esse contendunt. Alii autem

dicunt, sulphur rubrum non existere, quamquam eius mentio fiat. Cecinit poeta:

عَزَّ ٱلْوَفَآءُ وَلَا وَفَآءَ وَإِنَّهُ لَأَعَزُّ وِجْدَانًا مِنَ ٱلْكِبْرِيتِ

„Rara est fides, et non existit, nam rarius invenitur, quam sulphur."

Versus metrum Camil est. C. l. m. p. 212.

٢٢١ أَعَزُّ مِنْ مَرْوَانِ ٱلْقَرَظِ

221. Potentior, quam Merwanus Alkarats.

Vocabulo القرظ fructus acaciae et folia arboris, quibus coria concinnantur, significant. Merwanus ben-Sinbah Abbsita isto cognomine Alkarats appellabatur, quia tanta eius potentia erat, ut folia illa Karats appellata hominibus colligere interdiceret. Alii autem dicunt, cognomen eum inde accepisse, quod in regionem Jemanae, quae illius arboris قرظ appellatae patria esset, irruptiones fecisset.

٢٢٢ أَعَزُّ مِنْ حَلِيمَةَ

222. Potentior, quam Halima.

Halima erat filia Alharitsi ben-Abi-Schamr regis Arabum in Syria degentium. Cum hoc alterum proverbium cohaeret: ما يوم حليمة بسر Non est dies Halimae secretum". (c. C. XXIV, 64) Hic dies inter Arabes proelio celeberrimus erat; occidebatur enim isto die Almondsirus ben-Almondsir ben-Mäissema rex Iracae. Dies ab Halima nomen accepit, quia illa patris sui copias ad pugnam excitaverat. Dicunt, isto die tantam pulveris copiam fuisse, ut sole obscurato stellae apparerent. Inde proverbium ortum: لاريَنك الكواكب ظهرا „Efficiam, ut meridie stellas videas."

٢٢٣ أَعَزُّ مِنْ أُمِّ قِرْفَةَ

223. Potentior, quam Omm-Kirfah.

Mulier haec e gente Fesarah oriunda Malico ben-Hodsaifah ben-Badr nupta erat. In eius domo quinquaginta gladii quinquaginta virorum ipsi sacrati suspensi erant.

٢٢٤ أَعْدَى مِنَ ٱلظَّلِيمِ

224. Celerius currens, quam struthiocamelus mas.

٢٢٥ أَعْدَى مِنَ ٱلْحَيَّةِ

225. Iniustior, quam serpens.

Conf. XVII, 20.

٢٢٦ أَعْدَى مِنَ ٱلذِّئْبِ

226. Iniustior, quam lupus.

Vocabulo اعدى triplex significatio tribui potest, iniustior, infestior et celerius currens. conf. XVII, 23.

٢٢٧ أَعْدَى مِنَ ٱلْعَقْرَبِ

227. Iniustior (aut infestior), quam scorpio.

٢٢٨ أَعْدَى مِنَ ٱلْجَرَبِ

228. Contagiosior, quam scabies.

٢٢٩ أَعْدَى مِنَ ٱلثُّؤَبَاءِ

229. Contagiosior, quam oscitatio.

Conf. prov. 34.

٢٣٠. أعدى من الشنفرى

230. Celerius currens, quam Alschanfara.

De hoc viro vide Hamasa 242, 243, 244.

٢٣١ أعدى من سليك

231. Celerius currens, quam Solaicus.

Ad explicandum proverbium Abu-Ohbaidahus haec adnotavit: Quum procubitores exercitus gentis Becr ben Wajel in gentem Tamim incursionem facturi, Solaicum vidissent, dixerunt: Si Solaicus nos conspicit, gentem suam certiorem faciet. Miserunt igitur duos equites in celeribus equis vehentes, qui eum caperent. Ille dorcadi similis cursu aufugit. Illi autem eum per totum diem persequentes putarunt, eum fatigatum esse, ut, si cecidisset, eum caperent. Mane eius vestigia invenientes viderunt, eum arboris radicem pede offendisse et assiliisse, ut arcus in terram decidens frangeretur. Dixerunt autem: Fortasse hoc initio noctis accidit, post lassus factus erit. Denuo igitur eum sequentes invenerunt eius vestigia multum distantia et viderunt, eum urinam in terram demisisse et vestigia terrae altius impressisse. Qua ex re quum cognoscerent, eum nullo modo fatigatum esse, a persequendo destiterunt. At Solaico gentem suam de hostis adventu certiorem facienti propter viae magnam distantiam fides non habebatur. Solaicus ad gentem Banu-Sahd pertinebat, quae pars gentis Tamim erat. Mater eius, a qua nomen accepit, Solacah appellata, nigra erat. Abu-Ohbaidahus eum simul cum Almontaschiro ben-Wahab Bahelita et Aufo ben-Mathr Masenita, qui ob cursum celerem celebres erant, nominavit.

٢٣٢ أعق من ضب

232. Crudelior in prolem, quam lacerta.

Narrant, lacertam multum custodire ova sua, ne a serpente aut maioris speciei lacerta vorarentur. Quum vero pullos ex ovis prodeuntes conspiciat, eam putare, pullos esse animalia in ova irruentia, ut eos in errorem inducta occidat.

٢٣٣ أَعَقُّ مِنْ ذِيبَةٍ

233. Crudelior in propinquum, quam lupa.

Narrant lupam, quum conspiciat lupum cum ipsa degentem vulneratum et sanguine infectum, irruere eumque vorare. Cecinit poeta:

فَتًى لَيْسَ لِابْنِ ٱلْعَمِّ كَٱلذِّئْبِ إِنْ رَأَى بِصَاحِبِهِ يَوْمًا دَمًا فَهْوَ آكِلُهْ

„Vir, qui erga patruelem suum non agit lupi modo, qui quum in socio suo sanguinem vidit, eum vorat.

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 162.

٢٣٤ أَعْطَشُ مِنْ ثُعَالَةَ

234. Magis sitiens, quam vulpes.

Mohammedes ben-Habib voce ثعالة vulpem designari dixit, Abu-Alahrabius autem Tsoahlah (ثعالة) viri nomen ad gentem Banu-Mudjaschih pertinentis esse putavit. Virum hunc cum Bohaiho ben-Ahbdallah ben-Modjaschih praedatum exiisse narravit. Summopere fame sitique in deserto adflictos coactos fuisse, ut alter alterius urinam biberet. Aucto autem siti utrumque periisse.

أَعْطَشُ مِنَ ٱلنَّقَاقَةِ

235. Magis sitiens, quam coaxans (rana).

Legitur quoque النقاق. Ranae sitis magna tribuitur, quod omnino aqua destituta vivere non potest.

٢٣٥ أَعْطَشُ مِنَ ٱلنَّمْلِ

236. Magis sitiens, quam formica.

Sic dicitur, quod formicae in locis aqua carentibus degunt.

أَعْذَبُ مِنْ مَاءِ ٱلْبَارِقِ ٢٣٧

237. Dulcior, quam aqua nubis fulgurantis.

Dicitur quoque اعذب من ماء الغادية „Dulcior, quam aqua nubis matutinae“ et ماء المفاصل „aqua inter arenarum colles“ et ماء الحشرج „aqua glareae.“ De vocis حشرج significatione non consentiunt, alii voce حصى, alii voce حسى eam explicant. conf. lex. m.

أَعْجَلُ مِنْ نَعْجَةٍ إِلَى حَوْضٍ ٢٣٨

238. Magis festinans, quam ovis ad aquae receptaculum.

Dicunt ovem aquam videntem inde nullo modo averti posse.

أَعْجَلُ مِنْ مُعْجِلِ أَسْعَدَ ٢٣٩

239. Magis festinans, quam qui Asahdum ad festinationem impulit.

Conf. X, 184.

أَعْبَثُ مِنْ قِرْدٍ ٢٤٠

240. Magis lusui deditus, quam simia,

Sic dicitur, quoniam simia hominis factum semper imitatur.

أَعْبَثُ مِنْ جَعَارِ ٢٤١

241. Magis corrumpens, quam hyaena.

٢٤٢ أَعْقَدُ مِنْ ذَنَبِ ٱلضَّبِّ

242. Plures nodos habens, quam cauda lacertae.

Narrant Arabem oppidanum campestri vestimentum dedisse. Campestrem oppidano dixisse: لاكافينك على فعلك بما اعلمك كم في ذنب الضب من عقدة „Gratias tibi solvam pro facto tuo eo, ut te doceam, quot nodi in lacertae cauda sint". Quum oppidanus se nescire respondisset, campestrem viginti et unum dixisse.

٢٤٣ أَعْزَبُ رَأْيًا مِنْ حَاقِنٍ

243. Remotior a prudente consilio, quam urinae difficultate laborans.

Simile est proverbium: لا راى لحاقن „Non est prudentia urinae difficultate laboranti."

٢٤٤ أَعْزَبُ رَأْيًا مِنْ ضَارِبٍ

244. Remotior a prudente consilio, quam alvo suppressa laborans.

In Scharaf-Aldini opere عقلا loco vocis رايا legitur.

٢٤٥ أَعْمَرُ مِنْ قُرَادٍ

245. Longiorem vitam habens, quam ricinus camelos infestans.

Arabes ricinum septingentos annos vivere dicunt. Huiusce falsae opinionis causa in eo est, quod ricini eis semper molesti sunt, ut non cessare videantur.

٢٤٦ أَعْمَرُ مِنْ ضَبٍّ

246. Longiorem vitam habens, quam lacerta.

Alsidjadjus Alazmäihi auctoritate nixus dixit, lacertae foetum, quum centesimum aetatis annum attigerit, dentes amittere et isto demum tempore nomine lacertae ضب appellari. Rubahus poeta cecinisse dicitur:

لو أنني عمرت سن الحسل أو عمر نوح زمن الفطحل

والصخر مبتل كطين الوحل صرت رهين هرم أو قتل

„Si mihi vitae anni concessi fuissent, ut foetui lacertae aut Noachi vita tempore Alfithahl, quo saxa humida erant ut lutum, tamen ego decrepitae aetatis aut caedis oppigneratus factus essem.“

Versuum metrum Sarih est. c. l. m. p. 246.

٢٤٧ اعمر من نسر

247. Diutius vivens, quam vultur.

Arabes vultures quingentos annos vivere dicunt. conf, C. VII, 47.

٢٤٨ أعمر من نصر

248. Diutius vivens, quam Nazrus.

Nazrus ben-Dohman, sic tradidit Abu-Ohbaidahus, princeps gentis Ghathfan erat. Quum ad summam senectutem pervenisset, in adolescentem mutatus esse dicitur. Poeta quidam cecinit:

كنصر بن دهمان الهنيدة عاشها وتسعين حولا ثم قوم فانصاتا

وعاد سواد الراس بعد بياضه وراجعه شرخ الشباب الذي فاتا

فعاش بخير في نعيم وغبطة ولكنه من بعد ذا كله ماتا

»Ut Nazrus ben-Dohman, qui centuriam annorum et no-

naginta annos vixit; tum erectus est, et caput album iterum nigrum factum est, ut ad iuventutis, quae transierat, initium reverteretur. Tempus igitur peregit commoditate et bono statu gaudens. Sed posthac mortuus est, ut nil eius remaneret.«

Versuum metrum Thawil est. C. l. m. p. 161. Littera ا in fine vocabulorum فانصاتا, فاتا, ماتا metri causa addita est.

٢٤٩ أَعْمَرُ مِنْ مُعَاذ

249. Diutius vivens, quam Moahdsus.

Proverbium hoc seriore aetate et quidem post Mohammedis tempus ortum est. Moahdsus ben-Muslim Merwanidarum et Ahbbasidarum tempore vixit. Centesimo et quinquagesimo anno confossus est. Poeta in hunc virum plures versus dixit; quorum priores tres hi sunt:

إِنَّ مُعَاذَ بْنَ مُسْلِمٍ رَجُلٌ لَيْسَ لِمِيقَاتِ عُمْرِهِ أَمَدُ

قَدْ شَابَ رَأْسُ ٱلزَّمَانِ وَٱكْتَهَلَ ٱلدَّهْرُ وَأَثْوَابُ عُمْرِهِ جُدُدُ

قُلْ لِمُعَاذٍ إِذَا مَرَرْتَ بِهِ قَدْ ضَجَّ مِنْ طُولِ عُمْرِكَ ٱلْأَبَدُ

„Moahdsus ben-Muslim vir est, cuius vitae tempori finis non est. Temporis caput albuit et aetas canescere incepit, dum ei vitae vestes novae sunt. Dic Moahdso, quum ad eum transis: Aeternitas ob spatium vitae tuae longum territa exclamat.“

Versus metrum Monsarih est. c. l. m. p. 255.

٢٥٠ أَعْقَلُ مِنِ ٱبْنِ تِقْنٍ

250. Ingeniosior, quam Ibn-Tikn.

Unus Ahditarum erat. Lokmanus ben-Ahd camelos, quos ille vendere nolebat, furari cupivit, sed ob sum-

mam eius prudentiam nulla furandi occasione potitus est. Dicitur quoque: اعلم من ابن تقن „Doctior, quam Ebn-Tikn.“

٢٥١ أَعْجَزُ مِنْ هِلْبَاجَةٍ

251. Debilior, quam fatuus (omnia vitia habens).

Vocabulum هلباجة virum nihili, qui in omni vitio est, designat. Multitudo autem vitiorum in causa esse videtur, cur in eo describendo Arabes dissentiant.

٢٥٢ أَعْجَزُ مِمَّنْ قَتَلَ الدُّخَانُ

252. Debilior quam is, quem fumus occidit.

In operibus Scharaf-Aldini et Samachscharii قتله „occidit eum“ legitur. Conf. I, 134. XXIII, 7.

٢٥٣ أَعْجَزُ عَنِ ٱلشَّيْءِ مِنَ ٱلثَّعْلَبِ عَنِ ٱلْعَنْقُودِ

253. Debilior in re assequenda, quam vulpes, quae uvarum racemum attingere nequit.

Arabes vulpem, quum uvas conspexerit, quas attingere non potuerit, eas acidas esse dixisse, fabulantur. Dixit poeta:

أَيُّهَا ٱلْعَايِبُ سُلْمَى أَنْتَ عِنْدِى كَثُعَالَةْ

رَامَ عُنْقُودًا فَلَمَّا أَبْصَرَ ٱلْعُنْقُودَ طَالَهْ

قَالَ هٰذَا حَامِضٌ لَمَّا رَأَى أَنْ لَا يَنَالَهْ

„O tu, qui Sulmam vituperas, vulpi ex mea sententia similis es, qui racemum cupivit. Qui quum intellexisset, racemum nimis remotum esse, dixit: Hic acidus est, quum sciret; se eum attingere non posse.

٢٥٤ أَعْجَزُ مِنْ مُسْتَطْعِمِ ٱلْعِنَبِ مِنَ ٱلدِّفْلَى

254. Debilior, quam qui uvas e nerio edere vult.

Hoc ex poetae versu desumtum est:

هَيْهَاتَ جِئْتَ إِلَى دِفْلَى تُحَرِّكُهَا مُسْتَطْعِمًا عِنَبًا حَرِّكْ فَٱلْتَقِطِ

„Apage! venisti ad nerium movens id, dum uvas edere cupis. Movisti, carpe igitur!

Versus metrum Basith est. c. l. m. p. 190.

٢٥٥ أَعْجَزُ مِنْ جَانِي ٱلْعِنَبِ مِنَ ٱلشَّوْكِ

255 Debilior, quam qui uvas e rubeto colligit.

Proverbium cum versu sequente cohaerere putant:

إِذَا وَتَرْتَ أَمْرًا فَٱحْذَرْ عَدَاوَتَهُ مَنْ يَزْرَعِ ٱلشَّوْكَ لَا يَحْصُدْ بِهِ عِنَبَا

„Si virum malevolum tibi reddis, eius inimicitiam cave; nam qui spinas serit, is uvas inde non colliget.“

Hamsahus dixit, poetam proverbium a verbis hisce sapientis derivasse: من يزرع خيرا يحصد غبطة ومن يزرع شرا يحصد ندامة وانى يجتنى من شوكة عنبا „Qui bonum serit bonum statum inde metet, et qui malum serit, poenitentiam demetet et quomodo a spinis uvae decerpuntur?“

٢٥٦ أَعْطَفُ مِنْ أُمِّ إِحْدَى وَعِشْرِينَ

256. Propensior, quam mater viginti et unius.

Id est: Quam gallina in pullos propensa est.

٢٥٧ أَعَزُّ مِنِ ٱسْتِ ٱلنَّمِرِ

257. Magis defensus, quam podex pardi.

Dicitur quoque امنع

٢٥٨ أَعَزُّ مِنْ أَنْفِ ٱلْأَسَدِ

258. Magis defensus, quam leonis nasus.

٢٥٩ أَعْطَشُ مِنْ قِمَعٍ

259. Magis sitiens, quam infundibulum.

٢٦٠ أَعْجَلُ مِنْ كَلْبٍ إِلَى وَلُوغِهِ

260. Magis festinans, quam canis in cibo sorbendo.

Sic dicunt; quod canis in sorbendo summa cum celeritate linguam movet.

٢٦١ أَعْرَضُ مِنَ ٱلدَّهْنَاءِ

261. Amplior, quam locus Aldahna.

Vocabulum الدهناء aut brevius, omissa Medda aut longius enunciandum nomen proprium deserti in terra Nedjd ditionis gentis Tamim est. Kam. Samachscharius arenae nomen in terrae gentis Sahd esse contendit, sed Sahditae pars gentis Tamim sunt.[1]) Nomen proprium in proverbio significari, Scharaf-Aldinus dixit.

٢٦٢ أَعْرَى مِنْ إِصْبَعٍ وَمِنْ مِغْزَلٍ وَمِنْ حَيَّةٍ وَمِنَ ٱلْأَيْمِ وَمِنَ ٱلرَّاحَةِ وَمِنَ ٱلْحَجَرِ ٱلْأَسْوَدِ

262. Nudior, quam digitus; quam colus; quam serpens; quam vola manus; quam lapis niger.

Colo nuditas tribuitur, quoniam mulier nendo nil in eo relinquit. Dixit poeta:

---

1) In pluribus gentibus sunt familiae, quae Sahd nomen gerunt ex gr. Sahd gentis Hodsail, gentis Kais, gentis Becr, gentis Tamim.

وَأَبْلِغْ سَلَامَانَ إِنْ جِئْتَهَا فَلَا يَكُ شِبْهَهَا لَهَا ٱلْمِغْزَلُ

يُكَسِّي الْأَنَامَ وَيَعْرَى ٱسْتُهُ وَيَنْسَلُ مِنْ خَلْفِهِ الْأَسْفَلُ

„Perfer nuntium Salamanae, si ad eam venis! Ne colus ei similis sit, qui gentes vestit, dum ipsius podex nudus est, et inferius tegumentum spoliando ei detrahitur."

Versus metrum Motakarib est. c. l. m. p. 281 sq:

Vocabulum مغزل proprie instrumentum, quo netur, designans, tum de colo tum de fuso adhiberi potest.

Lapis niger est ille lapis in templo Meccano situs in angulo, qui Bazram respicit. Eum Arabes in templo ex ritu circumeuntes osculantur.

٢٦٣ أَعْلَقُ مِنْ قُرَادٍ وَمِنَ الْحِنَّاءِ

263. Firmius adhaerens, quam ricinus; quam cyprus (quo tingitur manus).

٢٦٤ أَعْطَى مِنْ عَقْرَبٍ

264. Magis donans, quam Ahkrabus.

Nonnisi in codice Berolinens. scholion hoc legitur: لم يذكر حمزة معنى قوله اعطى من عقرب ويمكن انه يقال انه اسم رجل معطاء او يقال ارادوا هذه العقرب المعروفة واعطى على هذا من العطو الذى هو التناول اى انه اكثر تناولا لاعراض الناس من العقرب الذى (التى) تطير كلما مرت به فاما عقرب الذى يضرب به المثل فيقال اتجر من عقرب وامطل من عقرب فهو ممن لا يضرب به المثل فى كثرة العطاء هذا ما سنح لى فى معنى هذا المثل والله اعلم »Hamsahus proverbii اعطى من عقرب „Magis donans quam Ahkrabus" sensum non explicavit. Nil obstat, quin vox عقرب viri multum donantis nomen sit aut quin scorpionis omnibus noti signi-

ficationem habeat. Hac significatione admissa, vocabulum امطى a radice cepit, arripuit derivandum est, ut proverbii sensus sit: Magis laedens hominum honores, quam scorpio, qui in omnem rem, ad quam transit, assilire solet. Quod vero attinet ad virum Ahkrab appellatum, de quo duo proverbia: امطل من عقرب et اتجر من عقرب in usum venerunt, eius liberalitas in proverbii consuetudinem non venit. Haec sunt, quae de proverbii sensu sese mihi obtulerunt. Quid rectum sit, Deus optime scit".

٢٦٥ . أَعْدَلُ مِنَ ٱلْمِيزَانِ

265. Aequior, quam bilanx.

٢٦٦ أَعْتَقُ مِنْ بُرٍّ

266. Antiquior, quam triticum.

Sic dicunt Arabes, quod triticum primum omnium semen, quod in terram homines sparserint, fuisse putant.

٢٦٧ أَعْلَمُ مِنْ دَغْفَلٍ

267. Doctior, quam Daghfalus.

Daghfal filius Hentselahi ad gentem Schaiban pertinens vir genealogiae peritissimus erat. Moahwijjahus ob scientiam eius admiratione adfectus, interrogavit virum: بم علمت „Quomodo scis? Vir sic respondit: بلسان سوول وقلب عقول على ان للعلم افة واضاعة ونكدا واستجاعة فافته النسيان واضاعته ان تحدث به غير اهله واستجاعته ان صاحبه نهم لا يشبع ونكده الكذب فيه „Per linguam interrogantem et animum intelligentem; sed scientiae est damnum et perditio et impeditio et famis instigatio. Damnum est oblivio, perditio est, quod indignos doces, famis instigatio, quod sciens avidus est et nunquam satiatur, dene-

gatio est mendacium in ea." Poeta Alcomait huiusce viri in versu sequente mentionem fecit:

فَمَا ٱبْنُ ٱلْكَيِّسِ ٱلنَّمِرِيُّ فِيكُمْ وَلَا أَنْتُمْ هُنَاكَ بِدَغْفَلِينَا

„Non est inter vos Ebno-l'Cajjisus Namirita, et vos non estis Daghfali".

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 204. De viro conf. Hamas. p. 124. l. 2.

٢٦٨ أَعْمَرُ مِنِ ٱبْنِ لِسَانِ ٱلْحُمَّرَةِ

268. Longaevior, quam Ibn-Lisan Alhommarah.

Vir iste ad gentem Becr ben-Wajel pertinens scientia et eloquentia insignis erat. In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere loco vocis اعمر legitur اعلم „doctior". Conf. quoque C. XIX, 5 schol.

٢٦٩ أَعْلَمُ مِنْ دَعِيٍّ

269. Melius sciens, quam is, qui de origine, quam de se praedicat, suspectus est.

٢٧٠ أَعْمَقُ مِنَ ٱلْبَحْرِ

270. Profundior, quam mare.

٢٧١ أَعَزُّ مِنَ ٱلتِّرْيَاقِ وَمِنِ ٱبْنِ ٱلْخَصِيِّ وَمِنْ مُخِّ ٱلْبَعُوضِ وَمِنْ عُقَابِ ٱلْجَوِّ

271. Rarior quam theriaca; rarior quam filius eunuchi; rarior, quam medulla culicum; Potentior quam aquila aeris.

In opere Scharaf-Aldini legitur: عز من الترياق الاكبر

„Rarior quam theriacâ maior (vel maxima). Neque filius eunuchi neque culicum medulla reperitur. Causa haec est, cur rarissima dicatur. Aquilae aeris autem potentia tribui videtur, quod, quamdiu in aere est, in nullius potestatem venit.

Proverbia recenticra.

---

٢٧٢ عِزُّ ٱلْمَرْءِ مِنِ ٱبْتِغَايِهِ عِزَّ ٱلنَّاسِ

272. Viri honor e desiderio eius oritur, quo hominum honorem cupit.

In hoc proverbio multum discrepant codices. Codex Berol. عز المومن ابتغاوه عن الناس „Credentis Mohammedani honor in eo consistit, qnod homines non desiderat.« Codex P. عز المومن ابتعاده عن الناس „Credentis Mohammedani honor in eo consistit, quod ab hominibus remotus est.“ In codice Berol. B. legitur: عز الرجل استغناوه عن الناس „Potentia viri in eo consistit, quod hominibus carere potest.“

٢٧٣ عَارُ ٱلنِّسَاءِ بَاقٍ

273. Dedecus mulierum manet.

٢٧٤ [illegible]بن ٱلقلادة ورأس ٱلنّخت وأوّل ٱلجريدة
وعين ٱلقصيدة ونكتة ٱلمسألة

274. Oculus collaris; caput throni; initium agminis equitum; versus carminis; punctum quaestionis.

In hisce verbis nonnisi proverbialiter loquendi modi esse videntur, non ipsa proverbia.

٢٧٥ عِنَايَةُ الْقَاضِي خَيْرٌ مِنْ شَاهِدَيْ عَدْلٍ

275. Cura iudicis melior est, quam duo testes iusti.

In codice Berol. proverbiorum recentiorum شاهدين legitur.

٢٧٦ عَيْنُ الْهَوَى لَا تَصْدُقُ

276. Oculus amoris verax non est.

In codice proverbiorum recentiorum تصدق legitur Teschdido non addito et sic in Berol.

٢٧٧ عَلَيْكَ بِالْجَنَّةِ فَإِنَّ النَّارَ بِالْكَفِّ

277. Pete tibi paradisum, nam ignis in manu est.

٢٧٨ عُصَارَةُ لُومٍ فِي قَرَارَةِ خُبْثٍ

278. Succus vilitatis in aqua frigida turpitudinis.

قرارة est aqua frigida, quae ollae affunditur, ne cibus aduratur, nec non pars cibi in ollae fundo adhaerens. Dubito vero, num voci قرارة eadem significatio; quam قارورة ampulla hoc in proverbio potius tribuenda sit.

٢٧٩ عَلَيْهِ الدَّمَارُ وَسُوءُ الدَّارِ

279. Super eo (sit) interitus et pravitas domus (Gehenna)!

Conf. prov. 188. Verba malo precando inserviunt.

٢٨٠ عَلَيْهِ مَا عَلَى ٱلطَّبْلِ يَوْمَ ٱلْعِيدِ

280. Super eo sit, quod est super tympano die festi!

Id est: Verberetur!

٢٨١ عَلَيْهِ مَا عَلَى أَصْحَابِ ٱلسَّبْتِ

281. Super eo (sit) idem, quod est super iis, qui Sabbathum venerantur!

Iudaei hoc modo significantur. Id est: Dira imprecatio.

٢٨٢ عَلَيْهِ مَا عَلَى أَبِى لَهَبٍ

282. Super eo (sit) idem, quod super Abu-Lohabo est.

Abu-Lohabus Mohammedis inimicissimus persecutor erat; quapropter Mohammedes capite centesimo undecimo Corani, quod aut تبت aut ابو لهب inscriptum est, eum diris devovit.

٢٨٣ عَلَى هٰذَا قُتِلَ ٱلْوَلِيدُ

283. Propter hoc Alwalidus occisus est.

Viri nomen est Alwalidus ben-Tharif Alcharedji. De re magna dicitur, quam indignus petit.

٢٨٤ عُذْرٌ لَمْ يَتَوَلَّ ٱلْحَقُّ نَسْجَهُ

284. Excusatio, cui faciendae veritas non praefuit.

٢٨٥ عُقُولُ ٱلرِّجَالِ تَحْتَ أَسِنَّةِ أَقْلَامِهَا

285. Ingenium virorum sub cuspidibus pennarum est.

٢٨٦ عَلَى حَسْبِ ٱلتَّكَبُّرِ فِي ٱلْوِلَايَةِ يَكُونُ ٱلتَّذَلُّلُ فِي ٱلْعَزْلِ

286. Ut superbia in praefectura erat, sic despectus ademta provincia erit.

٢٨٧ عَلَيْكَ مِنَ ٱلْمَالِ مَا يَعُولُكَ وَلَا تَعُولُهُ

287. Super te ex opibus tantum, quantum te alit et non tu alis.

Tantas opes tibi compares, quantae ad te alendum sufficiunt, non quantae molestae tibi sunt.

٢٨٨ ٱلْعَادَةُ تَوْأَمُ ٱلطَّبِيعَةِ

288. Consuetudo est naturae frater cum ea natus.

٢٨٩ ٱلْعَزْلُ طَلَاقُ ٱلرِّجَالِ وَحَيْضُ ٱلْعُمَّالِ

289. Remotio a munere est virorum repudium et menstrua praefectorum.

Dixit poeta:

وَقَالُوا ٱلْعَزْلُ لِلْعُمَّالِ حَيْضٌ لَحَاهُ ٱللّٰهُ مِنْ حَيْضٍ بَغِيضِ

»Dixerunt: Remotio a munere praefectis est menstruus sanguis. Dedecore adficiat eum Deus per odiosum menstruum sanguinem!«

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

٢٩٠ العَادَةُ طَبِيعَةٌ خَامِسَةٌ

290. Consuetudo est quinta natura.

٢٩١ العِرْقُ نَزَّاعٌ

291. Natura similis est camelo mansionem suam desideranti.

Nisi fallor, natura, quod semper ad primam suam conditionem redit, cum camelo comparatur, qui desiderio consueti loci adfectus est. Pocockius vertit: „Natura attractiva est" et explicandi gratia addidit: sc. natura originis primae ad se trahit frequentes posteros, ut sc. referant genitores suos, ut illud Senecae: Generosa in ortus semina exsurgunt suos.

٢٩٢ العِزُّ فِي نَوَاصِي الخَيْلِ

292, Honor in antiis equorum (est).

٢٩٣ العِفَّةُ جَيْشٌ لَا يُهْزَمُ

293. Castitas vitae est exercitus, qui in fugam non convertitur.

٢٩٤ العِرْقُ يَسْرِي إِلَى النَّائِمِ

294. Natura ad dormientem noctu venit.

٢٩٥ العَقْلُ يُهَابُ مَا لَا يُهَابُ السَّيْفُ

295. Ingenium magis venerantur (timent), quam ensem venerantur.

٢٩٦ الأَعْمَى يَخْرَا فَوْقَ ٱلسَّطْحِ وَيَحْسِبُ ٱلنَّاسَ لَا يَرَوْنَهُ

296. Caecus super tecto cacat et ipsum homines non videre putat.

٢٩٧ العَجِيزَةُ أَحَدُ ٱلْوَجْهَيْنِ

297. Podex est altera facies.

٢٩٨ عَادَةٌ تَرَضَّعَتْ بِرُوحِهَا تَنْزَعْتْ.

298. Consuetudo, quam sugens matrem accepit, nonnisi cum vita removetur.

Conf. Proverb. Salom. C. XXII, 6.

Caput XIX.

Littera Ghain.

غرّة بين عينى ذى رحم

1. Macula alba inter oculos uterini.

Sic proverbium in scholio explicatum est: Id est: Non latet amor et sinceritas tua, quemadmodum tibi non latet amor uterini tui, dum eum observas, hic enim adspicit oculo claro, dum inimicus a latere adspicit. Huic simile est, quod Cap. V, 10. legimus. Proverbii autem verba sunt pro غرّتة غرّة ذى رحم „Macula eius alba in fronte est macula alba uterini."

٢ غضب الخيل على اللجم

2. Irascitur, quemadmodum equi habenis irascuntur.

In eum dicitur, qui ira inutili ardet. Accusativus غضب ex omisso verbo غضب pendet i. e. غضب غضب الخيل

»Irascitur irâ equorum.« In Samachscharii codice legitur اللجم الدلاص „firmis habenis."

٣. غَلَبَتْ جِلَّتُهَا حَوَاشِيَهَا

3. Vicerunt magni cameli parvos camelos.

Suffixum ها ad camelos ابل referendum est. In eum dicitur, cuius res magna evasit, postquam parva fuerat,

٤ غَشَمْشَمٌ يَغْشَى ٱلشَّجَرَ

4. Torrens (est), qui arbores obruit.

Vocabulum غشمشم proprie audacem tum hoc in proverbio torrentem, qui arbores evellit designat, ut سيل suppleatur. In camelum furentem transfertur. Proverbium in virum dicitur, qui non curat, quid iniuste peragat. Supplendum autem est هذا hic vel هو is est torrens etc.

٥ غَرْثَانُ فَارْبُكُوا لَهُ

5. Esuriens (est); cibum igitur Rabicah ei parate!

Rabicah cibi species est, qui vario modo paratur. Ebn-Doraidus فابكلوا legit, i. e. parate cibum Bacil, qui lacte schisto et butyro illi addito paratur. Proverbium docere videtur, ante omnia rei quam maxime necessariae satisfaciendum esse. Narrant, Ebn-Lisan Alhommarah esurientem et sitientem ad suos intrasse et, quum ei puer recens natus adferretur, dixisse: Per Deum! Nescio, num eum edam an bibam? Uxorem eius ista verba audientem dixisse illa, quae post in proverbii consuetudinem venerint. Cibo autem et potu satiatum eum dixisse: كيف الطلا وامه. »Quomodo infans et mater se habet?« Quae quoque verba in proverbium venientia significant, curam viri abiisse, ut ad aliam rem animum adplicare posset. Conf. C. XXII, 197.

٦ غَزْوٌ كَوَلْغِ ٱلذِّئْبِ

6. Impetus hostilis, ut sorbitio lupi.

Vocabulum وَلْغ, sorbitionem ferarum, dum lingua repetitis vicibus lambunt, significat. Comparatione igitur, impetum hostilem una vice post alteram factum et haud interruptum esse, indicant.

٧ غُدَّةٌ كَغُدَّةِ ٱلْبَعِيرِ وَمَوْتٌ فِي بَيْتِ سَلُولِيَّةٍ

7. Carbunculus pestilentialis ut carbunculus cameli et mors in domo feminae Saluliticae.

Proverbii causam talem fuisse narrant. Ahmirus ben-Althofail et cum eo Arbadus ben-Kais, qui frater germanus una matre natus Lebidi ben-Rabiah Ahmeritae erat, ad Mohammedem accesserat. Ahmruus autem Arbado imperaverat, ut tempore, quo ipse cum Mohammede sermonem haberet, eundem a tergo veniens occideret. Arbadus rem peracturus, quum gladium e vagina extrahere vellet, non potuit. Mohammedes autem, qui Ahmirum Arbado signa facientem videret, se circumvertens pone se Arbadum conspiciens dixit: اللهم اكفنيهما بما شيت „O Deus! Serva me ab his duobus per id, quod vis!“ Demisit igitur Deus die sereno fulmen, quo Arbadus combureretur. Ahmirus igitur fugam capiens dixit: „O Mohammedes! invocasti Dominum tuum et iste Arbadum occidit. Per Deum! Ego implebo terram contra te equis glabris et iuvenibus imberbibus. Mohammedes autem haec audiens dixit: يمنعك الله تعالى من ذلك وابناء قيلة „Deus te et filios Kailae (i. e. gentes Aus et Chesredj) impedibit, quominus id faciatis!“ Ahmirus tum e domo feminae Saluliticae[1]), ubi pernoctaverat, mane exiens in genu suo ortum carbunculum pestilentialem conspexit, quo ut in eam rediret, coactus ista verba dixit, quae postea in proverbium venerunt. Vocibus غدة

1) Gens Salul apud Arabes multum contemta erat.

et موت duplex in proverbio casus tribui potest aut nominativi aut accusativi. Si nominativi casum esse statuis, غدتي et موتي supplendum est, ut sit pro غدة غدتي ... موتي موت ... „Carbunculus meus est carbunculus .... et mors mea est mors .... Sin accusativum admittis, verbum supplendum est ... اغد غدة واموت موتا „Laboro carbunculo ... et morior morte .... Proverbium duas res malas designat, quarum una alterâ peior est.

٨ غَمَرَاتٌ ثُمَّ يَنْجَلِينَ

8. Aquarum gurgites, tum recedunt.

Vocabulum غمرة magnam aquae molem significat, qua res teguntur, tum in infortunia transfertur, quibus homines obruuntur. Ante غمرات supplendum est هذه »hae res sunt aquarum gurgites.“ Legitur quoque الغمرات, ut هي supplendum sit „hae sunt gurgites aquarum.“ Potest quoque verbum post الغمرات suppleri ex gr. الغمرات تظلم „Gurgites aquarum (infortunia) iniuria adficiunt i. e. laedunt. Proverbium, quod de rebus magnis, gravibus, in quibus ferendis patientia utendum est, adhibetur, Alaghlabo Ihdjlitae adscribitur.

٩ غَنِيَتِ الشَّوْكَةُ عَنِ التَّنْقِيحِ

9. Non opus est aculeis spinas privari.

Proverbium ei dicitur, qui virum docendo intelligentem reddere studet, cui id opus non est.

١٠ أَغَيْرَةً وَجُبْنًا

10. Num zelotypiam et ignaviam (coniungis)?

Proverbii, quod duo mala coniuncta esse significat, originem talem fuisse dicunt. Viro ignavo, qui quum pu-

gnaretur, domi manserat, et uxorem eminus conspicientem dimicantes ob zelotypiam, qua laborabat, exhortaverat, uxor ista dixit verba. Accusativus ex omisso verbo pendet, ut sic enuntiandum sit: اتغار غيرة وتجبن جبنا „Num zelotypia laboras et ignavia adfectus es?“ aut أتجمع غيرة وجبنا „Num zelotypiam et ignaviam in te coniungis?“ Zelotypiam in aliis locis Arabes laudi habent, quum in ea studium defendendi iuris sui videant.

١١ . غرّني بردأك من خدافلي

11. Vestes tuae duae effecerunt, ut vestimenta trita mea non curarem.

Vocabulum خدافل „vestimenta trita“ singulari caret. Nonnulli غدافلي enunciant; sed خدافلي rectior enunciandi modus est. Vir quidam a muliere vestes duas mutuo accipiens suas tritas abiecit et mulieri, quae vestas suas repeteret, ista dixit verba. Proverbium in eum dicitur, qui alius opes cupiens suas perdidit.

١٢ . غثّك خير من سمين غيرك

12. Emaciatus tuus melior est, quam pinguis alius.

Almofadhdhelus dixit, horum verborum auctorem Mahnum ben-Ahthijjah Almodshidjitam esse. Erat inter gentem Modshidj aliamque gentem bellum vehemens. Impetu in istam gentem facto Mahnus ad virum in terram prostratum, ab ipso auxilium petentem transiit. Mahnus precibus illius viri hisce verbis: على كفيت البلاء „Te ab infortunio defendam“, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt, respondit. Aliquo tempore post accidit, ut ista gens gentem Modshidj in fugam coniiceret et plures, inter quos Mahnus esset, eiusque frater Rauk appellatus, qui infirmus

et stupidus haberetur, captivos faceret. Mahnus illum vi- rum, quem liberaverat, conspiciens rogavit, ut beneficii praeteriti haud immemor esset hisce versibus utens:

يَا خَيْرَ جَارٍ بِيَدٍ أُولِيتَهَا أَنْجِ مُنْجِيكْ
هَلْ مِنْ جَزَاءٍ عِنْدَكَ ٱلْيَوْمَ لِمَنْ رَدَّ عَوَادِيكْ
مِنْ بَعْدِ مَا نَالَتْكَ بِٱلْكَلْمِ لَدَى ٱلْحَرْبِ غَوَاشِيكْ

„O optime remunerator! Propter beneficium in te collatum eum, qui te liberavit, libera! Num hodie remuneratio apud te est viro, qui noxam tibi inlatam avertit, posteaquam vulnere in bello morbo adfectus eras“.[1])
Vir, qui frater principis illius gentis erat, statim a fratre petiit, ut captivum ipsi daret. Libertate eum donavit et alterum captivum, quem liberum quoque dimitteret, sibi eligere iussit. Fratrem suum, istum stupidum et debilem nullam principis et poetae gentis suae, qui inter captivos erat, rationem habens sibi elegit, et hac de causa ab aliis, quod principem gentis suae neglexisset, vituperatus, ista proverbii verba protulit.

١٣ الغَبْطُ خَيْرٌ مِنَ ٱلْهَبْطِ

13 Elatio melior est, quam deiectio.

Traditione ad nos delata Mohammedis verba sunt: اللهم غبطا لا هبطا, quorum sensus esse dicitur: اللهم ارتفاعا لا اتضاعا. „O Deus! elationem non deiectionem (te rogamus).“

١٤ غُلٌّ قَمِلٌ

14. Pediculosum vinculum cervicis.

Proverbium hoc de muliere prava, quae aliis multum molesta est, adhibent. Alazmäihus dixit, Arabes captivum

1) Versus sunt hypercatalectici, quos, quamquam pede مستفعلن et مفتعلن metro Redjes similes sunt, tamen ad metrum Camil referre debemus. c. p. 215.

vincire solitos esse vinculo pilis tecto. Si diu tali vinculo homo vinciebatur, pediculi interdum orti captivum multum cruciabant, ut tali vinculo omnis res, qua homo vexaretur, significare solerent.

١٥ غَيْضٌ مِنْ فَيْضٍ

15. Parum de multo.

Vocabulum غيض diminutionem, decrementum, (et de aqua), فيض autem copiam magnam (et de aqua) significat. Simili ratione dicitur: برض من عد „Parum de aqua perenni." conf. II, 44. et XVIII, 60 et Kam.

١٦ غُلَّ يَدًا مُطْلِقُهَا وَٱسْتُرِقَّ رَقَبَةً مُعْتِقُهَا

16. Vinctam manum habet is, qui dimissus est e vinculis et in servitutem redactus est is, qui libertate donatus est.

In eum dicitur, qui beneficiis in ipsum collatis in servitutem redigitur,

١٧ غَادَرَ وَهْيَةً لَا تُرْقَعُ

17. Rupturam reliquit, quae non reparatur.

De magno infortunio et crimine, quod reparari non potest adhibetur.

١٨ غَضْبَانُ لَمْ تُؤْدَمْ لَهُ ٱلْبَكِيلَةُ

18. Iratus, cui cibus Bacilah opsonio non datus fuit.

Proverbium, cui metrum Sarih est (c. l. m. p. 246), Djeuharius tanquam versum citavit. Conf. Djeuh. s. بكل: Vocabulum بكيلة (Bacilah) cibus est, paratus ex lacte schisto (اقط) cum farina mixto, qui haud coctus cum

butyro editur. Similis est proverbii ratio, quam quinto huius capitis.

١٩ الغَمْجُ أَرْوَى وَالرَّشِيفُ أَشْرَبُ

19. Qui cum vehementia bibit, is citius sitim explet, qui paulatim sugendo bibit, is plus bibit.

Sic proverbium in scholiis explicatum est: الغمج الشرب الشديد والرشيف القليل قال ابو عمرو اى انك اذا اقبلت ترشف قليلا قليلا اوشك ان يهاجم عليك من ينازعك فاحتكر لنفسك يضرب فى اخذ الامر بالوثيقة والحزم „Vocabulum غمج significat vehementer bibere, رشيف parum bibere. Dixit Abu-Ahmruus: Id est: Quum ad aquam accedens paulatim paulatim bibis, fieri potest, ut is, qui tibi adversetur, in te irruat; retine igitur et conserva tibi commeatum. Proverbium monet, ut rem prudenter et caute aggrediamur.«

٢٠ غَلَبْتُهُمْ إِنِّي خُلِقْتُ نُشْبَةً

20. Vici eos; ego vir rei omnino deditus a Deo creatus sum.

His verbis proverbium explicatum est: يضرب لمن طلب شيا فلج حتى احرز بغيته „Adhibetur de eo, qui rem petit et rei insistit, donec desiderio potiatur“. Ad metrum Redjes referri potest.

٢١ اِسْتَغَاثَ مِنْ جُوعٍ بِمَا أَمَاتَهُ

21. Contra famem in auxilium petiit, quod eum occidit.

In eum dicitur, qui id auxilio petiit, quod ipsi perniciei erat.

٢٢ غَدًا غَدُهَا إِنْ لَمْ يَعُقْنِى عَايِقٌ

22 Cras est crastinus dies eius (facti), si impediens me non impediverit.

Suffixum ها ad factum (فعلة) referendum est. Id est: Cras istam rem perficiam, si nil me impedit.

٢٣ اِغْفِرُوا هٰذَا ٱلْأَمْرَ بِغَفْرَتِهِ

23. Tegite hanc rem tegumento suo!
Modo ipsi conveniente rem tractate!

٢٤ الغَضَبُ غُولُ ٱلْحِلْمِ

24. Ira est daemon mansuetudinis (intelligentiae).

Ira mansuetudinem (intelligentiam) perdit. Dicere solent: ايّة غول اغول من الغضب „Quis daemon magis obruit inopinantem, quam ira?“ Omnis autem res, quae hominem subito irruens perdit, eius daemon seu Ghul appellatur.

٢٥ غَلِقَ ٱلرَّهْنُ بِمَا فِيهِ

25. Pignus cum eo, pro quo datum erat, cessit.

Verbum غلق proprie significat, pignori datam rem reposci non posse, quum sub ista conditione, ut nisi intra certum tempus redimeretur, reposci non posset, data esset. Quam vero consuetudinem Islamiticae religionis leges aboleverunt. De eo proverbium dicitur, qui in rem incidit, e qua non egreditur.

٢٦ عَنَظُوكَ عَنَظَ جَرَادَةِ ٱلْعَيَّارِ

26. Moerore te adfecerunt simili moerori ob locustam Alahjjari.

Abu-Ohbaidalius dixit: Hoc significat, virum, qui ob summum moerorem morti propinquus esset, liberatum esse. Proverbii originem talem fuisse narrant. Alahjjarus vir dentes fractos habens quum frigida nocte locustas invenisset, earum copiam in ignem coniecit, ut assarentur. Ex iis, quas in os sibi iniecisset, una avolavit. Vir hanc ob causam magna ira exarsit. Illa autem res apud Arabes proverbii locum obtinuit. Adduxit Albajarius versus Masruhi Calbitae, quibus Djeririum poetam perstrinxerat:

وَلَقَدْ رَأَيْتَ فَوَارِسًا مِنْ قَوْمِنَا غَنَظُوكَ غَنْظَ جَرَادَةِ ٱلْعَيَّارِ

وَلَقَدْ رَأَيْتَ مَكَانَهُمْ فَكَرِهْتَهُمْ كَكَرَاهَةِ ٱلْخِنْزِيرِ لِلْإِيغَارِ

„Profecto tu vidisti e gente nostra equites, qui moerore te adfecerunt, qualis moeror ob locustam Alahjjari erat; et profecto eorum locum vidisti, et tum eos aegre tulisti, quemadmodum sus aegre fert, quod aquam bullientem praeparant (ad mactandum)."

Adhibetur autem proverbium in eo, qui timidus se submittit. Sunt quoque, qui dicant Djeradah* (locustam) nomen equi Alahjjari fuisse, qui in pugnae angustiam unde exitus non esset, incidisset. Proverbium hemistichium metri Camil est. c. l. m. p. 213.

٢٧ غَنِيَ حَتَّى غَرَفَ ٱلْبَحْرَ بِدَلْوَيْنِ

27. Dives est, ita ut mare duobus situlis hauriat.

De eo dicitur, qui ob conditionem bonam elegentiam nimiam ostendens, se iactavit.

٢٨ ٱلْغِرَّةُ تَجْلُبُ ٱلدِّرَّةَ

28. Lactis paucitas lactis copiam adducit.

Meidanius dixit, vocem غِرّة nomen esse a tertia verbi forma غار derivandum. Quod si camelae lac paucum est,

sperare licet, fore ut augeatur. De eo adhibetur, cuius quum dona pauca sint, futura esse multa sperant.

٢٩ غَاطَ ٱبْنُ بَاطٍ

29. Gathus filius Bathi.

Sic proverbium in scholiis explicatur: يقال غاط فى الشى يغيط ويغوط اذا دخل فيه يقال هذا رمل تغوط فيه الاقدام اى تغوص وباط مثل قاص من بطا يبطو اذا اتسع ومنه الباطية لهذا الاناء „Dicitur: غاط فى الشى futurum يغيط et يغوط i. e. intravit in rem. Dicitur: هذا رمل تغوط فيه الاقدام »Haec est arena, in quam pedes intrant i. e. submerguntur“. Et vocabulum باط (Bathin) ut قاص Kadhin (index) enuntiandum derivari potest a بطا futurum يبطو „amplus est“. Inde nomen باطية ortum est, quo vas appellatur.“ Proverbium rem perturbatam significat, in qua rectum non cognoscitur. Proverbium quoque adhibet is, qui alterum in narrando res miscentem et turbantem mendacii arguere vult.

٣٠ غَرِيتَ بِٱلسُّودِ وَفِى ٱلْبِيضِ ٱلْكُثْرُ

30. Deditus es nigris et in albis est multitudo.

In eum dicitur, qui semper rei ob propensum in eam animum deditus est eam nunquam relinquens.

٣١ غَذِيمَةٌ بِٱلظُّفْرِ لَيْسَتْ تُقْطَعُ

31. Planta Ghadsm est, quae e terra unguibus non evellitur.

Planta Ghadsm in segetibus crescens evellitur et abiicitur. Supplendum autem est ante vocem غذيمة „terra plantae غذم ferax“ vocabulum غذم. I. e. haec est planta etc., quae unguibus non evellitur“. Proverbium desi-

gnat malum grave, quod depelli non potest, ita ut malum cum illa planta, quae difficile evellitur, comparatum sit.

٣٢ غَمَامُ أَرْضٍ جَادَ آخَرِينَ

32. Nubes terrae benefica fuit erga postremos (multum dissitos).

In eum dicitur, qui propinquos negligens in peregrinos beneficia confert.

٣٣ الغُرَابُ أَعْرَفُ بِالتَّمْرِ

33. Corvus dactylos optime novit.

Optimos dactylos corvus sibi eligit. Inde proverbiali modo dicunt: وجد تمرة الغراب „Invenit dactylum corvi.“ i. e. rem praestantem invenit.

٣٤ غَيَّبَهُ غَيَابُهُ

34. Occultet eum res ipsum tegens!

Vox غياب id designat, quo res tecta est, ut conspici non possit, tum in sepulcrum transfertur. Id est: Sepeliatur! Verbis hisce dira imprecantur.

٣٥ غَايَةُ ٱلزُّهْدِ قِصَرُ الأَمَلِ وَحُسْنُ ٱلعَمَلِ

35. Extremitas (seu finis) devotionis est spei brevitas et pulchritudo agendi rationis.

٣٦ غُزَيِّلٌ فَقَدَ طَلًا

36. Dorcas parva desideravit pullum recens natum

Id est: Molliter educatus vitam suam delicatam desideravit. In eum dicitur, qui molliter educatus aerumnam, in quam incidit, patienter non fert.

غَبَرَ شَهْرَيْنِ ثُمَّ جَاءَ بِكَلْبَيْنِ ٣٧

37. Cunctatus est absens duos menses, tum duos canes apportavit.

In eum dicitur, qui diu cunctans rem pravam apportat. Huic simile proverbium est: صام حولا ثم شرب بولا »Iejunavit annum, tum bibit urinam.«

أَغْلَظُ ٱلْمَوَاطِىءِ لِحَصَا عَلَى ٱلصَّفَا ٣٨

38. Durissimus locus, in quo inceditur, glarea super petra est.

لحصا est loco verborum لحصا موطى. De re dicitur, in quam introire, et inde exire difficile est. In codice Lugdunensi scholion praecedentis proverbii et hoc ipsum proverbium desunt, ut verba يضرب للامر يتعذر الدخول فيه والخروج منه cum praecedente proverbio coniuncta sint.

Forma comparativi.

أَغْنَى عَنِ ٱلشَّيْءِ مِنَ ٱلْأَقْرَعِ عَنِ ٱلْمُشْطِ ٣٩

39. Minus indigens re, quam calvus pectine indiget.

Hoc desumtum esse dicunt e versu Saihdi ben-Ahbd-Alrahman ben-Hassan:

قد كنت اغنى ذى غنى عنكم كما اغنى الرجال عن المشاط الاقرع

»Iam inter omnes ego vobis potissimum carere potui, quemadmodum calvus pectinibus non indiget.“

٤٠ أغنى عنه من التفة عن الرفة

40. Eo minus indigens, quam animal Toffah stramine.

Animal illud quale sit definire non ausus sim. Nonnisi carne vescitur, stramine igitur omnino carere potest. Dicitur quoque: انا اغنى عنك من التفة الى الرفة „Ego te melius carere possum, quam animal Toffah stramine.“ Aliud proverbium est: استغنت التفة عن الرفة „Animal Toffah stramine carere potest.“ Conf. Kam. s. v. تنف.

٤١ أغر من الدبا في الماء

41. Magis decipiens, quam cucurbita in aqua.

Alterum huic simile proverbium est: لا يغرنك الدبا وان كان في الماء »Ne te decipiat cucurbita, et si in aqua est.« Hamsahus dixit, se horum proverbiorum sensum nescire. Dixit autem Meidanius, prius proverbium a posteriore derivatum esse. Arabs campester coctam cucurbitam capiens quum os suum laesisset, dixit: »Ne cucurbita et si in aqua est, te decipiat! Inde illud alterum proverbium derivatum est.

٤٢ أغر من سراب

42. Magis decipiens, quam vapor meridiei tempore in deserto.

Iter facientes vaporem in deserto aquam esse, quum aquae speciem habeat, putant. Alterum est proverbium:

كالسراب يغر من راءه ويخلف من رجاه »Ut vapor meridianus, qui decipit videntem, et fallit sperantem.«

٤٣ أَغَرُّ مِنَ الأَمَانِي

43. Magis decipiens, quam spes.

Proverbium ex hisce poetae verbis desumtum esse dicunt:

إِنَّ الأَمَانِيَّ غُرُورٌ وَالدَّهْرُ عُرْفٌ وَنُكُرْ

مَنْ سَابَقَ الدَّهْرَ عَثَرْ

»Desideria sunt deceptiones et tempus est donum et abnegatio. Qui cum tempore cursu certat, is pedem offendit.«

Versuum metrum Redjes est. Conf. l. m. p. 231.

٤٤ أَغَرُّ مِنْ ظَبْيٍ مُقْمِرٍ

44: Magis socors, quam dorcas luna splendente.

Dicunt pullum dorcadis noctu non cavere, ut a feris voretur. Alii dicunt, dorcadem facilius venando capi posse luna lucente, quam nocte obscura, quia luna lucente cernere non possit. Vocem أغر aut a غرارة socors fuit aut ab اغتر deceptus fuit derivandam esse putant. conf. Cap. XXV, 117.

٤٥ أَغْدَرُ مِنْ غَدِيرٍ

45. Magis decipiens, quam aquae receptaculum.

Hamsahus dixit, proverbium hoc cohaerere cum Alcomaiti versu:

وَمِنْ غَدْرِهِ نَبَزَ الأَوَّلُونَ بِأَنْ لَقَّبُوهُ الغَدِيرَ الغَدِيرَا

„Propter eius perfidiam conviciati sunt veteres eo, quod ei cognomen receptaculi aquae dederunt.“

Proverbii metrum Motakarib est. c. l. m. p. 281.

٤٦ أَغْدَرُ مِنْ كُنَاةِ ٱلْغَدْرِ

46. Perfidiores, quam qui cognomine perfidiae utebantur.

Meidanius scholio sequente proverbium explicavit: هم بنو سعد تميم وكانوا يسمون الغدر فيما بينهم اذا راموا استعماله بكنية هم وضعوها له وهى كيسان قال النمر بن تولب

إِذَا كُنْتَ فِي سَعْدٍ وَأُمُّكَ مِنْهُمْ غَرِيبًا فَلَا يَغْرُرْكَ خَالُكَ مِنْ سَعْدِ

إِذَا مَا دَعَوْا كيسان كَانَتْ كُهُولُهُمْ إِلَى ٱلْغَدْرِ أَدْنَى مِنْ شَبَابِهِمِ ٱلْمُرْدِ

„Ii sunt Banu-Sahd, qui ad gentem Tamim pertinent. Appellabant autem perfidiam inter ipsos, quum ea uti volebant, cognomine, quod ei imposuerant, nempe كيسان. Dixit poeta Alnamir ben-Taulab:

„Quum in gente Sahd, dum mater tua ad eam pertinet, peregrinus es, ne avunculus tuus e gente Sahd socordem te reddat! Quotiescunque كيسان vocant, eorum senes propius ad perfidiam accedunt, quam adolescentes eorum imberbes.“

Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

Grammaticus Abu-l'Nada haec de cognominis causa retulit: اصل هذا ان بنى زرارة خرج بعير لكسرى يطلب بها اليمن فحدثت سعد انفسها باخذها فقال بعض شيوخهم اتغدرون بابن عمكم وهو فيها فاجابه بعضهم الغدر فى بعض المواطن اكيس فجعلوا شعارهم كيسان „Huiusce causa in eo posita erat, quod gens Banu Sorarah camelorum agmen, a Cosroe in Arabiam felicem missum eduxerat. Gens Ba-

nu-Sahd quum de illo capiendo inter se sermones faceret, senex quidam eorum dixit“: Num erga patruelem vestrum, qui in eo est, perfide agere vultis? Quidam respondit: „Perfidia quibusdam locis astutior est.“ Haec ob verba vocem كيسان signum, quo se distinguerent, fecerunt,“ Scharaf-Aldin. Samachschar. Silentio praetermittendum non est, et in codice Lugd. et in opere Samachscharii كنانة الغدر „pharetra perfidiae“ loco verborum كناة الغدر in proverbio legi.

١٤٧ أَغْوَى مِنْ غَوْغَاءِ الْجَرَادِ

47. Magis errans, quam confusum locustarum parvarum agmen

Vocabulum غوغاء locustas fluctuantes inter se antequam volant, significat. Dixit Abu-Obbaidahus, voce غوغاء significari animalia culicibus similia, sed non mordentia, et non nocentia. Aliis autem sunt locustae aetate iis succedentes, quae دبا appellantur.

٤٨ أَغْزَلُ مِنْ عَنْكَبُوتٍ وَأَغْزَلُ مِنْ سُرْفَةٍ

48. Melius filia ducens, quam aranea; quam animalculum Sorfah appellatum.

Conf. XIV, 86.

٤٩ أَغْزَلُ مِنْ آمْرِئِ الْقَيْسِ

49. Magis excellens carmine amatorio, quam Amru-l'Kaisus.

De hoc celeberrimo poeta conf. Amru-l'Kaisi Moall. ed Hengstenberg. Bonnae 1823. p. 5. Huiusce poetae Diwanum Parisii nuper edidit vir ill. de Slane conf. Pocock. Tograi p. 133.

٥٠ أَغْزَلُ مِنْ فُرْعُلٍ

50. Magis attonitus, quam hyaenae pullus.

Dicitur غزل الكلب „Attonitus substitit canis, territus voce dorcadis, quam secutus erat“. Hoc pullus hyaenae praedam sequens fortasse facit, ut inde proverbium desumtum esse videatur. Alii فرعل Forohl viri antiquo tempore viventis nomen fuisse putant.

اغدر من قيس بن عاصم ٥١

51. Perfidior, quam Kaisus ben-Ahzim.

Abu-Ohbaidahus dixit, virum hunc fuisse perfidissimum. Viri nomen erat Kaisus ben-Ahzim ben-Sinan ben-Chaled ben-Minkar Tamimita Alhalim (mansuetus). Cognomen erat البلدح, idest: inquinatus merda humana. Narrant eum vicini sui, mercatoris, quem ligavisset, merces sumsisse, vinum bibisse, donec ebrius esset et ipsam carnem sumere incepisse[1]) جعل يتناول النجم hunc versum dicentem:

وتاجر فاجر جاء الاله به كأن عثنونه اذناب اجمال

„Quoties mercatorem impium Deus adduxit, cuius barba caudis camelorum similis erat.“

Versus metrum Basith est. Conf. l. m. p. 190. Tributo gentis Banu-Minkar colligendo praepositus quum de morte Mohammedis certior factus esset, tributum collectum inter gentem suam distribuit, hos versus recitans:

الا ابلغا عنى قريشا رسالة اذا ما اتتهم مهديات الودايع

حبوت بما جمعته آل منقر وايأست منها كل اطلس طامع

„Eheu! Genti Koraisch de me nuntium perferte, quotiescunque adducta deposita iis adferuntur. Tributum a me collectum genti Minkar dono dedi, et omni lupo avido eius spem eripui.“

Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

Tum a religione Mohammedica deficiens prophetissae

---

1) Scharaf Aldinus اللحم habet.

Sadjahae filiae Ohkfani aedituus (موذن) factus est. Scharaf-Aldin.

٥٢ أَغْدَرُ مِنْ عُتَيْبَةَ بْنِ ٱلْحَرِثِ

52. Perfidior, quam Ohtaibahus ben-Alharits.

Quum Onaisus ben-Merdas Solamita cum agmine gentis Banú-Solaim ad eum tanquam hospitem venisset, eorum opibus potitus viros in vincula coniecit, ut se ex captivitate redimere cogerentur. Quapropter Ahbbasus ben-Merdas frater Onaisi sequentes versus dixit:

كَثُرَ ٱلْخَنَاءُ فَمَا سَمِعْتُ بِغَادِرٍ كَعُتَيْبَةَ بْنِ ٱلْحَارِثِ بْنِ شِهَابِ

جَلَّلْتَ حَنْظَلَةَ ٱلدَّنَاءَةَ كُلَّهَا وَدَنَسْتَ آخِرَ هٰذِهِ ٱلْأَحْقَابِ .

„Multae sunt noxae; sed non audivi perfidum fuisse, quemadmodum Ohtaibahus ben-Alharits ben-Schahab erat. Gentem Hontselah vilitate omni operuisti et tu postremus horum temporum contaminatus es."

Versuum metrum Camil est. c. l. m. p. 212.

٥٣ أَغْلَى فِدَاءً مِنْ حَاجِبِ بْنِ زُرَارَةَ وَأَغْلَى فِدَاءً مِنْ بِسْطَامِ بْنِ قَيْسٍ

53. Cariore pretio redemtus, quam Hadjibus ben-Sorarah; et cariore pretio redemtus, quam Bisthamus ben-Kais.

Conf. Cap.. I, 146. adnot. 1. Abu-Ohbaidahus dixit, eos fuisse, qui maximo pretio in foro Ohcats redimerentur. Qui minimum dicunt, ducentos camelos pretium fuisse, qui summum, quadringentos. In codice Berolinensi additur: Adnotavit Abu-l'Neda, dici quoque: اغلى فداء من الاشعث بن قيس الكندى „Ma-

iori pretio redemtus, quam Alaschahtsus ben-Kais Cendita." Hic vir quum gentem Mudshidj invadens captivus factus esset, se pretio duorum millium camelorum et mille aliarum opum redemit. Dixit poeta:

فكان فداؤه الفى بعير والفا من طريفات وتلد

„Pretium redemtionis eius erant duo millia camelorum et mille ex opibus recentibus et antiquis."

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 209. Bisthamus ille ab Ohtaibaho ben-Alharits captivus factus, (sic Scharaf-Aldinus adnotavit), quadringentis camelis et triginta equis redemtus est. Saidus ben-Sorarah autem, Abu-Ahcraschah cognominatus et propter magna supercilia حاجب cognomen gerens a Dsu-l'Rokaibaho et a fratribus e gente Ahbs Alsahdaman appellatis captivus factus duo millia camelorum et mille captivos, qui dimittebantur, tanquam libertatis pretium dedit. Dixit Bahel'ta:

حتى افتدوا حاجبا منا وقد جعلت سمر القيود بساق حاجب اثرا

بالف عبد والفى رايم جعلوا اولادهن لنا من لومهم جزرا

„Donec ex captivitate redemerunt Hadjibum a nobis, et iam cruribus Hadjibi fusca vincula vestigia impresserant, datis mille servis et duobus millibus pullos amantium camelarum, quarum pullos ob vilitatem suam mactandos nobis dederant."

Versuum metrum Basith est. c. l. m. p. 190.

٥٤ اغلم من تيس بنى حمان

54. Libidinosior, quam hircus gentis Banu-Himman.[1])

---

1) Familia Banu-Himman ad gentem Tamim pertinebat. Auctor familiae erat Ahbd-Alohssa ben-Cahb. Cognomen Himman accepit eo, quod labia nigro colore tingebat (حمم)

Narrant hircum illum septuaginta capras inivisse, postquam eius venae in collo incisae fuissent eosque hanc rem sibi gloriae duxisse. Narrant Malicum ben-Masmah Alahnafo, dum genti Rabiah maiorem, quam genti Modhar gloriam tribueret, jocando dixisse: Stultus gentis Beer ben-Wajel (Habannakah) celebrior est, quam princeps gentis Tamim (Alahnaf) et statim Alahnafum respondisse: Hircus gentis Banu-Himman celebrior est, quam princeps gentis Beer ben-Wajel (Malic ben-Masmah). Dixit poeta:

وَأَلْهَى بَنِي حِمَّانَ عَسْبُ عَتُودِهِمْ عَنِ ٱلْمَجْدِ حَتَّى أَحْرَزَتْهُ ٱلْأَكَارِمُ

„Gentem Banu-Himman hirci sui initus ita oblectavit, ut laudis obliviscentes ipsi nobilissimi eum custodirent.“
Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.
Conf. C. XXI, 137 et III, 152 sqq. XXI, 136.

٥٥ أَغْيَرُ مِنْ دِيكٍ وَمِنْ عُقَيْلٍ وَمِنْ جَمَلٍ وَمِنَ ٱلْفَحْلِ

55. Magis zelotypus, quam gallus; quam Obkaïlus; quam camelus; quam admissarius.
Ohkailus ben-Ohlfah in proverbio dictus est.

٥٦ أَغْرَبُ مِنْ غُرَابٍ

56. Nigrior, quam corvus.

٥٧ أَغْوَصُ مِنْ قِرِلَّى

57. Magis se in aquam immergens, quam avis Kirilla.
Conf. C. VI, 203, XVI, 74.

٥٨ أَغْنَجُ مِنْ مُغَنَّقَةٍ

58. Pluribus gestibus amatoriis utens, quam molliter educata.

Legitur quoque مقنعة „calanticâ induta“

٥٩ · أَغْلَظُ مِنْ حَبْلِ ٱلْجِسْرِ ·

59. Crassior, quam pontis funis.

Codices in legendo proverbio non consentiunt. Codex meus habet جمل; codex Berol. حمل, codex Lugdun. حبل. Hunc codicis Lugdun. legendi modum, et Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus consentientibus, praeferendum esse putavi.

٦٠ أَغْشَمُ مِنَ ٱلسَّيْلِ

60. Impetuosius proruens, quam torrens.

٦١ أَغْدَرُ مِنَ ٱلذِّئْبِ

61. Perfidior, quam lupus.

Conf. Cap. VII, 126. In codice Berol., Pocock., Scharaf-Aldini Samachschariique operibus ذيب legitur.

٦٢ أَغْلَمُ مِنْ خَوَّاتٍ

62. Libidinosior, quam Chawwatus.

Hic est Chawwatus ben-Djobair, cuius mentio iam praeteriit.

٦٣ أَغْلَمُ مِنْ هِجْرِسٍ وَمِنْ ضَيْوَنٍ

63. Libidinosior, quam simius; quam felis mas.

Proverbia recentiora.

٦٤ غَيْرَةُ ٱلْمَرْأَةِ مِفْتَاحُ طَلَاقِهَا

64. Zelotypia uxoris clavis repudii est.

٦٥ غَدَاوَهُ مَرْهُونٌ بِعَشَايِهِ

65. Cibus matutinus eius oppigneratus est ob cibum vespertinum.

De paupere dicitur.

٦٦ غُرَابُ نُوحٍ

66. Corvus Noae.

٦٧ غَضَبُ ٱلْعُشَّاقِ كَمَطَرِ ٱلرَّبِيعِ

67. Ira amantium similis est veris pluviae.

Pluvia veris cito cessat.

٦٨ غَضَبُ ٱلْجَاهِلِ فِي قَوْلِهِ وَغَضَبُ ٱلْعَاقِلِ فِي فِعْلِهِ

68. Ira stulti in verbis et ira prudentis in factis.

٦٩ غُبَارُ ٱلْعَمَلِ خَيْرٌ مِنْ زَعْفَرَانِ ٱلْعُطْلَةِ

69. Pulvis operis melior est, quam crocus otii.

٧٠ غَاصَ غَوْصَةً فَجَاءَ بِرَوْثَةٍ

70. Immersit se in aquam, et limum reportavit.

Magnas molestias sine utilitate perpessus est.

٧١ غَابَ حَوْلَيْنِ فَجَاءَ بِخُفَّيْ حُنَيْن

71. Absens erat per duos annos et Honaini ocreas reportavit.

E diuturna absentia nil commodi cepit. Conf. Cap. VII, 121.

٧٢ غِشُّ ٱلْقُلُوبِ يَظْهَرُ فِي فَلَتَاتِ ٱلْأَلْسُنِ وَصَفَحَاتِ ٱلْوُجُوهِ

72. Odium animorum in incursu inopinato linguarum et in tabulis facierum adparet.

Posterior proverbii pars in codice Berol., qui proverbia recentiora continet, omissa est.

٧٣ غُلُولُ ٱلْكُتُبِ مِنْ ضَعْفِ ٱلْمُرُوءَةِ

73. Perfidia (odium) librorum (oritur) ex infirmitate virtutis viri.

٧٤ غِنَى ٱلْمَرْءِ فِي ٱلْغُرْبَةِ وَطَنٌ وَفَقْرُهُ فِي ٱلْوَطَنِ غُرْبَةٌ

74. Opulentia viri in peregrinatione est domicilium et eius paupertas in domicilio est peregrinatio.

٧٥ غَبْنُ ٱلصَّدِيقِ نَذَالَة

75. Fraus amici turpitudo est.

٧٦ الْغَيْرَةُ مِنَ ٱلإِيمَانِ

76. Zelotypia pars fidei Mohammedicae est.

٧٧ الغَزْوُ أَدَرُّ لِلِّقَاحِ وَأَحَدُّ لِلسِّلَاحِ

77. Incursio in terram hostilem efficit, ut camelae, quae mulgentur, plus lactis emittant et arma acutiora sint.

٧٨ الغَايِبُ حُجَّتُهُ مَعَهُ

78. Absens argumentum suum secum habet.

٧٩ أَلْغَنَاءُ رُقْيَةُ ٱلزِّنَاءِ

79. Opulentia est incantamentum scortationis.

٨٠ الغَلَطُ يَرْجِعُ

80. Error redit.

٨١ الغُرَبَاءُ بُرُدُ ٱلآفَاقِ

81. Peregrini regionum legati (vel tabellarii, cursores) sunt.

٨٢ الغَرْثَانُ لَا يُهِمُّكَ

82. Famelicus moram solvendi non prorogat.

In codice Berol. vocales passivi sunt. In codice meo, quocum codex Lugd. consentit, proverbium hoc scholio explicatur: مثل يضرب للملح فى طلب الشى »Proverbium est, quod adhibetur de viro, qui rem petens instanter urget.“ At vero in codice Berol. nonnisi اى يمطل „i. e. moram concedit« sequitur. Tum legitur tanquam novum proverbium غريمه لا ينام »Debitor eius non dormit«, quae verba scholio مثل يضرب للملح فى طلب الشى »proverbium, quod adhibetur de viro, qui rem petens instanter urget“ explicata sunt. Quamquam in hoc Pocockii codex consensisse videtur, dubitare tamen licet, num verba غريمه لا ينام ad proverbium pertinent an potius praecedentis proverbii causa apposita sint, fieri enim potuit, ut scriba errore ductus, quod ipsi غريمه لا ينام novum proverbium videretur, vocem يمطل praecedentis proverbii explicandi gratia adscriberet. Quid verum sit, affirmare non ausus sim.

٨٣ غَضَبُهُ عَلَى طَرَفِ أَنْفِهِ

83. Ira eius super nasi extremitate est.

De eo dicitur, qui pronus ad iram est.

Caput XX.

Littera Fa.

فِي بَطْنِ زُهْمَانَ زَادُهُ

1. In ventre Sohmani ipsius alimentum est.

Abu-l'Haitsamus et Ebn-Doraidus Sohman; Abu-l'Neda et Ebn-Alahrabius Sahman canis nomen fuisse retulerunt. De eo dicitur, qui res ipsi necessarias possidet. Abu-Ahmruus autem proverbii originem hanc fuisse narravit: Vir quidam camelum mactatum quum dissecaret, cani suo Sohman appellato portionem dedit. Canis autem quum iterum veniret, vir ista verba dixit, quae in virum dicuntur, qui rem accepit et iterum petit. Placet autem addere Samachscharii scholion, in quo proverbium prolixius explicatum est: زهمان بالفتح اسم رجل اتى قوما قد نحروا جزورا فاستطعمهم منها فاطعموه ثم عاودهم فقالوا ذلك ارادوا انك قد زودت منها الساعة وذلك فى بطنك يضرب لكل من اخذ حظه من الشى ثم جاء بعد يطلبه ويروى بالضم من قولك رجل زهمان وزهمانى وهو الشبعان يضرب لمن يدعى

لى طعام وهو شبعان وقيل هو من زهم الرجل اذا تخم يضرب
لمن معه عدته التى يعتضد بها كالمتخم الذى تغنيه تخمته
وامتلاؤه من تكلف كفاية الزاد وقيل زهمان اسم كلب ومعناه
ان زاده فى بطن كلب فهو مفقود الزاد وكان اصله ان رجلا اعد
لنفسه زادا فغفل عنه فاكله كلب يضرب لمن لا نصيب له

„Vocabulum زهمان cum vocali Fatha enunciandum viri nomen est, ad homines, qui camelum mactaverant, venientis et rogantis, ut ipsi inde cibum darent. Eum cibarunt; sed iterum venienti proverbii verba dixerunt significaturi, eum modo cibum accepisse, qui in ventre ipsius esset. Proverbium de omni viro adhibetur, qui portionem rei ipsi destinatam accepit et tum eandem postulat. Nec non vocabulum زهمان cum vocali Dhamma effertur, quemadmodum dicitur رجل زهمان et رجل زهمانى i. e. vir satiatus. Proverbium de viro, qui satiatus ad cibum invitatur, adhibent. Dicunt, vocem زهمان a verbo زهم „indigestione stomachi laboravit" derivandam esse. Proverbium de viro adhibetur, quocum res ipsi necessariae, quibus nitatur, sunt, quemadmodum indigestione laborans, cuius conditio sc. cibo impleti in causa est, cur cibo carere possit. *Alii* dixerunt, vocem زهمان canis nomen esse, ut proverbii sensus sit: Cibus eius in ventre canis est, dum ipse cibo destitutus est. Huiusce proverbii originem sic narrarunt: Vir quidam sibi cibum paraverat, quem ab ipso non custoditum canis consumsit. Proverbium igitur de eo dicitur, cui portio non est."

٢ فِى ٱلصَّيْفِ ضَيَّعْتِ ٱللَّبَنَ

2. Aestatis tempore lac amisisti.

Legitur in Scharaf - Aldini et Samachscharii opere proverbium omissa praepositione فى, ut voci accusativi casus sit. Sermo ad Dachtenusam filiam Lokaithi ben-Serarah directus est. Femina ista seni Ahmruo ben-Ahmru

ben-Ohdas nupta maritum odio habebat. Repudio igitur dimissa et iuveni pulchro nupta quum victus inopia laboraret, ad pristinum maritum lac petens misit. Ille autem istis proverbii verbis utens lac recusavit. Quae quum mulier audiret, mariti sui humerum manu percutiens dixit: هذا خيار ومذقة „Hoc est bonum et lac aquâ mixtum i. e. hic maritus cum lactis inopia melior est quam Ahmruus. In Samachscharii opere هذا ومذقة خير legitur. Mariti illius pristini responsum in proverbii usum veniens de eo adhibetur, qui rem petiit, quam suo vitio amiserat. Aestatis autem tempore quum illa maritum, ut ipsam repudio dimitteret, rogavisset, maritus aestatis tempore lac eam amisisse dixit. Mulieris quoque verba proverbii loco in eum dicuntur, qui magnum non assecutus pauco contentus est. In Kamusi opere legimus, proverbii originis ratione habita, verbo feminini vocales semper tribuendas esse, etsi sint, qui aut de uno aut de pluribus proverbium adhiberi posse putent. Maritus autem, qui feminam repudio dimiserat, ibi Musirus appellatur. Praeter hanc alteram proverbii originem Kamusi auctor hoc adnotavit: Alaswadus ben-Hormos mulierem Alahnud appellatam, foedam adspectu in matrimonium duxerat, et corde in pulchram inclinato repudio eam dimiserat. Postea vero facti poenitentia commotus quum nuntium mitteret, ut eam in gratiam reconciliaret, his versibus mulier respondisse narratur:

أَتَرَكْتَنِي حَتَّى إِذَا عُلِّقْتُ أَبْيَضَ كَالشَّطَنْ
أَنْشَأْتَ تَطْلُبُ وَصْلَنَا فِي ٱلصَّيْفِ ضَيَّعْتِ ٱللَّبَنْ

»Num me deseruisti, donec, quum ego tanquam funis amore cum albo coniunctus essem, coniunctionem nostram petere incepisti? Aestatis tempore lac perditisti.«

Versuum metrum Camil est. c. l. m. p. 216.

٣ فَرْقٌ بَيْنَ مَعَدٍّ تَحَابّ

3. Separa gentem Maahd et se invicem amabunt.

Alazmäihus dixit: Saepe fit, ut propinqui, qui separati sint, se ament, et coniuncti se invicem odio persequantur. Olimarus chalifa Abu-Musae Alaschahri scripsisse narratur: مر ذوى القربى ان يتزاوروا ولا يتجاوروا „Impera propinquis, ut se invicem visitatum veniant et vicini non sint«. In proverbio تحاب pro تتحاب scriptum est. Vocalis Dhamma, quae litterae ت in codice Berol. inscripta est, falsa mihi videtur.

٤ في رأسه خطّة

4. In capite eius magna res est.

De eo dicitur, qui rem necessariam in animo habet, quam peragere sibi proposuit. Vulgus dicit: في راسه خطبة »In capite eius sermo habendus est«. Conf. Abulf. An. T. III p. 112.

٥ في رأسه نعرة

5. In capite eius musca caerulea est.

Vocabulo نعرة musca caerulea significatur, quae in asini nares introire solet. Proverbium hocce de inquieto et inconstante adhibetur.

٦ في وجه المال تعرف أمرته

6. In facie pecorum eius incrementum cognoscitur.

De eo dicitur, ex cuius pulchra exteriore forma eius interna pulchritudo bonaque administratio congnoscitur. De enuncianda voce أمرة non consentiunt. Djeuharius litterae م Djesm dedit, et sic in carminibus legitur; Asharius vero

nec non Abu-Saidus aliique grammatici litterae ـم signum Teschdidi imponendum esse censuerunt.

٧ فتل في ذروته

7. Fricuit eius summum gibbum.

In Samachscharii opere: فتل في ذروته وغاربه „Fricuit eius gibbum eiusque collum" legitur. In Kamuso Djeuhariique opere legitur. ما زال يفتل من فلان في الذروة والغارب „Non cessavit fricare cuiusdam gibbum et collum" i. e. Non cessavit quendam blanditiis decipere. Hocce proverbium a camelo, cuius gibbus fricatur, ut se submittat, desumtum in hominem translatum est, qui lenibus verbis et adulatione decipitur. Praepositio في cum verbo فتل coniuncta est, ut sensus restringeretur, nam non totus gibbus, sed pars eius fricatur. Dicere voluit: فتل بعض ما في ذروته „Fricuit partem eius, quod in gibbo eius erat".

٨ افلت فلان جريعة الذقن

8. Salvus evasit quidam cum sorbitione parva menti.

Vix e periculo mortis salvus evasit. Proverbium in scholiis sic explicatum est: افلت يكون لازما ومتعديا وهو ههنا لازم ونصب جريعة على الحال كانه قال افلت قاذفا جريعة وهي تصغير جرعة وهي كناية عما بقي من روحه يريد ان نفسه صارت في فيه وقريبا منه كقرب الجرعة من الذقن „Verbum افلت significationem intransitivam et transitivam habet. Hoc in proverbio ei intransitivi significatio tribuenda est. Vox جريعة accusativi casum obtinuit ratione eius, quod Arabum grammatici حال statum appellarunt; quasi dixisset قاذفا جريعة »projiciens parvam sorbitionem«. Vox جريعة autem est deminutivi forma a voce جرعة derivanda, qua per metonymiam pars restans spiritus vitae designatur. Dicere vult, animam in eius ore fuisse et ei propinquam, quemadmodum mento sorbitio propinqua est." Dicitur quo-

que: افلت بجريعاء الذقن et بجريعة »Mortis periculo se eripuit cum parva menti sorbitione«. Sic quoque Samachscharius et Scharaf-Aldinus. Abu-Saidus autem in verbis افلتنى جريعة الذقن vocem افلتنى duplici modo explicari posse contendit, uno, quo transitivi significationem accipit »me eripuit« altero, quo est pro افلت منى »Ex me ereptus est«. Sic in versu Amru-l'Kaisi:

وَأَفْلَتَهُنَّ عِلْبَاءٌ جَرِيضًا وَلَوْ أَدْرَكْنَهُ صَفِرَ ٱلْوِطَابُ

»Ereptus est ex iis magnus nervus (dux), extremum vitae spiritum ducens, et si eum assecuti essent, utres vacui fuissent (i. e. mortuus esset)«

Vox افلتهن est pro افلت منهن. Suffixum ad equites (خيل) referendum est. Versus metrum Wafir est. Conf. l. m. p. 204. Mohalhelus proverbium versui sequenti inseruit dicens:

مِلْنَا عَلَى وَآيِلٍ وَأَفْلَتَنَا أَخُو عَدِيٍّ جُرَيْعَةَ ٱلذَّقَنِ

„Deleximus contra Wajilum et frater Abdijji e nostra potestate sorbitione parva menti liberatus est.“

Versus metrum Monsarih est. Cf. l. m. p. 255. Conf. doct. Bertheaui lib. p. 17. text. et Kam. Djeuh. v. جرع.

٩ أَفْلَتَ وَلَهُ حُصَاصٌ

9. Salvus evasit et ei crepitus ventris erat.

Adhibetur in timidum, qui fuga se eripuit. Sunt verba Mohammedis traditione ad nos delata, qui dixit, Satanam crepitum ventris, ut asini crepitum, dum emittat, abire temporis precum annuntiationem audientem. Sunt autem, qui voci حصاص celeris cursus significationem tribuant. conf. Kam.

١٠ أَفْلَتَ وَٱنْحَصَّ ٱلذَّنَبُ

10. Salvus evasit et cauda pilos amiserat.

Vix salvus evasit. Proverbii originem hanc fuisse narrant. Vir quidam arrepta cauda camelum quum teneret, camelus relictis in manu tenentis pilis aufugit. Scharaf-Aldinus Moahwijjahum ben-Abi-Sofijan proverbii auctorem esse dixit. Dixit haec verba, quum legatum, quem ad imperatorem Graecorum misisset, salvum conspiceret. Conf. doct. Bertheaui libr. p. 16. text. et Kam. حص.

١١ فَاهَا لِفِيكَ

11. Os eius ori tuo!

Male precando inserviunt verba. Abu-Ohbaidus dixit, proverbii sensum esse: »Ponat in ore tuo Deus terram« quemadmodum dicatur: بفيك الحجر In ore tuo lapis sit et بفيك الاثلب »In ore tuo sint terra et lapides. Horum verborum sensum esse: Tibi sit frustratio. Alius quidam dixit, فاها os eius metonymiam esse, qua terra significaretur, quum os terrae humus esset, qua aqua imbiberetur. Sunt autem, qui dicant, ore eius significari os infortunii, ut sensus proverbii sit: Deus os infortunii ori tuo immittat! qua frustratio significaretur. Verbum جعل supplendum est.

١٢ أَفْوَاهُهَا مَجَاسُّهَا

12. Ora eorum (camelorum) sunt loci, ubi palpantur.

In camelis, quod pulchro modo pabulum consumunt, indicio est, eos pingues esse, ut hoc videnti eos palpare non opus sit. Abu-Saidus sic retulit proverbium: احناكها مجاسها »Palata eorum sunt loci ubi palpantur.« Sensus proverbii est. Ex exteriore habitu interior rei conditio cognoscitur.

١٣ فِي ٱلْخَيْرِ لَهُ قَدَمٌ

13. In bono ei pes.

Caeteros in bono praevertit. Cecinit Hassanus ben-Tsabet Alanzari:

لَنَا ٱلْقَدَمُ ٱلْأُولَى إِلَيْكَ وَخَلْفُنَا لِأَوَّلِنَا فِي مِلَّةِ ٱللّٰهِ تَابِعُ

»Nobis est pes primus ad te et primos nostros in religione Dei post venientes sequuntur.«

Metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

١٤ أَفْضَيْتُ إِلَيْهِ بِشُقُورِي

14. In campum apertum prodii ad eum cum rebus necessariis meis.

Secreta mea ei dixi. Djeuharius adnotavit, simili ratione dici: افضيت اليه بعجرى وبجرى »In campum prodii ad eum cum nodis in corpore et nodis in ventre" i. e. Vitia mea tam externa quam interna ei patefeci. Vox شقور tam cum vocali Fatha quam cum vocali Dhamma enunciatur. Conf. C. VII, 17.

١٥ فِي ٱسْتِهَا مَا لَا يُرَى

15. In podice eius (feminae) est, quod non cernitur.

De deformi corporis formâ praedito dicitur, cuius interna conditio peior est, quam externa. Proverbium quoque in eum dicitur, qui se scire rem putat, quae eum latet.

١٦ اِفْتَحْ صُرَرَكَ تَعْلَمْ عُجَرَكَ

16. Aperi crumenas tuas, cognosces vitia tua.

Vocabulum عجرة nodum significat in baculo aliave

re. Proverbii sensus est: Ad te ipsum redi et, bonum tuum a malo tuo discerne!

١٧ الفحل يحمى شوله معقولا

17. Camelus, dum ligatus est, defendit camelas suas.

Camelum indoles generosa ad defendendas camelas impellit, etsi vinculo ligatus est. Vocabulum شول eas camelas proprie designat, quae omni lacte carent aut post partum septimum vel octavum mensem agentes. In virum generosum, qui omnimodo familiam suam contra mala defendit, transfertur. Ad metrum Sarih pertinet. p. 246.

١٨ فلم ربض العير اذن

18. Quamnam ob causam onager decubuit?

Verba haec Amru-l'Kaiso poetae adscribuntur. Quum ille ab imperatore Graecorum vestem venenatam accepisset, exiens onagrum decumbentem, quem invenit, malo omini sibi duxit. Cuius rei solatium ipsi ferre studentibus ista dixit verba significaturus, se moriturum esse. Proverbium de re adhibetur, cui insunt indicia contraria aliorum sermoni. conf. Amru-l'Kaisi Moallaka p. 8. edit. cl. Hengstenberg.

١٩ في بيته يؤتى الحكم

19. In domo sua ad iudicem veniendum est.

Proverbium hoc Arabes lacertae adscribunt. Fabulantur, vulpem lepori dactylum, quem is cepisset, eripuisse et edisse. Utrumque ad lacertam venisse, ut ea iudicium ferret. Leporem dixisse: O pater parvae lacertae! Lacertam respondisse: سميعا دعوت „Audientem vocasti". Dixisse lepus: „Venimus ad te litigantes". Respondisse illam: عادلا حكمتما „Iustum vobis iudicem constituistis". Dixisse leporem: Exi

igitur ad nos! Respondisse illam: فى بيته يوتى الحكم „In domo sua ad iudicem veniendum est.“ Dixisse leporem: Inveni dactylum. Respondisse lacertam: حلوة فكليها „Dulcis est, ede igitur eum!“ Dixisse alterum: Eripuit eum vulpes. Respondisse lacertam: لنفسه بغى الخير „Sibi expetivit bonum.“ Alterum dixisse: Colaphum ei inflixi. Lacertam respondisse: حقك اخذت „Ius tuum adhibuisti“. Dixisse alterum: Et colaphos mihi inflixit“ Respondisse lacertam: حر انتصر „Generosus se vindicavit“. Dixisse alterum: Iudica igitur inter nos! Respondisse lacertam: حدث حديثين امراة فان ابت فاربعة „Mulieri bis rem dicas, et si nolit, tum quater.“ Conf. Cap. VI, 6. Lacertae autem responsa omnia in proverbii consuetudinem venerunt. Djeuharius proverbium s. v. حكم adnotavit. Ad metrum Redjes referri potest. p. 231.

٢٠ فى ٱلْاعْتِبَارِ غِنًى عَنِ ٱلْاخْتِبَارِ

20. Qui exempla videt, doceri eum opus non est.

٢١ أَفْنَيْتِهِنَّ فَاقَةً فَاقَةً إِذْ أَنْتِ بَيْضَاءُ رَقْرَاقَةٌ

21. Perdidisti eas (opes) unam partem post alteram, quando eras alba et mollis.

Verbis hisce Arabs quidam uxori suae, eam opes paulatim in adolescentia perdidisse obiecit. Proverbium de eo adhibetur, qui opes suas dilapidavit. Suffixum هن ad. اموال „opes“ referendum est.

٢٢ فى ٱلْجَزِيرَةِ تَشْتَرِكُ ٱلْعَشِيرَةُ

22. In insula gens societate iuncta est.

Proverbio hoc ad mutuum nobis solatium ferendum incitamur.

٢٣ فَرَّ الدَّهْرُ جَذَعًا

23. Tempori in os inspectum fuit et erat iuvencus.

Ad cognoscendam cameli aetatem dentes inspicere solent. Camelo iuvenco sex menses, antequam ثنى appellatur, nomen جذع datur. In proverbio tempus cum camelo comparatum est, ut tempus nunquam senescere significaretur, quippè quod iuvenili semper aetate sit. Proverbii autem sensus est: Si hodie, quod petimus, nos fugit, postea id assequemur. In Kamusi opere verba فر الامر جذعا verbis رجع عودا لبدئه explicata sunt.

٢٤ فِى مِثْلِ حُوَلَاءِ ٱلسَّلَا

24. In statu simili aquae membranae, qua cameli foetus involutus est.

Simili modo dicitur: فى مثل حولاء الناقة „In statu simili aquae camelae“, vocabulum enim حولاء aquam significat, qua membrana foetus cameli impleta est. De eo dicitur, qui pabuli copià gaudet. Huic simile proverbium est: فى مثل حدقة البعير „In statu simili pupillae oculi cameli.“

٢٥ فَسَا بَيْنَهُمْ ٱلظَّرِبَانُ

25. Pepedit inter eos animal Thsariban appellatum.

Animal ita appellatum paulo maius quam canis catulus foetidum emittit crepitum ventris. Narrant, animal hoc in latibulum lacertae ano erecto pedere, ut lacertam voret. Cognominatum quoque est: مفرق النعم „Dispersor pecorum“ quoniam pecora congregata crepitu ventris dispergit. Proverbium autem significat, homines inimicitia dispersos esse. Conf. Cap. XX, 82; XXV, 147; XXVII, 66 et Kam. Dj.

٢٦ فِى ٱلْقَمَرِ ضِيَاءٌ وَٱلشَّمْسُ أَضْوَأُ مِنْهُ

26. In luna est lux et sol est magis lucens.

Significat, unam rem alteri praeferendam esse.

٢٧ أَفِقْ قَبْلَ أَنْ يُحْفَرَ ثَرَاكَ

27. Convale, priusquam terra tua effodiatur!

Verbo أفاق significatio est „convaluit a morbo, ad se rediit ab ebrietate.“ Vitium vel ira cum ebrietate aut morbo comparatum esse videtur. Abu-Säihdus dixit, proverbii sensum esse: Priusquam dedecus tuum excitetur i. e. sine id occultum esse. Cecinit Abu-Thalebus:

أَفِيقُوا أَفِيقُوا قَبْلَ أَنْ يُحْفَرَ ٱلثَّرَى وَيُصْبِحَ مَنْ لَمْ يَجْنِ ذَنْبًا

كَذِى ٱلذَّنْبِ

„Redite in viam! Redite in viam, priusquam terra effoditur, et is, qui crimen non commisit, ei similis fit, qui crimen commisit!“

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

٢٨ فِى عِضَةٍ مَا يَنْبُتَنَّ شَكِيرُهَا

28. In frutice spinosa quacunque eius surculus crescit.

شكير surculorum nomen est, qui ex arboris radicibus progerminant. Proverbium filium patri similem esse significat. In Samachscharii opere ومن عضة legitur, quod versus dimidium est, cui praecedit: اذا مات منهم حيث شرق ابنه Legitur quoque وفى عضة ما ينبت العود

٢٩ فِى كُلِّ شَجَرٍ نَارٌ وَٱسْتَمْجَدَ ٱلْمَرْخُ وَٱلْعَفَارُ

29. In omni arbore ignis est, sed multum ignis arbores March et Ahfar continent.

Proverbio utuntur significaturi, unam rem alteri praeferendam esse. Abu-Sijadus dixit, fieri interdum, ut, quum March appellatae arbores densae et perplexae sint, vento flante ignis excitetur, quo tota sylva comburatur.

Dixit poeta Alahscha:

زِنَادُكَ خَيْرُ زِنَادِ ٱلْمُلُوكِ خَالَطَ فِيهِنَّ مَرْخًا عَفَارًا

وَلَوْ بِتَّ تَقْدَحُ فِي ظُلْمَةٍ حَصَاةً بِنَبْعٍ لَأَوْرَيْتَ نَارًا

„Ignitabulum tuum est optimum regum ignitabulum, quia in eo lignum arboris March et Ahfar coniunctum est. Et si nocte obscura glarea cum ligno arboris Nabah ad accendendum usus esses, ignem elicuisses."

Versuum metrum Motakarib est. Conf. l. m. p. 281. Prioris versus posterius hemistichium mancum est; quapropter in manuscriptis varii legendi modi, qui corrigendo orti esse videntur, reperimus. E ligno arboris Nabah ignis elici non potest, sed sagittis conficiendis inservit. In posteriore versu proverbium est: لو اقتدح بالنبع لاورى نارا „Si ligno arboris Nabah tanquam ignitabulo usus esset, ignem elicuisset", quod de viro ingenioso adhibetur. Superior ignitabuli pars e ligno arboris Ahfar, inferior e ligno arboris March appellatae confici solet. Conf. Kam. et Dj. s. v. عفار et مرخ.

٣٠ فِي نَظْمِ سَيْفِكَ مَا تَرَى يَا لُقَيْمُ

30. In dispositione gladii est id, quod vides, o Lokaime!

Narrant Lokmanum ben-Ahd vehementissimae hiemis tempore iumentum, quod nullam unquam vocem ederet, sellâ instruxisse et gentes suae viros, ut cum ipso praeda-

tum proficiscerentur, advocasse; sed hominem eum secutum esse.... Quum sororis filius Lokaimus appellatus adolevisset, hunc sibi tale iumentum, quale Lokmanus haberet, comparasse, et quum Lokmanus socios invitasset, se eum secuturum esse, dixisse. Incursione hostili facta utrumque camelos in suam potestatem redegisse, et cum his ad suos rediisse. Tum eos convenisse, ut Lokaimus camelos ad pabulum vespertinum educeret, Lokmanus vero mactati cameli carnes assaret. Lokmanum autem, ut Lokaimum, quem odio haberet, redeuntem ad cibum sumendum perderet, foveam igne impletam et supra tectam parasse in loco Schardj appellato, cuius spinas ibi crescentes resecuisset. Lokaimum advenientem, quum in loco, ubi spinas esse sciret, spinas non videret, dixisse: اشبه شرج شرجا لو ان اسيمرا „Similis esset locus Schardj loco Schardj, si spinae adessent,“ (de quo proverbio conf. C. XIII, 31.) et quum in illam foveam igne impletam et tectam camela incidens fugam cepisset, Lokaimum has Lokmani insidias evitasse. Nec non Lokmanum in suo gladio ita ut gladii acies tegeretur, carnes et iecur et gibbum disposuisse ea causa adductum, ut Lokaimum illa capturum gladio trucidaret; at Lokaimum quum et illum dolum animadvertisset, dixisse في نظم سيفك ما ترى يا لقيم „In dispositione gladii tui est id quod vides, o Lokaime!“ Quum autem Lokmanus societatem in camelorum possessione nollet, ut dividerentur, proposuisse Lokaimum. Lokmanum dixisse, se camelos dividi non probaturum esse nisi ligatum, se igitur eum rogare, ut ipsum ligaret. Quum igitur exceptis circiter decem camelis divisi essent, avida facta anima, ita ut anhelitum ex imo pectore duceret, quo vinculi lora rumperentur, Lokmanum dixisse: الغادرة والمتغادرة والافيل النادرة „Retromanens a grege, et cum aliis retromanens a grege et camelus anniculus rarus“; quae verba in proverbium venerunt, i. e. omnes divide! Lokaimum autem dixisse: قبح الله النفس الخبيثة „Deus animam turpem ab omni bono remo-

veat! Prius autem illud proverbium in dolo ac perfidia adhibetur, posterius in avaritia et summa diligentia, qua in tractando negotio quis utitur.

٣١ فَاقَ ٱلسَّهمُ بينى وبينه

31. Crena sagittae inter me et eum rupta fuit.

Rerum conditio, quibus coniuncti eramus, corrupta fuit.

٣٢ الفِرَارُ بِقِرَابٍ أَكْيَسُ

32. Fugiens cum vagina ensis astutior.

Dixit Almofadhdhelus, proverbium hoc Djabiro ben-Amru Masenitae adscribendum esse. Hic vir die quodam in via vestigia duorum virorum videns, quum hariolus esset, dixit: ارى اثر رجلين شديدا كلبهما عزيزا سلبهما والفرار بقراب اكيس „Video vestigia duorum virorum, quorum malitia vehemens est, quorum raptus potens est et fugiens cum vagina gladii astutior est.“ Sic autem proverbium intelligendum est: ذو الفرار بقراب ان فاته السيف اكيس ممن يفيت القراب ايضا „Fugiens cum gladii vagina, quum gladium amisit, astutior est, quam ille, qui vaginam quoque amisit. C. Dj. s. قرب Samachscharius dixit, proverbium hortari ad celerem fugam in re periculosa. Scharaf-Aldinus autem proverbii sensum talem esse descripsit: Fuga nostra, dum saluti propiores sumus, magis convenit, quam quod, dum manemus, in rem ingratam incurrimus; voci enim قراب eandem significationem, quam voci قريب tribui dixit. Tum proverbium vertendum est: Fuga, dum propinqui sumus (saluti), astutior est.

٣٣ فِي ذَنَبِ ٱلْكَلْبِ يَطْلُبُ الإِهَالَةَ

33. In cauda canis adipem quaerit.

De eo dicitur, qui beneficia a vile petit.

٣٤ أَفْعَلُ ذَاكَ آثِرًا مَّا

34. Faciam id primum ante omnia.

Dicitur quoque: افعله اثر ذى اثير eodem sensu. Alazmäihus proverbii sensum esse dixit: افعل ذلك عازما عليه „Faciam id, dum mihi id facere proposui."

٣٥ فَرَقًا أَنْفَعُ مِنْ حُبٍّ

35. Quod te timent, utilius est, quam quod te amant.

Hadjdjadjus haec verba Alghadhbano ben-Alkabahtsara[1]) Schaibanitae dixisse fertur. Quum Ahbd-Allahus ben-Aldjarud et incolae oppidi Bazrae Alhadjdjadjum imperio privassent et praedati essent, ille dixit: يا اهل العراق تعشوا الجدى قبل ان يتغداكم „O incolae Iracae! vesperâ edite hoedum, priusquam matutino tempore vos edet!" Quum autem Alhadjdjadjus Ahbd-Allahum ben-Djarud occidisset, Alghadhbanum eiusque adiutores cepit et in vincula coniecit. Tum Ahbd-Almalicum ben-Merwan de caede Ebn-Aldjarudi certiorem fecit. Ahbd-Almalicus autem mittens Ahbd-Alrahmanum ben-Masuhd Fesaritam, omnes e vinculis dimittere caeterisque timentibus securitatem concedere, Hadjdjadjum iussit. Hac de causa Hadjdjadjus Alghadhbanum e carcere ad ipsum adduci iussit, et advenientem ita allocutus est." Tu pinguis es! Respondit ille: Chalifae hospes pinguis sit oportet. Tum ille: Num tu Iracae incolis dixisti? تعشوا الجدى قبل ان يتغداكم „O incolae

1) Codex meus et Berolin. القبعثرى, codex Lugdun. القبعرى habet.

Iracae! vesperâ edite haedum, priusquam matutino tempore vos edet.“ Respondit hic: Neque profuit sermo ei, qui dixit, neque nocuit ei, in quem dictus fuit. Denique Hadjdjadjus dixit: اوفرقا خير من حب »Nonne timor melior est, quam amor« i. e. Profecto! quod te timent melius est, quam quod te amant.« Accusativus فرقا ex omisso verbo pendet.« Proverbium autem simile est sequenti: رهبوت خير من رحموت »Timor melior est quam misericordia“.

٣٦ الفرع أول النتاج

36. Qui Diis mactatur pullus, geniturae initium est.

Vocabulo فرع pullum camelae primum, qui Diis mactabatur, significabant. De rerum initio igitur proverbium adhibent.

٣٧ في سبيل الله تعالى سرجي وبغلي

37. In via Dei est sella mea et mulus meus.

Mikdamus ben-Ahthif Ihdjlita a Cosroe rege Persarum, ad quem venerat, abiens mulum sellâ instructum dono acceperat. Qui quum periisset et sella fracta esset, se consolans hunc dixit versum:

نفق البغل واودى سرجنا في سبيل الله سرجي وبغلي

»Periit mulus et periit sella nostra. In via Dei est sella mea et mulus meus.“

Versui metrum Raml est p. 238 sq. Adhibetur igitur proverbium in consolando de iactura et damno, quod nobis tempus intulit.

٣٨ فيحي فياح

38. Multum dispersa sis, o incursio hostilis!

Verbo genus feminini datum est; quia voci فياح significatio vocis غارة, quae est generis feminini, tribuenda est.

٣٩ فتى ولا كمالك

39. Hic iuvenis est, et non ut Malicus.

Verba haec Motammemus ben-Nowairah in fratrem suum Malicum ben-Nowairah dixit, quum hic propter defectum a religione occisus esset. conf. Hamas p. ٣٧١. Ante فتى supplendum est هذا hic vel هو is.

٤٠ فضل القول على الفعل دناءة

40. Augmentum verborum super facto vilitas est.

Si quis in se describendo plura loquitur, quam fecit, vilitatis indicium est. Huic contrarium est: فضل الفعل على القول مكرمة „Quod plus facit, quam loquitur, generositati tribuendum est.“ Samachscharius ista duo proverbia in unum coniunxit.

٤١ فشاش فشيه من استه الى فيه

41. O mulier ventum emittens, exprime ei ventum e podice suo in os!

Age contra eum quemadmodum vis, nam se defendere non potest. Sic Meidanius; at vero Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de irato, qui simul impotens sit. Id est: Iram eius amove, quemadmodum ventum ex utre exprimis.

٤٢ افتد مخنوق

42. Te libera, o strangulate!

De quolibet molestia afflicto dicitur, qui hisce verbis, ut e periculo se liberet, excitatur. Sic quoque legunt Samachscharius et Scharaf-Aldinus. Legitur quoque sic proverbium: افتدى مخنوق „Se liberavit strangulatus.“

في حسن مس أبصر أن أمره مكس ٤٣

43. In pulchritudine contactus vidit, rem suam esse iniustitiam.

De viro dicitur, qui gentem, quam ipsi iniuriam illaturam esse cognovit, relinquit.

أفرغ فيما ساءني وصعد ٤٤

44. Decidit in eo, quod mihi displicuit et se extulit.

Omnimodo mihi noxam ut inferret, operam dedit.

في عيصه ما ينبت العود ٤٥

45. Quod in arboreto denso eius crescit, lignum Aloes est.

Si arboreti nobilis natura est, lignum ibi crescens nobile est; vile arboretum lignum vile producit. Ramo radicis natura est.

في الأرض للحر الكريم منادح ٤٦

46. In terra nobili generoso loca ampla sunt.

Nobilis generosus uni regioni addictus non est, tota terra ei patet. Ad metrum Camil referri potest. c. p. 212.

أفاق فذرق ٤٧

47. Convaluit et tum fimum excrevit.

De eo dicitur, qui antea moerore pressus curis liberatus fuit.

٤٨ فى المال اشراك وان شح ربه

48. In opibus sunt participes et si earum possessor avarus est.

Infortunia et haeres avaro tandem opes eripiunt.

٤٩ فى النصح لسع العقارب

49. In monito fido scorpionum morsus est.

Verba haec Ohbaido ben-Dharijjah Namiritae adscribuntur. Hic virum, qui principi obtrectabat audiens inter alia haec verba dixit. Conf. prov. 116.

٥٠ الافراط فى الانس مكسبة لقرناء السوء

50. Nimium in hominum consuetudine lucrum sociis malis est.

Verba haec Actsamus ben-Zaifi dixit. In Samachscharii et Scharaf-Aldini operibus sic legitur proverbium: الافراط فى الانس يكسب قرناء السوء „Nimium in consortio acquirit (nobis) socios pravos.“

٥١ فى الطمع المذلة للرقاب

51 In cupiditate collis vilitas est.

Proverbio simile est illud alterum: الناس غل المطامع „Vilia reddit colla hominum numella cupiditatum“. I. e.: Cupiditates vinculum sunt, quo homo maximo dedecore adficitur.

٥٢ أَفْرَخَ قَيْضٌ بَيْضُهَا ٱلْمُنْقَاضُ.

52. Pullos emisit cortex ovi sui rupti.

Res eius manifesta fuit, ut pullus ex ovo prodit. Dixit Abu-l'Haitsamus, proverbium post mortem Sijadi ben-Abi-Sofijan adhibitum esse. Simile est proverbium: افرخ القوم بيضهم „Gens ex ovis suis pullos exclusit.“ Suffixum ها ad gallinam referendum videtur.

٥٣ أَفْسَدَ ٱلنَّاسَ ٱلْأَحْمَرَانِ

53. Res duae rubrae homines corruperunt.

Res duae rubrae sunt caro et vinum. Sed pro الاحمران quoque الاحامرة rubrae dicunt. Vocabulum hoc odoramentum خلوق appellatum et crocum simul complectitur.*)

٥٤ فِي ٱللّٰهِ تَعَالَى عِوَضٌ عَنْ كُلِّ فَائِتٍ

54. In Deo optimo maximo est supplementum omnis rei, quae nobis elapsa est.

Verba haec Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis dixisse fertur.

٥٥ فِي ٱلتَّجَارِبِ عِلْمٌ مُسْتَأْنَفٌ

55. In experientiis nova scientia est.

٥٦ فِي ٱلْعَوَاقِبِ شَافٍ أَوْ مُرِيحٌ

1) Djeuharius nonnisi odoramentum خلوق appellatum adnotavit.

56. In eventibus est medicans aut placans.

Id est: In consideratione eventuum.

٥٧ فَعَلْتُ ذٰلِكَ عَمْدَ عَيْنٍ

57. Feci id diligenter et data opera.

Dicitur quoque proverbiali modo: فعلته عمدا على عين, quod eundem sensum praebet. Verba عمد عين proprie significant proposito oculi. I. e. dum oculus in rem intentus erat.

٥٨ فِي آسْتِ ٱلْمَغْبُونِ عُودٌ

58. In podice decepti lignum est.

In deceptum dicitur. I. e. Deceptus ei similis est, qui foedissimae libidinis vitio laborat. conf. Cap. VII, 119.

٥٩ فُقْ بِلَحْمِ حِرْبَاءَ لَا بِلَحْمِ تَرْبَاءَ

59. Singulti agone mortis cum carne chamaeleonis et non cum carne terrae.

Hoc in proverbio intelligendo quum dubium remaneat, quod ipso scholio non removetur, integrum scholion addere placet: الحرباء جنس من العظاء معروف والترباء التراب وفق من فاق بنفسه يفوق فووقا اذا اشرفت نفسه على الخروج ويقال فق من فواق حلب الناقة يقال تفوق الفصيل وفاق اذا شرب ما في ضرع امه واصل هذا ان رجلا نظر الى اخر ينظر الى ابله وهى تفوق فخاف ان يعبن ابله فتسقط فتنحر فقال فق بلحم حرباء اى احتلب لحم الحرباء لا لحوم الابل واراد بلحم ترباء لحما يسقط على التراب ويقال الترباء الارض نفسها Vocabulum حرباء speciem notam lacertae (chamaeleonem) significat et ترباء idem est quod تراب terra. Vox فق derivanda est a

فاق بنفسه, cuius futurum يفوق, nomen actionis فووق est et significat, hominis animam in eo esse, ut e corpore exeat. Alii dicunt, vocem فوق derivandam esse a فواق, quod, lac camelac in ubera post tempus mulgendi redire, significat. Dicitur الفصيل تفوّق فاق et „Pullus camelinus omne lac in ubera rediens ebibit.“ Proverbii autem originem hanc fuisse tradunt: Vir quidam alium vidit camelas suas pullis lac propinantes observantem et timens, ne cameli maligno oculo adfecti caderent et mactarentur, dixit: فق بلحم حرباء i. e. mulge (احتلب) carnem chamaeleonis, non carnes camelorum. Vocibus لحم تزباء significare vult carnem in terram decidentem. Alii dicunt, vocem تزباء terram ipsam designare.“

٦٠ اِنْفَلَقَتْ بَيْضَةُ بَنِي فُلَانٍ عَنْ هٰذَا ٱلرَّأْيِ

60. Ruptum fuit ovum cuiusdam gentis, ut hoc consilium adpareret.

Consilium cum avium pullis ex ovis ruptis prodeuntibus comparatum est. De hominibus dicitur, qui unum idemque consilium ceperunt. conf. prov. 69.

٦١ فَارَقَهُ فِرَاقًا كَصَدْعِ ٱلزُّجَاجَةِ

61. Se separavit ab eo modo, quo vitrum ruptum est.

Se ita separavit, ut nunquam iterum coniungi posset, quemadmodum vitrum ruptum non coniungitur.

٦٢ فِي ٱلْعَافِيَةِ خَلَفٌ مِنَ ٱلرَّاقِيَةِ

62. Sanitas loco incantatoris est.

Qui sanus est, incantatore et medico non eget. Sunt, qui راقية, formam infinitivi (incantatio), ut باقية et واقية esse dicant.

٦٣ فَعَلْنَا كَذَا وَالدَّهْرُ إِذْ ذَاكَ مُسْجَلُ

63. Id fecimus et tempus tunc libere demissum erat.

Proverbii sensus est, unum alterum non timuisse. In Kamusi opere legitur فعلناه loco verborum فعلنا كذا.

٦٤. قُرَارَةٌ تَسَفَّهَتْ قُرَارَةً

64. Agnus ad se trahit oves.

Proverbium similem proverbio C. XXV, 16. sensum offert. In ovibus observare licet, unam alteram sequi, ut si una in locum praecedat, tota grex sequatur. De grandaevo adhibetur, quem parvus ad stultitiam animique levitatem impellit. c. C. XXI, 44. et Abulf. T. II p 72.

٦٥ إِفْعَلْ هٰذَا وَخَلَاكَ ذَمٌّ

65. Fac hoc et vituperium ad te praeteribit (te non tanget).

Alsiccitus dixit: Dicendum non est وخلاك ذنب „Crimen ad te praeteribit." Alferra autem dixit, utrumque (خلاك ذم et خلاك ذنب) apud Arabes in usu esse. Verba proverbii Kazirus Lachmita Ahmruo ben-Abdi dixisse fertur; sed in illa historia (conf. Tom. I. p. 428.) prior proverbii pars diversa a nostro est. In Kamusi opere proverbii verbum خلاك pro خلا منك esse legimus. In meo codice vox خلاك cum Teschdido litterae ل scripta est, id quod non probandum videtur, quippe quum ut in versu Ebn-Rewahahi, sic in Kamusi opere prima forma reperiatur:

فَشَأْنَكِ فَانْعَمِي وَخَلَاكِ ذَمٌّ وَلَا أَرْجِعْ إِلَى أَهْلِي وَرَائِي

„Rem tuam (o femina) perage! tum iucunda vita utere!

et tu a vituperio libera eris et ego ad meam gentem meumque consilium non redibo."

Versus metrum Wafir est. c. l. m. p. 204.

Adhibetur autem proverbium in excusatione eius, qui non cunctans rem necessariam petit. Ad proverbii sensum proxime accessit Ohrwahus ben-Alward in versibus hisce:

وَمَنْ يَكُ مِثْلِي ذَا عِيَالٍ وَمُقْتِرًا مِنَ ٱلْمَالِ يَطْرَحْ نَفْسَهُ كُلَّ مَطْرَحِ

لِيُبْلِغَ عُذْرًا أَوْ يَنَالَ رَغِيبَةً وَمُبْلِغُ نَفْسٍ عُذْرَهَا مِثْلُ مُنْجِحِ

„Qui mei similis familiam numerosam habet, et opibus destitutus est, is se ipsum in omne periculum mittit, ut excusationem adferat aut desiderio potiatur, nam qui pro se excusationem adfert, ei, qui rem ad felicem eventum perduxit, similis est."[1])

Sapiens quidam dixit: انى لاسعى فى الحاجة وانى منها لآيس وذلك للاعذار ولئلا ارجع على نفسى بلوم „Ego rei necessariae operam do, etsi consequendi spem abjecerim, ut excusationem adferam et ipse a vituperio liberatus sim."

٦٦ أَفْرَخَ رَوْعُكَ

66. Pullos excludat animus tuus!

Abu-l'Haitsamus dixit, rectum vocis روع enunciandi modum esse cum Dhamma, licet omnes cum Fatha enunciaverint vocem et vocalem Fatham formae nominis actionis propriam esse contendit. Id est: Curis liber sis, ut animus tuus tranquillus sit. Curae cum pullis, qui ex ovo excluduntur, comparatae sunt, ut animus iis vacuus sit. Et verti potest Pullos exclusit animus tuus Conf. C. XXI. 31. Cf. XXV, 20 Schol. et doct. Berth. libr. pag. 19. Ab aliis voci

---

1) Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

افرخ imperativi vocales tribuuntur. 'A curis liberes animum tuum!" Haririus rhythmi causa, ut mihi videtur, dixit: ليفرخ كربكم (p. ١١٩), cuius rei causa in eo video, quod nonnulli voci روع timoris significationem tribuerint. Alii Moahwijjahum, alii Mohammedem ipsum proverbii auctorem esse putarunt. A proverbii usu paulum deflexit poeta Dsu-l'Rommah appellatus in hoc versu:

وَلَّى يَمُدُّ ٱنْهِزَامًا وَسْطَهَا زَعِلًا جَذْلَانَ قَدْ أَفْرَخَتْ عَنْ رُوعِهِ ٱلْكُرَبُ

„Abiit extendens fugâ eius medium alacer, laetus, nam moerores eius cor reliquerant."

Versus metrum Basith est. C. l. m. p. 190. Voces افرخت عن روعه الكرب inversae sunt pro أفرخ روعه عن الكرب conf. Samachschar. Scharaf-Aldin.

٦٧ أَفْرَعَ بِٱلظَّبْيِ وَفِي ٱلْمِعْزَى دَثْرٌ

67. Mactavit dorcadem et multae ei sunt caprae.

Proverbio metrum Redjes esse videtur. Verbum افرع proprie significat: camelae pullum aut ovis agnum diis in honorem mactavit. Proprius igitur proverbii sensus est: Dorcadem Diis mactavit, quamquam multas capras possidebat. De eo dicitur, qui, quamquam multos cognatos habet, tamen ab aliis auxilium petit. Praepositio ب in voce بالظبى superflua est.

٦٨ أَفْرَطَ لِلْهِيمِ حَبَنًا أَقْصَعَا

68. Praemisit ad sitientes camelos hydrope laborantem, protuberans pectus et depressum dorsum habentem.

Proverbio metrum Redjes est. Misit ad rem difficilem peragendam virum debilem. Vocabulum حبين deminutiv

forma est, a احبن hydropisi laborans derivanda. Proverbium de eo dicitur, qui virum debilem in auxilium vocat.

٦٩ فَصِيلُ ذَاتِ ٱلزَّبْنِ لَا يُخَيَّلُ

69. Pullus camelae calcitrantis est; ferae specie non terretur.

Vocabulo ذات الزبن camelam significant, quae et mulgentem et pullum sugentem pede percutit. Arabes, si camela in pullum amore propensa non erat, induti pelle ferae ferae speciem prae se ferentes ad istum pullum, ut camela terreretur, manibus pedibusque adrepere solebant. Quae res saepius in causa erat, ut camela pullum, quem antea neglexisset, amaret. Sed quum res in tali camela, quae pullum sugentem pede percutere soleat, inutilis sit, proverbium ortum est, quod in eo adhibetur, qui natura alienus ab hominum bona consuetúdine, amoris ipsi manifestati signis propitius non redditur.

٧٠ أَفْرَخَ ٱلْقَوْمُ بَيْضَتَهُمْ

70. Gens ex ovo suo pullos exclusit.

Id est: Secretum suum ostendit conf. prov. 50.

٧١ فِي دُونِ هٰذَا مَا تُنْكِرُ ٱلْمَرْأَةُ صَاحِبَهَا

71. In hoc mutato statu est causa, cur mulier dominum suum non noscat.

Verba haec puellae e gente Mosainah adscribuntur, Alhacimus ben-Zachr Tsakefita solus quum esset, in loco Amarah appellato duas sororos tum pulchritudine tum morum elegantia insignes viderat eisque vestibus datis benefecerat. Sequente autem anno cum familia Meccam iter facientem una puellarum ita interrogavit, ut eum igno-

rare videretur. Quapropter vir dixit: Tu talis es. Puella autem admiratione adfecta, per patrem et matrem meam te libero, quomodo me cognovisti, quum tu mihi ignotus sis, interrogavit, et quum nomen suum vir indicasset, illa respondit: رايتك عاما اول شابا سوقة واراك العام شيخا مالكا وفى دون هذا ما تنكر المراة صاحبها »Vidi te anno praeterlapso tanquam adolescentem e vulgo, et te video hoc anno tanquam senem regem et in hoc mutato statu est causa, cur mulier dominum suum non noscat.«

٧٢ فَانِكَةٌ وَاثِقَةٌ بِرِيٍّ

72. Audax, fiduciam ponens in copiosa rigatione.

Narrant mulierem, cui lactis abundantia esset, lac effundere coepisse, ut eam maritus, cur non potius ipsi lac bibendum dedisset, interrogaret, tum eam respondisse illis proverbii verbis, quae in perditorem adhibentur, qui opulentiâ nititur.

٧٣ فِصْفِصَةٌ حِمَارُهَا لَا يَقْمُصُ

73. Medica herba, cuius asinus tolutim non incedit.

De eo dicitur, qui beneficia in indignos confert.

٧٤ فَقْدُ ٱلْإِخْوَانِ غُرْبَةٌ

74. Defectus fratrum peregrinitas est.

Qui fratres et adjutores non habet, in patria peregrinus est.

٧٥ فَلِمَ خُلِقَتْ إِنْ لَمْ أَخْدَعِ ٱلرِّجَالَ

75. Quamnam ob causam procreata est (barba), si viros non decipio.

* Apud verbum خلقت vox اللحية lhia barba supplenda est. Proverbium hoc in deceptione et dolo viri fraudulenti adbibetur.

D) Forma comparativi.

---

٧٦ أفلس من ابن المذلّق

76. Pauperior, quam Ebn-Almodsallakus.

Nomen hoc cum littera ذ Ds et د D scriptum erreptur. Vir ad gentem Banu-Ahbd-Schems ben-Sahd ben-Said Manath pertinens tam pauper erat, ut unius diei alimentum non haberet. Pater eius et proavi pauperrimi erant. Cecinit poeta:

فانّك اذ ترجو تميما ونفعها كراجى الندى والعرف عند المذلّق

„Tu, quum a gente Tamim utilitatem speras, ei similis es, qui liberalitatem et beneficentiam ab Almodsallako sperat.

Versus metrum Thawil est. C. l. m. p. 161.

٧٧ أفقر من العريان

77. Pauperior, quam Alohrjanus.

Alohrjanus ben-Sahalah ad gentem Thai pertinens poeta erat. Almofadhdhelus narravit, eum aliquamdiu abiisse, opes ut quaereret, sed pauperiorem factum esse. Quidam errore ductus proverbium sic protulit: أفقر من الغرثان „Pauperior quam famelicus"

٧٨ أفسد من الجراد

78. Magis corrumpens, quam locusta.

Locustae plantas et arbores corrumpunt. Rarius est, quod comparativi forma a quartae coniugationis significatione transitiva derivetur.

٧٩ أفسد من أرضة بلحبلى

79. Magis corrumpens, quam teredo gentis Banu-l'Hobla

Hamsahus dixit, gentem Banu-l'Hobla esse Anzaritarum (Medinensium Mohammedem adiuvantium) partem sc. familiam Ebn-Abi ben-Saluli fuisse.

٨٠ أفسد من السوس في الصوف في الصيف

80. Magis corrumpens, quam tinea in lana tempore aestatis.

Dicitur quoque: افسد من السوس في الصوف „Magis corrumpens, quam tinea in lana."

٨١ أفسد من الضبع

81. Magis corrumpens, quam hyaena.

Hyaena in ovium gregem irrumpens multas oves dilacerat. Qui autem lacerandi et corrumpendi modus in causa erat, cur annum sterilem cum hyaena compararent dicentes: اكلتنا الضبع „Edit nos hyaena", ut sensus sit: Perdidit nos annus sterilis. Ebn-Alahrabius autem dixit, hyaena non significari annum sterilem, sed potius gentis infirmitatem anno sterili, ut hyaenae et lupi eam vorarent. Cecinit poeta:

أَبَا خُرَاشَةَ إِمَّا كُنْتَ ذَا نَفَرٍ فَإِنَّ قَوْمِي لَمْ تَأْكُلْهُمُ ٱلضَّبُعُ

„O Abu-Choraschahe! si tua familia paucos tantum complectitur; at vero gentem meam hyaena non voravit."

Metrum versus Basith est. c. l. m. p. 190.

٨٢ أَفْسَدُ مِنْ بَيْضَةِ ٱلْبَلَدِ

82. Corruptior, quam ovum struthiocameli relictum.

Ovum, quod in deserto struthiocamelus reliquit, si ad id non redit, corrumpitur.

٨٣ أَفْسَى مِنْ ظَرِبَانٍ

83. Magis pedens, quam animal Thsariban appellatum.

Animal hoc ad proverbium 25 descriptum est.

٨٤ أَفْسَى مِنْ خُنْفُسَاءَ

84. Magis pedens, quam scarabaeus.

Sic dicitur, quia in manu cum tangentis pedit.

٨٥ أَفْسَى مِنْ نِمْسٍ

85. Magis pedens, quam ichneumon.

Multum pedere hoc animal dicitur. Sunt, qui dicant نمس nomen scarabaci maris (ذكر الخنافس) esse.

٨٦ أَفْحَشُ مِنْ فَالِيَةِ ٱلْأَفَاعِي

86. Turpior, quam animal pediculos viperarum quaerens.

Et dicitur: افحش من فاسية الافاعى Turpior, quam pedens viperarum«. فاسية الافاعى et فالية الافاعى cognomina sunt animalis scarabaeo similis. In codicibus Scharaf-Aldini et Samachscharii legitur: افحش من فاسية omissa voce الافاعى. Abu-l'Dokaischus فالية الافاعى nomen dominae scarabaeorum (سيدة الخنافس) punctis notatae esse contendit.

٨٧ أَفْحَشُ مِنْ كَلْبٍ

87. Turpior, quam canis.

Sic dicitur, quia canis homines adlatrat.

٨٨ أَفْرَغُ مِنْ يَدٍ تَفُتُّ ٱلْيَرْمَعَ

88. Otiosior, quam manus, quae molles lapides fricando comminuit.

Sic dicitur, quod otiosus et meditatione defixus strias in terra ducere et lapides molles conterere solet. Vocabulo يرمع lapis mollis significatur. Inde proverbialis locutio orta est: تركته يفت اليرمع Reliqui eum fricando comminuentem lapidem mollem.« i. e. vehementer tristem et curis occupatum.

٨٩ أَفْرَغُ مِنْ حَجَّامِ سَابَاطَ

89. Minus occupatus, quam chirurgus Sabathi.

Sabath nomen loci in provincia Almadajin sub Persarum ditione erat. Narrant, virum illum militibus transeuntibus ea conditione, ut redeuntes Danekum unum ei solverent, cucurbitas imposuisse. Praeterlapsis autem una et duabus hebdomadibus, quo tempore nemo operis causa ad eum accessisset, ne ob otium vituperaretur, matrem suam ad eum processisse, cui tot vicibus cucurbitas imposuisset, ut omni sanguine exhausta subito moreretur. Cecinit poeta:

مَطْبَخُهُ قَفْرٌ وَطَبَّاخُهُ أَفْرَغُ مِنْ حَجَّامِ سَابَاطَ

„Culina eius desertum est eiusque coquus minus occupatus est, quam chirurgus Sabathi"

Versus metrum Sarih est. c. l. m. p. 244.

Alii autem dicunt, virum illum Cosroi iter facienti cucurbitas imposuisse, et tantum operis pretium ab eo accepisse, ut nunquam ad opus faciendum rediret. Conf. Harir. ٥٥٧, ٥٩٣. Kam. s. سبط .

٩٠ أَفْرَسُ مِنْ سُمِّ ٱلْفُرْسَانِ

90. Melior eques, quam equitum venenum.

Venenum equitum cognomen est Ohtaibahi ben-Alharits ben-Schehab gentis Tamim equitis, qui quoque صياد الفوارس „Venator equitum" cognominabatur. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus proverbium افرس من صياد الفوارس adnotatum legitur. Narrant, Arabes dixisse: Si a coelo dactyli decidissent, nemo eos collegisset, nisi Ohtaibahus propter alacritatem suam.

٩١ أَفْرَسُ مِنْ مُلَاعِبِ ٱلْأَسِنَّةِ

91. Melior eques, quam colludens cuspidibus.

Colludens cuspidibus cognomen Ahmiri ben-Malic ben-Djahfar ben-Cilab equitis gentis Kais erat. In cognominis causa non consentiunt. Sunt, qui dicant, Dhirarum ben-Ahmru, quem pluries postravisset, dixisse: من انت يا فتى كانك ملاعب الاسنة „Quis tu es, o iuvenis? tu cuspidibus colludere videris? Alii dicunt, cognominis causam in versibus esse, quibus Ausus ben-Hodjar fratrem eius Thofailum ben-Malic, qui die pugnae يوم السوبان appellatae ei opem non tulisset, castigaverit:

لَعَمْرُكَ مَا آسَى طُفَيْلُ بْنُ مَالِكٍ بَنِي أُمِّهِ إِذْ ثَابَتِ ٱلْخَيْلُ تَدَّعِي

وَوَدَّعَ إِخْوَانَ ٱلصَّفَاءِ بِقُرْزُلٍ يَمُرُّ كَمَرِّيخِ ٱلْوَلِيدِ ٱلْمُقَزَّعِ

فِرَارًا وَأَسْلَمْتَ ابْنَ أُمِّكَ عَامِرًا يُلَاعِبُ أَطْرَافَ ٱلْوَشِيجِ ٱلْمُزَعْزَعِ ,

„Per vitam tuam! Thofailus ben-Malic fratres suos non adiuvit, quum equites congregati essent gloriantes de genere in proelio. Et probis valedixit in elegante equo, qui transit sicut sagitta longior agilis pueri, fugâ et deseruisti fratrem tuum Ahmirum colludentem cuspidibus hastae trementis."

Versuum metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

Conf. Abulf. Ann. T. I. p. 100. Praeter hunc virum Ahbd-Allah ben-Alhozain Haretsita et Aus ben-Malic Djarmita cognomen illud habebant.

٩٢. أَفْرَسُ مِنْ عَامِرٍ

92. Melior eques, quam Ahmirus.

Erat filius Althofaili et filius fratris viri Ahmiri ben-Malic. conf. prov. 91. Vir hic arte equestri, aliisque virtutibus suo tempore celeberrimus erat. In operibus Scharaf-Aldini et Samachscharii, nec non in quibusdam Meidanii exemplaribus proverbium sic legitur: افرس من عامر بن الطفيل.

٩٣ أَفْرَسُ مِنْ بِسْطَامٍ

93. Melior eques, quam Bisthamus.

In operibus Scharaf-Aldini et Samachscharii افرس من بسطام بن قيس legitur. Filius Kaisi cognomen Abu-l'Zahba gerens et ad gentem Schaiban pertinens eques gentis Becr erat.

٩٤ أَفْتَكُ مِنَ ٱلْبَرَّاضِ

94. Audacius irruens, quam Albarradhus.

Albarradhus filius Kaisi ad gentem Cenanah pertine-

bat. Vir hic vafer et audax familiam suam multa iniuria adflixerat, ut cum relegarent. Meccam perveniens cum familia Harb ben-Omajjah foedus et societatem inivit. Tum ex provincia Hidjasi in regionem Iracae tendens ad aulam Nohmani ben-Almondsir pervenit ibique mansit. Alnohmanus autem quotannis ad nundinas Ohcatsi agmen camelorum cum aromatibus et pannis pretiosis mercaturae causa mittere solebat. Die quodam, quum Albarradhus et Alrahhalus (sic enim cognominabatur, quia frequenter ad reges veniebat Ohrwahus ben-Ohtbah ben-Djafar ben-Cilab) apud regem praesentes essent, hic dixit: Quisnam camelorum agmen Ohcatsum ducet? Barradhus respondit, se id per gentem Cenanah ducturum esse. At rex dixit, se virum velle, qui camelos per gentes Cananah et Kais duceret. Tum Ohrwahus dixit: Vir iste vafer et relegatus regis camelos ducere non potest, ego eos per gentem absinthii et abrotoni regionis Nedjd et Tehamae ducturus sum. Consentiente rege iter cum camelis ingressus est. At Albarradhus viri vestigia secutus, quum Ohrwahus in medio gentis suae ad Fadaci latus esset et camelorum agmen decubuisset, sumsit sagittas, quae sortibus inserviebant, ut sagittarum iactu de Ohrwahi caede sortiretur. Ohrwahus ad virum haec molientem transiens, quid ageret, interrogavit? Quum, se sortes de caede eius interrogare respondisset, Ohrwahus, eum tali rei perpetrandae imparem esse dixit. Albarradhus his verbis ira incensus gladii ictum ei inflixit, quo occideretur, tum camelorum agmen abduxit. Haec autem res in causa erat, cur inter gentem Chindif et Kais bellum Alfidjar (conf. Hamasa p. ٣٥١, et C. XXIX, 4.) appellatum oriretur. Istud Albarradhi factum proverbii causa erat. Abu-Tammamus ad gentem Thai pertinens poeta illius facti mentionem fecit in versibus sequentibus:

وَٱلْفَتَى مَنْ تَعَرَّفَتْهُ ٱللَّيَالِي وَٱلْفَيَافِي كَٱلْحَيَّةِ ٱلنَّضْنَاضِ

كُلَّ يَوْمٍ لَهُ بِصَرْفِ ٱللَّيَالِي فَتْكَةٌ مِثْلَ فَتْكَةِ ٱلْبَرَّاضِ

„Et iuvenis, quem noctes et deserta cognoverunt, similis serpenti confestim morsu necanti, cui quovis die in vicissitudine noctium audax irruptio similis irruptioni Albarradhi est.“

Versuum metrum Chafif est. c. l. m. p. 262.

٩٥ أفتك من الحجاف

95. Audaciore impetu irruens, quam Alhadjdjafus.

Viri nomen est Alhadjdjafus ben-Hocaim Solamita. Eius patruelis Ohmairus ben-Hobab Solamita tempore belli civilis inter gentem Kais et Calb propter partes Sobairiticas et Merwaniticas in Syria gesti ab agmine Taghlebitarum quodam incursu hostili occisus erat. Bello finito ad Ahbd-Almalicum ben-Merwan chalifam seu imperatorem Hadjdjafus venit et Alachthalo ibi praesenti, qui eum sequente versu allocutus erat:

ألا سائل الجحاف هل هو ثائر بقتلى أصيبت من سليم وعامر

„Interroga Alhadjdjafum, num ulturus sit caesos e gente Solaim et Ahmir“ (Metrum Thawil est. p. 161.) sic respondit:

بلى سوف أبكيهم بكل مهند وأبكي عميرا بالرماح الخواطر

„Imo! deplorabo eos per omnem gladium Indicum et deplorabo Ohmairum per lanceas vibratas.“ Metrum Thawil p. 161. Tum dixit: Non putavi te ista audacia, et si fuissem captivus, contra me usurum esse. Alachthalo, qui ob ista verba timore perculsus tremeret, Ahbd-Almalicus, se ei defensorem futurum esse promisit. Alachthalus imperatori respondit, se non dubitare, quin vigilans ipsi defensor futurus sit, sed quomodo idem dormiens facere possit. At vero Alhadjdjafus abiit vestes suas humi trahens, ut Ahbd-Almalicus diceret: In eius occipite perfidia est. Tum Alhadjdjafus gente sua congregata Alruzafam pervenit et inde

contra Taghlebitas profectus est. In via quadringentos, ad aquam Albischr appellatam quingentos occidit. Alachthalus huius rei certior factus imperatorem hoc versu allocutus est:

لقد أوقع الجحاف بالبشر وقعة الى الله منها المشتكى والمعول

„Iam ad aquam Albischr Alhadjdjafus gentem meam clade adfecit, de qua cum Deo querendum et in eo fiducia ponenda est.“ Metrum Thawil est. p. 161.

Hadjdjafi autem sanguinem quum imperator devovisset, ad imperatorem Graecum confugit et inde post septem annorum spatium mortuo Abd-Almalico, quum ab eius successore Alwalido ben-Ahbd-Almalic securitatis promissum accepisset, rediit.

٩٦ أفتك من الحرث بن ظالم

96. Audaciore impetu irruens, quam Alharitsus ben - Thsalim.

Proverbium eo ortum esse dicunt, quod Chaledum ben-Djáfar ben-Cilab, qui sub tutela Alaswadi ben-Almondsir regis esset, impetu facto occidisset. Regi, qui fugientem assequi non posset, consilium dederant capiendarum puellarum e gente Balijj, (quae pars gentis Kodhah erat), quas summo in amore haberet. Rex consilium secutus eas cum camelis abduxit. Sed Alharitsus rei certior factus a fuga rediit et locum, ubi pascerentur, quaesivit. Unam autem camelam earum Allaffah appellatam, lactis abundantem, quae a duobus viris mulgeretur, conspiciens viris dixit: Recedite ab ea et quum ad sinistrum cameli latus stans eius vocem noscens crepitum ventris emitteret, dixit: است البائن اعلم »Podex stantis ad sinistrum camelae latus magis gnarus est.“ (De hoc proverb. vid. C. XII, 17.) et puellas et pecora liberavit. Tum supellectilem sellae Senani ben-

Abi- Haritsah sumens ad sororem suam Selmam filiam Thsalemi, quae apud Senanum erat et filium regis Schorahbilum ben- Alaswad adoptaverat, venit et illi mariti signum sc. sellae suppellectilem ostendens rogavit, ut ad filium a patre missus accedere sibi liceret. Quum soror rem permisisset, Alharitsus filium occidit. Haec autem res proverbii causa erat.

أَفْتَكُ مِنْ عَمْرِو بْنِ كُلْثُومٍ ٩٧

97. Audaciore impetu irruens, quam Ahmruus ben-Celtsum.

Causa hujus proverbii est, quod regem Ahmruum ben-Hind in domo regia sua inter Hiram et Euphratem subito invasit, velum rupit et tapetes spoliavit et tum in desertum suum in Syria incolumis rediit nemine ex Taghlebitis vulnerato. conf. Ahmrui b. Celth. Moall. p. 3. sq. ed. clar. Kosegarten.

أَفْصَحُ مِنَ ٱلْعِضَّيْنِ ٩٨

98. Disertior, quam duo viri Alidhdhan cognominati.

Hi duo viri erant Said ben- Harits Namirita et Daghfal ben - Hentsalah Dsohlita, qui uterque maxime gnarus erat et dierum pugna celebrium et dictorum auctorum. Dixit poeta:

أَحَادِيثُ عَنْ أَبْنَاءِ عَادٍ وَجُرْهُمٍ يُثَوِّرُهَا ٱلْعِضَّانِ زَيْدٌ وَدَغْفَلُ

„Nuntii de filiis Ahdi et Djorhomi, quos perscrutantur duo viro Idh' cognominati Saidus et Daghfalus."

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161.

أَقْبَلُ مِنَ ٱلرَّأْيِ ٱلدَّبَرِيِّ ٩٩

99. Imprudentior, quam consilium elapsa occasione datum.

١٠٠ أفسد من الأرضة ومن

100. Magis corrumpens, quam teredo; quam glis. Loco vocis الجرذ in meo codice الجراد locusta legitur, sed de hoc proverbio conf. prov. 77.

١٠١ افسى من عبدي

101. Saepius pedens, quam vir ad gentem Ahbd-Kais pertinens.

Proverbium hoc cum proverbio, quod C. VII, 98 legitur, cohaerere videtur, familia enim Mahw ad gentem Ahbd-Alkais pertinebat. Codex meus habet افشى, codex Berolin. افنى. Cum codice Lugd. et Pocockiano Scharaf-Aldinus et Samachscharius consentiunt.

١٠٢ أفرغ من فؤاد أم موسى

102. Vacuior (curis), quam animus matris Mosis. Hoc ex Corani verbis واصبح فواد ام موسى فارغا „Et erat animus matris Mosis curis vacuus" conf. Sur. XXVIII, 9.

١٠٣ أفسق من غراب

103. Improbior, quam corvus.

Explicandi hujus proverbii causa nil additum est.

١٠٤ أفوه من جرير

104. Maiore ore praeditus, quam Djerirus.

Non dubito, quin poetae nomen sit satyris celebris.

١٠٥ أَفْخَرُ مِنْ حَارِثِ بْنِ حِلِّزَة

105. Magis se jactans, quam Haritsus ben-Hillisah.

Hoc ad Haretsi carmen Moallaka inscriptum respicere videtur conf. v. 22 sqq. edit. cl. Vullersi Bonn. 1827.

Post hoc proverbium in scholio codicis Berol. proverbium tale legitur: افلس من زج „Pauperior quam is, qui nucem pueris ludo inservientem praeparat." Scholion, quod additum est, sic sonat: قال الطبرى زج مولدة عندهم وهو الذى ينقخ للصبيان فى لعبهم بالجوز حتى تتدحرج الجوزة الى الحفيرة فيرشى لذلك ويكتسب منه „Dixit Thabarita: Vocabulum زج recentioris temporis vocabulum ex eorum (grammaticorum) sententia est. Eum designat vox, qui pueris in ludo nucis, quem ludunt, emedullat[1] (nucem), ut in foveam volutando nux incidat. Is autem propter hanc rem donum accipit et questum inde facit." Sed dubito de vocis ينقخ significatione. Loco vocis يرسى, quod in codice legitur, ex coniectura يرشى posui.

Proverbia recentiora.

---

١٠٦ فِى سَعَةِ ٱلْأَخْلَاقِ كُنُوزُ ٱلْأَرْزَاقِ

106. In amplitudine naturarum sunt thesauri rerum ad vitam necessariarum.

---

1) Fortasse ينفخ „inflat" loco vocis ينقخ legendum.

١٠٧ فِي بَعْضِ ٱلْقُلُوبِ عُيُونٌ

107. In quibusdam animis fontes (vel oculi) sunt.

١٠٨ فِي فَمِي مَآءٌ وَهَلْ يَنْطِقُ مَنْ فِي فِيهِ مَآءٌ

108. In ore meo aqua est et num loquitur, qui in ore suo aquam habet?

١٠٩ فِي رَأْسِهِ خُيُوطٌ

109. In capite eius fila sunt.

١١٠ فِي كَفِّهِ مِنْ رُقَى إِبْلِيسَ مِفْتَاحٌ

110. In eius manu incantamentorum diaboli clavis est.

١١١ فِي شَمِّكَ ٱلْمِسْكَ شُغْلٌ عَنْ مَذَاقَتِهِ

111. Dum musci odorem percipis, eius gustum explorare non opus est.

١١٢ فَرَّ مِنَ ٱلْقَطْرَةِ وَقَعَدَ تَحْتَ ٱلْمِرْزَابِ

112. Fugit guttam et sedit sub canali aquae.

In Burckhardtii libro p. 139. legitur: من المطر قعد „Fugit pluviam, sedit."

١١٣ فَرَّ مِنَ ٱلْمَوْتِ وَفِي ٱلْمَوْتِ وَقَعَ

113. Mortem fugit et in mortem incidit.

١١٤ فَرَّ اخْزاهُ ٱللّٰهُ خَيْرٌ مِنْ قُتِلَ رَحِمَهُ ٱللّٰهُ

114. Fugit, ignominia eum Deus adficiat! melius est, quam (dicere): Occisus est, misericordia Deus eum beet!

Burckhardtius p. 143 adnotavit, proverbium adhiberi ad deridendum militem timidum. "Sed si verborum rationem habemus, proverbium quoque in excusanda fuga turpi adhiberi posse videtur.

١١٥ فَوْقَ كُلِّ طَامَّةٍ طَامَّةٌ.

115. Super omni infortunio est infortunium.

Conf. Djeuh. s. طم

١١٦ فَالُوذَجُ ٱلْجِسْرِ وَفَالُوذَجُ ٱلسُّوقِ

116. Edulium Faludedj pontis et edulium Faludedj fori.

Edulium illud ex amylo, aqua et melle conficitur. Videtur tale edulium in ponte aut foro vaenum expositum pravum fuisse, quapropter proverbium in hominem externam speciem sine internis virtutibus habentem adhibetur.

١١٧ فِي نُصْحِهِ حُمَةُ ٱلْعَقْرَبِ

117. In eius sincero consilio aculeus scorpionis est.

١١٨ فَمٌ يُسَبِّحُ وَيَدٌ تَذْبَحُ

118. Os, quod laudat Deum et manus, quae mactat.

Hypocrisin designat conf. Buckhardt. libr. p. 138.

١١٩ فَرَشْتُ لَهُ دِخْلَةَ أَمْرِي

119. Expandi ei internam rei meae conditionem.

١٢٠ فَوْتُ ٱلْحَاجَةِ خَيْرٌ مِنْ طَلَبِهَا إِلَى غَيْرِ أَهْلِهَا

120. Quod re necessaria potiri non possumus, melius est, quam quod eam ab iis petimus, a quibus eam petere non debemus.

١٢١ فِي تَقَلُّبِ ٱلْأَحْوَالِ عِلْمُ جَوَاهِرِ ٱلرِّجَالِ

121. In rerum vicissitudinibus scientia naturarum virorum est.

١٢٢ فَازَ بِخَصْلِ ٱلنَّاصِلِ

122. Potitus est jactu felici sagittae, cuius cuspis exciderat.

Sagitta, quae cuspide caret, praedam non vulnerat, quapropter proverbium in frustratum adhibetur.

١٢٣ ٱلْفُضُولُ عِلَاوَةُ ٱلْكِفَايَةِ

123. Abundantia est additamentum eius, quod satis est.

١٢٤. الافلاس بَذْرَقَة

124. Paupertas est protectio.

١٢٥ إِفْرِشْ لَهُ بِنَفْخَةٍ

125. Expande ei cum flatu!

Videtur significare: Adjuva eum parum!

١٢٦ الْفَضْلُ لِلْمُبْتَدِى وَإِنْ أَحْسَنَ الْمُقْتَدِى

126. Praestantia est incipienti et si pulchre rem agit imitans.

Codex meus et Lugdunensis المعتدى habent. Et in Burckhardtii libro p. 143 المقتدى legitur. Similis est loquendi modus: الفضل للمتقدم „Antecessori meritum est.

١٢٧ الْفُرَصُ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ

127. Occasiones sicut nubes transeunt.

Non redeunt occasiones elapsae.

١٢٨ الْفِتْنَةُ يَنْبُوعُ الْأَحْزَانِ

128. Bellum civile tristitiae fons est.

١٢٩ الْفَاخِتَةُ عِنْدَهُ أَبُو ذَرٍّ

129. Palumbes torquatus apud eum Abu-Dsarr est.

Abu-Dsarr cognomen viri Djondabi ben-Djenadah appellati erat. Proverbium significare videtur, virum res omnio dissimiles discernere non posse.

١٣٠ أَلْفِطَامُ شَدِيدَةٌ *

130. „Ablactatio est res difficilis (dura.)

* Codex Berolin. شديد habet. Proverbium hoc etiam sic legitur: الفطامة صعبة على الكبير „Ablactatio magno (aetate provecto) difficilis est.“

Caput XXI.

Littera Kaf.

قَطَعَتْ جَهِيزَةُ قَوْلَ كُلِّ خَطِيبٍ

1. Djahisa verba cuiuslibet oratoris abrupit.

Narrant, gentem congregatam fuisse, ut de pace inter duas gentes ob caedem factam componenda sermo esset. Quare quum occupati essent, venisse servam nomine Djahisa nuntiantem, occisorem ab amico occisi necatum esse. Hanc rem audientes dixisse illa verba, quae proverbii loco de eo adhibentur, qui negotium hominum abrumpit stupidis, quae profert, verbis. Samachscharius adnotavit, proverbium adhiberi de re, quae praeterita confici non posse putetur. Proverbium hemistichium posterius metri Camil est. p. 213.

٢ قَوِّرِي وَٱلْطُفِي

2. Excide et leniter age!

Verborum causam, quae vir uxori suae dixerit, hanc fuisse narrant: Amator ab uxore, ut ipsi e mariti podicis pelle[1]), duas corrigias excideret, petierat. Primum id quidem gravius ducens uxor amatorem suum vituperabat; sed, quum a petendo non desisteret ille, precibus satisfaciendi occasionem quaesivit. Diu de re dubitans tandem penem pueri sui parvi nervo, quem absconderat, ligavit, ut ille urinam emittere non posset. Puer plorans a patre audiebatur et quum pater, quid esset, uxorem rogaret, haec marito dixit, puerum difficultatibus urinae laborare et remedium huiusce rei futurum esse, quod ei segmentum longum e pelle podicis mariti excideretur. Primum quidem maritus rem denegans, tandem, quum puer majoribus doloribus cruciaretur, precibus cedens uxori ista proverbii verba dixit. Proverbium autem in virum indoctum imperitum, ut caveat, adhibetur.

٣ قيل لحبلى ما تشتهين فقالت التمر وواها ليه

3 Dicebatur gravidae: Quid cupis? et dicebat: Dactylos; et heu mihi!

Id est: Cupio omnem rem, cuius mentio cum dactylis mihi fit et illa mihi placet. Voce واها, nobis placere rem significamus. Proverbium in eum dicitur, qui rem quamlibet, cuius mentio fit, cupit.

٤ قبل النفاس كنت مصفرة

4. Ante puerperium flava fuisti.

De avaro dicitur, qui quum opibus abundet, in inopia avaritiae excusationem quaerit.

٥ قبل البكا كان وجهك عابسا

---

1) In verbis أن تقد له شراكيين من شرج است زوجها vocabulum شرج nil nisi saccum testiculorum (scrotum) designare potest, licet in lexicis talis significatio non legatur.

6. Ante fletum vultus tuus austerus erat.

De eo dicitur, qui natura austerus est. Dicitur quoque in avarum, qui, quum in opulentia avarum se gesserit, in temporis angustia avaritiae excusatione utitur. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: قبل البكا كنت عابسة „Ante fletum eras (o femina) austera."

٦ قَدْ نَجَّذَتْهُ ٱلْأُمُورُ

6. Res dentibus genuinis eum instruxerunt.

Proprie est: Annosum eum reddiderunt et tum experientiâ eum edocuerunt, ut sapiens, expertus fieret.

٧ أَقْصِدْ بِذَرْعِكَ

7 Intende cum potestate tua!

Vocabulum ذرع extensio manus aut brachium tum potestatem designat. Verborum igitur sensus est: Virium tuarum rationem habeas, neque plus, quam possis, perficere velis! Ei verba dicuntur, qui plus minatur, quam quod perficere potest.

٨ إِنْقَطَعَ ٱلسَّلَا فِي ٱلْبَطْنِ

8. Rupta fuit cutis, qua foetus involutus est, in ventre.

Significat proverbium, rem ad extremum finem pervenisse. conf. Kam. Dj.

٩ قَلَبَ ٱلْأَمْرَ ظَهْرًا لِبَطْنٍ

9. Convertit rem a dorso in ventrem.

Omnimodo convertit rem, ut eam penitus cognosceret. Significat, virum rem bene et cum prudentia tractasse.

١٠ قَدَحَ فِي سَاقِهِ

10. Vituperavit eius originem.

Vocabulum ساق proprie truncum arboris significans in hominis originem translatum est. In eum dicitur, qui res socio ingratas agit. In Kamusi opere legitur: اتق الله ولا تقدح في ساقه في جنبة quod verbis لا تقتله ولا تفتنه „Ne occide eum et ne in turbas eum iniice!" explicatum est. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: قد قدح في ساقه

١١ قَرَعَ لَهُ ظُنْبُوبَهُ

11. Percussit ei (rei) os tibiae suum.

Diligentia et studio usus fuit et non lassus fuit. Sic in versu Selamahi ben - Djendal:

إنّا إذا ما أتانا صارخ فزع كان الصراخ لنا قرع الظنابيب

„Nobis, quotiescunque ad nos veniebat clamans, timidus, clamor erat percussio os tibiae. i. e. clamore eius tanquam percussione ossis tibiae ad auxilium ferendum instigabamur". Metrum Basith est. p. 190. Conf. Dj. s. ظنب et Hamas p.٧. Conf. quoque lexic. m. s. ظنب. In Samascharii opere in proverbio loco vocis له legitur للامر.

١٢ قَدْ شَمَّرَتْ عَنْ سَاقِهَا فَشَمِّرِي

12. Iam illa (calamitas) tibiam denudavit, denuda igitur tibiam (o anima)!

Proverbio metrum Redjes est. Conf. l. m. p. 130. Id est: Quum calamitas lacinia sublata parata sit ad te invadendum, tu (o anima) ad resistendum parata sis! In priore proverbii parte الداهية, in posteriore يا نفس supplendum est. Conf. cl Hamakeri Wakid p. 158.

١٣ قَبْلَ ٱلضِّرَاطِ ٱسْتِحْصَافُ الأَلْيَتَيْنِ

13. Ante crepitum ventris clunium compressio est.

Id est: Antequam res accidit, instrumenta parantur.

١٤ قُرْبُ ٱلْوِصَادِ وَطُولُ ٱلسِّوَادِ

14. Propinquitas pulvinaris et longitudo sermonis in aurem.

De re adhibetur, quae virum ad rem ipsi ingratam impellit. Filiae Alchossi quum diceretur: Quaenam est causa, cur amori operam dederis? Tu gentis tuae princeps! hisce proverbii verbis respondit. Quidam dixit in explicando, addendum fuisse: وحب السفاد »et amor coitus« conf. Abulfed. Annal. Tom. III, 208.

١٥ قَدْ يَبْلُغُ ٱلْقَطُوفُ ٱلْوَسَاعَ

15. Iam pervenit propinquis passibus incedens ad eum, qui amplis passibus incedit.

Vocabulum قطوف in iumento propinquis passibus incedente adhibetur et huic contrariam significationem vocabulum وساع habet. Proverbium adhibent, ut virum, qui nonnisi rerum ipsi necessariarum parte potitus est, contentum reddant.

١٦ قَدْ يَبْلُغُ ٱلْخَضْمُ بِٱلْقَضْمِ

16. Iam pervenitur ad esum toto ore per esum cum dentium extremitatibus.

Qui cibum edit adhibitis dentium extremitatibus, (quod fit, quum cibus paucus et talis est, ut multum in os ingeri non possit), non minus satiatur, quam qui toto ore edit. Legitur quoque sic: قد يدرك الخضم بالقضم aut

ينال الخصم بالقضم. Sensus non multum variatur. conf. Samachsch. Poeta proverbium versui inseruit:

تبلغ بأخلاق الثياب جديدها وبالقضم حتى تدرك الخضم بالقضم

„Contentus esto tritis vestibus, dum novas assequeris et esu adhibitis dentium extremitatibus, donec per esum extremis dentibus ad esum toto ore pervenias."

Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161. Proverbii autem sensus est: Leniter agendo ad longe remotum finem tandem pervenimus. conf. Kam. Djeuhar. v. قضم

١٧ قد استنوق الجمل

17. Iam camelus camelae similis factus est.

Sunt, qui proverbium Tharafaho ben-Alahbd adscribant. Narrant, poetam Almosajjebum ben-Ahlas apud regem versibus camelum ita descripsisse, ut camelae similis esset. Hanc autem causam fuisse, cur Tharafahus ista verba dixerit. Alii dicunt, poetam Almotalammesum versus in gente Kais ben-Tsahlebah dixisse, dum Tharafahus in propinquo cum pueris lusui deditus esset, et quum Almotalammesus isto modo camelum descripsisset, Tharafahum ista verba dixisse. Versus vide apud Reisk. prolog. ad Tharafam p. 144. et cl. Vullersi Moallak-Tharaf. p. 3. Abu-Chbaidus dixit, proverbium significare, res permixtas et confusas esse.

١٨ قودوه بي باركا

18. Ducite eum, dum in genua procumbit, mecum!

Narrant, mulierem camelum in genua procumbentem conscendisse, et quum ei iumentum conscendere placeret, ista verba dixisse, quae proverbii loco de eo dicuntur, qui mollioris vitae consuetudinem haud nactus, molli vita utitur.

١٩ قَرِّبِ ٱلْحِمَارَ مِنَ ٱلرَّدْهَةِ وَلَا تَقُلْ لَهُ سَا

19. Prope accedere sine asinum ad foveam, in qua aqua restagnat et ne ei Sa dic!

Sa vox est, qua asinus increpatur vel ad aquam vocatur. In virum dicitur, qui rei, quam suscepit, gnarus est. Id est: Committe ei rem, et ne eum ob factum vituperes, quum eum recte agere videas.

٢٠ اقْلِبْ قَلَّابُ

20. Verte o convertens!

De vocis قلاب significatione dubito. Forma est similis formae جعار; sed in lexicis vocabulum non explicatur. In virum dicitur, qui vitium, quod commisit, reparat eo, ut id a significatione et ratione sua devertat. In codice Berolinensi et Pocockiano proverbium post proverbium 135 insertum est. Ohmari chalifae tribuitur; sed grammaticus Abu-l'Neda auctorem proverbii Ahdijjum ben-Djenab fratrem Sohairi appellavit. Scharaf-Aldinus hanc explicationem adtulit: يضرب للفصيح الذى يقلب لسانه فيضعه حيث شاء وقيل يضرب لمن تفرط منه سقطة فيتلافيها بقلبها الى غير معناها واصله ان زهير بن جناب الكلبى وفد على بعض الملوك ومعه اخوه عدى وكان عدى احمق فلما دخلا شكى الملك الى زهير علة نالت امه فقال عدى ايها الملك اطلب لها كمرة حارة فغضب الملك وامر بقتله فقال زهير ايها الملك انما اراد الكماة فانا نسخنها ونتداوى بها فى بلادنا فاسترد الملك فرد فقال زعم زهير انك اردت الكماة فقال اقلب قلاب انما اردت كمرة الرجال فعرف حمقه واطنه خلا سبيله

„De homine diserto adhibetur, qui linguam suam vertit, ut eam ubi velit, ponat. Alii dicunt, id adhiberi de viro, qui in sermone vitium, quod commiserit, mutato vocis sensu re-

paret. Proverbii originem talem fuisse narrant. Sohairus ben-Djenab Calbita regem, quem Nohmanum ben-Almondsir fuisse dicunt, adierat secum ducens fratrem suum Ahdium virum stupidum. Apud Sohairum quum rex matris suae morbum questus esset, Ahdius dixit: O rex, quaere ei penis caput (كَمْرَة) calidum! Quibus de verbis iratus rex eum occidi iussit. At Sohairus dixit: O rex: Is tuber terrae (كَمْأَة) significare voluit, quod in nostra regione calefactum medicamenti loco adhibemus. Tum rex imperavit, ut reduceretur et tum reducto dixit: Sohairus contendit, te tuber terrae dicere voluisse. At ille dixit: اقلب قلاب „Verte convertens“ Ego virorum penem significare volui. Tum eius stupiditatem cognovit eumque, quemadmodum puto, libere dimisit. conf. Samachsch.

٢١ قَدْ يَضْرُطُ ٱلْعَيْرُ وَٱلْمِكْوَاةُ فِي ٱلنَّارِ

21. Iam pedit asinus et instrumentum, quo uritur, in igne est.

Verba haec Ohrfuthahus ben-Ahrfadjah princeps gentis Hissan (هِزَّان) dixit. Eodem tempore, quo ille gentis Hissan princeps erat, Alhozainus ben - Nobait Ohclita gentis Ohcl (عكل) principatum tenebat. Utraque autem gens mutuis incursionibus se invicem vexabat, ita tamen ut gens Ohcl omnes, quos faceret, captivos occideret, gens Hissan omnes captivos dato pretio libere dimitteret. Vir autem gentis Hissan quum in camelo adveniens captivos dimittendi consuetudinem vidisset, multum homines vituperavit simul certiores eos faciens, quosdam e Gente Ohcl exiisse, ut camelos quaererent. Hos igitur captivos factos, quum magnum pretium solvere non possent, capite truncarunt. Gens autem Ohcl rei certior facta in fines gentis Hissan incursionis faciendae consilium cepit. Illi autem moniti in occursum iverunt. Vehementer pugnatum est. Multis vulneratis et

uno viro gentis Hissan occiso, gens Ohel in fugam, duobus captivis relictis, se convertit. Ohrfuthahus autem captivis dixit: Quisnam vestrum praestantior est, ut eum pro altero occidam; fortasse alter redimetur. Quum autem quilibet, alterum se praestantiorem esse dixisset, Ohrfuthahus ambos occidi iussit. Quum alter occisus esset, alter crepitum ventris emisit, quae res in causa erat, cur Ohrfuthahus ista verba proferret. Proverbium in virum dicitur, qui rei multum curae impendens timorem concipit, antequam res accidit. Abu-Ohbaidus dixit: Quando avarus rem dono dedit timore rei gravioris ductus, dicere solent: Iam asinus crepitum ventris emittit. Sunt autem, qui proverbii auctorem fuisse dicant Mosafirum ben-Abi Ahmru ben-Omajjah. Vir iste Ahtabahi filiae eum non reiicientis amore flagrabat. Puella autem ei dixerat: Parentes me tibi in matrimonium non dabunt, quod pauper es. Fortasse autem itinere ad regem facto opes tibi comparabis. Hiram igitur his verbis commotus profectus est. Accidit autem, ut tempore, quo ibi commoraretur, quidam Meccâ adveniret, et inter alia, Abu-Sofijanum Hindam in matrimonium duxisse narraret. Inde summa tristitia adfectus in morbum incidit. Alnohmanus eum uri iussit. Quum igitur medicus instrumenta in igne posuisset et unum eorum ei applicasset, rem videns unus ex Alnohmani asinis[1]) crepitum ventris emisit. Mosafirus hoc audiens ista verba dixit. Alii dicunt, medicum ventris crepitum emisisse.

٢٢ قَبْلَ عَيْرٍ وَمَا جَرَى

22: Ante asinum et quod cucurrit.

Id ést: Ante omnia. Dicitur: اول ذات et لقيته اول وهلة يدين nec non قبل عير وما جرى „Ante omnia (primum) ei occurri.“ Sed in explicanda voce عير interpretes non consentiunt. Dixit Abu-Ohbaidus: Quando vir nuntium rei

---

1) Verti quoque potest: Unus e barbaris Alnohmani.

adtulit, antequam id necesse iudicatum erat aut mentio rei factum erat, dicitur: فعل كذا وكذا قبل عـيـر وما جرى „Fecit hoc ante asinum et quod cucurrit.“ Dicunt, onagrum dictum esse, quia maiore cautione, quam caetera animalia, quae reti capiantur, utatur. Onager quoque caetera animalia celeritate cursus superat, ut eius celeritas in proverbii consuetudinem venerit. Dixit Alazmäihus, sensum eius esse: Priusquam onager currit. Alius quidam dicit, vocabulo effigiem in oculo i. e. لعبة (pupillam oculi) significari, ut id, quo moveatur, nictus s. intuitus sit. Oculi motum eius cursum esse, ut proverbii sensus sit: Priusquam nictat seu adspicit homo. In Samachscharii opere عين loco vocis عير in textu legitur. Eiusdem vero explicandi rationem, quum diversa sit, verbotenus adnotare placet: اى قبل انسان العين وجريه وهو حركته للنظر يضرب للمبكر يعنى أنه بكر قبل انتباه العيون وقيل هو حمار الوحش وهو اول غاد للرعى اى بكر قبل الحمار وذهابه الى المرعى ويجوز ان يكون ما موصولة بمعنى الذى ويكون المعنى قبل حمار الوحش وقبل ما جرى من ساير الحيوان وقيل يضرب مثلا للمخبر بلا استخبار ولا ذكر لما اخبر به وقيل جاء قبل عير وما جرى يريدون السرعة اى قبل لحظة العين„Id est: Ante pupillam oculi eiusque cursum, quo eius motus adspiciendi causa significatur. Adhibetur de mane veniente i. e. de eo, qui, antequam oculi evigilant, venit. Alii dicunt, onagrum significari, qui ante omnes ad pratum mane veniat i. e. mane venit ante asinum ad pratum venientem. Licet quoque voci ما significationem pronominis الذى qui tribuere, ut sensus sit: Ante onagrum et ante caetera animalia, quae currunt. Sunt, qui proverbium adhiberi dicant de nuntiante antequam interrogatus sit, nondum eius, quod nuntiavisset, mentione facta. Dicitur: جاء قبل عير وما جرى „Venit ante pupillam oculi et quod cucurrit“ quibus verbis celeritas significatur i. e. ante nictum

oculi." Poeta Alschammachus proverbium versui inserens dixit:

وتعدو القبصى قبل عير وما جرى ولم تدر ما بالى ولم أدر ما لها

„Currit cursu celeri ante asinum et quod cucurrit et nescivit, quinam animus meus esset, et nescivi, quid ei esset."

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 161. Legitur quoque القمصى.

٢٣ قد حيل بين العير والنزوان

23. Iam impeditus fuit onager ab impetu.

In Samachscharii libro قد omissum est. Verba haec, quae hemistichium metri Camil (p. 213.) sunt, Zachrus ben-Ahmru frater Alchansaae (conf. Hamas. ٢٨٨ sqq.) dixit. Narravit Tsahlabus: Zachrus ben-Ahmru incursionem in regionem gentis Banu-Asad ben-Chosaimah faciens omnes eius camelos ceperat. Gens ipsa in auxilium vocata cum praedatoribus, quos secuta erat, in loco Dsat-Atsal appellato concurrit. Isto in proelio Zachrus ab Abu-Tsauro Asadita lanceae ictu in latere vulneratus, sed non statim occisus diuturno morbo ex vulnere contabuit. Per anni spatium aegrotus, quum inde familia multam molestiam perciperet, uxorem suam, quae, quomodo maritus sese haberet, a muliere interrogata esset, audivit dicentem: لا حى فيرجى ولا ميت فينعى قد لقينا منه الامرين „Neque vivus est, ut speretur, neque mortuus, ut plangatur. (Conf. Cap. XXIII, 437.) Iam ex eo summam molestiam percepimus." Alii referunt, virum quendam uxorem Zachri, quae ex mariti morbo taedium cepisset, interrogasse: تباع الكفل „Num podex venditur? (erat enim pulchra et magnis coxis praedita mulier) eamque respondisse: نعم عما قليل „Certe! Brevi tempore." (I. e. matrimonium mecum ineundum erit mortuo

marito). Quae verba quum Zachrus audiret, iuravit, se, si vires haberet, eam antea in mortem praemissurum esse, et intranti uxori dixit: Da mihi gladium meum, ut videam, num manus mea eum tollere valeat. Rei autem perficiendae impar hos dixit versus:

أرى أمّ صخرٍ لا تملّ عيادتي ومَلّت سُلَيمى مضجعي ومكاني

فأيّ امرىءٍ ساوى بأمّ حليلةً فلا عاش الّا في شقا وهوان

أهمّ بأمر الحزم لو أستطيعه وقد حيل بين التير والنزوان

وما كنت أخشى ان أكون جنازةً عليك. ومن يغترّ بالحدثان

فللموت خيرٌ من حياةٍ كأنّها معرّس يعسوب برأس سنان

لعمري لقد أنبهت من كان نايمًا وأسمعت من كانت له أذنان

„Video matrem Zachri, quae taedio me visitandi non capitur, dum Solaima lecti mei et loci mei fastidiosa est. Quis autem vir putavit, aequalem esse uxorem matri? Is non vivet nisi vitam miseram et despectam. Cogito rem propositi, si eam perficere possim; sed onager ab impetu iam impeditus fuit (i. e. Non possum gladio occidere uxorem, quum vires mihi desint.) Non autem timebam, ne aegrotus tibi molestus essem; sed quis in fortunae casibus vana spe decipitur? Et profecto mors melior est, quam vita, quae tanquam pullum parvum cameli vendit principem pro cuspidis summa parte. (In vulnus suum, quo ei pereundum est, alludere videtur.) Per vitam meam! Tu (o uxor) excitasti dormientem et verba dixisti, quae aures habens audivit.“

Non multum post vitam exspirans ad latus montis Ahsib in propinquo oppidi Medinae sepultus est.

٢٤ قَرَارَةٌ تَسَفَّهَتْ قَرَارًا ...

24. Ovis ad stultitiam instigat oves.

Quod si in aquam aut lutum incidit ovis, ceterae eam sequi solent. Conf. Cap. XX, 63. In virum adhibetur, cui stulte loquenti adsentiunt homines. Almondserius dixit, legendum esse فرارة, ut proverbium significet, agnum ad matrem fugientem oves sequi.

٢٥ اَلْقِرْدَانُ حَتَّى ٱلْحَلَمِ

25. Ricini et adeo ricini parvi.

De eo dicitur, qui quamquam infimi ordinis homo est, ut tacere debeat, loquitur.

٢٦ اَلْقَرَنْبَى فِي عَيْنِ أُمِّهَا حَسَنَةٌ

26. Scarabaeus in oculis matris suae pulcher est.

Vocabulo قرنبى insectum scarabaeo simile longis pedibus praeditum punctis in dorso notatum significatur. Conf. Dj.

٢٧ قِيلَ لِلشَّقِيِّ هَلُمَّ إِلَى ٱلسَّعَادَةِ قَالَ حَسْبِي

مَا أَنَا فِيهِ

27. Dicebatur misero: Accede ad felicitatem! Dixit: Status meus mihi sufficit.

De eo dicitur, qui sorte misera contentus bonum relinquit et sincerum consilium non admittit.

٢٨ قَدْ يَدْفَعُ ٱلشَّرَّ بِمِثْلِهِ إِذَا أَعْيَاكَ غَيْرُهُ

28. Malum malo repellitur, quando aliud (remedium) non habes.

Cum proverbio congruum sensum poeta Alfindus expressit versibus, qui pag. 11. Hamasae leguntur.

٢٩ قَدْ قَلَيْنَا صَفِيرَكُمْ

29. Odimus sibilum vestrum.

Proverbii huius originem talem fuisse narrant. Mulier quaedam amatorem habens sibilo eius adventum cognoscebat, et tum erecto extra tentorium ano ei facultatem sui fruendi dabat. Quod quum filius eius intellexisset, consueto tempore amatoris sibilum imitans clavo ardente matris anum ussit. Quae res erat in causa, cur mulier postea sibilanti amatori ista verba diceret.

٣٠ إِنْقَضَبَتْ قُوَّى مِنْ قَاوِيَةٍ

30. Pullus avis ex ovo prodiit.

Huic proverbio idem sensus est quam proverbio C. II, 48. adnotato.

٣١ قَدْ أَفْرَخَ رَوْعُهُ

31, Iam animus eius pullos exclusit.

Curis et metu animus eius liber est. Dixit Alasharius, omnes, quos novi, lexicographi vocababulum روع, cum vocali Fatha enunciant praeter Abu-l'Haitsamum, id quod mihi Almondsirius narravit. Conf. XX, 66. Si vertis: „Pullos exclusit metus tuus", sensus esse videtur hic: Ut pullus ex ovo sic metus ex animo abiit, ut animus metu liber esset.

٣٢ قُرْبُ طِبٍّ

32. Propinqua est scientia.

Et legitur proverbium: قرب طبا. Voci autem طبا accusativi casus est eodem modo, quo vocem نعم accusativus sequitur. Proverbii originem sic describunt: Vir puellam in matrimonium duxerat. In eo, ut eam iniret, interrogavit: Num virgo an laesa es? Mulier proverbii verbis respondens indicare volebat, virum rem statim experturum esse. Eodem sensu dicunt: انت على المجرب „Tu in eo es, ut rem experiaris."

٣٣ . قَدْ صَرَّحَتْ بِجِلْذَانَ

33. Iam manifesta fuit in regione Djilsan.

Djilsan nomen regionis est propinquae Thajifo omnino aequabilis, ut omnis in ea res conspiciatur, quapropter proverbium de re omnino clara et manifesta dicitur. Conf. C. XII, 130.

٣٤ قَدْ بَيَّنَ ٱلصُّبْحُ لِذِي عَيْنَيْنِ

34. Iam clara facta est Aurora duos oculos habenti.

De re ab omni parte distincta et clara dicitur. Verbum بيّن hoc in proverbio significationem formae تبيين habet.

٣٥ قَدْ سِيلَ بِهِ وَهُوَ لَا يَدْرِي

35. Iam a torrente abreptus est, et ipse nescit.

Eodem sensu dicitur: قد سال به السيل وهو لا يدرى „Torrens eum abripuit et ipse nescit." De eo dicitur, qui inopinato in calamitatem incidit.

٣٦ اِقْدَحْ بِدِفْلَى فِى مَرْخٍ ثُمَّ شُدَّ بَعْدُ أَوْ أَرْخِ

36 Percute cum ligno arboris Difla lignum arboris March (ignis eliciendi causa); tum post firmiter liga aut laxa!

Legitur quoque اقدح بعفار او مرخ ثم شد ان شئت او ارخ „Percute cum ligno arboris Ahfar vel March; tum firmiter liga, si vis aut laxa! „Etiam sic legitur ارخ بيديك واسترخ ان الزناد من مرخ " Laxa manus tuas et laxus esto, nam ignitabulum ex ligno arboris March confectum est" i e, si ex eo ignem excutere vis, lente agas, nam illud lignum quam citissime ignem accendit. Almasenius dixit, ignitabulo aptissimum esse lignum arboris March, tum lignum arboris Ahfar, denique lignum arboris Difla. Alahmarus dixit: Proverbium hoc dicitur, quando virum turpem contra turpem incitas, et statim inter eos malum oritur. Ebn-Alahrabius autem dixit, adhiberi proverbium de generoso, quem ab aliis precibus non oporteat incitari, ut beneficia conferat.

٣٧ اَلْقَيْدُ وَالرَّتَعَةُ

37. Vinculum et cibi abundantia.

Ahmruus ben-Alzahik ben-Chowailid ben-Naufal ben-Ahmru ben-Cilab a gente Schabir ben-Hamdan captivus factus erat. Ibi bene habitus ex emaciato pinguis factus est. Postea fuga e vinculis liberatus quum a suis interrogatus esset de causa conditionis suae, ista dixit verba, quae in proverbii consuetudinem venerunt. Vir in proverbio cum camelo comparatus est, qui vinctus in prato libere pascitur et quod vult, consumit. De homine curis libero et commode vivente proverbium adhibetur. Scharaf-Aldin. Conf. Kam.

٣٨ قَدْ أَنْصَفَ ٱلْقَارَةَ مَنْ رَامَاهَا

38. Iam iuste egit erga gentem Karah, qui cum ea sagittarum iactu certavit.

Gens Karah orta ex familiis duorum filiorum Alhuni ben-Chosaimah, Ahdhal et Aldisch appellatorum, ante Mohammedem sagittarii celebres erant, postea Arabiam felicem habitabant. Nomen inde accepisse dicuntur, quod, quum Alschodachus[1] eos inter gentem Banu-Cananah distribuere vellet, congregabantur. Narrant, duos viros, quorum unus Karahita esset, occurrisse. Karahitam alteri proposuisse, ut aut lucta aut cursu aut sagittarum jactu certarent, et alterum sagittarum jactum elegisse. Dixisse autem Karahitam: Iuste egisti erga me! et hos protulisse versus:

قَدْ أَنْصَفَ ٱلْقَارَةَ مَنْ رَامَاهَا إِنَّا إِذَا مَا فِئَةٌ نَلْقَاهَا نَرُدُّ أُولَاهَا عَلَى أُخْرَاهَا

„Erga gentem Karah iuste egit, qui cum ipsa sagittarum iactu certat. Quotiescunque agmini occurrimus, primos eorum super postremos retrudimus.“

Metrum versuum Sarih est. c. l. m. p. 246.

Tum Karahitam alteri cor sagitta diffidisse. Ebn-Wafidus dixit, proverbii verba dicta esse in bello, quod inter gentem Koraisch et gentem Becr ben-Ahbd-Menaf ben-Cenanah gestum esset. Gens Karah cum Koraischitis erat. Cum his, qui sagittarii erant, altera hostium pars in pugna sagittarum iactu certabat. Dicere autem solebant Arabes انصفهم هاولاء „Hi iuste egerunt erga eos“, si opere et arte, quam tractabant, illis pares erant.

٣٩ قَبْلَ ٱلرِّمَاءِ تُمْلَأُ ٱلْكَنَائِنُ

---

1) Nomen الشداخ vario modo aut Alschodach aut Alschoddach aut Alschaddach enunciatur. Unus eorum erat, qui inter gentem Kodhaah et Kozajj de templo Caahbah iudicium ferebant.

39. Ante certamen iactus pharetrae implentur.

Poeta Rubahus dixit: قبل الرماء يملأ الجفير »Ante iactus certamen pharetra impletur.« Horum verborum metrum aut Redjes (conf. p. 230) aut Sarih est. conf. p. 246. Proverbii autem sensus est: Ante rem ipsam praeparatio fit. Conf. prov. 41.

٤٠ قَلَبَ لَهُ ظَهْرَ ٱلْمِجَنِّ

40. Obvertit ei dorsum clypei.

De eo dicitur, qui ex amico inimicus factus est. Haririus proverbio usus est. Conf. p. 230, 454. In opere Samachscharii sic legitur: قلبت له ظهر المجن.

٤١ قَبْلَ ٱلرِّمَاءِ يُرَاشُ ٱلسَّهْمُ

41. Ante iactum sagitta pennis instruitur.

Conf. prov. 39 Parandum est instrumentum ante usum.

٤٢ قَدْ رَكِبَ رَدْعَهُ

42. Iam sanguine suo vectus est.

Sic scholion: Dicitur: به ردع من زعفران او دم „In eo est sordes et vestigium croci aut sanguinis". De occiso autem dicitur: ركب ردعه „Suo sanguine vectus est," quando in faciem super sanguine prosternitur. Alii dicunt verborum ركب ردعه sensum esse: Intravit collum suum in ventrem suum, desumtum a verbis ارتدع السهم „Rediit, intravit cuspis sagittae in radicem suam."

٤٣ قَدْ أَلْقَى عَصَاهُ

43. Iam baculum suum proiecit.

Quievit finito itinere aut opere. Dixit poeta Djerir appellatus: ..

فَلَمَّا ٱلْتَقَى ٱلْحَيَّانِ أُلْقِيَتِ ٱلْعَصَا وَمَاتَ ٱلْهَوَى لَمَّا أُصِيبَتْ مَقَاتِلُهْ

„Quum gentes ambae occurrissent, baculus abjectus est et periit amor, quum eius loca mortem adferentia laesa essent.“[1]

Narrant, Abu-l'Abbaso Alsaffah, quum imperator salutatus orationem solitam habere vellet, e manu excidisse baculum, eumque, cui mali ominis res videretur, hunc dixisse versum:

فَأَلْقَتْ عَصَاهَا وَٱسْتَقَرَّتْ بِهَا ٱلنَّوَى كَمَا قَرَّ عَيْنًا بِٱلْإِيَابِ ٱلْمُسَافِرُ

„Proiecit baculum suum et suo loco substitit, quemadmodum iter faciens reditu laetatur.“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 162.

٤٤ قَشَرْتُ لَهُ ٱلْعَصَا

44. D corticavi ei baculum.

In sincero amore adhibetur. I. e. detexi ei intimas animi mei cogitationes. Et dicitur: اقشر العصا „Decortica baculum i. e. Palam inimicitiam ostende! In Samachscharii opere قشر له العصا „Decorticavit ei baculum“ legitur. conf. C. XXVIII, 157.

٤٥ قَتْلُ مَا نَفْسٍ مُخَيِّرُهَا

45. Occisio animae est electio eius.

Conf. prov. 63 Ahthäus ben-Muzihb narravit, duos viros communes opes habuisse. In duas partes quum unus eas dividisset, alteri eum dixisse: Elige! Alterum modo hanc modo illam portionem adspicientem utramque bonam esse putasse.

1) Amor comparatur cum animali, quod vulneribus mortem adferentibus laesum est. Metrum Thawil est p. 162.

Quod quum alter videret, ista eum verba dixisse, ut significare, se permittentem, ut alter eligeret, eius animam occidisse, quippe quum alter tanta cupiditate esset, ut utramque portionem habere vellet, neque aut unam aut alteram eligere posset. Vox ما supperflua est. Legitur quoque sic proverbium: قتل نفسا تخيرها „Occidit animam electio sua“ i. e. Quando ei, a quo rem tibi necessariam petis, arbitrium (imperium) tribuisti, ite sibi praefert: اى اذا جعلت الحكم الى من تسأله الحاجة حمل لك على نفسه

٤٦ قَدْ عَلِقَتْ دَلْوَكَ دَلْوٌ أُخْرَى

46. Situlae tuae altera situla adhaesit.

Proverbii huius originem fuisse dicunt, quod situla aquam haurientis quum in puteum demitteretur, cum altera situla eodem tempore demissa cohaereret, ut prior aquam haurire non posset. Proverbium significat, virum rem sibi necessariam acturum ab altero, qui idem perficere studeret, quominus rem suam ageret, impeditum fuisse. In Samachscharii codice قد علقت دلوك دلوا اخرى legitur.

٤٧ قَدْ نَهَيْتُكَ عَنْ شَرْبَةٍ بِٱلْوَشَلِ

47. Iam tibi interdixi, ne aquam paucam biberes.

Id est: Interdixi tibi, ne precibus vilem adires.

٤٨ قَلَّ خَيْسُهُ

48. Paucum sit eius lac!

Abu-Ahmruus dixit, vocabulum خيس lac significare. Dicitur quoque: قلل الله خيسه „Lac eius Deus paucum reddat!“ In Kamusi opere legitur: اقل الله خيسه

٤٩ قَدْ قِيلَ ذٰلِكَ إِنْ حَقًّا وَإِنْ كَذِبَا

49. Id iam dictum fuit, sive verum sit sive falsum.

Verba haec, quae versus metri Basith (p. 190) hemistichium sunt, dixisse narrant Alnohmanum ben-Almondsir Lachmitam Rabiaho ben-Sijad Ahbsitae, qui eius compotor et amicus esset. Quodam tempore Ahmirus ملاعب الاسنة (colluser cuspidum) cognominatus, Auhfus ben-Alahwaz, Sohairus ben Malic, Lebidus ben-Rabiah, Schammasus Fesarita et Kallabahus Asadita ad regem Alnohmanum iter fecerant. Lebidum autem, quia omnium minimus natu erat, apud camelos reliquerant. Rex eos honore adfecit, donec Rabiahus, qui auctoritate apud regem multum valebat, eos calumniatus erat. Summa igitur tristitia adfecti ad camelos redierunt totam rem Lebidum celaturi, quippe cuius mater e gente Ahbs oriunda, apud Rabiahum parentibus orbata educata esset. Sed Lebidus eorum tristitiam videns, precibus urgere eos non destitit, donec ei tristitiae causam patefecissent. Lebidus haec audiens, si ipsum ad regem duxissent, promisit, se regis animum ab Rabiaho omnino alienaturum esse. Relicto igitur Kallabaho Asadita apud camelos, cum Lebido ad regem reversi sunt. Introducti Alnohmanum invenerunt cum Rabiaho cibum matutinum sumentem. Lebidus, loquendi venia data, Rabiahi podicem lepra adfectum versibus describens regi tantum fastidium movit, ut statim cibo abstineret Rabiahum interrogans: Num tu talis es? Ille respondit: Non, per Deam Allat! Hic filius turpis (feminae) mentitus est. Sed dixit Alnohmanus: Cibi iam me fastidium cepit. Hac de causa Rabiahus iratus surrexit, et versibus regem lacessivit. Dixit autem, se non prius abiturum esse, donec rex miserit, qui inspectione illum mentitum esse cognosceret. Rex autem respondens hos dixit versus:

شَرِّدْ بِرَحْلِكَ عَنِّى حَيْثُ شِئْتَ وَلَا تُكْثِرْ عَلَىَّ وَدَعْ عَنْكَ ٱلْأَبَاطِيلَا

فَقَدْ رُمِيتَ بِدَاءٍ لَسْتَ غَاسِلَهُ مَا جَاوَرَ ٱلنِّيلَ يَوْمًا أَهْلُ إِيلِيلَا

قَدْ قِيلَ ذٰلِكَ إِنْ حَقًّا وَإِنْ كَذِبًا فَمَا ٱعْتِذَارُكَ مِنْ شَىْءٍ إِذَا قِيلَا

„Abeas a me cum iumento tuo, quo vis, neque multa mihi verba facias; sed omittas illas nugas! Iam tibi morbus objectus est, quem tu non abluis, quamdiu gens Ilil Nilum incolit. Iam dictum fuit id, sive verum sit sive falsum. Quomodo autem te de re excusare potes, quum dicta est."

Pluribus res narratur a de Sacyo conf. Notice sur le poete Lebid p. 114 sqq.

٥٠ قَدِ ٱتَّخَذَ ٱلْبَاطِلَ دَغَلًا

50. Vanum sibi tanquam silvam densam elegit.

Id est: Vanum sibi tanquam locum, quo effugeret, elegit. In eum dicitur, qui rebus vanis se omnino dedidit.

٥١ قَدْ أَحْزِمُ لَوْ أَعْزِمُ

51. Providus ét constans ego sum, si consilium ceperim.

Scholion proverbii verba sic explicavit: اى ان عزمت الراى فامضيته فانا حازم وان تركت الصوب وانا اراه وضيعت العزم لم ينفعنى حزمى كما قال سعد بن ناشب المازنى اذا هم القى بين عينيه عزمه ونكب عن ذكر العواقب جانبا „Id est: Si consilium capio, tum id exsequor, nam ego providus sum; sed si rectum facere omitto, dum id video, et consilium capere negligo, providentia mea nil mihi prodest, quemadmodum Sahdus ben-Naschib Masinita dixit: „Quum cura sollicitus est, ante oculos consilium suum

ponit, et latus a finis commemoratione deflectit." Versus metrum Thawil est. c. l. m. p. 161. et Hamas. p. ٣٢.

قَدْ بَلَغَ مِنْهُ ٱلْبُلَغِينَ ٥٢

52. Summa calamitate eum afflixit.

Vocabulum بلغ in proverbio significationem vocis مبلغ habere videtur, ut sensus sit: بلغ منه كل مبلغ „Ad summum terminum eius pervenit." Pluralis autem summam calamitatem designat. Conf. Kam. s. v. بلغ

قَدْ أُلْنَا وَإِيلَ عَلَيْنَا ٥٣

53. Iam nos reximus et alius nos rexit.

Narrant, proverbium hoc Sijadum in sermone publico habito dixisse. De viro experientia edocto adhibetur. Samachschar.

قَدْ حَمِيَ ٱلْوَطِيسُ ٥٤

54. Iam fervefacti sunt lapides rotundi.

Alazmäihus aliique dixerunt, vocabulo وطيس significari lapides rotundos, in quibus, quum fervefacti sint, nemo pedem ponat. De re gravi duraque proverbium adhibetur. Alii vocabulo وطيس fornacis significationem tribuerunt, et bellum vehemens et grave esse, proverbium significare dixerunt. Conf. Kam.

قَدْ تَقْطَعُ ٱلدَّوِّيَّةَ ٱلنَّابُ ٥٥

55. Iam camelus annosus desertum peragrat.

De sene dicitur, cui vires restant.

٥٦ اقتلوني ومالكا

56. Me occidite et Malicum!

Verba haec Ahbd-Allahus ben-Alsobair dixisse fertur. Manibus collo iniectis quum Ahbd-Allahus ben Alsobair cum Alaschtaro Alnachaï, cui Malicus nomen erat, pugnaret et uterque in terram procideret, Ahbd-Allahus istis verbis suos advocavit. De eo adhibetur proverbium, qui omni modo, esti ipse noxa adficiatur, alteri nocere vult.

٥٧ قد كان ذلك مرة فاليوم لا

57. Fuit illud una vice; sed hodie non (est).

Verba haec Fathimae filiae Morri, feminae Chotsahmiticae, tribuuntur. Eorum causam sic narrant: Ahbd-Almothallebus cum filio suo Ahbd-Allaho, ut eum cum Amina filia Wahabi ben-Ahbd-Manaf ben-Sohrah ben-Cilab matrimonio iungeret, advenerat. Ahbd-Allahus ad Fathimam, Meccae degentem, quae librorum studio eo pervenisset, ut in iuvenis facie prophetici muneris indicia cognosceret, transiit. Fathima istius honoris cupida ab eo postulavit, ut centum camelorum pretio dato rem cum ipsa haberet. Iuvenis autem rem facere recusans abiit; at post matrimonio cum Amina inito cupidine camelorum commotus rediit. Tum illa rem nolens ista verba dixit, quae in poenitentia criminis proverbii loco adhibentur.

٥٨ قصيرة عن طويلة

58. Brevis pro longa.

Abu-Alahrabius dixit, brevem dactylum, longam significare palmam. In abbreviando sermone proverbium adhibetur.

٥٩ قَقَمَ ٱللّٰهُ تَعَالَى عُصَبَهُ

59. Prehendat (contrahat) Deus eius nervos!

Ebn-Alahrabius aliique dixerunt, verborum sensum esse: Congregat Deus unam eius partem cum altera et contrahat eius nervos, ut loquendi modus derivatus sit a voce قمقام, qua exercitus in omnibus regionibus collectus, ut magnus sit, designatur. Kamusi auctor dixit, sensum esse: Colligat et contrahat eum vel eum in ricinorum parvorum potestatem tradat! Exsecrationi verba haec inserviunt, et quidem, ut Samachscharius dicit, contra iratum.

٦٠ أَلْقَوْمُ طَبُّونَ

60. Gens solertes sunt.

Alter proverbii legendi modus est: القوم ما اطبون „Gens multum gnari, solertes sunt.“ Vox ما hoc in proverbio superflua est.

٦١ أَلْقَوْلُ مَا قَالَتْ حَذَامِ

61. Verbum (verum) est, quod Hadsami dixit.

In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere proverbium sic explicatum est: Bello orto inter Alrajjanum, cuius filia Hadsami erat, et Ahthisum ben-Ihladj ben-Dsi-l'Djenah, uterque vulneribus adflictus e pugna ad exercitum rediit. Alrajjanus, qui pugnando imparem se sentiret, noctu et postero mane fugae se dedit. Quod videns Ahthisus equites eos insequi iussit. Qui adpropinquantes ad locum, ubi Alrajjani socii quieti indulgebant, aves Katha appellatas excitarunt. Quas quum versus locum castrorum volantes femina illa Hadsami adpellata conspexisset, socios suos de hostium adventu monuit. Socii monitum neglexe-

67. Ricinis eum liberavit, donec eum in potestatem redigeret (capistro iniecto).

A camelis desumtum proverbium in homines translatum est. Sensus est: Beneficiis eum decepit, ut in potestatem suam eum redigeret.

٦٨ قَيَّدَ ٱلْإِيمَانُ ٱلْفَتْكَ

68. Vinxit religio Mohammedica caedem inopinatam.

Proverbium hoc Mohammedi Arabum prophetae adscribitur. Sensus est. Impedivit religio Mohammedica, quominus alter alterum inopinato impetu aut dolo occideret.

٦٩ قَدْ أَصْبَحُوا فِي مَخْضِ وَطْبٍ خَاثِرٍ

69. Mane occupati erant agitando utre lactis crassi.

Id est: Re vana, futili occupati erant, nam e lacte crasso butyrum elici non potest.

٧٠ أَقْلِلْ طَعَامَكَ تَحْمَدْ مَنَامَكَ

70. Cibum paucum sume, ut somnum tuum laudabilem esse invenias!

In Samachscharii et Scharaf-Aldini opere legitur: اقلل طعاما تحمد مناما

٧١ قَدْ أَخْطَأَ نَوْءُهُ

71. A recto declinavit eius sidus ad occasum se vergens.

Vocabulum نـوء sidus significat ad occasum vergens,

dum in Oriente alterum ei oppositum oritur. Pluviam illo tempore exspectant Arabes. Hoc igitur proverbium significat, spe virum deiectum esse. Conf. Abulf. Ann. Tom. II. p. 156.

٧٢ اِقْشَعَرَّتْ مِنْهُ ٱلذَّوَايِبُ

72. Propendula eius coma erecta stetit.

Legitur quoque ذوايبه اقشعرت منه et اقشعرت منه شواته i. e. Erecta stetit eius cutis capitis. Alia denique lectio est الدوابر i. e. crines in capitis vertice. Et hi et illi propenduli crines nonnisi in summo terrore eriguntur, quapropter proverbium in timidum adhibent. Conf. Scharaf-Aldin. et Samachsch.

٧٣ أَقْصَتْهُ شَعُوبُ

73. Propinqua ei mors erat.

In summo periculo erat.

٧٤ أَقْصَرَ لَمَّا أَبْصَرَ

74 Destitit, quum vidisset

Abstinuit petendo, quum malum finem vidisset. Meid. De poenitentia adhiberi verba, quae Actsamus ben-Zaifi dixerit, ScharafAldinus retulit.

٧٥ قِيلَ لِلشَّحْمِ أَيْنَ تَذْهَبُ قَالَ أُقَوِّمُ ٱلْمُعْوَجَّ

75. Dictum fuit adipi: Quo abis? dixit: Curvum rectum reddo.

Id est: Pinguedo vitia occultat. In vilem, qui dives est et in honore habetur, dicitur.

runt praeter Daimâsum ben-Thsalim Alanzari, qui hoc versu recitato:

اذا قالت حذام فصدقوها فان القول ما قالت حذام

„Quando Hadsami loquitur, veracem eam habete, nam verba vera sunt, quae Hadsami locuta est.“[1])

ut castra moverent, socios commovit. Haec erat salutis causa. Dixit Ebn-Alcalbius: Proverbii auctor est Lodjaimus ben-Zahb, cuius uxor Hadsami erat. Haec quum de nocturno impetu suos commonefecisset, maritus ipsam hoc versu laudavit. Proverbio viri verbis fidem habendam esse declarant. conf. Meid. schol.

٦٢ قد اسمعت لو ناديت حيا

62. Iam effecisses, ut audiretur, si vivum allocutus esses.

In eum dicitur, qui adhortationem neque admittens neque intelligens cum mortuo comparari potest.

٦٣ قاتل نفس مخيلها

63: Occisor animae est id, quod ei videtur.

Dicitur يمضى فلان على المخيل »Quidam perseverat in re, quam sibi imaginatus est i. e. in re incerta et dubia et يمضى فلان على ما خيلت. Femininum autem referendum est ad nomen الخطة res, ut sit loco verborum يمضى فلان على الخطة التى خيلت اليه „Quidam perseverat in re (conditione), quam sibi imaginatus est.“ Hic vero proverbialis loquendi modus adhibetur de homine, qui rem, quae non existit, cupit. Legitur quoque sic proverbium: قاتل نفس مخيلتها „Occisor animae est eius arrograntia.“ Hoc autem proverbio superbia vituperatur. Conf. prov. 47. et Kam.

1) Metrum versus Wafir est. c. 1. m. p. 204.

٦٤ قَبْلَكَ مَا جَآءَ ٱلْخَبَرُ

64. Ante te nuntius advenit.

Vir quidam radicem laserpitii comederat, quae causa erat, cur foetentibus ventis familiae suae molestiam exhiberet. Postero mane, quum suos de cibo sumto certiores faceret, ista verba, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt, protulerunt. De eo proverbium adhibetur, qui rem, quam noscis, tibi nuntiat. Conf. Reisk. Miscell. med. pag. 21.

٦٥ قَبْلَ حَسَاسِ ٱلْأَيْسَارِ

65. Antequam prunis carnes imponunt aleatores.

Adhibetur ad festinationem in re significandam, quippe quum aleatores ludo finito carnes celeriter coquere et ad cibum parare soleant. Quapropter dicitur: لافعلن كذا قبل حساس الايسار "Profecto hoc faciam, antequam aleatores carnes assandas prunis imponunt i. e. quam celerrime.

٦٦ قُرِنَ ٱلْحِرْمَانُ بِٱلْحَيَاءِ وَقُرِنَتِ ٱلْخَيْبَةُ بِٱلْهَيْبَةِ

66. Coniuncta est repulsa cum pudore et frustratio cum timore.

Duo sunt proverbia, quae in Samachscharii opere vario colore distincta in codicibus Meid. scribendo coniuncta sunt, ita, ut unum esse videatur. Simili ratione dicunt: الحياء يمنع الرزق „Pudor prohibet victum quotidianum" (dum precibus non utimur. c. C. VI, 238) et الهيبة خيبة „Timor frustratio est."

٦٧ قِرْدَةٌ حَتَّى أَمْكَنَهُ

٧٦ قَدْ هَلَكَ ٱلْقَيْدُ وَأَوْدَى ٱلْمِفْتَاحُ

76. Iam periit vinculum, et clavis periit.

In rem dicitur, quae perdita reparari nequit, siquidem quando vinculum periit, clavis aperiendo non amplius inservire potest.

٧٧ ٱلِانْقِبَاضُ عَنِ ٱلنَّاسِ مَكْسَبَةٌ لِلْعَدَاوَةِ وَإِفْرَاطُ ٱلْأُنْسِ مَكْسَبَةٌ لِقُرَنَاءِ ٱلسَّوْءِ

77. Qui ab hominum consuetudine abstinet, is inimicitiam sibi comparat; qui hominum consuetudini nimium indulget, is pravos socios sibi parat.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi tribuuntur. Proverbium monet nos, ut mediam semper in rebus viam teneamus. Dixit poeta:

إِنْ كُنْتَ مُنْبَسِطًا سُمِّيتَ مَسْخَرَةً أَوْ كُنْتَ مُنْقَبِضًا قَالُوا بِهِ ثِقَلُ

وَإِنْ أُعَاشِرْهُمْ قَالُوا لِهَيْبَتِنَا وَإِنْ أُجَانِبْهُمْ قَالُوا بِهِ مَلَلُ

„Quod si audax lingua sum, appellor ludibrium, aut sum modestus, dicunt: In eo est tarditas; et si familiariter cum iis versor, dicunt: Propter verecundiam erga nos; sin vero eos evito, dicunt: In eo est fastidium.

Metrum versuum Basith est. c. l. m. p. 190.

٧٨ اِقْصِدِي تَصِيدِي

78. Intende, venaberis.

Qui quaerit, invenit. Proverbio ad quaerendum incitamur.

قَتَلَ أَرْضًا عَالِمُهَا ٧٩

79. Occidit terram gnarus eius.

Propria verbi قتل significatio esse dicitur, „vilem reddidit“, quemadmodum dicunt: قتل الخمر vile reddidit vinum aquâ admixtâ. Proverbii autem sensum hunc esse statuunt: „Virum scientia praeditum terram subigere posse, ut in proverbio scientiae laus sit.

قَتَلَتْ أَرْضٌ جَاهِلَهَا ٨٠

80. Occidit terra ignarum eius.

De eo dicitur, qui rem tractandam suscipit, cuius omnino ignarus est. Contrarium praecedentis proverbii est. In scholiis sic legimus: يضرب لمن يباشر امرا لا علم له بـه، واما قولهم قتل فلان فلانا فهو من القتال وهو الجسم فكانه ضرب واصاب قتاله كما يقال بطنه اذا اصاب بطنه „De eo adhibetur, qui suscipit rem, cuius omnino ignarus est; sed in eorum loquendi modo قتل فلان فلانا „Occidit quidem quendam“ verbum قتل a nomine قتال corpus derivatum est, quemadmodum dicitur بطنه „eius ventrem laesit.“ Nec vero silentio praetermittendum est, in codice Berolin. verba قتل فلان فلانا „occidit quidam quendam“ tanquam novum proverbium rubro colore distincta esse. Nec non Samachscharius hoc cum praecedente proverbio in unum contraxit. Idem auctor proverbia sic explicavit: Gnarus vias terrae noscit eamque peragrans non perit, dum ignarus ob ignorantiam suam perit. Observavit quoque esse, qui verbum cum Teschdido scribant et cum loquendi modo رجل مقتل „vir experientia edoctus et subactus“ cohaerere putent.

٨١ قَدْ تَذَبْذَبَ الْقَوْمُ

81. *Iam vacillavit gens.

Re perturbata si homines consilium capere nesciunt, proverbii verbis utuntur. Proverbium hoc omissa particula قد Pocockius in capite tertio ante proverbium 78 inseruit.

٨٢ قَدْ يُوتَى عَلَى يَدَىِ ٱلْحَرِيصِ

82. Iam avidus perit.

De viro dicitur, qui propter aviditatem in interitum irruit. Sic Meidanius. Samachscharius autem dixit, proverbium adhiberi de calamitatibus, quas avidus, etsi saluti operam det, cavere non posset.

٨٣ قَدْ كَادَ يَشْرَقُ بِٱلرِّيقِ

83. Paene saliva suffocatus est.

Vix e periculo mortis evasit. Tum quoque in eum dicitur, qui propter summum timorem vix verba proferre potest. Sic Samachsch. conf. doct. Bertheaui libr. p. 16.

٨٤ قَدْ يُوخَذُ ٱلْجَارُ بِذَنْبِ ٱلْجَارِ

84. Iam punitur vicinus ob crimen vicini.

Proverbium, quod tempore post Mohammedem ortum et ex versibus Alhacamii desumtum est, aut metrum Redjes aut metrum Sarih habet. Conf. l. m. p. 230 et 246.

٨٥ قَوْلُ ٱلْحَقِّ لَمْ يَدَعْ لِى صَدِيقًا

85. Verbum veritatis amicum mihi non reliquit.

Verba haec Abu-Dsarro adscribuntur.

٨٦ قَدْ يُمْتَطَى ٱلصَّعْبُ بَعْدَ مَا رَمَحَ

86. Conscenditur equus difficilis, postquam calcitravit.

Proverbium hoc simillimum ei est, quod C. XV, 10 legitur.

٨٧ قَامَةٌ تَنْمِي وَعَقْلٌ يَجْرِي

87. Statura corporis crescit et ingenium decrescit.

In eum dicitur, qui in pulchra corporis statura virtutibus internis caret. Dixit Abu-Nochailahus:[1])

مَا زَالَ مُذْ كَانَ عَلَى آسْتِ ٱلدَّهْرِ ذَا حُمْقٍ يَنْمِي وَعَقْلٍ يَجْرِي

„Non cessavit ex tempore antiquo stultus crescere, dum eius ingenium decrescebat".

Metrum Sarih est. c. l. m. p. 246.

٨٨ قَدْ يُدْرِكُ ٱلْمُبْطِئُ مِنْ حَظِّهِ

88. Iam potitur cunctans parte portionis suae.

Huiusce proverbii sensus contrarius est proverbio, quod C. I, 158. legitur.

٨٩ قَرْنُ ٱلظَّهْرِ لِلْمَرْءِ شَاغِلٌ

---

1) Duo erant viri cognomen hoc gerentes unus ad gentem Ohel (عكل), alter ad gentem Sahd pertinens, uterque carminum specie Redjes notus.

89. Tergi adversarius virum occupat.

Vocibus قرن الظهر „tergi adversarius“ is designatur, qui in bello a tergo viri venit.

٩٠ قَدْ كُنْتُ قَبْلَكِ مَقْرُورَةً

90. Iam fui ante te frigore adfecta.

Narrant, hyaenam e loco longinquo vidisse ignem et ad eum se convertentem modo ad ignem calefacti se gessisse, dum proverbii verba proferret. In eum dicitur proverbium, qui re laetatur, e qua nil boni percipit.

٩١ قَدْ رَكِبَ ٱلسَّيْلُ ٱلدَّرَجَ

91. Iam torrens viâ processit.

De eo dicitur, qui firmo cum proposito rem aggreditur. Legitur quoque sic: قد علم السيل الدرج „Iam scit torrens viam“ i. e. Modum scit, quo ei procedendum est.

٩٢ قَدْ طَرَّقَتْ بِبِكْرِهَا أُمُّ طَبَقٍ

92. Iam difficulter pariendo foetu suo primo infortunium laboravit.

Verbum طرق significat: Cum summa difficultate peperit, ut non leviter prodiret foetus. Vocabulum بكر foetum primogenitum significat, ام طبق testudinis et tum infortunii cognomen est. Proverbium significat, ex infortunii periculo fugam non esse. Qui autem primam verbi formam admittunt, ii noctu veniendi significationem ei tribuunt. I. e. Infortunium noctu rem adtulit inconsuetam, gravissimam.

٩٣ قِيلَ لِلْبَغْلِ مَنْ أَبُوكَ قَالَ ٱلْفَرَسُ خَالِي

93. Dictum fuit mulo: Quis pater tuus est? Dixit: Equus avunculus meus est.

In eum dicitur, qui permiscendo inter se res turbat.

قَدْ عَرَفَتْنِي سِيرَتِي وَأَطَتْ ٩٤

94. Iam agendi modus me novit et propitius fuit.

De eo adhibetur, qui in nos propitius et misericors est.

قَدْ فَقَّكَ وَفَرِجَ ٩٥

95. Iam pendula mandibula praeditus erat et distantibus maxillis.

Proverbium hoc senem decrepitum designat. Verbo فرج aut prima (media Kesre) aut secunda in proverbio forma tribuuntur, sensu proverbii immutato. Conf. Djeuh. s. فكك

قَدْ وَقَعَ بَيْنَهُمْ حَرْبُ دَاحِسٍ وَٱلْغَبْرَاءِ ٩٦

96. Iam incidit inter eos bellum Dahis et Alghabra appellatum

Verbis hisce significant, gentem in malum incidisse, quod longum tempus duraret, bellum enim Dahis et Alghabra appellatum per circiter quadraginta annos a gente Ahbs contra gentem Fesarah et Dsobjan gerebatur. Dixit Almofadhdhelus: Dahis equi nomen erat Kaisi ben-Hadsimah Ahbsitae et Alghabra nomen equae erat Hodsaifahi ben-Badr Fesaritae. Tempore autem ante Mohammedem Hodsaifahus princeps Maahdditarum erat. Belli illius gravissimi, quod per multos annos horum equorum causa inter Ahbsitas et Fesaritas gerebatur causa haec erat: Vir quidam e gente Ahbs Kirwaschus ben-Honajj appel-

latus cum Hamlo ben-Badr fratre Hodsaifahi de equis Dahis et Alghabra, dum ille Dahisum praestantiorem, hic Alghabram praestantiorem esse contenderet, ita ut uterque decem camelos pignoris loco daret, certamen inierat. Hanc vero ob rem, quum Kirwaschus cum Kaiso colloqueretur, hic malum eventum praevidens rem dissuasit; at, quum ille rem necessariam factam esse diceret, ad Hamlum ben-Badr se contulit dicens, se pro socio pignus depositurum esse. At Hamlus ben-Badr fastu elatus, se, nisi illos decem camelos adduxisset, pignus depositurum esse, negavit et quum hac de causa iratus Kaisus viginti camelos esse dixisset et Hamlus, imo triginta, dicere perrexisset, dum unus semper augeret alterius numerum, a Kaiso usque ad centum numerus auctus est. Deponebatur autem illud constitutum pignus apud Ghallakum aut Ghallaki filium, virum e gente Banu-Tsahlebah ben-Sahd. Kaisus Hamlo eligendi ius in tribus rebus constituendis concessit, ita ut, si alter primum diceret, alteri duae res constituendae essent Hamlus dicendi initium concessit Kaiso et hic, ut spatium cursus centum sagittarum iactibus definiretur, constituit. Hamlus tempus et locum (مضمار), ubi ad cursum praeparabantur et terminum loci (ميطان), ubi ad cursus certamen emittebantur, elegit. Tum cursus spatium constituebatur. Erat finis cursus fovea in colle a naturâ facta, ubi aqua pluvialis restagnabat, Dsat-Olizad appellata, initium cursus a loco, cui nomen non est, faciendum erat. Equus autem, qui primus ad illam foveam bibendi causa, siti enim antea adfecti erant, accesserat, victoriam reportasse putabatur. Hamlus autem cibum Hais (حيس) appellatum cum situlis in collis angustiis (postea شعب الحيس eadem de causa appellatis) sociis latentibus miserat, ea conditione ut, si Dahis appellatus equus alterum cursu praecessisset, illum a scopo

1) Per quadraginta dierum spatium meliore pabulo aliti in hippodromo exercebantur, ut si pinguefacti essent, graciles et ad cursum apti fierent.

repellerent. Quum vero equi dimissi apparerent, Hamlus dixit: Te vici o Kaise; Kaisus autem respondit: بعد اطلاع ايناس „Post apparationem (est) cognitio conf. C. II, 110 conf. C. X, 11. Quum equi in terra dura currerent, Hamlus iterum dixit: Te vici o Kaise! et Kaisus respondit: Lente! iam currunt in terra dura (conf. X, 11). Quum vero equi in fine cursus essent, Dahisus alterum praecessit, qua de causa Kaisus dixit: جرى المذكيات غلاب „Cursus equorum robustorum victoriae certamen est“ Conf C. V, 1. Tempore autem, quo equus apud illos in angustiis collis latentes viros adveniebat, unus eorum Sohairus appellatus prosiliit et equum Dahis ab illa fovea cursus scopo repulit. Hanc rem vituperans Kaisus ben-Sohair hos dixit versus:

كما لاقيت من حمل بن بدر   واخوته على ذات الاصاد

هم فخروا على بغير فخر   وردوا دون غايته جوادى

„Quomodo mihi factum est a Hamlo ben-Badr eiusque fratribus ad locum Dsat-Olizad. Illi gloriam super me expetiverunt sine gloriae causa, et equum meum generosum a scopo repulerunt“.

Tum Kaisus a Chodsaifaho victoriae pretium postulavit. At Chodsaifahus dixit: Te decepi. Dixit autem Kaisus: ترك الخداع من اجرى من مائة „Is reliquit deceptionem, qui a centum sagittae iactuum spatio cursum incipit“ (c. C. III, 5). Is autem, apud quem certaminis pignus depositum erat Hodsaifaho dixit: Kaisus vicit, num igitur iubes me ei certaminis pignus tradere. Tsahlabita, quum Chodsaifahus annueret, ei certaminis pignus tradidit. Postea autem Ahrcäus ben-Ohmairah et patruelis eius e gente Fesarah in causa erant, cur Chodsaifahum facti poeniteret, et mitteret filium suum Abu-Kirfahum, qui victoriae pretium a Kaiso reposceret. Abu-Kirfaho, qui Kaisum domi non invenit, eius uxor dixit: De Kaisi absentia tibi gaudeo. Filius

rediens patri ista verba dixit. Nihilominus tamen remissus a Kaiso occisus est. Re peracta homines caedis pretium pro occiso Chodsaifahi filio centum gravidas camelas ad Chodsaifahum adduxerunt. Chodsaifahus pretium accipiens camelos familiaribus suis tradidit, ut ibi foetus eniterentur. Tum Malicus ben-Sohair, qui Kaisi frater erat, cum femina e gente Fesarah matrimonium iniens in loco Allokathah, qui propinquus Alhadjiro erat, commorabatur. Huiusce rei certior factus Hodsaifahus filii sui occisi ulciscendi causa istum virum occidit. In istam caedem dixit Ahntarahus:

لِلّٰهِ عَيْنَا[1] مَنْ رَأَى مِثْلَ مَالِكٍ   عَقِيرَةَ قَوْمٍ إِنْ جَرَى فَرَسَانِ

فَلَيْتَهُمَا لَمْ يَجْرِيَا نِصْفَ غَلْوَةٍ   وَلَيْتَهُمَا لَمْ يُرْسَلَا لِرِهَانِ

„Oh! per Deum! quis unquam sicut Malicus ciulatum vidit gentis, si duo equi currunt. Utinam ii non cucurrissent per dimidium sagittae iactus, et utinam ii ad cursus certamen non fuissent emissi“!

Hoc ob factum gens Banu-Djasimah ad Hodsaifahum venerunt, ut nomine familiae Malici ben-Sohair illas camelas, quae tanquam caedis pretium datae essent, reposcerent. Chodsaifahus consilium Sinani ben-Abi Haritsah Masinitae sequens nonnisi matres, pullos natos retinens, reddere volebat. Tum gens Banu-Ahbs et cum iis foederata gens Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfan ad locum Dsu-l'Moraikib contra Fesaritas, quorum princeps tum temporis Hodsaifahus ben-Badr erat, profectae sunt. Occidit isto die Arthathus, unus e familia Banu-Machsum, quae ad gentem Banu-Ahbs pertinebat, Auhfum ben-Badr, Antharahus autem Dhamdhamum aliosque. In hoc proelium Ahntarahus dixit:

وَلَقَدْ خَشِيتُ بِأَنْ أَمُوتَ وَلَمْ تَكُنْ لِلْحَرْبِ دَائِرَةٌ عَلَى ٱبْنَيْ ضَمْضَمِ

---

1) Loquendi modus لله عينا, nisi fallor, admirationem exprimit similem verbis لله درم. Versuum metrum Thawil est conf. l. m. p. 162.

الشاتمَىْ عِرْضى ولَمْ أَشْتُمْهُمَا وَالنّاذرين اذا لَمْ الْقَهُمَا دَمى

انْ يفعلا فلقدْ تركتُ اباهُما جزرَ السّباعِ وكلّ نسرٍ قشعمِ

„Iam timueram, ne morerer, dum bellum non fuisset adversum filiis duobus Dhamdhami, qui honorem meum laedebant a me non laesi et, licet eis non obviam veneram, sanguinem meum vovebant. Ne illud facerent (timebam); sed iam reliqui (in proelii campo) eorum patrem tanquam ferarum escam omnisque vulturis annosi".[1]

et tum

وَلَقَدْ عَلِمْتَ اذا ٱلْتَقَتْ فرسانُنا بلوى ٱلْمُرَيْقِبِ أَنَّ ظَنَّكَ أَحْمَقُ

„Et iam scivisti, quum equites nostri ad arenas tenues Almoraikibi occurrissent, opinionem tuam esse falsam".

Gens autem Banu-Dsobjan ista clade adflicta duce Hodsaifaho ben Badr copiis collectis contra gentem Banu-Ahbs eiusque socios Banu-Ahbd-Allah ben Ghathfan, quorum princeps Alrabiahus ben-Sijad erat, profecta est. In valle Dsu-Hosan appellata utraque pars occurrit. Fugatos Ahbsitas persequentes Dsobjanitae ad locum Almoghaikah (aliis Ghikah ويقال بغيقة) appellatum adsecuti sunt. Ibi, nisi talionis pretium solvissent, hostes delendos esse dixerunt. Rabiahus ben-Sijad pugnandum esse duxit, Kaisus autem liberorum pignore dato hostium animos placare suasit. Convenit pacto, ut liberi Sobaiho ben-Ahmru Tsaghlebitae traderentur. Post Sobaihi mortem ab eius filio Malico Hodsaifahus, eius avunculus, obtinuit, ut sibi liberi traderentur. Traditos ad aquam Aljahmorijjah, quae in valle Bathn-Nachl erat, adduxit. Ibi familias occisorum convocavit et singulos adolescentes pignori datos sibi tanquam sagittae scopum posuit. Singulum quemque autem patrem vocare

---

1) Conf. Antarae Moall. ed. Willmet. p. 47 sq. text. Versuum metrum Camil est. c. l. m. p. 212.

iussit. Tum omnes sagittis petivit et occidit. Contra eos autem, qui eodem die sagittarum iactu non occisi erant, postero mane crudele factum iteravit, donec omnes deleti essent. Harum rerum irâ accensi Ahbsitae eos in isto loco versantes oppresserunt. Duodecim viri occidebantur, inter quos Malicus et Iasidus Sobaihi filii et Ahracijjus ben-Ahmirah erant. Tum congregatis copiis ad latus loci Alhabah (الهباءة) appellati, qui in superiore parte vallis Dsu-Hosan erat, die fervido usque ad meridiem pugnatum est. Solis aestus pugnantes separavit. Hodsaifahus, cuius interiora femora in equitando summo calore laesa erant, ut balneo membra refrigerarentur, cum sociis in puteum, qui apud locum Alhabah erat, descenderat. Kaisus eorum statum divinans cum sociis advenit. Isto die Hodsaifahus, Malicus ben-Badr, Alharitsus ben-Auhf ben-Badr, et Hamlus ben Badr occisi sunt. In Hodsaifaho autem ut exemplum statuerent, eius testiculos amputatos ei in os ingesserunt, eius autem linguam in podicem indiderunt. Gens autem Ghathfan caedem Hodsaifahi aegre ferens omnibus copiis collectis Ahbsitas invadere statuit. Gens Ahbs videns, se tantis copiis resistere non posse, in regionem Iemamah migrandi consilium cepit, ibi enim habebat avunculos gentem Ahblah, quae filia Alduli filii Honaifahae, matris Rewahahi erat. Venerunt igitur ad Ketadahum ben-Maslamah. Ibi quum parvum temporis spatium commorata esset gens, ob verba, quae Kaisus praesente Ketadaho de cranio protulisset, Ketadahus timorem concipiens, eam abire iussit. Castra igitur moventes in regionem Hodjr ad gentem Banu-Sahd ben-Said Menat ben-Tamim profecti sunt. Sed gens Banu-Sahd Aldjaunum regem Hodjri spe praedae, ut gentem Ahbs inopinato impetu cum copiis suis opprimeret, excitavit. Quam rem quum rex se peracturum esse promisisset, quidam ex Sahditis cognatam, quae viro ex Ahbsitis nupta erat, de re certiorem fecit, et haec Kaisum monuit. Kaisus initio noctis, ut feminae gentis et robustiora pecora, relictis ignibus inter viliora impedimenta, proficiscerentur, imperavit. Equites autem ad locum Alfaruk appellatum, qui

spatio dimidii diei a loco Suk-Hodjir remotus erat, disposuit, ut, persequentes regis copias et Sahditas pugnâ retinerent. Pugnabatur, donec feminae Ahbsitarum itinere longo abiissent. Sic e periculo liberati ad gentem Banu-Dhabbah pervenerunt. Contenderunt autem, Malicum ben-Becr ben-Sahd et Ahbsum duos esse fratres ex eadem matrè natos. Gens autem Banu-Dhabbah, quae antea quam congregata erat, a gente Tamim semper adfligebatur, cum Ahbsitis incursionem in regionem gentis Banu-Hentselah fecit. Inde quum vir gentis Ahbs feminam ad gentem Banu-Hentselah pertinentem secum abduceret, vir quidam e gente Dhabbah, illam feminam solis ardore summopere adflictam, ut linguam exereret videns, Ahbsitam, ut eam leniter tractaret, rogavit. Ahbsita autem interrogans alterum, num misericordia eius adfectus esset, quum alter Certe! respondisset, cuspidem lanceae in eius anum direxit, ut mulier gentem Banu-Hentselah in auxilium vocaret. Dhabbita autem hanc ob rem Ahbsitam occidit. Quae res in causa erat, cur et inde abirent in Syriam profecturi. Sed a gente Banu-Ahmir legatis missis ad foedus cum ipsis faciendum invitabantur. Foedus igitur cum Moahwijjaho ben-Schecl pepigerunt. Sed versibus satyricis Ahbd-Allahi ben-Hammam poetae gentis Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfan, secundum alios Alnabeghahi Dsobjanitae commoti et inde abierunt et ad gentem Banu-Djahfar ben-Cilab pervenerunt. Cum his degebant usque ad diem pugnae à loco Aldjebelah appellatae. Causa separationis haec erat: Vir quidam e gente Banu-Ahbs occiderat Ebn-Aldjaunum, quem Auhfus ben-Alahwaz libertate donaverat. Hanc ob caedem iratus Auhfus gentem Banu-Djahfar, ut Ahbsitas opprimeret, incitabat. Quod audientes Ahbsitae cum Rabiaho ben-Korth uno e gente Banu-Abi-Becr ben-Cilab foedus fecerunt.

Tempore autem, quo Ahbsitae apud gentem Banu-Ahmir degebant, Dsobjanitae in illam gentem die Schahwah (شهواء) appellato alioque die incursionem fecerant. Isto die Thalhahus ben-Sinan Kirwaschum ben-Honajj captivum fecit. Interrogatus, quis esset, se Tsaurum ben-Ahzim

Albaccai esse dixit, sed mulier e gente Ahbs oriunda, quae advenientem Kirwaschum cognovisset, marito suo rem patefecit. Maritus Choraimum ben-Sinan fratrem Thalhahi certiorem fecit. Kirwaschus se a muliere e gente Ahbs oriunda cognitum esse audiens dixit: رب شر حملته عبسية „Saepe mulier ad gentem Ahbs pertinens malum tulit", quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Kirwaschus autem Hizno traditus occidebatur. Degebant autem Ahbsitae cum gente Banu-Ahmir usque ad tempus, quo gens Banu-Ahmir in gentem Banu-Dsobjan incursionem fecit. Isto enim tempore frater Hanbadhi Dhabbabitae a viro Dsobjanita captivus factus erat. Hic tempore nundinarum Ohcatsi Iudaeo oenopolae, uni ex incolis Taimaae in custodiam traditus erat Iudaeus domum revertens captivum, quem inter uxores suas invenerat, castravit, quae res mortis causa erat. Rem audiens Hinbizus gentem Banu-Ahbs adiit, dicens, gentem Ghathfan fratrem suum occidisse, se igitur ab Ahbsitis caedis mulctam petere. Kaisus respondit: Manus mea cum manu vestra est contra gentem Ghathfan, sed Iudaeus captivum cum uxore sua invenit. Hinbizus autem dixit: Et si ventus eum occidisset, profecto vobis mulcta danda esset. Haec audiens Kaisus dixit genti suae: Date mulctam et ad gentem vestram ite, nam mors inter gentem Ghathfan melior est, quam vita inter gentem Banu-Ahmir. Tandem utraque pars continuis proeliis fatigata ad pacem propensa erat. In loco Kathan (قطن) duo filii Bagidhi Ahbs et Dsobjan pacis componendae causa convenerunt. Ibi quum Hozainus ben-Dhamdham patris necem ulturus, ut iuramento suo satisfaceret, Baihanum occidisset, non multum aberat, quin tota res irrita fieret; Ahbsitae enim dixerunt, se non esse pacem facturos, quamdiu mare lanam irrigaret. Sed tandem, postquam Charidjahus ben-Sinan filium suum ad fratrem occisi duxerat et ducentos camelos[1] pro filio occiso ei solvere promiserat,

1) Centum solvebat; diminuebat dimidio pretium religio Islamitica.

pax, cui componendae praepositi erant Auhfus et Mahkalus filii Sohaihi ben-Ahmru e gente Thahlebah, composita est.

٩٧ قَدْ وَنَى طَرَفَاهُ

97. Iam debiles sunt eius duae extremitates.

Vocabulo الطرفان duae extremitates penem et linguam aut os et anum designant. Verbis hisce debilem, rei perficiendae imparem designant. Cecinit poeta Alnedjaschi appellatus:

وإنَّ فُلَانًا وَالْإِمَارَةَ كَالَّذِى وَنَى طَرَفَاهُ بَعْدَ مَا كَانَ أَجْدَعَا

„Quidam et principatus ei similes sunt, cuius duae extremitates debiles sunt, postquam mutilatae erant“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 162.

٩٨ قُدَّتْ سُيُورُهُ مِنْ أَدِيمِكَ

98. Resecta sunt eius lora ex corio tuo.

Dixit Abu-l'Haitsamus, lora, quae ex coriis duobus resecta sunt, inter se differunt, ex uno corio resecta diversa esse non possunt. Dixit poeta:

وَقُدَّتْ مِنْ أَدِيمِهِمْ سُيُورِى

„Et resecta sunt ex corio eorum mea lora“.

Hemistichium metri Wafir est. p. 204. Proverbium de duabus rebus aequalibus adhibetur.

٩٩ أَقَرَّ صَامِتٌ

99. Confessus est tacens.

De eo dicitur, qui interrogatus tacet, is enim tacendo

rem confirmare videtur. Simili ratione dicitur: سكوتها رضاها „Silentium eius (feminae) est eius consensus“.

١٠٠ القرّ في بطون الابل.

100. Frigus in ventribus camelorum est.

Dicunt القرّ frigus esse, pro ذهاب القرّ abitus frigoris, quia veris tempore, quo camelae parere solent, simul cum partu frigus abit.

١٠١ قريحة يصدى بها المقرّح

101. Puteus recens fossus, ad quem fodiens sitit.

Vocabulo قريحة puteus recens, in quo aqua apparet significatur. In eum dicitur, qui in colligendis opibus se fatigans earum fructum non percipit.

١٠٢ قرون بدن ما لها عقاء

102. Cornua ibicum annosorum, quibus cuspides non sunt.

١٠٣ قد ضاق عن شحمته الصفاق

103. Iam peritonaeum eius nimis angustum est, quam ut adipem eius capiat.

De eo dicitur, qui tantas divitias habet, ut eas bene tenere et tueri non possit; nec non eum proverbium significat, qui arcana occultare non potest.

١٠٤ قمقامة حكّت بجنب البازل.

104. Parvus ricinus scabit latus cameli nonum annum agentis (i. e robusti).

In debilem, vilem dicitur, qui fortem, potentem laedit.

١٠٥ أَقْرَفَ عَيْنًا وَٱلنِّجَارُ مُذْهَبٌ

105. Ignobili stirpe patris est quoad substantiam, dum radix (seu origo) deaurata est.

Verbo اقرف equum aut hominem genere ignobili, sc. ex patre vili, licet mater Arabicae originis esset, natum esse significant. In eum dicitur, qui generosa stirpe oriundus verbis et factis turpem se esse ostendit.

١٠٦ قَرْمٌ مُعَرًّى لِلْجَنْبِ مِنْ سِدَادٍ

106. Admissarius nobilis, cuius latera libera sunt a funibus contortis.

Vocabulum قرم admissarium nobilem, qui geniturae causa comparatus est, significat. Huius latera et dorsum ab ulceribus libera sunt, ut funes contorti, quibus ulcera sanandi causa obturantur, non opus sint. Proverbium virum generosum vitiorum expertem designat.

١٠٧ الأَقْوَسُ الأَحْنَى مِنْ وَرَائِكَ

107. Incurvum dorsum habens, per terram prorepens pone te est.

Proverbium hoc a venatore, qui dorso incurvo per terram prorepens ferae insidiatur, derivatum esse videtur. Dicitur in virum, qui rem tractat, quae mala ei minatur Ut caveat proverbii verbis monetur.

١٠٨ قَدْ جَانَبَ ٱلرَّوْضَ وَأَهْوَى لِلْجَرَلِ

108. Iam evitavit pratum, et ad loca lapidosa tetendit.

In eum dicitur, qui bonum relinquens malum eligit. Similis ratio proverbio est: تجنب روضة واحال يعدو „Evitavit pratum et currens advenit" conf. III, 10. 35.

١٠٩ أَقِيلُوا ذَوِى ٱلْهَيْئَاتِ عَثَرَاتِهِمْ

109. Remittite virtute praeditis leviora peccata!

Loco verborum ذوى الهيات praediti formis, qui virtute praediti esse dicuntur, legitur ذوى الهنات possessores rerum parvarum i. e. ii, quorum peccata aut pauca aut leviora sunt.

١١٠ اِسْتَقْدَمَتْ رِحَالَتُكَ

110. Praecessit sella tua.

Vocabulo رحالة sella corio confecta ligno carens, qua in celeri cursu utuntur, significatur. Proverbium in hominem dicitur, qui socio malum inferre festinat. Conf. Dj. s. قدم. Samachscharius dixit, proverbium ab eo desumtum esse, quod sella non bene ligata vacillaret et praecederet, et adhiberi de eo, qui terminum suum transgrederetur. In Scharaf-Aldini opere استقدمت رحالته legitur. Idem dixit, proverbium adhiberi de viro, qui alterum contumeliis et pravo sermone laedere properet. Comparari viri sermonem cum sella non bene ligata, qua dorsum vulneraretur. Legitur quoque استقدمت راحلته „Praecessit eius iumentum".

١١١ قَدْ تُؤْذِينِى ٱلنَّارُ فَكَيْفَ أَصْلَى بِهَا

111. Iam ignis mihi nocet; et quomodo eius fervorem sustineo.

Proverbium significat, rem nobis ingratam esse, ut eam videre aut tolerare nolimus.

١١٢ قَالَتِ ٱلنَّغْلَةُ لَا أَكُونُ وَحْدِى

112. Dixit corruptio corii in depsendo: Non sum sola.

Proverbium in scholiis sic explicatum est: النغل فساد الاديم واصله ان الضائنة ينتف صوفها وهى حية فاذا دبغوا جلدها لم يصلحه الدباغ لانه قد نغل ما حواليه يضرب للرجل يقال فيه خصلة سوء اى لا تنفرد هذه الخصلة بل تقترن بها خصال اخر „Vocabulum نغل significat corruptionem pellis. Huiusce proverbii origo est, quod ovibus, dum vivae sunt, lana evellitur, nam, quum corium concinnatur, coriarius lanam, partibus circumstantibus corruptis, aptare non potest. De viro adhibetur, in quo indoles prava est. I. e. Ista indoles sola non est, sed cum ea indoles aliae coniunctae sunt“.

١١٣ قَدْ بَلَغَ ٱلشِّظَاظُ ٱلْوَرِكَيْنِ

113. Iam pervenit lignum parvum per ansas traiectum ad coxas.

Vocabulo شظاظ lignum parvum designatur, quod per duorum saccorum ansas traiicitur, ut eo nexi sint in iumenti dorso. Adhibetur igitur proverbium in re, quae ultra fines suos transgressa est. conf. C. II. 9. V, 50.

٤١١ قَدْ أَوْضَعْتَ مُنْذُ سَاعَةً

114. Iam ad celerem gressum incitasti inde a momento.

De eo dicitur, qui dum rem perficere differebat, non amplius in perficiendo cunctatus est.

١١٥ قد تخرج الخمر من الضنين

115. Iam prodit vinum ex cado.

Interdum ex avaro donum elicitur.

١١٦ قد يمكن المهر بعد ما رمح

116. Iam subigitur equuleus, postquam calcitravit.

De eo dicitur, qui obedit, postquam refractarius fuerat.

١١٧ قصارى المتمنى الخيبة

117. Extremum optantis est frustratio.

In eum dicitur, qui absurdam et impossibilem rem optat.

١١٨ قرينك سهمك يخطى ويصيب

118. Socius tuus est sagitta tua, quae scopum modo non ferit, modo ferit.

Proverbium nos monet, ut amicis non nihil concedamus, siquidem sagittis nostris similes sint.

١١٩ اقبح هزيلين الفرس والمراة

119. Turpis esse puta duos emaciatos, equum et mulierem!

Narrant Ahmruum ben-Allaits copias, quibus stipendia distribuerentur, lustrasse. Videns equitem equum emaciatum habentem dixit: Hi pecuniam meam accipientes po-

dices uxorum suarum pinguefaciunt. Eques quidam autem dixit: Si princeps uxoris meae podicem vidisset, profecto! podicem iumenti mei pinguem esse putasset. Tum ridens princeps donum ei dari iussit dicens: Eo pinguefac equum et uxorem! Hoc in loco codex L. proverbium 20 inseruit; sed neque hoc neque antecedens suo loco est.

Forma comparativi.

١٢٠ أَضْعَفُ مِنْ بَرْوَقَةٍ

120. Debilior, quam planta Barwakah appellata.

Nomen plantae debilis est, cuius rami facillime franguntur. Scharaf-Aldinus et Samachscharius, nec non codex Lugdun. habent مــن برِوقة. Dixit poeta Djerir:

كَأَنَّ سُيُوفَ ٱلتَّيْمِ عِيدَانُ بَرْوَقٍ إِذَا نُضِيَتْ عَنْهَا لِحَرْبٍ جُفُونُهَا

„Quasi gladii gentis Altaim sunt ligna Barwaka, quando ad bellum e vaginis extrahuntur.“

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 162. conf. prov. اضعف من بروقة

١٢١ أَقْوَدُ مِنْ ظُلْمَةَ

121. Magis lenocinium exercens, quam Thsilmah.

Mulier ista ad gentem Hodsail pertinebat. conf. Kam.

١٢٢ اقوى مِنْ نَمْلَةٍ

122. Robustior, quam formica.

Sic dicitur, quia formica pro corporis parvâ staturâ magna onera portat.

١٢٣ أَقْصَرُ مِنْ غِبِّ ٱلْحِمَارِ وَأَقْصَرُ مِنْ ظَاهِرَةِ ٱلْفَرَسِ

123. Brevior, quam adaquatio asini alternis diebus; brevior, quam adaquatio equi quovis die.

Dicitur quoque: اقصر من ظماء الحمار „Brevior, quam sitis asini". Asinus sitim diutius ferre non potest, quam uno die praetermisso; equo autem quovis die potus praebendus est. Hisce autem diversis nominibus diversi gradus sitis et potus praebendi appellantur. Quovis die si potus praebetur ظاهرة, alternis diebus (seu tertio die) غب, quarto die ربع, tum خمس, tum سدس, tum سبع, tum ثمن, tum تسع, denique decimo die عشر appellatur. Arabes autem, die quinto si potus praebendus camelis est, hanc sitim اشام الاظماء „infelicissimam sitim" appellarunt, quod aestatis tempore per maius temporis spatium sitis a camelis ferri non potest.

١٢٤ أَقْضَى مِنَ ٱلدِّرْهَمِ

124. Negotium melius perficiens, quam drachma.

In meo codice درهم, in Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus الدرهم legitur et sic in codice B. et L. Hoc proverbium ex poetae versu desumtum esse dicunt:

لَمْ يَسرِذُوا لِحَاجَةٍ فِى حَاجَةٍ أَقْضَى مِنَ ٱلدِّرْهَمِ فِى كَفِّهِ

„Non cunctati sunt ob rem necessariam in re necessaria magis negotium perficientes, quam drachma in eius manu".
Versus metrum Redjes est. c. l. m. p: 230.

١٢٥ أَقْطَعُ مِنْ جَلَمٍ وَأَقَدُّ مِنْ شَفْرَةٍ

125. Magis amputans, quam falcula; magis secans, quam scalprum sutorium.

Et illud prius proverbium ex versu poetae derivatum esse censent:

أَقَدُّ لِنُعْمَاكَ مِنْ شَفْرَةٍ وَأَقْطَعُ فِى كُفْرِهَا مِنْ جَلَمْ

„Gratiam tuam magis dissecans, quam scalprum sutorium et in ingratitudine sua magis secans, quam falcula.
Metrum versus Motakarib est. c. l. m. p. 281.

١٢٦ أَقْوَدُ مِنْ مُهْرٍ

126. Ductilior, quam equuleus.

Comparativi forma اقود a significatione passiva derivanda est. Proverbium autem inde ortum esse dicitur, quod equuleus, quum ducitur, praecurrit. Scharaf-Aldinus autem dixit, proverbii sensum esse: „Difficilior ductu, quam equuleus".

١٢٧ أَقْوَدُ مِنْ ظُلْمَةٍ

127. Melior leno, quam tenebrae.

Sic dictum est, quia tenebrae omnes res occultant. Arabes dicere solent: لقيته حتى وارى الظلام كل شخص ولقيته حتى يقول اخوك امر الذئب „Ei occurri ea conditione, ut omnes personas tenebrae occultarent et ei occurri, ut diceret: Num frater tuus (est) an lupus? Conf. prov. 121.

١٢٨ أَقْوَدُ مِنْ لَيْلٍ

128. Melior leno, quam nox.

Hoc ex poetae versu derivatum est:

لَا تَلْقَ إِلَّا بِلَيْلٍ مَنْ تُوَاصِلُهُ فَٱلشَّمْسُ نَمَّامَةٌ وَٱللَّيْلُ قَوَّادُ

„Ne obviam veni nisi noctu ei, quocum te coniungere cupis, nam sol delator est, at nox bonus leo"

Metrum versus Basith est. conf. l. m. p. 190.

١٢٩ أَقْذَرُ مِنْ مِعْبَاةٍ

129. Spurcior, quam pannus, quo mulier menstruum sanguinem excipit.

Conf. Cap. XXVII, 127.

١٣٠ أَقْفَطُ مِنْ تَيْسِ ٱلْبَيَّاعِ

130 Saepius insiliens coitus ergo, quam hircus Albajjahi.

Conf. Cap. III, 153.

١٣١ أَقْفَطُ مِنْ تَيْسِ بَنِي حِمَّانَ

131. Saepius insiliens coitus ergo, quam hircus gentis Banu-Himman.

Conf. prov. اغلم من تيس بنى حمان C. XIX, 54.

١٣٢ أَقْرَشُ مِنَ ٱلْمُجَبِّرِينَ

132. Plus lucrantes (mercaturam exercentes), quam fracturas ossium reparantes.

Qui cognomen المجبرون Fracturas ossium reparantes ducebant, Abu-Ohbaidahus, quatuor viros fuisse dixit: nempe filios Ahbd-Menafi ben-Kozajj, Hàschimum, Ahbd-Schamsum, Naufelum et Almothallebum, per quos, quotiescunque Koraischaitis stella occidit, Deus eorum fracturam reparavit. Hac autem de causa illud cognomen acceperunt. Saepius enim quum reges adirent, ab his clientelâ pro Koraischitis donabantur. Haschimus a regibus Syriae donatus est, ut in Syriam et confinia Graeciae proficisci possent, Ahbd-Schemsus ab Abyssiniae rege clientelâ donatus est, ut in Abyssiniam iter facerent, Naufelus autem a rege Persarum, ut in Persidem et Iracam migrarent, denique Almothallebus a regibus Himjaritarum, ut in Arabiam felicem se conferrent.

١٣٣ أَقْرَى مِنْ زَادِ ٱلرَّكْبِ

133. Saepius hospitio excipiens, quam viri cognominati commeatus iter facientium.

Ebn-Alahrabius contendit, hoc Koraischitis proprium proverbium fuisse. Tres inter Koraischitas viri, Mosafir ben-Abu-Ahmru ben-Omajjah, Abu-Omajjah ben-Almoghirah et Alaswad ben-Almothalleb ben-Asad ben-Ahbd-Alussa illud cognomen acceperunt, quod, illis simul cum aliis iter facientibus, aliorum nemo commeatum secum portabat.

١٣٤ أَقْرَى مِنْ حَاسِي ٱلذَّهَبِ

134. Saepius hospitio excipiens, quam aurum sorbens.

Aurum sorbens cognomen erat viri Koraischitae Ahbd-Allahi ben-Djadahn Taimitae. Cognomen autem illud accepisse dicitur, quod poculis aureis uteretur.

١٣٥ أَقْرَى مِنْ غَيْثِ ٱلضَّرِيكِ

135. Saepius hospitio excipiens, qnam vir cognominatus pluvia pauperis.

Proverbium hoc genti Rabiah proprium erat. Cognomen autem illud gerebat Ketadahus ben-Maslamah Hanifita.

١٣٦ أَقْرَى مِنْ مَطَاعِيمِ ٱلرِّيحِ

136. Saepius hospitio excipiens, quam viri, qui vento flante homines cibabant.

Viros, qui cognomen مطاعيم الريح „Vento flante cibantes" gerebant, quatuor fuisse, quorum unus patruus Abu-Mihdjani Altsakafita esset, Ebn-Alahrabius dixit. Abul'Neda autem dixit: Isti viri erant Cenanahus ben-Ahbd-Ialil Tsakefita, patruus Ebn-Mihdjani et Lebidus ben-Rabiah eiusque pater. Quando ventus Eurus (صبا) flabat, quo tempore pabuli inopia magna esse solebat, viri isti cibare homines solebant.

١٣٧ أَقْرَى مِنْ أَرْمَاقِ ٱلْمُقْوِينَ

137. Saepius hospitio excipiens, quam viri, qui extremi vitae spiritus pauperum cognominabantur.

Abu-l'Iakthsanus dixit, tres illos viros fuisse Caahbum, Hatemum et Haremum.

١٣٨ أَقْرَى مِنْ آكِلِ ٱلْخُبْزِ

138 Saepius hospitio excipiens, quam vir panem edens cognominatus.

Proverbium genti Tamim proprium erat. Ahbd-Allahus ben-Habib Ahnbarita illud cognomen gerebat. Unus e gente Banu-Samrah suo tempore gentis Banu-l'Ahnbar principatum tenebat. Ista gens glorians dicere solebat: E nostrorum numero est panem edens et is, qui aves in tutelam recepit i. e. Tsaurus ben-Schahmah Ahnbarita. Dactylos non amans illud cognomen accepit.

١٣٩ أَقَلُّ مِنْ وَاحِدٍ وَمِنْ أَوْحَدَ وَمِنْ تِبْنَةٍ فِي لَبِنَةٍ وَمِنْ لَا شَيْءٍ فِي ٱلْعَدَدِ وَفِي ٱللَّفْظِ مِنْ لَا

139. Paucior quam unus; quam unicus; quam particula straminis in latere; quam nihil in numero; et quam non in verbo.

١٤٠ أَقْصَرُ مِنْ حَبَّةٍ وَمِنْ أَنْمُلَةٍ وَمِنْ فِتْرِ ٱلضَّبِّ وَمِنْ إِبْهَامِ ٱلضَّبِّ وَمِنْ إِبْهَامِ ٱلْحُبَارَى وَمِنْ إِبْهَامِ ٱلْقَطَاةِ وَمِنْ زُبِّ نَمْلَةٍ

140. Brevior, quam granum unum; quam extremitas digiti pulposa; quam intervallum inter lacertae ungulas; quam pollex lacertae;

quam pollex avis Katha; quam membrum virile formicae.

١٤١ أَقْطَفُ مِنْ نَمْلَةٍ وَمِنْ ذَرَّةٍ وَمِنْ قَرِيحِ ٱلذَّرَّةِ وَمِنْ حَلَمَةٍ وَمِنْ أَرْنَبٍ

141. Magis scabens (carpens), quam formica; quam parva formica; quam parvus fetus formicae parvae; quam parvus ricinus; quam lepus.

Dubito, num voci اقطف in omnibus proverbiis eadem significatio tribuenda sit. In lepore esse potest: „propinquiore gressu incedens", quemadmodum Scharaf-Aldinus vocem explicat. Leporem, quum pedes anteriores breves habeat, celeriter adscendere dicit, ut eam fugientem nonnisi canes anterioribus pedibus brevibus, id quod laudi in canibus habetur, cursu assequantur. In caeteris autem proverbiis scabendi significatio magis convenire videtur, siquidem اقطع من الحلم „Magis amputans, quam parvus ricinus" dicatur.

١٤٢ أَقْبَحُ أَثَرًا مِنَ ٱلْخُتَّانِ وَمِنْ قَوْلٍ بِلَا فِعْلٍ وَمِنْ مَنٍّ عَلَى نَيْلٍ وَمِنْ تِيهٍ بِلَا فَضْلٍ وَمِنْ زَوَالِ ٱلنِّعْمَةِ وَمِنَ ٱلْغُولِ وَمِنَ ٱلسِّحْرِ وَمِنْ خِنْزِيرٍ وَمِنْ قِرْدٍ

142. Foedior (turpior) vestigio; quam excrementa alvi[1]); quam verbum sine facto; quam exprobratio beneficii; quam superbia sine excellentia; quam finis opulentiae; quam daemon; quam praestigiae; quam sus; quam simia.

١٤٣ أَقْسَى مِنْ صَخْرَةٍ وَمِنَ ٱلْحَجَرِ

143. Durior quam petra; quam lapis.

١٤٤ أَقْرَبُ مِنَ ٱلْبَعْثِ وَمِنْ حَبْلِ ٱلْوَرِيدِ وَمِنْ عَصَا ٱلْأَعْرَجِ

144. Propinquior, quam resurrectio[2]); quam arteria colli; quam baculus claudi

Sic dicitur, quia claudus baculum non deponit aut abiicit.

١٤٥ أَقْطَعُ مِنَ ٱلْبَيْنِ

145. Magis resecans, quam separatio.

١٤٦ أَقْصَدُ مِنَ ٱلْيَدِ إِلَى ٱلْفَمِ

146. Magis directus, quam manus ad os.

١٤٧ أَقْتَلُ مِنَ ٱلسُّمِّ

---

1) Haec mihi voci الحدثان videtur significatio tribuenda.

2) Legitur quoque من البغت „quam res inopinata."

147. Magis necans, quam venenum.

١٤٨ أَقْفَرُ مِنْ أَبْرَقِ ٱلْعَزَّافِ وَمِنْ بَرِّيَّةِ خُسَافٍ

148. Vastior, quam Abrako-l'Ahssaf; quam desertum Chosafi.

Scharaf-Aldinus dixit, Abrako-l'Assaf nomen arenae esse in ditione gentis Asad, Sarwado propinquae, a daemonibus habitatae. Kamusi autem auctor, nomen aquae esse dixit in regione gentis Asad. Esse in via inter Hammanat-l'Darradj et Bathn-Alnachl, a quo loco ad locum Altharf et inde Medinam via ducat. Aquam illam isto in deserto vasto sitam esse necesse est. Chosaf nomen deserti in Syria inter Sawadjir et Bales longitudine sex parasangarum esse, Abu-l'Neda tradidit. Auctor Kamusi dicit, desertum esse inter Syriam et Hidjasi provinciam.

١٤٩ أَقْدَمُ مِنَ ٱلْبُرِّ

149. Antiquior, quam triticum.

Triticum primum semen, quod terrae traderetur, fuisse putant. Scharaf-Aldin.

١٥٠ أَقْبَحُ مِنْ جَهْمَةٍ قَفْرَةٍ

150. Foedior, quam mulier austerum vultum habens et emaciata.

Proverbia recentiora.

١٥١ قُلِ ٱلنَّادِرَةَ وَلَوْ عَلَى ٱلْوَالِدَةِ

151. Dic rem singularem et si esset contra matrem.

١٥٢ قَيِّدُوا ٱلْعِلْمَ بِٱلْكِتَابَةِ

152. Vincite scientiam scripturâ!

١٥٣ قَيِّدُوا نِعَمَ ٱللّٰهِ تَعَالَى بِٱلشُّكْرِ

153. Vincite beneficia Dei optimi maximi gratiis!

١٥٤ قَبْلَ ٱلسَّحَابِ أَصَابَنِي ٱلْوَكْفُ

154. Ante nubem stillicidium me adfecit.

١٥٥ قَبْرُ ٱلْعَاقِّ خَيْرٌ مِنْهُ

155. Sepulcrum inobsequentis erga parentes melior ipso est.

١٥٦ قَدْ يَخْرُجُ مِنَ ٱلصَّدَفَةِ غَيْرُ ٱلدُّرَّةِ

156. Iam prodit e concha alia res, quam unio.

١٥٧ قَدْ يُقْدِمُ ٱلْعَيْرُ مِنْ ذُعْرٍ عَلَى ٱلْأَسَدِ

157. Iam asinus terrore impulsus contra leonem procedit.

١٥٨ قَدْ يُهْزَلُ ٱلْمُهْرُ ٱلَّذِى هُوَ فَارِهٌ

158. Iam macer est equuleus, qui alacer est.

١٥٩ قَدْ خَلَعَ عِذَارَهُ وَرَكِبَ رَأْسَهُ

159. Iam exuit fraeni lorum genas cingens et vectus est capite suo.

In Djeuharii opere verbis خلع عذاره significatio „seducere studuit" tributa est; sed mihi potius „obedientiam exuit" significare videtur. Posterior proverbii pars significat: Suam voluntatem secutus est.

١٦٠ قَدْ عَبَرَ مُوسَى ٱلْبَحْرَ

160. Iam transiit Moses mare.

Hoc dicitur, si quis summas gratias persolvit; sed silentio praetereundum non est, in codice Berol. et Poc. legi اذا بلغ غاية السكر „si quis ad summam ebrietatem pervenit".

١٦١ قَدْ جَعَلَ إِحْدَى أُذُنَيْهِ بُسْتَانًا وَٱلْأُخْرَى مَيْدَانًا

161. Iam unam aurem suam hortum fecit, alterum campum (circum, Meidan).

De eo dicitur, qui adhortationes non admittit.

١٦٢ قد تعود خبز السفرة

162. Iam adsuefactus est pani commeatus itineris.

Experientia edoctus est.

١٦٣ قد نام مع الصوفية ونام تحت حصر الجامع

وضرب بالجراب وجه المحراب

163: Iam dormivit cum Sophis et dormivit sub storeis templi magni et percussit scorteo sacco faciem loci in templo Mihrab appellati.

Mihrab in templo locus est, ubi stat antistes et Meccam versus respiciens in precibus faciendis praeest. In codice Berol. legimus proverbium hocce praecedenti simile esse; sed fortasse tria proverbia sunt.

١٦٤ قد صار من سقط الجند

164. Iam viliori parti supellectilis exercitus accensendus est.

In iuvenem imberbem, qui barbatus evasit, dicitur.

١٦٥ قد جعل احدى يديه سطحا وملا الاخرى

سلحا

165. Iam fecit unam manum tectum et alteram merda implevit.

In impudicum dicitur.

١٦٦ قَدْ أَفْلَحَ ٱلسَّاكِتَ ٱلصُّمُوتُ

166, Iam prosperum fuit tacenti silentium.

١٦٧ قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ شَرِيفَةٌ وَلَسْتَ مِنْ رِجَالِ آلِ يا سِينْ

167. Dic: Is Deus unicus, generosus est et tu non eris e numero virorum, qui in capite Corani يس inscripto describuntur.

In capite يس inscripto, tricesimo sexto, improbi et increduli descripti sunt. In codicibus Meidanii proverbium hoc vario modo scriptum legitur. Cod. Lugd. قل هو الله احد شريفة وليست من رجال يا سين; cod. Berol. قل هو الله احد شريفه ولست من رجاال ياسين cod. meus قل هو الله احد شريفة وليس من رجال ال يا سين cod. Pocock. قل هو الله احد شريفة وليس من رجال يس. Praetuli in voce لست codicem Berol., nam caeterorum aut ليس aut ليست legendi modum non intelligo. Vocabulum ياسين duae litterae يا et سين sunt, quibus vox يس composita est, شريفة loco vocis شريف positum esse puto.

١٦٨ قُطِعَتِ ٱلْقَافِلَةُ وَكَانَتْ خَيِّرَةً

168. Oppressa est a praedonibus iter facientium cohors, quae fuit optima.

١٦٩ ، قِلَّةُ ٱلْعِيَالِ أَحَدُ ٱلْيَسَارَيْنِ

169. *Parvus numerus familiae est una opulentiarum duarum*

Id est: Una opulantia in eo consistit, ut divitias habeat, altera, ut parvus sit familiae numerus.

١٧٠ قَدِّرْ ثُمَّ اقْطَعْ

170. Defini, tum amputa!

١٧١ قَدْ بَرَّ فَسَنَّ

171. Iam convaluit, tum acuit.

Dubito, me ista verba recte vertisse. Fortasse voci سن eadem significatio, quam اسن „annosus fuit" tribuenda est; sed codices Berolinensis et Pocockianus habent قلم برأسين „Calamus scriptorius biceps". Utrum rectum sit, dicere non ausus sim, quippe quum inter recentioris aevi proverbia in libris neque unum neque alterum reperiatur. De sufficiente proverbii verba dicuntur.

١٧٢ قَدِّمْ خَيْرَكَ ثُمَّ أَيْرَكَ

172. Praemitte bonum tuum, tum veretrum tuum!

١٧٣ قَدْ ضَلَّ مَنْ كَانَتِ الْعُمْيَانُ تَهْدِيهِ

173. Iam erravit is, quem caeci ducebant.

I. e. in via, ubi non facile errari potest.

١٧٤ قَدْ تُبْلَى الْمَلِيحَةُ بِالطَّلَاقِ

174. Pulchra interdum repudio adfligitur.

١٧٥ قَدْ يُتَوَقَّى ٱلسَّيْفُ وَهُوَ مُغْمَدٌ

175. Iam timetur gladius, etsi in vagina reconditus est.

١٧٦ قَدْ يَسْتَرِثُّ ٱلْجَفْنُ وَٱلسَّيْفُ قَاطِعٌ

176. Iam efficitur, ut vagina attrita sit, quum gladius secans est.

١٧٧ قَلَمُهُ لَا يَرْعُفُ إِلَّا بِٱلشَّرِّ

177. Calamus eius scriptorius nonnisi malum emittit.

Sic quoque Burchhardtius in libro: Arabic proverbs p. 158.

١٧٨ قَدِ ٱسْتَقْلَعَ ٱلْعُودُ فَٱقْلَعْهُ

178. Ligni evellendi tempus adest; id igitur evelle!

Vox استقلع significat: Optat ut evellatur, evellendi tempus adest.

١٧٩ ٱلْقَصَّابُ لَا يَهُولُهُ كَثْرَةُ ٱلْغَنَمِ

179. Lanium ovium multitudo non terret.

In codice Berol. B. كثرة الاغنام legitur.

١٨٠ ٱلْقَاصُّ لَا يُحِبُّ ٱلْقَاصَّ

180. Narrator non amat narratorem.

١٨١ ٱلْقُلُوبُ تُجَازِي ٱلْقُلُوبَ

181. Animi animis retribuunt.

١٨٢ . أَلْقَلْبُ طَلِيعَةُ ٱلْجَسَدِ

182. Animus est corporis excubias agens exercitus.

Id est: Animus corpus custodit, tanquam excubias agens exercitus.

١٨٣ أَلْقَلَمُ أَحَدُ ٱلْكَاتِبَيْنِ

183. Calamus est unus duorum scribarum.

١٨٤ أَلْفِتْنَةُ يَنْبُوعُ ٱلْأَحْزَانِ

184. Bellum civile fons tristitiae est.

Loco vocis الفتنة codex Lugd. القنية „res, quae acquiritur“ habet.

١٨٥ . أَلْقُبْحُ حَارِسُ ٱلْمَرْأَةِ

185. Turpitudo est custos mulieris.

١٨٦ أَلْإِقْدَامُ عَلَى ٱلْكِرَامِ مَنْدَمَةٌ

186. Audacia contra nobiles est res poenitentiae.

Loco vocis مندمة codex Berol. مذمة „res vituperio digna“ habet.

١٨٧ أَلْقَوْمُ أَخْيَافٌ كَقَزَعِ ٱلْخَرِيفِ، وَإِبِلِ ٱلصَّدَقَةِ

187. Gens diversi generis homines sunt, ut parvi cameli autumni et cameli decimarum.

Quemadmodum illi diversi sunt, sic gentes.

١٨٨ اِقْطَعْهَا مِنْ حَيْثُ رَكَّتْ

188. Amputa illam, ubi tenuis est!

Vulgus dicit رقت. Codex Pocock. habet اقلعها „Evelle eam".

١٨٩ قَدْ نَرَاكَ فَلَسْتَ بِشَيْءٍ

189. Iam te videmus et tu nihili es.

De falso gloriante dicitur.

Caput XXI.

Littera Caf.

كَانَ كُرَاعًا فَصَارَ ذِرَاعًا

1. Fuit pars tibiae tenuior et factum est *brachium*.

Vocabulum كراع partem tenuiorem tibiae in ovibus et bobus significat. Proverbium de eo dicitur, qui ex vili potens factus est. Narrant Abu-Musám Alaschahri hoc proverbio de quadam gente usum esse.

٢ كَانَ عَنْزًا فَاسْتَتْيَسَ

2. Fuit capra et factus est hircus.

Idem est sensus, quam praecedenti. In Kamusi opere استتيست العنز „Capra hircus evenit" legitur.

٣ كَانَ حِمَارًا فَاسْتَأْتَنَ

3. Fuit asinus et mutatus est in asinam.

Sensus est praecedentibus contrarius. Sic in Samachscharii libro. In Meidanii autem scholiis legitur: Hoc autem revera non fit; sed sensus est, eum fuisse robustum et petiisse, ut debilis esset vel debilem e! petiisse, ut robustus esset. Verbi autem استأتن significatio est: „Petiit, ut asina esset“.

٤ كَانَ جُرْحًا فَبَرَأَ

4. Fuit vulnus et tum sanatum est.

Narrant, quendam amicum ipsi carissimum, quem morte amisisset, summa tristitia adfectum luxisse, tum vero a lugendo abstinuisse, ut alii mirantes, quaenam causa esset, eum interrogarent. Eum proverbii verba dicisse.

٥ كَانَتْ بَيْضَةَ ٱلدِّيكِ

5. Fuit ovum galli.

Rem semel tantum accidentem significat. Proverbium Baschscharus versui inseruit dicens:

قَدْ زُرْتِنِي زَوْرَةً فِي ٱلدَّهْرِ وَاحِدَةً ثَنِّي وَلَا تَجْعَلِيهَا بَيْضَةَ ٱلدِّيكِ

„Iam una vice per temporis longum spatium me visitasti. Repete et ne eam (visitationem) ovum galli fac!“

٦ كَانَتْ وَقْرَةً فِي حَجَرٍ

6. Fuit fissura in lapide.

Calamitas (nam supplendum est المصيبة calamitas) fuit fissura in petra. In virum dicitur, qui calamitatem fortiter fert, ut eius vestigia multa non remaneant.

٧ كَانَتْ لَقْوَةً لَاقَتْ قَبِيسًا

7. Fuit camela celeriter concipiens, quae admissario bono occurrit.

Vocabulum قبيس eum admissarium significat, qui statim camelas praegnantes reddit. Proverbium celerem fratrum consensum in amore spectat. Legitur صادفت eiusdem significationis loco vocis لاقت, qui legendi modus in Firuzabadii Djeuhariique opere reperitur conf. s. r. قبس et لقى.

٨ كَأَنَّمَا قُدَّ سُيُورُهُ ٱلْآنَ

8. Est ac si lorum eius nunc resectum esset.

Id est: Est ac si eius adolescentia hoc momento incepisset. De eo dicitur, cuius adolescentia per longum temporis spatium non mutatur.

٩ كَأَنَّمَا أُنْشِطَ مِنْ عِقَالٍ

9. Est ac si liberatus esset vinculo pedis et brachii.

انشوطة est nodus facile solvendus. Inde verbum انشط derivatur, cuius significatio est: Fecit talem nodum et eum solvit. Vocabulum autem عقال significat vinculum, quo pes cameli ad brachium adligatur. Proverbium a camelo desumtum, qui illo vinculo celeriter soluto libere abire potest, in virum translatum est, qui e periculo liberatus celeriter surgit. conf. Dj. s. نشط.

١٠ كُلُّ شَيْءٍ مَهَهٌ مَا خَلَا ٱلنِّسَآءَ وَذِكْرَهُنَّ

10. Omnis res levis est praeter uxores et earum mentionem.

Legitur مهه et مهاه, quae voces rem nullius momenti significant. Meidanius posteriorem vocem usus frequentioris esse observavit. Proverbii sensus est: Omnem rem perferre potest vir praeter mentionem, quae uxorum suarum fit. Meidanius in proverbio pulchri significationem quoque admittit. Kamusi auctor vani باطل significationem voci tribui posse contendit i. e. omnis res vana; futilis est, aut propositi قصد i. e. omnis res propositum est etc. Silentio praetereundum non est, in codice Lugdun. مهة et مهاة esse, in codice Berol. مهه et مهاه, ut uterque enunciandi modus ferri posse videatur.

11 كُلُّ ذَاتِ صِدَارٍ خَالَةٌ

11. Omnis mulier indusio curto tecta matertera est.

Proverbium hoc in zelotypum adhibetur, qui ob zelotypiam omnes feminas, quas videt, in numero materterarum suarum habet. Adscribitur autem proverbium Hammamo ben-Moriah Schaibanitae, qui in gentem Banu-Asad incursionem fecerat. Cuius quum mater Asaditicae originis esset, mulieres ei dixerunt: Num isto modo erga materteras tuas agis? At verbis istis respondit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. In codice Berolin. haec addita sunt verba: قلت ويجوز أن تكون الخالة بمعنى المختالة يقال رجل خال اى مختال يعنى كل امراة وجدت صدارا تلبسه اختالت „Dixi: Licet voci خالة significationem vocis مختالة tribuere, dicitur enim رجل خال i. e. مختال „superbus“, ut proverbii sensus sit: Omnis mulier, quae indusium curtum invenit, quo se tegit, superba est“. Verba autem haec

a scriba cogitante de proverbio: كل ذات ذيل تختال (conf. prov. 23.) addita esse videntur.

١٢ كُلُّ ضَبٍّ عِنْدَهُ مِرْدَاتُهُ

12. Apud quamlibet lacertam lapis est, quo iacitur.

In tribus codicibus et in Samachscharii opere مرداته, in nostro solo مرداة legitur. Narrant lacertam non facile invenire posse latibulum suum, ut signi causa in propinquo latibuli lapis semper inveniatur. Proverbium autem monet nos, ne contra calamitates securi simus, quippe quum cuilibet infortunium accidere possit. De eo autem dicitur, qui periculis se exponit.

١٣ كُلُّ ٱمْرِىءٍ سَيَعُودُ مُرَيًّا

13. Omnis vir tandem fiet vir parvus.

Quilibet vir tandem temporis malis adflictus debilitabitur.

١٤ كُلُّ ذَاتِ بَعْلٍ سَتَئِيمُ

14. Omnis mulier maritum habens tandem marito orbata erit.

Haec verba Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Dixit Poeta (Amru-l'Kais. Confer. Samachsch.):

افاطِمَ إِنِّى هَالِكٌ فَتَبَيَّنِى وَلَا تَجْزَعِى كُلُّ ٱلنِّسَاءِ تَئِيمُ

„O Fathimah! ego periturus sum, sed intelligens (prudens) sis et ne tristitia adficiaris, nam omnis mulier marito orbata erit“.

Metrum Thawil est. p. 163.

١٥ كُلُّ شَاةٍ بِرِجْلِهَا سَتُنَاطُ

15. Omnis ovis ad pedem suum suspendetur.

Id est: Omnis peccans ob crimen suum punietur. Alazmäihus dixit, sensum esse, non decere puniri alium, quam peccatorem. Abu-Ohbaidus dixit, proverbium hoc inter homines frequens esse. Samachscharius adnotavit, alibi تناط برجلها legi. Proverbium Waciho ben-Salamah Ajaditae, qui post Djorhomum templo Meccano praeerat, adscribit. Istum Wacihum in arcem, quem Meccae aedificasse narrant, adscendentem dixisse, se cum Deo colloquium habere. Rhythmice locutus divinavit. Morte appropinquante inter alia ista proverbii verba suis dixit. Conf. Abulf. Ann. T. II p. 510.

١٦ كُلُّ أَزَبَّ نَفُورٌ

16. Omnis camelus multis pilis sub mento praeditus fugax est.

Huiusce rei causa in eo cernitur, quod vento pilos eius movente ad cursum instigatur. Proverbium, quod in timidi vitio adhibetur, Sohairus ben-Djadsimah fratri suo Osaido, qui hirsutus et simul timidus esset, dixisse fertur, quod Osaidus timore perculsus, Chalidi ben-Djahfar ben-Cilab, qui cum sociis vindictam sumturus adveniret, fratri camelis suis picem illinenti adventum nuntiaret. Talis autem cameli Said-Alchailus in versu mentionem fecit dicens:

فَحَادَ عَنِ ٱلطِّعَانِ أَبُو أُثَالٍ كَمَا حَادَ ٱلْأَزَبُّ عَنِ ٱلظِّلَالِ .

„Abu-Otsalus a confessione deflexit, quemadmodum hirsutus (camelus) ab umbris deflexit“. Metrum est Wafir p. 204.

١٧ كُلُّ ٱمْرِئٍ سَيَرَى وَقْعَهُ

17. Cuiusvis viri iam cernetur casus.

Exspectandum esse ab hoste impetum, proverbium docet.

١٨ كَلَامٌ كَالْعَسَلِ وَفِعْلٌ كَالْأَسَلِ

18. Sermo similis est melli, factum simile spinae.

Proverbium, diversum esse sermonem et factum, significat.

١٩ كَمْ غُصَّةٍ سَوَّغْتُ رِيقَهَا عَنْكَ

19. Quoties, ut saliva, qua suffocabaris, leniter tibi per gulam descenderet, effeci!

In summo moerore et angore saliva in gutture vir suffocari potest. Proverbii igitur sensus est: Quoties moerorem tuum lenivi, ut adhibeatur in querelis viri de filiorum aut amicorum inobedientia et adverso animo.

٢٠ أَلْكَيُّ لَا يَنْفَعُ إِلَّا مُنْضِجُهُ

20. Ustio inutilis est, nisi sufficiens.

منضج proprie ea est, qua matura et bene cocta fit caro. Proverbium adhibetur, ut ostendatur, rem bene et firmiter agendam esse.

٢١ كَالْعَاطِفِ عَلَى الْعَاضِّ

21. Similis est camelae propensae in mordentem pullum.

Camela in pullum propensa, etsi is papillas mordeat, tamen sugentem non repellit. Proverbium igitur in eum dicitur, qui ipsum non amanti et ipsi male facienti benefacit.

۲۲ كُنْتَ تَبْكِى مِنَ ٱلْأَثَرِ ٱلْعَافِى فَقَدْ لَاقَيْتَ أَخْدَرِدًا

22. Iam plorabas vestigium deletum (in cute), et iam incidisti in vibicem

In eum dicitur, qui, dum de re parva queritur, in magnum malum incidit.

۲۳ كُلُّ ذَاتِ ذَيْلٍ تَخْتَالُ

23. Omnis femina syrma trahens superba est.

Id est: Omnis dives superbus est.

۲۴ كُلُّ ٱمْرِئٍ فِى شَأْنِهِ سَاعٍ

24. Quilibet vir in suo negotio currit.

Id est: Quivis vir in suo negotio perficiendo diligentiam adhibet.

۲۵ كُلُّ ٱمْرِئٍ فِى بَيْتِهِ صَبِىٌّ

25. Quivis vir in domo sua puer est.

Id est: Verecundiam deponens ioco indulget. Adhibetur proverbium ad pulchrum cum hominibus versandi modum commendandum. In scholiis codicis mei et Lugd. sic legitur: قيل كان زيد بن ثابت من افكه الناس فى اهله كالصبى فاذا التمس ما عنده وجد رجلا „Dixerunt, Saidum ben-Tsabet iocosissimum fuisse et puero similem inter gentem suam; sed si peteretur id, quod possideret, eum repertum esse virum“. In codice Berolinensi sic legitur: قيل كان زيد بن ثابت من افكه الناس فى اهله وازمتهم اذا

جلس مع الناس وقال عمر رضى الله عنه ينبغى للرجل ان يكون فى اهله كالصبى فاذا التمس ما عنده وجد رجلا „Dicunt, Saidum ben-Tsabet iocosissimum fuisse inter gentem suam et gravissimum, quando cum aliis sederet. Dixit Ohmarus, cui Deus faveat: Virum decet esse inter suos puero similem; sed si petitur, quod possidet, virum se ostendat". A Samachschario quoque ista verba Ohmaro tribuuntur. Ad metrum Sarih referri potest p. 246.

٢٦ كُلُّ فَتَاةٍ بِأَبِيهَا مُعْجَبَةٌ

26. Omnis puella patris sui admiratione plena est.

Proverbium, quod ad metrum Redjes referri potest (p. 231.), significat, virum gentis suae amore et admiratione impletum esse. A nonnullis verba haec Alahdjfahac filiae Ahlkamahi Sahditae adscribuntur, quae ista dixisse fertur, quum socia patrem suum laudaret. Ab aliis verba fatidicae tribuuntur. Quatuor puellae inter se dissentientes, qualis vir optimus esse debeat, ut litem dirimerent, fatidicam adierant. Cui quum quaelibet virum optimum sic descripsisset, ut patris descriptionem esse fatidica intelligeret, verba sequentia eam narrant dixisse: كل واحدة منكن بابيها معجبة „Unaquaeque vestrum patris sui admiratione plena est". Paulo aliter Samachscharius rem retulit.

٢٧ كُلُّ مُجْرٍ فِى ٱلْخَلَاءِ يُسَرُّ

27. Omnis, qui in loco, ubi solus est, equum ad cursum adigit, laetatur.

Alter proverbii legendi modus est كل مجر بخلاء مجيد „Omnis, qui in loco, ubi solus est, equum ad cursum adigit, equum celerem habet". Narrant, virum equum suum, cui nomen الابيلق esset, in loco, ubi solus esset, ad cur-

sum adegisse et quotiescunque avis praetervolantem aut turbinem videret, equus sub iis ad cursum emisisse, ita ut eius celeritatem admiraretur. Qui autem equus quum in cursus certamine victus esset, possessorem eius ista verba dixisse. Tertius autem huiusve proverbii legendi modus est hic: كل مجر بخلاء سابق „Omnis, qui in loco, ubi solus est, equum ad cursum mittit, praecedit (vincit)“.

٢٨ كُلُّ فَضْلٍ مِنْ أَبِي كَعْبٍ دَرِّكَ

28. Omne beneficium ab Abu-Cahbo collatum lactis copia est.

Ei dicitur, qui a vili et avaro, quem donum rogaverat, parum accipiens queritur. Ista autem verba significant, eum, a quo petierit, vilem esse, ut si paucum dederit, hoc multum haberi debeat. Abu-Cahb muli cognomen est, quod in avarum et vilem translatum esse videtur. Ad metrum Raml proverbium referri potest (p. 237)

٢٩ كُلُّ كَلْبٍ بِبَابِهِ نَبَّاحٌ

29. Omnis canis ad portam suam latrat.

Idem sensus est, quam prov. 27.

٣٠ كُلُّ ٱلصَّيْدِ فِي جَوْفِ ٱلْفَرَاءِ

30. Omnis praeda in ventre onagri est.

Conf. Harir. ٤٠٥. Tres viri venatum exierant. Unus leporem, alter dorcadem, tertius onagrum ceperat. Duo priores sua praeda laetati contra tertium quum gloriati essent, ille proverbii verba dixit significaturus, suam optimam esse praedam, quippe quum onager omnium, quae capiantur, praeda maxima sit. De eo dicitur, qui sociis praestat, ut multorum loco sit. Proverbio hoc Mohammedem usum esse narrant.

٣١ كُلُّ نِجَارِ إِبِلٍ نِجَارُهَا

31. Omnis camelorum origo eorum origo est.

Vir quidam, qui incursione facta aliorum camelos rapere solebat, a pluribus raptos camelos vaenum quum exposuisset, interrogatus, cuiusnam originis essent, respondit:

يَسْأَلُنِى ٱلْبَاعَةُ أَيْنَ دَارُهَا لَا تَسْأَلُونِى وَٱسْأَلُوا مَا نَارُهَا

كُلُّ نِجَارِ إِبِلٍ نِجَارُهَا

„Emtori me rogant: Ubi eorum domus est? Ne me rogetis (hoc)! Rogetis, quale sit eorum signum inustum. Omnis camelorum origo eorum origo est“.

Metrum est Redjes p. 230 sqq. Samachscharius alios versus adnotavit. In eum dicitur, cuius naturae indoles diversae sunt. Kamusi auctor dixit, proverbium de eo dici, qui semper consilium mutet.

٣٢ كُلُّ ٱلْحِذَاءِ يَحْتَذِى ٱلْحَافِى ٱلْوَقِعْ

32. Omnem calceum induit nudipes attritas pedum plantas habens.

Hoc ex poetae versu originem duxit:

يَا لَيْتَ لِى نَعْلَيْنِ مِنْ جِلْدِ ٱلضَّبُعْ وَشُرُكًا مِنْ ثُفْرِهَا لَا تَنْقَطِعْ

كُلُّ ٱلْحِذَاءِ يَحْتَذِى ٱلْحَافِى ٱلْوَقِعْ

„O si mihi essent duae soleae ex cute hyaenae et corrigia e vulva eius, quae non abrumpuntur. Omnem enim calceum induit nudipes attritas pedum plantas habens“.

Proverbium autem significat, necessitatem nos cogere, ut rem, qua potiri possimus, arripiamus. Metr. Redjes p. 231.

٣٣ كُلِي طَعَامَ سَرِقٍ وَنَامِي

33. Ede (o femina) cibum furti et dormi!

Familia, quae camelum mactaverat, ancillae tantum carnis edendum dederat, ut satiata esset. Ista autem ancilla, quae avida et furto addicta esset, adipem, quam dominus lanceae cuspidi imposuerat, furata assandam prunis imposuit. Dominus odorem percipiens, quid esset, interrogavit. Ancilla respondit: „Res, quam adipem putat esse dominus, magni nervi in collo humor est". Tum dominus ista proverbii verba protulit, quae de avido dicuntur, qui ob aviditatem in res turpes incidit. Dicitur quoque proverbium in suspectum.

٣٤ كُلُّ شَيْءٍ أَخْطَأَ ٱلْأَنْفَ جَلَلٌ

34. Omnis res, quae nasum non ferit, levis est.

Vir alterius, quem prostraverat, nasum amputare volebat, sed faciem vulnerans, rem perficere non poterat. Quod quum vir quidam narraret, isti proverbii verba dixit significaturus, rem esse levem et facilem censendam.

٣٥ كُلُّ جِدَّةٍ سَتُبْلِيهَا عِدَّةٌ

35. Omnem rem novam iam atteret numerus (dierum et noctium.)

Dies omnem statum mutant, ut res nova vetus fiat.

٣٦ كُلُّكُمْ لِيَحْتَلِبْ صَعُودًا

36. Omnis vestrum mulgeat camelam, quae abortum passa anni praeteriti pullum amat.

Hisce verbis adolescens, cui talis camela erat, erga alios, quibus non erat, gloriatus est. Samachscharius autem adnotavit, vocabulo صعود camelam significari, quae pullo suo mortuo in anni praeteriti pullum propensa sit, ut eo adducto largius lac emittat. Talis camelae lac optimum esse dicunt. Adhibetur igitur in eum, qui de re gloriatur. In Samachscharii opere فليحتلب legitur.

٣٧ كَبِرَ عَمْرٌو عَنِ ٱلطَّوْقِ

37. Ahmruus torqui nimis magnus est.

Proverbium hoc Djadsimaho Alabrasch adscribitur. Eius originem Almofadhdhalus sic narravit: Djadsimahus Hirae rex in servitium suum regum filios adhibebat. Inter regis ministros Ahdijjus ben-Nazr, pulchritudine insignis erat, ut a Rikascha regis sorore amaretur. Ea autem adolescenti, ut ab ebrio rege ipsam in matrimonium peteret, suasit. Id quum nocte quadam adolescens fecisset, et rex se consentire dixisset, postero mane pulchris vestibus ornatus adolescens ad regem venit, et ab eo interrogatus, quaenam ornatus causa esset, dixit, se Rikascham a rege in matrimonium accepisse. Rex autem dixit, non feci et manum in terra ponens caput et faciem suam percussit. Tum Rikascham sic allocuta est:

خَبِّرِينِي وَأَنْتِ غَيْرُ كَذُوبِ أَبِحُرٍّ زَنَيْتِ أَمْ بِهَجِينِ
أَمْ بِعَبْدٍ وَأَنْتِ أَهْلٌ لِعَبْدٍ · أَمْ بِدُونٍ وَأَنْتِ أَهْلٌ لِدُونِ

„Dic mihi, et tu non mentiris, num cum nobili an cum ignobili scortata sis, aut cum homine inferioris ordinis et tu digna es homine inferioris ordinis".

Metrum Chafif est. p. 262.

Respondit illa: Minime, tu me in matrimonium dedisti viro aequali, generoso, regio loco orto. Djadsimahus haec

audiens vultum in terram demisit. At Ahdijjus, quum tali modo se gerere regem videret, perculsus timore ad gentem suam fugit et ibi mortem occubuit. Rikascha autem filium peperit. A rege hic, Ahmruus appellatus, vehementi amore amabatur, ipsi enim filius non erat. Puer quum aetatis octavum annum attigisset, quodam die cum regis ministris tuberum terrae colligendorum causa exiit et dum reliqui optima quaeque edebant, ipse nullum edens omnia regi attulit dicens:

هٰذَا جَنَاىَ وَخِيَارُهُ فِيهْ   إِذْ كُلُّ جَانٍ يَدُهُ إِلَى فِيهْ

„Haec est pars mea collecta et optima (tubera) in eo sunt, siquidem omnis colligens manum suam versus os direxit“.

Metrum Sarih est. p. 245.

Quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Postea puer iste in campo errans diu frustra quaesitus est. Tandem Malicus et Ohkailus filii Faridji e gente Balkain, qui cum donis ad regem proficiscebantur, in quadam valle region.s Alsemawae[1] crines longos et ungues habentem eum invenerunt. Interrogatus, quisnam esset, respondit, se filium feminae Tanuchiticae esse. Viri eum negligentes, ancillam cibum adferre iusserunt. Quod quum puer audiret, dixit ancillae: Cibum mihi adfer! Fecit, sed quum postea potum peteret, dixit: لا تطعم العبد الكراع فيطمع في الذراع „Servo partem cruris edendam ne des, cupit enim habere brachium“.[2]
Quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Viri puerum ad regem duxerunt, qui agnoscens eum amplexus et osculatus est. Viris rex dixit: Quod petitis, vobis concessum est. Ut regis compotores essent, rogarunt et istum locum per quadraginta annos usque ad mortem tene-

1) السماوة est locus inter Cufam et Syriam Kam.

2) الذراع est in anteriore parte super parte, quae كراع appellatur.

bant.[1] Puerum autem ad matrem misit rex. Haec balneo lavandum cum curravit, vestibus suis vestivit et torque ornavit. Rex torquem videns ista proverbii verba dixit, quae mihi significare videntur, statu mutato rem non amplius convenientem esse. In Samachscharii opere الطويق parva torques legi videtur. Idem quoque duplicem legendi modum adnotavit aut شب عمرو عن الطوق aut جل عمرو عن الطوق. Sensus non differt.

٣٨ كَالْفَاخِرَةِ بِحِدْجِ رَبَّتِهَا

38. Sicut illa, quae dominae suae sellam gloriatur

Chalilus dixit, vocabulum حدج rem significare, qua mulieres veherentur et a sella رحل et a pilento هودج diversam. De eo proverbium dicitur, qui rem, in qua ipsi gloriandi causa non est, gloriatur. Proverbium hoc poetae saepius in usum suum converterunt. Sic Alachthalus:

أَجَرِيرُ إِنَّكَ وَٱلَّذِى تَسْمُو لَهُ كَأَسِيفَةٍ فَخَرَتْ بِحِدْجِ حَصَانِ ،

„O Djerire! Tu et is, per quem elatus es, similes estis servae, quae sellam nobilis feminae gloriatur“:

Metrum Camil est conf. p. 216.

Et Althirimmahus:

كَفَخْرِ ٱلْإِمَاءِ ٱلرَّائِحَاتِ عَشِيَّةً بِرَغْمِ حُدُوجِ ٱلْحَىِّ لَمَّا ٱسْتَقَلَّتِ

„Quemadmodum servae vespera advenientes cum fastu gloriantur sellas tribus, quum ablatae sint“.

Metrum Thawil est. p. 162.

---

1) Horum virorum consortium in proverbii consuetudinem venit, ut dicatur: هما كندمانى جذيمة.

٣٩ كَيْفَ بِغُلَامٍ أَعْيَانِي أَبُوهُ

39. Quid mihi est cum adolescente, cuius pater mihi auxilium ferre non potuit.

Quomodo mihi filius prodesse potest, cuius pater eo praestantior mihi prodesse non potuit. Dixit poeta:

تَرْجُو ٱلْوَلِيدَ وَقَدْ أَعْيَاكَ وَالِدُهُ وَمَا رَجَاؤُكَ بَعْدَ ٱلْوَالِدِ ٱلْوَلَدَ

„In filio spem ponis et eius pater te iam fefellit; quam autem spem post patrem in filio ponere potes?
Metrum Basith. est p. 190.

٤٠ اِكْذِبِ ٱلنَّفْسَ إِذَا حَدَّثْتَهَا

40: Mentire animae, quando cum ea verba facis!

Id est: Ne animae tuae te de felici eventu desperare dicas, nam hoc ab opere te retinebit. Bascharus Almorahhats interrogatus, qui optimus Arabum versus esset, respondit, difficile esse dictu, qui caeteris omnibus praestet, pulchrum vero esse versum Lebidi:

وَٱكْذِبِ ٱلنَّفْسَ إِذَا حَدَّثْتَهَا إِنَّ صِدْقَ ٱلنَّفْسِ يُزْرِي بِٱلْأَمَلْ

„Mentire animae, quando cum ea verba facis, etenim veracitas spem suspectam reddere studet“. Proverbio, quod est versus hemistichium, metrum Ramil est. p. 237. Ad audaciam in rebus peragendis hortatur. Samachsch.

٤١ كَدَمْتَ غَيْرَ مَكْدَمٍ

41. Momordisti locum non mordendum.

In eum dicitur, qui rem in loco, ubi quaerenda non est, quaerit.

۴۲ كَطَالِبِ ٱلْقَرْنِ جُدِعَتْ أُذُنُهُ

42 Instar cornu quaerentis, cuius auris amputata fuit.

Arabes dicunt, struthiocamelos abiisse, ut cornu quaererent. Amputatas autem eis esse aures, ut hanc ob causam cognomen مصلم الاذنين „Excisas aures habens" acciperent. Dixit poeta:

مِثْلَ ٱلنَّعَامَةِ كَانَتْ وَهْيَ سَائِمَةٌ أُذْنَاءَ حَتَّى دَهَاهَا ٱلْجُبْنُ وَٱلْجُنُنُ

جَاءَتْ لِتَشْرِيَ قَرْنًا أَوْ تُعَوِّضَهُ وَٱلدَّهْرُ فِيهِ رَبَاحُ ٱلْبَيْعِ وَٱلْغَبَنُ

فَقِيلَ أُذْنَاكِ صُمٌّ ثُمَّتَ ٱصْطُلِمَتْ إِلَى ٱلصِّمَاخِ فَلَا قَرْنٌ وَلَا أُذُنُ

„Sicut struthiocamelus, qui dum libere incedebat, auribus praeditus erat, donec eum timiditas et insania adfligeret. Venit enim emturus cornu aut permutaturus et in tempore est lucrum mercaturae et deceptio. Dicebatur autem ei: Aures tuae sunt surdae; tum usque ad meatum auris excidebantur ita ut neque cornu neque aures haberes".

Metrum Basith est. p. 190.

Alii asino hoc accidisse dicunt. Sic in versu poetae:

كَمِثْلِ حِمَارٍ كَانَ لِلْقَرْنِ طَالِبًا فَآبَ بِلَا أُذْنٍ وَلَيْسَ لَهُ قَرْنُ

„Sicut asinus, qui cornu quaerebat. Tum rediit sine auribus et cornu non habens"

Metrum Thawil est. p. 162.

In eum dicitur proverbium, qui rem petit, quae in causa est, cur in interitum irruat.

۴۳ كَفًّا مُطَلَّقَةً تَفُتُّ ٱلْيَرْمَعَ

43. Volae manus mulieris repudio dimissae, quae lapidem mollem fricat.

In virum dicitur, qui re ipsi accidente adflictus multum clamat, sed ex clamore nullam utilitatem capit. Dicitur quoque de tristi: تركته يفت اليرمع „Reliqui eum lapides molles fricantem“. Dixit poeta:

كَفَّى مُطَلَّقَةٍ تَفُتُّ ٱلْيَرْمَعَا

„Manus repudio dimissae, quae lapides molles fricat“.
Metrum hemistichii Camil est. p. 212.

٤٤ كَيْفَ تَوَقَّى ظَهْرَ مَا أَنْتَ رَاكِبُهُ

44. Quomodo caves dorsum eius, quo tu veheris?

Vox توقى pro تتوقى est. De eo dicitur, qui rem cavet, quam effugere non potest. In tempus transfertur, quo tanquam iumento vehimur; sed ita, ut nos ipsos invitos ad mortem ducat. Samachscharius ex versibus sequentibus Almotalammesi derivatum esse putat proverbium:

عَصَانِى فَلَمْ يَلْقَ ٱلرَّشَادَ وَإِنَّمَا تَبَيَّنَ مِنْ أَمْرِ ٱلْغَوِيِّ عَوَاقِبُهْ

فَأَصْبَحَ مَحْمُولًا عَلَى ظَهْرِ آلَةٍ يَمُجُّ نَجِيعَ ٱلْجَوْفِ مِنْهُ تَرَائِبُهْ

فَإِنَّا نُجَلِّلُهَا يُعَالُوكَ فَوْقَهَا وَكَيْفَ تَوَقَّى ظَهْرَ مَا أَنْتَ رَاكِبُهْ

„Mihi adversatus est et tum rectam viam non invenit. Et ex re errantis finis eius apparuit. Tum portatus est super dorso feretri, dum ossa pectoris sanguinem ventris eius ejiciebant. Et si id (feretrum) gloriâ ornamus, super id ad te adscendent, et Quomodo dorsum eius, quo veheris, caves?“ Versuum metrum Thawil est et idem omissa prima syllaba proverbio tribuendum.

٤٥ كَمُعَلِّمَةٍ أُمَّهَا ٱلْبِضَاعَ

45. Sicut docens (puella) matrem suam coitum.

In eum dicitur, qui alterum ipso doctiorem docere vult. In Samachscharii opere معلمة legitur. Haririus (p. ٣١٤) proverbium in usum suum convertit. In cod. B. legitur الرضاع lactendum dare infanti.

٤٦ كَانَ جَوَادًا فَخُصِىَ

46. Fuit generosus equus et castratus est.

Dicitur كان جوادا فخصاه الزمان „Fuit equus generosus et tempus eum castravit". De viro robusto dicitur, qui debilis evasit.

٤٧ كَالْأَشْقَرِ إِنْ تَقَدَّمَ نُحِرَ وَإِنْ تَأَخَّرَ عُقِرَ

47. Sicut equus rufus, si praecedit, in iugulo laeditur; sin autem retromanet, in pedum tendinibus vulneratur.

In Samachscharii opere proverbium sic legitur: كالاشقر ان يتقدم ينحر وان يتاخر يعقر. Arabes in equo rufo malum omen videre solebant. Proverbii autem originem in verbis Lokaithi ben-Sorarah, quae die Djebelah (جبلة) equo rufo vehens dicebat: اشقر ان تتقدم تنحر وان تتاخر تعقر „O rufe! Si praecedis, in iugulo te vulnerabunt, sin vero recedis, in pedum tendinibus te vulnerabunt". Arabes dicere solebant, rufos equos esse celeres; spadices autem esse duros. Lokaithi autem verbis hic sensus inest: Ne ista celeritate, quae naturae tuae propria est, in hostem praecurre, aut fugam cape; sed firmiter sta tuo loco! Narrant

duos viros rufos, fures e gente Djorhom, qui cum Ebn-Alaschahtso essent, ad Alhadjdjadjum, Hamido praesente introductos esse et Alhadjdjadjum eos videntem Hamidum interrogasse, num in eorum conditionem versus dicere posset. Hamidum[1] hos metri Redjes versus dixisse:

لَمَّا رَأَى ٱلْعَبْدَانِ لَصَّا جُرْهُمَا   صَوَاعِقَ ٱلْحَجَّاجِ يَمْطُرْنَ ٱلدَّمَا

وَبَلَا أَحَايِينَ وَسَحًّا دِيَمَا   فَأَصْبَحَا وَٱلْحَرْبُ تُفْشِي قُحَمَا

بِمَوْقِفِ ٱلْأَشْقَرِ إِنْ تَقَدَّمَا   بَاشَرَ مَنْهُوضَ ٱلسِّنَانِ لَهْذَمَا

وَٱلسَّيْفُ مِنْ وَرَائِهِ إِنْ أَحْجَمَا

„Quum duo servi, fures e gente Djorhom, fulmina Alhadjdjadji vidissent pluviam sanguinis demittentia, imbrem per temporis spatium, pluviam fortem continuam, fuerunt, dum bellum pericula divulgat, loco equi fulvi, qui si praecedit, cum hastis erectis cuspidibus secantibus congreditur, et post quem gladius est, si prae metu recedit“.

Proverbii causam, quemadmodum dixi, in verbis Lokaithi quaerenda est; sed eo liberius utuntur Arabes.

٤٨ أَكْرَمْتَ فَٱرْتَبِطْ

48. Generosum (equum) invenisti; (eum) igitur alliga!

Legitur quoque استكرمت فاربط, id quod in Samachschari opere reperitur et eundem sensum praebet. Proverbium monet nos, ut rem pretiosam, qua potiti simus, nobis

---

1) Est Hamid et Homaid nomen. Cognomen habuisse videtur الارقط.

conservemus. In Scharaf-Aldini opere استكرمت فاغتبط „Generosum (equum) invenisti, laetus igitur sis!“ legimus

٤٩ كَانَتْ عَلَيْهِمْ كَرَاغِيَةِ ٱلْبَكْرِ

49. Fuit (res) contra eos sicut mugitus cameli iuvenci.

Dicitur quoque: كراغية السقب „sicut mugitus foetus camelae.“ In proverbio mugitus cameli iuvenci gentis Tsamud significatur, quum Kodarus ben-Salif camelae prophetae Zalehi tendines in pedibus amputasset. Camelus iuvencus montem adscendens mugiit. Tum poenas illius facti dabant. Quapropter in re, quae malo omini alteri est, saepius a poetis adhibetur. Sic in versibus sequentibus:

وَلَمَّا رَأَى ٱلرَّحْمٰنُ أَنْ لَيْسَ فِيهِمِ رَشِيدٌ وَلَا نَاهٍ أَخَاهُ عَنِ ٱلْغَدْرِ

أَمَالَ عَلَيْهِمْ تَغْلِبَ ٱبْنَةَ وَائِلٍ فَكَانُوا عَلَيْهِمْ مِثْلَ رَاغِيَةِ ٱلْبَكْرِ

„Quum misericors (Deus) vidisset, non esse inter eos probum et fratri suo perfidiam interdicentem, contra eos gentem Taghleb filiam Wajili deflectere sivit. Ii autem contra eos erant sicut mugitus iuvenci cameli“.

Metrum Thawil est. p. 160 Dixit poeta Aldjahdi:

رَأَيْتُ ٱلْبَكْرَ بَكْرَ بَنِي ثَمُودٍ وَأَنْتَ أَرَاكَ بَكْرَ ٱلْأَشْعَرِينَ

„Vidisti camelum iuvencum, camelum iuvencum gentis Tsamud et quod ad te attinet, video te esse camelum iuvencum Alaschahritarum. Metrum Wafir est p. 204.

٥١ أَكْرَمُ نَجْرِ ٱلنَّاجِيَاتِ نَجْرُهُ

---

1) Alaschahr cognomen Naid ben-Obad erat, a quo gens le........ originem duxit.

50. Optima origo camelarum velocium est ipsius origo.

In eum dicitur, qui nobili genere ortus est.

٥١ كَالْمُهْدِرِ فِي الْعُنَّةِ

51. Sicut barriens camelus in stabulo.

Vocabulo عنة stabulum (caula) arboribus exstructum significatur. Saepe admissarius, ut ab initu cohibeatur, ibi adligatur. Is hanc ob causam معنى (pro معنى) appellatur. A camelo in stabulo multum mugiente et mugitu nil proficiente in virum translatum est, cuius neque verba neque facta vim habent.

٥٢ كَفَضْلِ ٱبْنِ ٱلْمَخَاضِ عَلَى ٱلْفَصِيلِ

52. Sicut praestantia est pulli cameli, cuius mater concepit, qua pullum ablactatum vincit.

Nulla vel admodum parva inter utrumque differentia est. Ablactatus (فصيل) appellatur pullus, quando aquam bibit et arboris folia edit, quando autem admissarius in camelas tempore, quo شول appellantur, immittitur, camela مخاض eiusque pullus ابن مخاض appellatur. Duos viros virtute paene aequali excellere, proverbium significat.

٥٣ كَفَى بِرُغَائِهَا مُنَادِيًا

53. Mugitus eius aequat vocantem.

Abu-Ohbaidus dixit, proverbium hoc notissimum significare, rem necessariam perfectam esse, antequam petita sit. In eum quoque dicitur, qui tibi tempore, quo eius auxilio eges, praesto non est, inde excusationem petens, quod

rem nesciverit. In eum denique dicitur, qui ante portam stans intrandi veniam non rogat, monenti dicens: Dominus stantem me videt, ut si ipsi placeat, intrandi veniam mihi dare possit. Samachscharius proverbii originem talem fuisse scripsit: Viri cuiusdam camelam in propinquo gentis mugiisse. Quem autem virum quum gens ista hospitio non exciperet, et apud ipsa m vituperantem eo, quod adventum nescivissent, se excusaret, virum ista verba dixisse. Monere autem proverbium, ut non petentis desiderio satisfaciamus.

٥٤ كَلَّا زَعَمْتَ ٱلْعِيرُ لَا تُقَاتِلُ

54. Non est, quemadmodum dixisti: Commeatum portantes cameli non pugnant.

Sic scholion: يضرب للرجل قد كان امن ان يكون عنده شى ثم ظهر منه غير ما ظن به „In virum dicitur, cui iam fides habebatur, quod apud eum res esset; tum vero opinioni de eo conceptae omnino contrarium apparuit“. Samachscharius dixit, proverbium in iis reperiri, quae de Sabba (الزبا) tradita essent. conf. C. VII, 9.

٥٥ كَٱلْحَادِي وَلَيْسَ لَهُ بَعِيرٌ

55. Sicut praecinens agaso, cui camelus non est.

De eo dicitur, qui rem, quam non possidet, gloriatur. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de viro, qui scientiam, quam non possideat, sibi arroget. Eundem sensum habent verba: عاط بغير انواط „Capiens et non sunt res suspensae“. Conf. C. XVIII, 85.

٥٦ أَلْكِلَابَ عَلَى ٱلْبَقَرِ

56. Canes contra boves (mitte!)

Hocce proverbio homines contra homines incitant ratione nulla habita. Accusativus in voce الكلاب e verbo omisso ارسل „dimitte" pendet. Altera in proverbio lectio est الكراب „sulcare terram boum est". Hocce proverbium virum eiusque opus relinquendum esse significat.

٥٧ كَالثَّوْرِ يُضْرَبُ لَمَّا عَافَتِ ٱلْبَقَرُ

57. Sicut taurus, qui percutitur, quia vaccae potum aversantur.

Arabes, quando vaccae ad aquam adductae aut quia aqua turbida erat aut ipsae siti carebant, non bibebant, taurum percutere solebant, ut vaccas ad aquam propelleret. Cecinit Nahschalus ben-Harri:

أَتُتْرَكُ دَارِمٌ وَبَنِي عَدِيٍّ وَتُغْرَمُ عَامِرٌ وَهُمْ بِرَاءُ

كَذَاكَ ٱلثَّوْرُ يُضْرَبُ بِٱلْهَرَاوِى إِذَا مَا عَافَتِ ٱلْبَقَرُ ٱلظِّمَاءُ

„Num relinquetur gens Darim et Banu-Ahdi et punietur gens Ahmir, quae insons est? Sic taurus fustibus verberatur, quando vaccae sitientes aquam fastidiunt".

Metrum Wafir. est p. 204.

Dixit Insus ben-Modric:

إِنِّي وَقَتْلِي سُلَيْكًا ثُمَّ أَعْقِلُهُ كَٱلثَّوْرِ يُضْرَبُ لَمَّا عَافَتِ ٱلْبَقَرُ

„Quod ego Solaicum occidi eiusque caedem expio, in eo similis sum tauro, qui percutitur, quod vaccae aquam aversantur". Metrum Basith est. p. 190.

I. e. Necesse erat, ut Solaicum occiderem. Quum autem eum occidissem, eius caedes mihi expianda erat. „Proverbium significat, ob alius peccata a viro poenas

exigi. Sunt autem, qui dicant, vocabulum ثور in proverbio nomen musci aquatici esse, qui percutiendo ab aquae superficie removeatur, quum vaccae aquam aversentur.

٥٨ كُلُّ شَاةٍ بِرِجْلِهَا مُعَلَّقَةٌ

58. Omnis ovis pede suo suspensa est.

Conf. prov. 15. Dixit Alcalbius: Verba haec Waciho ben-Salamah ben-Sohair ben-Ijad, qui templo sacro in oppido Mecca post Djorhomum praepositus erat, tribuenda sunt. Arcem in inferiore oppidi parte, in loco, ubi postea sartorum forum (سوق الخياطين) esset, eum exstruxisse narrant et in ea posuisse ancillam, cui nomen esset Haswarah, quapropter illa Haswarah Meccae appellata esset. In ista arce scalam habebat, in quam adscendens se cum Deo colloqui dicebat. Quum autem multa bona verba proferret, docti Arabes eum Dei amicum fuisse contendebant. Morte autem ipsi appropinquante genti Ijad congregatae dixit: Audite testamentum meum: الكلام كلامتان والامر بعد البيان من رشد فاتبعوه ومن غوى فارفضوه وكل شاة برجلها معلقة „Sermo duplex est et res post expositionem (cognoscitur). Qui rectâ incedit viâ, eum sequamini, qui errat, eum relinquatis; omnis autem ovis pede suo suspensa est“. Quae postrema verba in proverbii consuetudinem venientia idem quod prov. 15 mihi videntur significare. Bischrus ben-Alhadjir Ijadita sic cecinit:

وَنَحْنُ إِيَادٌ عِبَادُ ٱلْإِلَاهِ وَرَهْطُ مُنَاجِيهِ فِي سُلَّمِ

وَنَحْنُ وُلَاةُ حِجَابِ ٱلْعَتِيقِ زَمَانَ ٱلنُّخَاعِ عَلَى جُرْهُمِ

„Nos sumus gens Ijad, Dei ministri et stirps eius, qui cum eo (Deo) in scala colloquebatur, et nos sumus prae-

fecti veli domus antiquae, tempore, quo morbus Nochah gentem Djorhom oppressit".

Metrum Motakarib est. p. 281.

٥٩ كَٱلْخَرُوفِ أَيْنَمَا مَالَ ٱتَّقَى ٱلْأَرْضَ بِصُوفٍ

59. Instar agni, quem, ubicunque inclinatur, lana a terra custodit.

De eo dicitur, quem omnis res, qua nititur, sustinet. Samachscharius hunc proverbii legendi modum adnotavit: مثل الخروف يتقلب على الصوف „Instar agni, qui super lana se volvit". De eo dicitur, qui a calamitate incolumis est".

٦٠ كَٱلْكَبْشِ يَحْمِلُ شَفْرَةً وَزِنَادًا

60. Ut aries, qui cultrum magnum et ignitabulum portat.

Virum se interitui exponere, significat. Proverbii originem talem fuisse narrant. Cosroes ben-Kobad regno Hirae et terrarum, quas Arabes in confiniis Persiae incolebant, Ahmruum ben-Hind praefecerat. Hic summa cum severitate regnum tenebat. Quodam anno, quum homines ob sterilitatem summa inopia affligerentur, rex hominum obedientiam tentaturus arietem saginatum appenso cultro magno et ignitabulo libere dimisit, ut videret, num quis inopia commotus eum mactare auderet. Neminem adhuc eius mactandi cupido invaserat, quum ad gentem Banu-Ieschcor transiret. Vir quidam Ahlbaus ben-Arkam Ieschcorita dixit: Ego arietem hunc capiam et edam. His de verbis a sociis vituperatus animum non abjecit. Senex haec audiens dixit: انك لا تعدم الضار ولكن تعدم النافع „Tu noxius eris; sed non eris utilis", quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Alius quidam ei dixit:

انك كاين كقدار على ارم „Tu es ut lanio super dentibus molaribus“, quae quoque verba in proverbium venerunt. Vir nihilo minus tamen arietem se mactaturum esse dixit, tum autem regem se aditurum et criminis culpam se confessurum esse. Re peracta quum regi se arietem mactasse confiteretur, hic, se eum occisurum esse, dixit. Vir autem dixit: مليك شي حكمه „Possessor rei iudicium de ea tulit“, quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Attamen vero rex, quum vir carmen in rem condidisset, quo regem laudaret, eum libere dimisit.

٦١ كَمُجِيرِ أُمِّ عَامِرٍ

61. Sicut hyaenam in tutelam recipiens.

Venatores hyaenam ita compulerant, ut in Arabis cuiusdam tentorium confugeret. Arabs exiens venatores, quid vellent, interrogavit. Illi, se praedam in tentorium propulsam capere velle, responderunt. At Arabs, quamdiu ensem manu tenere possum, ad eam non pervenietis, dixit. Venatores quum abiissent, Arabs hyaenae et lac et aquam apposuit. Quod lambens recreatus in somnum incidentis Arabis ventrem fidit eiusque sanguinem bibit. Non multo post patruelis adveniens, quum Arabem occisum videret, neque autem hyaenam in tentorio inveniret, sumto arcu et pharetra eam persecutus occidit. Tum hos cecinit versus:

وَمَنْ يَصْنَعِ ٱلْمَعْرُوفَ فِي غَيْرِ أَهْلِهِ يُلَاقِ ٱلَّذِى لَاقَى مُجِيرُ أُمِّ عَامِرِ

أَدَامَ لَهَا حِينَ ٱسْتَجَارَتْ بِقُرْبِهِ لَهَا مَحْضَ أَلْبَانِ ٱللِّقَاحِ ٱلدَّرَائِرِ

وَأَسْمَنَهَا حَتَّى إِذَا مَا تَكَامَلَتْ فَرَتْهُ بِأَنْيَابٍ لَهَا وَأَظَافِرِ

فَقُلْ لِذَوِى ٱلْمَعْرُوفِ هٰذَا جَزَاءُ مَنْ بَدَا يَصْنَعُ ٱلْمَعْرُوفَ فِي غَيْرِ شَاكِرِ

„Qui beneficium in indignos confert, ei accidit idem, quod viro accidit, qui hyaenam in tutelam receperat. Apposuit ei, quum in propinquitatis tutelam se recepisset,

ei (inquam) purum lac camelorum multum lac reddentium et pinguefecit eam, ut, quum omnino restituta esset, dentibus et unguibus eum finderet. Dic igitur benefactoribus: Haec est remuneratio eius, qui beneficium apud ingratum collocavit“. Metrum Thawil est. p. 162.

٦٢ كَرِهَتِ ٱلْخَنَازِيرُ ٱلْحَمِيمَ ٱلْمُوغَرَ

62. Oderunt porci bullientem aquam.

Narrant Christianos solere in aquam fervidam injicere porcos, ut bene cocti sint, quod verbum اوغر significare dicunt. Dixit poeta:

وَلَقَدْ رَأَيْتُ مَكَانَهُمْ فَكَرِهْتُهُمْ   كَكَرَاهَةِ ٱلْخِنْزِيرِ لِلْإِيغَارِ

„Iam vidi eorum locum et tum eos odi, quemadmodum porcus odit in aquam fervidam injici“.

Metrum Camil est p. 213. Ebn-Doraidus dicit, porcos, ut depilentur, vivos in aquam fervidam injici. Samachscharius, qui الماء الموغر habet, proverbium de fuga timidi adhiberi dicit.

٦٣ كَلْبٌ عَسٌّ خَيْرٌ مِنْ كَلْبٍ رَبَضٍ

63. Canis, qui noctu obit, melior est, quam canis, qui cubat.

Sed legitur quoque: خير من اسد ربض „melior, quam leo, qui cubat“ aut خير من اسد اندس „melior, quam leo, qui latet“. Samachscharius habet: كلب اعتس خير من اسد ربض Legitur quoque: كلب عاير خير من كلب رابض „Canis circumvagans melior est, quam canis cubans“. Vulgus dicit: كلب طواف خير من اسد رابض „Canis circumvagans melior est, quam leo cubans“. Adhibetur

proverbium de debili lucrum faciente, qui praeferendus est robusto, qui piger est.

كَذَاكَ ٱلنِّجَارُ يَخْتَلِفُ ٦٤

64. Sic origo diversa est.

Vulpes, sic narrant, qui, ut biberet, situlam unam conscendens in puteum descenderat, hyaenae inspicienti dixit: Descende et bibe! Illa igitur situlam alteram conscendens demittebatur, dum situla, in qua vulpes erat, adscendebat. Hyaena autem, vulpem adscendentem videns, interrogavit: Quo abis? Vulpes proverbii verbis respondit. Abu-Mohammedes Aldimarti sic proverbium retulit: كذلك التجار تختلف „Sic mercatores diversi sunt". Sic Samachscharius proverbium adnotavit et in re promissis non stantes significari dixit: Conf. Abulf. An. I, 98.

كَالأَرْقَمِ إِنْ يُقْتَلْ يَنْقَمْ وَإِنْ يُتْرَكْ يَلْقَمْ ٦٥

65. Sicut serpens colore nigro et albo distinctus, si occiditur, vindicatur; si relinquitur, deglutit (mordet).

Meidanius explicandi proverbii causa addidit, ante Mohammedem Arabes putasse, daemonis mortem vindicari, ut interdum occisor moreretur, interdum delirio adfligeretur. Daemones autem serpentum formam induere, Arabes putabant, quapropter serpentis nomen جان etiam daemonem designat. Ad Olimarum, sic tradunt, vir venit os fractum qui habebat, petens, ut vindicta permitteretur. Quod quum Olimarus concedere nollet, vir dixit: هو كالارقم ان يقتل ينقم وان يترك يلقم „Is sicut serpens colore nigro et albo distinctus est, si occiditur, vindicatur; si relinquitur, de-

glutit.« Tum Olimarus dixit: Is ita est, se ipsum significans. Rem ab utraque parte ingratam esse proverbium significat.

٦٦ كَيْفَ أُعَاوِدُكَ وَهٰذَا أَثَرُ فَأْسِكَ

66. Quomodo ad te reverti possum? Hoc vestigium securis tuae est.

Proverbii huius inter Arabes notissimi, quod in virum, qui fidem datam fallit, dicitur, originem sic narrant: Duo fratres sterilitate regionis, quam incolebant, multum affligebantur. In propinquo vallis erat pabulo abundans, sed a serpente, qui omnem ibi degentem occidebat, defensa. Frater unus inopia pressus ibi, fratre altero desuadente, camelos suos pascebat et serpentis morsu necabatur. Frater alter fratris necem ulturus vallem intravit et serpentem quaesivit. Hunc serpens sic allocutus esse dicitur: Nonne vides, me fratrem tuum occidisse; sed si pacem mecum facere vis, tibi huius vallis usum concedam et quotidie nummum aureum dabo.[1] Pace composita viri status in meliorem statum mutabatur. Tandem autem de fratris morte cogitans serpentem occidere statuit, et ut rem perficeret, securim exacuit. Sed in percutiendo aberrans et petram feriens, ut vestigium remaneret, serpens incolumis in latibulum introgressus est. Tum vir, quem facti poeniteret, foedus ut redintegraret, serpentem rogavit. At ille verbis, quae in proverbii consuetudinem venerunt respondit. Nabeghahus Dsobjanita istam rem versibus descripsit sequentibus:

وَإِنِّي لَأَلْقَى مِنْ ذَوِي ٱلْغَيِّ مِنْهُمْ وَمَا أَصْبَحَتْ تَشْكُو مِنَ ٱلشَّجْوِ سَاهِرَةْ

1) Arabes credebant, serpentes thesauros custodire.

كَمَا لَقِيَتْ ذَاتُ ٱلصَّفَا مِنْ خَلِيلِهَا ‏ وَكَانَتْ تَدِيهِ ٱلْمَالَ غِبًّا وَظَاهِرَهْ

فَلَمَّا رَأَى أَنْ ثَمَّرَ ٱللَّهُ مَالَهُ ‏ وَأَثَّلَ مَوْجُودًا وَسَدَّ مَفَاقِرَهْ

أَكَبَّ عَلَى فَأْسٍ يُحِدُّ غُرَابَهَا ‏ مُذَكَّرَةٍ مِنَ ٱلْمَعَاوِلِ بَاتِرَهْ

فَقَامَ لَهَا مِنْ فَوْقِ جُحْرٍ مُشَيَّدٍ ‏ لِيَقْتُلَهَا أَوْ يُخْطِئُ ٱلْكَفُّ بَادِرَهْ

فَلَمَّا وَقَاهَا ٱللَّهُ ضَرْبَةَ فَأْسِهِ ‏ وَلِلْبِرِّ عَيْنٌ لَا تُغَمِّضُ نَاظِرَهْ

فَقَالَ تَعَالَيْ نَجْعَلِ ٱللَّهَ بَيْنَنَا ‏ عَلَى مَا لَنَا أَوْ تُنْجِزِي لِي آخِرَهْ

فَقَالَتْ يَمِينَ ٱللَّهِ أَفْعَلُ إِنَّنِي ‏ رَأَيْتُكَ مَشْؤُومًا يَمِينُكَ فَاجِرَهْ

أَبَى لِي قَبْرٌ لَا يَزَالُ مُقَابِلِي ‏ وَضَرْبَةُ فَأْسٍ فَوْقَ رَأْسِي فَاقِرَهْ

„Mihi profecto ex errantibus inter eos accidit (et mane non querebatur moerorem vigilans), simile ei, quod accidit petram habitanti (serpenti) ex amico suo, cui datis opibus uno die intermisso et quotidie mortem expiabat. Et quum is vidisset, Deum opes augere, rem confirmare et paupertatem tollere, securim sumsit aciem acuens, chalybe confectam, firmum ligonem diffindentem. Tum stetit ei insidians super foramine alte extructo, ut eum necaret, nisi manus properans erraret. Quum autem Deus a percutiente securi eum custodivisset, nam iustitiae est oculus, qui palpebras non contrahit, videns, dixit: Adscende, ut Deus nostram rem dirimat, aut mihi retribuatur. Et dixit: Num iusiurandum Dei faciam, quum te conspexerim infaustum, iusiurandum tuum impium? Per patrem meum! Mihi est sepulchrum, quod non cessat ex adverso mihi esse et percutiens securis super capite meo vertebras frangens“.

Metrum Thawil est. p. 162.

٦٧ كُلُّ شَيْءٍ يُحِبُّ وَلَدَهُ حَتَّى ٱلْحُبَارَى

67. Omne animal pullum amat et ipsa otis.

In meo codice loco vocis حتى legitur الا, id quod probandum non est. Ex omnibus animalibus otidem dixit, quod eius stultitia in proverbium venit. Dixit, otidem, licet sit avis stultissima, tamen pullum amare eumque volatum docere. Dixit poeta:

وَكُلُّ شَيْءٍ قَدْ يُحِبُّ وَلَدَهْ حَتَّى ٱلْحُبَارَى يَطِيرُ عِنْدَهْ

„Omne animal pullum suum amat, et ipsa avis otis, quae apud eum volat."

Versus metrum Redjes est. c. l. m. p. 231.

٦٨ كَأَنَّ عَلَى رُؤُسِهِمِ ٱلطَّيْرَ

68. Quasi super capitibus eorum aves sint.

De quietis, placidis dicitur. Proverbialem hunc loquendi modum poetae in usum suum saepius adhibuerunt. Sic Dsul-Rommah:

فَظَلَّتْ تُصَادِيهَا وَظَلَّتْ كَأَنَّهَا عَلَى رُؤُسِهَا سِرْبٌ مِنَ ٱلطَّيْرِ نُوَّحُ

„Die ei obviam venit et die sic se gerebat, ut super capitibus eius agmen quiescentium avium esse videretur".

Metrum Thawil est. p. 162.

٦٩ كَأَنَّهُمْ كَانُوا غُرَابًا وَاقِعًا

69. Quasi essent corvus decidens.

Corvus, quando decidit in terram, mox avolare solet In rem dicitur, quae celeriter absolvitur.

٧٠ كَلَّفْتَنِي بَيْضَ ٱلسَّمَايِمِ

70. Mandasti mihi ova avis Sammah.

Vocabulum سامة Pl. سمايم avis nomen est hirundini similis, cuius ova nemo assequi potest. Sed legitur quoque: بيض السماسم „ova formicarum rubrarum" et سماسم, si Kamusi auctoritatem sequeris, nomen avis est.

٧١ كَلَّفْتَنِي مُخَّ ٱلْبَعُوضِ

71. Mandasti mihi medullam culicum.

Rem difficilem designat.

٧٢ كُسَيْرٌ وَعُوَيْرٌ وَكُلٌّ غَيْرُ خَيْرٍ

72. Fractum habens lumbum et monoculus, omnes pravi sunt.

Verba haec dixisse fertur Amamah filia Noschbahi ben-Morrah, quam vir monoculus e gente Ghathfan, Chalfus ben-Rewahah appellatus in matrimonium duxerat. Quinque filios quum peperisset, tam immorrigera in maritum evasit, ut eam repudio dimitteret. Post vir quidam e gente Banu-Solaim, Haritsahus ben-Morrah appellatus, lumbum fractum habens, ut claudicaret, repudiatam a patre et fratre, quibus in itinere occurrerat, in matrimonium sibi petiit, et quum dona pulchra offerret, accepit. Mulier autem rem audiens ista verba dixit, quae in proverbium venientia significant, rem ab utraque parte pravam et vituperandam esse. Forma كسيم deminutivum est a كسير pro كسيّر. Supplendum autem est زوجاى mariti mei duo sunt. Dixit poeta:

أَيَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ بِلَا حِجَابٍ   وَكُلُّهُمْ كَسِيرٌ أَوْ عُوَيْرُ

وَأُبْقَى مِنْ وَرَاءِ ٱلْبَابِ وَحْدِي   كَأَنِّي خُصْيَةٌ وَسِوَايَ أَيْرُ

„Num intrat, qui vult, sine velo, et omnes ii sunt aut lumbum fractum habentes aut monoculi, et ego solus post portam relinquor, quasi testiculus ego sim et caeteri veretrum sint". Metrum Wafir est. p. 204.

Samachscharius autem, qui عوير وكسير habet, adnotavit, esse, qui عوير وكسير duorum scopulorum navigantibus periculosorum nomen esse, putent. De duabus rebus ingratis proverbium adhiberi.

٧٣ كَانَ مِثْلَ ٱلذُّبْحَةِ عَلَى ٱلنَّحْرِ

73. Fuit sicut dolor morbi Dsobhah appellati in gutture.

Vocabulo ذبحة dolor in gutture significatur. Quod si quis virum sibi amicum esse putaverat, tum autem eius perfidiam cognoscens cum alio rem queritur, hic proverbii verbis respondere potest. Illi morbo similis est, quo homo extra non liberatur et, ex quo internum damnum patitur. Samachscharius autem hunc comparandi modum esse dixit: Istam inimicitiam apparuisse modo, quo ille morbus appareat nisi quod ipsi adflicto occulta fuisset.

٧٤ كَانَ ذٰلِكَ زَمَنَ ٱلْفِطَحْلِ

74. Fuit id tempore Fithahl.

In tempore, quod فطحل (Fithahl) appellatur, interpretes non consentiunt. Sunt qui dicant, tempus esse, post quod homines non creati sint, quo lapides molles essent, alii denique Noae tempus esse contendunt. Cecinit poeta Alahdjdjadj appellatus:

وقد أتانا زمن الفطحل والصخر مبتل كطين الوحل

كنت رهين هرم أو قتل

„Etsi ad nos venisset tempus Alfithahli, et petra mollis esset ut lutum molle, fuissem oppigneratus senectutis decrepitae aut caedis“. Metrum Sarih est p. 246.

Alius quidam Rubaho poetae sequentes versus tribuit:

لو أنني أوتيت علم الحكل علم سليمان كلام النمل

أو أنني عمرت عمر الحسل أو عمر نوح زمن الفطحل

والصخر مبتل كطين الوحل كنت رهين هرم أو قتل

„Si mihi concessa fuisset scientia Alhocli, scientia Salamonis, qua formicarum sermonem intelligeret aut si lacertae vita mihi data esset aut Noae vita tempore Alfithahli, quo petra ut lutum molle mollis esset, senectutis decrepitae aut caedis oppigneratus fuissem“.

Metrum Redjes est p. 231. Proverbium, rem antiquo tempore exstitisse, dicit. Samachscharius autem de fertili et bono tempore proverbium adhiberi dixit.

٧٥ كأنما ألقمه الحجر

75. Est, ac si lapidèm degluticndum ei dedisset.

De eo dicitur, qui loquens ab altero respondente ad silentium redigitur. Samach.

٧٦ كلا جانبي هرشى لهن طريق

76. Utrique lateri clivi Harschae via est.

Nomen هرشى (Harscha) clivo prope ad locum Aldjahfa sito in terra Tehamah, unde mare conspicitur, datum erat.

In utroque eius latere duae viae erant, quae Meccam ducebant. Peregrinatores in istis incedere solebant.
Dixit poeta:

خُذِى أَنْفَ هَرْشَى أَوْ قَفَاهَا فَإِنَّهُ كِلَا جَانِبَىْ هَرْشَى لَهُنَّ طَرِيقُ

„Cape nasum Harschae aut eius occiput, nam utrique lateri Harschae via est“. Metrum Thawil est. p. 153.

De re dicitur, ad quam duabus viis facile perveniri potest.

٧٧ كَانَ ذٰلِكَ كَسَلِّ أُمْصُوخَةٍ

77. Fuit id ut extractio rei Omzucha appellatae.

Vocabulo امصوخة (Omzucha) res appellatur, quae extrahitur ex herba Tsonam (ثمام) appellata. Prodit inde alba res similis tenui ramo, quemadmodum papyrus herba (بردية) extrahitur.

٧٨ كَأَنَّهُ ٱلنَّكَعَةُ حُمْرَةً

78. Quasi fructus plantae Thortsuts rubedine sit.

Chalilus dixit, plantam Thortsuts similem esse gossypio in longum excrescentem, tenuem ad rubrum colorem vergentem. Medici ea in concinnando stomacho utuntur. Duae species, una amara altera dulcis, reperiuntur. Conf. Lexic. meum.

٧٩ كَانُوا مُخِلِّينَ فَلَاقَوْا حَمْضًا

79. Depascebant (cameli) plantas dulces et (pertaesi) ad plantas salsas accesserunt.

Plantae dulces خلة, plantae salsae حمض appellantur. Quando cameli plantas salsas depascunt, mox ardenti siti adficiuntur, ut pascere desinant. A camelis in homines translatum proverbium significat, virum salutem qui ne-

gligeret, in res adversas incidisse, ut inimici gaudium inde perciperent.

٨٠ كَثُرَ ٱلْحَلَبَةُ وَقَلَّ ٱلرِّعَآءُ

80. Multi sunt mulgentes et pauci sunt pastores.

In pastores dicitur, qui mulgent et pastus defectum non curant.

٨١ كَمَنِّ ٱلْغَيْثِ عَلَى ٱلْعَرْفَجَةِ

81. Ut beneficium, quod pluvia in plantam Alarfadj confert.

Arida illa planta, quum pluvia decidit, statim revirescit, ut celeriter ex illa pluvia utilitatem percipiat. Omnibus clarum esse beneficium, ut nemo non commodum videat, proverbium significat.

٨٢ كَٱلْقَابِضِ عَلَى ٱلْمَآءِ

82. Sicut manu arripiens aquam.

Hominem designat, cuius spes rei consequentiae fallitur. Proverbiali hoc loquendi modo poetae saepius usi sunt. Sic in versu sequente:

فَأَصْبَحْتُ مِنْ لَيْلَى ٱلْغَدَاةَ كَقَابِضٍ عَلَى ٱلْمَآءِ لَا يَدْرِي بِمَا هُوَ قَابِضُ

„Hodie mane a Laila mihi accidit, id quod accidit ei, qui manu aquam arripit dum nescit quod capit".

Metrum Thawil p. 162.

٨٣ كَأَنَّهَا نَارُ ٱلْحُبَاحِبِ

83. Quasi sit ignis cicindelae.

Vocabulum حباحب insectum alis rubris praeditum est, quod noctu volans scintillae simile est. Dicitur نار الحباحب et نار ابى الحباحب. Dixit Alkathamita:

أَلَا إِنَّمَا نِيرَانُ قَيْسٍ إِذَا شَتَوْا لِطَارِقِ لَيْلٍ مِثْلُ نَارِ ٱلْحُبَاحِبِ

„Eheu! ignes gentis Kais hiberno tempore noctu advenienti similes sunt igni cicindelae." Metrum Thawil p. 162. Id est: Parvi sunt ignes, quod avaritiae signum est. Alazmäihus dixit, tempore ante Mohammedem vixisse virum Hobahib appellatum tantâ avaritiâ, ut si quis ignem ex eius lucerna accendere vellet, eam exstingueret.

٨٤ كَٱلْمُسْتَغِيثِ مِنَ ٱلرَّمْضَاءِ بِٱلنَّارِ

84. Sicut is, qui contra terram sole torridam ignem in auxilium petit.

Proverbium significat, duas malefaciendi proprietates contra virum congregatas esse. Duae illae proprietates sunt terra sole torrida et ignis.

٨٥ كَٱلْقَابِسِ ٱلْعَجْلَانِ

85. Sicut ignem capiens festinans.

De eo dicitur, qui festinat in re necessaria petenda.

٨٦ كَٱلْمُسْتَتِرِ بِٱلْغَرَضِ

86. Sicut is, qui se scopo sagittariorum tegit.

Hisce verbis utitur is, cui alter terrorem incutere vult minando, se timidum non esse declarans, nam qui scopo sagittariorum se tegit, similis est ei, qui non tegitur, quod ibi sagittis feritur.

٨٧ كَٱلْمُتَمَرِّغِ فِي دَمِ ٱلْقَتِيلِ

87. Sicut is, qui in sanguine occisi se volutat.

In eum dicitur, qui malo, a quo remotus est, dum propius accedit, propter incuriam se exponit.

٨٨ كَٱلْحَيُودِ عَنِ ٱلزُّبْيَةِ

88. Sicut deflectens (fera) a fovea venatoris.

De viro dicitur, qui a re, cuius noxam timet, deflectit. Meid. de viro, qui rem, quam scit, cavet. Samachsch.

٨٩ كَٱلسَّاقِطِ بَيْنَ ٱلْفِرَاشَيْنِ

89. Sicut decidens inter duo strata.

Vocabulum فراش, stratum, quod lecto inservit, significat. De eo dicitur proverbium, qui inter duas res incertus haeret, ut neque in una neque in altera sit.

٩٠ كَمَّشَ ذَلَاذِلَهُ

90. Succinxit laciniam vestis infimam suam.

De eo dicitur, qui in re diligentiam adhibet. In legenda voce كمش in codicibus dubium est. Reiskius كمشهر legendum esse putavit.

٩١ كَلَابِسِ ثَوْبَيْ زُورٍ

91: Sicut is, qui duas vestes mendacii induit.

Proverbium hoc scholio explicatum est: قال الاصمعي انه الرجل يلبس ثياب اهل الزهد يريد بذلك الناس ويظهر من

التخشع اكثر مما فى قلبه وفى الحديث المتشبع بما لا يملك
كلابس ثوبى زور وهو الرجل يتكثر بما ليس عنده
كالرجل يرى انه شبعان وليس كذلك

„Dixit Alazmäihus: Eum virum esse, qui induit vestes devotorum, ut ipsum ita vestitum homines cognoscant, et maiorem submissionem, quam in animo habet, ostendit. In traditione autem est: Is qui se satiatum esse dicit rebus, quas non possidet, ei similis est, qui duas vestes mendacii induit. Is autem vir, qui de rebus, quas non possidet, multa verba facit, similis viro est, qui se satiatum esse ostendit, dum satiatus non est".

٩٢ كَدَابِغَةٍ وَقَدْ حَلِمَ ٱلْأَدِيمُ

92. Sicut pellem concinnans, quae vermibus corrupta est.

In rem omnino corruptam dicitur. Meid. De re dicitur, quam tractare incipit vir, postquam eam corruperat. Samach. Proverbium hoc ad Moahwijjahum scripsisse refertur Alwalidus ben-Alahkabah in versu sequente:

فَإِنَّكَ وَٱلْكِتَابَ إِلَى عَلِيٍّ كَدَابِغَةٍ وَقَدْ حَلِمَ ٱلْأَدِيمُ

„Tu et epistola ad Ahlijjum missa estis similes concinnanti corium, dum pellis vermibus corrupta est". Metrum Wafir est. p. 204.

Dixit Almofadhdhelus, proverbium hoc esse Chalido ben-Moahwijjah, qui ad gentem Banu-Ahbd-Schams ben-Sahd pertineret, dicenti:

قَدْ عَلِمَتْ أَحْسَابَنَا تَمِيمُ فِى ٱلْحَرْبِ حِينَ حَلِمَ ٱلْأَدِيمُ

„Nobilitatem maiorum nostrorum gens Tamim cognovit in bello, quum pellis vermibus corrupta esset".

Metrum Sarii est p. 246.

٩٣ كَأَنَّمَا أَفْرَغَ عَلَيْهِ ذَنُوبًا

93. Quasi evacuasset super eum situlam.

Sic dicitur, quando unus alterum verbis ad silentium redegit. In Samachscharii opere legitur ذنوبا من ماء „Situlam aquâ plenam“.

٩٤ كَلِفْتُ إِلَيْكَ عَلَقَ ٱلْقِرْبَةِ

94. Tua causa sudorem utris toleravi.

Loco vocis علق legitur عرق. Sic in Samachscharii opere reperitur et علق pro عرق dictum essè statuunt. Utres ancillae portare solent. Qui igitur utrem portat et inter portandum sudore manat, ut ad alium perveniat, laborem ingratum et difficilem eius causa suscepit. Sic autem proverbium circumscribendum est: كلفت نفسى فى الوصول اليك عرق القربة „Imposui animae meae, ut at te pervenirem, sudorem utris. Conf. C. V, 56. Samachscharius hoc scholion habet: يراد ماؤها اى سافرت فاحتجت الى حمل الماء وقيل معناه انصبت نفسى لاجلك حتى عرقت كما تعرق القربة وعرقها نضح مائها وقيل هو بمعنى علقها وهو معلان يحمل به اى تجشمت لك القربة يريد المسافرة يضرب فى تحمل المشاق لاجل صاحبه ويروى جشمت اليك „Significatur eius (utris) aqua i. e. iter feci, et tum necesse erat portare aquam. Et dicunt, sensum eius esse: Fatigavi me tua causa, ita ut sudarem, quemadmodum uter sudat. Sudor autem eius (utris) est aqua eius exstillans. Dicunt quoque, vocem علق significationem vocis معلان[1] habere, quae rem designet, cuius ope portetur i. e.

1) De hac voce dubito.

utrem portandum in me suscepi, quà re iter significatur. Adhibetur de molestiis ob socium susceptis. Referunt quoque legendi modum: جشمت اليك

٩٥ كُلُّ أَدَاةِ ٱلْخُبْزِ عِنْدِى غَيْرُهُ

96. Omnia instrumenta panis apud me sunt praeter illum (panem).

Proverbii huius, quod defectum rei significat, originem talem fuisse narrant. Homines ad hospitem venerant. Postquam discubuerant, mappam ille expandit, super illa molam posuit, eamque non iniectis granis circumvertit. Quam rem videntes quum interrogarent, quid ageret, illis verbis respondit.

٩٦ أَكُلُّ شِوَايِكُمْ هٰذَا جُوفَانٌ

96. Num omnis assata haec caro vestra onagri veretrum est?

Proverbii, quod plures res pravas gradu inter se aequales esse, significat, originem sic tradiderunt: Tres viri unus Fesarita, alter Ahbsita, tertius ad gentem Ahbd-Allah ben-Ghathfan pertinens onagrum venati erant. Quem quum ad cibum praepararent, Fesarita ob rem ipsi necessariam exire coactus erat. Convenerunt igitur inter se duo, ut veretrum dissecarent et sub carne assata occultarent. *Ahbdita* autem rutabulo movens ignem bonas partes sibi socioque elegit, Fesaritae autem veretri segmenta porrexit. Hic manducando bonum non esse sentiens, aliud postulavit, et quum semper idem accepisset, verba, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt, dixit.

٩٧ كَسُوْرُ ٱلْعَبْدِ مِنْ لَحْمِ ٱلْحُوَارِ

97. Ut reliqua pars servi e carne pulli camelini.

In rem dicitur, quam omnino non assequimur. Meid. Samachscharius dixit, proverbium de paupere, vili adhiberi. Narrant servum cameli pullum mactasse et totum edisse, ut nullam eius partem relinqueret.

٩٨ كَفْتٌ إِلَى وَئِيَّةٍ

98. Olla parva usque ad magnam ollam.

In virum dicitur, qui calamitate alterum adficit; tum addita parva eam auget. Samachscharius adnotavit, legi quoque: وَايَةٌ ampla. Tum, quod praeterea addidit, silentio praetermittendum non est: وقيل الكفت بالفتح الرجل السريع في طلب الولد والوئيبة (والوئية .l المراة العاقلة (addo يضرب في سرعة الاتفاق وذلك أن الرجل اذا كان بهذه الصفة واصاب امراة عاقلة فامن الاحماق ورجا كياسة الولد وافقها سريعا „Et dicunt, vocem الكفت cum Fatha enunciandam designare celerem in petendo filio, vocem الوئيبة designare intelligentem feminam, ut proverbium in celeri consensu adhibeatur. Vir enim ita constitutus, si feminam intelligentem invenit, ut, ne stultos filios paritura sit, non timeat, intelligentem prolem sperans celeriter cum ea consentit“. Conf. Djeuh. s. كفت

٩٩ كِلَاهُمَا وَتَمْرًا

99. Ambo haec et dactyli.

Verba haec Ahmruo, filio Homrani Djahditae ex uxore Zaduf appellata nato adscribuntur. Quum patris sui camelos pastum duxisset, ad eum, coram quo cremor lactis, dactyli et cameli gibbus stabat, vir fame et siti adfectus accessit rogans, ut ipsi partem cremoris et gibbi

edendum daret. Ahmruus istis verbis respondit. Ante nominativum كلاهما supplendum est لك tibi erunt ambo haec". Accusativus وتمرا ab omisso verbo ازيدك „addam tibi" dependet. Sunt autem, qui كليهما legant, ut اطعمك „edendum tibi dabo" suppleatur. Alii aliter rem explicant; sed sensus idem est. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de viro, qui inter duas res eligendi potestate concessa utramque petat. Conf. C. XXVII, 135.

١٠٠ كَمُسْتَبْضِعِ ٱلتَّمْرِ إِلَى هَجَرٍ

100. Sicut is, qui dactylos Hadjarum vendendos portat.

Locus iste quum dactylis abundet, qui illud facit, lucro gaudere non potest. Simili ratione dicitur كمستبضع التمر الى اهل خيبر „Sicut is, qui dactylos ad incolas Chaibari vendendos ducit". Dixit poeta 'Alnabeghahus Djahdita:

وَإِنَّ آمْرَأً أَهْدَى إِلَيْكَ قَصِيدَةً كَمُسْتَبْضِعٍ تَمْرًا إِلَى أَهْلِ خَيْبَرَا

„Vir, qui tibi carmen dono mittit, is similis est ei, qui ad incolas Chaibari dactylos vendendos portat".
Metrum Thawil est. p. 162.

١٠١ كُلُّ خَاطِبٍ عَلَى لِسَانِهَا تَمْرَةٌ

101. Super omnis personae in matrimonium petentis linguâ dactylus est.

In codice Berolin. لسانه legitur, sed suffixum feminini ferri potest, siquidem feminae pro viris quoque in matrimonium petere solebant. Sensus est: Qui rem sibi necessariam petit, dulcia et lenia verba profert.

١٠٢ كُلُّ ٱلنِّدَاءِ إِذَا نَادَيْتُ يَخْذُلُنِي إِلَّا نِدَائِي إِذَا
نَادَيْتُ يَا مَالِي

102. Omnis vocatio, quum advoco, me auxilio destituit, praeter vocationem meam, quum voco: O opes meae!

Verba Ohaihahi sunt. In opibus solis fiduciam ponendam esse censet, hi enim versus sequuntur:

اِسْتَغْنِ أَوْ مُتْ وَلَا يَغْرُرْكَ ذُو نَشَبٍ مِنِ ٱبْنِ عَمٍّ وَلَا عَمٍّ وَلَا خَالِ
إِنِّي أُقِيمُ عَلَى ٱلزَّوْرَاءِ أَعْمُرُهَا إِنَّ ٱلْحَبِيبَ إِلَى ٱلْإِخْوَانِ ذُو ٱلْمَالِ

„Dives esto aut morere et ne decipiat te dives sive patruelis sive patruus sive avunculus sit. Ego cum diligentia Alsauram (opum nomen) colam, nam fratribus dilectus est opes possidens. Metrum Basith. est p. 190.

١٠٣ كَسْفًا وَإِمْسَاكًا

103. Austeritatem et avaritiam?

Accusativus e verbo omisso أتجمع „Num colligis" i. e. simul ostendis, pendet, aut idem verbum اتكسف et تمسك supplendum est. Proverbium in austerum, qui simul avarus est, dicitur. Conf. Kam. Dj v. كسف

١٠٤ كُلَّ ٱلطَّعَامِ تَشْتَهِي رَبِيعَةُ ٱلْخُرْسَ وَٱلْإِعْذَارَ
وَٱلنَّقِيعَةَ

104. Omnem cibum cupis, o Rabiahe! cibum ob mu-

lieris partum, cibum ob circumcisionem et cibum ob adventum ex itinere paratum.

In eum proverbium dicitur, qui cibi vehementer avidus est. Meid. Samachsch. Metrum Sarih est. p. 246.

١٠٥ أَكْثِرْ مِنَ ٱلصَّدِيقِ فَإِنَّكَ عَلَى ٱلْعَدُوِّ قَادِرٌ

105. Multos tibi amicos para, nam hostes in potestate tua erunt!

Verbis hisce et aliis Abdjarus ben-Djabir Ihdjlita filium suum Hadjdjarum, qui Christianus fidem Mohammedicam amplecti volebat, ut rem suam prudenter ageret, admonuit.

١٠٦ كَمَا خَلَتْ قِدْرُ بَنِي سَدُوسٍ

106. Sicut praeteriit ahenum gentis Banu-Sadus.

Ahenum gentis Banu-Sadus amplum erat, ut duo animalia mactata (جزور) caperet. Isto aheno Althommus ben-Ahjjasch princeps gentis in cibandis hominibus uti solebat, posteo nemo. Accidit autem, ut ad istam gentem vir e gente Banu-Ahmir oriundus Milhabus ben-Schehab appellatus transiret, et hospitio non exciperetur. Iratus igitur hosce versus metro Redjes dixit:

يَا صَاحِ رَحِّلْ ضَامِرَاتِ ٱلْعِيسِ وَٱبْكِ عَلَى ٱلطُّعْمِ وَخُبْزِ ٱلْقُوسِ

فَقَدْ خَلَتْ قِدْرُ بَنِي سَدُوسِ وَضُنَّ فِيهَا بِقِرَى خَسِيسِ

وَسَادَهُمْ أَنْكَدُ ذُو تَنْبِيسِ قَبَّحَهُ ٱلْمَلِيكُ مِنْ رَئِيسِ

لَيْسَ بِمَحْمُودٍ وَلَا مَرْغُوسِ فَمَا تُبَالِي كُنْتَ فِي سَدُوسِ

أَوْ كُنْتَ فِي قَوْمٍ مِنَ ٱلْمَجُوسِ أَوْ فِي فَلَا قَفْرٍ مِنَ ٱلْأَنِيسِ

„O socie mi! proficisci iube camelas graciles flavas, eheu tibi! propter Althommum et claustri magistrum. Iam praeteriit ahenum gentis Banu-Sadus et vili tantum hospitio in eo excipiebantur. Princeps gentis est durus, hircorum possessor. Rex (deus) talem principem turpitudine adfligat! Non est laudandus et non benedictus, nam quid curas, utrum in gente Sadus verseris an inter Magos aut in desertis ab hominibus vacuis“.

Quod quum suis, ipsum de gente Banu Sadus et aheno interrogantibus narrasset, eius verba in proverbium venerunt. Proverbium de omni re, quae praeteriit et cuius status omnino mutatus est, adhibetur.

١٠٧ كُلُّ امْرِئٍ فِيهِ مَا يُرْمَى بِهِ

107. In omni viro res est, qua petitur (seu contumelia adficitur).

Nemo vitiis liber est. Eadem ratio est proverbio C. I, 65.

١٠٨ كُلُّ امْرِئٍ مُصَبَّحٌ فِي أَهْلِهِ

108. Omnis vir mane visitatur in gente sua.

Altera lectio est في رحله „in mansione sua“. Cuilibet viro res inopinato superveniunt“.

١٠٩ كُلٌّ يَجُرُّ النَّارَ إِلَى قُرْصِهِ

109. Quilibet ad panem suum ignem attrahit (ut bene coquatur).

Quilibet bonum sibi comparare vult.

١١٠ كُلُّ حِرْبَاءٍ إِذَا أُكْرِهَ صَلَّ

110. Omnis clavus ferreae loricae, quando cum vi impingitur, sonum edit.

De viro dicitur, qui noxa laesus queritur.

١١١ كَعَارِمَةٍ إِذَا لَمْ تَجِدْ عَارِمًا

111. Instar sugentis feminae, quando sugentem (infantem) non invenit.

Mulier, quando sugentem non invenit infantem, qui lac ei exsugat, ipsa lac sibi exsugit, ne tumor in mammis oriatur. Proverbium autem significat, nos, si alium non inveniamus, rem nostram peragere debere.

١١٢ كُلُّ فَحْلٍ يَمْذِى وَكُلُّ أُنْثَى تَقْذِى

112. Omnis admissarius seminis effluvium patitur et omnis femina album humorem ex utero eiicit.

Verbum قذى in ove adhibetur, قذى autem idem est in feminis, quam مذى in maribus. In proverbio distantia inter marem et feminam describitur. Conf. Kam. et Dj.

١١٣ كَمَا تَدِينُ تُدَانُ

113. Ut pensas, sic tibi pensabitur.

Ut aliis facis, sic alii tibi facient. Conf. prov. 184 conf. Dj s. دين

١١٤ كَلَّا زَعَمْتَ أَنَّهُ خَصِرٌ

114. Non est, quemadmodum dixisti, eum a frigore laesum esse.

Viri duo equiti hiemis tempore occurrerunt et impetum in eum facturi frigore adfectum nil mali ipsis illaturum esse putarunt. Sed quum illi irruissent eques impetu facto unum eorum confodit. Hic autem confossus proverbii verba dixit, quibus opinionis diversitas significatur. Conf. prov. 51. Samachscharius dixit, hisce verbis unum alterum vituperare, quod deceptus ipsum in calamitatem coniecerit.

١١٥ كَيْفَ تُبْصِرُ ٱلْقَذَى فِي عَيْنِ أَخِيكَ وَتَدَعُ ٱلْجِذْعَ ٱلْمُعْتَرِضَ فِي عَيْنِكَ

115. Quomodo festucam in fratris tui oculo vides et tignum transversum in oculo tuo non vides?

Parvum vitium in aliis vides, vitia tua magna non vides. In Samachscharii opere loco vocis عينك legitur حلقك „gutture tuo". conf. Math. VII, 3. Luc. VI, 41.

١١٦ أَكْثَرَ مِنَ ٱلْحَمْقَى فَأَوْرَدَ ٱلْمَاءَ

116. Multos stultos acquisivit et tum ad aquam adduxit.

In eum dicitur, qui sibi adiutorem stultum comparavit.

١١٧ كَيْفَ لِي بِأَنْ أُحْمَدَ وَلَا أُرْزَأَ شَيْئًا

117 Quomodo mihi accidet, ut laudem acquiram, et nil opum perdam?

Id est: Laude non ornatur is, cuius opes non diminuuntur. I. e. Qui in alios beneficia non confert, is laudem non meretur. Cecinit Abu-Ferasus:

وَكَيْفَ يَنَالُ ٱلْحَمْدَ وَٱلْوَفْرُ وَافِرُ

„Et quomodo laudem assequitur, dum divitiae copiosae sunt. Metrum hemistichii Thawil est. conf. p. 162.

١١٨ كَٱلْمُشْتَرِي ٱلْقَاصِعَآءَ بِٱلْيَرْبُوعِ

118. Sicut is, qui emit latibulum muris pro mure.

De eo dicitur, qui vestigium rei ipsi praeferendum esse habet.

١١٩ أَكْدَتْ أَظْفَارُكَ إِلَيَّ

119. Ad solum durum pevenerunt ungues tui in me directi.

Viro, qui pari ipsi fortitudine, ut eum vincere nequeat, occurrit, proverbium dicitur. conf. Abulf. Annal. I, 118.

١٢٠ كُفِيتَ ٱلدَّعْوَةَ

120. Votis pro me factis supersedere potes.

Improbus ad monachum Christianum veniens in precibus faciendis, ieiunio caeterisque piis operibus eandem, quam ille agendi rationem sequebatur. Aliquo tempore post quum monacho crucem auream furto abstulisset, abeundi veniam petivit et impetravit. Monachus commeatum itineris dans in valedicendo pro illo vota fecit dicens: صحبك الصلب „Cruces tecum sint!" At ille proverbii verbis respondit, nam furto ablatam crucem secum portabat. In eum dicitur, qui optat alteri rem, quam is possidet.

١٢١ إِكْدَحْ لِي أَكْدَحْ لَكَ

121. Operam da mihi, operam dabo tibi.

Quod si meis rebus prodesse studes, rebus tuis prodesse studebo.

١٢٢ كُنْ وَصِيَّ نَفْسِكَ

122. Esto curator tui ipsius!

١٢٣ أَكْثَرُ ٱلظُّنُونِ مُيُونٌ

123. Maior opinionum pars mendacia sunt.

In mendacio et falsis opinionibus adhibetur, conf. Djeuh. s. radice مين

١٢٤ ٱلْكَمْءُ أَشْبَاهُ ٱلْكَمْءِ

124. Glans penis glandi similis est.

In rebus similibus adhibetur.

١٢٥ كُلُّ دَنِيٍّ دُونَهُ دَنِيٌّ

125. Quod attinet ad quemlibet propinquum (amicum), praeter eum est propinquus.

Proverbii sensus esse videtur: Quilibet propinquus seu amicus unicus non est; sed praeter eum est alius.

١٢٦ كَرِيمٌ وَلَا يُبَاغَهْ

126. Nobilis est et ne quis gloria cum eo contendat!

Littera ه, quae voci يباغ addita est, a grammaticis Arabicis هاء السكت Ha silentii, quod in enunciando non auditur,

appellata est. Saepius additur litterae Elif et vocali Fathae in fine vocis, ut eius enunciatio, sic enim censeo, longior fiat.

كُنْ وَسَطًا وَٱمْشِ جَانِبًا ١٢٧

127. Esto medius et incede ad latus!

Proverbio huic idem sensus est, quam proverbio Cap. VII, 51.

كَصَفِيحَةِ ٱلْمِسَنِّ تَشْحَذُ وَلَا تَقْطَعُ ١٢٨

128. Ut lamen cotis, quod acuit et non secat.

In hominem dicitur, qui alios bonos mores docet et ipse non bene se gerit.

كَدُودَةِ ٱلْقَزِّ ١٢٩

129. Ut bombyx.

De eo dicitur, qui aliorum causa se fatigat. Cecinit Abu-l'Fatahus:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱلْمَرْءَ طُولَ حَيَاتِهِ مُعَنًّى بِأَمْرٍ مَا يَزَالُ يُعَالِجُهُ

كَدُودٍ كَدُودِ ٱلْقَزِّ يَنْسِجُ دَائِبًا وَيَهْلِكُ غَمًّا وَسْطَ مَا هُوَ نَاسِجُهُ

„Nonne vides, virum, quamdiu eius vita durat, esse adflictum re, quam semper tractat molestiam perferens sicut bombyx, qui semper texit et perit tristitiâ in medio eius, quod texit." Metrum Thâwil est. p. 162.

كَذُبَالَةِ ٱلسِّرَاجِ تُضِيءُ مَا حَوْلَهَا وَتَحْرِقُ نَفْسَهَا ١٣٠

130. Ut ellychnium lucernae, quod res circum illustrat, at ipsum comburitur.

١٣١ كَفَارَةِ ٱلْمِسْكِ يُؤْخَذُ حَشْوُهَا وَيُنْبَذُ جِرْمُهَا

131. Ut vesicula musci, cuius interior pars sumitur, sed involucrum abiicitur.

De viro dicitur, cuius interior pars pulchrior exteriore est.

١٣٢ كَٱلْبَاحِثِ عَنِ ٱلْمُدْيَةِ

132. Ut cultrum quaerens.

Legitur عن الشفرة „cultrum magnum". Narrant, virum praedam attigisse, sed nec habuisse instrumentum, quo eam mactaret. Quum autem ista praeda ungulis terram effoderet, eum incidisse in cultrum, quo in mactando animali uteretur. Adhibetur igitur proverbium de eo, qui rem ipsi perniciosam quaerit.

١٣٣ كَٱلْخَمْرِ يُشْتَهَى شُرْبُهَا وَيُكْرَهُ صُدَاعُهَا

133. Ut vinum, cuius potatio cupitur et cuius cephalaea recusatur.

De viro dicitur, cuius propinquitas cupitur et cuius malum timetur.

١٣٤ كَٱلْمُصْطَادَةِ بِٱسْتِهَا

134. Ut praedam capiens femina podice suo.

Narrant mulierem cepisse pedibus contractis lacertam, quae inter pedes intrasset. Proverbio utuntur, ut significent, hominem modo haud consueto et facile rem assecutum esse.

١٣٥ كَمُبْتَغِي ٱلصَّيْدِ فِي عِرِّيسَةِ ٱلْأَسَدِ

135. Ut quaerens praedam in leonis lustro.

De homine rem absurdam et periculosam petente dicitur. Samachscharius dixit hoc e versu Thirimmahi desumtum esse:

يَا طَيِّئ ٱلسَّهْلِ وَٱلْأَجْبَالِ مَوْعِدُكُمْ كَمُبْتَغِي ٱلصَّيْدِ فِي عِرِّيسَةِ ٱلْأَسَدِ

„O Thajjitae campi et montium! Minitans vester ei similis est, qui in leonis lustro praedam quaerit.“

Metrum versus Basith est. c. l. m. p. 190. De eo dicitur, qui rem petit, cuius causa in interitum irruit.

١٣٢ كَذِي ٱلْعُرِّ يُكْوَى غَيْرُهُ وَهْوَ رَاتِعُ

136. Ut camelus ulceribus adfectus, qui libere pascitur, dum alius uritur.

Abu-Ohbaidahus dixit, hanc rem non fieri. Alius quidam autem dicit, quum nonnulli in grege cameli in labiis ulceribus adfecti sint, sanum camelum ante illorum oculos uri, ut sanandi causa sit. Significat proverbium, insontem pro eo, qui crimen commiserit, poena adfici. Dixit Alnabeghahus:

حَمَلْتَ عَلَيَّ ذَنْبَهُ وَتَرَكْتَهُ كَذِي ٱلْعُرِّ يُكْوَى غَيْرُهُ وَهْوَ رَاتِعُ

„Mihi imposuisti eius crimen et me reliquisti, ut camelus ulceribus in labio adfectus libere pascitur, dum alius uritur.“

Samachscharius adnotavit legi quoque العَر cum Fátha scabiem. Versus proverbiique metrum Thawil est. C. l. m. p. 162.

١٣٧ كُلُّ ٱمْرِئٍ بِطُوَالِ ٱلْعَيْشِ مَكْذُوبُ

137. Quilibet vir quoad longitudinem vitae suae ad mendacium impellitur.

Dimidium versus metri Basith est. c. l. p. 190. In Samachscharii opere بطول legimus. Id est: Qui vitam suam

duraturam esse dicit, is spe fallitur. Mulier Hajub (حيوب) appellata fratris mortem deplorans dixit:

كُلُّ آمْرِءٍ بِطُوَالِ ٱلْعَيْشِ مَكْذُوبُ وَكُلُّ مَنْ غَلَبَ ٱلْأَيَّامُ مَغْلُوبُ

„Omnis vir quoad longitudinem vitae suae ad mendacium impellitur et omnis vir, quem dies vincunt, victus est."

Hic versus, cuius metrum Basith est (p. 190), nonnisi in codice Berolin. legitur. Voces من غلب mihi esse videntur pro من غلبه.

١٣٨ كَٱلنَّازِى بَيْنَ ٱلْقَرِينَيْنِ

138. Ut irruens inter duos coniunctos (camelos).

Qui inter duos coniunctos camelos intrat, pedibus eorum percutitur. Virum designat, qui in rem sibi haud necessariam irruens magnam noxam concipit.

١٣٩ كَٱلْمُحْتَاضِ عَلَى عُرْضِ ٱلسَّرَابِ

139. Ut is, qui nullo respectu vaporem meridianum tanquam aquae receptaculum adit.

Eum significat, qui rem absurdam et impossibilem petit. In scholiis formae احتاض eadem significatio, quam primae et secundae „aquae receptaculum construxit" tributa est.

١٤٠ كَرُكْبَتَيِ ٱلْبَعِيرِ

140. Ut duo cameli genua.

De duabus rebus aequalibus adhibetur. Meid. Legitur quoque: كركبتى العنز „ut genua caprae" quae simul, quando camelus in terram decumbit, terram tangunt.

كَفَرَسَيْ رِهَانٍ ١٤١

141. Ut duo equi certaminis.

De duobus sibi oppositis, qui de victoria certant, proverbium adhiberi Meidanius adnotavit. Samachscharius autem, proverbium de duobus praestantia aequalibus adhiberi, dixit.

كُنْ حُلْمًا كُنْهُ ١٤٢

142. Sis somnium!

Vir quidam lanceam inter oculos uxoris suae dormientis deposuerat. Quam quum e somno expergefacta conspiceret, terrorem concipiens et oculos claudens ista verba protulit, quae in hominem ex re terrorem concipientem dicuntur. Vox كنه repetita vox كن cum pronomine ه coniuncta esse videtur.

كَادَ ٱلْعَرُوسُ يَكُونُ مَلِكًا ١٤٣

143. Parum abest, quin sponsus rex sit.

Tanto tum sibi tum familiae in honore sponsus est.

كَادَتِ ٱلشَّمْسُ تَكُونُ صِلَآءً ١٤٤

144. Parum abest, quin sol ignis sit.

Magnam utilitatem designat, quae sol pauperibus affert, quum ignis locum apud eos teneat. Samachscharius. صلاءا aestum solis habet.

أَكِبْرًا وَإِمْعَارًا ١٤٥

145. Num superbiam et inopiam (coniungis)?

Accusativus ex omisso verbo تجمع coniungis pendet. Vocem كبرا Meidanius voce تجبا explicavit; at vero Samachscharius vocibus ارتفاع السن „senectutem."

كفى قوما بصاحبهم خبيرا ١٤٦

146. Optime noscit gens socium suum.

Alcesäius قوم habet et sic Samachscharius. Almarsukijjus autem dixit, dicendum fuisse كفى بقومى خبيرا بصاحبهم. Alius quidam dixit, subiectum verbi كفى omissum esse, ut sic explicandum esset: كفى قوما علمهم خبيرا بصاحبهم. Alcesäii autem legendi modus sic explicandus est: كفى قوم بعلمهم خبيرا بصاحبهم aut اكتفى قوم بعلمهم خبراء بمن يصحبهم. E versu sequente poetae desumtum esse proverbium Samachscharius adnotavit:

اذا لقيت قومى فاسأليهم كفى قوما بصاحبهم خبيرا

„Quando genti meae tu (o femina) occurris, eam interroga, optime enim noscit gens socium suum!" Metrum Wafir est. p. 204. Proverbium docet, ei, qui hominis conditionem cognoscere velit, ad familiam gentemque eius se convertat, necesse esse.

كل امرئ يعدو بما استعد ١٤٧

147. Quilibet vir cum eo, quod paravit, currit.

Proverbium instigat, ut res nobis necessarias comparemus.

كل شئ ينفع المكاتب الا الخنق ١٤٨

148. Omnis res excepta strangulatione utilitati est servo, qui sibi ipsi pretium, quo libertatem emeret, imposuit.

Servus, qui sibi pretium, quo libertatem emeret, imposuerat, mulierem in matrimonium petiit. Illa autem se ex-

cusans dixit, se nil practer se ipsam possidere. At servus, quum se ipsam tradidisset, ista verba dixit, quae proverbii locum occupantia in lucro tam parvo quam magno adhibentur.

١٤٩ كَذَبَتْكَ أُمُّ عَزْمِكَ

149 Nates tuae te mendacem esse arguerunt.

In eum dicitur, qui minatur.

١٥٠ كَالْكَلْبِ يَهِرُّ مُولِغَهُ

150. Ut canis, qui in eum, qui potum ei praebet, irritatus irruit.

In proverbio مولغه est pro بمولغه abiecta praepositione. De eo dicitur, qui virum ipsi benefacientem vituperat.

١٥١ كُنْ مُرِيبًا وَاغْتَرِبْ

151. Si suspectus es, procul abi!

Qui crimen commisit, ei procul abeundum est, ne in aliorum potestatem veniat.

١٥٢ كُنْ بَرِيئًا وَاقْتَرِبْ

152. Si a crimine liber es, propinquus esto!

Praecedenti proverbio contrarium sensum offert.

١٥٣ كُلٌّ يَأْتِي مَا هُوَ لَهُ.

153 Quilibet ad id, quod ei est, venit.

Id est: Quilibet operi suo similis est, id quod in bonam et malam accipitur partem. In codice Berolinensi post له additur اهل dignus.

١٥٤ . كُلُّ صُعْلُوكٍ جَوَادٌ

154 Omnis pauper generosus est.

Qui parum possidet, hoc non magni habet, ita ut erga alios pauco suo beneficus esse soleat.

١٥٥ كَفَى بِأَمَارَاتِ ٱلطَّرِيقِ لَهُمْ حَشْمًا

155. Via saepius facta eorum iram provocare debet.

Voces امارات الطريق „signa viae seu in via pedibus facta vestigia“ significant, multum ultro citroque quendam ivisse. Proverbii originem talem fuisse narrant: Vir, qui contra gentem iniuste egerat, mane et vespera ad eos transire solebat; quod videns alius, ad iniuriam vindicandam eos impulsurus, istis verbis usus est.

١٥٦ كَلَّا وَلٰكِنْ لَا أُعْطَاهُ

156. Minime! sed illud non dedit.

Vir quidam filium ex alia uxore natum male se corpore habentem videns, uxorem rogavit, quaenam huius rei causa esset. Uxor respondit, eum adipem pro cibo ipsi oblatam recusare. Filius autem id audiens proverbii verba dixit, quibus uxorem mendacii arguit.

١٥٧ كَالْمُخْتَنِقَةِ عَلَى آخِرِ طَحِينِهَا

157. Sicut femina, quae (angore) suffocabatur ad postremam farinae partem molendam.

Mulier frumenti magnam massam molebat. Quum maiorem eius partem in farinam moluisset, axe molae fracto

ipsa maximo taedio adfecta est.„ Proverbium igitur significat, hominem priore parte operis absoluta, posteriorem ad finem perducere non posse.

١٥٨ كُلُّ مَبْذُولٍ مَمْلُولٌ

158. Omne quod nobis donatur, tandem fastidio nos implet.

Rei, quam attingere non possumus, cupidiores sumus.

١٥٩ كَالْغُرَابِ وَالذِّيبِ

159. Ut corvus et lupus.

Duos viros in una re consentientes esse significat, nam, quando in gregem lupus irrumpit, corvus, ut reliquiis lupi vescatur, sequitur. Sed ab altera parte inter eos est dissensio, nam corvus in praeda capienda lupum non adiuvat:

يُوَاسِي ٱلْغُرَابَ ٱلذِّيبُ فِيمَا يَصِيدُهُ وَمَا صَادَهُ ٱلْغِرْبَانُ فِي سَعَفِ ٱلنَّخْلِ

„Adiuvat corvum lupus in eo, quod venando capit, et quod corvi capiunt, in ramis palmarum (sc. dactyli) est.

Metrum Thawil est. c. l. m. p. 162.

١٦٠ كَارِهًا حَجَّ بَيْطَرٌ

160. Invito immisso specillo vulnus exploravit veterinarius.

Nonnullis بيطر Baithar viri nomen est, a quo ars veterinaria et veterinarius nomen fortasse accepit; alii nomen a بطر fidit derivant. Proverbium a iumento, cuius detractantis vulnus veterinarius specillo explorat, derivatum in hominem translatum est, qui in alterum contra eius voluntatem beneficia confert.

١٦١ كَٱلْعِلَاوَةِ بَيْنَ ٱلْفَوْدَيْنِ

161. Ut sarcinula inter duo onera in iumenti lateribus.

Virum designat, qui in bello sociis utilitati non est.

١٦٢ كَٱلْمُشْتَرِى عُقُوبَةَ بَنِى كَاهِل

162. Sicut emens punitionem gentis Banu-Cahil.

Vir, qui a praefecto punitionem gentis Banu-Cahil, quae ipsum non spectabat, emerat, ab ista gente occisus est, quapropter proverbium eum, qui re ipsum non spectante occupatus est, designat.

١٦٣ كَٱلَّذِى تَزَبَّى زُبْيَةً فَٱصْطِيدَ

163. Sicut is, qui in fovea, quam capiendi leonis ergo foderat, ipse captus est.

Proverbium aut ex poetae versu desumtum aut in versum mutatum est:

كَٱلَّذْ تَزَبَّى زُبْيَةً فَٱصْطِيدَا

„Sicut is, qui foveam in loco elato capiendi leonis causa foderat; tum captus est.“ 1)

Virum designat, cui res, quam virum adiens ipse petierat, eripitur.

١٦٤ كَٱلْمُزْدَادِ مِنَ ٱلرَّمَحِ

---

1) كالذ est pro كالذى. Metrum Sarih est. conf. p. 246. conf. Dj. s. زبى

164. Sicut auctus lanceâ.

Meidanius scholion hoc adiunxit: هو الرجل يطعن فيستحي ان يفر فيدخل في الرمح يمشي الى صاحبه يضرب لمن يركب امرا يخزى فيه فيلبس على الناس „Is vir est, qui lanceâ confoditur; tum pudet eum fugae, quapropter in lanceam se immittit, dum versus alterum procedit. Proverbium de eo adhibetur, qui rem tractat, qua ignominia adficitur; sed aliis rem dubiam reddit“. Ingenue confiteor, me de proverbii sensu dubitare et quaenam praepositionis من vis in proverbio sit, non videre. Vox quoque كالمزداد, quam a radice زاد (med. ى) derivavi, aut a زاد (med. و) aut a زاد (med. Hamza) derivari potest. Nec non in scholiis verba فيدخل في الرمح „et intrat in lanceam“, obscura mihi sunt, ut, quae pro certo adferam, non habeam.

١٦٥ كَيْفَ تَرَى ٱبْنَ أُنْسِكَ

165 Quomodo vides filium familiaritatis tuae?

Id est: Qualis tibi videor. Haec verba vir socio suo dicit. Dixit Abu'l'Haitsamus: Dixit haec verba vir se ipsum laudans animae suae i. e. sibi.

١٦٦ كَيْفَ تَرَى ٱبْنَ صَفْوِكَ

166. Quomodo vides filium sinceritatis tuae?

Idem est sensus, quam praecedenti proverbio.

١٦٧ أُكْتُبْ شُرَيْحًا فَارِسًا مُسْتَمِيتًا

167. Inscribe in codicem militum Schoraihum, qui est eques morti se exponens!

Schoraihus nomen militis erat, qui verba haec lustra-

turo exercitum dixit, non desistens, donec alter eum inscripsisset. Proverbium igitur in eum dicitur, qui petendo insistit, donec desideratam rem accipiat.

كَالسَّيْلِ تَحْتَ ٱلدِّمْنِ ١٦٨

168. Sicut aquae fluxus sub fimeto.

Eum significat, qui inimicitiam animo occultat.

كُلُّ قَايِبٍ مِنْ قُوبَةٍ ١٦٩

169, Omnis pullus ex ovo

Omnis res originem habet.

كَفَى بِٱلشَّكِّ جَهْلًا ١٧٠

170. Dubium ignorantiae locum tenet.

Abu-Ohbaidahus dixit, si quis de veritate, num veritas sit, dubitet, ignorantiae hoc tribuendum esse.

كَحِمَارَيِ ٱلْعِبَادِيِّ ١٧١

171. Ut asini duo Ihbaditae.

Gens Ihbad Hiram incolebant et Christiani erant. Narrant Ihbaditam, qui duos asinos possideret, interrogatum, uter eorum peior esset, respondisse: هذا ثم هذا hic tum hic, quibus verbis significaret, neutrum praeferendum esse. Proverbium duas res tam pravas, ut neutra praeferenda sit, significat. Conf. Djeuh. s. عبد. Cecinit poeta:

رِجْسَانِ مَا لَهُمَا فِى ٱلنَّاسِ مِنْ مَثَلٍ إِلَّا حِمَارَا ٱلْعِبَادِيِّ ٱلَّذِى وُصِفَا

مُجَرَّحَانِ ٱلْكُلَى تَدْمَى نُحُورُهُمَا قَدْ لَازَمَا عَرَقَ ٱلْأَنْسَاعِ وَٱلْأُكُفَا

„Duae sordes, inter homines eis similes non sunt, nisi duo asini Ihbaditae, qui descripti sunt, renes vulneratos

habentes, sanguinem e iugulis emittentes, lororum et clitellarum sudore semper adflicti."

Metrum Basith est. p. 190. In Samachscharii opere legimus, homines istos e diversis gentibus originem ducentes ob regum famulitium, quo occupati fuissent, istud nomen العبّاَن servi accepisse, aut ab eo, quod ipsis proprium signum, quo unus alterum cognosceret, verba نحن عباد الله „Nos servi Dei sumus" essent.[1])

١٧٢. كِلَا ٱلْبَدَلَيْنِ مُوتَشِبٌ بَهِيمٌ

172. Omnes duo succedanii sunt generis mixti, unicolores.

In duas res aequales dicitur. In meo codice et Lugdun. lego, proverbium dici in res duas استويا في الشي in re aequales, in codice Berolin. استويا في الشر aequales in malo, et sic Reiskius e coniectura legendum esse putavit.

١٧٣. كُلُّ نَهْيٍ يُحْسِبُنِي إِلَّا ٱلْجَرِينَ فَإِنَّهُ يُسْرِوِينِي.

173. Omne stagnum mihi aquam sorbendam dat praeter magnum fluvium, nam hic aqua me satiat.

De eo dicitur, qui maiora beneficia in nos confert, quam alius.

١٧٤ كُلُّ صَمْتٍ لَا فِكْرَةَ فِيهِ فَهُوَ سَهْوٌ

274. Omne silentium, quod cogitatione caret, incuria est.

Id est: Incuria, in qua nil boni est.

١٧٥ كَثْرَةُ ٱلْعِتَابِ تُورِثُ ٱلْبَغْضَاءَ

---

1) Esse autem videntur, qui nomen istius gentis aliter enuncient.

175. Multitudo obiurgationis odium gignit.

١٧٦ أَكْثَرُ مَصَارِعِ ٱلْعُقُولِ تَحْتَ بُرُوقِ ٱلْمَطَامِعِ

176 Saepissime mentes a fulminibus cupiditatum prosternuntur.

١٧٧ ٱلْكُفْرُ مَخْبَثَةٌ لِنَفْسِ ٱلْمُنْعِمِ

177. Ingratitudo animum benefacientis corrumpit.

Scilicet contra eum, cui benefecit.

١٧٨ ٱلْكَلَامُ ذَكَرٌ وَٱلْجَوَابُ أُنْثَى وَلَا بُدَّ مِنَ ٱلنِّتَاجِ عِنْدَ ٱلِازْدِوَاجِ

178. Sermo mas est et responsum femina, e quorum coniunctione foetus gignatur necesse est.

١٧٩ كُلُّ إِنَاءٍ يَرْشَحُ بِمَا فِيهِ

179. Omne vas rem, qua impletum est, exsudat.

Legitur quoque ينضح cum eadem significatione. Sic quoque Samachscharius, qui dixit proverbium significare, quemlibet aut bonam aut pravam naturam agendo ostendere Conf. C. XXIII, 130. .

١٨٠ كَفَى بِٱلْمَشْرَفِيَّةِ وَاعِظًا

180. Gladii Maschrefitici optimi monitores sunt.

Gladii Maschrefitici optimi sunt. Nomen a Mascharef (مشارف) vicis in Syria sitis acceperunt. Similis ratio est verbis Ohtsmani: „ما يزع السلطان اكثر مما يزع القران Quod rex prohibet plus est, quam id, quod lex prohibet."

١٨١ كَرَاكِبِ ٱثْنَيْنِ

181. Ut duobus iumentis vehens (eodem tempore).

Res fieri non potest. Proverbium adhibetur de eo, qui duas res aggreditur, quarum uni perficiendae par non est.

١٨٢ كَادَ ٱلنَّعَامُ يَطِيرُ

182. Prope est, ut struthiocamelus volet.

Rei eventum exspectatum, quippe quum indicia appareant, propinquum esse proverbium significat.

١٨٣ كُلُّ غَانِيَةٍ هِنْدٌ

183. Omnis puella Hinda est.

Significat proverbium, homines aequales esse quoad internam corruptionem.

١٨٤ كَٱلْجَرَادِ لَا يُبْقِى وَلَا يَذَرُ

184. Sicut locusta, non relinquit.

Locusta avolans nil post se relinquit rebus omnibus consumtis. Proverbium rei gravitatem et gentis interitum designat.

١٨٥ كَمَا تَزْرَعُ تَحْصُدُ

185. Ut seris sic metes.

Hortatur proverbium, ut bene agamus. cf. prov. 112. et Galat. IV, 7. Et sic apud nos dicitur.

١٨٦ كَٱلْمُتَحَطِّورِ فِى ٱلطُّولِ

186. Ut (camelus) in caula retentus et fune in pede uno ligatus.

In hominem transfertur, qui opibus aliisve rebus parum tantum frui potest.

١٨٧ كَالْمَرْبُوطِ وَالْمَرْعَى خَصِيبٌ

187. Ut alligatus, dum pratum herbis abundat.

Proverbium sensu non multum a praecedente differt.

١٨٨ كُنْتُ مَرَّةً نُشْبَةً فَصِرْتُ ٱلْيَوْمَ عُقْبَةً

188. Fui aliquando res infixa et nunc factus sum vicis.

Dicunt, نشبة esse pro ذا نشبة „Possessor adhaesionis“ i. e. adhaerens; alii autem نشبة pro نُشَبَة „affixus“ dictum esse contendunt. I. e. Homini affixus eram, qui ex me damnum percipiebat; nunc vero in eius vicem succedens ex ipso damnum percipio. Legitur quoque in proverbio فقد اعقبت I. e.: „Et ab eo recessi.“ In eum dicitur, qui, postquam potens fuerat, vilis fit. Conf. Kam. s. v. نشب.

١٨٩ كَذَبَ ٱلْعَيْرُ وَإِنْ كَانَ بَرِحْ

189. Mentitus est onager, etsi a latere sinistro venit.

Proverbium hoc, quod in re difficili, quam consequi posse sperant, adhibent, e versibus sequentibus Abu-Duadi desumtum est:

قُلْتُ لَمَّا نَصَلَا مِنْ قُنَّةٍ　　كَذَبَ ٱلْعَيْرُ وَإِنْ كَانَ بَرِحْ

وَتَرَى خَلْفَهُمَا إِذْ مَصَعَا　　مِنْ غُبَارٍ سَاطِعٍ قَوْسَ قُزَحْ

„Dixi, quum ambo (canis et onager) ex montis cacumine prodiissent: Mentitus est onager, et si a latere sinistro venit. Et vides post eos, quando per terram abeunt, e pulvere elato Iri similem rem.“

Metrum Basith est. conf. p. 193.

Verbum كذب in scholiis sic explicatum est: اى فتر اى امكن وان كان بارحا I. e. „Languidus est i. e. petendi facultatem dat (iaculatori), etsi a latere sinistro advenit.“ Mihi autem mentiendi significatio verbo tribuenda videtur, quia onager a latere sinistro veniens, in quo latere maxima iaculandi facultas est, iaculatori dicere videtur: Tu me sagitta non petes. In hoc igitur poetae mentitus esse videtur onager.

١٩٠ كَلَأٌ يَيْجَعُ مِنْهُ كَبِدُ ٱلْمُصْرِمِ

190. Pabulum, ex quo pauperis iecur dolore adficitur.

Pauper divitis abundantiam videns tristitiâ adficitur. Proverbii igitur verbis magna pabuli abundantia et viri opulentia describitur. In codice Lugd. يتجع legitur.

١٩١ كَلَأٌ حَابِسٌ فِيهِ كَمُرْسِلٍ

191. Pabulum in quo alligans et libere dimittens aequales sunt.

Tanta est pabuli copia, ut nil intersit, num iumentum adligetur an libere dimittatur.

١٩٢ كَلَأٌ لَا يُكْتِمُهُ ٱلْبَغِيضُ

192. Pabulum, quod is exosum non celat.

Pabuli magnam copiam designat proverbium.

١٩٣ كَعَيْنِ ٱلْكَلْبِ ٱلنَّاعِسِ

193. Ut oculus canis dormitantis.

Rem absconditam, cuius parva tantum pars apparet, significat, quia dormitans canis oculum non omnino claudit, ut parva eius pars appareat. Hanc comparationem poeta respexisse videtur in versu sequente:

يَكُونُ بِهَا دَلِيلُ ٱلْقَوْمِ نَجْمٌ كَعَيْنِ ٱلْكَلْبِ فِي هُبَّى قِبَاعِ

„Est in eo (deserto), index (viae) genti stella similis oculo canis inter parvas parum fulgentes, occultas.“

Metrum Wafir est. p. 204.

١٩٤ كَرْهًا تَرْكَبُ ٱلْإِبِلُ ٱلسَّفَرَ

194. Invite incedunt cameli in itinere.

Virum, qui invite rem tractat, designat.

١٩٥ كَارِهًا يَطْحَنُ كَيْسَانُ

195. Invite molit Caisanus.

De eo dicitur, cui res ipsi ingrata imponitur.

١٩٦ كَٱلْبَغْلِ لَمَّا شُدَّ فِي ٱلْأَمْهَارِ

196. Ut mulus, quum inter equuleos ligatus esset.

In eum dicitur, qui adversario suo similis non est. Versus est, cui praecedit hic:

يَحْمِي ذِمَارٌ مُقْرِفٌ خَوَّارُ

„Defendit dignitatem ignobilis et debilis.“

In codice Lugdun. vocalis Dhamma voci شد addita est.

Metrum Sarih est. conf. l. m. p. 245.

١٩٧ كَأَنَّهُ قَاعِدٌ عَلَى ٱلرَّضْفِ

197. Quasi super lapide candente sederet.

Proverbium virum, qui ad festinandum impellit, designat.

١٩٨ كَيْفَ ٱلطَّلَا وَأُمُّهُ

198. Quomodo infans eiusque mater (se habet)?

De eo dicitur, qui curis liber rei suae vacat. Conf. Cap. XIX, 5, ubi res explicata est. Conf. Ķam. et Djeuh. s. v. ربك.

١٩٩ كَفَاقِئِ عَيْنَهُ عَمْدًا

199. Sicut is, qui consulto oculum suum eruit.

De viro dicitur, qui errorem commisit et semet periculo exposuit. Codex Berolin. عينيه habet et sic in versu Ferasdaki legitur. Hoc scholion in Meidanii codice reperitur:
وروى عن ابى شفقل راوية الفرزدق قال اتتنى النوار فقالت كلم هذا الرجل ان يطلقنى قلت وما تريدين الى ذلك قالت كلمه قال فاتيت الفرزدق فقلت يا ابا فراس ان النوار تطلب الطلاق فقال ما تطيب نفسى حتى اشهد الحسن فاتى الحسن فقال يا ابا سعيد اشهد ان النوار طالق ثلاثا قال قد شهدنا قال فلما صار فى بعض الطريق قال كلا قالت اذن صار فى بعض الطريق قال طلقتك قالت نعم قال كلا قالت اذن يخزيك الله عز وجل يشهد عليك الحسن وخلقته فترجم فقال

نَدِمْتُ نَدَامَةَ ٱلْكُسَعِيِّ لَمَّا غَدَتْ مِنِّى مُطَلَّقَةً نَوَارُ

وَكَانَتْ جَنَّتِى فَخَرَجْتُ مِنْهَا كَآدَمَ حِينَ أَخْرَجَهُ ٱلضِّرَارُ

فَكُنْتُ كَفَاقِئٍ عَيْنَيْهِ عَمْدًا فَأَصْبَحَ مَا يُضِيءُ لَهُ ٱلنَّهَارُ

وَلَوْ أَنّي مَلَكْتُ يَدِي وقَلْبِي لَكَانَ عَلَيَّ لِلْقَدَرِ ٱلْخِيَارُ
وَمَا طَلَّقْتُهَا شِبَعًا وَلٰكِنْ رَأَيْتُ ٱلدَّهْرَ يَأْخُذُ مَا يُعَارُ

„Refertur auctore Abu-Schafkalo, qui poetae Alferasdaki relator (راوية) erat, dicente: Venit ad me Alnawara dicens: Loquere cum hoc viro, ut repudio me dimittat! Dixi autem ego: Quamnam ob causam hoc vis? Dixit illa: Loquere! Iví igitur ad Alferasdakum et dixi: O Abu-Ferasc! Alnawara repudium petit. Dixit ille: Alhasani[1]) testemonio hac in re mihi utendum est. Petiit igitur Alhasanum et eum ita allocutus est: O Abu-Saihde! Testis sis, Alnawaram repudio absoluto dimissam esse. Dixit ille: Testis sum. Dixit (relator): Quum ille (Ferasdakus) quadam via esset, dixit: Num repudio te dimisi? Respondit illa: Certe! At ille dixit: Minime! Tum illa dixit: Si ita est, Deus te ignominia adficiat, testis est contra te Alhasanus et eius coetus et tu lapidaberis. Tum cecinit ille:

Poenitentiam ago sicut Cosäihta, quum a me Alnawara repudio dimissa esset; erat enim paradisus meus, ex quo exivi sicut Adamus, quum eum Aldhirarus expulisset eique similis eram, qui oculos suos data opera eruit, ita ut dies ei clarus non sit. Quod si vero manus et cordis mei potestatem habuissem, fato contra me electio fuisset (mortem lubenter subiissem). Et non ob satietatem eam dimisi, sed putavi, tempus sumere id, quod mutuo detur".

---

1) Est Hasanus Bazrensis.

2) In codice Lugd. legitur وخليفته et eius successor, in codice Berol. وخلفته

3) In lexico meo ex Reiskii adnotationibus ad exemplar Golii adnotavi, الضراء nomen angeli esse, qui Adamum e paradiso expulerit, id quod in الضرار corrigendum est, Reiskius enim ex hoc versu significationem hausisse videtur.

٢٠٠ كَالْكَلْبِ عَارَهُ ظُفُرُهُ

200. Ut canis, quem ungula sua abstulit.

Id est: Perdidit eum. Idem sensus est proverbio, quod vide C. XVIII, 39.

٢٠١ كُزُمُ ٱلْجَلَامِ أَعْبَرَ ٱلضَّوَائِنَا

201. Brevis forfex per anni spatium oves intonsas reliquit.

Metrum Redjes est. Conf. p. 231. De viro adhibetur, qui quum propter debilitatem suam aliis malum non intulerit, huiusce rei causa se laudat. Meidanius dicit, adjectivum pluralis numeri interdum coniungi cum nomine singularis, quia pluralis adjectivum sequatur et vocem اعبر feminini signum non accepisse, quamvis pluralis praecesserit, quia hic pluralis cum singularis forma consentiat. Mihi videtur esse licentia, quam poetae sibi interdum permissam esse putarunt.

٢٠٢ كَمْ لَكَ مِنْ خَبَاسَةٍ لَا تُقْسَمُ

202. Quot tibi praedae sunt, quae non distribuuntur.

Virum ex multis opibus congregatis, quas in suum usum non adhibeat, nullum commodum capere, significat.

٢٠٣ كُدَادَةٌ تُعْيِى صَلِيبَ ٱلْأَصْبَعِ

203. Pars cibi in olla residua, quae durum digitum fatigat.

Vocabulum كدادة cibi partem ollae fundo adhaerentem, quae digitis duris inde avelli non potest, significat. Virum gravem, qui nulla re commovetur et virum avarum, e quo

nonnisi magna cum molestia beneficia extorquentur, significat.

٢٠٤ كُلُّ لَيَالِيهِ لَنَا خَنَادِسُ

204. Omnes eius noctes nobis sunt caliginosae.

In virum dicitur, a quo nonnisi res ingratae prodeunt, quibus nos adficit.

٢٠٥ كِلَا ٱلنَّسِيمَيْنِ حَرُورٌ حَرْجَفٌ

205. Utraque lenis aura ventus fervidus, frigidus est.

Vocabulo نسيم venti lenis aura significatur; duali autem et matutinus et vespertinus ventus indicatur. Virum describit proverbium, a quo, bonum quum sperares, malo adficiebaris.

٢٠٦ كَالْحَانَّةِ فِي أُخْرَى ٱلْإِبِلِ

206. Ut camela desiderio adfecta in camelis postremis.

Illam camelam significat, quae, quum in postremis sit, in primis esse cupit. De eo dicitur, qui de viro ipsius nullam rationem habente gloriatur.

٢٠٧ أَلْكَذِبُ دَاءٌ وَٱلصِّدْقُ شِفَاءٌ

207. Mendacium morbus est, veritas autem remedium

Id est: Morbus, quo ille adficitur, cui dictum est, nam impedit mendacium, quominus res clare videat.

٢٠٨ كَالْمُهَوِّرَةِ إِحْدَى خَدَمَتَيْهَا

208. Sicut ea, quae doti accepit unum duorum compedum suorum.

Vocabulum خدمة lorum, quo talus cameli ligatur, significat, tum in compedes, quibus Arabum mulieres utuntur, illa lora translata sunt. Mulier quaedam dotem suam a marito postulans, quum is unum compedem, pedibus eius detractum, ei reddidisset, hunc dotis loco accepit, quapropter hanc stultitiam significat proverbium. Simili ratione dicitur: كالمهورة من نعمر ابيها et كالمهوزة من مال ابيها. Conf. Cap. VI, 160, 161, 162.

٢٠٩ كَيْفَ يَعُقُّ وَالِدًا مَنْ قَدْ وَلَدْ

209. Quomodo inobsequens erit in parentem is, cui filius est?

Metrum proverbii Redjes est. Conf. p. 231. Talis dolorem, qui ex filii inobedientia patri oritur, noscit et hanc ob causam inobsequens non erit.

Forma comparativi.

٢١٠ أَكْذَبُ مِنَ الأَخِيذِ الصَّبْحَانِ

210. Magis mentiens, quam captus, qui potum matutinum sumserat.

Narrant virum, potu matutino sumto, gentem suam relinquentem in copias istam gentem invasuras incidisse et interrogatum, ubi gens esset, respondisse, se, qui in deserto pernoctaverit, gentis suae castra non nosse. Momento autem, quo inter se disputaverint, eum urinam retinere non potuisse. Hac autem de causa quum illis in suspicionem mendacii veniens lancea confossus esset, lacte statim prorumpente mendacium hostes cognovisse et non multo post castra invenisse.

Alferräus grammaticus inter infinitiva sua adtulit اكذب من اخذ الصبحان „Magis mentiens, quam cruditas pulli, qui potum matutinum sumsit"; verbum enim اخذ significat, multum fuisse lactis potum, dum pullus matris omne lac exsugeret. Hac autem de causa pullus cruditate laborat; sed ista stomachi cruditas fames ei videtur, ut iterum lac desideret. Sic igitur stomachi cruditati mendacium tribuitur. Sed alii rem aliter explicant.

٢١١ أَكْذَبُ مِنْ أَسِيرِ السِّنْدِ

211. Magis mentiens, quam captivus Sindus.

Sic dicitur, quod, si Sindorum vilis quidam captivus fit, is se regis filium esse dicit. conf. prov. 240.

٢١٢ أَكْذَبُ مِنْ يَلْمَعٍ

212. Magis mentiens, quam vapor meridianus.

Vapor iste e longinquo aqua esse videtur. Alii dicunt vocabulo يلمع lapidem splendentem significari, ut aqua esse videatur.

٢١٣ أَكْذَبُ مِنَ الْيَهْبِيرِ

213. Magis mentiens, quam vapor meridianus.

Conf. proverb. praecedens et Kamus s. v. هبر

٢١٤ أَكْذَبُ مِنَ ٱلشَّيْخِ ٱلْغَرِيبِ

214. Magis mentiens, quam senex peregrinus.

Senex septuaginta annos natus inter peregrinos uxorem ducturus se quadragenarium esse dicit.

٢١٥ أَكْذَبُ مِنْ مُجْرِبٍ

215. Magis mentiens, quam camelos scabiosos habens.

Duplicem causam proverbii admittere possumus. Aut timens, ne ab ipso petatur pix, se picem non habere dicit aut timens, ne ab aquae receptaculo cameli repellantur, sibi non esse camelos scabie infectos, iurat. Hanc vero ob causam dicere solent: لا اليّة لمجرب „Non est iuramentum ei, qui scabiosos habet camelos“ conf. C. XXIII, 387.

٢١٦ أَكْذَبُ مِنَ ٱلسَّالِئَةِ

216. Magis mentiens, quam femina butyrum coquendo purgans.

Talem feminam, quod malignum oculum timeat, dicere narrant: قد احترق قد ارتجن „Iam corruptum est non bene purgatum, iam adustum est“, quae verba eius mendacium appellant.

٢١٧ أَكْذَبُ مِنْ دَبَّ وَدَرَجَ

217. Magis mentiens, quam qui repsit et qui gradatim incessit.

Id est: Magis mentiens, quam senes et parvuli. Alii autem dicunt, sensum esse, mendacissimum vivorum et mortuorum. conf. Kam. s. v. دب

٢١٨ أَكْذَبُ مِنْ فَاخِتَةٍ

218 Magis mentiens, quam palumbes.

Dicunt, palumbem voces هذا اوان الرطب „Hoc tempus est dactylorum maturorum" proferre tempore, quo palma flores non emiserit, ut eius verbis mendacium insit. Sic dixit poeta:

أَكْذَبُ مِنْ فَاخِتَةٍ　　تَقُولُ وَسْطَ ٱلْكَرَبِ
وَٱلطَّلْعُ لَمَّا يَطْلُعِ　　هٰذَا أَوَانُ ٱلرُّطَبِ

„Magis mentiens quam palumbes, quae inter palmae ramos dicit, dum flores non emissi sunt: „Hoc tempus est dactylorum maturorum". Metrum Redjes est. c. p. 231.

٢١٩ أَكْذَبُ مِنَ ٱلصَّنَعِ

219. Magis mentiens, quam artifex.

Proverbio huic similis sensus, quam proverbio دّه درين سعد القين conf. C. VIII, 18. Quemadmodum faber semper, se mox abiturum esse, dicit, ut opus faciat, sic artifex.

٢٢٠ أَكْذَبُ مِنْ جُهَيْنَةَ

220. Magis mentiens, quam Hodjainahus.

Hodjainahus omnium Arabum mendacissimus fuisse dicitur. Fortasse idem est, de quo احمق من جهينة „Stupidior, quam Hodjainahus" dicitur. conf. C. VI, 156.

٢٢١ أَكْذَبُ مِنَ ٱلْمُهَلَّبِ

221. Magis mentiens, quam Almohallabus

Significatur Ebn-Abi-Zofrah et in Scharaf-Aldini et Samachscharii opere legitur اكذب من المهلب بن ابى صفرة. Abu'lIekthsanus narravit, homines, quum ille narraret,

dixisse: قد راح يكذب „Iam vespera mentitur", ipsum autem mentientem vituperasse.

٢٢٢ أَكْفَرُ مِنْ حِمَارٍ

222. Magis incredulus (impius), quam Himarus.

Himarus ben-Mowailih ad gentem Ahd pertinebat. Al-scharkijjus dixit, viri huiusce nomen fuisse Himar ben-Malic ben-Nazr et eum ad gentem Asd (ازد) pertinuisse. Virum hunc, qui religioni Mohammedis addictus vallem fertilissimam possideret, quum filii eius venando occupati fulmine occisi essent, a religione defecisse dicentem, se Deum, qui talia filiis suis fecisset, non culturum esse et subditos ad impietatem coegisse, dum repugnantes occideret. Deum autem isto viro occiso vallem vastasse.

٢٢٣ أَكْبَرُ مِنْ عَجُوزِ بَنِى إِسْرَائِيلَ

223. Grandaevior, quam anus Israelitarum.

Nomen mulieris istius Sarih filia Iosair ben-Iacob[1]) fuisse narrant. Ducentos et viginti annos vixisse fertur, ita ut septuaginta annorum vitae spatio peracto semper iuventus ei rediret. Cum Iosepho ea in carcere fuisse narratur. Meid. Scharaf-Aldin.

٢٢٤ أَكْسَبُ مِنْ نَمْلَةٍ وَذَرَّةٍ وَفَارَةٍ وَذِئْبٍ

224. Quaestui magis deditus, quam formica; quam formica parva; quam glis; quam lupus.

Haec animalia omnium quaestui maxime dedita esse Arabes contendunt. In Scharaf-Aldini libro من النمل et من فار legitur.

---

1) Sarah filia Uschir filii Iacobi Scharaf-Aldin. Scharih filia Aschrae filii Iacobi Samachsch.

٢٢٥ أَكْسَى مِنْ بَصَلَةٍ

225. Magis vestitus, quam cepa.

Cepa multis pelliculis obtecta est. De eo dicitur, qui multas vestes induit. Observandum est, comparativi اكسى formam a voce كاس „tegens“, ita tamen ut sensum tecti مكتس obtinuerit, derivatam esse, id quod rarius fieri solet. In Scharaf-Aldini libro من البصل legitur.

٢٢٦ أَكْفَرُ مِنْ هُرْمُزَ

226. Incredulior (impior), quam Hormosus.

Quum Chaledus ben-Alwalidus Mosailimahum vicisset, in regiones Bazrae profectus est. Ibi Hormoso cum magnis copiis ad locum Cathsimah dictum occurrit. Nemo autem religioni Islamiticae infestior erat quam Hormosus, ut eius impietas in proverbii consuetudinem veniret. Chaledus eum ad pugnam cum ipso provocavit et occidit. Hoc tempore Abu-Becri gestum est. Occisi pileus pretium centum millium drachmarum habebat.

٢٢٧ أَكْذَبُ أُحْدُوثَةً مِنْ أَسِيرٍ

227. Magis mentiens in narrando, quam captivus.

Hoc ex poetae versu desumtum esse dicunt:

وَأَكْذَبُ أُحْدُوثَةً مِنْ أَسِيرٍ وَأَرْوَغُ يَوْمًا مِنَ ٱلثَّعْلَبِ

„Magis mentiens in narrando quam captivus, et astutior die quodam quam vulpes“. Metrum Motakarib est. p. 281.

٢٢٨ أَكْذَبُ مِنْ صَبِيٍّ

228. Magis mentiens, quam puer.

Sic dicitur, quod puer iudicio carens omnia, quae in mentem veniunt, loquitur.

٢٢٩ أَكْذَبُ مِنْ قَيْسِ بْنِ عَاصِمٍ

229. Magis mentiens, quam Kaisus ben-Ahzim.

Hoc ex versu Said-Alchaili desumtum est:

وَلَسْتُ بِفَرَّارٍ اِذَا ٱلْخَيْلُ أَحْجَمَتْ وَلَسْتُ بِكَذَّابٍ كَقَيْسِ بْنِ عَاصِمِ

„Non sum fugiens, quando equites recedunt, et non sum mentiens ut Kaisus ben-Ahzim". Metrum Thawil est. p. 162.

٢٣٠ أَكْسَبُ مِنْ فَهْدٍ

230. Magis quaestum faciens, quam lupus cervarius.

Proverbium inde ortum esse dicunt, quod plures lupi cervarii aetate debilitati unum iuvencum habeant, qui praedam ipsis ad vitam necessariam capiat.

٢٣١ أَكْيَسُ مِنْ قِشَّةٍ

231. Astutior, quam pullus simiae.

Proverbium hoc de parvis praecipue adhibetur.

٢٣٢ أَكْمَدُ مِنَ ٱلْحُبَارَى

232. Tristior, quam otis.

Aliud est proverbium مات فلان كمد الحبارى „Mortuus est quidam tristitiâ otidis". conf. C. XXIV, 60. Huiusce proverbii causam talem esse dicunt. Avem illam

viginti plumas una vice abiicere et caetera nonnisi unam post alteram abiicere alia in eius locum enata. Caeteras quoque aves terrore perculsas omnes avolare, otidem suo loco manere et ex ea re tristitia adfectam mori. In Scharaf-Aldini opere مِن حبارى legitur.

٢٣٣ أَكْبَرُ مِنْ لُبَد

233. Annosior, quam Lobad.

Hic Lokmani Ahditae postremus et quidem septimus vultur est, a quo plura proverbia originem duxerunt ex. gr. أتى أبد على لبد „Aevum Lobadum occidit“ أخنى عليه الذى أخنى على لبد „Perdidit eum idem, quod Lobadum perdidit sc. tempus.“

٢٣٤ أَكْثَرُ مِنْ تَفَارِيقِ ٱلْعَصَا

234. Plures, quam dissectae partes baculi.

Conf. C. I, 145. C. II, 162.

٢٣٥ أَكْفَرُ مِنْ نَاشِرَة

235. Ingratior, quam Naschirahus.

Narrant, matrem Naschirahum vivum sepelire voluisse, quum eum educare non posset, sed quominus faceret, impeditam fuisse a Hammamo ben Morrah ben-Dsohl ben-Schaiban, qui eum educaret. Hunc autem benefactorem suum ut occideret, Naschirahum operam dedisse. Meid. Scharaf-Aldinus autem sic narravit: Colaibo ben-Rabiah Taghlebita a Djassaso ben-Morrah Schaibanita occiso et hanc ob causam inter gentem Becr et Taghleb bello orto Naschirahus Hammamum, quum Djassasi frater esset, nil ab eo timentem occidit et ad gentem Taghleb se contulit. Quapropter poeta in eum dixit:

لَقَدْ عَيَّلَ ٱلْأَيْتَامَ طَعْنَةُ نَاشِرَةْ   أَنَاشِرُ لَا زَالَتْ يَمِينُكَ آشِرَةْ

„Iam percussio Naschirahi orphanos egenos reddidit! O Naschirahe! dextera tua semper amputata sit!“

Metrum versus Thawil est. p. 162.

٢٣٦ أَكْرَمُ مِنَ ٱلْعَذِيقِ ٱلْمُرَجَّبِ

236. Honoratior, quam palma dactylis abundans fulcita.

Palma, quae dactylis onusta est, honoratur. Hamsahus dixit, maiorem Arabum partem sine articulo من عذيق مرجب dicere.

٢٣٧ أَكْرَهُ مِنْ خَصْلَتَيِ ٱلضَّبُعِ

237. Odiosior, quam duae res hyaenae.

Res duae hyaenae sunt duae res ingratae eligenti. Narrant enim Arabes, vulpem rogasse hyaenam, a qua venando capta esset, ut in ipsam gratiam conferret et hyaenam respondisse, se ei veniam eligendi inter res duas dare. Vulpes, quum, quaenam illae res essent, interrogasset, responsum tulit: Aut vorari aut dilacerari. Conf. XVIII, 45.

٢٣٨ أَكْمَنُ مِنْ عَيْبَثٍ

238. Latentior, quam scarabaeus.

Dicunt, vocabulo عيبث scarabaeum significari, qui portas veteres tundens non conspiciatur, donec portam perforaverit. Sed in meo codice quum غيبث legatur, hanc significationem sub غيبث in lexico meo adnotavi. Hic secutus sum legendi modum codicum Lugd. et Berol.

٢٣٩ أَكْمَنُ مِنْ جُدْجُدٍ

239. Latentior, quam scarabaeus (Djodjdjod).

Djodjdjod scarabaei nomen est, qui in desertis ab occasu solis usque ad Auroram sonum edit, sed non apparet.

٢٤٠. أكذب من أخيذ الديلم ومن مسيلمة

240 Magis mentiens, quam captivus Dilemita;[1]) quam Mosailimahus.[2])

٢٤١ أكثر من الدبا ومن النمل ومن الغوغاء
ومن الرمل

241. Copiosior, quam locustae exiguae; quam formicae; quam locustae; quam arena.

٢٤٢ أكتم من الأرض

242. Magis abscondens, quam terra.

٢٤٣ أكرم من الأسد

243. Generosior, quam leo.

Sic dicitur, quod leo satiatus animalia ad ipsum transeuntia non lacerat.

٢٤٤ أكره من العلقم

1) Eadem proverbii causa est quam prov. 210.

2) Mosailimah nomen viri, qui prophetam se confessus est in regione Iemamae. Tempore Abu-Becri occisus est. Abulfed An. T. I. p. 210 sqq.

244. Odiosior, quam colocynthis.

٢٤٥ أكرم من أسيرى عنزة

245. Generosior, quam duo captivi gentis Abnasah.
Erant Hatim Thai et Cahb ben-Mahmah.

Proverbia recentiora.

---

٢٤٦ كلّ شىء وثمنه

246. Omnis res et eius pretium.

٢٤٧ كلّ بوس ونعيم زايل

247. Omnis adversitas et voluptas cessat.
Proverbium hoc in meo codice non legitur.

٢٤٨ كلّ ممنوع متبوع

248. Omne prohibitum desideratum est.

٢٤٩ كلّ ما قرّت به العين صالح

249. Omne, quo tranquillus et contentus fit homo, probum est.

٢٥٠ كلّ زايد ناقص

250. Omne auctum diminuitur.

٢٥١ كُلُّ هَمٍّ إِلَى فَرَجٍ

251. Omnis moeror ad gaudium ducit.

In codice Berolinensi B. legitur كل هم يفضى الى فرج.

٢٥٢ كُلُّ آمْرِىءٍ مُحْتَطِبٌ فِى حَبْلِهِ

252. Omnis vir ligna colligit in funem suum.

Id est. Omnis vir suo commodo inservit.

٢٥٣ كُلُّ غَرِيبٍ لِلْغَرِيبِ نَسِيبٌ

253. Omnis peregrinus peregrino cognatus est.

٢٥٤ كُلُّ مَا هُوَ آتٍ قَرِيبٌ

254. Omne id quod venit, propinquum est.

In codice Berol. B. كل آت فهو قريب legitur.

٢٥٥ كُلُّ رَأْسٍ بِهِ صُدَاعٌ

255. Omni capiti cephalaea est.

٢٥٦ كُلَّمَا كَثُرَ ٱلْجَرَادُ طَابَ لَقْطُهُ

256. Quotiescunque multae sunt locustae, collectio earum bona est.

٢٥٧ كُلَّمَا كَثُرَ ٱلدَّبَا هَانَ قَتْلُهُ

257. Quotiescunque locustae multae sunt, facilis est occisio earum.

In codice meo et Lugdun. الدبا, sed in codice Berol. et Pocock. nec non in codice Berol. B. الذباب muscae legitur.

٢٥٨ كُلْ وَاشْبَعْ ثُمَّ أَزِلْ وَارْفَعْ

258. Ede et satia te, tum remove et tolle!

٢٥٩ كُلْ فِي بَعْضِ بَطْنِكَ وَتَعَفَّفْ

259. Ede in ventris tui parte et sanum te servabis!

Id est: Ventrem tuum non omnino imple!

٢٦٠ كُلُّ كَثِيرٍ عَدُوٌّ لِلطَّبِيعَةِ

260. Omne multum naturae inimicus est

Deest in codice Berol. et Pocockiano.

٢٦١ كَثْرَةُ ٱلشَّكِّ مِنْ صِدْقِ ٱلْمُحَامَاةِ عَلَى ٱلْيَقِينِ

261. Multa dubitatio oritur ex sinceritate, qua certum custodimus.

٢٦٢ كَمْ مِنْ صَدِيقٍ أَكْسَبَتْنِيهِ ٱلْعَبْرَةُ وَسَلَبَتْنِيهِ ٱلْخِبْرَةُ

262. Quot amicos lacryma mihi acquisivit et notitia eripuit.

Lacrymae meae misericordiam et amicitiam hominum mihi acquisiverunt; sed quum ipsis mea calamitas nota esset, a me recesserunt.

٢٦٣ كَأَنَّ لِسَانَهُ مِخْرَاقُ لَاعِبٍ أَوْ سَيْفُ ضَارِبٍ

263. Ac si eius lingua gladius ligneus ludens aut ensis secans esset.

Vocabulum مُخْرَاق strophium convolutum, quo in ludo خطيرة appellato ad percutiendum utuntur; significat, tum quoque de gladio ligneo adhibetur.

٢٦٤ كُلِ ٱلْبَقْلَ مِنْ حَيْثُ يُؤْتَى بِهِ

264. Ede olus, unde tibi adfertur.

٢٦٥ كَفٌّ بِبَخْتٍ خَيْرٌ مِنْ كُرِّ عِلْمٍ

265. Manipulus fortunae melior est, quam magnum onus scientiae.

Vocabulum كر speciem mensurae aridorum significat circiter quantum sex asini portare valent. conf. lex. meum. Silentio praetereundum non est, in Pocockiano et codice Berol. B. من كنز علم „quam thesaurus scientiae" legi.

٢٦٦ كَيْفَ تُوَقِّيكَ وَجَفَّ ٱلْقَلَمُ

266. Quomodo te defendis, dum calamus siccus est.

Id est: Dum res finita est et mutari non potest.

٢٦٧ كَفَى ٱلْمَرْءَ فَضْلًا أَنْ تُعَدَّ مَعَايِبُهُ

267. Viri meritum probat, quod eius vitia enumerantur.

٢٦٨ كَعْبَةُ ٱللّٰهِ تَعَالَى لَا تُكْسَى لِأَعْوَزَ

268. Templum Dei per pauperem non vestitur.

Templum Meccae quotannis ab imperatore Egypti vestiebatur, quae res sumtuosa erat. conf. De Sacy Chrest. Arabe. T. I, p. 257. ed. pr.

٢٦٩ كَالْكَعْبَةِ تُزَارُ وَلَا تَزُورُ

269. Ut templum Dei visitaris et non visitas.

In codice meo تزار ولا تزور, in codice Berolin. تزار ولا تستزار „visitaris et non rogaris ut visites“ in codice Lugd. تزار ولا تزور ولا تستزار „visitaris et non visitas et non rogaris, ut visites“ legitur.

٢٧٠ كُلُّ إِنْسَانٍ وَهَمُّهُ وَمَيْمُونٌ وَدِنَّهُ

270. Omnis homo et eius moeror et fortunatus et eius cadus.

In Burckhardti libro p. 166 et in codice Berol. B. nil nisi كل انسان وهمه legitur.

٢٧١ كُتُبُ ٱلْوُكَلَاءِ سَفَاتِجُ ٱلْهُمُومِ

271. Litterae (codices) administratorum syngraphae bonae (accepta) sollicitudinum sunt.

Id est: Litterae, quibus administratorum munus nobis traditur, eae syngraphis bonis sollicitudinum similes sunt, quia cum isto munere curae coniunctae sunt.

٢٧٢ كُلُّكُمْ طَالِبُ صَيْدٍ

272. Omnes vos praedam petitis,

Sequitur للمرای „de hypocrita.“ Vox للمرای in meo codice ita scripta est, ut pars proverbii esse videatur, in codice Berol. litterae ا signum Hamzae superscriptum est, ut loci videndi, faciei significatio ei tributa videatur. Attamen vero quum in codice meo et Lugd. littera ا signum Meddae habeat, in manuscripto autem

Pocockiano ista vox desideretur, explicandi proverbii causa eam additam esse putavi.

٢٧٣ كَأَنَّ ٱلشَّمْسَ تَطْلُعُ مِنْ جِرْمِهِ

273. Est ac si sol ex eius corpore oriatur

De superbo dicitur. In codice Berol. sic proverbium legitur: كان الشمس تطلع من حر امه

٢٧٤ كَانَ سِنْدَانًا فَصَارَ مِطْرَقَةً

274. Fuit incus et factus est malleus fabri ferrarii.

In vilem dicitur, qui potens evasit. In Burckhardti libro proverbium vitiose sic legitur : كان سندال فصار مطرقة.

٢٧٥ كَمَا طَارَ قَصُّوا جَنَاحَهُ

275. Momento, quo volavit, eius alam praeciderunt,

Viri praefecturam non durasse significat. In codice Berol. B. loco vocis كما legitur كلما quotiescunque.

٢٧٦ كَشْخَانٌ بِخَلٍّ وَزَيْتٍ

276. Leno ob acetum et oleum.

In codice Lugd. كشحان legitur.

٢٧٧ كَالْمَرْأَةِ ٱلثَّكْلَى وَٱلْحَيَّةِ عَلَى ٱلْمَقْلَى

277. Ut mulier prole orba et serpens super sartagine.

In separatione et moerore adhibetur. Loco vocis الحية serpens manuscriptum Pocock. الحبة granum habet.

٢٧٨ كَلَامُهُ رِيحٌ فِي قَفَصٍ

278. Sermo eius est ventus in cavea.

Id est: Inutilis est. conf. C. X, 213.

٢٧٩ كُنْ يَهُودِيًّا تَامًّا وَإِلَّا فَلَا تَلْعَبْ بِٱلتَّوْرَاةِ

279. Esto Iudaeus perfectus, si non, lege ne ludas!

De hoc proverbio conferas Burckhardti librum p. 166.

٢٨٠ كُتِبَتْ لَهُ طَرَّادَةٌ

280. Scriptae ei fuerunt litterae lectores abigentes.

Id est: litteras commendaticias, quae ei nil profuerunt.

٢٨١ كَٱلضَّرِيعِ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ

281. Ut mammosa, quae neque pinguefacit neque sitim exstinguit.

٢٨٢ كَهِرَّةٍ تَأْكُلُ أَوْلَادَهَا

282. Ut felis, quae pullos suos vorat.

Verba haec Alsajjidus Alhimjarita in Ajischam dixisse fertur.

٢٨٣ كَلَامُ ٱللَّيْلِ يَمْحُوهُ ٱلنَّهَارُ

283. Sermonem noctis dies delet.

Hemistichium versus metri Wafir (p. 204) est. Quibus verbis Harun-Alraschidus usus esse dicitur, quum pulchra femina ipsi noctis tempore data promissa mane non impleret. Simili modo in urbe Cairo dicunt: كلام الليل مدهون بزبدة يطلع عليه النهار ويسيح „Sermo noctis butyro unctus die lucente diffluit" conf. Burckhardt. p. 216.

٢٨٤ كَأَنَّ وَجْهَهُ مَغْسُولٌ بِمَرَقَةِ ٱلذِّيبِ

284. Quasi eius facies lavata esset iusculo lupi (al. peccati).

In codice Lugd. et Berol. المذنب peccati legitur. In codice Paris. punctum diacriticum deest. In meo codice الذئب lupi legitur. Pocockius putavit, proverbium eum, qui pudore careat, designare.

٢٨٥ كَأَنَّهُ سَهْمٌ زَالِجٌ

285. Quasi sagitta celeris esset.

In scholiis codicis mei et Lugd. sic explicatum est: اى برق خاطف „fulmen rapiens"; at vero in codice Berol. legitur او برق خاطف „aut fulmen rapiens", ut ad proverbium pertineat. Non male. In celeriter incedentem adhibetur. Legitur quoque سهم زالف.

٢٨٦ كَأَنَّهُ حِكَايَةُ خَلْفِ ٱلْإِزَارِ

286. Quasi is narratio pone velamen esset.

In foedum, turpem dicitur.

٢٨٧ كَأَنَّهُ وَقَعَ فِي بَطْنِ أُمِّهِ

287. Quasi in ventrem matris suae incidisset.

Id est: Rebus prosperis et commoditate vitae usus est.

٢٨٨ كَأَنَّهُ أَبْخَرُ نُتِفَ سِبَالُهُ

288. Ut ore foetens, cuius barba in superiore labio evulsa est.

In hominem tetricum dicitur.

٢٨٩ كَالْبَخْرَاءِ عِنْدَ صَدِيقِهَا

289. Ut ore foetens femina apud amicum suum.

Silentium tenentem significat.

٢٩٠ كُرْدِى يَسْخَرُ بِجُنْدِيّ

290. Curdus natione irridet militem.

Sic dicunt significaturi, virum se solertem gessisse contra virum ipso solertiorem.

٢٩١ كُنْ عَالِمًا كَجَاهِلٍ نَاطِقًا كَعَيّ

291. Esto doctus ut ignarus, loquens ut blaesus.

٢٩٢ كَلَّمْنَاهُ فَصَارَ نَدِيمًا

292. Cum eo locuti sumus et factus est sodalis.

٢٩٣ كَالذِّئْبِ إِذَا طُلِبَ هَرَبَ وَإِنْ تَمَكَّنَ وَثَبَ

293. Ut lupus, qui fugit, quando petitur, et insilit, quando ei possibile est.

٢٩٤ كَذَنَبِ ٱلْحِمَارِ

294. Ut cauda asini.

Rem, quae neque crescit neque minuitur, significat. In Burckhardti libro (q. 167) sic legitur: كذنب الحمار لا يزيد ولا ينقص „Ut cauda asini, qui neque crescit, neque deminuitur“. Pars scholii cum proverbio ibi coniuncta est.

٢٩٥ كَالْإِبْرَةِ تَكْسُو ٱلنَّاسَ وَٱسْتُهَا عَارِيَةٌ

295. Ut acus, quae, dum homines vestit, nudo podice est.

In Burckhardti libro (p. 167) proverbium sic legitur: كالابرة تكسى الناس وهى عريانة „Ut acus, quae vestit homines, dum ipsa nuda est".

٢٩٦ كَٱلْعَصْفُورِ إِنْ أَرْسَلْتَهُ ذَاتَ وَإِنْ قَبَضْتَ عَلَيْهِ مَاتَ

296. Ut passer, qui, si eum dimiseris, abit, sin autem prehenderis, moritur.

٢٩٧ كَلِمَةُ حُكْمٍ مِنْ جَوْفٍ خَرِبٍ

297. Verbum iudicii ex ventre vastato.

De sensu proverbii dubito. Reiskius جوف خرب ventrem vacuum esse putavit.

٢٩٨ كَٱلْكَمْأَةِ لَا أَصْلٌ ثَابِتٌ وَلَا فَرْعٌ نَابِتٌ

298. Ut tuber terrae cui neque radix firma neque ramus crescens est.

٢٩٩ كَصَاحِبِ ٱلْفِيلِ يُرْكِبُ بِدَانِقٍ وَيُنْزِلُ بِدِرْهَمٍ

299. Ut dominus elephantis, qui pro pretio Daneki vehi permittit, pro drachma descendere sinit.

Danekus sexta Drachmae pars est.

٣٠٠ كُنْ ذَكُورًا إِذَا كُنْتَ كَذُوبًا

300. Sis recordans, quum mendax es.

Si mentiris, ne obliviscere verba tua In codice Berol. B. loco vocis اذا quum legitur ان si.

٣٠١ كَثْرَةُ ٱلضَّحِكِ تُذْهِبُ ٱلْهَيْبَةَ

301. Multitudo risus verecundiam tollit.

٣٠٢ كَفَى بِٱلْمَوْتِ نَأْيًا وَٱغْتِرَابًا

302. Mors est perfectus discessus et peregrinatio.

٣٠٣ كَلْبٌ مُبَطَّنٌ بِخِنْزِيرٍ

303. Canis ventrem collapsum habens pro sue.

٣٠٤ كَثِيرُ ٱلزَّعْفَرَانِ

304. Multus croci.

In eum dicitur, qui rem molestam suscipit.

٣٠٥ كَبَتَ ٱللّٰهُ تَعَالَى كُلَّ عَدُوٍّ لَكَ إِلَّا نَفْسَكَ

305. Prosternat Deus omnem tibi inimicum praeter animam tuam!

٣٠٦ كَمْ فِي ضَمِيرِ ٱلْغَيْبِ مِنْ سِرٍّ مُحَجَّبٍ

306. Quot in mente occulti sunt secreta occulta!

Loco vocis ضمير Pocockius legit ضهير, id quod vitiosum est. Vertit autem: „Quot sunt in eo, quod continet tempus absens, secreta obtecta“.

٣٠٧ كَلَامٌ لَيِّنٌ وَظُلْمٌ بَيِّنٌ

307. Sermo lenis et iniustitia manifesta.

٣٠٨ كَأَنَّمَا فُقِئَ فِي وَجْهِهِ ٱلرُّمَّانُ

308. Quasi in eius facie malum punicum ruptum esset.

Loco vocis الرمان malum Punicum in duobus codd. الزمان tempus legitur. Rubram faciem significare proverbium, putavit Pocockius. Sed fieri quoque potest, ut indicet, cum propter acrem corticis succum oculos contrahere et austerum vultum ostendere.

٣٠٩ كَأَنَّمَا زَوَى بَيْنَ عَيْنَيْهِ عَلَيَّ ٱلْمَحَاجِمُ

309. Quasi id, quod inter suos oculos contra me collegit, cucurbitularum instrumenta sint.

Proverbium pars versus poetae Alahscha appellati est, qui apud Djeuharium sic sonat:

يَزِيدُ يَغُضُّ ٱلطَّرْفَ دُونِي كَأَنَّمَا زَوَى بَيْنَ عَيْنَيْهِ عَلَيَّ ٱلْمَحَاجِمُ

„Jasidus demittit visum me non adspiciens, quasi id, quod inter oculos suos collegit, cucurbitularum instrumenta sint". Metrum Thawil est. p. 162.

Qui versus in causa est, cur mei et codicis Lugd. lectionem في عينيه reiecerim. Pocockius de corrugato fronte proverbium intelligit.

٣١٠ كَمْ مِنْ يَدٍ صَنَاعٍ فِي ٱلْكَسْبِ خَرْقَاءَ فِي ٱلْإِنْفَاقِ

310. Quot manus in quaestu agiles, in erogando stupidae!

In Burckhardti libro p. 168. sic legitur: كم من يد ضعافا الكسب خرقاء في الانفاق. Vox ضعافا falsa est. Nec non voci خرقا falsam significationem liberalis tribuit.

٣١١ كَمْ حَاسِدٍ أَعْيَاهُ مِنِّي غَيْرُ حَرْقِ الْأَرْمِ

311. Quot invidi contra me nil aliud potuerunt; quam stridere dentibus !

٣١٢ اَلْكَيْسُ نِصْفُ الْعَيْشِ

312. Intelligentia dimidium vitae est.

٣١٣ اَلْكِبْرُ قَايِدُ الْبُغْضِ

313. Superbia est odii dux.

٣١٤ اَلْكَدَرُ مِنْ رَأْسِ الْعَيْنِ

314. Spurcities est ex Ras-Alaihno.

Ras-Alaihn vel Ras-Aihn nomen oppidi in Mesopotamia siti est. Et sic in codice Berol. B. legitur.

٣١٥ اَلْكَيْدُ أَبْلَغُ مِنَ الْأَيْدِ

315. Astutia efficacior est, quam robur.

٣١٦ اَلْكِلَابُ تُشْبَعُ خُبْزًا

316. Canes pane satiantur.

In eum dicitur, qui tibi beneficii loco escam dat.

٣١٧ اَلْكَفَالَةُ نَدَامَةٌ

317. Sponsio est poenitentia.

٣١٨ أَلْكَرَمُ فِطْنَةٌ وَٱللُّومُ تَغَافُلٌ

318. Generositas est intelligentia (prudentia) et vilitas est socordia (negligentia).

٣١٩ أَلْكُنَى مَنْبَهَةٌ وَٱلْأَسَامِي مَنْقَصَةٌ

319. Cognomina hominis dignitatem ostendunt, nomina defectus (detrimentum) sunt.

Cognominibus aliquem appellare honori ducebant Arabes. conf. libr. meum Select. ex hist. Haleb. p. 38 sq. version. nec non Chrestom. meam novam p. 40 l. 6 et l. 11.

٣٢٠ أَلْكَرِيمُ لَا تُحَلِّمُهُ ٱلتَّجَارِبُ

320. Nobilem experientia intelligentem non reddit. Naturâ enim intelligens est.

٣٢١ أَلْكَافِرُ مُوَقًّى ٱلْمُؤْمِنُ مُلَقًّى

321. Impius (non Mohammedanus) custoditur, pio (Mohammedano) obviam venitur.

٣٢٢ أَلْكَافِرُ مَرْزُوقٌ

322. Impius victum quotidianum accipit.

٣٢٣ أَلْكَلْبُ لَا يَنْبَحُ مَنْ فِي دَارِهِ

323. Canis non allatrat eum, qui in domo sua est.

In codice meo من omissum est. Et apud Burckhardtum p. 168. الكلب ما ينبح في داره „Canis in domo sua non latrat“ legitur.

٣٢٤ . أُكْتُبْ مَا وَعَدَكَ عَلَى ٱلْجَمَدِ

324. Scribe id, quod tibi promisit, super glacie.

In codice meo على الجمل „super camelo“ legitur. In Pocockiano على الجمد est.

٣٢٥ إِكْسِرِي عُودًا على أَنفك

325. Frange (o femina) lignum super naso tuo!

Verbis hisce in eum utuntur, quem vi cogere et dolo circumvenire volunt.

٣٢٦ كَٱلزَّنْجِيّ إِنْ جَاعَ سَرَقَ وَإِنْ شَبِعَ زَنَى

326. Ut Aethiops, qui famelicus furatur, satiatus stuprum facit.

Omnino perditum hominem designat. In Burckhardti libro p. 169. sic legitur كل عبد ان جاع سرق وان شبع فسق „Omnis servus famelicus furatur, satiatus scortatur.

٣٢٧ كَأَنَّهُ سِنَّوْرُ عَبْدِ ٱللّٰهِ

327. Ac si felis Ahbd-Allahi esset.

In eum dicitur, qui aetate crescens crescit ignorantia et vitiis Dj.

كَسِنَّوْرِ عَبْدِ ٱللّٰهِ بِيعَ بِدِرْهَمٍ صَغِيرًا فَلَمَّا شَبَّ بِيعَ بِقِيرَاطِ

„Ut felis Ahbd-Allahi, quae parva drachmae pretio vendita erat, adulta siliquae pretio venundata est.“ Metrum Thawil est. p. 162.

٣٢٨ كَٱلْخَصِيِّ يَفْتَخِرُ بِزُبِّ مَوْلَاهُ

328. Ut castratus, qui domini sui penem gloriatur.

Caput XXIII.

Littera Lam.

١ لَوْ ذَاتُ سِوَارٍ لَطَمَتْنِي

1. Si femina armillâ ornata alapam mihi duxisset, (ferendum esset).

Mulier nobilis verba dixisse fertur. Dj. Kam. s. v. لطم. Verba sunt transponenda, coniunctio enim لو verbum requirit. Supplendum est لهان علي „profecto lenius id ducerem". Mulier armillâ ornata ingenuam, nobilem designat, quippe quum ancillae armillis rarissime utantur. In virum nobilem, qui a vili ipsi inlatam ignominiam ferre non potest, proverbium dicunt. Conf. prov. 204. Legitur quoque ذات قلب.

٢ لَوْ خُيِّرْتُ لَاخْتَرْتُ

2. Si eligere potuissem, profecto elegissem!

Baihasi sunt verba conf. C. IV, 1. In Samachscharii opere proverbium sic adnotatum est: لو خيرك القوم لاخترت „Quod si gens eligendi potestatem tibi dedisset, tu elegisses!“

De viro dicitur, qui aliam rem, quam sibi proposuerat, assecutus est.

٣ لَوْ نُهِيتَ ٱلْأُولَى لَٱنْتَهَيْتَ ٱلثَّانِيَةَ

3. Si tibi prior (colaphus) interdictus fuisset, a posteriore te abstinuisses!

Insi ben-Abi-l'Hodjair Ijaditae verba sunt. Eorum causa C. IX, 24 narrata est. Loco vocis الثانية in Samachscharii codice الاخرى legitur. Legitur quoque الآخرة. Proverbium adhiberi de prava consuetudine, quam quis ceperit, Samachscharius dixit.

٤ لَوْ تُرِكَ ٱلْقَطَا لَيْلًا لَنَامَ

4. Si relictae fuissent aves Kathae noctu, profecto dormivissent.

Sic narrant: Ahmruus ben-Mamah quum contra homines ad gentem Morad pertinentes castra posuisset, istam gentem nocturno impetu eum invasuram aves Katha suo loco abegisse. Quas quam noctu volantes eius uxor vidisset, eam, maritum suum ut moneret, ista verba protulisse. Adhibentur in eum, qui contra voluntatem suam, ut rem ipsi ingratam peragat, cogitur. Almofadhdhelus dixit, ista verba a muliere Hadsami appellata, quae filia Alrajjani esset, originem duxisse. conf. C. XXI, 61. Alrajjanus cum quatuordecim gentibus Jemanensibus contra Ahthisum ben-Challadj et gentes Chotsahm, Himjar, Djohfijj et Hamdan quum acriter pugnasset, noctu cum suis fuga se subduxit. Ahthisus, qui

campum ab hostibus relictum esse videret, equites ad persequendum misit. Hi hostium castris appropinquantes noctu aves Kathae appellatas e loco suo abegerunt. Hadsami filia Alrajjani illas volantes quum videret ad gentem suam prodiit dicens:

أَلَا يَا قَوْمَنَا ٱرْتَحِلُوا وَسِيرُوا فَلَوْ تُرِكَ ٱلْقَطَا لَيْلًا لَنَامَا

„Eheu! O gens nostra conscendite iumenta et abite! Nam si relictae fuissent aves Katha, noctu profecto dormivissent!"

Versus metrum Wafir est. p. 204.

Vidit igitur in avium volatu advenientium hostium indicium. Conf. C. XXI, 61 et prov. 125.

٥ لَوْ لَكَ عَوَيْتُ لَمْ أَعْوِهْ

5. Si tibi latrassem, non latrassem.

Littera ه in fine vocis أعوه aut illa littera ه est, quam Arabes interdum in fine vocis addunt a grammaticis litteram silentii (السكت) vocatam, aut pronomen est, quod locum infinitivi عواء l'atratus tenet. Proverbii sensus est: De te sollicitus non eram, nonnisi mei ipsius curam habui. Narrant, virum, qui in deserto, ut sui adventus indicium genti faceret, latrasset, lupum advenientem quod videret, ista verba dixisse. De eo adhibetur proverbium, qui bonum quaerens in malum incidit.

٦ لَوْ كُنْتَ مِنَّا حَذَوْنَاكَ

6. Si tu e nobis fuisses, tibi calceum induissemus.

Morrahus ben-Dsohl in pede canceris morbo laborans filios suos pedem amputare iussit. Omnes facere recusabant praeter Hammamum ben-Morrah. Pater autem pedem amputatum videns ista dixit verba, quibus talis sensus inest: „Si tu sanus fuisses, te in honore habuissemus." De

viro adhibetur, cui ob pravam ipsius indolem honor denegatur.

٧ لَوْ كَانَ ذَا حِيلَةٍ لَتَحَوَّلَ

7. Si prudentiâ praeditus fuisset, se convertisset.

Vir in domo sedens ignem accenderat, e quo tantus fumus ortus est, ut occideretur. Uxor eius dixit: اى فتى قتله الدخان „Qualis vir erat ille, quem fumus occidit!“ Quae verba quum saepius repeteret, audiens verba dixit, quae in proverbii consuetudinem venerunt. Vocabulo تحول duplex significatio tribui potest, aut in latus se convertit aut remedium petiit (طلب حيلة). Conf. I, 134. XVIII, 252.

٨ لَوْ لَا ٱلْوِآمُ لَهَلَكَ ٱلْأَنَامُ

8. Si non fuisset consensus, gentes periissent.

Abu-Ohbaidus dixit, proverbii sensum esse: Si homines societate et mutua consuetudine non consensissent, gentes periisse. Abu-Ohbaidahus autem sic proverbium refert: لو لا الوام لهلك اللئام „Si non fuisset gloriatio, periissent viles“, ita ut verbo وام gloriandi vel de gloria certandi significatio tribuatur, nam viles decorum et pulchrum non perficiunt naturae suae indole commoti, sed gloriantes et imitantes generosos. Legitur quoque: لو لا اللئام لهلك الانام „Si pacis conciliatio non fuisset, gentes periissent“; nec non اللوام „consensus“.

٩ لٰكِنْ بِشَعْفَيْنِ أَنْتِ جَدُودٌ

9. Sed in montibus Schahfain camela parum lactis habens eras.

Ohrwahus ben-Alward puellam, quam in duobus montibus Schahfain, in regione Alghaur sitis, invenerat, domi educandam curavit. Illa bene nutrita et ventrosa petulans evasit et die quodam cum puellis ludens et in manibus pedibusque incedens dixit: „Mulgete me, nam ego mammosa sum". Id quod Ohrwahus audiens ista proverbii verba dixit, quae significant, quendam miseria, qua antea adfligeretur, remota petulantem factum esse. conf. Kam. s. v. شغف.

لَمْ أَذْكُرِ ٱلْبَقْلَ بِأَسْمَائِهَا ١٠

10. Non apellavi olus nominibus suis.

Iunusus ben-Habib narravit, gentem virum quendam in iudicium vocasse, quod contumeliam diceret, virum autem se defendentem praefecto dixisse, se eos tanto honore habuisse, ut olus non appellasset suo nomine, et oleris Basbas appellati mentionem non fecisset. Appellabatur enim ista gens Banu-Basbasah, quod nomen ancillae nigrae, facinoris turpis accusatae, erat. Vir autem iste apud praefectum istius plantae mentionem faciens verbis implicatis et non claris eiusdam gentis originem turpem indicavit, at a praefecto culpa liberatus est. De eo adhibetur, qui implicatis et non claris verbis, sed aegnimatis modo loquitur. In codice Lugd. pro البقل legitur البغل mulus.

أَلْقَى عَلَيْهِ شَرَاشِرَهُ ١١

11. Corpus suum super id proiecit.

Varias tribuunt significationes voci شراشر; sed proverbii sensus est: Totum se amore ductus ei dedidit. Dixit Balahmus ben-Kais:

وَقَدْ يَكْرَهُ ٱلْإِنْسَانُ مَا فِيهِ رُشْدُهُ وَيُلْقِي عَلَى غَيْرِ ٱلصَّوَابِ شَرَاشِرَهْ

„Homo id, in quo agendi recta ipsi ratio est, aversatur, sed rebus non rectis totum se tradit". Metrum Thawil est. c. l. m. p. 162.

١٢ أَلْقَى عَلَيْهِ بَعَاعَهُ

12. Supellectilem suam super id proiecit.

Totum se ei tradidit. Conf. Kam. Dj. s. بع.

١٣ أَلْقَى عَلَيْهِ أَجْرَامَهُ وَأَجْرَانَهُ

13. Corpus suum super id proiecit.

In scholiis legitur وهو هواه الذى لا يريد ان يدعه من حاجته i. e. amorem suum, quem non vult deponere propter necessitatem suam". Sed proverbio idem mihi sensus esse videtur, quam praecedenti, ut اجرام aut corporis partes aut suppellex pastoris significationem habeat. At واجرانه alterum legendi modum indicat sensu non diverso, ut proverbium efferatur: القى عليه اجرانه aut القى عليه اجرامه. Scholiastes autem de amore, quo rem aut personam amplectimur, proverbium intelligendum esse censuit

١٤ لَقِيتُهُ أَوَّلَ عَايِنَةٍ

14. Occurri ei primo omnium.

Primus ille fuit, cui occurri. Nec non dicitur: اول عاينة عينين et اول عين (et quoque ادنى عاينة) „Primum ante omnia". Vox autem عاينة adiectivi loco habenda est, ut aut نفس anima aut حدقة „nigrum oculi« suppleatur.

١٥ لَأُرِيَنَّكَ لَمْحًا بَاصِرًا

15. Efficiam, ut rem clare videas.

Hoc in proverbio vocabulo لمح intuitus (نظر) et باصر visu praeditus (ذو بصر) significationem tribuit i. e. „intuitu acri“. Chalilus autem dixit, sensum esse: لاريته امرا مفزعا „Efficiam, ut videat rem timore implentem i. e. gravem. Vocabulum لامح idem est, quod لامع „splendens“, quasi dixisset: لاريته امرا واضحا „Efficiam, ut videat rem manifestam«, quam repellere non potest. Abu-Saidus vero dixit, لمحا باصرا idem esse ac صادقا verus, sincerus“ Verbis hisce minans utitur. conf. Kam. et Dj. s. لمح.

١٦ لَيْسَ لِعَيْنٍ مَا رَأَتْ وَلٰكِنْ لِيَدٍ مَا أَخَذَتْ

16. Non est oculo, quod vidit, sed est manui, quod cepit.

Proverbii originem talem fuisse narrant. Vir quidam rem proiectam, quam viderat, non cepit; sed quum alter post eum veniens eam caperet, dixit, se eam prius vidisse. Iudex, ad quem res delata erat, iudicium tulit, quod postea in proverbii consuetudinem venit.

١٧ لَيْسَ لِمَا قَرَّتْ بِهِ ٱلْعَيْنُ ثَمَنٌ

17. Non est ei, quo laetus fit, pretium.

Dixit poeta:

مَا لِمَا قَرَّتْ بِهِ ٱلْعَيْنَانِ مِنْ هُنَا ثَمَنْ

„Non est ei, ex quo animus recreatur, inde pretium: Metrum Raml est. conf. p. 239. Id est:

Nulla omnino voluptas ex eo capi potest.

١٨ لَبِسْتُ عَلَى ذٰلِكَ أُذُنِي

18. Aurem meam ista in re texi.

Id est: Tacui tanquam socors, quasi nil audivissem. Duplici modo vocem لبست cum vocali Keṣre aut Fatha litterae ب efferre licet. In Samachscharii opere عليه loco verborum على ذلك legitur.

١٩ لأُنشِقَنَّكَ نَشُوقًا مُعَطِّسًا

19. Profecto! naribus tuis medicamentum, quod tibi sternutamentum excitat, indam.

Te domare volo.

٢٠ لأُلحِقَنَّ حَوَاقِنَكَ بِذَوَاقِنِكَ

20. Coniungam mentum tuum cum gutture.

Dixit Abu-Ohbaidus, in vocabulo حاقنة explicando interpretes non consentire Dixit Abu-Ahmruus, isto vocabulo scrobem inter claviculam (ترقوة) et tendinem cervicis, ut dualis sit حاقنتان, vocabulo autem ذاقنة „extremitatem gutturis" significari. Quum haec Abu-Ohbaidus Alazmäiho dixisset, illum respondisse: Hanc vocabuli ذاقنة significationem esse; sed vocabuli حاقنة significationem neminem certis limitibus circumscripsisse. Abu-Saidus dixit, vocabulum حواقن eas partes corporis significare, per quas cibus in ventrem intret et ذواقن esse inferiores ventris partes. Dixit Abu-l'Haitsamus, vocabulum حاقنة depressam partem claviculae et gutturis significare et ذاقنة scrobem menti esse, ut proverbii sensus sit: Cogitantem te reddam, quia cogitans faciem in terram demittat et menti inferior pars locum حاقنة appellatum tangat. Samachscharius hoc scholion adtulit: الحاقنة المرى والذاقنة المعدة وقيل الحاقنة المعدة والذاقنة الذقن ويروى لالزقن حواقنك بلواقنك وهى اسفل بطنه هكذا ذكره ابو زيد فى نوادره „Vocabulum حاقنة oeso-

phagum et فائقة stomachum designat. Alii dicunt, حاقنة stomachum esse et ذاقنة mentum. Legitur quoque sic proverbium: لالزقن حواقنك بلواقنك et vox لواقن inferiores ventris partes designat. Sic Abu-Saidus in rarioribus suis proverbium retulit." Verbis istis minans et vim alteri illaturus utitur.

٢١ لَوْ وَجَدْتُ إِلَى ذٰلِكَ فَا كَرِشٍ لَفَعَلْتُهُ

21. Si invenissem ad illud os ventriculi, profecto fecissem !

Si res possibilis fuisset, eam perfecissem. Proverbii huius originem Alazmäihus sic narravit: Quidam ovem in ventriculo coquere volebat; sed ventriculi os nimis augustum erat, quum ut quaedam ossa immitterentur, et coquus, cui, ut illa inderet, imperaverat, dixit: ان وجدت الى ذلك فا كرش „Si invenio ad illud os ventriculi". Legitur quoque in proverbio: فا سبيل لاتيته „ostium viae, profecto ad id venissem" et لو كان اليه فو كرش et باب كرش et فو سبيل et اذن فى كرش. Sensus non multum diversus est.

٢٢ لَقِيتُهُ أَوَّلَ ذَاتِ يَدَيْنِ

22. Occurri ei ante omnes.

Verba proverbii sic explicanda sunt: لقيته اول نفس ذات يدين „Occurri ei primae animae duabus manibus praeditae i. e. homini".

٢٣ لَأَطَأَنَّ فُلَانًا بِأَخْمَصِ رِجْلِي

23. Conculcabo quendam inferiore parte pedis mei.

Id est: Modo vehementissimo, ut vehementer adfligatur.

٢٤ لَأُبْلِغَنَّ مِنْكَ سُخْنَ ٱلْقَدَمَيْنِ

24. Te pedum calore adfligam!

Id est: Efficiam, ut res, qua pedes tui calefiant, tibi superveniat. Dixit poeta Alcomait:

وَيَبْلُغُ سُخْنُهَا ٱلْأَقْدَامَ مِنْكُمْ إِذَا أَرْتَانِ هَيَّجَتَا إِرِينَا

„Et calor eius ad vestros pedes pervenit, quum duo foci exstructos ignes excitant". Sed Samachscharius اريبا aestus. habet. Codex Berol. corruptus est. Metrum Wafir est. c. p. 204.

٢٥ لَيْسَ عَلَى أُمِّكَ بِٱلدَّهْنَاءِ تَدَلُّلٌ

25. Erga matrem tuam in deserto iocosum et lascivum te non geres.

De eo dicitur, qui alieno loco iocosum et lascivum se gerit.

٢٦ لِمْ وَلِمَهْ عَصَيْتُ أُمِّي ٱلْكَلِمَهْ

26. Quamnam ob causam et quamnam ob causam matri meae verbo inobsequens fui?

Verba sunt hominis, quem inobedientiae erga sincerum amicum poenitet.

٢٧ لَأُلْحِقَنَّ قَطُوفَهَا بِٱلْمِعْنَاقِ

27. Efficiam, ut parvos gressus faciens (equus) celeriter incedentem attingat.

Vocabulo معناق equus significatur, qui incedit modo عنق appellato i. e. collo protenso et amplo passu. Verbis

his utitur vir prudentia et potestate praeditus, qui efficere potest, ut posterior negotii pars priorem attingat.

٢٨ اَللَّقُوحُ ٱلرِّبْعِيَّةُ مَالٌ وَطَعَامٌ

28. Camela lacte abundans, quae veris tempore peperit, opibus adnumeranda et cibus est.

Abu-Ohbaidus dicit proverbio significari celeritatem, qua rebus necessariis satisfiat.

٢٩ لِكُلِّ أُنَاسٍ فِي بَعِيرِهِمْ خَبَرٌ

29. Omnibus hominibus camelorum suorum notitia est.

Rem quam possident, homines optime noscunt. Samachscharius legi خيلهم في „equorum suorum" adnotans dixit, verba ista dixisse Ahmruum ben-Alahlba ben-Alhaitsum Sadusitam, ad quem trita veste indutum, foedum adspectu, monoculum venientes, ob sermonem pulchrum, quo eos alloqueretur, admiratione adficerentur. Eum significare voluisse, suos ipsi principatum non tradituros fuisse, nisi eius notitiam habuissent. Proverbium significat, gentem suarum rerum meliorem, quam alios notitiam habere.

٣٠ لَقَدْ كُنْتُ وَمَا يُقَادُ بِي ٱلْبَعِيرُ

30. Iam fui talis, ut camelus, quo veherer, non duceretur.

Saahdum ben-Said Menat Alfisr cognominatum proverbii auctorem esse dicunt. Alfisr pater gentis Tamimitarum est. Uxorem duxerat feminam e gente Taghleb. Filii eius erant Zahzaah ben-Ahmir et Hobairah ben-Sahd. Grandaevus, ut ipse camelum, quo veheretur, regere non posset, ista verba dixit Zahzaaho camelum ducenti.

Horum verborum Almochabbelus in versu mentionem fecit dicens:

كَمَا قَالَ سَعْدٌ إِذْ يَقُودُ بِهِ ٱبْنُهُ كَبِرْتُ فَجَنِّبْنِي ٱلْأَرَانِبَ صَعْصَعَهْ،

„Quomodo dixit Sahdus, quum filius eum duceret: Grandaevus sum; lepores igitur a me remove, o Zahzaahe!“ Metrum versus Thawil est. q. 162.

Simili modo se descripsit grandaevus hisce versibus:

أَصْبَحْتُ لَا أَحْمِلُ ٱلسِّلَاحَ وَلَا أَمْلِكُ رَأْسَ ٱلْبَعِيرِ إِنْ نَفَرَا

وَٱلذِّئْبُ أَخْشَاهُ إِنْ مَرَرْتُ بِهِ وَحْدِي وَأَخْشَى ٱلرِّيَاحَ وَٱلْمَطَرَا

مِنْ بَعْدِ مَا قُوَّةٍ أُصِيبُ بِهَا أَصْبَحْتُ شَيْخًا أُعَالِجُ ٱلْكِبَرَا

„Nunc iam arma non gero et caput cameli retinere non possum, quando fugit; lupum ego metuo, si ad eum solus transeo, nec non ventos et pluviam metuo, postea quam tanto robore eram, ut res perficerentur, senex factus sum, qui grandaevitate occupatur“:

Metrum Monsarih est p. 255. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: قد لا يقاد بى البعير

٣١ لَأَضْرِبَنَّهُ ضَرْبَ أَوَابِي ٱلْحُمُرِ

31. Profecto! percutiam eum modo, quo asini procedere nolentes percutiuntur.

Id est: Vehementissime. Minantis verba sunt.

٣٢ لَعَنَ ٱللهُ مِعْزَى خَيْرُهَا خُطَّةٌ

32. Maledicat Deus capris, quarum optima Choththah est!

خطّة (Choththah) caprae pessimae nomen erat. Versum hunc Alazmäihus recitavit:

يا قومِ من يَحلُب شاةً مَيتَةً قد حلبت خطّةُ جنبًا مُسفتةً

„O gens mea! quis ovem mortuam (quiescentem) mulget? capra Choththah in mulctris pice obductis mulsa est“.

Metrum est Redjes. p. 241.

Loco verborum لعن الله legitur quoque قبح الله. In eum dicitur, cui minima virtus est et haec quidem ignobilis. conf. Kam. et Dj s. خط.

٣٣ لَقَدْ كُنْتُ وَمَا أُخَشَّى بِٱلذِّيبِ

33. Tempus fuit, quo ex lupo timorem non conciperem (nunc iam dictum est: Cave lupum, lupum!

'Alazmäihus dixit, virum ita aetate confectum fuisse, ut dicendo: Lupum, lupum! ei terrorem incuterent. Legitur quoque: فما لا اخشى بالذئب (in codice, Berol. بما) quod sic explicarunt: ان كنت كبرت الان حتى صرت اخشى بالذئب فهذا بدل ما كنت وانا شاب لا اخشى „Quod si nunc grandaevus sum et dicendo: Lupum, lupum! terror mihi incutitur, hoc est pro eo (loco eius) quod, dum iuvenis eram, e lupo timorem non concipiebam.“ A quibusdam proverbium Kabbatso ben-Alaschiam Cinanitae tribuitur, cui grandaevo illis verbis timorem incutere voluerant. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: قد لا اخشى بالذئب.

٣٤ لَبِسْتُ لَهُ جِلْدَ ٱلنَّمِرِ

34. Ei pellem pardi indui.

Abu-Olhbaidus dixit, proverbium significare, virum inimicitiam contra alium palam ostendisse. Narrant Moahwijjahum mortis tempore filio suo Iasido dixisse: تشمر كل

٣ النشم والبس لابن الزبير جلد النمر „Te omni modo expeditum ostende, et contra Ebn-Alsobairum pardi cutem indue!“ In Samachscharii opere لبس له „Ei induit“ legitur.

٣٥ لَقَدْ ذَلَّ مَنْ بَالَتْ عَلَيْهِ ٱلثَّعَالِبُ

35. Iam vilis est, in quem vulpes minxerunt.

Narrant, virum quum in idolum, quod coleret, vulpem mingentem vidisset, dixisse:

أَرَبٌّ يَبُولُ ٱلثُّعْلُبَانُ بِرَأْسِهِ لَقَدْ ذَلَّ مَنْ بَالَتْ عَلَيْهِ ٱلثَّعَالِبُ

„Num dominus est, in cuius caput vulpes mingit; iam vilis factus est is, in quem vulpes minxerunt“. Metrum Thawil est. p. 162. conf. lexic. m. s. v. ثعلب.

٣٦ لَيْسَ قَطًا مِثْلَ قُطَيٍّ

36. Non est aequalis avis Katha parvae avi Katha.

Alazmäihus dixit, proverbium significare, analogiam non bonam esse. Dixit Abu-Ahmruus ben-Alaslat:

لَيْسَ قَطًا مِثْلَ قُطَيٍّ وَلَا ٱلْمَرْعِيُّ فِي ٱلْأَقْوَامِ كَٱلرَّاعِي

„Non est avis Katha aequalis avi parvae Katha et non est pastum ductum pecus in gentibus aequale pastori“. Metrum Sarih est. p. 245.

٣٧ لَاقَيْتَ أَخْيَلَ

37. Pico viridi occurras!

Sunt verba, quibus iter facturo mala precantur. conf. C. XIII, 127.

٣٨ لَيْسَ هٰذَا بِعُشِّكِ فَادْرُجِي

38. Hic nidus tuus non est; abeas igitur!

Haec res ad te non spectat; illam igitur omittas! In eum dicitur, qui supra dignitatem suam se extollit.

٣٩ لَوْ كَانَ دِرَاءٌ لَمْ تَبِلْ

39. Si invasio repentina fuisset, liberatus non esses.

Iunusûs dixit sensum esse hunc: Si res, quemadmodum dixisti, fuisset, liberatus non esses, sed res erat minoris momenti. Vocabulum درا repulsionem significat et omnis res repellenda درا appellatur, ut درا الاعادي „hostium malum" inde originem duxerit. De eo, cuius verba suspecta sunt, proverbium adhibetur.

٤٠ لَمْ يَفُتْ مَنْ لَمْ يَمُتْ

40. Non praeteriit, qui mortuus non est.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi tribuuntur i. e. Qui mortuus est, is re vera abiit, evanuit.

٤١ لَيْسَ بِأَوَّلِ مَنْ غَرَّهُ ٱلسَّرَابُ

41. Non est primus, quem vapor meridianus decepit,

Proverbium ex eo ortum esse dicunt, quod vir vaporem meridianum aquam esse putans et secum aquam non portans in itinere perierit.

٤٢ لَقِيتُهُ قَبْلَ كُلِّ صَيْحٍ وَنَفْرٍ

42. Occurri ei ante omnem clamorem et dispersionem.

Id est: Ante ortum Aurorae, priusquam clamor audiretur et homines dispergerentur; vocabulo enim نفر hoc in proverbio eadem significatio quam voci تفرّق dispersio tribuitur. In Samachscharii operè كل omissum est. Dicitur quoque: غضب من غير صيح ولا نفر „Nullam ob causam iratus fuit conf. Dj. et Kam.

٤٣ لَقِيتُهُ صَكَّةَ عُمَيٍّ

43. Occurri ei tempore summi aestus.

Dicitur quoque اتيته صكة عمي Dj. Allihjanius dicit, verbis صكة عمي summum aestum, qui tantus sit, ut homo obcaecari possit, significari. Dicit Alferräus, tempus summi meridiei significari, alii autem, vocabulum عمي ardorem ipsum designare, putant. Sunt denique, qui dicant, Ohmajjum fuisse virum gentis Ahdwan, qui de itinere sacro Meccam faciendo sententiam dicere soleret. Tempore autem quodam, quo ipse in itinere Meccam faciendo cum peregrinantium turba esset, eum dixisse. „Qui ex vobis hac hora crastini diei Meccam non pervenerit, is peregrinationem suam hoc anno non perficiet“. Quae verba homines audientes summo meridie in itinere pergentes iumenta propulsasse, donec Meccam intraverint“. Hanc fuisse proverbii originem. Quod si hunc explicandi modum admittis, verborum proprius sensus est“. Occurri ei percussione Ohmajji. Samachscharius retulit esse, qui Ohmmam Amalekita fuisse dicant. Iste quum meridiei tempore in gentem quandam subito irrupisset, tempus illud ab isto viro nomen accepisse. Alii dicunt, vocem esse deminutivum vocis اعمى, quo dorcas significetur, quia vehementia caloris ita dorcadem adficiat, ut in latibulo oculos in terram figens caeca esse videatur. Legitur quoque صكة حمي, ut pluralis sit vocabuli حامر. conf. quoque Harir. p. 190. et Kam.

لِكُلِّ صَبَاحٍ صَبُوحٌ ٤٤

44. Omni tempori matutino potus matutinus est.

Id est: Omne tempus rem, quae exspectari in eo potest, nobis adfert.

لَقِيتُهُ ذَاتَ ٱلْعُوَيْمِ ٤٥

45. Occurri ei pluribus annis.

De tempore praecedente adhibetur. Dicitur لقيه ذات الزميين. Scholion verba ذات العويم sic explicavit: في الاعوام ذات المرار „Pluribus vicibus in annis". Vox عويم autem est deminutivum vocis عام annus. Samachscharius.

لَيْسَ ٱلْخَبَرُ كَٱلْمُعَايَنَةِ ٤٦

46. Non est nuntius aequalis inspectioni.

In Samachscharii opere كالعيان legitur. Almofadhdhelus dixit, traditionem maiorum Mohammedi tanquam primo auctori haec verba tribuere, nec non verba مات حتف انفه „Mortuus est morte nasi sui' i. e. morte naturali et يا خيل الله اركبى „O equites Dei vehamini!

لَنْ يَهْلِكَ ٱمْرُؤٌ عَرَفَ قَدْرَهُ ٤٨

47. Non peribit vir, qui, quantum valuerit, cognovit.

In Samachscharii opere لم يهلك „non periit" legitur. Dixit Almofadhdhelus: Verba haec Actsamo ben-Zaifi tribuuntur, quae ante mortem ad gentem Thai, cuius iudex erat, scripsit. Numero sunt triginta quinque dicta, quae

omnia in proverbiorum consuetudinem venerunt. Haec sunt:

اوصيكم بتقوى الله تعالى وصلة الرحم، واياكم ونكاح الحمقاء، فان نكاحها غرر وولدها ضياع، وعليكم بالخيل فاكرموها فانها حصون العرب، ولا تضعوا رقاب الابل فى غير حقها فان فيها ثمن الكريمة ورقو الدم وبالبانها يتحف الكبير ويغذى الصغير ولو ان الابل كلفت الطحن لطحنت، ولن يهلك امرء عرف قدره، والعدم عدم العقل لا عدم المال، ولرجل خير من الف رجل، ومن عتب على الدهر طالت معتبته، ومن رضى بالقسم طابت معيشته، وافة الراى الهوى، والعادة املك، والحاجة مع المحبة خير من المغضبة مع الغنى، والدنيا دول فما كان لك اتاك على ضعفك وما كان عليك لم تدفعه بقوتك، والحسد داء ليس له دواء، والشماتة تعقب، ومن ير يوما ير به، وقبل الرماء تملا الكنائن، الندامة مع السفاهة دعامة العقل، الحلم خير الامور، مغبة الصبر بقاء المودة، من يزر غبا يزدد حبا، التغرير مفتاح البوس، من التوانى والعجز نتجت الهلكة، لكل شى ضراوة فضر لسانك بالخير، عى الصمت احسن من عى المنطق، الحزم حفظ ما كلفت وتركك ما كفيت، كثير التنصح يهجم على كثير الظنة، من الحف فى المسالة ثقل، من سال فوق قدره استحق الحرمان، الرفق يمن والخرق شوم، خير السخاء ما وافق الحاجة، خير العفو ما كان بعد القدرة،

„Commendo Vobis Dei timorem et propinquorum coniunctionem! Cavete, ne fatuas in matrimonium ducatis, nam earum matrimonium est res incerti eventus et periculosa earumque filii sunt causa interitus! Equis operam date eosque honorate, sunt enim Arabum arces! Ne camelorum colla in re ipsis non conveniente deprimatis, sunt enim pretium ingenuae (quae in matrimonium petitur) et sanguinis (caedis) piaculum, et lac earum magnus dono accipit et parvus eo nutritur et si molendi negotium eis mandares, profecto molerent. Non peribit vir, qui scit, quantum valeat. Defectus verus est defectus ingenii, non opum defectus. Unus vir saepe mille viris praestat. Qui tempus objurgat, eius obiurgatio longa est. Qui portione contentus est, eius vita bona est. Consilii corruptela cupido est. Consuetudo potior est. Inopia cum amore melior est, quam

odium cum opulentia. Mundo vicissitudines sunt. Res quae tibi commodo est, etsi debilis es, tibi continget et quae contra te est, eam cum robore tuo non repelles. Invidia morbus est, cui remedium non est. Gaudium ob aliorum calamitates punitur. Qui diem videt, eo conspicitur. Ante iactum pharetrae implentur. Poenitentia cum ignorantia est fulcrum ingenii. Mansuetudo est rerum optima. Finis patientiae est amoris continuatio. Qui raro visitat, amore crescet. Semet periculo exponere clavis calamitatis est. Ex cunctatione et debilitate interitus provenit. Cuilibet rei adsuefieri possumus, linguam igitur tuam bono adsuefac! Difficultas linguae cum silentio pulchrior est, quam difficultas linguae cum sermone. Prudentia est custodia eius, quod tibi imperatum est et relictio eius, a quo liber es Multa admonitio multam suspicionem producit. Qui in rogando perseverat, molestus est. Qui altiora petit, quam pro dignitate sua, dignus est, qui repulsam ferat. Lenitas est felicitas, asperitas est infelicitas. Optima liberalitas ea est, quae egestati conveniens est. Optima venia ea est, quae post puniendi potestatem datur." Reiskius, qui in adnotationibus ad Abulf. Ann. T. II. p. 730 sq. haec verba exscripsit, Actamum octavo fugae anno diem supremum obiisse addidit.

٤٨ اَللَّيْلَ وَأَهْضَامَ ٱلْوَادِي

48. Noctem et depressiora vallis loca (cave)!

Duas res cavendas designat; noctu enim aut in vallis locis depressioribus facile obrui potest vir. Accusativus e verbo احذرك „cavere te iubeo" pendet. Nec non nominativi casus in utraque voce admitti potest, ut محذوران „cavenda" (sunt) suppleatur. conf. C. I, 374.

٤٩ اَللَّيْلُ أَعْوَرُ

49. Nox caeca est.

Nocti tribuitur id, quod hominibus noctu accidit. Quum nil videant, caeci esse videntur. Simili ratione النهار مبصر „Dies videns est“ dicitur.

٥٠ لم أر كاليوم في الحريمة

50. Non vidi sicut hodie frustrationem.

Narrant, virum in valle in leonem incidisse seque caprum montanum eum esse putans, in eum coniecisse. Leo terrore subito perculsus quum fugeret, et vir errorem suum non cognoscens ob spem praedae capiendae frustratam ista verba diceret, patruelis, quem secum habebat, dixit: لم أر كاليوم واقية „Non vidi sicut hodie conservationem“ De eo dicitur proverbium, qui tristitia adficitur, quod ipsum res, in qua nil boni est, fugit.

٥١ لقيته بين سمع الأرض وبصرها

51. Occurri ei inter auditum et visum terrae.

Abu-Ohbaidus dixit, sensum esse: Inter longitudinem terrae et latitudinem. Quacum interpretandi ratione Meidanius non consentiens dixit, sensum esse: In loco vacuo, in quo nemo praeter terram audiat aut videat, ita ut terrae tanquam personae et aures et oculi adscribantur.

٥٢ لقيته بوحش أصمت

52. Occurri ei in deserto omnino silente.

Id est: Ubi nemo erat, omnino vacuo. Legitur quoque ببلدة أصمت „in terra silente“.

٥٣ التقى الثريان

53. Concurrerunt duo humores.

Dixit Abu-Obaidus, vocabulo ثرى terram humidam significari. Pluvia multa decidente humor in interiores terrae partes penetrat, ut duo illi humores occurentes celeriter coniungantur. Proverbium igitur celerem duorum virorum aut rerum consensum designat. conf. Kam. Dj. s. v. ثرى

لز فلان بحجره ٥٤

54. Coniunctus fuit quidam cum lapide suo.

Id est: Coniunctus fuit cum adversario suo, quibus verbis similis ratio est, quam his: رمى فلان بحجره „Iactus fuit quidam lapide suo“.

الله أعلم ما حطها من رأس يسوم ٥٥

55. Deus optime scit, quid a cacumine montis Iasum eam dejecerit.

Proverbii huius, quod in animi proposito adhibetur, originem sic describunt: Vir quidam, qui sacrificium ovis Deo voverat, transiens ad montem Iasum a pastore ovem emit ea conditione, ut eam pro ipso Deo mactaret. At vero pastor eam pro se ipso obtulit. Quam rem quum ei filius narraret, vir ista verba dixit significaturus, Deum animi propositum nosse. Loco verborum ما حطها „quid eam (ovem) deiecerit“, legitur quoque من حطها „quis eam deiecerit.

الليل يوارى حضنا ٥٦

56. Nox montem Hadhanum abscondit.

Id est: Nox omnes res et ipsum montem magnum Hadhanum appellatum abscondit.

ليس سلامان كعهدان ٥٧

57. Non est Salaman ut sponsio.

Id est: Non est modo, quo spospondisti. De re dicitur, cuius pristinus status mutatus est. Salamano aut Salamani loci nomen est.

٥٨ لَيْتَكَ مِنْ وَرَاءِ حَوْضِ ٱلثَّعْلَبِ

58. Utinam sis pone Haudh-Althsalab!

Voces حوض الثعلب „cisterna vulpis" nomen vallis sunt, quae apud Schikkam Ohmani[1]) sita est. Sensus est: Utinam longe a me remotus esses!

٥٩ لَسْتُ بِخَلَاةٍ بِنَجَاةٍ

56. Non sum herba in loco elatiore.

Non sum is, qui se defendere non potest, ut iniuria adficiatur.

٦٠ لَيْتَ حَظِّي مِنَ ٱلْعُشْبِ خُوصَةٌ

60. Utinam portio mea ex herbis folium palmae esset!

Vocabulo خوصة folium palmae, folium palmae pumilae ac silvestris, folium nucis Indicae aliarumque arborum, quae ad palmarum speciem pertinent, designatur. De eo dicitur, qui multum tibi promittit et parum non cito conficit.

٦١ لَتَجِدَنِّي بِقَرْنِ ٱلْكَلَاءِ

1) In Kamuso legitur: Locus pone Ohman.

61. Profecto tu me invenies apud cornu pabuli!

Voces قرن الكلا „cornu pabuli“ verbis منتهى الراعية وعظمها explicatae sunt. In Kamuso autem sic legitur: قرن الكلاء خيره او اخره او انفه الذى لم يوطاء „Cornu pabuli est optimum eius aut postremum aut primum eius, quod conculcatum non est“. Proverbii sensus est: Ubi me quaeres, ibi me invenies.

٦٢ لأقلعنك قلع الصمغة

62. Profecto! te evellam modo frusti gummis!

Haec verba Hadjdjadjus ben-Ioseph Inso ben-Malic dixit. Id est: Summa cum vehementia i. e. Te perdam.

٦٣ لطمه لطم المنتقش

63. Percussit eum palma modo spinam evellentis (cameli).

Id est: Vehementer et perpetuo, quia camelus, quum pedi spina infixa est, ut eam evellat, perpetuo terram pede vehementer percutit. conf. Djeuh. s. v. نقش

٦٤ ليس لها راع ولكن حلبة

64. Non est ei pastor, sed mulgentes (ei sunt).

De viro dicitur, qui tot negotiis oneratur, ut pereundum ei sit, quippe quum nemo eius curam gerat. Legitur quoque الرعاء „pastores“.

٦٥ ألقت مراسيها بذى رمرام

65. Ancoras suas iecerunt in loco, ubi pabulum vernum erat.

Vocabulum رمرام speciem arboris et herbas vernas significat. A camelis, qui in tali loco pabulo abundant desumtum proverbium in homines tranquillos laetosque translatum est.

٦٦ لَوْ بِغَيْرِ ٱلْمَاءِ غَصِصْتُ

66. Si alia re, quam aqua praefocatus essem.

In virum dicitur, qui alteri in ipso fiduciam ponenti interitum adfert, quemadmodum, qui aquâ suffocationem depulsurus, ipsa aquâ suffocatur. Sic in versu Ahdijji ben-Said:

لَوْ بِغَيْرِ ٱلْمَاءِ حَلْقِى شَرِقٌ كُنْتُ كَٱلْغَصَّانِ بِٱلْمَاءِ ٱعْتِصَارِى

„Si alia re, quam aquâ in gutture meo suffocatus fuissem, similis suffocaturo fuissem, qui aqua suffocationem depellit«. Metrum est Raml. p. 237.

٦٧ لَتَجِدَنَّ نَبَطَهُ قَرِيبًا

67. Tu profecto invenies, eius e terra prorumpentem aquam esse propinquam!

Proverbium a puteo desumtum, virum sua aliis facile pertire, significat.

٦٨ إِلْتَقَتْ حَلْقَتَا ٱلْبِطَانِ

68. Duo annuli cinguli sub ventre cameli inter se contigerunt.

Quando isti annuli inter se contingunt, cingulum firmissime contractum est. Significat, rem ad extremum pervenisse.

٦٩ لَبِسَ ٱلْهِنَا بِٱلدَّسِّ

69. Unctio cameli in toto corpore non est aequalis unctioni in partibus.

Legitur quoque الهناء. Vocabulo دس unctio cameli pice liquida significatur, quae nonnisi in partibus corporis, quae مساعر appellantur (i. e. inferiores femorum partes et inguina), fit. In eum dicitur, qui rem non diligenter et cum studio petit.

Conf. Dj. s. v. دس

٧٠ لَوْ كُنْتُ أَنْفُخُ فِي فَحَمٍ

70. Si in carbones inflassem.

Verba قد عملت »Iam fecissem« supplenda sunt i. e. Rem fecissem, si utilis mihi fuisset. Dixit poeta:

إِنَّ تَمِيمًا مَعْشَرٌ ذُو كَرَمٍ قَدْ قَاتَلُوا لَوْ يَنْفُخُونَ فِي فَحَمٍ

»Gens Tamim est coetus generosus. Iam dimicassent, si in carbones inflasset«. Metrum Redjes est. p. 231.

Samachscharius habet قد نفخت لو انفخ في فحم. Vulgus autem dixit: انما ينفخ في رماد »In cinerem inflat«.

٧١ لَوْ كَانَ عِنْدَهُ كَنْزُ النَّطِفِ مَا عَدَى

71. Si fuisset apud eum thesaurus Alnathfi, non irruisset.

Alnathf ben-Alchaibari ad gentem Banu-Iarbuh pertinens tanta paupertate erat, ut aquam in humeris suis portaret. conf. C. XXVII, 165. et a stillante aqua istud cognomen النطف accepit. Qui quum in thesauros, qui a Badsano ex Arabia felici ad Cosroem missi essent, irruens per totum diem praedatus esset, tam dives evasit, ut eius divitiae in proverbii locum apud Arabes venirent. Apud Samachscharium sic prover-

bium legitur: كان عنده كنز النطف „Apud eum thesaurus Alnathfi erat«.

لم أجد لشفرتي محزّا ٧٢

72. Non inveni cultro meo locum secandi.

Excusationi proverbium inservit in rerum necessariarum difficultate. Quod intendi, perficere non potui.

لكلّ صارم نبوة لكلّ جواد كبوة ٧٣

73. Omni secanti obtusio, omni equo generoso lapsus est.

In codice Lugd. tanquam duo proverbia scripta sunt.

لكلّ عالم هفوة ٧٤

74. Omni docto est error.

لكلّ داخل دهشة ٧٥

75. Omni intranti est stupor.

لأطعنن في خوصهم ٧٦

76. Profecto suturam eorum perrumpam!

Id est: Perdam quod tractarunt. Minitantis verba sunt. In Kamuso لاطعنن في حوصك legitur. In Samachscharii opere legitur حوضهم »receptaculum aquae eorum.“

ليت القسيّ كلّها أرجلا ٧٧

77. Utinam arcus omnes pedes essent!

Pes arcus eius inferius cornu est, oppositum superiori, quod يد manus appellatur. Inferius autem cornu crassius

est. Neque autem crassitie par esse potest cornu inferius superiori, ita ut proverbium rem optatam absurdam esse indicet. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi, si quis optet, ut homines bonis et praestantia inter se sint aequales. Quod vero post ليس accusativus legitur, id dialecto gentis Tamim proprium est.

٧٨ لَيْسَ بَعْدَ ٱلْإِسَارِ إِلَّا ٱلْقَتْلُ

78. Non est post captivitatem nisi caedes.

Proverbium Tamimitae cuidam adscribitur dicenti ista verba die Almoschakkar. Conf. C. XXIX, 60. Almoschakkar arcis nomen erat in regione Bahrain sitae. Cosroes arcis praefecto imperaverat, ut Tamimitas, qui peccatum commiserant, in arcem alliceret et occideret. Singuli donorum spe adducti introibant; sed quum nemo rediret, unus remanentium ista verba dixit, quibus proverbii loco significant, viro, qui mala a socio perpetiatur, peiora timenda esse.

٧٩ لَيْسَ بَعْدَ ٱلسَّلْبِ إِلَّا ٱلْإِسَارُ

79. Non est post spoliationem armorum nisi captivitas.

Verba haec dixit Himjarijjus ben-Ahbadah, die Almoschakkar, quum gentem suam depositis armis in arcem Hadjari ad Haudsahum ben-Ahli et Almocahberum Dhabbitam intromissam videret, nemo autem rediret. Portae tum custodiam eques catenam, qua porta clausa erat, manu tenens habebat. Hac catena simul cum equitis manu ab isto viro amputata et porta aperta occisi conspiciebantur. Hoc videns gens Tamim irruebat. Haudsahus autem cognoscens gentem ipsius sanguinem vovisse, Almocahberum centum viros ex praestantissimis dimittere iussit. Ipse autem cum equitibus fuga salutem petiit. Fugientes

Sahdus et quinque gentes coniunctae (الرباب) persecuti sunt et nonnullos occiderunt. Isto autem die quatuor millia hominum occidebantur. In virum dicitur, qui primum dolose agit, tum rem perturbat, ut socium suum decipiat يضرب للرجل يمكر مكرا متقدما . ثم خلط ليخدع صاحبه.

٨٠ لَيْسَ فِي جَفِيرِهِ غَيْرُ زَنْدَيْنِ

80. Non sunt in pharetra eius nisi duo ignitabula.

De eo dicitur, apud quem nil boni est. conf. C. XI, 4.

٨١ لَيْسَ ٱلدَّلْوُ إِلَّا بِٱلرِّشَاءِ.

81. Non est situla nisi per funem.

Id est: Situla, quae fune caret, ad aquam hauriendam inutilis est. Proverbium significat, virum non per se, sed cum propinquis coniunctum potentem esse.

٨٢ لَيْسَ هٰذَا مِنْ كَيْسِكَ

82. Non est haec astutia tua.

Proverbium significat, virum rem agere, cuius auctor ipse non sit. Narrant Ahmruum, petente Moahwijjaho, iuramentum obsequii Iasido in imperio successuro praestare noluisse et Moahwijjahum isto tempore, ut faceret, non amplius ursisse. Postea autem morientem Moahwijjahum Iasido consilium dedisse, ut ab Ahmruo in sepulcrum Moahwijjahi introducto, ducto gladio ad eius portam stans iuramentum illud denegatum postularet, et iterum recusaturum statim interimeret. Quod quum Iasidus fecisset, Ahmruus iuramentum praestans dixit: ما هـذا من كيسك ولكنه من كيس الموضوع في اللحد „Non haec est astutia tua; sed astutia in sepulcri latere depositi est“.

٨٣ اَللِّسَانُ مَرْكَبٌ ذَلُولٌ

83. Lingua est iumentum obsequens.

Id est: Linguâ proferre potest homo tam bonum quam malum.

٨٤ أَلْقِ لَهُ كَمَا يُلْقِي لَكَ

84. Ita iniice in eius molam, prout in tuam iniicit!

Id est: Prout erga te agit, ita erga eum agas!

٨٥ لَيْسَ لِمُخْتَالٍ فِي حُسْنِ ٱلثَّنَاءِ نَصِيبٌ

85. Non est superbo pulchrae laudis portio.

Proverbio hoc superbia vituperatur.

٨٦ لِجْ مَالِ وَلُجِّتَ ٱلرَّجَمَ

86. Intra, o Malice! Intres in sepulcrum.

Quum Sahdus ben-Said fratri suo Malico ben-Said, qui stupidus esset, ut mulierum conditionem non nosset, uxorem dedisset, et hic in eius cubiculum intrare nollet, Sahdus eum istis verbis excitavit. conf. Berth. 9.

٨٧ لَأَعْرِفَنَّكَ بَعْدَ ٱلْمَوْتِ تَنْدُبُنِي
وَفِي حَيَاتِي مَا زَوَّدْتَنِي زَادِي

87. Scio te mortuum me defleturum esse, et vivo mihi alimentum non dedisti.

Metrum versus Basith est. conf. p. 190. Abu-Ohbaidus adnotavit, proverbium dici de viro mortuum deflente, cui viventi defuisset in officiis praestandis. Proverbium in codice Berol. et Poçock. hoc loco non legitur, sed post pro-

verbium 480 in codice Berol., quod لا اعرفنك „Non te nosco“ incipit.

٨٨ لَيْسَ عِتَابُ ٱلْمَرْءِ لِلْمَرْءِ نَافِعًا
اِذَا لَمْ يَكُنْ لِلْمَرْءِ لُبٌّ يُعَاتِبُهْ

88. Obiurgatio viri inutilis est viro, quem ipsius animus non obiurgat.

Monet proverbium, ne eum obiurgemus, qui obiurgationem non admittit. Versus metrum Thawil est. p. 162.

٨٩ لَمْ أَجْعَلْهَا بِظَهْرٍ

89. Non posui eam (rem) in tergo.

Id est: Rem, quam mihi peragendam imposuisti, semper ante oculos habebam, ut eius non obliviscerer.

٩٠ لَأَكْوِيَنَّهُ كَيَّةَ ٱلْمُتَلَوِّمِ

90. Uram eum ustione cunctabundi.

In scholiis vox متلوم hisce verbis explicata est: المتلوم الذى يتبع الداء حتى يعلم مكانه „Vocabulum متلوم eum designat, qui morbum sequitur, donec eius locum sciat“. Id est: Vehementissime te uram. Minantis sunt verba.

٩١ لَقَدْ حَمَّلْتُكَ غَيْرَ مَحْمَلِكَ

91. Aliam quam tuam sellam tibi portandam imposui.

Vocabulum محمل sellam significat, cui imponuntur onera portanda. In hominem translati proverbii sensus est: Sustuli te supra dignitatem tuam. In virum dicitur, qui beneficiis in eum collatis indignus est.

٩٢ لَوْ سُئِلَتِ ٱلْعَارِيَةُ أَيْنَ تَذْهَبِينَ لَقَالَتْ أَكْسِبُ أَهْلِي ذَمًّا

92. Si res commodata interrogata fuisset: Quo abis? profecto dixisset: Efficio, ut, qui me dedit, vituperium acquirat.

Verba Actsami ben Zaifi sunt. Homines mutuo petenti dantes benefaciunt; sed repetentes mutuo datum ab eo non gratiam, sed vituperium acquirunt. Proverbium ingrati hominis animum designat.

٩٣ لَأَضُمَّنَّكَ ضَمَّ ٱلشَّنَاتِرِ

93. Profecto te contraham modo digitorum!

Meidanius in scholiis dixit, شناتر Iemanensibus proprium vocabulum digitos significare. At vero aliis inaurium significatio Iemanensibus propria esse videtur, unde rex quidam ذو الشناتر „possessor inaurium“ cognomen acceperit.

٩٤ لَوْ لَا عِتْقُهُ لَقَدْ بَلِيَ

94. Nisi eius praestantia fuisset, profecto attritus fuisset!

Nisi tanto robore et praestantia fuisset, illa onera ipsi portanda imposita ferre non potuisset.

٩٥ لَيْتَنِي وَفُلَانًا يَفْعَلُ بِنَا كَذَا حَتَّى يَمُوتَ ٱلْأَعْجَلُ

95. Utinam mihi quidam id faciat, donecis, cuius fatum magis properat, moriatur!

Proverbii huius posterior pars ex versu desumta est, quem Alaghlabus Ihdjlita dixit:

ضَرْبًا وَطَعْنًا أَوْ يَمُوتَ ٱلْأَعْجَلُ

„Percutiendo et confodiendo aut moriatur is, cuius fatum magis properat“. Conf. C. XV, 25.

٩٦ لَيْسَ عَلَيْكَ نَسْجُهُ فَاسْحَبْ وَجُرّْ

96. Tibi illa (vestis) texenda non est, humi trahe igitur et verre!

Tu in ista re perficienda diligentia non uteris, et hanc ob causam eam perdis.

٩٧ أَلْقِ دَلْوَكَ فِي ٱلدِّلَاءِ

97. Proiice situlam inter situlas!

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium monere, ut lucro operam demus. Dixit poeta:

وَلَيْسَ ٱلرِّزْقُ عَنْ طَلَبٍ حَثِيثٍ * وَلَكِنْ أَلْقِ دَلْوَكَ فِي ٱلدِّلَاءِ

تَجِيءُ بِمِلْئِهَا طَوْرًا وَطَوْرًا * تَجِيءُ بِحَمْأَةٍ وَقَلِيلِ مَاءِ

„Et non sunt res ad vitam necessariae sine petitione avida, sed proiice situlam tuam inter situlas; modo aqua impletam extrahes, modo coeno et paucâ aquâ impletam extrahes“. Metrum Wafir est. c. p. 204.

٩٨ لَقِيتُ مِنْهُ عَرَقَ ٱلْجَبِينِ

98. Frontis sudor ex eo mihi contigit.

In eius re perficienda tam fatigatus eram, ut frons mea sudaret. De opere molesto quoque dicitur: عرق القربة „Sudor utris aquarii“ conf. Abulf. II, p. 773.

٩٩ لَيْسَ لِشَبْعَةٍ خَيْرٌ مِنْ صَفْرَةٍ تَحْفِزُهَا

99. Non est satietati pleno ventre bonum ex fame, quae eam depellit.

١٠٠ لَيْسَ لِلْبِطْنَةِ خَيْرٌ مِنْ خَمْصَةٍ تَتْبَعُهَا

100. Non est satietati pleno ventre bonum ex fame, quae eam sequitur.

Verborum sensus esse videtur: Fortuna, quam sequens infortunium omnino delet, commodo nobis non est.

١٠١ لَيْسَ ٱلرِّيُّ عَنِ ٱلتَّشَافِّ

101. Sitis non expletur, quia omnem potum ebibit homo.

Id est: Etsi non omnem aquam, quam vas continet, ebibit homo, tamen sitis expleri potest. Proverbium continentiam commendat, ut pauco et re nobis sufficiente contenti simus.

١٠٢ لِهٰذَا كُنْتُ أُحَسِّيكَ ٱلْجُرَعْ

102. Hanc ob rem iusculum tibi sorbendum dedi.

Vocabulo جرعة sorbitio et res, quae sorbetur, significatur. Loco vocis الجرع legitur المجع „lac, in quo dactyli macerantur«. Id est: Hanc ob causam te educavi, ut a me aut malum depelleres, aut mihi commodum adferres. Alazmäihus dixit, virum quendam equo suo lac bibendum dedisse, et ista verba dixisse, quum equum ad persequendum aut fugiendum adhibere vellet. Dixit poeta metro Redjes usus:

لِمِثْلِهَا كُنْتُ أُحَسِّيهَا ٱلْحُسَى

„Ob similem rem ei sorbendum dedi".

١٠٣ لَيْسَ كُلَّ حِينٍ أُحْلَبُ فَأُشْرَبُ

103. Non omne tempus mulgere et tum bibere permittit.

Id est: Non omne tempus in opere peragendo te adiuvat, prudenter igitur agas, neque sine modo et mensura opes eroges. Adhibetur proverbium in omni re, quae nos mpedit, quominus divitiis aliisve rebus fruamur. Dixit Abu-Ohbaidus: Proverbium dixisse fertur Saidus ben-Djobair in traditione, de qua interrogatus erat. Althabarius dixit, verbis *proverbii* eum uti, qui primam operis sui partem firmiter instituat timens, ne postremam eius partem perficere non possit.

١٠٤ لَتَحْلُبَنَّهَا مُصْرًا

104. Profecto eam mulgebis extremis digitis (omne lac emulgens!)

Haec verba in minitantem dirigimus significaturi, eum nonnisi summa cum molestia a nobis rem obtinere posse. Suffixum ها ad camelam referendum in rem translatum est. In Scharaf-Aldini opere sic legitur: اما والله لتحلبنها مصرا.

١٠٥ لَمْ تُحْلَبْ وَلَمْ تُذْآرْ

105. Non mulsa fuit et diminutione lactis non adfecta fuit.

Id est: Non mulsa et diminutione lactis adfecta non fuit. In eum dicitur, qui suas aut alius opes perdidit. Samachscharius واودى اللبن »et periit lac« partem proverbii esse adnotavit et dixit, proverbium adhiberi de eo, qui opes perdens modum perdendi nesciat.

١٠٦ لِلّٰهِ دَرُّهُ

106. Deo lactis eius copia!

Lactis copia in omne bonum et donum translatum est, ut in omni re admiratione digna adhibeatur. Abulf. II, 420.

١٠٧ لَيْسَ ٱلشَّحْمُ بِٱللَّحْمِ وَلٰكِنْ مِنْ قَوَاصِيهِ

107. Adeps non est caro, sed carnis latera sunt.

In duos viros, qui quodammodo similes, sed re vera diversi sunt, dicitur.

١٠٨ لَمْ يَضِعْ مِنْ مَالِكَ مَا وَعَظَكَ

108. Non periit opum pars, quae te monuit.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Dixit Almobarredus: Opum tuarum pars amissa te docet, cavendum esse, ne et altera pars amittatur, ut in ista parte amissa ob illam admonitionem re vera iactura non sit.

١٠٩ لِفُلَانٍ كُحْلٌ وَلِفُلَانٍ سَوَادٌ

109. Cuidam est collyrium et cuidam est nigredo.

Duo sunt proverbia significantia, quendam opulentum esse. Voce كحل collyrium, cui color niger esse solet, voce سواد nigredinem designant. Utraque vox multitudinem significat, nigredo enim impedit, quominus numero res definiantur, quippe quum nigredo in causa sit, cur rerum veram conditionem non accurate cognoscamus. Hoc dixit Abu-Ohbaidus.

١١٠ لَيْسَ أَخُو ٱلشَّرِّ مَنْ تَوَقَّاهُ

110. Non est malo adflictus, qui id cavet.

Si in malum incidisti, ne ab eo securum te habeas, donec eo libereris.

١١١ لَعًا لَكَ عَالِيًا

111. Deus tibi propitius sit!

Loco verborum لعا لك dicitur لعل لك. Verbis hisce caespitanti bene praecantur.

Dixit poeta Almohadjdjen ben-Hasn Alharitsi appellatus:

لَنَا فَحْمَةٌ زَوْرَاءُ أَحْمَشَ بِلَادَنَا مَتَى يَرَهَا ٱلشَّاوِى يَلَحْلَجْ بِى وَهَلْ

وَأَرْمَاحُنَا يَنْهِزْنَهُمْ نَهْزَ فَحْمَةٍ يَقُلْنَ لِمَنْ أَدْرَكْنَ تَعْسًا وَلَا لَعَلْ

»Nobis est crassum (ahenum), profundum, quod terras nostras calefacit. Quando ovium possessor id videt, pronuntiat confusus: Per me! et Num? Et lanceae nostrae vulnere amplo sicut crassa (lancea) eos confodiunt, iis, quos assequuntur, dicentes: Pereas! et ne surgas!

Metrum Thawil est. p. 462.

١١٢ لَعَلَّ لَهُ عُذْرًا وَأَنْتَ تَلُومُ

112. Fortasse ei excusatio est, et tu vituperas.

In eum dicitur, qui vituperat eum, cui excusatio est, quae vituperanti ignota est. Monet igitur proverbium, ne antequam totam rem perspexerimus, alios vituperemus.

١١٣ لَقِيتُ مِنْهُ ٱلْاقْوَرِينَ وَٱلْفِتَكْرِينَ وَٱلْبُرَحِينَ

113. Mala magna ab eo perpessus sum.

Triplex proverbium est, ut eodem sensu لقيت منه الاقورين et لقيت منه الفتكرين et لقيت منه البرحين dicatur[1]), nam omnia ista verba multa et magna mala significant. Dixit poeta:

وَمَنْ يُطِعِ ٱلنِّسَاءَ يُلَاقِ مِنْهَا إِذَا أَغْمَزْنَ فِيهِ ٱلْأَقْوَرِينَ

»Qui mulieribus obedit, is, si ei obtrectant, magna ab iis

---

1) In Samachscharii opere legitur: لقيت الامرين البرحين.

mala perpetitur« Metrum Wafir est. c. l. m. p. 204. conf. Kam. Djeuh.

١١٤ لَمْ يُحْرَمْ مَنْ فُصِدَ لَهُ

114. Cui sanguis in intestinas immissus et coctus pro cibo appositus fuit, is non omni cibo destitutus est.

In summa cibi inopia Arabes venae sectione cameli emissum sanguinem in intestinis coquere et hospitibus apponere solebant. Dicitur quoque in passivo فصد, media vocali omissa, et فزد littera mutata. Proverbio pauco contentum animum significant. Samachscharius hanc proverbii causam adnotavit. Duo viri apud Arabem campestrem pernoctaverant. Quum alter alterum de modo, quo hospitio exceptus fuisset, interrogavisset et alter se sanguine in intestinis cocto exceptum esse dixisset, alter ille ista proverbii verba dixit.

١١٥ لَأَمُدَّنَّ غَضَنَكَ

115. Profecto rugas tuas extendam!

Id est: Molestiam et aerumnum tuam ita augebo, ut rugae tuae longae fiant. Legitur quoque لامدن عصبك »Nervos tuos extendam« sensu non mutato.

١١٦ لَتَجِدَنَّ فُلَانًا أَلْوَى بَعِيدَ ٱلْمُسْتَمَرِّ

116. Profecto tu quendam invenies vehementem in litigando et longius procedentem in perseverando.

Proverbium sequente scholio explicatum est: الوى اى شديد الخصومة واستمر استحكم بمعنى المستمر فى الخصومة لا يسام

المراس انشد ابو عبيد وجدتنى الوى بعيد المستمر
اى بعيد شاو المستمر ويجوز ان يريد بعيد المذهب يقال
مر واستمر اى ذهب وقوله الوى اى التوى على خصمى
بالحجة وقبله اذا تخازرت وما بى من خزر ثم كسرت الطرف
من غير عور وجدتنى الوى بعيد المستمر احمل ما
حملت من خير وشر وكان المفضل يذكر ان المثل للنعمان
ابن المنذر قاله فى خالد بن معاوية السعدى ونازعه رجل
عنده فوصفه النعمان بهذه الصفة فذهبت مثلا

»Vox الوى est vehemens in litigendo et استمر idem est quam استحكم« firmatus fuit“, ut sensus sit, firmus in litigando, qui rei tractandae taedium non-capit. Abu-Ohbaidus sequentem versum adtulit: وجدتنى الوى بعيد المستمر i. e. بعيد شاو المستمر »longinquus finis firmi« (cuius constantia sero cessat). Admitti quoque potest, eum voluisse remotum in via, nam verbum مر et استمر significationem verbi ذهب abiit habet. Et vox الوى significat:« Me converto contra adversarium, difficilis sum in litigando«. Ante illum (versum) legitur: Quando palpebras contrahit et non in me est naturâ palpebrarum contractio, tum ego contractis palpebris adspicio et luscus ego non sum et invenis me vehementem in litigando et longius procedentem in perseverando. Fero quod mihi impositum est, sive bonum sit sive malum«. Almofadhdhelus dixit, Alnohmanum ben-Almondsir verbis proverbii Chaledum ben-Moahwijjah Sahditam, quocum coram ipso disputaverat vir, descripsisse. Postea verba in proverbii consuetudinem venisse. In Samachscharii opere لتجدنه legitur.

١١٨ لأُقِيمَنَّ قَذَلَك

117, Profecto efficiam, ut vitia tua recta sint.

Legitur quoque حدلك „curvitas tua“, haec enim vox

curvitatem et declinationem in uno humero significat. Sic Samachscharius proverbium adnotavit. Vox قذل declinationem a recto et iniustitiam sigificat. At vero si lectionem صعرى admittis, obliquitatis in uno faciei latere significatio proverbio convenit.

١١٨ لِكُلِّ سَاقِطَةٍ لَاقِطَةٌ

118. Omni verbo inconsiderate dicto colligens est.

Alazmäihus aliique adnotarunt, vocem ساقطة verbum esse, quo homo inconsiderate prolato erret. Tale autem verbum ab audiente ad alios deferri. Littera ة in voce لاقطة, ut vis vocabuli augeatur aut ut praecedenti voci consona sit, addita est. Sunt, qui dicant, proverbii sensum esse: Omni inconsiderate dicto auris est, siquidem auris verba colligat.

١١٩ أَللَّيْلُ أَخْفَى لِلْوَيْلِ

119. Nox incidens malum abscondit

Quod vis peragere, noctu perage, nox enim secretum tuum tegit. Verba haec Sarijjaho ben-Ohwaimir ben-Abi-Ahdi Ohkailitae adscribuntur. Taubahus ben-Alhomajjir, gentibus Banu-Chafadhah et Banu-Auhf litigantibus apud Hammamum ben-Motharref Ohkailitam, quem Merwanus ben-Alhacim gentis Banu-Ahmir decimis praeposuerat, a Tsauro ben-Abi-Simahn Ohkailita in facie vulneratus erat. Hammamus Taubaho, ut se vindicaret, permisit; sed ille facere recusavit dicens, hoc nonnisi cum Hammami consensu factum esse et in alius praesentia Tsaurum haec ausurum non fuisse. Postea Taubahus certior factus, Tsaurum cum sociis ad aquam, quam possidebant, Djarim vel Djorain appellatam iter facere, eum cum sociis secutus est Quum autem Taubahus eos apud Sarijjahum, qui unus

gentis Banu-Ahmir et amicitiae vinculo cum Taubaho coniunctus esset, versari audivisset, donec inde egressi essent, exspectare constituit. At Sarijjahus mane iter ingressuros detinuit, dicens: ادرعوا الليل فانه اخفى للويل ولست امن عليكم توبة »Obscura nocte iter ingrediamini, nam ea malum incidens abscondit; vobis enim Taubahum metuo«. Nihilominus tamen nocte obscura Taubahus insecutus Tsaurum occidit. In codice Berol. B. sic legitur: الليل ساتر كل ويل

١٢٠ لَيْسَ ٱلنَّفَّاخُ بِشَرِّ ٱلزَّمَرَةِ

120. Non est flans pessimus canentium organo (quod ore inflatur).

Qui in bello alios excitat ad pugnam, pugnatoribus posthabendus non est. conf. 123.

١٢١ لَقِيَ مَا يَلْقَى ٱلْمُنْتُوفُ بَارِكًا

121. Accidit ei, quod accidit (camelo) decumbenti, cui pili evelluntur.

Decumbens camelus depilari solet, proverbium igitur significat, virum calamitate et noxa adflictum esse.

١٢٢ لَيْسَتْ بِرَيْشَاءَ وَلَا عَمْشَاءَ

122. Est neque longas cilias habens, neque infirmis oculis cum lacrymarum fluxu laborans (femina).

Rem mediam inter eximiam et pravam designat.

١٢٣ لَيْسَ لِلْحَاثِّ بَارُوحٌ

123. Non est ad opus faciendum instigans otiosior (quam is, qui tractat opus.)

Samachscharius dicit, proverbio significari, aequalem esse eum, qui indicet bonum faciendum, ei, qui ipse id peragat. Conf. prov. 120.

١٢٤ لَقِيَ ٱسْتَ ٱلْكَلْبَةِ

124. Occurrit podici caniculae.

Podex caniculae rem gravem et infortunium significat. Narrant, regem quendam Edessae (الرها) extinctis ignibus imperasse, ut homines ignem ad podicem caniculae mortuae accenderent. Hanc autem ob causam homines emigrasse.

١٢٥ لَوْ تُرِكَ ٱلضَّبُّ بِأَعْدَاءِ ٱلْوَادِي

125. Si relicta esset lacerta in lateribus vallis.

Proverbio huic similis ratio est, quam proverb. 4.

١٢٦ لَمْ يَعْدَمْ مِنْهُ خَابِطٌ وَرَقًا

126. Non destitutus est foliis eius baculo percutiens.

Vocabulum خابط eum significat, qui baculo arborem percutit, ut folia, quae camelis pabulo sint, decidant. Ab arbore in hominem translatum proverbium docet, hominem tam liberalem et generosum esse, ut roganti nil recuset.

١٢٧ لِكُلِّ ذِي عَمُودٍ نَوًى

127. Omni, qui in habitaculo est, discessus est.

Proverbii sensus est: Omni congregationi separatio

est vel omni viro res necessaria est, quam petit. Quod si posteriorem hunc explicandi modum admittis, vocabulo نوى propositi, intentionis significatio tribuenda est.

١٢٨ لَيْتَ حَظِّي مِنْ أَبِي كَرِبٍ أَنْ يَسُدَّ عَنِّي خَيْرُهُ خَبْلَهُ

128. Utinum ex Abu-Carbo mihi obtingeret, ut bonum eius membrorum infirmitatem eius a me depelleret.

Narrant, tempore, quo calamitas genti supervenisset, quendam vetulae dixisse: Bono animo sis, nam hic Abu-Carbus nobis propinquus est, et eam istis verbis respondisse. Abu-Carbus autem regum Iemanensium unus erat, qui Tobbah cognominabantur. Samachscharius narravit, Malicum ben-Idjlan, qui Abu-Carbum Medinam ut veniret, instigasset, dixisse: جئتكم بعز الابد »Adduxi ad vos potentiam perpetuam«. Quae verba quum vetula audivisset, sta proverbii verba eam pronuntiasse significaturam, cuiusdam bono non compensari malum.

١٢٩ لَوَى مُغِلٌّ إِصْبَعَهُ

129. Pellem detrahens digitum suum nimis vehementer torsit.

Quae res in causa est, cur pars carnis pelli adhaereat. Proverbium in hominem dicitur, qui opes suas dilapidat. Loco vocis مغيل legitur quoque مصل i. e. ob summam tristitiam suam (الشدّة اسفه)

١٣٠ لَتَحْمِلُ عِضَةٌ جَنَاهَا

130. Profecto arbor Ihdhah fructus suos fert.

Arbor عضاه et عضة arboris spinosae species est conf.

lexic. meum. Huic proverbio similis ratio est, quam verbis كل اناء يرشح بما فيه »Omne vas exsudat quod in eo est«. Conf. C. XX I, 179.

١٣١ لَأَفْقَرُ مِنَّا يُهْدَى غَمَامُ أَرْضِنَا

131. Ad pauperiorem quam nos adducitur nubes terrae nostrae.

Portio nostra ad alium pervenit. Legitur quoque نهدى perducimus i. e. alios nobis praeferimus.

١٣٢ لَكَ مَا أَبْكِي وَلَا عَبْرَةَ لِي

132. Tua causa ploro et mihi non est causa lacrymarum.

Tua causa molestias perfero et non est causa in me, cur hoc faciam. Proverbio utuntur, ut significent, unum pro altero molestias ferre.

١٣٣ لَيْسَ لِمَلُولٍ صَدِيقٌ

133. Non est fastidioso amicus.

In codice B. male legitur لملوك »regibus«, nam sic versus poetae:

إِنَّكَ وَٱللّٰهِ لَذُو مَلَّةٍ يَطْرِفُكَ ٱلْأَدْنَى عَنِ ٱلْأَبْعَدِ

»Tu, per Deum! pertaesus es, avertit te propinquus a remoto. Metrum versus Sarih est. p. 243.

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium sapientis Abu-Hasimi esse, qui inter alia dixerit: ليس لملول صديق ولا لحسود غنى والنظر فى العواقب تلقيح للعقول »Fastidioso non est amicus, invido non est contentus animus et observatio exitus rerum fecundat mentes«.

١٣٤ لَيْسَ لِشَرِهٍ غِنًى

134. Avido divitiae non sunt.

Sic dicitur, quod is, nunquam contentus, tanquam pauper semper petit.

١٣٥ لَيْسَ ٱلْمُتَعَلِّقُ كَٱلْمُتَأَنِّقِ

135. Non est is, qui parvo contentus est, ei similis, qui edit quod lubet.

Vocabulum متعلق eum significat, cui res ad vitam sustinendam necessariae, quae paucae sunt, sufficiunt, متانق autem is est, qui divitiis gaudet, ut quod placeat, sibi eligere possit. Conf. Kam. s. v. علق.

١٣٦ لَيْسَ مِنَ ٱلْعَدْلِ سُرْعَةُ ٱلْعَذْلِ

136. Non est iustitiae celeritas reprehensionis.

Iustitia postulat, ut excusatio audiatur.

١٣٧ لَيْسَ بِصَلَّادِ ٱلْقَدْحِ

137. Non est is, cuius ignitabulum ignem non emittit.

Omnes res, quas suscipit, ad finem perducit.

١٣٨ لَوْ كَرِهَتْنِي يَدِى مَا صَحِبَتْنِى

138. Si manus mea a me abhorruisset, mecum se non coniunxisset.

Dixit poeta:

لَا أَبْتَغِى وَصْلَ مَنْ لَا يَبْتَغِى صِلَتِى وَلَا أَلِينُ لِمَنْ لَا يَبْتَغِى لِينِى

وَٱللّٰهِ لَوْ كَرِهَتْ كَفِّى مُصَاحَبَتِى لَقُلْتُ لِلْكَفِّ بِينِى إِذْ كَرِهْتِنِى

„Non desidero coniunctionem eius, qui mecum coniungi non vult, et non sum lenis erga eum, qui lenitatem meam non cupit. Per Deum! si manus mea a mea societate abhorruisset, profecto manui dixissem: Separa te, quum a me abhorreas! Metrum Basith est. p. 190.

١٣٩ لَقِيتُهُ صَحْرَةً بَحْرَةً

139. Occurri ei in campo aperto, amplo.

Id est: Quum solus esset nulla re inter nos intercedente. Voces autem صحرة بحرة (enunciantur ut خمسة عشر), quibus interdum نحرة additur, quoad significationem propriam clarae non sunt. Vocabulum صحرة ad صحراء campum apertum referendum esse dicunt, بحرة autem cohaerere cum بحر, quod findendi et amplitudinis significationem habeat, unde mari, quod terram findat, nomen inditum sit. Legitur quoque صُحْرَةٌ بُحْرَةٌ conf. Kam. Dj s. v. صحر.

١٤٠ لَقِيتُهُ بُعَيْدَاتِ بَيْنٍ

140, Occurri ei post spatia temporis intermissa.

Proverbialis locutio, quae adhibetur, quum vir temporis spatiis intercedentibus alteri occurrit. Abu-Said.

١٤١ لَأَشْأَنَنَّ شَأْنَهُمْ

141. Profecto in capite percutiam eorum rem!

I. e. Eorum rem perdam. Minantis sunt verba. Samachscharius sic verba explicavit: لاقصدن قصيدهم „Propositum eorum sequar!" Dicitur quoque: لاشانن خبرهم „Eis rem nuntiabo. Kam."

١٤٢. لَأُلْجِئَنَّكَ إِلَى قُرِّ قَرَارِكَ

142. Efficiam, ut ad locum mansionis tuae confugias.

Id est: Ad locum, quo dignus es. Alazmäihus dixit, قُرّ idem esse ac مستقر mansio, firma sedes et قرار esse infinitivum verbi قَرَّ substitit, mansit. Alii dicunt, sepulcrum significari. Samachscharius sic explicavit" ad pessimum et infimum statum tuum". Minantis verba sunt.

١٤٣ لِأَمْرٍ مَا جَدَعَ قَصِيرٌ أَنْفَهُ

143. Ob quandam rem Kazirus nasum suum amputavit.

Nomen viri in Haririi opere (c. p. 284.) Kozair enunciatur; in Kamusi vero opere Kazir legitur. Verba haec Alsaba regina dixit, quum Kazirum nasum amputatum habentem conspiceret. conf. C. VII, 9.

١٤٤ لِأَمْرٍ مَا يَسُودُ مَنْ يَسُودُ

144. Ob quandam rem princeps factus est, qui principatum tenet.

Id est: Qui gentis suae principatum tenet, ei dignitas et meritum non deest. Dixit poeta:

عَزَمْتُ عَلَى إِقَامَةِ ذِي صَلَاحٍ لِأَمْرٍ مَا يَسُودُ مَنْ يَسُودُ

„Proposui mihi stabilire virum status boni, nam ob quandam rem princeps factus est, qui principatum tenet."

Metrum Wafir est. p. 204. Sed in Samachscharii codice legitur لامر ما يسود ما يسود.

١٤٥ لِلسُّوقِ دِرَّةٌ وَغِرَارٌ

145. Foro est copia lactis aut paucitas lactis.

Aut mercatura friget aut multa est. Dicitur enim سوق دارة et سوق غارة, id quod a camela lacte abundante et parum lactis habente derivatum in mercaturam translatum est.

١٤٦ لَكِنْ حَمْزَةُ لَا بَوَاكِيَ لَهُ

146. Sed quod ad Hamsahum attinet, ei deflentes non sunt.

Quum post pugnam Ohodensem Medinae mulieres mortuos suos deflerent, Sahdus ben-Maahds et Osaidus ben-Alhodhair uxoribus suis imperaverunt, ut mortem patrui prophetae Hamsahi deflerent. Quarum ploratum, erant enim ad portam templi Mohammedis stantes, quum Mohammedes audivisset, prodiens dixit: Redite, Deus vobis misericordiam donet, nam vos ipsae tristes estis, sed quod ad Hamsahum attinet, ei deflentes non sunt. In eum dicitur, de cuius re nemo sollicitus est.

١٤٧ لَكِنْ خَلَالِي قَدْ سَقَطَ

147. Quod ad lignum meum attinet, iam decidit.

Narrant, inter senem anumque simul in camelo vehentes lignum sellae infixum fuisse, quo tenerentur. Senem autem anum interrogasse: Num lignum tuum firmum est, et quum illa: Certe! respondisset, eum dixisse: Meum autem iam decidit, et lignum suum quum evulsisset, decidentem mortuum esse. De homine proverbium dicitur, qui per suam culpam in interitum irruit.

١٤٨ لَعَلِّي مُضِلٌّ كَعَامِرٍ

148. Fortasse ego in errorem inducens sicut Ahmir.

Narrant, duos adolescentes cum Almostaughiro ben-Rabiah consedisse. Unum eorum alteri, cui nomen Ahmir esset, dixisse: Ego ad uxorem Almostaughiri eo, si autem ipse surgit domum rediturus, voce tua mihi signum fac! Almostaughirum autem intentione cognita eum, quominus clamaret, impedivisse, et in suam domum duxisse.

Quum ibi nil mali vidisset, in huius domum cum ipso eum perrexisse, ubi adolescentem illum apud uxorem inveniret. Dixisse tum Almosthaughirum ista proverbii verba, quae in eum adhibentur, qui te decipere cupit, quomodo alium decepit. In codice Paris. et Berol. مضلك „Te in errorem inducens“ legitur.

١٤٩ لَجَّ فَحَجَّ

149. Institit et tum litigando vicit.

Sensus est: Quidam cum adversario litigans quum perseveraret et adversarium urgeret, eo pervenit, ut litigando eum vinceret. Alii autem verbis hunc sensum tribuunt: Vir quidam, qui iter facturus domo exierat, in isto itinere, licet peregrinationis sacrae intentionem non haberet, Meccam perveniens peregrinationis ritum absolvit, ut diceretur: Perseveravit in itinere faciendo, et ipsum peregrinationis sacrae ritum absolvit. Dixit Abu-Ohbaidus proverbium significare, virum perseverando ad rem pervenisse, quam sibi non proposuisset. Idem dixit, proverbium de difficultate naturae hominis et pertinacia adhiberi. At vero Samachscharius dixit, proverbium de eo adhiberi, qui semper petendo rem assequatur.

١٥٠ لَمْ تُفَاتِي فَهَاتِي

150. Te (o mulier) non fugit (res), adfer igitur!

Id est: Rem, quam petis, assequi potes, rem igitur tuam age! Narrant virum, qui absens a suis fuisset,

uxorem ita allocutam esse in reditu: Si tu apud nos praesens fuisses, tibi narravissemus res, quae nobis acciderunt, et virum isti proverbii verbis respondisse.

١٥١ لَوْ تُرِكَ لِلْحِرْبَاءِ مَا صَلَّ

151. Si clavus loricae relictus (non percussus) esset, non sonuisset.

De eo dicitur, qui iniuriam accipiens clamat. Proverbia No. 151 — 156 in codicibus Berol. et Pocock. post No. 178 leguntur.

١٥٢ لٰكِن عِدَاءٌ لَا أُمَّ لَهُ

152. Sed quod ad Ihdaum attinet, ei mater non est.

Ihdaus عداء vel, ut legitur, عدى Ihdau servi nomen est. De eo dicitur, cuius de re nemo sollicitus est.

١٥٣ لَوَى عَنْهُ ذِرَاعَهُ

153. Detorsit ab eo brachium suum.

Id est: Rebellis fuit eique non obedivit.

١٥٤ لَوْ كَانَ فِى غَضْرَاءَ لَمْ يَنْشُفْ

154. Si fuisset (puteus) in terra bona, non periisset (aqua tua).

Vocabulum غضراء terram bonam et tenacem significat, et نشف hoc in proverbio evanuit (in terra) aqua significationem habet. Dicitur autem انبط بئره فى غضراء „Effecit, ut puteus in terra bona ad scaturiginem perveniret“ i. e. ubi terra tenax erat, ut aqua non evanesceret. Proverbii autem sensus est: Si beneficium tuum in nobilem contulisses, non periisset, nam gratus fuisset.

١٥٥ لُبُّ ٱلْمَرْأَةِ إِلَى حُمْقٍ

155. Animus mulieris ad stultitiam (inclinat).

Proverbio hoc in excusanda mulieris zelotypia utuntur.

١٥٦ لَقِيتُهَا بِأَصْبَارِهَا

156. Occurri ei cum lateribus suis.

In Samachscharii codice لقيها legitur. Suffixum ها ad خطة negotium referendum est. Dicitur اخذ الشى باصباره „Cepit rem cum lateribus suis" i. e. totam. In re ingrata proverbium adhibetur.

١٥٧ لَقِيتُهُ فِى ٱلْفَرْطِ

157. Occurri ei post temporis spatium

Id est: Post spatium duorum dierum vel trium vel plurium, sed in pluribus, quam quindecim non adhibetur. Dixit hoc Alahmarus. conf. Dj. Hocce proverbium in codice meo non legitur. In Samachscharii codice duo proverbia contracta sunt et sic legitur لقيته عن هجر فى الفرط

١٥٨ لَقِيتُهُ عَنْ هَجْرٍ

158. Occurri ei post annum.

Id est: Post longam separationem, sed verba عن هجر vario modo explicantur vid. lex. meum et Kam.

١٥٩ لِكُلِّ زَعْمٍ خَصْمٌ

159. Omni opinioni est adversarius.

Sed dicunt زعم esse pro ذو زعم „opinionem proferens". De homine dicitur, qui rem sibi arrogat, quae ei non est.

١٦٠. لأضربنّك غِبّ الحمار وظاهرة الفرس

160 Profectò! te percutiam tempore, quo asinus et tempore, quo equus bibit.

Id est: Quovis tempore, nullo intermisso, asinus enim secundo die uno intermisso, equus autem quovis die bibit.

١٦١ لم يجد لمسحاته طينًا.

161. Non invenit instrumento suo, quo abstergit, odoramentum.

Reiskius طينا lutum legendum esse putavit. Proverbio huic similis ratio est, quam proverbio 72. Proverbium significat, virum rei optatae participem factum non esse.

١٦٢. لن يعدم المشاور مرشدا

162. Consilium roganti in viam rectam ducens non deerit.

Proverbium hortatur, ut aliorum consilium adhibeamus.

١٦٣ ليس للئيم مثل الهوان

163. Vili nil convenit nisi despectus.

Si erga vilem mansuetudine tua uteris, audax fit; sed si eum depressisti et parvi fecisti, te metuit.

١٦٤ لقيته نقابا

164 Occurri ei subito.

Aliis est: Non tempore aut loco promisso. conf. Kam.

١٦٥ لقيته كفاحا

165. Occurri ei adverso vultu.

Id est: Vultu in eum directo.

لَقِيتُهُ صِفَاحًا ١٦٦

166. Occurri ei e propinquo.

Vox صفاح derivatum est a voce صفح latus rei, quod latus rei propinquitatem indicat, quasi dixisset, occurri ei et latus faciei meae versus latus faciei eius directum erat. Conf. Hamas ٨.٢

لَقِيتُهُ صِقَابًا ١٦٧

167. Occurri ei e propinquitate.

Vox صـقـاب a voce صقب propinquitas derivanda est.

لَمْ يَبْرُدْ بِيَدِي مِنْهُ شَيْءٌ ١٦٨

168. Non mansit in manu mea ex eo res.

Voci برد hoc in proverbio manendi et firmitatis significatio tribuenda est. Cum hoc loquendi modus برد حقى firmum est ius meum cohaeret.

لِكُلِّ مَقَامٍ مَقَالٌ ١٦٩

169. Omni loco sermo est.

Proverbium hoc quoque in nostro codice post Nro. 149. legitur. Proverbii sensus est: Sermoni conveniens locus est. Ebn-Alahrabius hunc versum adnotavit:

تَحَنَّنْ عَلَيَّ هَدَاكَ الْمَلِيكُ فَإِنَّ لِكُلِّ مَقَامٍ مَقَالَا

„Erga me misericors sis! rex (Deus) te ducat! nam omni loco sermo est". i. e. Benigne age erga me, ut te laudare possim. Metrum est Motakarib c. l. m. p. 281.

١٧٠ لَوْ قُلْتُ تَمْرَةً قَالَ جَمْرَةً ·

170. Si dixissem: Dactylus, dixisset: Pruna.

Adhibetur in cupiditatum diversitate.

١٧١ لِحَاجَةٍ نَيْكُ ٱلْأَصَمِّ ·

171. Ob necessitatem est fututio non desiderati.

Sed in codice Berol. لِجَاجَةٍ „Pertinacia fututionis non desiderati" legitur. الأصم is est, qui, quum omnino inutilis sit, non cupitur. Proverbium in eum dicitur, qui rei tam deditus est, ut inde prohiberi nequeat.

١٧٢ لَيْسَ ٱلْجَلَاةُ كَمِثْلِ ٱلدَّمْسِ

172. Non est aperta inimicitia aequalis occultationi,

Discrimen inter clarum, manifestum et occultum designat proverbium.

١٧٣ لَيْتَ لَنَا مِنْ فَارِسَيْنِ فَارِسَا

173. Utinam nobis esset e duobus equitibus unus!

Describit proverbium, quod metrum Redjes habet (p. 231), pauco contentum animum.

١٧٤ لَقِيتُهُ سَرَاةَ ٱلنَّهَارِ

174. Occurri ei alto die.

Loquendi modus سراة النهار alto die desumtus esse dicitur a verbis سراة الظهر, quae altissimam dorsi partem designant.

١٧٥ لَقِيتُهُ أُدَيْمَ ٱلضُّحَى

175. Occurri ei medio die.

Vocabulo ضحى diei pars, qua sol splendet, significatur. Aliis اديم الضحى „Medium eius partis, aliis initium est.

١٧٦ لَقِيتُهُ رَادَ ٱلضُّحَى

176. Occurri ei altissimo diei tempore.

Conf. Kam.

١٧٧ لَئِنْ جَدَّ ٱلْجِدُّ لَيُوَلِّيَنَّهُ مُلَيْسَ

177. Profecto! si seria agit, podicem ei obvertet.

Id est: Fugam capiet. مليس nomen podicis esse dicunt. Sed num Lamiso an Lomaiso enuncietur, dubito. Dixit Wajilus ben-Zarim Aljeschcori:

فَأَمَّا ٱبْنُ دَلْمَاءَ ٱلَّذِى جَاءَ مُخْطِئًا فَخُصْيَيْهِ مَلَّنَاهُمَا أَمْسِ بِٱلدَّمِ

فَفَرَّ وَوَلَّانَا لَمَيْسَ وَفَوْقَهَا رَشَاشٌ كَتَوْلِيعِ ٱلْكِسَاءِ ٱلْمُبَرْقَمِ

„Filii fuscae (Ebn-Dalma), qui venerat a scopo aberrans, testiculos heri sanguine inquinavimus, fugit enim nobis podicem obvertens, qui conspersus erat sicut longis striis variegatum vestimentum“. Metrum Thawil est. c. p. 162.

١٧٨ لِسَانٌ مِنْ رُطَبٍ وَيَدٌ مِنْ خَشَبٍ

178. Lingua ex dactylis maturis et manus ex ligno.

De mendace dicitur, cuius facta dictis non respondent.

١٧٩ لَكَ مَا بِتُّ أَبْرَدُهَا

179. Tibi quod pernoctavi, eius iucundissima est.

In vertendo proverbio vocalium, quae in codice Parisiensi et Lugdunensi superscriptae erant, rationem habui. In codice Pocock. et Berol. لك ما legitur. Meidanii scholion hoc est: نزل برجل ضيف فقراه قراه واعجبه فقال لقد اطبت قال لك ما بت ابردها اى لك اعددت هذه الكرامة »A viro hospes laute exceptus erat, ut ei excipiendi modus vehementer placeret. Dixit igitur: Bene fecisti! Alter autem dixit: لك ما بت ابردها i. e. Tibi paravi hunc honorem«. Codex autem Berol. plus habet: وكل مستطاب محبوب عندهم بارد وعيش بارد اى ناعم „Omne autem quod iis placet, بارد frigidum appellatur ab iis et عيش بارد vita frigida est grata (vita).«

١٨٠ أَلْقَى عَلَيْهِ لَطَاتَهُ

180. Proiecit super eum onera sua.

Abu-l'Samhus dixit, hunc loquendi modum perpetuam cum altero coniunctionem, ut alter ab altero non separetur, significare. Abu-Ahmruus autem dixit, verba significare, eum onera sua alterum portare iussisse, dum voci لطاة frontis significatio inesset et diceretur القى عليه بلطاته et القى عليه لطاته.

١٨١ لَأَفُشَّنَّكَ فَشَّ ٱلْوَطْبِ

181, Ex te sicut ex utre ventum exprimam!

I. e. Iram tuam deprimam. Sic dicitur, quod iratus ira tanquam vento quasi inflatus est. conf. Djeuh. v. فش

١٨٢ لَوْ كَانَ مِنْهُ وَعْلٌ لَتَرَكْتُهُ

182. Si ex eo effugium fuisset, profecto id reliquissem!

١٨٣ لَيْسَ أَوَانَ يُكْرَهُ ٱلْخِلَاطُ

183. Hoc non est tempus, quo ab opere suscipiendo abhorreatur.

Opus aggredere!

١٨٤ لَأُلْجِمَنَّكَ لِجَامًا مُعْذِبًا ؛

184. Profecto te instruam habena cohibente!

Id est: Omnino ab ista re te retinebo.

١٨٥ لِلْبَاطِلِ جَوْلَةٌ ثُمَّ يَضْمَحِلُّ

185. Vano est circuitus, tum evanescit.

Vanum non diu manet, sed mox abit.

١٨٦ لَيْسَتِ ٱلنَّائِحَةُ ٱلثَّكْلَى كَٱلْمُسْتَأْجَرَةِ

186. Non est plangens mulier filio orbata similis ei, quae mercede conducta est (ut plangat).

Hocce proverbio vulgus uti solet.

١٨٧ لِكُلِّ قَوْمٍ كَلْبٌ فَلَنْ تَكُونَ كَلْبَ أَصْحَابِكَ

187. Omni genti canis est, et canis sociorum tuorum tu non eris.

In codice Lugd. ولن تكون, in Berol. لا تكون, in meo لن تكن legitur, in Pocock. لا تكن »ne sis« esse videtur.

Verbis hisce Lokmanus filium suum iter ingredientem adhortatus est.

١٨٨ لَمَّا ٱشْتَدَّ سَاعِدُهُ رَمَانِى

188. Quum brachium eius robustum esset, me sagitta petivit.

Proverbium significat, eum, cui tu benefeceris, in te ingratum esse. Dixit poeta:

فَيَا عَجَبًا لِمَنْ رَبَّيْتُ طِفْلًا ... أُلَقِّمُهُ بِأَطْرَافِ ٱلْبَنَانِ

أُعَلِّمُهُ ٱلرِّمَايَةَ كُلَّ يَوْمٍ ... فَلَمَّا ٱشْتَدَّ سَاعِدُهُ رَمَانِى

أُعَلِّمُهُ ٱلرِّوَايَةَ كُلَّ يَوْمٍ ... فَلَمَّا قَالَ قَافِيَةً هَجَانِى

أُعَلِّمُهُ ٱلْفُتُوَّةَ كُلَّ يَوْمٍ ... فَلَمَّا طَرَّ شَارِبُهُ جَفَانِى

„O rem admirandam! Quem educavi infantem extremis digitis in os cibum ingerens et quem iaculandi artem quovis die docebam, is, quum eius brachium robustum esset, me petivit; quem aliorum poetarum versus quovis die docebam, is, quum versum facere posset, me satyra perstrinxit; quem quovis die viri virtutem docebam, is quum barba in labio pullulasset, me iniuste tractavit«

Metrum Wafir est. p. 204.

١٨٩ لَيْسَ لِلْأُمُورِ بِصَاحِبٍ مَنْ لَمْ يَنْظُرْ فِى ٱلْعَوَاقِبِ

189, Qui de rerum fine non cogitat, earum dominus non est.

Verba haec Dhamrahus ben-Dhamrah Alnohmano ben-Almondsir, quum eum res interrogasset, dixit. Verborum autem similis ratio est, quam his: النظر فى العواقب تلقيح للعقول „De fine rerum cogitatio fecundat mentes“ conf. prov. 133. Dixit Abu-Ohbaidus, proverbii verba Alzahbo ben-Ahmru Alhindi adscribenda esse.

١٩٠ لِكُلِّ جَيْشٍ عَرَّةٌ وَعُرَامٌ

190 Omni exercitui est mali illatio et noxa.

I. e. Ex omni exercitu corruptio et malum oritur aliis.

١٩١ لَيْسَ لِلْحَاسِدِ إِلَّا مَا حَسَدَ

191 Non est invido nisi invidia.

Id est: In invidia invido nulla utilitas est.

١٩٢ لَمْ أَجِدْ لَكَ مَخْتَلًا

192. Te decipiendi opportunitatem non inveni.

Quum te decipiendi opportunitatem non invenirem, palam te aggressus sum, ut quod vellem, assequerer. Huic eadem fere ratio est, quam verbis: مُجَاهَرَةً اذا لم اجد مختلا „Palam aggredior, si decipiendi opportunitatem non invenio". Conf. C. XXIV. 285.

١٩٣ لِكُلِّ جَابِهٍ جَوْزَةٌ ثُمَّ يُؤَذَّنُ

193 Cuilibet ad aquam accedenti et vase, quo hauriat, destituto unus aquae potus est, tum repellitur.

De eo dicitur, qui diu apud hospitem commoratur.

١٩٤ لَئِنِ ٱلْتَقَى رَوْعِي وَرَوْعُكَ لَتَنْدَمَنَّ

194. Profecto! si cor meum et cor tuum occurrunt, poenitebis.

Fortiorem me invenies, ut malum tuum depellere possim. Verba haec minanti dicuntur.

١٩٥ لَأَنْ يَشْبَعَ وَاحِدٌ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَجُوعَ ٱثْنَانِ

195. Profecto! quod unus satiatur, melius est, quam quod duo esuriunt.

١٩٦ لَيْسَ ٱلْمُوَكِّزُ بِأَذْنَابِهِنَّ

196. Non est parvis gressibus incedens inter crudas earum habendus.

Arabs quidam pullos avis Mocca appellatae ceperat. Omnes sub cinere fervido, ut assarentur, posuit et assatos edit. Unus autem vivus prodiit et fuga se eripere voluit. At vir sequens eum arripuit et edit et socio, eum crudum esse dicenti istis proverbii verbis respondit. Proverbium significat, homines in malo inter se aequales esse.

١٩٧ أَلْقَى عَلَى ٱلشَّيْءِ أَرْوَاقَهُ

197. Proiecit super rem vela sua.

Rem vehementer amavit eiusque avidus fuit. Simili modo dicitur: القى عليه شراشره „Animam suam vel corpus suum super eum proiecit i. e. Se ei totum tradidit. conf. prov. 11. et lex. m. s. v. روق

١٩٨ أَلْقَى عَلَيْهِ عَبَالَّتَهُ وَأَوْقَهُ

198. Proiecit super eum onus suum et onus (pondus) suum.

Duplex mihi proverbium esse videtur, ut tum القى عليه عبالّته tum القى عليه اوقه dicatur. Proverbii sensus est: Rem ingratam ei imposuit, molestiam ei creavit.

١٩٩ أَللُّقَمُ تُورِثُ ٱلنِّقَمَ

199. Bucceae „vindictas pariunt.

Proverbium docet, dona, quae iudici dentur corrumpendi causa, perniciosa ipsi esse. Deus rem punit, aut qui donum dedit, iudicio aliter lato, quam exspectaverat, se de indice vindicat.

٢٠٠ لِكُلِّ غَدٍ طَعَامٌ

200. Omni tempori matutino cibus est.

Fiduciam in Deo ponendam esse proverbium docet.

٢٠١ لِكُلِّ دَهْرٍ رِجَالٌ

201. Omni tempori viri sunt.

Verba haec a quodam sic prolata sunt: لكل مقام مقال ولكل دهر رجال „Omni loco est sermo et omni tempori sunt viri. conf. prov. 150.

٢٠٢ لِكُلِّ جَنْبٍ مَصْرَعٌ

202. Omni lateri est locus prosternendi.

Id est: Omni vivo est mors.

٢٠٣ لِكُلِّ عُودٍ عُصَارَةٌ

203. Omni ligno est succus.

Id est: Omni rei apparenti est interna conditio naturae apta.

٢٠٤ لَزَّهُ ٱلْقَتَبُ

204. Clitella ei firmiter adhaesit.

Id est: Eum pressit, laesit: In eum dicitur, cui argumentum necessario adferendum est. Inde dicitur: فلان لـزاز خصم „Quidam adversarium in litigando vehementer urget“.

٢٠٥ لَوْ غَيْرُ ذَاتِ سِوَارٍ لَطَمَتْنِى

205. Si alia, quam armillâ ornata colaphum mihi duxisset.

Hoc modo Alazmäihus proverbium retulit. conf. prov. 1. Hatimus Thajjita (sic narrant) quum transiret mense sacro ad gentem Ahnsah, suo cognomine Abu-Saffanah advocatus captivum, ita ut se ipsum vinculis traderet, redemit. Captivus autem Hatimus camelum, quem mulier ut e vena sanguinem extraheret, adduxerat, iugulavit. Mulier hac de causa irata quum ei colaphos duceret, Hatimus ista proverbii verba dixit indicaturus, se, nisi talis ista mulier fuisset, a mulieribus vindicaturum esse. Quum autem cognitus esset, magno pretio e captivitate se redemit.

٢٠٦ لَقِيتُهُ عِدَادَ ٱلثُّرَيَّا

206. Occurri ei modo Pleiadum.

Id est: Semel per mensem, quod luna semel per mensem in Pleiadum statione est. Vocabulo عداد autem dolor aliave res, quae certo temporis spatio ad hominem redit, significatur. conf. Kam. Dj. s. v. عد

٢٠٧ لَقَدْ بُلِيتَ بِغَيْرِ أَعْزَلَ

207. Profecto! Iam adflictus es per alium, quam inermem!

Parem tibi invenisti. Hic vero loquendi modus non multum differt ab illo: رميت بحجر الارض „Petitus es lapide terrae“. conf. C. X, 6.

٢٠٨ لَمْ يُشْطِطْ مَنِ ٱنْتَقَمْ

208. Aequitatem non deseruit, qui se vindicavit.

Hoc Mohammedis verbis in Corano Sur. XL[illegible], 39. consentaneum est.

٢٠٩ لَمْ يُخْبَأْ لِلدَّهْرِ شَيْءٌ إِلَّا أَكَلَهُ

209. Nulla res tempori occultata fuit, quin ederet.
Id est: Tempus omnes res perdit.

٢١٠ لَكَ ٱلْعُتْبَى وَلَا أَعُودُ

210. Te contentum reddam et non redibo.

Vocem عتبى nomen esse dicunt derivatum a forma verbi اعتب, quae significat iram (alicuius) sedavit, ut عتبى actio hominis sit, qua alterius ira sedatur. Post vocem اعود (redibo) supplendum est: الى ما يسخطك „ad id, quod iram tuam excitat". In codice Lugd. ista verba cum praecedentibus ita coniuncta sunt, ut pars proverbii esse videantur. Proverbii autem verbis poenitens et se excusans utitur.

٢١١ لِكُلِّ قَضَاءٍ جَالِبٌ وَلِكُلِّ دَرٍّ حَالِبٌ

211. Omni fato est adducens et omni lactis copiae est mulgens.

٢١٢ لَقَدْ تَنَوَّقَ فِي مَكْرُوهِهِ ٱلْقَدَرُ

212. Profecto! Fatum in eius calamitatem animum intendit!

Sunt, qui تنوق non probent, sed تانق dicendum esse putent. De eo dicunt proverbium, cui omni modo malum inferre cupiunt homines.

٢١٣ لَقَدِ ٱسْتَبْطَنْتُمْ بِأَشْهَبَ بَازِلٍ

213. Profecto! Iam camelum album novennem absconditistis!

Re gravi, manifesta tentati et afflicti estis. Verba haec Alahbbasus ben-Ahbd-Almothalleb incolis Meccae dixit. Praepositio ب pleonastice posita est.

٢١٤ لَكَ ٱلْعُتْبَى بِأَنْ لَا رَضِيتَ

214. Contentum te reddam per id, quo contentus non eris.

Hisce verbis is utitur, qui alterum contra ipsum iratum contentum reddere non vult. Facit igitur contrarium eius, quod alter desiderat. Praepositionem ب autem hisce verbis explicandam putant: اعتابى اياك بقولى لا رضيت „Contentum te reddam verbis meis: Ne contentus sis!“ i. e. nunquam. Bischri versus proverbium optime dilucidat:

غَضِبَتْ تَمِيمُ بِأَنْ يُقَتَّلَ عَامِرٌ يَوْمَ ٱلنِّسَارِ فَأُعْتِبُوا بِٱلصَّيْلَمِ *

„Irata erat gens Tamim, quod gens Ahmir die Annisar occisa erat; sed gladio contenti redditi sunt“. Metrum Camil est p. 212.

Ahmruus ben-Abi-Rabiah sic dixit:

أَيُّهَا ٱلْعَاتِبُ فِيهَا عُصِيتَا لَنْ تُطَاعَ ٱلدَّهْرَ حَتَّى تَمُوتَا

إِنْ تَكُنْ أَصْبَحْتَ فِينَا مُغِيضًا فَلَكَ ٱلْعُتْبَى بِأَنْ لَا رَضِيتَا

„O obiurgans! in eo (negotio) obsequium tibi praestatum non fuit. Nunquam tibi obsequium praestabitur, donec moriaris. Si inter nos distincte loqueris, contentum te reddent per id, quo contentus non eris“. Metrum versuum Madid est. c. l. m. p. 178. et doct. Berth. libr. p. 10.

٢١٥ أَلْقَى ٱلْكَلَامَ عَلَى رُسَيْلَاتِهِ

215. Proiecit sermonem super commodas suas camelas.

Vox رسيلات duplici modo derivatur. Aut est deminutivum vocis رسلة (raslat), dicitur enim ناقة رسلة »commode incedens camela« aut est deminutivum vocis رسلة (rislat), qua segnities, cunctatio significatur. Verba autem proverbii delirantem et negligentem in sermone designant. conf. Kam. s. v. رسل

٢١٦ لَوْ لَا جِلَادِى غُنِمَ تِلَادِى

216. Nisi me asperum praebuissem, opes haereditate acceptae mihi ereptae fuissent.

Nisi alios repulissem, opes meae mihi eripuissent.

٢١٧ لَيْسَتْ حَفْصَةُ مِنْ رِجَالِ أُمِّ عَاصِم

217. Non est Hafazaha ex viris Omm-Ahzima.

Proverbium hoc Medinae incolis proprium erat. Quodam die Ohmarus princeps in foro noctis (سوق الليل) transiens anum conspexit, quae lac, quod vendebat, aquâ corruptura ab adolescentula prope eam stante impediebatur. Ohmarus, quaenam illa adolescentula esset, anum interrogans audivit, eius filiam esse et Ahzimo, ut eam in matrimonium duceret, imperavit. Ex ea duae filiae Omm-Ahzima et Hafazaha natae sunt. Omm-Ahzimam, quae propter bonam indolem et mores suaves cognatis dilecta erat, Ahbd-Alahsisus ben-Merwan in matrimonium duxit. Ex ea Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis natus est. Mortua Omm-Ahzima cinaedus (مخنث), clientium gentis Merwan unus, de Hafazaha interrogatus dixit proverbii verba, ut significaret, maiores praeferendos esse posteris.

٢١٩ لَيْسَ الْقُدَامَى كَالْخَوَافِي

218. Non sunt pennae anteriores alae aequales pennis in ala tectis.

Unam rem alteri praeferendam esse proverbium docet. Dixit poeta Rubah:

خُلِقْتُ مِنْ جَنَاحِكَ ٱلْغُدَافِ مِنَ ٱلْقُدَامى لا مِنَ ٱلْخَوَافِي

„Ex ala tua nigra creatus sum ex anterioribus pennis, non est posterioribus‘, Metrum est Sarih. c. p. 246.

Et alius quidam dixit:

لَيْسَ قُدَامى ٱلنَّسْرِ كَٱلْخَوَافِي وَلَا تَوَالِي ٱلْخَيْلِ كَٱلْهَوَادِى

„Non sunt pennae anteriores vulturis ut posteriores et non equi sequentes ut equi ducentes (praecedentes).

Metrum Sarih est. c. p. 246.

لَيَغْلِبَنَّ خَلَقِى جَدِيدَكَ ٢١٩

219. Profecto! Vincet tritum meum novum tuum!

Id est: Senectus mea iuventutem tuam (in concubitu). Haec autem verba senex uxori suae adolescentulae, quae ei ministrare aegre ferret, in versu dixit:

هَلُمَّ خُبِّى وَدَعِى تَغْرِيدَكِ لَيَغْلِبَنَّ خَلَقِى جَدِيدَكِ

„Accede! Curre celeriter et omitte modulationem tuam! Profecto! Tritum meum novum tuum vincet.“ Metrum Redjes aut Sarih est. c. p. 231. et p, 246.

لَحَفَنِى فَضْلَ لِحَافِهِ ٢٢٠

220. Operuit me redundante parte amiculi sui extimi.

De eo dicitur, qui partem redundantem commeatus et donorum tibi dat. In Samachscharii opere legitur: لحفنى من فضل لحافه „Operuit me parte redundante operimenti sui“ Dixit Djerirus poeta:

كَمْ قَدْ نَزَلْتُ بِكُمْ ضَيْفًا فَتَلْحَفُنِى فَضْلَ ٱللِّحَافِ وَفَضْلُ ٱلْقَوْمِ يَلْتَحِفُ

„Quoties apud vos tanquam hospes versatus sum! Et tu me parte redundante operimenti tegis et pars redundans gentis operitur". Metrum Basith est. c. p. 190.

لَأَضْعَنَّ عَنْكَ دَيْنِى ٢٢١

221. Profecto! Debitum meum a te deponam!

Hisce verbis is utitur, qui alteri se eum relicturum esse minitatur. Grammaticus Altsahlab versus hos citavit:

ايا بَثْنُ رَنْقَ ٱلْمَاءِ لا يُطْعِمِيَنَّهُ وَلِلْمَاءِ رَنْقٌ يُتَّقَى وَنُقُوعُ

وَإِنْ غَلَبَتْكَ ٱلنَّفْسُ إِلَّا وُرُودَهُ فَدَيْنِى إِذَنْ يا بَثْنَ عَنْكِ وَضِيعُ

„O Batsna! Ne turbidam aquam bibendam da, aqua enim turbida et stagnans cavetur. Quod si vero animus tuus te impellit, ut ad illam aquam eas, tum, profecto! debitum meum, o Batsna! a te depositum est".

Metrum Thawil est. p. 163.

لَوْ كُوِيتُ عَلَى دَاءٍ لَمْ أَكْرَهْ ٢٢٢

222. Si ob morbum ferro ustus essem, non abhorruissem.

Id est: Si propter peccatum vituperatus essem, iram non conciperem.

لَيْسَ أَمِيرُ ٱلْقَوْمِ بِٱلْخَبِّ ٱلْخَدِعِ ٢٢٣

223. Princeps gentis non est perfidus deceptor.

Gentis principem socios non decipere docet. Loco vocis امير legitur quoque امين „Is cui fides habetur."

لَقِىَ فُلَانٌ وَيْسًا ٢٢٤

224. Quidam desiderio occurrit.

Quidam, quod cupivit, invenit.

٢٢٥ لَسْتُ بِعَمِّكِ وَلَا خَالِكِ وَلٰكِنِّى بَعْلُكِ

225. Non sum patruus tuus aut avunculus, sed maritus tuus sum.

Narrant, uxorem marito novo dixisse: O patrue mi! Benigne agas i. e. me abstineas; illum autem proverbii verbis respondisse.

٢٢٦ لَمْ يَجُرْ سَالِكُ ٱلْقَصْدِ وَلَمْ يَعْمَ قَاصِدُ ٱلْحَقِّ

226. Non declinavit (a via), qui recta (via) incedit, et caecus non fuit, qui veritatem sequitur.

Qui recta via incedit, eum a via declinare non opus est.

٢٢٧ لَوَى عَنْهُ عِذَارَهُ

227. Detorsit ab eo genam suam.

Id est: Rebellavit, postquam obediens fuerat.

٢٢٨ أَلْحِقِ ٱلْحَسَّ بِٱلْأَسِّ

228. Coniunge malum cum radice sua!

Id est: Effice, ut malum adficiat eos, qui id meruerunt. Voces حس et اس Alasharius cum vocali Fatha, Djeuharius autem cum vocali Kesre enunciandas esse censuit. Proverbii sensus est: Malum ad auctorem suum refer!

٢٢٩ لَيْسَ لِى حَشَفَةٌ وَلَا خَدِرَةٌ

229. Non est mihi aridus dactylus aut decidens nondum maturus dactylus.

Vocabulum حشفة aridum et خدرة decidentem, priusquam maturus est, dactylum significat. Proverbium significat, rem stabilem et firmam non esse. Sed voci خدرة humidi significatio opposita arido tribui potest, dicitur enim يوم خدر „dies humidus“ et ليلة خدرة „nox humida“.

٢٣٠ لَئِنِ ٱنْتَحَيْتُ عَلَيْكَ فَإِنِّي أَرَاكَ يَتَخَرَّمُ زَنْدُكَ

230. Profecto! Si in te niterer, tuum ignitabulum ignem non emittere viderem.

Significat, in homine nil boni esse sicut in ignitabulo rupto.

٢٣١ لَقِيَ هِنْدَ ٱلْأَحَامِسِ

231. Incidit in Hind-Alahamis.

Dixit Sinam ben-Djabir:

وَدِدْتُ لِمَا أَلْقَى بِهِنْدٍ مِنَ ٱلْجَوَى بِأُمِّ عُبَيْدٍ زُرْتُ هِنْدَ ٱلْأَحَامِسِ

„Opto ob vehementem in Hindam amorem, ut in terra deserta Hind-Alahamis (mortem) inveniam.“

Metrum Thawil est. c. p. 162.

Aliis autem vocibus Hind-Alahamis calamitas significatur. Sic in sequente poetae versu:

طَمِعْتَ بِنَا حَتَّى إِذَا مَا لَقِيتَنَا لَقِيتَ بِنَا يَا عَمْرُو هِنْدَ ٱلْأَحَامِسِ

„Nos cupisti, donec, quotiescunque nobis occurreres, o Ahmrue! per nos in calamitates incideres“.

Metrum Thawil est. p. 163.

٢٣٢ لَأَقْنُونَّكَ قِنَاوَتَكَ

232. Profecto! Quemadmodum meruisti, tibi rependam!

٢٣٣ لَأُجْزِنَنَّكَ جُبَيْرَتَكَ

233. Profecto! Iusculum tuum tibi parabo!

Vocabulum جبيرة iusculum significat ex farina paratum cum butyro. Id est: Ex meritis tuis tibi rependam!

٢٣٤ لَأُقِيمَنَّ صَعَرَكَ

234. Profecto! Obliquitatem tuam colli (aut faciei) rectam faciam!

Abu-Ohbaidus dixit, vocabulum صعر inclinationem colli in unum latus significare, nec non in faciei obliquitate adhiberi.

٢٣٥ لَقِيتُهُ أَدْنَى ظَلَمٍ

235. Occurri ei primo ante omnes.

Abu-Ahmruus contendit, ظلم hoc in proverbio idem esse, quam ظل umbra et شخص persona. Alii dicunt, significationem vocis ظلم a ظلام „obscuritas" derivandam esse, quasi dixisset: Occurri ei tanquam primo, qui personâ sua alios texit, ut eos videre non possem. Samachschabrius denique verbis explicat: اقرب ظالم „propinquiorem iniustum", quia iniustitia homines occupet. Dicitur quoque: لقيته اول ذى ظلم conf. Kam. s. v. ظلم.

٢٣٦ لَيْسَ عَلَى ٱلشَّرْقِ طَخَاءٌ تَحْجُبُ

236. Non est super sole nubes, quae tegit.

De re nemini occulta, sed omnibus clara, perspicua adhibetur.

٢٣٧ لِيَوْمِهَا تُجْرَى مَهَاةٌ بِٱلْعَنَقِ

237. Dici suo currit vacca silvestris celeri cursu.

Proverbium significat, virum re, quam antea consecutus non sit, potitum esse. Meidanius autem proverbium sic explicari posse dixit: Dies eius dies mortis significare potest, ut ل praepositionis الى locum teneat i. e. ad diem suum. Proverbii igitur sensus est: Vacca silvestris ad diem, quo peritura est, cum celeritate currit.

٢٣٨ لَيْسَ بَطِيٌّ مِنْ بَنِي أُمِّ ٱلْفَرَسِ

238. Non est segnis ex filiis Omm-Alfarasae.

Omm-Alfars nomen equae erat, e qua nonnisi equi generosi nati sunt. In generosos dicitur i. e. E generosis generosi nascuntur.

٢٣٩ لَسْتُ بِٱلشَّقِيِّ وَلَا ٱلضَّيِّقِي حِرًّا

239. Non est res mea molestior quam tua, et non est pudendum meum angustius tuo.

Duae parvae puellae duobus viris in matrimonium datae erant. Minor natu suis dicebat: Tentorium separatum nobis figite, ut a virorum conspectu remotae simus. Maior natu autem, ne properes, dicebat. Exspectandum nobis est, donec adultae simus. At quum nihilominus minor natu urgeret, maior natu ista verba dixit, quae in proverbium venientia de eo adhibentur, qui probum viri consilium non admittit. Dicitur igitur, quod si te non pudet, mihi non est pudoris causa. Sic autem proverbii verba explicant: لست بالشقي امرا ولا حرى باضيق من حرك

٢٤٠ لَنْ يُقْلِعَ ٱلْجَدُّ ٱلنَّكِدُ اِلَّا بِجِدِّ ذِي ٱلْأَبَدِ فِي كُلِّ عَامٍ تَلِدُ

240. Non removetur sors mae iniqua, nisi cum sorte eius, qui servam habet quovis anno parientem.

Si serva quovis anno parit, domino servire non potest, ut spes in ea posita frustrata sit. Adhibent igitur proverbium in eum, cuius status in peius semper ruit.

٢٤١ لَوْ كَانَ بِجَسَدِي بَرَصٌ مَا كَتَمْتُهُ

241. Si in corpore meo lepra fuisset, eam non occultassem.

Dixit Abu-Obbaidus, proverbium vulgi esse. Samachscharius dixit, proverbium significare, virum amico suo rem revelare, quam alii occultet.

٢٤٢ لَوْ كُنْتُ عَنْ نَفْسِي رَاضِيًا لَقَلَيْتُكُمْ

242. Si me contentus fuissem, vos odio habuissem.

Verba haec Motharrefo ben-Alschadhir vel alii cuidam sapienti adscribuntur. Verba significant, eum alios opprobrio non affecisse ob peccatum, quod ipse commiserit.

٢٤٣ لِلْيَدَيْنِ وَلِلْفَمِ

243. Super manus et os.

Quum quis gaudium ex alterius lapsu concipit, proverbium adhibetur. Verba Ohmarus Arabum princeps, quum ebrius mense Ramadhano ad eum adductus esset, dixisse fertur. Praepositio ل in proverbio locum praepositionis على habet, ut sensus sit: اسقطه الله على اليد والفم „Proiiciat eum Deus super manus et os!“ Virum illum Ohmarus castigari jussit.

٢٤٤ لَيْسَ لِرَجُلٍ لُدِغَ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ عُذْرٌ

244. Non est viro, qui bis e latibulo morsus fuit, excusatio.

Verba haec Alharitso ben-Djassas, qui ad gentem Kais den-Tsahlabah pertinebat, facundia inter Becritas claro adscribuntur. Dixit ea in oratione, quam occiso Iasido ben-Mohalleb habuit. Post laudem Dei praemissam dixit: ايها الناس ان الفتنة تقبل بشبهة وتدبر ببيان وليس لرجل لدغ من جحر مرتين عذر فاتقوا عصايب تاتيكم من قبل الشام كالدلاء قد انقطعت اوذامها „O homines! Discordia procedit ob dubium, et recedit per clarum sermonem et non est viro, qui e latibulo bis morsus est, excusatio. Cavete autem cohortes, quae ad vos e Syriae regione veniunt, similes situlis, quarum lora rupta sunt!“ Tum e suggestu descendit. Verba autem illa ab hominibus asservata in proverbiorum consuetudinem venerunt. conf. prov. 286.

٢٤٥ لَسْتَ مِنْ غَيْسَانِي

245. Tu non es generis mei.

Loco vocis غيساني legitur غساني sensu non mutato. conf. Kam. s. v. غسن

٢٤٦ لَبَّدُوا بِالْأَرْضِ تُحْسَبُوا جَرَاثِيم

246. Adhaerete terrae, ut radices arborum esse putetis!

Ludibrii causa verba haec fugientibus dicuntur. Verbis quoque hisce ad coniunctionem homines incitantur.

٢٤٧ لَنْ يَزَالَ ٱلنَّاسُ بِخَيْرٍ مَا تَبَايَنُوا فَإِذَا تَسَاوَوْا هَلَكُوا

247. Non cessabunt homines bono frui, quamdiu distincti sunt; sed quando aequales inter se sunt, peribunt.

Quamdiu homines gradu et dignitate inter se distincti sunt, unus alteri obediet.

لَكِنْ عَلَى بَلْدَحَ قَوْمٌ عَجْفَى ٢٤٨

248. Sed in loco Baldah est gens ematiata.

At metrum Sarih (p. 246), verba haec, quae Baihasi sunt (conf. C. IV, 1.), referri possunt. Significare vult, inopiam eorum ipsi copiae praesentis laetitiam depellere. Proverbium indicat, virum ob propinquorum infortunium tristitia adfici.

لَكِنْ بِالْأَثَلَاتِ لَحْمٌ لَا يُظَلَّلُ ٢٤٩

249. Sed ad tamarices caro non obumbratur.

Sunt quoque Baihasi verba conf. C: IV, 1. Djeuharius (s. v. اثل), Baihasum carnem fratrum suorum occisorum significare voluisse, scripsit.

لَئِنْ فَعَلْتَ هٰذَا لَيَكُونَنَّ بَلْدَةٌ مَا بَيْنِي وَبَيْنَكَ ٢٥١

250. Profecto! Si hoc facis, locus inter me et te vacuus sit!

Altera lectio loco vocis بلدة est بلتة „abscissio“. Vox autem بلدة variam explicationem patitur. Aut est locus in fronte inter duo cilia pilis carens aut locus in coelo, in quo statio lunae est, stellis vacuus. Verbis igitur proverbii vir utitur, qui amicitiae vinculum, si alter culpae noxius est, rumpere vult.

لَيْسَ عَبْدٌ بِأَخٍ لَكَ ٢٥١

251. Servus loco fratris tibi non est.

* Verba ad Hosaimum referuntur. conf. C. I, 357, XXIII, 434.

٢٥٢ . اِلْتَقَى ٱلْبِطَانُ وَٱلْحَقَبُ

252. Convenerunt cingulum sub ventre et funis apud praeputium.

Hoc non fit, nisi si nodi vacillant et soluti sunt. De eo dicitur, cui interitus imminet. Similis ratio est verbis: جاوز الحزام الطبيين „Cingulum mammarum locum transivit“ (C. V, 50.), quae in re gravi et ardua adhibentur.

٢٥٣ لَقِيتُهُ أَوَّلَ وَهْلَةٍ

253. Occurri ei ante omnes.

Vocabulum وهلة est forma فعلة a verbo وهل „opinatus fuit, dubitanter novit“ c. الى p., ita ut primus esset, in quem opinio incideret. Alii timoris significationem admittunt. Sic dixit Abu-Saidus, eum primum esse, in quem incidat quis, et terrorem concipere conspicientem. conf. lex. m.

٢٥٤ لَقِيتُهُ أَوَّلَ صَوْكٍ وَبَوْكٍ

254. Occurri ei primo quiescenti et se moventi.

Id est: Primo omnium. Vocabulum صوك quietem, بوك motum in proverbio significat, ut sit pro ذى بوك et ذى صوك „se movens et quietus“. Dicitur quoque ما به صوك وبوك „Non est in eo motus“. conf. Kam. s. v. صوك et بوك

٢٥٥ لَقِيتُهُ أَدْنَى دَنِيٍّ

255. Occurri ei propinquissimo propinquorum.

Id est: Ante omnes.

٢٥٦ لَمْ يَنْتَعِلْ بِقِبَالِ خِذَمٍ

256. Non alligavit soleas loro facile rumpendo.

In virum haud debilem et infirmum dicitur. Dixit poeta Alahscha:

أَخُو ٱلْحَرْبِ لَا ضَرِعٌ وَاهِنٌ وَلَمْ يَنْتَعِلْ بِقِبَالِ خِذَمْ

»Bellicosus, non debilis et infirmus, et non alligavit soleas loro facile rumpendo“. Metrum Motakarib est. c. p. 281.

٢٥٧ لِيَ ٱلشَّرُّ أَقِمْ سَوَادَكَ

257. Mihi malum (sit)! Erige personam tuam!

His verbis, ut bono animo et fortis sit, unus alterum hortatur. Verba لي الشر sunt pro ليكن الشر مقدرا لي لا لك „Sit malum a Deo decretum mihi, non tibi!

٢٥٨ ٱلْتَأَمَ جُرْحٌ وَٱلْأُسَاةُ غُيَّبٌ

258. Consolidatum fuit vulnus, et medici absentes erant.

Proverbium significat, virum re ipsi necessaria potitum esse a nemine adiutum.

٢٥٩ لَيْسَ بِرِيٍّ وَإِنَّهُ تَغَمُّرٌ

259. Non est expletio perfecta potu, sed est potus modicus.

Proverbium monet nos, ut pauco contenti simus.

٢٦٠ لَوْ لَمْ يَتْرُكِ ٱلْعَاقِلُ ٱلْكَذِبَ إِلاَّ مُرُوَّةً لَكَانَ حَقِيقًا بِذٰلِكَ فَكَيْفَ وَفِيهِ ٱلْمَأْثَمُ وَٱلْعَارُ

260. Quod si prudens mendacium evitasset nonnisi ob virtutem viri, hoc eo dignum fuisset; sed multo magis vitandum est, quum et crimen et opprobium in eo sit.

Verba cuiusdam sapientis sunt.

٢٦١ أَلْقَى حَبْلَهُ عَلَى غَارِبِهِ

261. Proiecit funem suum super gibbi verticem eius.

Funis (habena) super cameli gibbum proiicitur, ut libere pascatur. Scholio magis consentaneus est legendi modus in codice Berol. الق „Proiice", scholium enim dicit, proverbium continere consilium ei datum, cuius consortium ab alio non ametur. I. e. Sine eum abire, quo velit.

٢٦٢ لَوْ لَا ٱلْحَشُّ مَا بَالَيْتُ بِٱلدَّسِّ

262. Quod si baculo prunae super me non admoverentur, occultationem non curarem.

Verba pani, qui sub cinere coquitur, tribuuntur. Hisce verbis calamitatibus iterum iterumque adflictus utitur.

٢٦٣ لَوْ خَفَّتْ خُصَاهُمْ وَلٰكِنَّهَا كَٱلْمَزَادِ

263. Si leves fuissent testiculi eorum (abiissent); sed erant similes perae viatoriae.

Altera pars, quae coniunctionem لو si sequi debet, omissa est, ut sic proverbium explicandum sit: لو خفت خصاهم لظعنوا ولكنها اثقلتهم فاقاموا حتى هلكوا „Si leves fuissent eorum testiculi, profecti essent; sed molesti pondere iis erant, ideoque manserunt, donec pe-

rirent«. De eo dicitur, quem impedimenta a proposito suo retinent.

٢٦٤ لَحْظٌ أَصْدَقُ مِنْ لَفْظٍ

264. Intuitus veracior est, quam vox.

In oculis et amor et odium apparet, ut verbis, si oculi non confirment dicta, fides habenda non sit. c. pr. 554.

٢٦٥ اَللّٰهُمَّ هَوْرًا لَا أَيًّا

265. O Deus! Opinionem, non misericordiam!

O Deus! Fac, ut alii me felicem esse opinentur, non mei miseratione moveantur.

٢٦٦ لَيْسَ يُلَامُ هَارِبٌ عَنْ حَتْفِهِ

266. Non vituperatur, qui mortem suam fugit.

Proverbio hoc timiditas excusatur.

٢٦٧ لَوِ ٱقْتَدَحَ بِٱلنَّبْعِ لَأَوْرَى نَارًا

267. Si ligno arboris Nabh tanquam igniario usus fuisset, profecto! ignem extudisset.

Arbor نبع Nabh appellata, quae in montium cacuminibus crescit, ignitabulo apta non est. Proverbium igitur virum ingenii acumine praeditum designat. Conf. Kam. s. v. نبع.

٢٦٨ لَايِنْ إِذَا عَزَّكَ مَنْ تُخَاشِنُ

268. Lenem te praebe, quum te dignitate vincit is, erga quem asper es.

Huic proverbium اذا عزك اخـوك فهن „Quum frater

tuus honore te vincit, submissum te geras! simile est Proverbium hoc duobus locis (No. 457) in codice meo et Lugdun. legitur.

٢٦٩ لَا مُخَبَّاءَ لِعِطْرٍ بَعْدَ عَرُوسٍ

269. Non est locus, ubi aroma occultatur, post Ahrusum.

Alter proverbii legendi modus est: لا عطر بعد عروس »Non est aroma post Ahrusum". Almofadhdhelus narravit, feminam ad gentem Aladsrah (العذرة) pertinentem, cui nomen Asma filia Ahbd-Allahi esset, verba haec dixisse. Cui quum maritus Ahrusus appellatus morte ereptus esset, alteri Naufelo appellato nupsit, viro ore foetenti, avaro et vili animo praedito. Qui quum aromatis squalum proiectum apud uxorem suam conspexisset, dixit: Ad te aroma tuum sume! Illa autem respondit: لا عطر بعد عروس „Non est aroma post Ahrusum.« Alii autem sic proverbium explicant. Vir uxorem non bene olentem in matrimonium duxerat. Tum eam deductam ad ipsum interrogavit: Ubi aroma est? Respondit illa: Id occultavi. Dixit tum maritus لا مخبا بعد عروس „Non est locus, ubi aroma occultetur, post sponsam". Proverbium autem de eo dicitur, in cuius honorem et gaudium omnes res pretiosae exhauriuntur, ut in futuri temporis usum non recondantur.

٢٧٠ لَا تَبُلْ فِي قَلِيبٍ قَدْ شَرِبْتَ مِنْهُ

270. Ne mingas in puteum, e quo bibisti!

Ei dicitur, qui male de eo loquitur, qui ipsi benefecit

٢٧١ لَا آتِيكَ حَتَّى يَؤُوبَ ٱلْقَارِظَانِ

271. Non ad te veniam, donec fructum Karaths colligentes duo redeant.

Vocabulo قرظ fructus acaciae (سنط), aliis folia arboris سلم appellatae, quibus coria depsebant, significantur. In Arabia felice frequentes illae arbores erant. Viri illi duo ad gentem Ahnsah pertinentes nunquam redibant. Ebn-Alahrabius dixit, unum illorum vivorum nomen Ebn-Ahnsan gessisse.

٢٧٢ لَا آتِيكَ حَتَّى يَؤُوبَ ٱلْمُنَخَّلُ

272. Non ad te veniam, donec Almonachchalus redeat.

Almonachchalus poeta erat, qui exiens domum nunquam rediit. Viri autem, cuius in hoc Abu-l'Aswadi Aldoali versu:

آلَيْتُ لَا أَغْدُو إِلَى رَبِّ لَقْحَةٍ أُسَاوِمُهُ حَتَّى يَؤُوبَ ٱلْمُثَلَّمُ

„Iuravi, me mane non venturum esse ad dominum camelae lactariae, ut liciter, donec Almotsallemus redeat[1])“

mentio facta est, ab haereticis occisus est, et nemini eius locus notus erat, donec occisor eum dixisset.

٢٧٣ لَا آتِيكَ هُبَيْرَةَ بْنَ سَعْدٍ

273. Non ad te veniam, donec Hobairahus ben-Sahd adsit.

Hobairahus iste amissus nunquam reperiebatur. Id est: Nunquam ad te veniam.

٢٧٤ لَا آتِيكَ مِعْزَى ٱلْفِزْرِ

[1]) Metrum Thawil est. c. l. m. p. 160. sqq.

274. Non ad te veniam, donec caprae Alfisri congregantur.

Alfisr cognomen Sahdi ben-Said Manat ben-Tamim (conf. Ebn-Cotaib. p. 95) erat. Vir hic ad nundinas capras adduxerat et eas omnibus offerens dixit: من اخذ منها واحدة فهي له ولا يوخذ منها فزر „Qui ex eis unam ceperit, eam possideat; sed duae (فزر) non capiuntur" Haec cognominis causa erat. Caprae autem istae in varias et longe dissitas regiones dispersae nunquam congregabantur. Conf. Kam. et Dj. s. فزر.

٢٧٥ لَا تَرْضَى شَانِئَةٌ إِلَّا بِجَزْرَةٍ

275. Odiens non contenta est nisi perdendo.

Ea, quae odium fovet, eum quem odit, perdere cupit. Proverbium, quod proprie in femina adhibebatur, postea in virum translatum est.

٢٧٦ لَا تَعْدَمُ ٱلْحَسْنَاءُ ذَامًا

276. Admodum pulchra vitio non caret.

Proverbii huius causam talem fuisse narrant: Hobba filia Malici ben Ahmru Ahdwanitica eximia pulchritudine a rege Ghassani in matrimonium ducta erat. Mater puellae sequentibus ipsam puellis imperaverat, ut, antequam ad novum maritum introduceretur, eam odoribus imbuerent. Illae autem rem facere ob festinationem neglexerunt. Rex post primam noctem interrogatus, quomodo uxor ei placeret, optime! respondit, nisi quod odorem parvum mihi ingratum percepi. Uxor autem pone velum regis verba audiens ista dixit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. Poeta proverbii verba versui inseruit:

وَقَدْ قَالَتْ قُتَيْلَةُ إِذْ رَأَتْنِي وَإِذْ لَا تَعْدَمُ ٱلْحَسْنَاءُ ذَامَا

„Iam Katilaha, quum me videret, mihi dixit: Et ecce! pulchra vitio non caret“. Metrum Wafir est p. 204.

٢٧٧ لَا تَحْمَدْ أَمَةً عَامَ ٱشْتِرَائِهَا وَلَا حُرَّةً عَامَ بِنَائِهَا

277. Ne laudes servam anno, quo eam emisti et liberam anno, quo in matrimonium ducta est.

Loco vocis بنائها legitur هدائها eodem fere sensu. In Samachscharii opere لا تحمدن legimus. Causa proverbii in eo est, quod initio, quamquam bonae non sunt, tamen bonae videri cupiunt. De eo dicitur, qui nondum bene cognitus laudatur. Dixit poeta:

لَا تَحْمَدَنَّ ٱمْرَأً حَتَّى تُجَرِّبَهُ وَلَا تَذُمَّنَّهُ مِنْ غَيْرِ تَجْرِيبِ

فَإِنَّ حَمْدَكَ مَنْ لَمْ تَبْلُهُ صَلَفٌ وَإِنَّ ذَمَّكَ بَعْدَ ٱلْحَمْدِ تَكْذِيبُ

„Ne virum lauda, antequam eum expertus es et ne eum vitupera sine experientia, nam laus tua eius, quem non probasti, falsa est et vituperatio tua post laudem est accusatio mendacii“. Metrum Basith est. c. p. 190.

Monet proverbium, ne rem experientia longa nobis nondum probatam laudemus.

٢٧٨ لَا تَعْدَمُ صَنَاعٌ ثَلَّةً

278. Industria mulier lanâ non caret.

Mulier solers, industria, si opere uno caret, alterum ob solertiam suam aggreditur. Meid. De solerte adhibetur Samachsch.

٢٧٩ لَا تَعِظِينِي وَتَعَظْعَظِي

279. Ne me admoneas, et tu curvus es.

Djeuharius dixit, vocem تعظعظي cum vocali Fatha literae ت ab Abu-Obbaido enunciatam esse, se autem pu-

tare, eam cum littera Dhamma enunciandam esse. Verbum autem عطعط sagittam esse incurvatam significat. In eum dicitur, qui ipse vitiis laborans alium, ut se corrigat, monet. Similem sensum poeta versu expressit:

لَا تَنْهَ عَنْ خُلُقٍ وَتَأْتِيَ مِثْلَهُ عَارٌ عَلَيْكَ اذا فَعَلْتَ عَظِيمُ

„Ne agendi rationem interdicas, quam tu eandem habes; magnum tibi erit dedecus, quum facis“.

Metrum Camil est. I. p. 212.

٢٨٠. لَا يَدْرِى أَسَعْدُ ٱللّٰهِ أَكْثَرُ أَمْ جُذَامُ

280. Nescit, num gens Sahd-Allah numerosior sit an gens Djodsam.

Alazmäihus dixit, magnam esse differentiam inter istas duas gentes, quam nemo non sciat. Djabirus ben-Ahbd Allah Ahmirita doctissimorum Arabum unus dixit, proverbium hoc Hamsaho ben-Aldhillil Albelewi adscribendum esse, qui ista verba Ruho ben-Sinbah Chodsamitae in versu dixerit:

لَقَدْ اقْتَحَمْتَ حَتّى لَسْتَ تَدْرِى أَسَعْدُ اللّٰهِ أَكْثَرُ أَمْ جُذَامُ

„Iam inconsulte rem aggressus es, ut nescires, num gens Sahd-Allah numerosior esset an Djodsam.« Metrum versus Wafir est. p. 204. In Samachscharii opere ما يدرى legitur

٢٨١ لَا يَدْرِى أَىُّ طَرَفَيْهِ أَطْوَلُ

281. Nescit, utra duarum extremitatum suarum longior sit.

Dixit Alazmäihus: Proverbii sensus est: Nescit, num patris an matris suae familia nobilior sit. Alius quidam autem dixit, hominis medium umbilicum esse, partem autem inferiorem hominis longiorem esse superiore. Maior autem

hominum pars quum hanc rem non nesciat, proverbium summam hominis ignorantiam indicare. Ebn-Alahrabius dixit, extremitates duas viri esse penem et linguam.

٢٨٢ لَا تَعْدَمُ مِنِ ٱبْنِ عَمِّكَ نَصْرًا

282. Auxilio patruelis tui destitutus non eris.

Cognatus tuus, etsi inimicus tuus est, tamen contra alium auxilium tibi feret. Samachscharius ناصرا auxiliatorem habet, qui est alter legendi modus.

٢٨٣ لَا يَمْلِكُ مَوْلًى لِمَوْلًى نَصْرًا

283. Cognatus ab auxilio cognato ferendo se non abstinebit.

Almofadhdhelus dixit, Alnohmani ben-Almondsir verba esse. Causam hanc fuisse: Alahjjarus ben-Ahbd-Allah Dhabbita Dhiraro ben-Ahmru propinquo suo inimicus erat. Quapropter quum Marhabus Iarbuihta cum Dhiraro ben-Ahmru litem haberet et Alahjjarus Dhirarum adiuvaret, Alnohmanus Alahjjaro dixit: Num tu haec contra Abu-Merhabum pro Dhiraro, cui inimicus es, profers? Alahjjarus respondit: Is fratris mei carnem edit, et ego hoc non feram! Ad quae Alnohmanus proverbii verba dixit, quae sic explicanda sunt: لا يملك مولى ترك نصر وادخار نصر لمولاه.
Proverbium significat, propinquum propinquo auxilium laturum esse, etsi inter utrumque inimicitia intercedat.

٢٨٤ لَا أَفْعَلُ مَا أَبَسَّ عَبْدٌ بِنَاقَتِهِ .

284. Non faciam, quamdiu servus camelae suae Bas Bas dicit.

بس بس voces sunt, quibus inter mulgendum utuntur,

ut camela tranquilla sit. Proverbii autem sensus est: Nunquam id faciam.

٢٨٥ لَا تُفْشِ سِرَّكَ إِلَى أَمَةٍ وَلَا تَبُلْ عَلَى أَكَمَةٍ

285. Cum serva secretum tuum ne communica et ne super colle terrae minge!

Haec verba Actsami ben-Zaifi sunt. Id est: Ut in colle terrae mingere non soles, sic cum serva secretum tuum ne communica! Sed in Djeuharii opere sub v. فكه sic legitur: لا تفاكه امة ولا تبل على اكمة ,,Ne cum serva ioceris et ne super colle mingas", id quod ob proverbii homoioteleuton non minus placet. conf. pr. 286.

٢٨٦ لَا تُفَاكِهَنَّ أَمَةً

286. Ne cum serva ioceris!

Abu-Ohbaidus dixit, proverbio isto vulgum uti.

٢٧٨ لَا يُلْسَعُ الْمُؤْمِنُ مِنْ جُحْرٍ مَرَّتَيْنِ

287. Non bis mordetur credens (Mohammedanus) e latibulo.

Meidanius scholio sequente proverbium explicavit: قيل هذا كناية عما يوثمه اى ان الشرع يمنع المومن من الاصرار فلا ياتى ما يستوجب به تضاعف العقوبة يضرب لمن اصيب ونكب مرة بعد اخرى يقال هذا من قول النبى عليه السلام لابى عزة الشاعر اسره يوم بدر ثم من عليه واتاه يوم احد فاسره فقال من على فقال عليه السلام هذا القول اى لو كنت مومنا لم تعاود لقتالنا ,,Dicunt metonymiam esse, qua id, quod ad crimen eum instiget, significetur. Lex enim Mohammedanum vetat perseverare (in peccando); fugit igitur res, ob quas duplicem poenam meretur. De

eo proverbium adhibetur, qui iterum adfligitur et malo adficitur. Dicunt, auctorem proverbii prophetam esse, cui Deus faveat! et eum verba Abu-Ohssaho poetae dixisse, cui primum in proelio Bedrense captivo condonaverit, tum iterum in proelio Ohodense captivo et veniam roganti ista verba dixerit. Id est: Si credens (Mohammedanus) fuisses, non iterum contra nos pugnasses". conf. prov. 244.

٢٨٨ لَا جَدَّ إِلَّا مَا أَقْعَصَ عَنْكَ مَا تَكْرَهُ

288. Non est fortuna nisi quod a te res tibi ingratas repellit.

Dicitur ضربه فاقعصه „Percussit eum et eum suo loco occidit". Tum scholion hisce verbis proverbium explicat: يقول جدك الحقيقي ما دفع عنك المكروه وهو ان يقتل عدوك دونه „Fortuna vera tua est ea, quae rem ingratam a te depellit et hoc est, quod inimicum tuum occidit te non curante. Verba haec dixit Moahwijahus, quum Ahbd-Alrahmanus ben-Chalid ben-Alwalid, cuius partes ne homines secuturi essent, timuerat, a medico veneno dato sublatus esset.

٢٨٩ لَا أَطْلُبُ أَثَرًا بَعْدَ عَيْنٍ

289. Non quaero vestigium post rem ipsam.

Meidanius dixit, se proverbium cum historia (littera ث) iam adtulisse et repetitionis causam esse, quod Abu-Ohbaidus id hoc modo, quo vero sensus non mutetur, adtulerit. conf. C. III, 44.

٢٩٠ لَا يَضُرُّ ٱلسَّحَابَ نُبَاحُ ٱلْكِلَابِ

290. Nubi canum latratus non nocet.

De homine dicitur, qui alteri re ipsi haud noxia nocere cupit. Legitur quoque هل يضر „Num nocet?

٢٩١ لَا تَكْرَهْ سُخْطَ مَنْ رِضَاهُ ٱلْجَوْرُ

291. Ne aegre feras iram eius, quem iniuria contentum reddit.

Ne irae iniusti rationem habeas, nam Dei favor eam sequitur.

٢٩٢ لَا أَمْرَ لِمَعْصِيٍّ .

292. Imperium ei non est, cui obedientia non praestatur.

Cui in imperio non obediunt, is ei aequalis est, cui imperium non est.

Huic similis sensus est, quam proverbio: لا رای لمن لا يطاع »Non est consilium ei, cui non obeditur“. conf. prov. 436.

٢٩٣ لَا تَقَعَنَّ ٱلْبَحْرَ إِلَّا سَابِحًا

293. Ne in mare te dimitte, nisi quum natas.

De eo dicitur, qui rem suscipit, quam non bene tractat.

٢٩٤ لَا يَرَى لِغَوِيٍّ غَيًّا

294. Erranti errorem non videt.

De eo dicitur, qui errorem non admittens aliis eum exornat, ut eum committant.

٢٩٥ لَا تَلُمْ أَخَاكَ وَٱحْمَدْ رَبًّا عَافَاكَ

295. Ne fratrem tuum vitupera et lauda dominum, qui tibi condonavit!

٢٩٦ لَا تُوكِ سِقَاءَكَ بِأُنْشُوطَةٍ

296. Ne religa utrem tuum nodo facile solvendo!

Cautionem in rebus proverbium commendat Meid. Monet, ut bene et firmiter res instituamus. Samachsch. Ibi legitur سقاء „utrem".

٢٩٧ لَا تَمَسَّكْ مَا لَا يَسْتَمْسِكُ

297. Ne prehende, quod prehendi non vult.

Ne beneficium in indignum conferas.

٢٩٨ لَا تَغْزُ إِلَّا بِغُلَامٍ قَدْ غَزَا

298. Ne incursionem fac nisi cum iuvene, qui incursionem iam fecit!

Adhibe difficili in re virum fortem et experientia edoctum!

٢٩٩ لَا آتِيكَ مَا حَمَلَتْ عَيْنِي ٱلْمَاءَ

299. Non ad te veniam, quamdiu oculus meus aquam portat.

Legitur quoque وسقت i. e. congessit, collegit.

٣٠٠ لَا يُسْمِعُ أُذُنًا خَمْشًا

300. Ut auris sonum lenem audiat, non permittit.

In Kamuso Calcutt. sic scriptum est: لا يسمع فلان اذنا جمشا. Cilabita sic proverbium adnotavit: لا تسمع اذن خمشا (al. الاذن). Lectio جمشا loco vocis خمشا rectior videtur. In eum dicitur, qui admonitionem non admittit.

٣٠١ لَا أُحِبُّ رِئْمَانَ أَنْفٍ وَأَمْنَعُ ٱلضَّرْعَ

301. Non amo adfectu nasi et mammam recuso.

Proverbium a camela desumtum, quae tanquam amans caput in pullum dirigit, eum autem a mammis repellit. In codice Samachscharii legitur: وابغض الضرع „et odio habeo mammam" Similem sensum poeta versu protulit:

أَمْ كَيْفَ يَنْفَعُ مَا تُعْطِي ٱلْعَلُوقُ بِهِ رِئْمَانَ أَنْفٍ إِذَا مَا ضُنَّ بِٱللَّبَنِ

„Aut quomodo utile est id, quod dat camela in eum propensa adfectu nasi, quotiescunque lac prohibetur".

Metrum Basith est. c. p. 190.

Verum et sincerum amorem proverbium describit.

٣٠٢ لَا تُبْطِرْ صَاحِبَكَ ذَرْعَهُ

302. Ne attonitum reddas socium tuum quoad brachium!

Id est: Ne socio tuo imponas id, quod portare non valet. Accusativi casus in voce ذرعه est species appositi (بدل) vocis صاحبك, quasi dixisset auctor, لا تبطر ذرع صاحبك „Ne attonitum reddas brachium socii tui!" Conf. Kam. s. v. بطر

٣٠٣ لَا تَجْعَلْ شِمَالَكَ جَرْدَبَانًا

303. Ne sinistra manu tua cibum tegas, ut alios, quominus edant, impedias!

Id est: Ne sinistra manu cibum, impediens, quominus alius eum capiat, tegas. Proverbio hoc aviditas vituperatur. Grammaticus Alferra hunc versum citavit:

إِذَا مَا كُنْتَ فِي قَوْمٍ شَهَاوَى فَلَا تَجْعَلْ شِمَالَكَ جَرْدَبَانَا

„Quotiescunque in gente avida es, ne sinistram tuam panis custodem facias! Metrum Wafir est, conf. p. 204.

٣٠٤ لَا يَدَى لِوَاحِدٍ بِعَشَرَةٍ

304. Nulli manus mea decem valet.

Varia in codicibus est lectio. In meo لا يدرى, in Lugd. لا يدى, in Paris et Berol. لا يدين. Hoc ferri potest; in scholiis enim verborum explicandorum gratia لا قدرة „non potest“ additum est, et a Meidanio citatus poetae versus sensum confirmat:

اِعْمِدْ لِمَا تَعْلُو فَمَا لَكَ بِٱلَّذِى لَا تَسْتَطِيعُ مِنَ ٱلْأُمُورِ يَدَانِ

»I eo, quo adscendere potes, nam res, quas perficere non potes, te non spectant«. Metrum Camil est. p. 213.

٣٠٥ لَا يُرْسِلُ ٱلسَّاقَ إِلَّا مُمْسِكًا سَاقًا

305. Arboris truncum non dimittit, donec arboris truncum capiat.

Proverbium hoc a chamaeleone desumtum est, chamaeleon enim solis ardore adfectus ad arboris truncum confugit, ut in eius umbra sit; sed quum is umbram non facit, ad alium confugit. Alii autem contrario modo proverbium explicant. Chaemaeleonem summo solis ardore gaudere dicunt, ut nonnisi ob solis defectum in alium truncum procedat. Dicit poeta:

بَلِّتْ بِأَشْوَسَ مِنْ حِرْبَاءِ تَنْضُبَةٍ لَا يُرْسِلُ ٱلسَّاقَ إِلَّا مُمْسِكًا سَاقًا

»Adhaeret viro contrahenti palpebras magis quam chamaeleon in arbore spinosa, non dimittens truncum donec alium truncum arripiat«. Metrum Basith est. c. l. m. p. 190. Conf. C. XXVIII, 90.

٣٠٦ لَا مَاءَكِ أَبْقَيْتِ وَلَا هَنَكِ أَنْقَيْتِ

306. Aquam tuam non conservasti et pudendum tuum non mundasti.

Legitur quoque loco vocis هنكِ vox حرك vel درنك »sordes tuas« (sic in Samachscharii codice). Narrant virum cum uxore sua iter facientem, quum uxor, quae menstruis laboraret, paucam aquam, quam secum haberet, adhibuisset ad se lavandam, aqua isti rei non sufficiente, proverbii verba dixisse. Almofadhdhelus autem dixit, proverbii auctorem Aldhabbum ben-Arwa Alciläihtam esse. Hic mercaturam facturus cum gente sua ex terra Iemen exierat. Per aliquot dies postquam cum sociis iter fecerat, eos reliquit et in deserto in gentem Hamadan incidit. Iuveni illi pulchro adspectu et eleganti Ahmram filiam Sobaii quam amabat, in matrimonium petenti primum quidam dare recusabant, quod neque poeta neque hariolus neque fontium gnarus esset, tandem precibus multis commoti consenserunt. Aliquo tempore post gens quaedam Arabum in hos incursionem facere volebat. Hac de causa gens Hamadan Dhabbum, quem ipsis infortunium adducturum esse putarent, cum uxore depulerunt. Per diem noctemque iter facientes a fonte non multum aberant. Uxor igitur, quae menstruis laboraret, spe fontis aquam in lavando adhibuit, sed isti rei aqua non suffecit. Ad fontem pervenientes eum sub terram demersum invenerunt. Maritus tum temporis ista proverbii verba uxori dixit et in arboris umbra considens hos cecinit versus:

تَٱللّٰهِ ما طَلّةٌ أَصَابَ بِها بَعْلاً سِوَاىٌ قَوارِعُ ٱلْعَطَب

وَأَىُّ مَهْرٍ يَكُونُ أَثْقَلَ مِنْ مَا طَلَبُوهُ إِذَنْ مِنَ ٱلضَّبِّ

أَنْ يَعْرِفَ ٱلماءَ تَحْتَ صُمِّ ٱلصَّفَا وَيُخْبِرَ ٱلنَّاسَ مَنْطِقَ ٱلْخُطَب

أَخْرَجَنِى قَوْمُهَا بِأَنَّ ٱلرَّحَا دَارَتْ بِشُؤْمٍ لَهُمْ إِلَى ٱلْقُطْب

„Per Deum! Non adflixerunt adversitates infortunii uxoris causa maritum sicut me! Quaenam erat gravior dos

quam quod a Dhabbo postularunt, ut aquam sub duris petris videret, et picarum virilium loquelam hominibus indicaret. Eius (uxoris) gens me expulit, quod belli mola super axe se convertens eos adflixerat".

Mulier autem istis versibus laeta dixit: Redeamus ad gentem, poeta enim es. Redeuntes quum verberare et repellere vellent, vir dixit: Audite versus meos et tum me occidite! Auditis versibus in gratiam eorum rediit. Proverbii rationem habuit Ferasdakus in versu sequente:

وَكُنْتَ كَذَاتِ ٱلْحَيْضِ لَمْ تُبْقِ مَاءَهَا وَلَا هِيَ مِنْ مَاءِ ٱلْعَذَابَةِ طَاهِرُ

„Tu similis eras feminae menstruis laboranti, quae aquam suam perdidit, et non erat ab aqua uteri pura".

Metrum Thawil est. p. 162. Proverbium vituperat eum, qui unam rem, ut alteram assequatur, perdit, sed illa altera non potitur.

٣٠٧ لَا أَبُوكَ نُشِرَ وَلَا ٱلتُّرَابُ نُفِدَ

307. Non pater tuus reviveret, et terra non penetraretur.

Ahmarus proverbii originem hanc fuisse dixit: Quum vir quidam dixisset, si locum, ubi pater meus occisus esset, scirem, terram eius super capite meo ponerem; alius quidam ista proverbii verba dixit significaturus, eum ista re patris caedem non vindicaturum esse. De eo dicitur, qui rem inutilem petit. Samachscharius dixit, proverbium de eo adhiberi, qui faciat rem, dum aliam quaerat; sed hanc non assequatur.

٣٠٨ لَا يَكُنْ حُبُّكَ كَلَفًا وَلَا بُغْضُكَ تَلَفًا

308. Ne sit amor tuus omnino te occupans, et odium tuum perdens!

Proverbium, ut et in amore et in odio modum rectum

teneamus, monet. Sic nos docent traditionis verba: احبب حبيبك هونا عسى ان يكون بغيضك يوما وابغض بغيضك هونا ما عسى ان يكون حبيبك يوما „Leniter ames amatum tuum, quamdiu fieri potest, ut aliquo die in odium tibi veniat et leniter odias tibi exosum, quamdiu fieri potest, ut aliquo die tibi amori sit“. Conf. C. VI, 96.

٣٠٩ لَا يُدْعَى لِلْجُلَّى إِلَّا أَخُوهَا

309. Non advocatur ad rem gravem nisi frater eius.

Id est: Qui eam perficere potest. Haec verba debili dicuntur i. e. tu non es talis, quem ad rem gravem perficiendam advocent.

٣١٠ لَا يَعْدَمُ شَقِيٌّ مُهْرًا

310. Non deest misero equi pullus.

In Samachscharii libro legitur مهرة. Legitur quoque مهيرا „pullulus equi“ Pullum equi educare, res difficilis et molesta est. De viro dicitur, qui re diu adfligitur et fatigatur. Conf. C. III, 143.

٣١١ لَا تَهْرِفْ بِمَا لَا تَعْرِفْ

311. Ne multum laudes quod nescis!

Proverbium nos monet, ne rem nobis non satis cognitam nimium laudemus. conf. Kam. et Dj. s. v. هرف

٣١٢ لَا تَنْسُبُوهَا فَانْظُرُوا مَا نَارُهَا

312. Ne genus eius rogetis; sed observate signum ei inustum!

A camelo, e cuius signo inusto genus cognoscitur, proverbium desumtum in homines translatum est. Conf.

§. XXV, 26. Ex externae conditionis indiciis internae scientiam comparari posse significat proverbium.

٣١٣ لَا أُحْسِنُ تَكْذَابَكَ وَتَأْثَامَكَ تَشُولُ بِلِسَانِكَ شَوَلَانَ ٱلْبَرُوقِ

313. Non bene calleo, quemadmodum tu, mendacium proferre et crimen committere. Linguam tuam moves modo, quo camela non praegnans caudam movet.

Vox بروق camelam significat, quae caudam movens gravida putatur, dum gravida non est. Huiusce provèrbii originem fuisse tradunt hanc: Modjaschihus ben-Darem a rege, quem adierat, interrogatus, ubi frater Nahschalus esset, respondit, eum in praedio suo degere, neque ad reges venire. Rex eum advocari iussit. Rex advenientis pulchritudinem admirans, dixit: Loquere mecum, o Nahschale! Modjaschihus, quum ille silentium teneret, dixit: Alloquere regem, o Nahschale.! Tum dicens: الشر كثير „Malum multum est!“ siluit, et quum iterum eum frater adhortaretur, ut cum rege loqueretur, ista proverbii verba protulit. Proverbium parum loquens contra eum, qui multa facit verba, adhibere solet.

٣١٤ لَا يَعْدَمُ ٱلْحُوَارُ مِنْ أُمِّهِ حَنَّةً

314. Non deest pullo cameli matris suae adfectus amoris.

Vocabulum حنة proprie significat argutum sonum, quem camela pullum amans edit, tum adfectum amoris. Sic Abu-Obbaidus proverbium legit et explicavit. Alius quidam dixit, حنة significare similitudinem. Ebn-Alabrabius autem dixit, proverbium hoc simile esse illi loquendi modo من عصة ما ينبتن شكيرها „Ex arbore spinosa nascitur eius.

surculus". Sunt denique, qui خنّة legant, quae vox sonum per nares emissum significat; sed prior legendi modus Meidanio rectior videtur. Samachscharius dixit legi quoque: لا تعدم الناقة من امها خنّة „Non deest camelae a matre sua sonus per nares emissus.«

٣١٥ لَا آتيك مَا حَنَّتِ ٱلنِّيبُ

315. Non ad te veniam, quamdiu annosae camelae argutum sonum in pullum edunt.

Iste sonus adfectus amoris indicium est. Annosae autem camelae maiore amoris adfectu in pullos impletae sunt. Sensu autem non variato dicitur: ما اطّت الابل. Proverbium autem significat: Nunquam ad te veniam!"

٣١٦ لَا أَفعَلُ كَذَا حَتّى يَلِجَ ٱلْجَمَلُ فِى سَمِّ ٱلْخِيَاطِ

316. Non faciam hoc, donec camelus in foramen acus intret.

Proverbium est vetus, quod in Coran: Sur VII, 38 occurrit et iam in Novo Testamento usurpatum fuit. c. Matth. X, 25. Luc. XVIII, 25. Sunt autem qui *κάμιλος* nec non *κάμηλος* funem crassum nauticum significare dicant, Conf. Suidas ad v. *κάμηλος*, Aristophan. Vesp. 1036 schol. et Phavorin. *κάμηλος*. Rabbini denique הכנים פיל בקופא דמחטא habent. conf. Buxtorfii lex. Chald. Talm. s. v. פילא

٣١٧ لَا يَضُرُّ ٱلْحُوَارَ مَا وَطِئَتْهُ أُمُّهُ

317. Cameli pullo tenero non nocet, quod mater eum calcat.

Legitur quoque لا يضير sensu non variato. Proverbium matris amorem et misericordiam significat.

٣١٨ لا ناقتى فى ذا ولا جملى

318. Non camelus meus in hoc et non camela mea.

Verba haec Alharitsus ben-Abbbad dixit, quum Djassasus ben-Morrah Colaibum occidisset. Proverbium significat, se ab ista re et ista iniuria liberum esse. Dixit poeta Alräi:

وما هجرتك حتى قلت معلنة لا ناقة لى فى هذا ولا جمل

„Quaenam est alienatio tua (o femina!), ut publice dicas
Non est mihi in hoc camela et non camelus“.

Metrum Basith est, sed primus pes regulis contrarius est. c. l. m. p. 190 et 195. Alii verba ista Alzadufac filiae Djalisi Ohdsritae adscribunt, quae Saido ben-Alachnas Ohdsritae nupta erat. Habuit ille filiam Alfarcah appellatam ex alia uxore natam, cuius in separato tentorio degentis tutelam servae tradiderat. Haec puella iuvenem Schabats appellatum amabat et patre in Syria profecto quavis nocte cum eo in regionem desertam camelo vehens abibat ante Auroram in tentorium rediens. Pater e Syria redux filiam non invenit et servam interrogans audivit, eam profectam esse. Tum iratus quum ad uxorem rediisset, illa dixit: يا زيد لا تعجل واقف الاثر لا ناقة لى فى هذا ولا جمل „O Saide! Ne festinanter agas; sed vestigium sequaris, non est camela mihi in hoc et non camelus In Samachscharii opere proverbium sic legitur.

٣١٩ لا تقسط على أبى حبال

319. Ne iniuste agas contra Abu-Hibalum!

Hibalus filius Tholaihahi ben-Chowailid a Tsabito Alakram et Ohcaschaho ben-Mohzin, quibus occurrerat, occisus erat, nam eius pater tempore Mohammedis pro-

photicum munus sibi vindicaverat. Tholaihahus rei certior factus eos occidit, et hos versus dixit:

لَإِنْ تَكُ أَذْوَادٌ أُصِبْنَ وَنِسْوَةٌ فَلَنْ تَذْهَبُوا فِرْغًا بِقَتْلِ حِبَالِ

وَمَا ظَنُّكُمْ بِٱلْقَوْمِ إِذْ تَقْتُلُونَهُ أَلَيْسُوا وَإِنْ لَمْ يُسْلِمُوا بِرِجَالِ

عَشِيَّةَ غَادَرْتُ ٱبْنَ أَقْرَمَ ثَاوِيًا وَعُكَّاشَةَ ٱلْغَنْمِيَّ عِنْدَ مَجَالِ

»Profecto! Si camelorum agmina adflicta essent et mulieres, tum Hibalum non impune occideretis. Quid autem est, quod putetis, quum homines occiditis, eos non esse viros, etsi Mohammedani non sunt. Vesperâ, quo ego sagittae iactu[1]) Akramum et Okkaschahum Ghanmitam in proelii campo decepi«. Metrum Thawil est. c. l. m. p. 163.

Gens autem Banu-Asad, quum Tholaihahum de filii morte se vindicasse audivissent, ista verba dixerunt, quae proverbii loco significant, cuiusdam vindictam timendam esse.

٣٢٠. لَا يَكْظِمُ عَلَى جِرَّتِهِ

320. Ruminationem suam non retinet.

De camelo usitatus loquendi modus in hominem transfertur, qui secreta sua non continet. Sensu et ratione simile proverbium est sequens: لا يخنق علي جرته conf. Abulfed. Ann. T. II .p. 78.

٣٢١ لَا فِى ٱلْعِيرِ وَلَا فِى ٱلنَّفِيرِ

321. Non in iter facientium agmine et non in agmine tecum fugientium.

---

1) Sic verti ثاويا pro ثاوتا, quum hospitio excipiens sensui convenire non videretur et Asaditae iaculandi arte clari essent, [illegible]ex اثواء et pro hoc اثوى sagitta iaculatus est significat.

Almofadhdhelus dixit, proverbii huius, quod de eo adhibeatur, cuius res detrimentum capiat et potentia diminuatur, auctorem Abu-Sofjanum ben-Harb fuisse, qui cum iter facientium agmine gentis Koraisch ex Syria redierit. Mohammedes enim reditus tempus exspectans suos contra illud agmen eduxerat, et contra Abu-Sofjanus Mohammedis occursum timens Koraischitis, ut ipsi obviam auxilio venirent, imperaverat. Abu-Sofjanus quum ad Medinam adpropinquaret, multo timore adfectus Almodjdijjum ben-Ahmru interrogavit, num sociorum Mohammedis quendam appropinquantem videret. Ille respondit, se non vidisse nisi duos viros camelis vehentes, qui ad duos fontes, qui in Mohammedis ditione essent, Ahdi et Basbas appellatos venissent. Abu-Sofjanus ad illos fontes veniens e contrito camelorum stercore, quod dactylorum nucleos contineret, cognovit, illos viros Medinenses esse et ista re monitus a loco Bedr appellato iter ad dexterum latus deflexit et litoris tractum ingressus est. Simul Koraischitis iam e Mecca egressis nuntium misit, ut redirent. Hi autem excepta gente Banu-Sohrah, quae a loco Tsanijjah Adjdjsa ad litus deflectens cum Abu-Sofjano conveniebat, redire nolentes apud locum Bedr a Mohammedanis magna clade adflicti sunt. Abu-Sofjanus gentem Sofrah proverbii verbis allocutus est, quae de eo adhibent, qui rem suam deiicit et dignitatem suam deminuit.

٣٢٢ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا أَرْزَمَتْ أُمُّ حَايِلٍ

322. Non faciam hoc, quamdiu argutum sonum edit mater pulli camelini feminini sexus.

Id est: Nunquam id faciam. conf. Kam s. v. رزم

٣٢٣ لَا تُرَاهِنْ عَلَى ٱلصَّعْبَةِ وَلَا تَنْشُدِ ٱلْقَرِيضَ

323. Ne super camela difficili et indomita pignore certa et ne carmen metri Redjes recita!

Vocabulum قريض carmen significat; sed nonnisi de carmine metri Redjes, quod est minus artificiosum, adhibetur. Proverbium hoc poetae Alhothaiah appallato adscribitur. Huic morte appropinquante circumstans familia et propinqui dixerunt. Nobis mandata da! Respondit; De quanam re testamento mandatum mihi dandum est? Opes meae inter filios meos dividendae sunt. Illi dixerunt: Hoc scimus; praecipe autem nobis aliud! Dixit: ويل للشعر من راوية السوء, „Vae carmini, cuius relator pravus est!" quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Tum dixit: Annuntiate genti Zabii ben-Alharits, cum fuisse poetam, qui dixisset:

لِكُلِّ جَدِيدٍ لَذَّةٌ غَيْرَ أَنَّنِى وَجَدْتُ جَدِيدَ ٱلْمَوْتِ غَيْرَ لَذِيذِ

»Omni rei novae iucunditas est; sed non inveni novum mortis esse iucundum«. Metrum Thawil est. c. p. 163. Dixit denique ista nostri proverbii verba, quae monent, ut vir caveat.

Alii autem diverso modo rem tradunt. Quae quum utilia mihi esse videantur, omnia exscribam. فى بعض الروايات انه قيل يا ابا مليكة اوص قال مالى للذكور دون الاناث قالوا ارع الله تعالى لهم يامر بذا قال فانى امر قال اوص قال اخبروا ال الشماخ ان اخاهم اشعر العرب حيث يقول

وَظَلَّتْ بِأَعْرَافٍ صِيَامًا كَأَنَّهَا رِمَاحٌ نَحَاهَا وِجْهَةَ ٱلرِّيحِ رَاكِزُ

قالوا اوص فان هذا لا يغنى عنك شيا قال ابلغوا كندة ان اخاهم اشعر العرب حين يقول

فَيَا لَكَ مِنْ لَيْلٍ كَأَنَّ نُجُومَهُ بِكُلِّ مُغَارِ ٱلْفَتْلِ شُدَّتْ بِيَذْبُلِ

يعنى امرى القيس قالوا اوص فان هذا لا يغنى عنك شيا قال اخبروا الانصار ان اخاهم امدح العرب حين يقول

يُغْشَوْنَ حَتَّى مَا تَهِرُّ كِلَابُهُمْ لَا يَسْأَلُونَ عَنِ ٱلسَّوَادِ ٱلْمُقْبِلِ

قالوا اوص فان هذا لا يغنى عنك شيا قال اوصيكم بالشعر خيرا ثم انشا يقول

أَلشِّعْرُ صَعْبٌ وَطَوِيلٌ سُلَّمُهْ   إِذَا ٱرْتَقَى فِيهِ ٱلَّذِى لَا يَعْلَمُهْ

زَلَّتْ بِهِ إِلَى ٱلْحَضِيضِ قَدَمُهْ   وَٱلشِّعْرُ لَا يَسْطِيعُهُ مَنْ يَظْلِمُهْ

يُرِيدُ أَنْ يُعْرِبَهُ فَيُعْجِمُهُ   ولم يَزَلْ مِنْ حَيْثُ يَأْتِى يَخْذِمُهْ

مَنْ يَسِمِ ٱلْأَعْدَاءَ يَبْقَى مِيسَمُهْ

قالوا اوص فان هذا لا يغنى عنك شيا فقال

قَدْ كُنْتُ أَحْيَانًا شَدِيدَ ٱلْمُعْتَمَدْ   وَكُنْتُ أَحْيَانًا عَلَى خَصْمِى أَلَدّْ

قَدْ وَرَدَتْ نَفْسِى وَمَا كَانَتْ تَرِدْ

قالوا اوص فان هذا لا يغنى عنك شيا فبكى قالوا وما يبكيك قال ابكى للشعر الجيد من راوية السوء قالوا اوص للمساكين بشى قال اوصيهم بالمسالة واوصى الناس ان لا يعطوهم قالوا اعتق غلامك فانه قد رعى عليك ثلثين سنة قال هو عبد ما بقى على الارض عبسى ثم قال احملونى على حمارى ودوروا بى حول هذا التل (1) فانه لم يمت على الحمار كريم فعسى ربى ان يرحمنى فحمله ابناه واخذا بضبعيه ثم جعلا يسوقان الحمار حول التل وهو يقول

قَدْ عَجَّلَ ٱلدَّهْرُ وَٱلْأَحْدَاثُ يُتْمَكُمَا   فَٱسْتَغْنِيَا بِوَشِيكٍ إِنَّنِى غَانِ

وَدَلِّيَانِى فِى غَبْرَاءَ مُظْلِمَةٍ   كَمَا تُدَلَّى دَلَاةٌ بَيْنَ أَشْطَانِ

قالوا يا ابا مليكة من اشعر العرب فقال هذا الجحر اذا طمع بخير واشار بيده الى فيه فكان اخر كلامه فمات وكان له عشرون

---

1) Sequentia usque ad وهو يقول in codice Lugd. non sunt.

ومايۃ سنۃ منها سبعون فى الجاهلية وخمسون فى الاسلام يروى
انه اراد سفرا فلما قدم راحلته قالت له امراته متى ترجع فقال
عدى السنين اذا ارتحلت لرجعتى ودعى الـ هور فانهن قصار
فقالت اذكر صبابتنا اليك وشوقنا وارحم بناتك انهن صغار
قالوا وما مدح قوما الا رفعهم وما هجا قوما الا وضعهم وقال
يهجو نفسه وقد نظر فى المراة وكان ذميما

أَبَتْ شَفَتَاىَ ٱلْيَوْمَ إِلَّا تَكَلُّمَا   بِسُوءٍ فَمَا أَدْرِى لِمَنْ أَنَا قَائِلُهْ

أَرَى لِىَ وَجْهًا شَوَّهَ ٱللَّهُ خَلْقَهُ   فَقُبِّحَ مِنْ وَجْهٍ وَقُبِّحَ حَامِلُهْ

»Et in quadam relatione haec sunt: Dicebatur ei, O Abu-Malicahe! Testamento praecipe! Dixit ille: Opes meae maribus sunt exclu is feminis. Dixerunt: Testamento praecipe! Dixit: Nuntiate genti Schammachi, eius fratrem esse optimum Arabum poetam dicentem:

»Erant interdiu in altis arenis ieiunantes (cameli) similes lanceis, quibuscum terrae infixis ventorum latus clanculum loquitur«[1])

Dixerunt: Praecipe! nam illud nil prodest tuo loco. Dixit: Perferte ad gentem Cendah, eius fratrem optimum esse Arabum poetam dicentem:

O quam praeclara est nox! cuius sidera omnibus funibus firmiter contorsis ad montem Iedsbolum alligata videntur[2]).

Amru l'Kaisus significatur. Dixerunt: Praecipe! nam illud nil prodest tuo loco! Dixit: Nuntiate Anzaritis, eorum fratrem pulcherrime laudasse dicentem:

Venerunt, quando canes latrant, non interrogantes de personis advenientibus:[3])

Dixerunt: Praecipe! nam illud tuo loco nil prodest.

---

1) Metrum Tkawil est c. p. 162.

2) In meo codice legitur بامراس كتان الى صم جندل „quasi funibus lini ad surdas petras (alligata). Metrum Thawil est. c. p. 162.

3) Metrum Camil est. p. 212.

Dixit: Praecipiam vobis poesin tanquam bonum! tum incepit dicere:

„Poesis difficilis, et èius scala longa est. Qui in eam adscendit eam non noscens, eius pes ad infimum delabitur, nam poesis ei, qui eam iniuste tractat, obediens non est. Eleganter et pure carmen dicere vult, et barbarice id dicit, quamvis ei semper inservit. Qui inimicis stigma inurit, eius instrumentum manet".[1])

Dixerunt: Praecipe nam illud tuo loco nil prodest. Dixit: Ego per longum temporis spatium firmiter fultus eram et contra adversarium meum acriter litigabam. Nunc anima mea descendit, et iam non demittebatur"[2])

Dixerunt: Praecipe! nam illud tuo loco nil prodest: Tum ploravit. Dixerunt igitur: Cur ploras? Dixit: Ob poesin bonam, cuius malus relator est. Dixerunt: Praecipe pauperibus rem! Dixit: Praecipio iis, ut rogent et praecipio hominibus, ut iis non dent, Dixerunt: Manumitte servum tuum, nam per triginta annos tibi pavit. Dixit: Is servus est, quamdiu in terra est Ahbsita. Tum dixit: In asino meo me vehi sinite et circum hunc collem me circumducite, nam in asino generosus mortuus non est; fieri igitur potest, ut dominus meus misericordia mei adficiatur. Eiusque igitur filii duo eum in asinum sustulerunt et eius brachiis captis circum collem asinum propulerunt, dum ipse hos versus dicebat:

Tempus iam festinavit et fortunae casus vestram adducere orbitatem. Contenti estote festinante, nam et ego contentus sum et me dimittite in terram obscuram, quemadmodum inter funes longos situla demittitur".[3])

Dixerunt: O Abu-Malicahe! quis optimus Arabum poeta est? Dixit: Hoc foramen, quando bonum cupit, et

---

1) Metrum Redjes est. p. 231.

2) Metrum Redjes est. p. 231.

3) Metrum Basith est. c. p. 190.

manu os indicavit. Haec autem eius postrema verba erant· Mortuus est centum et viginti annos natus, quorum septuaginta ante Mohammedis religionem, quinquaginta post vixit. Narrant uxorem eum iter facturum et iumentum adducentem interrogasse. Quando redibis? Eum dixisse: Numera annos, quando profectus sum, ob reditum meum et sine menses, nam breves sunt. Dixit illa: Memor sis amoris, quo te amplector et desiderii mei, quo teneor, et miserere filiarum tuarum, quae parvae sunt! Dixerunt, cum laude sua omnes elevasse, satyra sua omnes depressisse. Et se ipsum, quum se in speculo contemplaretur, erat enim deformis adspectu, satyra perstrinxisse dicentem.

„Labia mea hodie nisi mala proferre volunt, et nescio, cuinam ego ea dicam. Meam faciem esse deformem a Deo formatam esse video. At turpis habeatur illa facies, turpis declaretur is, qui eam portat!“ Metrum Thawil est. p. 162.

٣٦٤ لَا تَكُنْ أَدْنَى ٱلْعَيْرَيْنِ إِلَى ٱلسَّهْمِ

324. Ne sis asinorum silvestrium proximus sagittae!

Ne sis inter socios tuos interitui proximus. Monet nos, ut caveamus.

٣٢٥ لَا يَأْبَى ٱلْكَرَامَةَ إِلَّا حِمَارٌ

325. Non recusat honorem nisi asinus.

Ahlii principis verba sunt. Duobus viris ad ipsum venientibus, ut considerent, duo pulvinaria poni iusserat. Unus quum locum in pulvinari occuparet, alter non, Ahlius eum hisce verbis additis sedere iussit.

٣٢٦ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا حَبَجَ ٱبْنُ أَتَانٍ

326. Non hoc faciam, quamdiu pullus asini pedit!

Id est: Nunquam id faciam. Legitur حبج et خبج cum eadem significatione.

٣٢٧ لَا تَحْبِقُ فِي هٰذَا ٱلْأَمْرِ عَنَاقٌ حَوْلِيَّة

327. Non pedet hac in re capella annicula.

Ahdijjus ben-Hatim, quum Ohtsmanum occidisset, verba haec protulit significaturus, hanc rem ipsi innoxiam futuram esse et neminem Ohtsmani mortem vindicaturum. Quum die pugnae, qui dies cameli appellabatur, oculus Ahdijji erutus eiusque filius apud Ziffinum occisus esset, quidam ei dixit: O Abu-Tharife! Nonne dixisti? Non pedet hac in re capella annicula? Imo! respondit per Deum! hircus magnus in ea pepedit.

٣٦٧ لَا تَنْفِطُ فِيهِ عَنَاقٌ

328. Non sternutabit in eo capella.

Vocabulum نفط in capris, عطس in hominibus adhibetur. Neminem istius rei rationem habiturum esse, proverbium significat.

٣٢٩ لَا يَنْتَطِحُ فِيهَا عَنْزَانِ

329. Duae caprae in eo se cornibus non petent.

Nemo ista de re sollicitus erit.

٣٣٠ لَا تَنْطَحُ بِهَا ذَاتُ قَرْنٍ جَمَّاءَ

330. Cornibus non petet in eo cornua habens cornibus carentem.

Proverbio hoc tempus calamitosum, in quo nulla est alacritas, significatur. Meid. In Samachscharii opere autem legimus, esse, qui proverbium significare dicant, homines

quietos pacem colere, ut robustus debili iniuriam non inferat. Alterum autem esse legendi modum: لا تنطح جماء ذات قرن „Cornibus carens cornua habentem non petit“, ut sensus sit, debilem robusto resistere non posse.

٣٣١ لَا أَفْعَلُ ذٰلِكَ مَا لَأْلَأَتِ ٱلْفُورُ بِأَذْنَابِهَا

331. Non faciam hoc, quamdiu dorcades caudas movent!

Id est: Nunquam id faciam. Alter proverbii legendi modus est: ما لالات العفر sensu non variato.

٣٣٢ لَا لَعًا لِفُلَانٍ

332. Ne Deus quendam erigat!

Caespitanti dicere solent: لعا له „Deus eum erigat!“ Contrario autem sensu لا لعا له dicitur. Dixit poeta Alachthalus:

فَلَا هَدَى ٱللّٰهُ قَيْسًا مِنْ ضَلَالَتِهِمْ وَلَا لَعًا لِبَنِى ذَكْوَانَ إِنْ عَثَرُوا

„Ne Deus gentem Kais ab errore in viam rectam ducat, et ne gentem Banu-Dsacwan, quum caespitat, erigat! Metrum Basith est. p. 190. In Samachscharii codice proverbium لكن لا لعا لفلان legitur. conf. prov. 111.

٣٣٣ لَا قَرَارَ عَلَى زَأْرٍ مِنَ ٱلْأَسَدِ

333. Non est quies, quum leo rugit.

Alhadjdjadjus verbis istis usus est, quum Ahbd-Almalicum ipsi iratum esse audivisset. Desumtum autem est proverbium e versu Alnabeghahi.

نُبِّئْتُ أَنَّ أَبَا قَابُوسَ أَوْعَدَنِى وَلَا قَرَارَ عَلَى زَأْرٍ مِنَ ٱلْأَسَدِ

»Certior factus sum eius, quod Abu-Kabusus mihi minatus est, et non est quies, quum leo rugit«.

Metrum Basith est. p. 190.

٣٣٤ لَا تَقْتَنِ مِنْ كَلْبِ سَوْءٍ جَرْوًا

334. Ne emas pravi canis catulum!

Sensus huius proverbii e versu sequente cognoscitur:

تَرْجُو ٱلْوَلِيدَ وَقَدْ أَعْيَاكَ وَالِدُهُ وَمَا رَجَاؤُكَ بَعْدَ ٱلْوَالِدِ ٱلْوَلَدَا .

»In filio spem ponis; sed eius pater spem tuam fefellit; et quaenam spes post patrem in filio erit?

Metrum Basith est. p. 190.

٣٣٥ لَا أَفْعَلُهُ سِنَّ ٱلْحِسْلِ

335. Id non faciam, quamdiu dens lacertae iuvencae erit.

Id est: nunquam id faciam, quippe lacertae pullo dens non excidit. Ante vocem سن omissum est دوام durante dente. conf. Kam. s: v. حسل et Dj. s. v. سن

٣٣٦ لَا يَكُونُ كَذَا حَتَّى يَحِنَّ ٱلضَّبُّ فِي أَثَرِ ٱلْإِبِلِ ٱلصَّادِرَةِ

336. Non erit hoc, donec lacerta argutum sonum edat sequens camelos ab aqua recedentes.

Id est: Nunquam, quia lacerta aqua non egens, aquam non adit.

٣٣٧ لَا أَدْرِي أَيُّ ٱلْجَرَادِ عَارَهُ

337. Nescio, quaenam locusta eum perdiderit.

Id est: Nescio, quis eum abstulerit, perdiderit. conf. Kam. s. v. جرد et Dj. s. v. عور.

٣٣٨ . لا يَلْتَاطُ هٰذَا بِصَفَرِى

338. Hoc cordi meo non adhaeret.

Altera lectio est لا يليق بصفرى sensu non diverso. Vocabulo autem صفر vacuitatis significatio est. Id est: Res in vacuo cordis mei loco non est. De pauco consensu adhibetur. Samachschar.

٣٣٩ لا تأكُلْ حَتَّى تَطِيرَ عَصَافِيرُ نَفْسِكَ

339. Ne edas, donec passeres animae tuae ad volatum excitentur.

Ne edas, donec cibi desiderio incendaris. Dicitur quoque: نقت عصافير بطنه »Sonuerunt passeres ventris eius« et نقت ضفادع بطنه »Coaxaverunt ranae ventris eius« i. e. esurivit.

٣٤٠ لا يَعْدَمُ مَانِعٌ عِلَّةً

340. Deneganti praetextus non deest.

In eum dicitur, qui avaritia commotus petenti rem denegat.

٣٤١ لا عِلَّةَ لا عِلَّةَ هٰذِهِ أَوْتَادٌ وَأَخِلَّةٌ

341. Non est praetextus, non est praetextus, hi sunt paxilli lignaque acuta.

Mulier tentorium suum non bene figens causam huius rei dixit, quod paxillis careret. Maritus paxillos et ligna acuta, quibus tentorii partes distantes connectuntur, afferens ista verba dixit. De eo dicuntur verba, qui praetextu falso et non admittendo utitur. Samachscharius addidit

verba: وفيهرنا في الجلة »Et securis nostra in sacco«. Simile proverbium conferas C. XVIII, 117.

٣٤٢ لَا يَنَامُ مَن اتَّأَرَ

342. Non dormit qui se vindicat.

Hoc scholion legitur: اى من طلب الثار حرم على نفسه الدعة والنوم يضرب في الحث على الاعتاب »Qui vindictam petit, sibi quietem et somnum interdicit. Instigat ad obiurgandum«. Sed scholii finis ipsi proverbio parum convenit, instigat enim ad vindictam. In codicibus Pocock. et Berol. post hoc proverbium duo sequentia leguntur:

لا أفْعَلُه مَا حَيَّ حَيٌّ أوْ مَا مَاتَ مَيِّتٌ

»Non id faciam, quamdiu vivus vivit et quamdiu moribundus moritur.«

Cum brevi scholio. اى ابدا „i. e. nunquam“ et لا عتاب بعد الموت »Non est obiurgatio post mortem.“ cum scholio: يضرب في الحث على الاعتاب »Instigat ad obiurgationem«. Ex hocce autem scholio coniicere licet, olim in codicibus aliis haec duo proverbia exstitisse, tum omissa esse, ita ut posterioris, quod postea (prov. 583) invenitur, scholion remaneret.

٣٤٣ لَا يَمْلِكُ الحَايِنُ حَيْنَهُ

343. Periens exitium suum in potestate non habet.

Id est: Calamitatem suam repellere non potest. In Samachscharii opere legitur: لا يملك حاين دمه »Periens sanguinem suum in potestate non habet« Significat, fatum hominem ad interitum propellere, ut cautio inutilis sit.

٣٤٤ لَا عِتَابَ عَلَى الجَنْدَلِ

344. Non est obiurgatio lapidum.

Narrant, reginam fuisse in terra Sabae pluribus in matrimonium petitam. Eam procis, ut quisque se breviter describeret, imperasse. Primum eorum, Modricus cui nomen esset, dixisse: Pater meus excelsa dignitate gaudebat et alto generis honore fruebatur. Ego autem difficilis naturâ sum, impavidus in rerum vero statu. Regina ista audientem proverbii verba dixisse, quae in rem haud repellendam, quum accidit, adhibentur. Secundum, qui Dhabisus ben-Scharis appellaretur, dixisse: Magnas ego possideo opes, natura animi mei non est turpis, et generis mei honor non est parvus et convenienti hominibus modo ago addens احذو النعل بالنعل واحذى القرص بالقرص. Tum reginam dixisse: لا يسرك غايبا من لا يسرك شاهدا »Non laetitiam dabit absenti tibi, qui praesentem te laetitia non adficit«, quae verba in proverbii consuetudinem venissent. Tertium denique talia protulisse: Ego sum Schammasius ben-Ahbbas notus liberalitate et fortitudine, pulchra indole naturae praeditus et aequitate in iudicio. Opes meae neque in paucis sunt prohibitae et porta mea non velo clausa in prosperis aut adversis rebus. Reginam autem ista verba audientem dixisse: الخير منيع والشر محظور »Bonum est defensum et malum est prohibitum«. Et haec quoque verba in proverbium venerunt. Eam autem Schammasum aliis praetulisse et dixisse: اسع بجد او دع „I cum fortuna aut sine!“ quae verba proverbii usum obtinuerint (conf. C. XII, 56.)

٣٤٥ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا أَنَّ ٱلسَّمَاءَ سَمَاءٌ

345. Non faciam hoc, quamdiu coelum coelum est.

Altera proverbii lectio est: ما ان في السماء نجما aut ما عن في السماء نجم »quamdiu in coelo stella apparet«.

٣٤٦ لَا آتِيكَ ٱلسَّمَرَ وَٱلْقَمَرَ

346. Non ad te veniam, quamdiu tenebrae et luna existunt.

Voces السمر والقمر quoque transponuntur.

٣٤٧ لَا أَفْعَلُهُ مَا جَمَرَ ٱبْنُ جَمِيرٍ

347. Non ad te veniam, quamdiu nox tenebrosa congregat.

Nox tenebrosa, qua rerum distantia non apparet, omnes res congregare videtur.

٣٤٨ لَا أَفْعَلُهُ مَا سَمَرَ ٱبْنُ سَمِيرٍ

348. Non faciam hoc, quamdiu tempus existit.

Samachscharius proverbium sic explicavit: لا افعل ما سمر ابنا سمير لما كان من شان المتسامرين ان يخوض هذا فى حديثه اذا فرغ ذاك تابعا له توسعوا فقالوا صرنا الى فلان سمرا بوزن خدم اى بعضنا فى اثر بعض وقيل للدهر سمير لاتباع بعضه بعضا فمعنى قولهم ما سمر ابنا سمير ما تعاقب الليل والنهار وتلا احدهما صاحبه وهما ابنا الدهر ويروى ما سمر السمير اى ما اختلف الدهر قال العباس بن مرداس

فَإِنْ يَهْدُوا الى ٱلْإِسْلَامِ يَلْقُوا أُنُوفَ ٱلنَّاسِ مَا سَمَرَ ٱلسَّمِيرُ

ويجوز ان يكون المعنى ما حدث المسامر قال الشاعر .

مَا يَبْرَأُ ٱلْأَحْمَقُ مِمَّا بِهِ مِنْ حُمْقِهِ مَا سَمَرَ ٱبْنَا سَمِيرٍ

* „Quum noctis tempore confabulantium mos sic ferret, ut unus narrare inciperet altero cessante eum sequens, isti loquendi modo latius usi sunt dicentes: صرنا الى فلان سمرا modo, quo vox خدم enunciatur i. e. unus nostrum alterius vestigium sequitur. Tempus autem سمير appellabatur, quod una pars alteram sequitur. Sensus autem

proverbii ما سمر ابنا سمير est: Quamdiu nox et dies unus alterum sequitur, sunt enim filii duo temporis. Legitur quoque sic proverbium ما سمر السمير i. e. quamdiu tempus diversum est«. Dixit Alahbbasus ben-Merdas:

»Quod si ad Islamismum ducuntur, hominum principibus occurrunt, quamdiu tempus variat«.

Nil quoque impedit, quominus sensus sit: quamdiu confabulans confabulatur. Dixit poeta:

»Stultitia stulti non sanatur, quamdiu nox et dies confabulantur: (nocti et diei adscribitur, quod homines faciunt)“

Metrum Sarih est. p. 243. conf. Kam. Dj. s. v. سمر

۳۴۹ لا أفعل كذا سَجِيسَ الأَوجس

349. Non faciam hoc ullo unquam tempore.

Vox الاوجس tempus et سجيس postremam partem temporis aut longitudinem temporis significat. Eodem sensu dicitur: لا اتيك سجيس عجيس »Non ad te veniam ullo unquam tempore«. conf. Kam.

۳۵۰ لا أفعله دهرَ الدَّهارير

350. Non faciam hoc ullo unquam tempore.

Chalilus dixit, vocem دهارير singulari carentem significare primum diem temporis praeteriti. Eodem sensu dicitur عوض العايضين et ابد الابدين et دهر الدهارير conf. Kam. In Samachscharii opere legitur: لا افعل دهر الدهارير

۳۵۱ لا يَلبَثُ المرءُ اختلافَ الأحوالِ من عهدِ شوّالٍ وبعدَ شوّالٍ يغنيهُ مثلَ فناءِ السربالِ

351. Non cunctatur vir esse in statu vicissitu

dinis a tempore mensis Schawwali et post Schawwalum. Perdunt eum, quo modo tunica perditur.

In Samachscharii opere nil nisi لا يلبث المرء اختلاف الاحوال. Poetae versus sunt, e quibus proverbium desumtum est.

۳۵۲ لا يبّس الثرى بينى وبينك

352. Ne terram humidam inter me et te siccam reddas!

Legitur quoque لا توبسن eodem sensu. Proverbii verbis alter alteri, se eum relicturum esse, minitatur.

Dixit poeta:

لا توبسوا بينى وبينكم الثرى فان الذى بينى وبينكم مثرى

»Ne siccam reddatis inter me et inter vos humidam terram, quod enim inter me et vos est, id humidum est«.

Posterius versus hemistichium a Djeuhario tanquam proverbium adnotatum est, quod sensum praebet: Amicitiam mutuam non ruptam esse.

۳۵۳ لا يبض حجره

353. Lapis eius aquâ omnino non manat.

Vocabulum بض minimum fluendi gradum significat. Proverbium in avarum dicitur, qui omnino non beneficia in alios confert. In Samachscharii opere et Kamuso ما يبض legitur.

۳۵۴ لا تهلك بواد خبر

354. Non peribit in valle lotos proferente et loco, ubi aqua perennis est.

Proverbium in generosum, beneficum quadrat, qui cum tali valle comparatur. Qui ad eum venit, ei interitus metuendus non est.

٣٥٥ لا حُصْنُهَا حُصْنٌ وَلَا الزَّنَاءُ زَنَاءُ

355. Non est pudicitia eius pudicitia et non est scortum eius scortum.

In eum dicitur, cuius conditio, sive bona sive prava sit, semper mutatur. Loco verborum الزناء زناء in codice L. الزبا زباء »podex podex« legitur.

٣٥٦ لا يَغُرَّنَّكَ الدُّبَّا وَلَوْ كَانَ فِي المَاءِ

356. Ne te decipiat cucurbita, etsi in aqua fuerit (creverit).

Verba haec Arabs cam estris dixit, qui capiens cucurbitam coctam os laesit. De viro tranquillo aliis noxam inferente dicitur.

٣٥٧ لا تُنْبِتُ ٱلْبَقْلَةَ إِلَّا ٱلْحَقْلَةُ

357. Olus non producit nisi terra arboribus nuda et bona.

Ut pater sic filius. Dixit Alasharius, proverbium sermonem turpem a viro pravo prolatum significare, qua in sententia Alahrabii auctoritatem secutus est, conf. Kam. s. v. حقل. Samachscharius هل ينبت habet.

٣٥٨ لا تَجْنِي مِنَ ٱلشَّوْكِ ٱلْعِنَبَ

358. Non decerpuntur a spinis uvae.

Si quis aliis iniuriam intulit, eorum vindicta timenda est.

٣٥٩ لا تَنْقُشِ ٱلشَّوْكَةَ بِمِثْلِهَا فَإِنَّ ضَلْعَهَا مَعَهَا

359. Ne extrahas spinam spinae ope, nam erga eam propensa est!

Id est: Ne contra alium ab eo auxilium pete, cui cum altero illo maior amicitia est, quam tecum. Loco verborum فان ضلعها لها alii legunt فان البها لها »nam eius propensio cum ea est«. conf. Kam s. v. ضلع et الب

٣٦٠. لَا ذَنْبَ لِي قَدْ قُلْتُ لِلْقَوْمِ ٱسْتَقُوا

360. Crimen mihi non est; iam dixi hominibus: Aquam haurite!

Versus est, qui cum aliis sic cohaeret:

أَنْ تَرِدِ ٱلْمَاءَ بِمَاءٍ أَرْفَقُ

لَا ذَنْبَ لِي قَدْ قُلْتُ لِلْقَوْمِ ٱسْتَقُوا

وَهُمْ إِلَى جَنْبِ غَدِيرٍ يَفْهَقُ

»Quod ad aquam cum aqua venis, melius est; non est mihi crimen, iam dixi hominibus: Haurite aquam! Et ii erant ad latus receptaculi aquâ pleni. Metrum Redjes est. c. p. 231«.

Proverbium de eo dicitur, qui admonitionem non admittit, ut monens a culpa liber sit.

٣٦١ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا بَلَّ ٱلْبَحْرُ صُوفَةً وَمَا أَنَّ فِي ٱلْفُرَاتِ قَطْرَةً

361. Non faciam hoc, quamdiu mare lanam irrigat; quamdiu in Euphrate gutta est.

Duo sunt proverbia, quorum prius Samachscharius sic adnotavit: لا افعل ما بل بحر صوفة Tum quoque sic habet: لا افعل ما بلك الصوفة ماء البحرين

٣٦٢ لَا تَرَاءَى نَارَاهُمَا

362. Ne eorum duorum ignes se invicem conspiciant!

Verba haec Mohammedes dixit: Id est: Mohammedani et aliam religionem habentis ignes, quo significare vult, Mohammedano non licere, in incredulorum regione habitare. Vox ترای pro تترای est.

٣٦٣ لَا قَدْحَ إِلَّا إِنْ لَمْ تُورِ نَارًا بِهَاجَرَ

363. Non est accensus, nisi in loco Hadjar ignem accendisti.

Verba haec Alahdjdjadjus Ahmruo ben-Mahmar dixit. Proverbii sensus est: Quo in loco ignem accenderis, nullius pretii est, nisi cum in loco Hadjar accendisti. In eum adhibetur, qui in re ipsi necessaria non agit, quemadmodum decet. Ad metrum Redjes referri potest. c. p. 231.

٣٦٤ لَا يَفُلُّ ٱلْحَدِيدَ إِلَّا ٱلْحَدِيدُ

364. Non diffinditur ferrum nisi ferro.

Hemistichium metri Chafif est. c. l. m. p. 262. Proverbio huic similis ratio est, quam alteri الحديد بالحديد يفلح „Ferrum ferro finditur". conf. C: I,13. Dixit poeta:

قَوْمُنَا بَعْضُهُمْ يُقَتِّلُ بَعْضًا لَا يَفُلُّ ٱلْحَدِيدَ إِلَّا ٱلْحَدِيدُ

„In gente nostra unus alterum occidit, non diffindit ferrum nisi ferrum."

Metrum Chafif est. p. 262.

٣٦٥ لَا يَجْتَمِعُ سَيْفَانِ فِي غِمْدٍ

365. Duo gladii in una vagina non coniunguntur

Dixit Abu-Dsowaibus:

تُرِيدِينَ كَيْمَا تَجْمَعِينِي وَخَالِدًا وَهَلْ يَجْمَعُ ٱلسَّيْفَانِ وَيْحَكِ فِي غِمْدِ

„Vis, (o mulier!) ut me Chalidumque coniungas. Num duo gladii, vaeh tibi! in una vagina coniunguntur?"

Metrum versus Thawil est. c. l. m. p. 161.

Samachscharius proverbium sic, ut in versu est, هل etc. expressit.

٣٦٦ لَا تَأْمَنِ ٱلْأَحْمَقَ وَبِيَدِهِ ٱلسَّيْفُ

366. Ne securus sis a stupido, dum in eius manu gladius est!

Mulierum verba sunt, quae in Baihasum dixerunt. Conf. Cap. IV, 1. Admonemur, ne a stupido, qui nobis minatur, securi simus.

٣٦٧ لَا تَعْجَلْ بِالْإِنْبَاضِ قَبْلَ ٱلتَّوْتِيرِ

367. Ne festines dimittere nervum, ut tinniat, antequam nervo arcum instruxisti!

Proverbium nos monet, ne ante tempus aptum opus aggrediamur.

٣٦٨ لَا تَرْفَعْ عَصَاكَ عَنْ أَهْلِكَ

368. Ne tollas baculum tuum a familia tua?

Dixit Abu-Obbaidahus: Notum est, Mohammedem, qui horum verborum auctor fuit, familiam percutiendam esse non voluisse; sed proverbium significare, bonis moribus familiam instruendam esse. Alii autem dicunt, absentiam significari, ut sensus sit: Ne eam relinquas! Dicitur enim: انشقت عصاهم „Fissus fuit eorum baculus", quo significant, eos esse dissitos et dispersos.

٣٦٩ لَا تَدْخُلْ بَيْنَ ٱلْعَصَا وَلِحَائِهَا

369. Ne intres inter baculum et corticem interiorem!

Proverbium hoc in duos amicos adhibetur. Dixit poeta:

لَا تَدْخُلَنَّ بِنَمِيمَةٍ بَيْنَ ٱلْعَصَا وَلِحَائِهَا

„Ne intres obtrectatione inter baculum eiusque corticem interiorem."

Versus metrum Camil est.

Id est. Ne duos viros amicitia coniunctos obtrectando separes!

٣٧٠ لَا يَحْزُنْكَ دَمٌ هَرَاقَهُ أَهْلُهُ

370. Ne sanguis te tristitiâ adficiat, quem gens sua effudit!

De eo dicitur, qui se periculo commisit, a quo liberari non potest. Proverbii legendi alius modus est: دعوا دما ضيعه اهله, de quo Cap. VII, 9. videas.

٣٧١ لَا تَسْأَلِ ٱلصَّارِخَ وَٱنْظُرْ مَا لَهُ

371. Ne interroga opem rogantem, sed vide, quaenam eius conditio sit!

Desiderio opem rogantis satisfac, antequam opem tuam imploravit.

٣٧٢ لَا جَدِيدَ لِمَنْ لَا خَلَقَ لَهُ

372. Qui tritum non habet, ei novum non est.

In eum dicitur, qui vestem novam in usum quotidianum adhibet. Monetur, ut tritae vestis usu novam sibi conservet. Proverbii verba dixisse fertur Ahjescha Mohammedis uxor, qui parsimoniae operam dans pauperibus magnas opes dabat.

٣٧٣ لَا يَعْجِزُ مَسْكُ ٱلسَّوْءِ عَنْ عَرْفِ ٱلسَّوْءِ

373. Cutis prava pravum odorem retinere non potest.

In eum dicitur, qui vitiis omnino deditus pravam agendi rationem occultare non potest. Talis cum pelle non bene concinnata, foetente comparatur. conf Kam. s. v. عرف

٣٧٤ لَا تَحْقِنُهَا مِنِّي فِي سِقَاءٍ أَوْفَرَ

374. Non indes eam mihi ereptam in utrem amplum.

Uter, qui nulla corii parte deficiente, ut amplus sit, conficitur, سقاء اوفر appellatur. Proverbium de viro adhibetur, qui iniuste tractatus dicit: اما والله لا تحقنها منى فى سقاء اوفر „Per Deum! Non eam mihi ereptam in utrem amplum indes! i. e. لا تذهب بها منى حتى يستقاد منك „Non eam auferes a me, donec a te vindicta sumatur“. Dixit Ausus:

إِنْ كَانَ ظَنِّي فِي ٱبْنِ هِنْدٍ صَادِقًا لَمْ يَحْقِنُوهَا فِي ٱلسِّقَاءِ ٱلْأَوْفَرِ
حَتَّى تَلُفَّ نَخِيلَهُمْ وَزُرُوعَهُمْ لَهَبٌ كَنَاصِيَةِ ٱلْحِصَانِ ٱلْأَشْقَرِ

„Si opinio mea de Ebn-Hindo vera est, non eam in utrem amplum indunt, donec eorum palmas et segetes involvat flamma capronis rufi equi similis.“

Metrum Camil est. p. 212.

٣٧٥ لَا أَكُونُ أَوَّلَ مَنِ ٱلْتَبَأَ لِبَاهُ

375. Non ero primus, qui eius colostrum exsugat.

In Samachscharii opere لباة „colostrum“ legitur. Proverbii originem talem fuisse narrant. Hocaimus ben-Moajjah ben-Rabiah, qui metro Redjes versus dicebat, uxorem e gente Banu-Salith in matrimonium duxerat. Quum autem Djerirus gentem Banu-Salith satyricis versibus per-

stringeret, ista gens ei dixit: Pessimus tu noster cognatus es, dum enim ille adolescens honorem nostrum laedit, tu gentis Tamim poeta auxilium nobis non fers. Hisce verbis commotus Hocaimus cum Djeriro certamen ingressurus, cum gente Banu-Salitl. viam ingressus erat, quum nonnisi parvo terrae colle ab eo separatus subito recederet, Djerirum enim hunc versum recitantem audiverat:

لَا يَتَّقِى حُولًا وَلَا حَوَامِلَا يَتْرُكْنَ أَصْفَانَ ٱلْخُصَى جَلَاجِلَا

„Non se abstinet a camelis non concipientibus et praegnantibus, quae scrota testiculorum tanquam tintinnabula relinquunt."

Metrum Redjes est. p. 231.

Roganti autem genti dixit." Iam testiculos tanquam tintinnabula movit, et non ero primus, qui eius colostrum exsugat. Tum recedens dixit: ايم الله لا جلجلتنى „Per Deum iuro! Ne me hodie sicut tintinnabulum moveas!" Quae verba in proverbii consuetudinem venerunt. Proverbii sensus est: Non satyrae me exponam.

٣٧٦ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا ٱخْتَلَفَتِ ٱلدِّرَّةُ وَٱلْجِرَّةُ

376. Non hoc faciam, quamdiu lactis effusio et rumen diversa sunt.

Lac ex mammis decidit, rumen autem in altum surgit Samachscharius proverbium sic adnotavit: لا افعله ما اختلف الجرة والدرة

٣٧٧ لَا حَرِيزَ مِنْ بَيْعٍ

377. Non est res custodita a venditione.

Id est: Nulla res ita custodita apud me est, ut eam, si pretium eius solvas, tibi non vendam. Adhibetur proverbium in servanda et parcenda re, cuius pretium non datur. Samachschar. Homines, quando omni viae com-

meatu destituti sunt, unam vel alteram puellam vendere solent. Meid.

٣٧٨ لَا يَلْبَثُ ٱلْحَلَبُ ٱلْحَوَالِبَ

378. Non remoratur lac mulgentes.

Congregati opus statim aggrediuntur. Alii alium proverbii sensum statuerunt dicentes: proverbium significare, mulgentes ante camelorum dominos lac sibi necessarium sumere. Proverbium adhiberi, dixit Samachscharius, de perfidia, qua quis sibi rem asservet rei dominum decipiens.

٣٧٩ لَا تَكُنْ حُلْوًا فَتُسْرَطَ وَلَا مُرًّا فَتُعْقَى

379. Ne dulcis sis, ut deglutiaris et ne amarus sis, ut propter amaritudinem ex ore eiiciaris!

Vox فتعقى cum vocalibus activi, quod rectius est, aut passivi enunciatur. Proverbium monet, ut medium in rebus modum teneamus. Dixit Abu-Sobaidus:

وَلَا تَكُ عِنْدَهَا حُلْوًا فَتُحْسَى وَلَا مُرًّا فَتُنْشَبَ فِي ٱلْحُلُوقِ

„Ne sis apud eam dulcis, ut bibaris et ne sis amarus, ut in faucibus haereas!“

Metrum Wafir est. c. p. 204.

٣٨٠ لَا تَسْأَلْ عَنْ مَصَارِعِ قَوْمٍ ذَهَبَتْ أَمْوَالُهُمْ

380. Ne interroga de locis, in quibus gens prostrata est, cuius opes perierunt!

Id est: Talis gens dispergitur et usque quaque moritur.

٣٨١ لَا رَأْيَ لِمَكْذُوبٍ

381. Non est consilium mendacii arguto.

Conf. prov. 291, 436. Quae ad proverbium nostrum

explicandum utilia sunt, ea Almofadhdhelus ben-Mohammed Dhabbita ad proverbium Cap. VI, 10. narravit. Abschamsus[1]) filius Sahb-ben-Said Manat ben-Tamim, nomen Ahbd-Alohssa gerens facie et corporis statura pulcher puellam Alhaidjomanijjah appellatam Alahnbari filiam vehementer amabat. Hic armorum vi quum ab ea retineretur, cum defendens Alharitsus ben-Cahb in pede vulneratus est, et claudicans cognomen الاعرج claudicans accepit. Ahbschamsus autem ea conditione, ut illius vulnerati pedis pretium solverent, ad pacem faciendam paratus erat; sed gens Banu-Ahnbar ben-Ahmru ben-Tamim nolebat. Abschamsus autem suis dicebat: Si Masinus ben-Malic ben-Ahmru ad vos pedibus prodierit vestibus tectus et ornatus, malam de eo opinionem concipite! Ahbschamsus autem socium quendam clam misit, ut occulte audiret, quaenam eorum in re sententia esset. Hic pastorem canentem audivit:

لَا نَعْقِلُ ٱلرِّجْلَ وَلَا نَدِيهَا حَتَّى تَرَى دَاهِيَةٌ تُنْسِيهَا

„Pedis pretium non solvemus, donec apparet infortunium, quod eum (pedem) oblivioni tradit.“

Metrum Sarih est. p. 246.

Quae quum Ahbschamso nuntiata essent, suos noctu ad latus secedere iussit, ut tentorium vacuum remaneret. Masinus interim, suis convocatis, tentorium cinxit; sed neminem invenit. Tum Ahbschamsus gente Banu-Sahd congregata illos invadere statuit. Nocte tenebrosa, in qua crebra fulgura et tonitrua erant, in regionem eis confinem perveniens, suos quiescere iussit, ut cum Aurora impetum facerent, ipse suos circumeundo custodiens, ne quis propius ad suos accedens hosti rem nuntiaret. Accidit, ut puella Alhaidjomanijjah appellata, quum menstruis laborans a gente, ut mos ferebat, separata habitaret et fulmine lucente Ahbschamsum videret. Illa statim rem patri nun-

1) عبشمس contractum est ex عبء شمس „Splendor solis“.

tiavit, qui gentem Banu-Ahmru convocari iussit. Quos quum rei certiores fecisset, Masinus dixit: حنت ولات هنت وانى لك مقروع „Desiderio adfecta est; sed non est desiderii tempus et unde tibi Makruhus (erit?)" Cap. IV, 10; sed, o Ahnbare, male fecisti, quod nos ob puellae amorem convocasti. Tum eum reliquerunt. Alahnbarius autem ad filiam suam veniens dixit: اى بنية اصدقى فانه ليس لمكذوب راى „O filiola mea! Verax sis! nam non est consilium mendacii arguto." Puella autem respondit: يا ابتاه ثكلتك ان لم اكن صدقتك فانج ولا اخالك ناجيا „O pater mi! Te sim orbata, si verum tibi non dixi. Salvus evade! Sed non puto, te salvum evasurum esse." Gens Banu-Sahd multos autem hostes occidit; sed Alahnbarium, quem fuga elapsum assecutus erat Ahbschamsus, amatae suae precibus dono dedit. Meid. Samachscharius dixit, proverbium mendacium vituperare.

٣٨٢ لَا يَكْذِبُ ٱلرَّائِدُ أَهْلَهُ

382. Pabulum quaerens genti suae non mentitur.

Vocabulum رايد virum designat, qui genti suae aut aquae aut pabuli locum, aut locum, quo fugiant ab hostium impetu, quaerit. Tali autem viro, etsi mendaci, fides omnino habenda est, causa enim sui ipsius interitus esset. Proverbium mendacii finem timendum designat. Dixit Alsahdius:

وَلَا يَكْذِبُ ٱلرُّوَّادُ مَا بُعِثُوا لَهُ إِذَا لَمْ يَكُنْ فِي ٱلْأَرْضِ مَرْعًى وَمَشْرَبُ

„Non mentiuntur pabulum quaerentes in re, propter quam missi sunt, si in terra neque pratum neque aqua invenitur". Metrum Thawil est p. 162. Samachsch.

٣٨٣ لَا آتِيكَ مَا دَامَ ٱلسَّعْدَانُ مُسْتَلْقِيًا

383. Non ad te veniam, quamdiu planta Sahdan appellata in solo decumbit.

Vocabulum سعدان plantae nomen est, quae, camelis optimum pabulum, in solo decumbit.

۳۸۴ لا أفعله حتى يرجع ضالّة غطفان

384. Non id faciam, donec redeat errabandus gentis Ghathfan.

Hoc cognomine Sinanus ben-Abi-Haritsah Morrita designatur. Qui quum a gente sua ad liberalitatem exercendam coactus esset, camelum conscendit et in desertum abiens nunquam rediit.

۳۸۵ لا حساس من ابنى موقد النار

385. Non inveniuntur filii duo loci ubi, ignis accenditur.

Cognomen filii loci, ubi ignis accenditur, duo viri habebant, qui in via ignem accendentes omnes transeuntes hospitio excipere solebant. Gens autem ad istum locum transiens, quum eos non videret, ista verba dicebat, quae in proverbii consuetudinem venientia significant, rem omnino disparuisse, ut nullum eius vestigium superesset.

۳۸۶ لا تجعلن بجنبك الاسدة

386. Ne ponas in latere tuo vitia!

Proverbium nos monet, ne animum nostrum deprimamus, ut respondere non possimus sicut is, qui mutus est. Conf. Kam. et Dj. s. v. سد. Proverbium quoque sic adlatum est: لا تجعلن بجنبك الاشد. Meidanius, qui hunc modum non probat, Alsalamium ita adnotasse dixit in sermone, quo Abu-Moslimus Abbasidarum princeps erga Rubahum poetam ob parvum mille aureorum ei oblatum donum se excusaverit. Legitur quoque in codicibus الاشدة

٣٨٧ لَا أَبْقَى ٱللّٰهُ عَلَيْكَ إِنْ أَبْقَيْتَ عَلَيَّ

387. Ne Deus te superstitem esse sinat, si tu me superstitem esse sinis!

Haec verba ei, qui alteri, dum minas perficere non potest, minitatur, ludibrii causa dicuntur.

٣٨٨ لَا فِي أَسْفَلِ ٱلْقِدْرِ وَلَا فِي أَعْلَاهَا

388. Neque in inferiore ollae parte neque in superiore.

Hoc simile est proverbio 321.

٣٨٩ لَا تَدَعَنَّ فَتَاةً وَلَا مَرْعَاةً فَإِنَّ لِكُلٍّ بُغَاةً

389. Ne sinas (incustoditam) puellam et pascuum, nam in qualibet re inveniuntur, qui eam cupiant.

Hoc proverbio monemur, ne occasionem effugere sinamus: sed ut cautionem adhibeamus.

٣٩٠ لَا أَلِيَّةَ لِمُجْرِبٍ

390. Non est iuramentum ei, qui camelos scabiosos habet.

De hoc proverbio vid. Cap. XXII, 214, quod huic sensu simile est.

٣٩١ لَا يَخْفَى عَلَيْكَ طَرِيقُ وَادِ بِرْكٍ وَإِنْ كُنْتَ فِي وَادِي نَعَامٍ

391. Non tibi latet via vallis Birc, et si in valle Naahm es.

Birc et Naahm duorum locorum in regione Jemen

nomina sunt. De eo dicitur, qui rei notitiam possidet, etsi alia occupatus est.

٣٩٢ لَا يَعْدَمُ خَابِطٌ وَرَقًا

392. Qui arborem percutit, ei folia non deerunt.

Baculo arbores percutere solent, ut folia decidant, quae camelis pabulo inserviunt. Proverbii sensus est: Qui pabulum quaerit, is pabulum invenit, tum in alias res transfertur.

٣٩٣ لَا يَرْكُضُ الْمِحْجَنَ

393. Non movet baculum capite adunco.

Utilis non est (لا ينفع). In meo codice legitur لا ينتفع „utilitatem non cupit.“ In Kamuso vero »non a se malum repellit“ لا يدفع عن نفسه legitur. De vili adhibetur, qui bonum, quod habet, sibi soli vindicat. Meid. In codicibus Berol. et Pocock. proverbium hoc loco non legitur.

٣٩٤ لَا يَدْرِى الْمَكْذُوبُ كَيْفَ يَأْتَمِرُ

394. Nescit is, cui mendacium dictum est, quo modo obsequatar mandato.

Causa proverbii in eo est, quod nescit, num mandatum verum sit nec ne.

٣٩٥ لَا يَنْفَعُ حِيلَةٌ مَعَ غِيلَةٍ

395. Inutilis est astutia contra inopinatum insultum.

In eum dicitur, qui te decepit, licet eo fretus eras. Meid. In Samachscharii opere تنفع legitur.

٣٩٦ لَا تَرْتَدُّ عَلَى قَرْوَاهَا

396. Non revertitur (verbum), quum ivit.

Subiectum verbi scil. كلمة „verbum“ omissum est; قروى autem nominis forma est a قرا „ivit, tetendit, peragravit“ derivanda. Simili ratione dicitur ارتد على اثره „In vestigiis suis rediit.“

٣٩٧ لا بقيا للحمية بعد الحرائم

397. Non est studium defendendi post amissas uxores.

Vox حريمة omnem rem desideratam significat, quae amissa obtineri nequit; hoc vero in proverbio ob significationem vocis حمية uxores designantur.

٣٩٨ لا ينفعك من جار سوء توق

398. Quum pravus vicinus tibi est, cautio inutilis.

٣٩٩ لا يحسن التعريض الا ثلبا

399. Non bene implicatis verbis in indicando utitur, sed crasso modo alios vituperat.

Id est: Ignorans est, qui claris verbis et crasso modo homines calumniatur. In verbis الا ثلبا exceptio est sine genere, quippe quum تعريض i. e. implicatis verbis rem indicare genus non sit, ex quo illud alterum excipiatur. Proverbio metrum Redjes est. p. 231. conf. Djeuh. s. v. ثلب et Abulf. Ann. T. III p. 458.

٤٠٠ لا تبرقل علينا

400. Ne fulgura sine pluvia contra nos!

In verbis, quae facta non sequuntur, dum quis se iactat, proverbium adhibetur.

۴۰۱ لا دَرَيْتَ ولا ٱئْتَلَيْتَ

401. Ne scias et ne minus facias, quam debes!

Cum proverbio scholion sequens Meidanus coniunxit:
قال الفراء ائتليت افتعلت من الوت اذا قصرت فيقول لا دريت ولا قصرت في الطلب ليكون اشقى لك. وانشد لامرئ القيس

وَمَا ٱلْمَرْءُ مَا دَامَتْ حُشَاشَةُ نَفْسِهِ بِمُدْرِكِ أَطْرَافِ ٱلْخُطُوبِ وَلَا آلِي

„Dixit Alfarräus (gramaticus): ائتليت octava forma verbi الو „minus fecit, quam debuit" est. Et dixit: Nescias et ne minus facias, quam debes in quaerendo, ut tibi infelicius sit. Tum citavit Amru l'Kaisi versum:
„Vir, quamdiu vitae suae reliquiae in eo sunt, non attingit extremas rerum partes et non est minus faciens quam debet". Metrum Thawil est p. 161.

Sed Kamusi, in quo sub radice الو proverbium legitur, interpres Turca verba traditionis, cui nomen منكر ونكير sit, esse contendit. Legi quoque لا دريت ولا اليت, ut forma اليت formae دريت consona sit aut اتليت „Sequentes pullos habeant camelae tuae". (conf. Dj. s. تلى). Voci autem ائتلى significationem potens fuit (مقتدر اولمق) tribuit. Dubito vero, num in proverbio vocabulo درى feram decipiendi significatio potius tribuatur. Proverbii autem verbis in male precando uti solent.

۴۰۲ لَا تَعَلَّمُ ٱلْيَتِيمُ ٱلْبُكَا

402. Orphanus ploratum non discit.

Verba haec Sohairus ben-Chabbub Calbita dixisse fertur. Ahlkamahus ben-Djisl-Althiahn ben-Feras ben-Ghanam

ben-Tsahlebah in gentem Banu-Ahbd-Allah-ben-Cenanah ben-Becr in loco Ohsfan degentem (Locus erat duorum dierum itinere ab urbe Mecca remotus.) incursionem hostilem fecerat. Occidebantur Ahbd Allahus ben-Hobal, Ohbaidahus ben-Hobal, Malicus ben-Ohbaidah et Zoraimus ben-Kais ben-Hobal; in captivitatem ducebatur Malicus ben-Ahbd-Allah ben-Hobal. Quum filia Malici ben-Ohbaidah ben-Hobal Sohairum interrogans, quaenam patris sui conditio esset, mortis nuntium accepisset, et in lacrymas erupisset, vir dixit: ما اسوء بكاها „Quam malus est eius ploratus!"; at vero Sohairus ei respondit proverbii verbis.

۴۰۳ لا حُرَّ بِوَادِى عَوْفٍ

403. Non est liber in valle Auhfi.

Auhfus ben-Mohallem ben-Dsohl ben-Schaiban significatur. Auhfus virum Merwan Alkarits appellatum in tutelam receperat, et quum Ahmruus ben-Hind postularet, ut eum sibi traderet, facere recusavit. At rex ista proverbii verba dixit significaturus, se omnes in ista valle degentes servorum loco habere et principes ipsi adversaturos non esse. Alius quidam dixit, hoc dictum esse, quod ille captivos occidere solebat. Abu-Ohbaidus (cod. Lugdun. Ohbaidahus) dixit, Almofadhdhelum proverbium Almondsiro ben-Mäi-ssemäi adscripsisse, qui ista verba in Auhfum ben-Mohallem dixisset. Auhfum defendisse Sohairum ben-Omajjah Schaibanitam, de quo rex se vindicare vellet. Abu-Ohbaidahus autem virum Auhf ben-Cahb ben-Sahd ben-Said Manat ben-Tamim appellat. De re autem, quae Merwano antea dicto cum Auhfo erat, conferas C. XXVI, 92. conf. Ebn-Kotaibah p. 133 ed. Eichhorn.

۴۰۴ لا تَنْسَى الْمَرْأَةُ أَبَا عُذْرِهَا وَقَاتِلَ بِكْرِهَا

404. Non obliviscitur mulier raptoris virginitatis suae et occisoris primi infantis sui.

Adhibetur proverbium in custodiendis iuribus. conf. Harir. p. 9. ed. de Sacy.

٤٠٥. لَا تَسْخَرْ مِنْ شَيْءٍ فَيَحُورَ بِكَ

405. Ne rem irrideas, nam contra te redibit!

Quod si rem irrides, fieri potest, ut in eandem incidas, id quod et tibi ludibrio erit.

٤٠٦. لَا يَرْحَلَنَّ رَحْلَكَ مَنْ لَيْسَ مَعَكَ

406. Ne sellam tuam imponat is, qui tecum non est!

Auxilium viri, qui fiduciâ tuâ indignus est, ne implores! Alter proverbii legendi modus est: لا يرحل „Non imponit" (Sic apud Scharaf-Aldin.), ut proverbii sensus sit. Qui amicus tuus non est, is auxilium tibi non feret.

٤٠٧. لَا تَبْرُكُ ٱلْإِبِلُ عَلَى هٰذَا

407. In hoc cameli non decumbunt.

Res tam gravis et molesta est, ut eam nemo ferre possit.

٤٠٨. لَا يُتْرَكُ مِثْلُ مَالِكٍ

408. Non relinquitur vir similis Malico.

Malic viri nomen erat, cuius consortium multi desiderabant. Proverbium hocce nonnisi in codicibus Berol. et Poc. legitur.

٤٠٩. لَا حَاءِ وَلَا سَآءِ

409. Neque Ha, neque Sa dixit.

Id est: Neque iussit neque interdixit. Dixit Abu-Ahmruus: حاء بضانك „Oves tuas advoca!" et dicitur: ساسات

بالحمار „Asino Sa dixisti", quum asinum ad potum vocasti. Proverbium significat, virum senectute debilitatum esse, ut nil agat.

٤١٠ لا بَيَّ عَلَيكَ وَلا هَيَّ

410. Neque Bajjus neque Hajjus contra te est.

I. e. Nil te impedit. Hajjum unum ex posteris Adami, cuius genus perierit, fuisse dicunt, ut omnem personam ignotam significet. Sic quoque nomen Bajjus adhibetur. Interdum duo nomina coniunguntur Hajjus filius Bajji.

٤١١ لا يَغُرَّنَّكَ شَمَطٌ بِهِ رُبَّ شَيخٍ فِى الجَحِيمِ

411. Ne te decipiat, quod crines albos in capite mixtos habet! Saepe senex in igne inferni est.

٤١٢ لا يَنتَصِفُ حَلِيمٌ مِن جَهُولٍ

412. Non accipiet omne debitum ab ignorante intelligens.

Quod ignorans plus capit, quam dedit et intelligens se non humiliat, ut cum eo de stultitia certet. Adhibetur de victoria, quam ignorans de intelligente reportat.

٤١٣ لا يَملِكُ حَابِنٌ دَمَهُ

413. Cuius tempus venit, sanguinem suum retinere non potest.

Mortem effugere non potest vir, cuius moriendi tempus adest.

٤١٤ لا يَقُومُ لَهَا إلَّا ابنُ إحدَاهَا

414. Ei non stabit, nisi filius unius eius.

Ad rem magnam depellendam nemo nisi magnus, excellens aptus est. De eo dicitur, qui magnae utilitati est, quasi dixissent, nisi filius generosorum inter parentes et camelos. Haec dixit Abu-Saidus. Suffixum autem ها ad nomen العظيمة „magna res“ referendum est.

٤١٥ لَا يَنْفَعُ حَذَرٌ مِنْ قَدَرٍ

415. Inutilis est cautio contra decretum Dei.

Altera proverbii lectio est: لا ينفعك من ردى حذار „Inutilis tibi est cautio mortis“.

٤١٦ لَا يَنْفَعُكَ مِنْ زَادٍ تَبَقٍّ

416. Inutile tibi est commeatum relinquere.

Quia corrumpitur cibus. Monet igitur nos, ut erga alios benefici simus. Samachsch.

٤١٧ لَا يَعْدَمُ عَائِشٌ وُصْلَاتٍ

417. Non desunt homini viventi coniunctiones.

Quamdiu homo vivit, res, qua ad aliam rem pervenit, ei non deerit. De homine dicitur, qui commeatu destitutus in alium incidit, a quo portionem accipit, cuius ope ad suos perveniat.

٤١٨. لَا يُمَازِحِ ٱلشَّرِيفَ فَيَحْقِدُ عَلَيْكَ وَلَا ٱلدَّنِيَّ فَيَجْتَرِئُ عَلَيْكَ

418. Neque cum nobili ioceris metuens, ne te odio habeat, neque cum vili metuens, ne contra te audax sit!

Verba haec Saihdus ben-Alahz frater Ahmrui dixit. In Samachscharii opere legitur: تمازحن, شريفا, دنيا.

٤١٩* لا تَكْذِبَنَّ ولا تُشَبِّهَنَّ

419. Neque mentiaris neque mentienti similem te geras!

Legitur quoque alio modo: ولا تشبهن „Et ne alii rem incertam redde, ut res ei dubia sit.“ In Samachscharii opere legitur: ولا تشبتهن بالكذب i. e. ne affer rem similem mendacio.

٤٢٠ لا تَنْهَ عَنْ خُلْقٍ وَتَأْتِيَ مِثْلَهُ

420. Ne indolem interdic, quae tibi ipsi est!

Cecinit poeta:

إِذَا عِبْتَ أَمْرًا فَلَا تَأْتِهِ فَذُو ٱللُّبِّ مُجْتَنِبٌ مَا يَعِيبُ

„Si rem vituperas, ne eam suscipe, nam homo cordatus res, quas vituperat, evitat.“

Metrum versus Motakarib est. p. 281.

٤٢١ لا تُبْقِ إِلَّا عَلَى نَفْسِكَ

421. Neminem nisi te superstitem esse sinas!

Haec verba in minitantem diriguntur. I. e. Tu mihi minitaris; sed minas tuas non curo. Age, quemadmodum vis et mei nullam rationem habe! Proverbio similis ratio est, quam proverbio 384. conf. doct. Bertheaui lib. p. 18.

٤٢٢ لَا تَعْقِرْهَا لَا أَبَا لَكَ إِمَّا لَنَا إِمَّا لَكَ

422. Ne eos (camelos) vulnera, aut nobis aut tibi!

Verba haec Malicus ben-Almontafic Basthamo ben-

Kais dixit, quum hic incursione facta eius camelos cepisset. Quum dispergerentur, eos vulneravit, ut congregarentur et celerius incederent. Proverbium vetat, ne quis rem dissipet et laceret. Samachsch.

٤٢٣ لَا تَظْعَنِي فَتُهَيِّجِي ٱلْقَوْمَ لِلظَّعْنِ

423. Ne abeas (o femina!), nam gentem ad migrationem impellis.

Metrum Basith est. c. p, 190. In eum dicitur, quem alii in agendi modo sequuntur. Te alii sequuntur, ne igitur id facias, quod te indignum est. Dixit poeta:

يَا رَبَّةَ ٱلْعِيرِ رُدِّيهِ لِمَرْتَعِهِ لَا تَظْعَنِي فَتُهَيِّجِي ٱلْقَوْمَ لِلظَّعْنِ

„O domina agminis camelorum! repelle id ad pratum suum, ne abi, nam gentem ad migrationem impellis!"

Metrum Basith est. p. 190.

٤٢٤ لَا يُطَاعُ لِقَصِيرٍ أَمْرٌ

424. Nulla in re Kaziro (impotenti) mos geritur.

In Samachscharii opere loco vocis امر legitur رای consilium. Adhibetur proverbium, quum monitor sincerus alteri suspectus est. Conf. Cap. VII, 9. IV, 39.

٤٢٥ لَا يَلْبَثُ ٱلْغَوِيَّانِ ٱلصِّرْمَةَ

425, Non cunctabuntur duo lupi gregem parvam (lacerare).

Vocabulum غوی proprie errantem tum quoque eum, qui omnibus cupiditatibus suis satisfacit, significat, hoc vero in proverbio lupi intelligendi sunt. In fine proverbii autem omissum est: ان يفرّقاها ويهلكاها „ut eam dispergant et perdant.« De eo proverbium dicitur, qui opes suas celeriter dilapidat.

٤٢٦ لَا فَتَى إِلَّا عَمْرٌو

426. Non est vir nisi Ahmruus.

Significatur Ahmru ben-Tikn. conf. C. I, 141.

٤٢٧ لَا أَفْعَلُ كَذَا مَا غَبَا غُبَيْسٌ

427. Non faciam hoc, quamdiu nox obscura est.

Meidanius dixit, se Allihjanii explicationem proverbii verbis aptissimam invenisse. Ille interpres dixit, obscuritatem vocabulis غَبَش et غَبَس significari, et in opere Alchawaresmii امالى Amali inscripto legi, verbum غبا idem esse ac اظلم „obscurus fuit" et الغبيس noctis nomen esse. Ebn-Alahrabius autem se vocis originem ignorare dixit. Alius quidam sententiam protulit, غبيس esse formam deminutivi a voce اغبس lupus derivandam; verbum autem غبا esse ex غب ortum, ut proverbii sensus sit: „quamdiu lupus in gregem noctu irrumpit". Retulit Alamawi hunc versum:

وَفِى بَنِى أُمِّ زُهَيْرٍ كَيْسٌ عَلَى ٱلطَّعَامِ مَا غَبَا غُبَيْسٌ

„Et in filiis matris Sohairi ingenium cernitur in cibo (dando), quamdiu lupus noctu in gregem irrumpit.[1]"

Alasharius autem Alahrabii auctoritatem sequens retulit, verborum sensum esse: Quamdiu tempus manet ما دام الدهر. Quod si verum est, quod Allihjanius retulit, statuere licet, verbum غبا secundum Thajjitarum dialectum esse pro غبى, ut dicitur: غبى الليل „Occulta-

1) Isti genti liberalitas tribuitur. Sed Samachscharius dixit, tempus cum lupo, quod homines invadat, comparari. Esse autem, qui dicant, voce غبيس significari stellam polarem, per quam regio قبلة appellata cognoscatur, quia illa stella occulta sit.

fuit nox", dum noctu incedens occultatur, et res ab homine, ut fieri solet, in noctem translata est. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: لا افعل ما غبا غبيس.

٤٢٨ لَا يَلِدُ ٱلْوَقْبَانُ إِلَّا وَقْبًا

428. Non gignit stultus nisi stultum.

Hisce verbis alter alterum calumniatur.

٤٢٩ لَا مُحَالَةَ مِنْ جَلْزٍ بِعِلْبَاءٍ

429. Non possum non firmiter obducere tendine colli.

Dixit poeta:

ضَرَبْتُ بِٱلسَّيْفِ حَتَّى أَرْفَضَّ قَائِمُهُ وَلَا مُحَالَةَ مِنْ جَلْزٍ بِعِلْبَاءِ

„Percussi gladio, ut eius capulus absolveretur et non possum non firmiter obducere tendine colli (capulum)."

Metrum versus Basith est: p. 190.

Ad extremum, sic enim ab Abu - Ahmruo proverbi sensus definitus est, rei finem perveni. Oportet rem aggrediar.

٤٣٠ لَا يُحْيِى ٱلْبَيْضُ وَيُقْتَلُ ٱلْفِرَاخُ

430. Non conservatur ovum et occiditur pullus.

Id est: Non conservatur parvum et perditur magnum.

٤٣١ لَا حَمَّ وَلَا رَمَّ أَنْ أَفْعَلَ كَذَا

431. Non possum non illud facere.

٤٣٢ لَا تَحْسِدِ ٱلضَّبَّ عَلَى مَا فِي جُحْرِهِ

432. Ne invideas lacertae eius, quod in eius latibulo est!

Ne homini bonorum, quae ei dantur, invideas!

۴۳۳ لا أُحِبُّ تَخْدِيش وَجْهِ ٱلصَّاحِب

433. Non mihi placet vulnerare faciem socii.

Jonesus dixit, Arabes proverbium sic explicare: Vulpes lapidem album in loco vallis angusto conspexit. Ut leonem perderet, ei dixit. In vallis loco angusto adeps est, quo facile potiri potes. Qui locus quum nimis angustus esset, quam ut corpus leonis intraret, vulpes ei dixit: Protrude caput! Leo vulpis consilium sequens mox firmiter loco inhaesit, ut neque redire neque prodire posset. Vulpes autem leonem in podice laesit et quum leo eum, quid ageret, interrogaret, respondit: Se eum liberare velle, et leone dicente, a capitis latere hoc faciendum esse, ista proverbii verba protulit, quibus significant, virum se erga alterum amicum fidum ostendere, quum perfidus sit.

۴۳۴ لا تَذْرِهْ. بِعِرْضِكَ فَيَلْزَمْ

434. Ne eum contra honorem tuum excita, nam (tibi) adhaerebit!

Id est: Ne permittas, ut contra te audacem se gerat et honorem tuum laedat, nam ista agendi ratio in morem ei veniet.

۴۳۵ لا تَرَى ٱلعِكْلِيَّ إِلَّا حَيْثُ يَسُوءُكَ

435. Non vides Ohclitam nisi ubi tibi non placet.

In eum dicitur, qui res tibi ingratas semper tractat. Conf. Cap. VI, 47.

۴۳۶ لا يَسُوغُ طَعَامُكَ يا وَحْوَحُ

436. Non leniter per gulam cibus tuus descendit, o Wahwahe!

Wahwah nomen viri est, qui beneficia in alios collata exprobrabat. Viro igitur aliis exprobranti beneficia proverbii verba dicuntur.

٤٣٧ لا جِنَّ بِٱلْبَغْضَاءِ وَٱلنَّظَرِ ٱلشَّزْرِ

437. Non est occultum odium et intuitus a latere.

Proverbium hoc, quo significatur, viri cuiusdam odium esse manifestum, posterius versus hemistichium est ab Abu-Alhodsalijjo facti:

تُحَدِّثُنِي عَيْنَاكَ مَا ٱلْقَلْبُ كَاتِمٌ وَلَا جِنَّ بِٱلْبَغْضَاءِ وَٱلنَّظَرِ ٱلشَّزْرِ

„Oculi tui, quod cor abscondit, mihi narrant, et non est occultum odium et intuitus a latere.“

Metrum Thawil est. c. p. 161.

٤٣٨ لا أَخَا لَكَ بِٱلْعَبْدِ إِذَا قُلْتَ يَا أَخَاهُ

438. Non est frater tibi servus, quum dicis: O frater mi!

In eum dicitur, qui beneficia in virum indignum confert. Eo, quod frater virum appellas, frater tuus non fit. Similis ratio est proverbio 250. Conf. Cap. I, 357.

٤٣٩ لا يَشْقَى بِقَعْقَاعٍ جَلِيسٌ

439. Miser non est per Kahkahum socius.

Vir Kahkah ben-Ahmru vel rectius Kahkah ben-Schaur appellatus pulchro erga vicinos agendi modo notus erat, ut eius agendi modus in proverbium veniret sicut Cahbi ben-Mamah. Solebat opum partem vicino dono dare, contra hostes adiuvare, rerum curam habere, et hanc ob caussam vicino gratias agere, quod ipsius auxilio usus esset. Dixit poeta:

وكُنْتُ جَلِيسَ قَعْقَاعِ بْنِ شَوْرٍ وَلَا يَشْقَى بِقَعْقَاعٍ جَلِيسُ

„Fui vicinus Kahkahi ben-Schaur et per Kahkahum vicinus infelix non est.“

* Metrum Wafir est. p. 204. conf. Ebn-Kotaibah p. 131. edit. Eichhorn.

٤٤٠ لَا رَأْىَ لِمَنْ لَا يُطَاعُ

440. Non est consilium ei, cui non obeditur.

Verba haec princeps Ahlius sociis in sermone dixit, quo eos vituparabat. conf. prov. 291.

٤٤١ لَا حَىٌّ فَيُرْجَى وَلَا مَيِّتٌ فَيُنْسَى

441. Non vivus est, ut speretur, et non mortuus, ut oblivioni tradatur.

Verba haec in proverbio C. XXI, 23. adlata sunt, ubi loco vocis ينسى legitur ينعى.

٤٤٢ لَا يَذْهَبُ ٱلْعُرْفُ بَيْنَ ٱللّٰهِ وَٱلنَّاسِ

442. * Non perit beneficium inter Deum hominesque.

Proverbium *ex Alhothaiahi versu desumtum est:

مَنْ يَفْعَلِ ٱلْخَيْرَ لَا يَعْدَمْ جَوَازِيَهُ لَا يَذْهَبُ ٱلْعُرْفُ بَيْنَ ٱللّٰهِ وَٱلنَّاسِ

„Qui bonum facit, is remuneratione sua non destituitur, nam beneficium inter Deum et homines non perit.“

Metrum Basith est. c. p. 190.

٤٤٣ لَا سَيْرُكَ سَيْرٌ وَلَا هَرْجُكَ هَرْجٌ

443. Incessus tuus non est incessus, et narratio tua non est narratio.

Vocabulum هرج narrationem significat, cuius sensus non intelligitur. In eum dicitur, qui multa verba facit. Proverbii sensus est: Neque pulchro modo incedit, neque pulchro modo loquitur.

٤٤٤ لَا بُدَّ لِلْمَصْدُورِ أَنْ يَنْفِثَ

444. Non potest non pectus morbidum habens ex ore eiicere (sputum).

Conf. Dj. s. v. نفث.

٤٤٥ لَا زِيَالَ لِزَمِّ ٱلْحَبْلِ ٱلْعُنُقَ

445. Non cessat funis collum ligare.

Proverbium rem significat necessariam, quae evitari non potest.

٤٤٦ لَا يَرْأَمُ بَوَّ ٱلْهَوَانِ

446. Non amat pellem stramine impletam contemtus.

Scholion hoc proverbium explicat: أى لا ينقاد والريمان أن تعطف الناقة على ولدها والبو جلد الحوار يسلخ ويحشى ويعلق عليها فتظنه ولدها والمعنى فى المثل انه لا يقبل الضيم „Id est: Non obeditur. Vox ريمان significat, camelam pullum suum amare, vox بو est cutis pulli cameli detracta et stramine repleta, quae apud eam (camelam) suspenditur. Ea autem pullum suum esse putat (ut large lac emittat). Sensus in proverbio est: Iniuriam non admittit.

٤٤٧ لَا عَيْشَ لِمَنْ يُضَاجِعُ ٱلْخَوْفَ

447. Non est vita ei, qui cum timore concumbit.

Proverbio securitatis laus inest.

٤٤٨ . لَا يُقْرَعُ لَهُ ٱلْعَصَا وَلَا يُقَلْقَلُ لَهُ ٱلْحَصَى

448. Non pulsatur ei baculus et non movetur ei glarea.

Virum esse experientia edoctum significat. Conf. I, 145. Proverbio Haririus usus est. p. ٥٧٤ sq.

٤٤٩ . لَا أَكُونُ كَٱلضَّبُعِ تَسْمَعُ ٱللَّدْمَ فَتَخْرُجُ حَتَّى تُصَادَ

449. Non ero similis hyaenae, quae sonum audit et tum prodit, ut capiatur.

Hoc ad modum, quo hyaena in latibulo suo capitur, adludit. Conf. Cap. VII, 24. 25. Verba haec Alius princeps Mohammedanorum dixit significaturus, se esse vigilantem et non socordem.

٤٥٠ لَا تَأْمَنَنَّ شِعْبًا أَوْحَشْتَ أَهْلَهُ

450. Ne te securum puta in viarum angustiis, quarum incolas moerore adfecisti!

٤٥١ لَا يُخْدَعُ ٱلْأُعَيْرَابِيُّ إِلَّا وَاحِدَةً

451. Non decipitur Arabs nisi semel.

الاعيرابى est forma deminutivi ab الاعرابى, quam vocem in codice Lugd. legimus. Verba haec Arabs campester, quem semel deceptum altera vice decipere volebant, dixit.

٤٥٢ لَا يُطْمِحَنَّ بِكَ ٱلْعِزُّ ٱلْفَطِيرُ

452, Ne te dignitas nova extollat!

Sic dicitur, quod in dignitate nova fiducia ponenda non est.

۴٥۳ لَا أَصْلَ لَهُ وَلَا فَصْلَ

453. Non est ei genus aut eloquentia.

Alcesäius vocem اصل voce حسب „nobilitas“ et vocem فصل voce لسان lingua, qua eloquentia designatur, explicavit.

۴٥۴ لَا تَزَالُ تَقْرِصُنِي مِنْهُ قَارِصَةٌ

454. Non cessat me laedere dictum mordens, quod profert.

۴٥٥. لَا يَصْدُقُ أَثَرُهُ

455. Non verax est vestigium eius

In mendacem dicitur, qui, quum interrogatur, unde venis, mentitur, ut eius quoque vestigia in terra mentiri videantur.

۴٥٦ لَا أُمَّ لَكَ

456. Non est tibi mater.

Mater libera et ingenua tibi non est, servae filius es. Hoc contumeliae causa dicunt.

۴٥٧ لَا أَبَا لَكَ

457. Non est tibi pater.

Laudando hoc inservit. Rarius quoque ad calumniandum adhibetur.

۴٥٨ لَا خَيْرَ فِي رَزَمَةٍ لَا دِرَّةَ مَعَهَا

458. Non est bonum in sono, quem camela pullum amans edit, quocum lactis effusio coniuncta non est.

Inutilis est sermo, quem factum non sequitur. Sic Meid. Vel de eo adhibetur, qui promissis non satisfacit. In Samachscharii codice لها loco vocis معها legitur. Adhibetur de eo, qui pauperis non miseretur et in eum beneficia non confert. Conf. Kam. et Dj. s. v. رزم.

٤٥٩ لَا يُثَنَّى وَلَا يُثَلَّثُ

459. Neque secunda neque tertia vice surgere potest.

Grandaevus est, ut omnino surgere non possit.

٤٦٠ لَا تَرَكَ ٱللّٰهُ لَهُ فِي ٱلْأَرْضِ مَقْعَدًا وَلَا فِي ٱلسَّمَاءِ مَصْعَدًا

460. Ne relinquat Deus ei in terra sedendi locum aut in coelo adscendendi locum!

Verbis hisce femina filio suo male precata est. conf. prov. 608. In codice Lugd. proverbium ٣٩٧ لايس etc. hoc sequitur.

٤٦١ لَا يَصْلُحُ رَفِيقًا مَنْ لَمْ يَبْتَلِعْ رِيقًا

461 Non est socius aptus, qui salivam non deglutit.

In eum dicitur, qui iram non cohibet. Voce ريق saliva ira significatur.

٤٦٢ لَا تَشْرِيَنَّ مَشْرَبَ صَفْوٍ بِكَدَرٍ

462. Ne vendas (locum) potus puri pro impuro!

In eum dicitur, qui bonam rem pro prava dat.

٤٦٣ لَا بِلَادَ لِمَنْ لَا تِلَادَ لَهُ

463. Non est terra ei, cui opes non sunt.

Duplici ratione proverbii sensus explicatur. Pauper ob hominum despectum in regione locum firmum occupare non potest aut pauper alimentis destitutus e regione in aliam migrare coactus est.

٤٦٤ لَا مَالَ لِمَنْ لَا رِفْقَ لَهُ

464. Non sunt opes ei, cui lenitas morum non est.

Id est: Non asperitate morum, sed lenitate opes acquiruntur.

٤٦٥ لَا جَعَلَ ٱللّٰهُ فِيهِ أَمَرَةً

465. Ne ponat Deus in eo incrementum!

Legitur aut أَمَرَّة, quod multitudinis significationem habere dicunt (conf. Abulfed. Ann. III, p. 104.) aut إِمْرَة.

٤٦٦ لَا أَغَرَّ وَلَا بَهِيم

466 Neque maculam in fronte habens, neque unicolor.

Rem dubiam esse significat.

٤٦٧ لَا تَظْلِمَنَّ وَضَحَ ٱلطَّرِيقِ

467. Ne iniuste agas erga viae evidentiam!

Monet nos proverbium, ne viam manifestam relinquentes dubiâ incedamus. Haec autem hominis in viam iniustitia est.

٤٦٨ لَا تُلْبِسَنَّ بِيَقِينٍ شَكًّا

468. Ne dubium cum certo misceas!

Haec enim est causa, cur consilium nostrum infirmum fiat.

٤٦٩ لَا يُوجَدُ ٱلْعَجُولُ مَحْمُودًا وَلَا ٱلْغَضُوبُ مَسْرُورًا وَلَا ٱلْمَلُولُ ذَا إِخْوَانٍ وَلَا ٱلْحُرُّ حَرِيصًا وَلَا ٱلشَّرِهُ غَنِيًّا

469. Non invenis festinum esse laudatum aut iratum gaudio adfectum aut fastidiosum amicos habentem et generosum non (invenis) avidum aut cupidum contentum.

٤٧٠ لَا تَبْعَثِ ٱلْمُهْرَ عَلَى وَجَاهُ

470. Ne mittas pullum equi ungulà laesum.

In eum dicitur, qui ad rem peragendam eum mittit, cui res ingrata est aut qui rem perficere non valet.

٤٧١ لَا عَبَابَ وَلَا أَبَابَ

471. Neque sorbent neque aquam petunt.

Narrant, dorcades aquam invenientes non bibere haud interruptim (عب) et aquam non invenientes eam non petere aut ad petendum paratas esse. Dicunt dorcades, struthiocamelos et vaccas silvestres aquam non petere, nisi si in propinquo sit. Asinum silvestrem aquam e longinquo petere. In virum dicitur, qui a re, qua non eget, recedit. conf. Kam s. v. عب

٤٧٢ لَا يُحْسِنُ ٱلْعَبْدُ ٱلْكَرَّ إِلَّا ٱلْحَلْبَ وَٱلصَّرَّ

472. Non bene instituit servus repetitionem nisi in mulgendo et liganda camelae papilla.

Vox صرار, a qua verbum صر derivatum est, funiculi nomen est, cuius ope camelae papilla ligno adligatur, ne pullus matrem sugat. Talia sunt servi opera. Schaddadus Ahbsita e serva Aethiopica natum filium Ahntarah servi loco habebat. (De Antharaho conf. Ahntarae Moallak. ed. Menil. p. 9 sqq.) Schaddadus quodam die Ahntarahum e pugna recedentem conspiciens dixit: كر عنترة „Redi in pugnam, o Ahnterahe"! Ahntarahus autem ista verba dixit significaturus, servi non esse fortiter pugnare et in pugnam redire. Tum pater dixit: كر وقد زوجتك عبلة „Redi in pugnam, iam tibi Ahblam in matrimonium dedi." Post vocem الصر supplendum est يحسنهما „bene utramque rem instituit", nam voces الحلب والصر, quum exceptio in iis sit, cum antecedente verbo coniungi non possunt. Proverbium autem in eum dicitur, cui res imponitur, cui perficiendae impar est.

٤٧٣ لا أُعَلِّقُ الْجُلْجُلَ مِنْ عُنُقِي

473. Tintinnabulum collo meo non appendam.

Non me publice ostendam et periculo exponam. Narrant leonem in habitacula gentis Ihdjl irrumpens camelos saepius lacerasse. Qua de re quum gens inter se consultaret, vir quidam, quem stupidum habebant, dixit: Leonis collo tintinnabulum appendite, ut quando vobis superveniat, tintinnabulo sonante moneamini. Abu-l'Nadjmus autem istis verbis tanquam proverbio usus est admissarium (فحل) describens:

يرعد إن يوعد قلب الأعزل الا امرءا يعقد خيط الجلجل

„Tremore corripitur, si minatur, cor inermis nisi viri, qui filum tintinnabuli ligat (i. e. fortis vel stulti). Metrum Redjes est. c. p. 231.

٤٧٤ لَا تُهْدِي إِلَى حُمَاتِكَ ٱلْكَتِفَ

474. Ne dono mittas protectoribus tuis humerum!

Proverbium in eum dicitur, qui amicos re vili et minimi pretii gaudio adficere vult. Verba لا تهدى الى حماتك الكتف فان الماء يجرى بين اللبها „Ne dono des humerum defensoribus tuis, nam aqua inter utramque eius carnem fluit.“ mater adhortans filiam suam dixisse fertur. In meo codice proverbium sic legitur; in aliis posterior pars omissa est. Vocabulum السلان duas carnis partes in humero significat, in cuius intervallo carne remota aqua in osse fluit. Conf. Cap. I, 164.

٤٧٥ لَا تَرْكَبَنَّ مِنْ بُنَانٍ نَيْسَبَا

475. Ne incedas viâ Bonani!

Metrum Redjes est. p. 231. Bonan loci nomen est. Proverbium nos monet, ne mendacio et iniquo operam demus, etsi nobis commodo sit.

٤٧٦ لَا تُطِلِ ٱلذَّيْلَ فَقَدْ جَدَّ ٱلْحُضُرْ

476. Ne humum veste verras, dum in cursu vehementi studium est adhibendum!

Metrum Redjes est. p. 231. Cunctanti dicitur, quum festinatione opus est.

٤٧٧ لَا تَشِمِ ٱلْغَيْثَ فَقَدْ أَوْدَى ٱلنَّقَدْ

477. Ne observes pluviam, dum oves parvae periere!

Metrum Redjes est. p. 231. In eum dicitur, qui tristis est ob rem, quae praeteriit.

۴۷۸ لَا جَحْرَةً أَمْشِي وَلَا حَوْطَ القَصَا.

478. Non in latere incedo et non e longinquo caveo.

Metrum Redjes est. C. p. 231. Vox جحرة pro في جحرة est, et ante حوط supplendum est verbum احوطك „te caveo“. Haec verba minitanti dicta significant, virum non timere, ita ut a minitante recedat.“

۴۷۹ لَا غَزْوَ اِلَّا التَّعْقِيبُ

479. Non est incursio hostilis nisi iterum facta post aliam.

Verba haec Hodjro ben-Alharits ben-Ahmru, qui tempore Bihram-Djuri vivens آكل المرار „Edens plantam Morar“ cognomen gerebat, adscribuntur. Alharitsus ben-Mondalah unus e regibus Syriae, qui reges Salih[1]) et reges Dhadjaihm[2]) appellabantur, in regionem Nedjd, ubi Hodjrus ben-Alharits imperium tenebat, incursionem fecit tempore, quo gens Hodjri contra gentem Nedjrani profecta erat, et direptis opibus Hodjri uxorem Hind Alhonud appellatam in captivitatem duxit. Hodjrus autem quum senex esset, uxor eum odio habens Ebn-Mondalahum ad festinationem in itinere impulit metuens, ne Hodjrus eos assequeretur. Hodjrus redux et a suis audiens, incursionem ante octo dies ab Ebn-Mondalaho factam esse, dixit: ثمان في ثمان لا غزو الا التعقيب „Octo dies in octo diebus, non est incursio hostilis, nisi iterum facta post aliam.“ Significare vult, post octo dierum spatium se hostes assecuturum et incursionem iterum intra illud spatium in eos factu-

1) سليح nomen gentis Jemanensis est 2) ضجعم nomen gentis est, e qua reges ضجاعم et ضجاعمة in Syria originem duxerunt. Kam.

rum esse. Accelerato itinere quum prope ad hostes pervenisset, in valle, qua ab iis separabatur, se occultavit et Sadusum ben-Schaiban ben-Dsohl ben-Tsahlebah, virum acuto ingenio praeditum, exploratorem misit. Ebn-Mondalahus castris in pede montis positis quartam sibi praedae partem definiens, ignem accendit et dactylos in terram proiiciens dixit« Qui ligni fascem apportat, dactylorum manipulum sibi sumat! Sadusus cum ligni fasce accedens manipulum dactylorum sumsit et in pharetra sua posuit. Tum se turbae immiscuit, ut, quid loquerentur, audiret. Hinda autem pone Ebn-Mondalahum sedens cum eo verba faciebat et interrogata, quid ipsi de Hodjro videretur, respondit: Video eum lorica sua selliae medium percutientem et dicentem: سبيروا سيروا لا غزو الا التعقيب „Iter facite, iter facite, non est incursio nisi iterum facta post aliam.“ Hodjrus autem quum dormit, semper unum eius membrum vivit et Ebn-Mondalaho, quomodo hoc sciret, interroganti narravit, se quodam die in mariti dormientis, qui ipsi in odium venisset, propinquo sedisse, quum serpens ad eius exporrectos pedes repsisset. Hodjrum autem pedes ad se adtraxisse, et quum ad manum adpropinquasset, eandem, et quum inde deflectens ad ronchum emittentis caput propius accessisset, eum statim surrexisse dicentem: Quid est hoc? o Hinda! Se autem inde, quod serpentem non vidisset, excusationem petiisse. Sadusus ista verba audiens ad Hodjrum rediit et ex pharetra dactylos effundens dixit:

أَتَاكَ ٱلْمُرْجِفُونَ بِأَمْرِ غَيْبٍ عَلَى دَهَشٍ وَجِئْتُكَ بِٱلْيَقِينِ

„Falsos rumores spargentes ad te venerunt cum re dubia, quum mente attoniti essent, et ego rem certam tibi nuntio.“ Metrum Wafir est. p. 204.

Hodjrus audiens, quae Hinda Ebn-Mondalaho narrasset, nuntium verum esse non dubitavit et prae iracundia plantae Morar appellatae folia edit. Quae folia quum ipsi noxam non adferrent, quippe quum camelorum labia ex eorum pastu corrugentur, cognomen اكل المرار „Edens

plantam Morar" accepit., Hodjrus tum incursionem faciens Ebn-Mondalaho, cui occurrerat, singulum inter se et ipsum certamen proposuit ea conditione, ut qui victor esset, ei victi exercitus obediret. Hodjrus Ebn-Mondalahum pugna occidit et Hindam statim necavit. Poeta Malic ben-Djowain Thajjita in hoc versu Mondalahi mentionem fecit:

فَتَالَكَ لَا أُعْطِي رَئِيسًا مَقَادَةً وَلَا مَلِكًا حَتَّى يَئُوبَ ٱبْنُ مُنْذِرَةٍ

„Neque principi neque regi ducentis munus tradam, donec Ebn-Mondalahus redit."

Metrum Thawil est. p. 162.

٤٨٠ لَا يَيْأَسَنَّ نَائِمٌ أَنْ يَغْنَمَا

480. Ne desperet dormiens se praeda potiturum esse!

Narravit Almofadhdhalus, virum quendam in deserto se in viri, quem invenisset dormientem, tutelam recepisse; petenti autem istum virum dixisse, auxilium tibi praestabo contra omnes excepto Ahmiro ben-Djowain. Quod quum alter concedisset, virum istum, qui ipse Ahmirus ben-Djowain esset, eum in suam gentem abduxisse et direptis camelis stupefacto dixisse: Ego Ahmirus ben-Djowain sum! Quod quum vir intellexisset, ista proverbii verba dixit, cuius metrum رجز est.

٤٨١ لَا تَجْزَعَنْ مِنْ سُنَّةٍ أَنْتَ سِرْتَهَا

481. Ne impatienter te geras ob morem, quem secutus es!

Hemistichium metri Thawil est. c. l. m. p. 162. p. 170. sqq. In codicibus Lugd. et Berol. لا تجزعن legitur, sed metrum لا تجزعن postulat. Chalidus filius sororis Abu-Dsuaibi Hodsailitae primus haec verba dixisse fertur. Abu-

Dsuaibus in gente Banû-Ahmir ben-Zahzaah apud virum Ahbd-Ahmru ben-Ahmir appellatum habitabat. Huius uxorem, quam ad se adlexerat, a marito alienavit, ut cum eo fugam caperet. Sed ad suos veniens ob familiam suam timorem concepit et hanc ob causam novam uxorem in loco aliis incognito occultavit. Internuntius inter utrumque erat filius sororis Chalidus appellatus. Qui quum adolevisset, mulier amore eum adlexit, ut, quemadmodum Abu-Dsuaibus antea fecisset, in loco illi ignoto ipsam occultaret. Abu-Dsuaibus de alterius perfidia questus hosce versus dixit:

مَا حُمِّلَ ٱلْبُخْتِيُّ عَامَ غِيَارِهِ   عَلَيْهِ ٱلْوُسُوقُ بُرُّهَا وَشَعِيرُهَا

بِأَعْظَمَ مِمَّا كُنْتُ حَمَّلْتُ خَالِدًا   وَبَعْضُ أَمَانَاتِ ٱلرِّجَالِ غُرُورُهَا

فَلَمَّا تَرَامَاهُ ٱلشَّبَابُ وَغَيُّهُ   وَتُتْبِعَ مِنْهُ فِتْنَةٌ وَفُجُورُهَا

لَوَى رَأْسَهُ عَنَّا وَمَالَ بِوُدِّهِ   أَغَانِيجُ خَوْدٍ كَانَ فِينَا يَزُورُهَا

„Non impositum erat portandum camelo robusto anno, quo, commeatum advexit, onera portans triticum hordeumque,

„Maius onus, quam ego Chalido imposueram et inter res, quas viri aliorum fidei committunt, habenda est eorum fiducia in rebus vanis posita;“

„Et quum id (onus) deiecisset iuventus eiusque error et ille seductionem et improbitatem secutus esset;“

„Avertit a nobis caput et inclinatus est cum amore suo ad blanditias feminae pulchrae, quam in nostra re visitabat.“ Metrum Thawil est. p. 162.

Qui versus quum ad Chalidi notitiam pervenissent, sic respondit:

فَهَلْ أَنْتَ إِمَّا أُمُّ عَمْرٍو تَبَدَّلَتْ   سِوَاكَ خَلِيلًا دَائِبٌ تَسْتَخِيرُهَا

فَرَرْتَ بِهَا مِنْ عِنْدِ عَبْدِ بْنِ عَامِرٍ   وَهِيَ هَمُّهُ فِي نَفْسِهِ وَسَجِيرُهَا

فلا تجزعن من سنة انت سرتها فاول راض سنة من يسيرها

ولا تك كالثور الذى دفنت له حديدة حتفه دائبا يستثيرها

„Num tu, si mater Ahmrui alium quam te sibi elegit amicum, diligentia utens eam ad eligendum impellis;“

„Fugâ enim eam ab Ahbdo ben-Ahmir abduxisti, dum illa eius cura in eius animo et sincerus eius (animae) amicus erat.“

„Sed ne impatienter feras agendi modum, quem tu ipse secutus es; nam qui agendi modum sequitur, eo contentus est,

„Et ne sis sicut taurus, qui ipsi occultatum in terra ferrum mortis cum diligentia educere studet.“

Metrum Thawil est. p. 162.

٤٨٢ لا يعلم ما فى الخف الا الله والاسكاف

482. Nescit, quid in ocrea sit, nisi Deus et sutor.

Narrant, sutorem in canem iecisse ocream, in qua formula esset, ut magno dolore adfligeretur. Canem clamantem quum reliqui canes interrogarent, num tota doloris causa in ocrea esset, eum proverbii verbis respondisse. Proverbium in re adhibetur, cuius vera conditio videntem latet.

٤٨٣ لا تصحب من لا يرى لك من الحق مثل ما ترى له

483. Ne eius socius sis, qui in te non tantum iuris et dignitatis videt, quantum in eo vides!

Proverbium nos dehortatur ab eorum societate, qui nobis dissimiles sunt.

٤٨٤ لَا يَكْسِبُ ٱلْحَمْدَ فَتًى شَحِيحٌ

484. Non acquiret laudem vir avarus.

Ad metrum Sarih referri potest p. 246. Avaritia vituperatur.

Forma comparativi.

٤٨٥ أَلْهَفُ مِنْ قَضِيبٍ

485. Magis gemens, quam Kadhibus.

Kadhib Arabs erat dactylos in regione Bahrain vendens. Mercator, a quo Arabs ille dactylos, quos aliis vendebat, emere solebat, multos viles dactylos habebat, inter quos crumenam nummis aureis impletam projecerat et tollere neglexerat. Oblivio rei eum cepit, quum Arabs ille dactylorum emendorum causa adveniret. Quae res in causa erat, cur Arabi illi, quem dactylorum verum pretium non noscere putaret, illos viles dactylos, in quibus crumena illa lateret, traderet. Post autem, quum crumena in eius memoriam rediisset, intellexit, Arabem illa potitum esse. Statim cultro sumto eum in via secutus est et assecutum rogavit, ut sibi dactylos cum melioribus permutare permitteret. Ex effusis autem dactylis crumenam illam protraxit

Arabi, dicens: Scisne, quamnam ob causam cultrum hunc mecum sumserim? Quum Arabs se scire negaret, dixit, ut ventrem meum finderem, nisi crumenam meam invenissem. Tum Arabs suspirans dixit: Ostende mihi cultrum istum et cultro sumto ventrem sibi aperuit multum gemens. In huius viri agendi ratione proverbii causa est. Dixit Ohrwahus ben-Hasam:

أَلَا لَا تَلُومَا لَيْسَ فِي ٱللَّوْمِ رَاحَةٌ فَقَدْ لُمْتُ نَفْسِي مِثْلَ لَوْمِ قَضِيبِ

„Eheu! Ne vituperate! Non est quies in vituperatione, nam ego sicut Kadhibus me ipsum vituperavi."

Metrum Thawil est. p. 163.

٤٨٦ أَلْأَمُ مِنْ أَسْلَمَ

486. Vilior, quam Aslamus.

Aslamus ben-Sorah Chorasanae praefectus genti maiora, quam mos erat, tributa imponere solebat, et quum audivisset, Persas mortuis suis Drachmam in ore ponere, mortuorum arcas aperibat, ut inde drachmam illam educeret. Haec est proverbii causa. Dixit Zohbanus Djormita:

تَعَوَّذْ بِنَجْمٍ وَٱجْعَلِ ٱلْقَبْرَ فِي صَفًا مِنَ ٱلطَّوْدِ لَا يَنْبُشْ عِظَامَكَ أَسْلَمُ

هُوَ ٱلنَّابِشُ ٱلْمَوْتَى ٱلْمُحِيلُ عِظَامَهُمْ لِيَنْظُرَ مَا تَحْتَ ٱلسَّقَايِفِ دِرْهَمُ

»Confuge ad stellam et in montis petra sepulcrum pone, ne Aslamus ossa tua effodiat!«

»Ille mortuos effodit, ossa e loco suo movet, ut videat, num drachma sub tabulis sit«.

Metrum Thawil est. p. 162.

٤٨٧ أَلْزَقُ مِنْ بُرَامٍ وَأَلْزَقُ مِنْ عَلٍّ

487. Magis adhaerens, quam ricinus cameli.

Duplex est proverbium idem significans; duae enim

voces برام et عل ricini illius nomina sunt. Ricinus cameli podici adhaerere solet, quapropter in alio proverbio est: هو مكان القراد من است الجمل »Is locus ricini est adhaerentis cameli podici«.

٤٨٨ أَلْزَقُ مِنَ ٱلْكَشُوث

488. Magis adhaerens, quam planta Caschuts appellata.

كشوث nomen plantae est in arbore crescentis eique firmiter adhaerentis. Dixit poeta:

هُوَ ٱلْكَشُوثُ فَلَا أَصْلٌ وَلَا وَرَقٌ وَلَا نَسِيمٌ وَلَا ظِلٌّ وَلَا ثَمَرُ

»Ille planta Caschuts est et non radix et non folium, non lenis ventus, non umbra et non fructus«.
Metrum Basith est. p. 190.

٤٨٩ أَلْزَقُ مِنْ رِيشٍ عَلَى غِرَاءٍ وَمِنْ قَارٍ وَمِن دِبْقٍ وَمِنْ حُمَّى ٱلرِّبْعِ

489. Magis adhaerens, quam pluma ad gluten; quam pix; quam viscus; quam febris quartana.

٤٩٠ أَلْزَقُ مِنْ جُعَلٍ وَأَلْزَقُ مِنْ قَرَنْبَى

490. Magis adhaerens, quam scarabaeus pilularius dictus; quam insectum Karanba.

Dicunt, insectum جعل appellatum sequi virum in desertum, ut in eius fimum incidat. Conf. T. I. p. 623. Scarabaeus Karanba dictus maior est illo خنفسا appellato, longis pedibus, brevi dorso praeditus.

٤٩١ أَلْزَمُ مِنْ شَعَرَاتِ ٱلْقَصِّ

491. Adsiduior, quam crines pectoris.

Sic dicitur; quod crines isti abrasi semper redeunt. In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere: الزق »firmius adhaerens« legitur.

٤٩٢ أَلْزَمُ لِلْمَرْءِ مِنْ ظِلِّهِ

492. Adsiduior viro, quam eius umbra.

Dicit quoque vulgus: الزم من الذنب »Assiduior quam cauda«. Sed in Scharaf-Aldini opere legitur الزم للمرء من ذنبه »Assiduior viro quam crimen ipsius«.

٤٩٣ أَلْزَمُ مِنَ الْيَمِينِ لِلشِّمَالِ وَمِنْ نَبْزِ اللَّقَبِ

493. Adsiduior, quam manus recta sinistrae; et adsiduior, quam contumelia cognominis.

Cognomen contumeliae causa datum viro semper adhaeret.

٤٩٤ أَلْزَمُ لِلْمَرْءِ مِنْ إِحْدَى طَبَائِعِهِ

494. Adsiduior viro, quam una conditionum naturalium suarum.

٤٩٥ أَلَجُّ مِنَ الْخُنْفُسَاءِ وَمِنْ كَلْبٍ وَمِنَ الذُّبَابِ وَمِنَ الْحُمَّى

495. Magis insistens, quam scarabaeus niger; quam canis; quam musca; quam febris.

Canis latrando homines diu persequitur.

٤٩٦ أَلْيَنُ مِنْ خِرْنِقٍ وَمِنَ الزُّبْدِ وَمِنْ جَمِيرَةٍ مُسَرَّنَةٍ

496. Lenior, quam pullus leporis; quam lorum album ephippii emollitum.

Legitur حميرة et خميرة. Vocabulum حميرة lorum designat, cuius exterior cutis detracta est, quo ephippia firmantur, خميرة autem est fermentum, quod massae panis inditur.

٤٩٧ أَلْأَمُ مِنِ ابْنِ قَرْضِعٍ

497. Vilior, quam Ebn Kardhihus.

Dubitant, num قرضع Kardhih an قوضع Kaudhih legatur. Albajarius, quocum Meidanii postremum exemplar consentit, posteriore modo nomen retulit; Alcharesendjijjus autem priore modo. Vili animo noti viri Iemanensis nomen est. In Scharaf-Aldini opere ابن omissum est. In Kamusi opere قرصع (sine puncto diacritico) et ابن قرصع adnotatum est.

٤٩٨ أَلْأَمُ مِنْ جَدَرَةٍ وَأَلْأَمُ مِنْ ضَبَارَةٍ

498. Vilior, quam Djadrahus; et vilior, quam Dhobarahus.

Ebn-Bahrus in libro inscripto »de Arabum cibis« كتاب اطعمة العرب dixit, viros istos omnium Arabum vilissimos fuisse. Djadrahus ad gentem Alharits ben-Ohdajj ben-Djondob ben-Alahnbar, in loco Mawijah sedes habens pertinebat. Quidam rex quum interrogasset, quinam inter Arabes vilissimi essent, Djadrahus et Dhobarahus nominabantur. His ad eum adductis prioris nasum amputavit. Posterior fuga se eripuit. Inde proverbium ortum est.

»Salvus evasit Dhobarahus, quum Djadraho nasus amputatus esset«. Conf. C. XXV, 93.

٤٩٩ أَلْأَمُ مِنْ رَاضِعِ ٱللَّبَنِ

499. Vilior, quam sugens lac.

Is significatur, qui lac ex mammis ovis exsugit, timens, ne quis, si id emulgeatur, cadentis in vas lactis sonum audiens lac petat. Vir quidam patruelem describens hos versus dixit:

أَحَبُّ شَيْءٍ إِلَيْهِ أَنْ يَكُونَ لَهُ حُلْقُومُ وَادٍ لَهُ فِي جَوْفِهِ غَارُ

لَا تَعْرِفُ ٱلرِّيحُ مُمْسَاهُ وَمُصْبَحَهُ وَلَا يُشَبُّ إِذَا أَمْسَى لَهُ نَارُ

لَا يَحْلِبُ ٱلضَّرْعَ لُؤْمًا فِي ٱلْإِنَاءِ وَلَا يُرَى لَهُ فِي نَوَاحِي ٱلصَّحْنِ آثَارُ

»Omnium rerum iucundissima ei esset, quod haberet fauces vallis, in cuius interiore parte antrum esset. Ventus eius aut matutinum aut vespertinum habitaculum noscit et vesperâ ignis ei non accenditur. Ob avaritiam in vas lac non emulget et eius vestigia in impluvio non conspiciuntur«.

Metrum Basith est. p. 190. De tali viro quoque لَئِيمٌ رَاضِعٌ dicitur conf. Kam. Dj. s. v. رضع

٥٠٠ أَلْأَمُ مِنْ رَاضِعٍ

500. Vilior, quam is, qui cibi reliquias, quae dentiscalpio adhaerent, edit.

Magna autem est inter lexicographos de vocis رَاضِع significatione dissensio. Propria vocis significatio est sugens, ut proverbii sensus a praecedente proverbio non differat. Tum in eum transfertur, qui mulctrum secum non portat, ut lac petenti recusare possit, ipse dum mammas exsugit. Abu-Ahlius Aljemami dixit, eum, qui vilis natus

sit, significare, ut vilitatem quasi ex matris mammis exsuxerit. Quam autem significationem proverbio tribuimus, ea Thajjitae auctoritate, ab Almofadhdhelo ben-Selamah citati, nititur.

٥٠١ أَلْأَمُ مِنَ الْبَرَمِ

501. Vilior, quam qui ob avaritiam ludi alcarum particeps non est.

Mactati cameli partes sortibus ductis inter ludi participes socios distribuere solebant. Quibus in ludis quum epula instruerent et pauperibus carnes darent, is qui particeps ludi esse recusaret, avarus dicebatur.

٥٠٢ أَلْأَمُ مِنْ الْبَرَمِ الْقَرُونِ

502. Vilior, quam qui ob avaritiam ludi alearum particeps non est et tamen duas simul cibi bucceas sumit.

Vir quidam, qui ob avaritiam ludi alearum particeps non fuerat, uxori suae ollam dederat, ut e ludentium domibus carnem peteret. Quam quum accepisset et suis apposuisset, maritus semper duas sibi bucceas sumsit. Id quod videns uxor dixit: أَبَرَمًا قَرُونًا „Num is, qui ludi alearum particeps non est, duas simul bucceas sumit." Conf. Cap. II, 81. In Kamusi opere de eo dici, qui duos simul dactylos sibi sumat, adnotatum legimus. C. s. v. برم.

٥٠٣ أَلْأَمُ مِنْ سَقْبٍ رَيَّانَ

503. Vilior, quam pullus cameli potu satiatus.

Sic dicitur, quoniam talis pullus ad matrem adductus lac non elicet. Cum hoc conferas Cap. XIII, 101.

36

٥٠٤ أَلَذُّ مِنَ ٱلْغَنِيمَةِ ٱلْبَارِدَةِ

504. Iucundior, quam praeda, in qua nil ingrati est.

Talis praeda est, propter quam ex. gr. belli molestiae non sunt ferendae. Sed in causa definienda, cur praeda iucunda appellata sit frigida, non consentiunt interpretes. Alii voci existentis, provenientis significationem tribuunt, quemadmodum برد حقي على فلان „Ius meum contra quendam existit" dicitur; alii ab aqua frigida in praedam translatam esse significationem contendunt.

٥٠٥ أَلَذُّ مِنْ مُنًى

505. Iucundior, quam optata.

Hoc e poetae versu desumtum esse dicunt:

مُنًى إِنْ تَكُنْ حَقًّا تَكُنْ أَحْسَنَ ٱلْمُنَى وَإِلَّا فَقَدْ عِشْنَا بِهَا زَمَنًا رَغْدَا

„Optata si veritas sunt, pulcherrima optata sunt; sin minus; tempus iucundum per ea transegimus".

Metrum Thawil est. p. 161.

Alius quidam dixit:

إِذَا ٱزْدَحَمَتْ هُمُومِي فِي فُؤَادِي طَلَبْتُ لَهَا ٱلْمَخَارِجَ بِٱلتَّمَنِّي

„Quando curae in animo meo (tanquam cameli ad aquam accedentes) se invicem premunt, iis per optata exitum quaero." Metrum Wafir est. p. 204.

Filia Alchossi interrogata: Quanam re diutissime frueremur? respondit: Optatis. Baschscharus poeta dixit: الانسان لا ينفكّ من امل فان فاتنه الامل عول على المنى الا ان الامل يقع بسبب وباب المنى مفتوح لمن تكلف الدخول فيه „Homo a spe non separatur; tum si spes eum fallit, in optatis fiduciam ponit; nisi quod spes propter causam se ei offert, dum porta optandi ei aperta est, qui, ut intret, ope-

ram dat.“ Ebn-Almokaffahus dixit: كثرة المنى تحلق العقل وتطرد القناعة وتفسد الحس. „Optatorum multitudo intelligentiam in aerem extollit et repellit a nobis contentum animum et sensum nostrum corrumpit.“ Ibrahimus Alnathsthsam[1]) dixit: كنا نلهو بالاماني ونطيب انفسنا بالمواعيد فذهب من يعد فقطعنا انفسنا عن فضول المنى. „Optando oblectabamur et promissis animos nostros contentos reddebamus. Tum abiit promittens. Nos autem ab optatis superfluis recessimus.“ Dixit poeta:

فَلَا تَكُنْ عَبْدَ ٱلْمُنَى فَٱلْمُنَى رُوسُ أَمْوَالِ ٱلْمَفَالِيسِ

„Ne sis optatorum servus, nam optata sunt summa principalis opum pauperum.“

Metrum Sarih est. p. 244.

Alius quidam dixit:

إِنَّ ٱلْمُنَى طَرَفٌ مِنَ ٱلْوَسْوَاسِ

„Optata sunt pars eorum, quae a Satana hominibus suggeruntur.“ Metrum Sarih aut Redjes est.

Dixit Ahlijjus ben-Hasan Albachersi optata vituperans:

تَرَكْتُ ٱتِّكَالَ عَلَى ٱلْأَمَانِي وَبِتُّ أُضَاجِعُ ٱلْيَأْسَ ٱلْمُرِيحَا

وَذَاكَ لِأَنَّنِي مِنْ قَبْلِ هٰذَا أَكَلْتُ تَمَنِّيًا فَخَرِيتُ رِيحَا

„Optatis non amplius nixus sum et pernoctavi concumbens cum desperatione quietante“.

„Et hoc, quod ego ante hoc optata edi, et tanquam merdam ventum eieci“.

Metrum Wafir est. p. 204. Sed post تركت vox به aliave omissa est.

٥٠٦ أَلَذُّ مِنْ إِغْفَاءَةِ ٱلْفَجْرِ

506. Iucundior, quam dormitio tempore Aurorae.

---

1) Ab hoc viro secta Nathsthsamitarum originem duxit.

Proverbium hoc ex versu poetae, qui Madjnun gentis Bani-Ahmir مجنون بنى عامر cognominatur, desumtum esse dicunt:

فَلَوْ كُنْتِ مَاءً كُنْتِ مَاءَ غَمَامَةٍ وَلَوْ كُنْتِ نَوْمًا كُنْتِ اِغْفَاءَةَ ٱلْفَجْرِ

„Quod si aqua fuisses, fuisses aqua nubis, et si somnus fuisses, dormitio tempore Aurorae fuisses“.

Metrum Thawil est. p. 162.

٥٠٧ أَلَذُّ مِنْ شِفَاءِ عَلِيلِ ٱلصَّدْرِ

507. Iucundior, quam remedium aegrotum pectus habenti.

Proverbium ex poetae versibus, quos Alahrabius retulit, desumtum esse dicitur:

لَوْ كُنْتِ لَيْلًا مِنْ لَيَالِي ٱلدَّهْرِ كُنْتِ مِنَ ٱلْبِيضِ وَفَاءَ ٱلْبَدْرِ

قَمْرَاءَ لَا يَشْقَى بِهَا مَنْ يَسْرِي أَوْ كُنْتِ مَاءً كُنْتِ غَيْرَ كَدْرِ

مَاءَ سَحَابٍ فِي صَفَا ذِي صَخْرِ أَظَلَّهُ ٱللّٰهُ بِغِيصِ سِدْرِ

فَهْوَ شِفَاءٌ لِعَلِيلِ ٱلصَّدْرِ

„Si fuisses nox, e numero noctium temporis alba fuisses lunâ plenâ splendente, lunâ clarâ, in qua iter faciens infelix non est; aut si fuisses aqua, limpida fuisses, aqua nubis in petris saxosi loci, cui Deus umbram sylvae lothorum dederat, id quod aegrotum pectus habenti remedium est.“

Metrum Sarih est. p. 246.

٥٠٨ أَلَذُّ مِنْ زُبْدٍ بِنَرْبٍ وَأَلَذُّ مِنْ زُبْدٍ بِنِرْسِيَانٍ

508. Iucundior, quam cremor lactis cum dactylis optimis Bazrae; iucundior, quam cremor lactis cum dactylis optimis Cufae.

Prius proverbium Bazrae incolis, posterius Cufae proprium est, زب enim nomen dactyli Bazrensis, qui et زب رباح appellatur, نرسيان dactyli Cufensis est.

٥٠٩ أَلْوَطُ مِن رُبّ

509. Magis addictus amori cum mare quam Robbus.

In Scharaf Aldini libro دب ursus legitur. Robb nomen Arabis cuiusdam isti flagitio dediti esse dicitur.

٥١٠ أَلْوَطُ مِن ثَفَر

510. Magis praepostero amori addictus, quam postilena iumenti.

Sic dicitur, quod postilena a iumenti podice non recedit. Sunt quoque, qui Tsafar nomen viri e posteris Lothi fuisse dicant. Scharaf-Aldin.

٥١١ أَلْوَطُ مِنْ رَاهِب

511. Magis deditus amori maris, quam monachus.

Hoc e versu poetae desumtum est:

وأَلْوَطُ مِنْ رَاهِبٍ يَدَّعِي بِأَنَّ ٱلنِّسَاءَ عَلَيْهِ حَرَامُ

»Et magis addictus maris amori, quam monachus, qui dicit feminas sibi esse illicitas« Metrum Motakarib est. p. 281.

٥١٢ أَلْهَفُ مِنْ أَبِي غَبْشَان

512. Magis gemens, quam Abu-Ghobschan.

Conf. C. VI, 152.

٥١٣ أَلْهَفُ مِن مُغَرَّقِ ٱلدُّرِّ

513. Magis gemens, quam submersus margaritarum onere.

Narrant virum e gente Tamim somniasse, se in mari potitum esse onere margaritarum et ab iis submersum esse. Hac de causa gemens iste mortem obiit.

٥١٤ أَلْهَفُ مِنِ ابْنِ السَّوْءِ

514. Magis gemens, quam filius pravus.

Parentibus viventibus inobediens est, sed mortuis illis multum gemit.

٥١٥ أَلْهَفُ مِنْ قَالِبِ الصَّخْرَةِ

515. Magis gemens, quam saxum vertens.

Conf. C. XVI, 70.

٥١٦ أَلْحَنُ مِنْ قَيْنَتَيْ يَزِيدَ

516. Melius canens, quam duae puellae Iasidi.

Hababah et Salamah nominabantur. Iasidus ben-Ahbd-Almalic Mohammedanorum imperator erat.

٥١٧ أَلْحَنُ مِنَ الْجَرَادَتَيْنِ

517. Melius canens, quam Aldjeradatain (duae locustae).

Proverbium hoc vetus est. Duae locustae (جرادتان) cognomen duarum puellarum, quae Moahwijjaho ben-Becr Ahmalekitae principi Ahmalekitarum erant, fuisse dicitur. Inde ortum est aliud proverbium: صار فلان حديثا للجرادتين »Factus est quidam narratio duabus locustis« i. e. Cuiusdem res patefacta et vulgata est.

٥١٧ أَلْأَمُ مِنْ كَلْبٍ عَلَى عَرْقٍ

518. Vilior, quam canis super osse carne nudato.

٥١٩ أَلْأَمُ مِنْ ذِئْبٍ

519. Vilior, quam lupus.

٥٢٠ أَلْأَمُ مِنْ صَبِيٍّ

520. Vilior, quam puer.

Hoc ob pueri avaritiam dictum esse videtur.

٥٢١ أَلْأَمُ مِنَ ٱلْجَوْزِ

521. Vilior, quam nux.

٥٢٢ أَلَذُّ مِنْ مَاءِ غَادِيَةٍ وَمِنْ مَذَاقِ ٱلْخَمْرِ وَمِنْ نَوْمَةِ ٱلضُّحَى وَمِنْ قُبْلَةٍ عَلَى عَجَلٍ

522. Gratior, quam aqua nubis matutinae; quam vini gustus; quam somnus die alto; quam osculum in festinatione.

In Scharaf-Aldini opere legitur: الذ من غادية »Gratior quam nubes matutina«; sed vitiosa lectio est, nam in Samachscharii opere aliter legitur.

٥٢٣ أَلَصُّ مِنْ شِظَاظٍ

523. Furacior, quam Schithsathsus.

Nomen furis cuiusdam ad gentem Dhabbah pertinentis est.

٥٢٤ أَلَصُّ مِنْ بُرْجَانَ

524. Furacior, quam Bordjanus.

٥٢٥ أَلَصُّ مِنْ فَارَةٍ

525. Furacior, quam glis.

٥٢٦ أَلَصُّ مِنْ عَقْعَقٍ

526. Furacior, quam pica.

In codice Berol. legitur من قعقاع.

Proverbia recentiora.

٥٢٧ لَمْ يَحْمِلْ خَاتَمِى مِثْلَ خِنْصِرِى

527. Non portavit annulum meum, quo sigillum imprimitur, sicut digitus meus medius

٥٢٨ لَيْسَ فِى ٱلْحُبِّ مَشْوَرَة

528. Non est in amore consilium.

٥٢٩ لَيْسَ فِى ٱلشَّهَوَاتِ خُصُومَة

529. In cupiditatibus non est litigatio.

٥٣٠ لَيْسَ بِصَبَاحِ ٱلْغُرَابِ يَجِىءُ ٱلْمَطَر

530. Ob crocitationem corvi pluvia non venit.

٥٣١ لَيْسَ ٱلفَرَسُ بِجُلِّهِ وبُرْقُعِهِ

531. Equus non est per stragulam suam et maculam albam suam in fronte.

Id est: Equi virtus non ex talium rerum conditione cognoscitur.

٥٣٢ لَيْسَ ٱلْجَمَالُ بِٱلثِّيَابِ

532. Pulchritudo non est in vestibus.

٥٣٣ لَيْسَ وَرَاءَ عَبَّادَانَ قَرْيَةٌ

533. Non est post Ahbbadanum vicus.

In id dicitur, pone quod nulla res est. Ahbbadan nomen insulae est a duobus Tigridis brachiis formatae, quae in mare Persicum effunduntur. Kam.

٥٣٤ لَيْسَ لِلْبَاطِلِ أُسَاسٌ

534. Non est vano fundamentum.

٥٣٥ لَيْسَ عَلَى ٱلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا مَلَكَ

535. Non est homini impositum nisi quod valet.

٥٣٦ لَيْسَ ٱلْحَرِيصُ بِزَايِدٍ فِي رِزْقِهِ

536. Avido res ad vitam necessariae non augentur

٥٣٧ لَيْسَ حَيٌّ عَلَى ٱلزَّمَانِ بِبَاقٍ

537. Vivens vivendo tempus non vincit.

٥٣٧ لَيْسَ لِلْعَبْدِ مِنَ ٱلْأَمْرِ ٱلْخِيَرُ

538. Servo rei electiones non sunt.

٥٣٩ لَيْسَ ٱلشَّامِيُّ لِلْعِرَاقِيِّ بِرَفِيقٍ

539 Syriacus Iracae incolae socius non est.

Vetus, ni fallor, inter Syriae et Iracae incolas odium erat, praesertim bellis inter Ahlium et Moahwijjahum gestis auctum.

٥٤٠ لَيْسَ ٱلْمُشِيرُ كَالْخَبِيرِ

540. Indicium faciens similis non est rei gnaro.

٥٤١ لِلْمُشْتَارِ حِيرَةٌ فَلْيُمْهَلْ حَتَّى يَغِبَّ فِى رَأْيِهِ

541. Ei, qui consilium init, mentis perturbatio est. Mora igitur concedatur, donec ad finem in consilio perveniat!

٥٤٢ لَيْسَ ٱلْحِمَارُ ٱلْوَاقِعُ كَصَاحِبِهِ

542. Non est asinus cadens ut dominus ipsius.

٥٤٣ لَيْسَ فِى ٱلتَّصَنُّعِ تَمَتُّعٌ وَلَا مَعَ ٱلتَّكَلُّفِ تَظَرُّفٌ

543. Non est in studio se ornandi commodum et in re molesta suscipienda indicium ingenii.

٥٤٤ لَحْمُهُ كِفَافٌ لِأَدِيمِهِ

544. Caro sua par est pelli ipsius.

٥٤٥ لَيْسَ لِقَوْلِهِ سُورٌ يَحْصُرُهُ

545. Verbo suo non est murus, qui id retineat.

٥٤٦ لَيْسَتْ يَدِى مَخْضُوبَةٌ بِٱلْحِنَّاء

546. Non est manus mea tincta cypro.

Possibilitatem pensandi significat.

٥٤٧ لَيْسَ هٰذَا بِنَاءُ ابراهيم

547. Non est hoc Abrahami aedificium.

Triplex est proverbii legendi modus. In meo codice ليس هذا بنار ابن لهيم »Non est hoc ignis Ebn-Lohaimi“ (filii magnae ollae), in codice Berol. بنار ابراهيم »Ignis Abrahami“, in codice Lugd. بناء ابراهيم »Aedificium Abrahami« legitur.

٥٤٨ لَيْتَهُ بِتَاهُرْتَ ٱلْعُلْيَا وَبِٱلسُّوسِ ٱلْأَبْعَدِ وَفِى ٱلْبَحْرِ ٱلْأَخْضَرِ وَفِى سَقَرٍ حَيْثُ لَا مَاءَ وَلَا شَجَر

548. Utinam is esset in Tahorto altissimo et Susa remotissima, et in mari viridi et in igne infernali, ubi neque aqua neque arbor est!

Tahortum est oppidum in Africa situm, quod olim imperii caput erat. conf. Abulf. Ann. T. II. p. 318. p. 467. In rem levem adhibetur.

٥٤٩ لَيْتَ ٱلْفُجْلَ يَهْضِمُ نَفْسَهُ

549. Utinam raphanus se ipsum frangeret!

٥٥٠ لَيْسَ فِى ٱلْبَيْتِ سِوَى ٱلْبَيْت

550. Non est in domo nisi domus.

In codice Berol. legitur ليس في الدار الا الديار

٥٥١ لَيْسَ فِي ٱلْعَصَا سَيْرٌ

551. Non est in baculo lorum.

In eum dicitur, qui id, quod vult, perficere non potest. Lorum baculum retinet, ne e manu excidat portanti.

٥٥٢ لَوْ أَلْقَمْتُهُ عَسَلًا عَضَّ إِصْبَعِي

552. Si ei mel deglutiendum dedissem, manus meas momordisset.

٥٥٣ لَوْ وَقَعَتْ مِنَ ٱلسَّمَاءِ صَفْعَةٌ مَا سَقَطَتْ إِلَّا عَلَى قَفَاهُ

553. Si colaphus e coelo decidisset, non nisi in eius occiput decidisset.

Sic in codicibus legitur, sed dubito, num صقعة fulminis ictus legendum sit.

٥٥٤ لَوْ كَانَ فِي ٱلْبُومَةِ خَيْرٌ مَا تَرَكَهَا ٱلصَّيَّادُ

554. Si in ulula bonum fuisset, eam venator non reliquisset.

٥٥٥ لَوْ لَا ٱلْقَيْدُ عَدَا

555. Si vinculum non fuisset, transgressus esset (v. cucurrisset).

٥٥٦ لَيْسَ مَنْ سَوَّدَ وَجْهَهُ قَالَ أَنَا حَدَّادٌ

556. Non is, qui faciem suam nigrificavit, dixit: Ego faber ferrarius sum.

٥٥٧ لَيْسَ مَعَ ٱلسَّيْفِ بُقْيَا

557. Non est cum gladio duratio.

٥٥٨ لَوْ عَيَّرْتُ كَلْبًا خَشِيتُ مَحَارَهُ

558. Si canem opprobrio affecissem, reditum eius timuissem.

٥٥٩ لَوْ بَلَغَ رَأْسُهُ ٱلسَّمَآءَ مَا زَادَ

559. Si caput eius coelum attigisset, auctus non esset.

٥٦٠ لَوْ سَدَّ مَحْسَاهُ لَنَبَسَ مَفْسَاهُ

560. Si locum suum bibendi obstruxisset, profecto ipsius podex locutus esset.

٥٦١ لِشَيْءٍ مَّا قِيلَ دَعِ ٱلْكَلَامَ لِلْجَوَابِ

561. Ob rem dictum fuit: Sine verba ad responsum!

٥٦٢ لَحْظٌ أَصْدَقُ مِنْ لَفْظٍ

562. Intuitus veracior est, quam vox.
Conf. prov. 263.

٥٦٣ لَزِمَهُ مِنَ ٱلْكَوْكَبِ إِلَى ٱلْكَوْكَبِ

563. Ei adhaesit a stella usque ad stellam.

٥٦٤ لَقِيَهُ بِدُهْسِ أَبِي أَيُّوبَ

564. Occurrit ei cum oleo Abu-Ijjubi.

In socium suum potestatem habuit.

٥٦٥ - لِكُلِّ عَمَلٍ ثَوَابٌ لِكُلِّ كَلَامٍ جَوَابٌ

565 Omni operi est retributio; omni sermoni est responsum.

Duo proverbia sunt in codice Lugd. et Berol.

٥٦٦ لِسَانُ ٱلتَّجْرِبَةِ أَصْدَقُ

566. Experientiæ lingua veracior est.

٥٦٧ لَوْ لَا ٱلْخُبْزُ لَمَا عُبِدَ ٱللّٰهُ

567. Si panis non fuisset, Deus cultus non esset.

٥٦٨ لَوْ بَلَغَ ٱلرِّزْقُ فَاهُ لَوَلَّاهُ قَفَاهُ

568. Si victus quotidianus ad ejus os pervenisset, profecto ei occiput convertisset.

In infelicem dicitur.

٥٦٩ لِتَكُنِ ٱلثَّرِيدَةُ بُلْقَآءَ لَا ٱلْقَصْعَةُ

569. Sit intrita albo nigroque colore variegata occurrens, non scutella!

٥٧٠ لَيْسَ يَوْمِي بِوَاحِدٍ مِنْ ظَلُومٍ

570. Non est dies meus unus ex injusto

٥٧١ لِسَانُ ٱلْمَرْءِ مِنْ خَدَمِ ٱلْفُؤَادِ

571. Lingua viri est servus cordis.

٥٧٢ لِسَانُ ٱلْبَاطِلِ عَيٌّ لِلظَّاهِرِ وَٱلْبَاطِنِ

572. Lingua vani (falsi) hæsitans est in re apparente et occulta.

٥٧٣ لَنَا إِلَيْهِ حَاجَةٌ كَحَاجَةِ ٱلدِّيكِ إِلَى ٱلدَّجَاجَةِ

573. Nobis eo opus est, quemadmodum gallo gallina opus est.

٥٨٤ لَيْسَ فِي ٱلْبَرْقِ ٱللَّامِعِ مُسْتَمْتَعٌ لِمَنْ يَخُوضُ فِي ٱلظُّلْمَةِ

574. Utilitatem non capit e fulgure splendente is, qui in tenebras ingreditur.

٥٧٥ لَوْ أُسْعِطْتُ بِكَ مَا دَمَعَتْ عَيْنِي

575. Si per te in nares mihi inditum fuisset medicamentum, oculus meus non lacrymasset.

٥٧٦ لَوِ ٱتَّجَرْتُ فِي ٱلْأَكْفَانِ مَا مَاتَ أَحَدٌ

576. Si mercaturam exercuissem pannis lineis, quibus cadavera involvuntur, nemo mortuus esset.

Infelicem virum esse, significat.

٥٧٧. لِحَافٌ وَمَضْرِبَةٌ لِمَنْ يَعْلُو وَيُعْلَى

577. Lodix et acies ensis ei, qui adscendit et super quem adscenditur.

٥٧٨ لَنْ يَتَلَمَّظَ بِهِ شِدْقَاكَ وَلَنْ يُسَوَّدَ بِهِ كَفَّاكَ

578. Non tanguntur eo oris tui anguli, et non nigrae fiunt eo manus tuae.

Frustrationem spei significat.

٥٧٩ لَيْسَ هٰذَا ٱلْأَمْرُ زَدْوًا بِالْجَوْزِ وَلَا جَنْحًا بِٱلْكِعَابِ

579. Non est haec res ludere nuce et non est talos circumvertere.

٥٨٠ لِكُلِّ حَيٍّ أَجَلٌ

580. Omni vivo est terminus vitae.

٥٨١ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءٌ

581. Omni morbo est remedium.

٥٨٢ لِكُلِّ جَدِيدٍ لَذَّةٌ

582. Omni novo voluptas est.

٥٨٣ لِكُلِّ قَدِيمٍ حُرْمَةٌ

583. Omni antiquo est reverentia.

٥٨٤ إِلْزَمِ ٱلصِّحَّةَ يَلْزَمْكَ ٱلْعَمَلُ

584. Si sanitas tibi necessaria est, opus faciendum tibi necessarium erit.

٥٨٥ اِلْتِمَاسُ ٱلزِّيَادَةِ عَلَى ٱلْغَايَةِ مُحَالٌ

585. Petere augmentum extremo absurdum est.

٥٨٦ اللَّذَّاتُ بِالْمُؤُونَاتِ

586. Voluptates sunt in rebus ad vitam necessariis.

٥٨٧ الأَلْقَابُ تَنْزِلُ مِنَ السَّمَآءِ

587. Cognomina a coelo demittuntur.

٥٨٨ اللَّيْلُ جُنَّةُ الهَارِبِ

588. Nox est clypeus fugientis.

٥٨٩ لَا يَصْبِرُ عَلَى الخَلِّ الَّا دُودُهُ

589. Acetum ferre non potest nisi vermis eius.

٥٩٠ لَا تَحْسُنُ اللُّثْغَةُ بِالْفِيلِ

590. Blaesae linguae vitium per elephantem pulchrum non est.

٥٩١ لَا عِتَابَ بَعْدَ المَوْتِ

591. Non est obiurgatio post mortem.

٥٩٢ لَا خَيْرَ فِي وُدٍّ يَكُونُ بِشَافِعٍ

592. Non est bonum in amore, qui per intercedentem (deprecantem) oritur.

٥٩٣ لَا تَطْمَعْ فِي كُلِّ مَا تَسْمَعُ

593. Ne cupias omnem rem, quam audis!

٥٩٤ لَا تَجْرِ فِيمَا لَا تَدْرِ

494. Ne curras in eo, quod nescis!
In codice Berol. تدرى legitur.

٥٩٥ لَا تُرِ ٱلصَّبِيَّ بَيَاضَ سِنِّكَ فَيُرِيكَ سَوَادَ ٱسْتِهِ

595. Ne ostendas puero albedinem dentis tui, nam is tibi nigredinem podicis sui ostendet.

٥٩٦ لَا تُنْكِحْ خَاطِبَ سِرِّكَ

596. Ne proco secretum tuum in matrimonium des!

٥٩٧ لَا تَمُدَّنَّ إِلَى ٱلْمَعَالِي يَدًا قَصُرَتْ عَنِ ٱلْمَعْرُوفِ

597. Ne extendas ad dignitatis altos gradus manum, quae beneficium conferre non potuit.

٥٩٨ لَا تُدِلَّنَّ بِحَالَةٍ بَلَغْتَهَا بِغَيْرِ آلَةٍ

598. Ne nimis audax sis propter statum, ad quem sine instrumento pervenisti!

٥٩٩ لَا بُدَّ لِلْحَدِيثِ مِنْ أَبَازِيرَ

599. Narrationi aromata necessaria sunt.

٦٠٠ لَا أُحِبُّ دَمِي فِي طَسْتِ ذَهَبٍ

600. Non amo sanguinem meum in vase aureo.

٦٠١ لَا تُرْسِلِ ٱلْبَازِى فِى ٱلضِّبَاب

601. Ne mittas falconem in lacertas!

٦٠٢ لا تُعَنِّفْ طَالِبًا لِرِزْقِهِ

602. Ne duriter tracta eum, qui victum quotidianum suum petit!

٦٠٣ لَا خَيْرَ مِنْ أَبٍ وَلَوْ أَلْقَاكَ فِى لَهَبٍ

603. Nil melius est quam pater et si in flammam te conjecerit.

٦٠٤ لَا تَكُنْ رَطْبًا فَتُعْصَرَ وَلَا يَابِسًا فَتُكْسَرَ

604. Ne mollis sis, ut exprimaris et ne aridus sis, ut frangaris!

٦٠٥ لَا تَجِى مِنْ خُلَّةٍ عَصِيدَة

605. Non provenit ex planta Chollah appellata pulmentum!

٦٠٦ لَا يَرَى وَرَاءَهُ خُضْرَة

606. Non videt pone se virorem.

In eum dicitur, qui amore sui impletus est.

٦٠٧ لَا يَمْلَأُ قَلْبَهُ شَىْء

607. Res non implet cor ejus.

Fortis est.

٦٠٨ لَا يُفَرِّجُ عَنْ إِنْسَانٍ بِرَمَضِ عَيْنِهِ

608. A nemine moerorem removet albis sordibus oculi sui.

Virum valde avarum esse designat.

٦٠٩ لَا تُعَلِّمِ ٱلشُّرْطِيَّ ٱلتَّفَحُّصَ وَلَا ٱلسُّوطِيَّ ٱلتَّلَصُّصَ

609. Ne doceas satellitem praetorianum (disciplinae publicae custodem) diligentem inquisitionem et virum e gente Soth (ignobili) latrocinium.

٦١٠ لَا يُكَالُ ٱلرِّجَالُ بِٱلْقُفْزَانِ

610. Viri magnis mensurae modis non mensurantur.

٦١١ لَا تَسُبَّ أُمِّي ٱللَّئِيمَةَ فَأَسُبَّ أُمَّكَ ٱلْكَرِيمَةَ

611. Ne contumelia adficias matrem meam vilem, nam matrem tuam generosam contumelia adficiam.

٦١٢ لَا يَعْرِفُ مَحْسَاهُ مِنْ مَفْسَاهُ

612. Non discernit locum suum, ubi sorbet, a loco suo, ubi pedit.

٦١٣ لَا تَأْكُلْ خُبْزَكَ عَلَى مَائِدَةِ غَيْرِكَ

613. Ne edas panem tuum ad mensam alius!

٦١٤ لا يميز بين التين والسرقين

614. Non distinguit ficum a fimo.

٦١٥ لا يقرأ الا آية العذاب وكتب الصواعق

615. Non legit nisi versum poenae et libros fulminum

In eum dicitur, qui aliis terrorem incutit.

٦١٦ لا يجد في السماء مصعدا ولا في الارض مقعدا

616. Non invenit in coelo locum, ubi adscendat, et non in terra locum, ubi sedeat.

Virum timere significat. conf. prov. 460.

٦١٧ لا يقوم عطره بفسايه

617. Odoramentum ejus peditum eius non sustinet.

٦١٨ لا تسقط من كفه خردلة

618 Non decidit e manu ejus semen sinapi unum.

Avarus est.

٦١٩ لا يطن عليه الذباب ولا تهب عليه الريح

ولا تراه الشمس والقمر

619. Non susurrant super eo muscae et non flat super eo ventus, et non videt eum sol et luna.

Custoditus est.

٦٢٠ لَا بِطُولِ حَبُّونَةَ وَلَا بِقَصْرِ جَارِيَتِهَا

620. Non per longitudinem Hajjunae et non per brevitatem puellae ejus.

٦٢١ لَا تُوخِّرْ عَمَلَ ٱلْيَوْمِ لِغَدٍ

621. Ne differas opus huius diei in crastinum diem

٦٢٢ لَا تُحَرِّكَنَّ سَاكِنًا

622. Ne quietum moveas!

٦٢٣ لَا يُمْسِكُ ضُرَاطَهُ خَوْفًا

623. Ob metum crepitum ventris cohibere non potest.

٦٢٤ لَا تَأْمَنِ ٱلْأَمِيرَ إِذَا غَشَّكَ ٱلْوَزِيرُ

624. Ne a principe securus sis, si Vezirus te odit!

٦٢٥ لَا تَلِدُ ٱلْفَارَةُ إِلَّا ٱلْفَارَةَ وَلَا ٱلْحَيَّةُ إِلَّا ٱلْحَيَّةَ

625. Mus nonnisi murem gignit et serpens non nisi serpentem.

Samachscharius habet: هل تلد الحية الا الحية reliquis omissis.

٦٢٦ لَا تَخِرَّ عَلَى مَا دَهَاكَ أَعْمَى أَصَمَّ

626 Ne irruas contra id, quod tibi accidit tanquam caecus et surdus!

٦٢٧ لَا يَشْكُرُ ٱللّٰهَ مَنْ لَا يَشْكُرُ ٱلنَّاسَ

627. Deo gratias non agit is, qui hominibus gratias non agit.

٦٢٨ لَا تَقَعُ عَلَيْهِ قِيمَةٌ

628. In eum pretium non cadit.
Hominem vilem esse significat.

٦٢٩ لَا تَجْنِي يَمِينُكَ عَلَى شِمَالِكَ

629. Manus dextera tua contra manum sinistram tuam iniuste non aget.

٦٣٠ لَا قَلِيلَ مِنَ ٱلْعَدَاوَةِ وَٱلْإِحَنِ وَٱلْمَرَضِ

630. Non est paucum in inimicitia, odio et morbo.

٦٣١ لَا تَدْخُلْ بَيْنَ ٱلْبَصَلَةِ وَقِشْرَتِهَا

631. Ne intres inter cepam eiusque pellem!

٦٣٢ لَا جُرْمَ بَعْدَ ٱلنَّدَامَةِ

632. Non est crimen post poenitentiam.

٦٣٣ لَا يَذْهَبُ ٱلْعُرْفُ بَيْنَ ٱللَّهِ وَٱلنَّاسِ

633. Non perit beneficium inter Deum et homines.
Hoc in codice Berol. et Pocock. legitur.

٦٣٤ لَا يَسْتَمْتِعُ بِٱلْجَوْزَةِ إِلَّا كَاسِرُهَا

634. Non fruitur nuce nisi eam frangens.

٦٣٥ لَا عِنْدَ رَبِّى وَلَا عِنْدَ أُسْتَاذِى

635. Non apud dominum meum et non apud magistrum meum.

٦٣٦ لَا تَسْخَرْ بِكَوْسَجٍ مَا لَمْ تَلْتَحِ

636 Ne irrideas rara barba praeditum, quamdiu barbatus non es!

٦٣٧ لَا يَفْزَعُ ٱلْبَازِى مِنْ صِيَاحِ ٱلْكُرْكِيِّ

637. Non timet falco clamorem gruis.

٦٣٨ لَا تَبِعْ نَقْدًا بِدَيْنٍ

638. Ne vendas pecuniam paratam pro debito!

٦٣٩ لَا يَبْصُرُ ٱلدِّينَارَ غَيْرُ ٱلنَّاقِدِ

639. Non considerat nummum aureum, nisi qui bonos a malis discernit.

٦٤٠ لَا رَسُولَ كَٱلدِّرْهَمِ

640. Non est legatus instar drachmae.

٦٤١ لَا يَعْقِدُ ٱلْحَبْلَ وَلَا يَرْكُضُ ٱلْمِحْجَنَ

641. Non ligat funem et non movet baculum capite adunco.

Debilis est.

٦٤٢ لَا يَصْبِرُ عَلَى طَعَامٍ وَاحِدٍ

642. Non patienter fert cibum unum.

٦٤٣ لَا يَشْرَبُ ٱلْمَآءَ إِلَّا بِدَمٍ

643. Non bibit aquam nisi per sanguinem.
Fortis est.

٦٤٤ لَا تَلْهَجْ بِٱلْمَقَادِيرِ فَإِنَّهَا مَضْرَاةٌ عَلَى ٱلْإِسَاءَةِ مَدْعَاةٌ إِلَى ٱلتَّقْصِيرِ

644. Ne deditus sis fatis, nam illa te impellunt ad male faciendum et te incitant ad minus faciendum quam debes.

In codice meo et Berol. legitur: بالمقادير „fatis", in Lugd. بالمعاذير „excusationibus".

٦٤٥ لَا تُؤَدِّبْ مَنْ لَا يُؤَاتِيكَ وَلَا تَشْرَعْ فِيمَا لَا يَعْنِيكَ

645. Ne edoceas eum, qui tecum non consentit; et ne aggrediaris rem, quae ad te non spectat.

Caput. XXIV

Littera Mim

۱ مَا تَنْقَعُ ٱلشَّعْفَةُ فِي ٱلْوَادِي ٱلرُّغُبِ .

1. Utilis non est pluvia lenis in valle ampla.

In eum dicitur, qui alteri parvum donum dat, ex quo utilitatem capere non potest. Idem proverbii legendi modus in Samachscharii opere observatur. Legitur quoque in proverbio ما تُرْقِعُ »Non reparat. At vero in Kamusi opere tam Calcuttensi quam Turcico ما تنقع „non stagnat" legitur, id quod mihi multum placet.

۲ مَا يُجْعَلُ قَدَّكَ إِلَى أَدِيمِكَ .

2. Non ponit pellem haedinam tuam ad cutem magnam tuam.

Sic scholion: Id est: Non te impellit, ut parvam rei tuae partem cum magna compares. Praepositio إلى sensus

ratione habita posita est, quod in verbo جعل verbi يضم »coniungit« significatio inest. Proverbium autem significat, comparationis institutam rationem non rectam fuisse. Kamusi auctor dicit, proverbium quoque adhiberi de eo, qui terminum suum transgrediatur. Et sic Samachscharius, qui ut codex Berol. ما جعل habet.

٣ مَا حَلَلْتَ بَطْنَ تَبَالَةَ لِتَحْرِمَ ٱلْأَضْيَافَ

3. Non habitas medium regionis Tebalah appellatae, ut hospitum spem fallas.

Tebalah nomen regionis fertilis in terra Iemen est. Legitur quoque in proverbio تحلى (habitas o femina!) et تحرمى. In eum dicitur, qui beneficia, quae in alios conferre consuevit, abrumpere vult.

٤ مَا عَلَى ٱلْأَرْضِ شَيْءٌ أَحَقُّ بِطُولِ سِجْنٍ مِنْ لِسَانٍ

4. Non est res in terra dignior, quae diu in carcere includatur, quam lingua.

Duplici modo vox أحق enunciatur, aut est accusativi casus dialecti regionis Hidjas ratione habita aut nominativi casus dialecto gentis Tamim proprius. Proverbium nos monet, ut in sermone cauti simus, ne damno adficiamur.

٥ مَا صَدَقَةٌ أَفْضَلُ مِنْ صَدَقَةٍ مِنْ قَوْلٍ

5. Non est eleemosyna praestantior, quam eleemosyna verbi.

Id est: Quam verbum, quae veritatem probat. Proverbium nobis linguae custodiam commendare, dixit Meid. In Samachscharii opere voces من صدقة omissa sunt. Sa-

machscharius dicit, proverbium adhortari, ut nos adeuntem lenibus verbis benigneque excipiamus. Mohammedem quoque dixisse, benigna verba praeferenda esse eleemosynae (cum asperitate datae).

٦ مَا بَلَلْتُ مِنْهُ بِأَفْوَقَ نَاصِلٍ

6. Non potitus sum ex eo sagitta, cuius crena fracta erat, quae cuspidem amiserat.

De eo dicitur, qui utilitati non est in re, quae eius curae committitur. Alii dicunt, proverbium significare, virum ab avaro nullam rem accepisse. Simile est proverbium decimum.

٧ مَا يُقَعْقَعُ لَهُ بِالشِّنَانِ

7. Non excitatur ei strepitus motis utribus veteribus.

De eo dicitur, qui fortunae casibus non deprimitur et quem non terret res, in qua vera terroris causa non est. In Samachscharii opere لا loco vocis ما est. Nabeghahus timidum describens dixit:

كَأَنَّكَ مِنْ جِمَالِ بَنِي أُقَيْشٍ يُقَعْقَعُ خَلْفَ رِجْلَيْهِ بِشَنِّ .

„Tu esse videris unus e camelis Banu-Okaisch post cuius pedes moto utre vetusto strepitus excitatur" Metrum Wafir est. p. 204.

٨ مَا يُصْطَلَى بِنَارِهِ .

8. Nemo eius igne calefit.

Potens et fortis est, ut ad eum perveniri aut cum eo pugnari non possit. In Samachscharii opere لا يصطلى legitur. Interdum vero istis verbis sensus satyricus tribuendus est, ut in hoc Alanzarii versu:

۱۱۱

إِنَّ ٱلَّذِى لا يُصْطَلَى بِنَارِهِ وَلَا يَنَامُ ٱلْجَارُ مِنْ سُعَارِهِ

„Utique is est, ad cuius ignem nemo calefit, et cuius vicinus ob famis ardorem non dormit". Metrum Redjes est. p. 231.

٩ مَا تُقْرَنُ بِفُلَانٍ ٱلصَّعْبَةُ

9. Non conjungitur cum quodam camela indomita.

Camelam indomitam et difficilem cum camelo mansueto, ut dometur, coniungere solebant. Proverbii igitur sensus est: Quidam nobilior et maior est, quam ut in hunc usum adhibeatur. De eo dicitur, qui tam potens est, ut, qui ei adversetur, opprimatur. Hunc proverbii explicandi modum Abu-Ohbaidus adnotavit. Albahelius autem dixit, proverbium sic dici: تقرن بفلان الصعبة „Cum quodam camela indomita coniungitur" i. e. ad rem perficiendam aptus est.

١٠ مَا بَلَلْتُ مِنْهُ بِأَعْزَلَ

10. Non eum tanquam inermem assecutus sum.

Is rei perficiendae convenit, ut ei similis non sit, qui in bello arma non habet. Conf. prov. sextum.

١١ مَا يَحْسُنُ ٱلْقُلْبَانِ فِى يَدَىْ حَالِبَةِ ٱلضَّأْنِ

11. Armillae duae non placent in manibus feminae oves mulgentis.

Femina oves mulgens serva est. Proverbium in eum dicitur, qui pulchra conditione, qua indignus est, utitur.

١٢ مَا وَرَاءَكَ يَا عِصَامُ

12. Quid est pone te, o Ahzami!

Verba haec Alharitso ben-Ahmru regi Cendae adscri-

buntur. Causam autem talem fuisse dicunt. Auhfi ben-Mohallem filiam pulcherrimam corpore et ingenii dotibus ornatam esse audiverat rex. Quam rem ut exploraret, mulierem Cenditam prudentem et disertam, Ahzami appellatam misit. Haec filiae matri, Omamah dictae, quum adventus causam exposuisset, ad puellam introducta est. Tanta puellae pulchritudo erat, ut caeteras omnes superare videretur. Mulier autem, quae puellam velo non tectam vidisset, dixit: ترك الخداع من كشف القناع „Reliquit deceptionem, qui velum detexit“ indicatura, nullam in ista re deceptionem esse, quae verba postea in proverbii consuetudinem venerunt. Rex eam redeuntem conspiciens et, quem nuntium adferret, interrogans istis proverbii verbis usus est. Tum pulchritudinem puellae omnibus laudibus extulit sic locuta:

صرح المحض عن الزبد رايت جبهة كالمراة المصقولة يزينها شعر حالك كاذناب الخيل ان ارسلته خلته السلاسل وان مشطته قلت عناقيد جلاها الوابل وحاجبين كانما خطا بقلم او سودا بحمم تقوسا على مثل عين الظبية العبهرية بينهما انف كحد السيف الصبيغى حفت به وجنتان كالارجوان فى بياض كالجمان شق فيه فم كالخاتم لذيذ المبتسم فيه ثنايا غر ذات اشر تقلب فيه لسانا بفصاحة وبيان بعقل وافر وجواب حاضر تلتقى فيه شفتان حمروان تحلبان ريقا كالشهد اذا دلكته فى رقبة بيضاء كالفضة ركبت فى صدر كصدر تمثال دمية وعضدان مدمجان يتصل بهما ذراعان ليس فيهما عظم يمس ولا عرق يجس ركبت فيهما كفان دقيق قصبهما لين عصبهما تعقد ان شئت منهما الانامل نتا فى ذلك الصدر ثديان كالرمانتين يخرقان عليها ثيابها تحت ذلك بطن طوى طى القباطى المدمجة كسر عكنا كالقراطيس المدرجة تحيط بتلك العكن سرة كالمدهن المجلو خلف ذلك ظهر فيه كالجدول ينتهى الى خصر لو لا رحمة الله لانبتر لها كفل يقعدها اذا نهضت وينهضها اذا قعدت كانه دعص الرمل لبده سقوط الطل يحمله فخذان لفاوان تحتهما ساقان خدلتان كالبرديتين شيبتا بشعر اسود كانه

حلف الزرد تحمل ذلك قدمان كحذو اللسان فتبارك الله
مع صغرهما كيف تطيقان حمل ما فوقهما فارسل الملك الى
ابيها فخطبها وزوجها اياه وبعث بصداقها فجهزت فلما ارادوا ان
يحملوها الى زوجها قالت لها امها ابنية ان الوصية لو تركت
لفضل فى ادب تركت لذلك منك ولكنها تذكرة للغافل ومعونة
للعاقل ولو أن امراة استغنت عن الزوج لغنى ابويها وشدة
حاجتهما اليها كنت اغنى الناس عليه (عنه cod. m. et B)
ولكن النساء للرجال خلقن ولهن خلق الرجال اى بنية
انك فارقت الجو الذى منه خرجت وخلفت العش الذى
فيه درجت الى وكر لم تعرفيه وقرين لم تالفيه فاصبح
بملكه عليك رقيبا ومليكا فكونى له امة يكن لك عبدا وشيكا
يا بنية احملى عنى عشر خصال يكن لك ذخرا وذكرا الصحبة
بالقناعة والمعاشرة بحسن السمع والطاعة والتعهد لموقع عينه
والتفقد لموضع انفه فلا تقع عيناه منك على قبيح ولا يشم منك
الا طيب ريح والكحل احسن الحسن (الموجود) والماء اطيب الطيب
المفقود والتعهد لوقت طعامه والهدو عنه حين منامه فان
حرارة الجوع ملهبة وتنغيص النوم مبغضة والاحتفاظ ببيته
وماله والارعاء على نفسه وحشمه وعياله فان الاحتفاظ بالمال
حسن التقدير والارعاء على العيال والحشم حسن التدبير
ولا تفشى له سرا ولا تعصى له امرا فانك ان افشيت سره
لم تامنى غدره وان عصيت امره اوغرت صدره ثم اتقى
مع ذلك الفرح ان كان ترحا والاكتئاب عنده ان كان فرحا
فان الخصلة الاولى من التقصير والثانية من التكدير وكونى اشد ما
تكونين له اعظاما فيكون اشد ما يكرمك لك اكراما وكونى اشد
ما تكونين له موافقة فيكون اشد ما يكون لك مرافقة واعلمى
انك لا تصلين منه الى ما تحبين حتى توثرى رضاه على
رضاك وهواه على هواك فيما احببت وكرهت والله يخير لك
فحملت اليه فعظم موقعها منه فولدت له الملوك السبعة
الذين ملكوا بعده اليمن „Lac purum apparuit spuma remota; vidi frontem speculo polito similem, ornatam crinibus nigris, qui caudis equorum (longitudine) similes sunt, quos

si dimittis, catenas esse putas, quos si pectis, dicis: racemi sunt, quos imber retexit; duo supercilia tanquam calamo picta aut carbone superducta, nigra, quae sicut oculus dorcadis pulchrae curva sunt. Inter ea est nasus (tenuis) ut cuspis gladii Zabiihtici, quem duae cingunt genae purpureae simul albae sicut margaritarum albedo est. Ibi os diffissum est annulo, quo sigillum imprimitur, simile, dulce ridens, impletum dentibus splendentibus acuminatis, in quo se movet lingua facunda et diserta, cum summa prudentia loquens et statim respondens. Duo autem labia rubra sibi invicem occurrunt, quae sputum dulce eliciunt, ut favus mellis, quando exprimitur, in collo albo sicut argentum, elato in pectore, quod simile est pectori idoli ex marmore ficti et brachia duo laevia, in cuius anterioribus partibus cum iis coniunctis neque os tangitur neque vena palpando cognosci potest cum duabus manibus tenuia ossa habentibus nervosque lenes, quarum digitos (ita molles sunt), si vis, nodare potes. In isto autem pectore eminent duae mammae similes duobus malis Punicis, quae eius vestes (ob motum firmum) lacerant. Sub illa re venter est, qui complicatus est modo, quo panni Aegyptiaci (albi, tenues) laeves complicantur, plicis ob obesitatem instructus instar chartarum convolutarum. Adiacet autem istis plicis umbilicus ampullae oleariae detersae similis. Pone illud dorsum, in quo rivulo similis cavitas est, quae perducit ad medium, quod (ob tenuitatem), si Dei non fuisset misericordia, profecto abruptum fuisset. Ei est podex, qui quum surgit, efficit, ut sedeat, et quum sedet, ut surgeat efficit, cumulo arenae similis, quem ros decidens firmum reddidit, eumque duo femora sustinent crassa, sub quibus duo crura rotunda sunt similia rei Bordijjah appellatae[1]) mixta crinibus nigris, quasi annulli loricae sint, quod portant duo pedes linguae

1) Quaenam vocis بردية significatio sit, vehementer dubito, nullam enim in lexicis reperio, quae isti rei comparandae apta esse videatur.

mensurâ similes. Deus autem benedictus sit! Quomodo, quum tam parvae sint, illud, quo onusti sunt, portare valent? Rex igitur ad eius patrem misit puellam in matrimonium sibi petens. Pater autem dote missa eam in matrimonium dedit, ut ad novum maritum duceretur. Tempore autem, quo in eo erant, ut ipsam ad novum maritum ducerent, mater filiam sic allocuta est: O filiola! Quod si consilium ob praestantiam educationis intermitteretur, id tibi non darem; sed admonitio socordis et prudentis adiumentum est et si mulier marito carere posset ob divitias parentum et ob magnum desiderium, quo parentes erga ipsam impleti sunt, tu eo maxime carere posses; sed ut mulieres ob viros creatae sunt, sic viri ob mulieres existunt. O filiola! Tu ab aëre, ex quo tu prodiisti, te separasti et nidum tuum, ad quem adscenderas, relinquens ad alium, quem non noscis, ivisti et ad socium, quocum non consuevisti. Is autem potestate sua tuus factus est custos et possessor. Sis igitur serva ei, ut tuus sit servus celer. O filiola! Tecum sume a me decem proprietates, ut tibi sint tanquam thesaurus et recordatio. Societas cum contento animo, et consortium cum obedientia et cura assidua loci, quem videt et ratio diligens loci, quem olfacit, ne oculi eius in rem turpem, quam peragis, incidant, neque tui pravum odorem percipiat. Collyrium autem est pulcherrimum pulchritudinis (iuventae) et aqua optimum odoramenti[1]) desiderati. Tum cura tempore, quo cibum sumit et quies tempore, quo dormit, nam famis ardor occupat et perturbatio somni odium movet. Tum custodia domus opumque et ratio habita ut personae ipsius sic ministrorum domesticorumque. Custodia opum autem consistit in eo, ut quantum detur, bene definiatur et ratio habita domesticorum et ministrorum in eo, ut res bene instituantur. Ne autem eius secretum divulges aut eius mandato inobediens sis, nam si

---

1) Sed in codice Lugd. signum Teschdidi nomen habet, ut boni verti possit.

eius secretum divulgas, ab eius perfidia securus esse non potes et si eius mandato inobsoquens es, eius pectus ira accendis. Tum quoque cave, ne laeta sis, quum ipse moestus est, et (fuge) tristitiam, quum ipse laetus est. Prior autem proprietas cohaeret cum eo, quod minus, quam debemus, facimus, posterior cum eo, quod vitam turbamus. Magni eum semper habe, ut honore te adficiat! Quam maxime cum eo consentias, ut te benignissime tractet. Scias autem, desiderio tuo ab eo te non potituram esse, nisi eius voluntatem tuae, eiusque cupiditatem in eo, quod cupis aut nolis, tuae praeferas. Deus autem efficiat, ut rectum eligas![1]) His verbis finitis deducta honorificum apud eum occupavit locum. Septem post eum regnantes in regione Jemen reges ex ea nati sunt. Abu-Ohbaidas ما وراكِ ita enunciavit, ut كِ masculini generis sit; verba autem Alnabeghaho Aldsobjani tribuens Ihzamum ben-Schahbar regis Alnohmani cubicularium hoc versu interroganti, quaenam regis aegroti conditio esset. Sic quoque in Kamusi opere legitur.

١٣ مَا لِى ذَنْبٌ اِلَّا ذَنْبُ صُحُرٍ

13. Non est mihi crimen praeter crimen Zohrae.

صَحْرٌ et صُحْرٌ (Zahr et Zohr) vox declinabilis et indeclinabilis nomen filiae Lokmani est.[2]) Lokmanus cum filio suo Lokaimo praedatum profectus multis camelis potitus erat. Lokaimus quum ante Lokmanum domum reversus esset, Zohra unum ex eius camelis mactavit, ut patri cibum pararet. Lokmanus, qui odium in Lokaimum conceperat, quod ante ipsum domum venerat, filiae alapas duxit. Haec autem iniusta poena in proverbii consuetudinem venit et verba in eum dicuntur, qui pro beneficio noxa adficitur. Dixit Chaffafus ben-Nodbah:

1) Adhortationes hae leguntur quoque in Chrestomathia mea nova p. ٩١٣ sq.

2) In Kamusi opere eam Lokmani sororem fuisse legimus.

وَعَبَّاسٍ يُدِبُّ لِيَ ٱلْمَنَايَا وَمَا أَذْنَبْتُ إِلَّا ذَنْبَ صُخْرِ

„Et quot austeri mihi mortes excitant, dum nullum crimen commisi, nisi crimen Zohrae."

Metrum Wafir est. p. 204.

١٤ مُحْسِنَةٌ فَهِيلِي

14. Benefacientem (te video); effunde igitur, o femina!

Mulier e viri cuiusdam vase in suum vas cibum effudit et viri adventu attonita rursus e suo vase in viri vas evacuavit et illi interroganti, quid ageret, respondit: Effundo. Tum vir ista verba, quae in proverbium venerunt, dixit. De viro adhibetur, qui opus facit rectum, ita ut a nobis probetur. Vox autem محسنة et nominativi et accusativi casum admittit. Si nominativi casum ponis انت; sin autem accusativi casum admittis, اراك video te supplendum est. conf. Dj. s. v. هيل

١٥ مِنْ حَظِّكَ نَفَاقُ أَيِّمِكَ

15. Fortunae tuae tribuendum est, quod virgo tua innupta in matrimonium poscitur.

Scholion proverbium sic explicavit: اى مما وهب الله لك من الجد ان لا تبور عليك ايمك ويروى هذا في الحديث

„Id est: Fortunae tuae, quam Deo debes, tribuendum est, quod virgo tua innupta tibi damno non perit (dum in matrimonium non petitur). Et hoc in traditione refertur.

١٦ مَصِّي مَصِيصًا

16. Suge, o femina!

Narrant, adolescentem ea conditione dactylos edendos dedisse puellae, ut, quamdiu dactylos ederet, sibi, quid vellet, facere permitteretur. At quum timeret, ne dactyli

consumti essent, priusquam sibi satisfecisset, ista verba dixit. Proverbium in mandato, ut totum opus absolvatur, adhibent.

١٧ مَنْ أَضْرِبُ بَعْدَ ٱلْأَمَةِ ٱلْمُعَارَةِ

17. Quemnam verberabo post servam mutuo acceptam?

In eum dicitur, qui tibi contemtui est. Serva mutuo accepta multum verberatur et maximo contemtui est. Suae quisque servae parcet.

١٨ مَا يَعْرِفُ قَطَاتَهُ مِنْ لَطَاتِهِ

18. Discernere nescit nates suas a fronte sua.

Stupidum designat.

١٩ مَا بِٱلدَّارِ شُفْرٌ

19. Non est in domo ullus.

Vocabulum شفر cum Fatha et Dhamma enunciari potest. Vox nonnisi in negando adhibetur. Sed in versu Dsu-l'Rommahi sine negatione vox reperitur. Dicitur quoque ما بالدار شفرة; voci autem a nonnullis unius significatio tribuitur, dum alii dicunt esse pro ذو شفر crepidine palpebrae instructus, i. e. homo. Sunt, qui dicant, vocis شفر significationem capere esse, ut sensus sit: Non est in domo capiens.

٢٠ مَا بِهَا دُعْوِىٌّ

20.* Non est in ea (domo) vocans.

* In Samachscharii opere ما بالدار „Non in domo“ legitur.

٢١ مَا بِهَا دِبِّيٌّ

21. Non est in ea repens.

Omnes hi loquendi modi nonnisi cum negatione adhibentur. In Samachscharii opere ما بالدار „Non in domo" legitur."

٢٢ مَقْتَلُ ٱلرَّجُلِ بَيْنَ فَكَّيْهِ

22. Locus mortis viri inter mandibulas est.

Voci مقتل triplicem significationem tribui posse dicunt aut caedis aut loci caedis aut occisoris. Verba autem haec Almofadhdhelus Actsami ben-Zaifi esse dixit eumque, quum mortem appropinquantem sentiret, inter alia haec filiis suis dixisse. In isto autem sermone viginti novem proverbia, quae diversis in Meidanii opere locis, occurrunt, reperiuntur. In lingua autem mortis causam saepius esse docet proverbium, ut silentium commendetur. Eandem rem plures protulerunt. Sic quidam dixit: رحم الله امرءا اطلق ما بين كفيه وامسك ما بين فكيه „Deus benevolentia sua beet virum, qui id, quod inter manus est, dimittit et id, quod inter mandibulas est, retinet." Quam pulchre autem Abu-l'Fatach Albosti locutus est versibus sequentibus:

تَكَلَّمْ وَسَدِّدْ مَا ٱسْتَطَعْتَ فَإِنَّمَا كَلَامُكَ حَيٌّ وَٱلسُّكُوتُ جَمَادُ

فَإِنْ لَمْ تَجِدْ قَوْلًا سَدِيدًا تَقُولُهُ فَصَمْتُكَ مِنْ غَيْرِ ٱلسَّدِيدِ سَدَادُ

„Loquere et bene dirige quod potes, nam sermo tuus est vivus et silentium est inanimata res; sed si verbum rectum non invenis, silentium tuum, dum haud rectum taces, rectum est."

Metrum Thawil est. c. p. 163.

Hocce iudex Abu-Ahmedes Manzur ben-Mohammed Alherewi imitatus est, dixit enim:

اذا كنت ذا علم ومارك جاهل فأعرض ففى ترك الجواب جواب

وان لم تصب فى القول فاسكت فانما سكوتك عن غير الصواب صواب

„Si scientia polles, et tecum ignorans disputando certat, averte te, nam in omissione responsi responsum est, et si in sermone rectum non invenis, tace, nam silentium tuum, dum haud rectum non profers, rectum est.“

Metrum Thawil est. p. 163.

Abu-Sahlus sermonis conditiones hisce verbis indicavit:

أوصيك فى نظم الكلام بخمسة ان كنت للموصى الشفيق مطيعا

لا تغفلن سبب الكلام ووقته والكيف والكم والمكان جميعا

„Quinque res in componendo sermone tibi commendo, si suadenti amico obsequium praestare vis. Ne neglig... causam sermonis, tempus, quomodo loquaris, quot ver... facias et locum sermonis!

Metrum Camil est. c. p. 213.

٢٣ مات حتف أنفه

23. Mortuus est morte nasi sui.

Id est: Non occisus, sed morte naturae, dum extremus vitae spiritus e naso exiit. Legitur quoque حتف أنفيه.

٢٤ مثقل استعان بذقنه

24. Onere gravatus a mento suo auxilium petiit.

Altera lectio est بيديه a lateribus suis. De eo dicitur, qui ab eo, qui auxilium ferre non potest, auxilium petiit. Proverbium a camelo desumtum est, qui onere gravatus, ut surgere non possit, mentum terrae imponit.

٢٥ مَا لَهُ نَسُولَةٌ وَلَا قَتُوبَةٌ وَلَا جَزُورَةٌ

25. Non est ei animal ad geniturам destinatum et non animal sella instructum et non animal, ut mactetur, destinatum.

Omnibus opibus caret.

٢٦ مَثَلُ ٱلْجَلِيسِ ٱلسُّوْءِ كَٱلْقَيْنِ إِنْ لَمْ يُحْرِقْ

ثَوبَكَ بِشَرَرِهِ يُؤْذِيكَ بِدُخَانِهِ

26. Socius pravus similis est fabro ferrario, si scintillis suis vestem tuam non laedit, fumo suo noxam tibi infert.

Huic proverbio verba Muzibi ben-Abi Wakkaz similia sunt: لا تجالس مفتونا فانه لا يخطيك منه احدى خلتين اما ان يفتنك فتتابعه او يوذيك قبل ان تفارقه „Ne socius sis eius, qui in turbas coniectus (seductus) est, nam unam harum duarum rerum tibi continget aut te decipiet, ut eum sequaris aut te noxa adficiet, antequam eum relinquis“. In codicibus Lugd. et Berol. loco vocum ان لم legitur الا.

٢٧ مَا أَطْوَلَ سَلَا فُلَانٍ

27. Quam longae sunt secundinae cuiusdam!

Si secundinae longae sunt, tempus, quo ex utero exeunt, longum est et partus difficilis.

٢٨ مَا أُضِيفَ شَيْءٌ إِلَى شَيْءٍ أَحْسَنُ مِنْ حِلْمٍ

إِلَى عِلْمٍ

28. Non est rei cum re conjunctio pulchrior, quam mansuetudinis cum doctrina.

٢٩ مَا غَضَبِي عَلَى مَنْ أَمْلِكُ وَمَا غَضَبِي عَلَى مَنْ لَا أَمْلِكُ

29. Non est ira mea contra eum, qui in potestate mea est, et non est ira mea contra eum, qui in potestate mea non est.

Id est: Si in mea potestate est, me ab eo vindicare possum; nulla igitur irae meae causa est; sin vero in mea potestate non est, ei ira mea noxia non est. Cur igitur ira mihi ipsi damnum infero? Nulla est igitur irae causa. Verba ista Moahwijjaho adscribuntur.

٣٠. مَا يُحْجَرُ فُلَانٌ فِي الْعِكْمِ

30. Non ligatur quidam in sarcina.

Id est: Eius locus occultus non est. Sunt, qui dicant, verbum حجر significationem habere" circum stragulum volvere funem, quo constringitur". Nonnulli contendunt, proverbium de forti adhiberi, qui in itinere, dum hostis impetus timeatur, sub clitellarum stragula se non abscondat. Samachsch.

٣١ مَا تَبُلُّ إِحْدَى يَدَيْهِ الْأُخْرَى.

31. Non irrigat una eius manus alteram.

Valde avarus est.

٣٢. مَا لِي بِهٰذَا الْأَمْرِ يَدٌ

32. Non est mihi hac in re manus.

Nil valeo hac in re, nil possum. Conf. Kam. Dj.

٣٣ مَا أُبَالِي عَلَى أَيِّ قُتْرَيْهِ وَقَعَ

33. Non curo, in quo latere deciderit.

Et legitur قُطْرَيْهِ cum eadem significatione. De eo dicitur, cuius in calamitates incidentis nulla neque misericordiae neque gaudii ratio habetur.

٣٤ مَا أُبَالِي مَا نَهِيءُ مِنْ ضَبِّكَ

34. Non curo, quid lacertae tuae non satis coctum sit.

Non me tangit, sive bonum sive malum tibi accidat. Legitur quoque ما نهو et ما نضج.

٣٥ مَا فِي بَطْنِهَا نُعَرَةٌ

35. Non est in eius ventre foetus immaturus.

De eo dicitur, qui parum possidet.

٣٦ مَاتَ فُلَانٌ بِبِطْنَتِهِ لَمْ يَتَغَضْغَضْ مِنْهَا شَيْءٌ

36. Mortuus est quidam cum impletione ventris sui, nulla eius deminutione adfectus.

Proverbium Ahmruo ben-Alahz adscribitur. Dixit Abu-Ohbaidus, in rebus religionis proverbium adhiberi i. e. integer e mundo exiit, ut religio detrimentum non ceperit. Fieri potest, ut Ahmruus hunc proverbio sensum tribuerit.

٣٧ مَاتَ وَهُوَ عَرِيضُ ٱلْبِطَانِ

37. Mortuus est, dum eius cingulum ventris largum erat.

A camelis omnino satiatis in homines translatum pro-

verbium significat, virum tempore, quo mortuus esset, opibus abundasse.

٣٨ ما اعرفني كيف يجز الظهر

38. Quam bene novi, quomodo dorsum vulneraretur!

In eum dicitur, qui in medio gentis contumelia te adficit, dum tu maiore contumelia eum laedere potes. Id est: Si voluissem, eadem vel maiore etiam contumelia te adficere potuissem.

٣٩ ما حكّ ظهري مثل يدي

39. Non fricuit tergum meum nisi manus mea.

Nullam in hominibus fiduciam posui.

٤٠ من كلّ شيء تحفظ اخاك الّا من نفسه

40. Ab omni re custodis fratrem tuum nisi ab anima (a se ipso).

Ab hominibus fratrem tuum custodire potes, sed quominus sibi ipsi damnum inferat, impedire non potes. De noxa adhibetur, quam homo sibi ipsi infert. Samachsch.

٤١ مذكية تقاس بالجذاع

41. Equus septem annorum cum trienni confertur.

Vocabulum مذكى equum significat, cui annus unus vel duo anni post dentitionem praeterlapsi sunt, quo aetatis tempore molestiis ferendis aptissimus est. In eum dicitur, qui magnum cum parvo comparat.

٤٢ امهلني فواق ناقة

42. Moram mihi concēde per temporis spatium, quo lac in cameli uber vacuum iterum redit!

Hoc parvum temporis spatium significat, nempe usque ad tempus, quo iterum camela mulgetur. In codice Berolin. post proverbium 110 legitur مهلا فواق ناقة cum eodem sensu.

٤٣ ما أرخص الجمل لو لا الهرة

43. Quam vile cameli pretium est, nisi felis esset

Vir camelum, quem amiserat, se drachmae pretio venditurum esse iuraverat. Postea quum eum iuramenti poeniteret, felem ad camelum appendens dixit, se animalia nonnisi coniuncta vendere, ut cameli pretium una drachma esset, felis autem mille drachmae essent. Quae res in causa erat, cur homines ista verba dicerent, Significant autem, unam rem pretiosam cum altera vili coniunctam esse.

٤٤ ما بقي منه الا قدر ظمء الحمار

44. Non restat ex eo nisi quantitas sitis asini.

Asini sitis brevissima est, aqua enim diu carere non potest. Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium ad Merwanum ben-Alhacim referri. Eum tempore belli civilis dixisse: الان حين نفد عمري فلم يبق الا قدر ظمء الحمار صرت اضرب الجيوش بعضها ببعض „Nunc quum vita mea iam periit, ut non restet nisi quantitas sitis asini iam unam partem exercitus per alteram profligo.“

٤٥ ما بالعير من قماص

45. Non est in asino saltus.

Vox قماص cum vocali Kesre aut Dhamma enunciatur, sed prius praestat. De eo dicitur, cui nil roboris restat, ut se movere non valeat. Samachsch. In Kamusi opere

legimus, proverbium quoque adhiberi de eo, qui vilis evaserit, postquam honoratus fuerit.

٤٦ مَا لَهُ عَافِطَةٌ وَلَا نَافِطَةٌ

46. Non est ei ovis aut capra.

Alii voci عافطة servae, voci نافطة ovis significationem tribuunt, alii autem dicunt عافطة significare crepitum ventris emittentem, نافطة sternutantem, utraque autem voce capras designari. Proverbio sensus est: Nulla ei res restat. conf. Kam. Dj.

٤٧ اَلْمِعْزَى تُبَهِّي وَلَا تُبَنِّي

47. Caprae lacerant et non aedificant.

Abu-Ohbaidus dixit, proverbii originem in eo quaerendam esse, quod caprarum pili tentoriis faciendis non inserviant. Caprarum autem possessoribus tentoria habitantibus accidere, ut caprae in tentoria adscendant eaque dilacerent. conf. Djeuh. s. v. بهى. In eum dicitur proverbium, qui res corrumpit et non reparat. Sunt autem, qui dicant, vocem تبهى in proverbio significationem pulchritudine privat aut vacuam reddit aut amplam reddit lacerando habere posse.

٤٨ مِلْحُهُ عَلَى رُكْبَتِهِ

48. Sal eius super genu suo.

„Proverbium hoc in eum dicitur, qui pronus in iram est et prava indole praeditus, quemadmodum sal in hominis genu mox dispergitur. Alii voci ملح lactis significationem tribuunt, id quod Meidanio optimum videtur, ut proverbii sensus sit: „Non custodit uxores suas et non observat officium“, quemadmodum nemo in genu suo lac conservare potest. Ebn-Alahrabius autem

dixit, proverbium significare: Parum fidei in eo est«. Abu-Säihdus denique putavit, in proverbio hunc esse sensum: Sal eius existit, quamdiu apud te sedet, sed quum surgit, dispergitur. Miscinus Daremita in uxorem suam dixit:

لَا تَلُمْهَا إِنَّهَا مِنْ أُمَّةٍ مِلْحُهَا مَوْضُوعَةٌ فَوْقَ ٱلرُّكَبْ

كَشُمُوسِ ٱلْخَيْلِ يَبْدُو شَغْبُهَا كُلَّمَا قِيلَ لَهَا هَاكِ وَهَبْ

„Ne eam vituperes, nam ex familia oriunda est, cuius sal super genubus positum est, ut sternax equa, cuius inobedientia apparet, quotiescunque ei dicis: Haci et Hab[1]).

Metrum Raml est. c. p. 237.

٤٩ . مَا يَعْرِفُ قَبِيلًا مِنْ دَبِيرٍ

49. Discernere non potest filum, quod inter nendum antrorsum ducitur, a filo, quod retro trahitur.

Alazmäihus autem hoc cum modo, quo aures ovium findantur, مقابلة et مدابرة dicto cohaerere putat. conf. Dj. s. دبر.

٥٠ . مَا يَعْرِفُ هِرًّا مِنْ بِرٍّ

50. Discernere non potest vocationem ovium a propulsione.

Ebn-Alahrabius dixit, vocem هر advocationem ovium, بر propulsionem significare. Alii dicunt, هر nomen esse derivatum a هررته abhorrui ab eo et بر a بررت به amavi eum, ut sensus sit. Non dignoscit eum, qui ipsum recusat, ab eo, qui eum benigne tractat. Dixit autem Chaledus ben Celtsum, هر esse felem et بر

---

1) Legitur quoque هال. Utraque voce equi increpantur.

murem, ut proverbii sensus sit: Felem a mure non dignoscit. Ex Abu-Ohbaidahi denique sententia vox الهر cum هرهرة, بر autem cum بربرة cohaeret, ut sic proverbium intelligendum sit: Non discernit vocem ovium a voce caprarum. Summa autem hominis ignorantia designatur. conf. Kam. et Dj. Legi quoque dixit Šamachscharius: ما هو من بر

٥١ مَا لَهُ هِلَّعٌ وَلَا هِلَّعَةٌ

51. Non hoedus aut capella ei est.

Nil possidet. conf. Dj.

٥٢ مَا لَهُ هَارِبٌ وَلَا قَارِبٌ

52. Non est ei aut fugiens aut appropinquans,

Alazmäihus hunc verborum sensum esse dicit: Neque fugiens ab eo, neque appropinquans ad eum ei est. Alchalilus autem voci قارب noctu petentis aquam significationem tribuendam esse censuit, ut proverbii sensus sit: Neque recedens ad eam ei est i. e. Nullam rem possidet.

٥٣ مَا لَهُ سَمٌّ وَلَا حَمٌّ

53. Nulla in eo omnino spes est.

Utraque proverbii vox سم et حم cum Fatha, ut nomina actionis sint, aut cum Dhamma, ut nomina sint, enunciatur. Sed de vera utriusque vocis significatione interpretes inter se non consentiunt. Alferräus dixit, utramque vocem spem significare, ut proverbii sensus sit: Nemo in eo spem ponit. Meidanius autem dixit, utriusque vocis significationem a loquendi modo: سممت سمك et حممت حمك, quod idem sit quam قصدت قصدك „Idem propositum habui" sumendam esse i.e. Quum in te nil boni sit, nemo te adit. In Kamusi opere proverbium sic legitur: ما له حم ولا سم. Auctor

dixit, fortasse verborum sensum esse: Neque parum neque multum ei est. In Djeuharii opere sic legimus: ما له سم ولا حمر غيرك

٥٤ مَا لَهُ حَبَضٌ وَلَا نَبَضٌ

54. Non est ei vox et non motus arteriae.

Multa de vocibus حبض et نبض dissensio est. Abu-Ahmruus priori soni, vocis, posteriori motus arteriae significationem tribuit. Alazmäihus dicit, se nescire, quaenam vocabuli حبض significatio sit. Legitur quoque sic proverbium: ما له نبض ولا حبض ut utraque vox motum significet. Alii alio modo voces explicant.

٥٥ مَا لَهُ حَانَّةٌ وَلَا آنَّةٌ

55. Non est ei camela et non ovis.

٥٦ مَا لَهُ سَبَدٌ وَلَا لَبَدٌ

56. Non est ei crinis et non lana.

Id est: Ob magnam paupertatem. Alii dicunt, esse pro ذو سبد وذو لبد ut equi, cameli, boves ovesque significentur. 'Samachsch.

٥٧ مَا لَهُ قُذَعْمِلَةٌ وَلَا قُرْطَعْبَةٌ

57. Non est ei res pauca.

Abu-Ohbaidus dixit, omnes istos loquendi modos significationem verbis aptam initio habuisse, tum in proverbialem transiisse. Quod vero attinet ad voces سعنة, قذعملة, قرطعبة et معنة, se earum originem nescire confessus est. Abu-Ahmruus dixit, رجل قذعمل esse virum vilem, contemtum et dixit Abu-Saidus, قذعملة esse mulierem parvam, despectam. Dixit autem Alsaji-

dahus, vocem istam significare rem paucam ex gr. granum et cum hoc cohaerere formulam: لا تعط فلانا قذعملة „Ne des cuidam granum“ ut proverbii sensus sit: „Non est ei res pauca“, vocem enim قرطعبة alteri similem significationem habere. In Samachscharii opere tanquam duo proverbia scripta sunt verba. Voci قذعملة rei parvae ut granorum, voci قرطعبة panni laceri significatio tribuitur.

٥٨ مَا لَهُ سَعْنَةٌ وَلَا مَعْنَةٌ

58. Non est ei cibus multus et non cibus paucus.

Vario modo proverbii vocabula interpretati sunt. Allihjanius dixit, vocabulum سعنة idem esse ac ودك, adeps, Ebn-Alahrabius autem ei multitudinis cibi aliusve rei significationem, et voci معنة paucitatis cibi aliusve rei tribuit. Sensus igitur proverbii est: Ei neque multum neque paucum est. conf. Kam.

٥٩ مَا يَجْمَعُ بَيْنَ ٱلْأَرْوَى وَٱلنَّعَامِ

59. Non congregantur ibices et struthiocameli.

Sic dicitur, quoniam caprae montanae in montium cacuminibus, struthiocameli in campis degunt. De rebus multum diversis proverbium adhibetur. Alter proverbii legendi modus est: ما يجمع الاروى والنعام i. e. Quomodo bonus et malus societatem ineunt?

٦٠ مَا نَهُوَ ٱلضَّبُّ وَمَا نَضِجَ

60. Neque cruda neque benecocta est lacerta.

De eo adhibetur, qui incertus neque rem bene tractat, neque eam relinquit.

٦١ مَا هُوَ إِلَّا ضَبُّ كُدْيَةٍ

61. *Non est is nisi lacerta terrae durae.

Legitur quoque كلدة ضب cum eadem significatione. Quum lacerta in terra dura, quae effodi non possit, non capiatur, proverbium hominem designat, in quem nemo potestatem habet.

۶۲ مَاتَ فُلَانٌ كَمَدَ ٱلْحُبَارَى

62. Mortuus est quidam tristitiâ otidis.

Conf. C. XXII, 232.

۶۳ مَرَرْتُ بِهِمِ ٱلْجَمَّاءَ ٱلْغَفِيرَ

63. Transii ad eos tanquam clypeum caput tegentem.

Grammaticus Sibawaihi appellatus dixit, الجماء nomen esse, quod tanquam infinitivus poneretur. Accusativi locum habere ut vox العراك in hoc hemistichio metri Wafir (conf. p. 204.) فاوردها العراك ولم يذدها »Et eos (camelos) ad aquationem adire sivit et eos non repulit«. Alius quidam dixit, vocem الجماء idem significare quam vox البيضة nempe galeam capitis, quod aequabilis جماء sit i. e. in latere capitis prominentes partes non habeat. Adiectivum autem غفير eum apposuisse, quod caput tegat. Dici هم في هذا الامر الجماء الغفير et جماء الغفير. „Ii in hac re clypeus caput tegens sunt« i. e. omnes. Ebn-Alahrabius versum sequentem citavit:

صَغِيرُهُمْ وَكَهْلُهُمْ سَوَاءٌ هُمُ ٱلْجَمَّاءُ فِي ٱللُّؤْمِ ٱلْغَفِيرُ

»Parvus eorum et senex eorum aequalis est. Ii in vilitate galea tegens sunt i. e. omnes“ Metrum Wafir est. p. 204. Dicitur quoque جاوا جما غفيرا »Omnes (multi) venerunt«. De quibus vocibus, quae diversissimo modo enunciantur, conf. Lexic m. s. v. غفير et Kam. s. غفر.

٦٤ مَا بِهِ قَلَبَةٌ

64. Non est in eo vitium.

Vocem قلبة cohaerere censent cum قلاب morbo cordis, quo eodem die camelus moritur.

٦٥ مَا جُعِلَ ٱلْعَبْدُ كَرَبِّهِ

65. Non collocatus est servus ut ipsius dominus.

Verba haec Rabiaho ben-Djerad Alaslami adscribuntur. Causam eorum hanc fuisse narrant. Alkahkahus ben-Mahbad ben-Sorarah ben-Ohdos ben-Said ben-Ahbd-Allah ben-Darem et Chaledus ben-Ribih ben-Silm ben-Djandal ben-Nahschal ad Actsamum ben-Zaifi venerant disceptantes, quis nobilior esset, pignore centum camelorum, quos nobilior acciperet, posito. Actsamus dicens: سفيهان يريدان الشر »Duo stulti malum volentes« eos ab ista re dehortatus est et quum nollent, retentis pignoris camelis eos ad Rabiahum ben-Djerad, qui litem dirimeret, misit dicens: قتل ارضا عالمها وقتلت ارض جاهلها »Occidit terram is, qui eam noscit et terra eum occidit, qui eam haud noscit«. Primum Kahkahus interrogatus, quid proferret, dixit: Ego sum filius Mahbedi ben-Sorarah et mater mea filia Dhirari est. Ex patruis decem et ex avunculis meis decem principatum gesserunt et hic est arcus patrui mei, quem pro Arabibus pignori dedit. Avus autem meus Sorarahus tres reges in clientelam recepit unum contra alterum protegens. Tum Chaledus interrogatus, quid proferret, dixit: Ego sum filius Ebn-Malici ben-Ribih ben-Silm, matre autem utor Kardaah filia Mendusi. Quae quum audivisset Rabiahus Kahkahum victorem pronuntiavit. Chaledus autem dixit: Num Ebn-Mahbadum ben-Sorarah parem Ebn-Silmo ben-Djendal facis? Respondit Rabiahus: Non par habitus est servus domino suo«.

٦٦ مَا نَلْتَقِي إِلَّا عَنْ عُفْرٍ

66. Non occurrimus nisi post mensis spatium

Vocabulum عفر ad temporis spatium maius, mensis aut duorum mensium definiendum adhibetur.

٦٧ مَا يَوْمُ حَلِيمَةَ بِسِرٍّ

67. Non est dies Halimae secretum.

In omni re manifesta et nota adhibetur conf. C. XVIII 222. Ahbd-Alrahmanus patrem suum Almofadhdhelum sic rem retulisse narravit: Quum Almondsirus ben-Mäi-ssema in expeditionem ipsi fatalem suos educeret, Alharitsus ben-Djebelah natu maior rex Ghassani eum metuebat. Erat in exercitu Almondsiri vir e gente Banu-Hanifah, Schamrus ben-Ahmru appellatus, cuius mater e gente Ghassan oriunda erat, qui cum exercitu exierat, ut ad Alharitsum transiret. Hic igitur Alharitso dixit, Almondsiri exercitum numerosiorem esse, quam ut ei resisteret. Qua de causa Alharitsus centum viros e suo exercitu fortissimos elegit et ad Almondsiri exercitum proficisci iussit, qui ei nuntiarent, se quod ei deberet solvere paratum esse, et si hostium exercitus incuriae se traderet, ut subito in regem impetum facerent, iis imperavit. Filiam autem suam Halimam puellam pulcherrimam singulos odoramento imbuere iussit. Dum autem mandatum filia perficiebat, strenuus adolescens Lebidus ben-Ahmru appellatus, ei oscula dedit. Qua de re quum puella apud patrem questus esset, is eam tacere iussit, in isto enim adolescente summam se fiduciam habere. Mandato autem isti centum iuvenes ita satisfaciebant, ut rex occideretur. Abul'Haitsamus autem narravit, Arabes Balkisam appellare Halimam. Alntabeghahus gladios describens istius diei mentionem fecit:

تُخُيِّرْنَ مِنْ أَزْمَانِ يَوْمِ حَلِيمَةٍ إِلَى ٱلْيَوْمِ قَدْ جُرِّبْنَ كُلَّ ٱلتَّجَارِبِ

تَقُدُّ ٱلسَّلُوقِيَّ ٱلْمُضَاعَفَ نَسْجُهُ وَيُوقِدْنَ بِالصُّفَّاحِ نَارَ ٱلْحُبَاحِبِ

»Electi sunt (praehabiti sunt) a temporibus diei Halimae usque ad hunc diem omni experientiâ probati, diffindunt loricam Salukiticam dupliciter textam, et in lapidum tabula scintillas volantes eliciunt«. Metrum Thawil est p. 161.

٦٨ مَا ارْزَمَتْ أُمُّ حَائِلٍ

68. Quamdiu sonum edit mater pulli camelini recens nati.

Id est: semper. conf. Kam. Dj.

٦٩ مَا يَلْقَى ٱلشَّجِيُّ مِنَ ٱلْخَلِيِّ

69. Quod accipit anxius a curis vacuo.

Nullum solatium vel auxilium adfert, quod ille aliorum curis vacuus est. Vox الشجى sine Teschdido effertur. Qui autem cum Teschdido vocem enunciant, ei formam فعيل esse statuunt. conf. C. XXVI, 43 et Harir ٩٠٥.

٧٠ مَا أَمْرُ ٱلْعَذْرَاءِ فِي نَوَى ٱلْقَوْمِ

70. Non attinet virginis res ad gentis propositum.

De rebus publicis cum feminis non est consultandum.

٧١ مَا يُنَدِّى ٱلْوَتَرَ

71. Uvidam non reddit chordam.

٧٢ مَا يُنَدِّى ٱلرَّضْفَةَ

72. Uvidum non reddit lapidem candentem.

٧٣ مَا يُنَدِّى صَفَاتَهُ

73. Uvidam non reddit petram suam.

Omnia haec hominis avaritiam designant. Lapidi candenti carnes assandae imponuntur. Parum est, quod lapidem candentem uvidum tantum reddit. In codice Lugd. ما تندى صفاته legitur.

٧٤ مَا فِي سَنَامِهَا هُنَانَةٌ

74. Non est in eius (camelae) gibbo adeps.

De eo dicitur, apud quem nil boni est.

٧٥ مَا كُلُّ عَوْرَةٍ تُصَابُ

75. Non omnis locus nudus attingitur.

Id est: Non omnis locus nudus et haud custoditus talis est, ut per eum in hostium terram intres.

٧٦ مَا أَنْتَ بِحَيَّةٍ وَلَا سَيَّةٍ

76. Tu neque benefaciens neque malefaciens es.

Simili modo dicitur: فلان لا حاء ولا ساء. Fieri autem potest, ut voces proverbii a حاء, qua voce camelus increpatur et a ساء, qua voce asinus increpatur, derivatae sint. Id est: Quum sit decrepitus et robore destitutus, eos increpare non potest.

٧٧ مَا أَنْتَ بِعِلْقِ مَضِنَّةٍ

77. Tu non es res pretiosa.

Id est: Neque res, cui animus adhaeret neque cui parcetur, quum vilis sit. conf. Kam. Dj. s. v. ضن

٧٨ مَا يُرْوِي غُلَّتَهُ بِالْمَضِيحِ

78. Non exstinguitur eius sitis vehemens lacte aqua mixto.

In eum dicitur, cuius noxa parva re non reparatur.

٧٩ مَا كُلُّ رَامِى غَرَضٍ يُصِيبُ

79. Non omnis iaculans scopum ferit.

* Proverbio hoc Arabes de spe frustrata se consolari solent.

٨٠ مَا هٰذَا ٱلْبِرُّ ٱلطَّارِقُ

80. Quae est haec beneficentia noctu veniens?

In beneficium dicitur, quod ab homine prodiens pro novo habetur. Loco vocis طارق »noctu veniens« legitur طارف »novus«.

٨١ مِنْ قَرِيبٍ يُشْبِهُ ٱلْعَبْدُ ٱلْأَمَةَ

81. Modo non similis est servus servae.

Non multum discriminis inter eos est. In duos vehementer similes adhibetur.

٨٢ مِنْ قِدَمٍ مَا كَذَبَ ٱلنَّاسُ

82. Diu est, quod homines mentiti sunt.

Mendacium non est res nova, sed diu ab hominibus adhibitum erat.

٨٣ مَا لَهُ رُوَاءٌ وَلَا شَاهِدٌ

83. Non est ei pulchritudo corporis et lingua.

Neque corporis pulchri adspectu neque sermone se commendat.

٨٤ مَنْ حَدَّثَ نَفْسَهُ بِطُولِ ٱلْبَقَاءِ فَلْيُوطِنْ نَفْسَهُ عَلَى ٱلْمَصَايِبِ

84. Qui animae suae existentiam longam promittit, is animam suam calamitatibus adsuescat!

Verba haec Ahbd-Alrahmano filio Abu-Becri Alziddik adscribuntur. In Samachscharii opere loco vocis المصايب legitur الرزايا eadem cum significatione.

٨٥ مَنْ لَمْ يَأْسَ عَلَى مَا فَاتَهُ أَرَاحَ نَفْسَهُ

85. Qui tristis non est ob rem, quae ipsum fugit, is animam suam tranquillam reddit.

Sunt Actsami ben-Zaifi verba, quae hominem monent, ut in rebus adversis tristitiam abiiciat.

٨٦ مَا أَشْبَهَ ٱللَّيْلَةَ بِٱلْبَارِحَةِ

86. Quam similis est haec nox praeteritae nocti!

Proverbium significat rerum duarum similitudinem et maxime in malam partem adhibetur. Alhasanus proverbium hoc in quodam sermone adhibuit hunc versum dicens:

كُلُّهُمْ أَرْوَغُ مِنْ ثَعْلَبٍ مَا أَشْبَهَ ٱللَّيْلَةَ بِٱلْبَارِحَةِ

„Omnes isti astutiores quam vulpes sunt. Quam similis est haec nox praeteritae!“ Metrum Raml est p. 237.

٨٧ ٱلْمَرْءُ بِخَلِيلِهِ

87. Vir per amicum suum.

Ex amico, quo utitur, viri conditio cognoscitur. Verba haec, quae Mohammedis esse dicuntur, nonnisi in codice Berolin. et Pocock. hoc loco leguntur.

٨٨ مَلِّكْ ذَا أَيْرٍ أَيْرَهُ

88. Fac, ut possessor rei rem suam possideat!

Id est: Omnis res dominum suum spectat. In cura, quam vir in opes suas impendit, adhibetur.

٨٩ مَا أُبَالِيهِ عَبَكَةً

89. Non curo eum minima cura.

Vox عبكة est parva pars butyri in utre remanens, quae vilem et despectam rem designat. Accusativus عبكة locum vocis بالة tenet, nam verbum بالى duplicem accusativum regit. Similis hic est loquendi modus alteri: ضربه سوطا, ut sensus sit ضربه ضربا بسوط „Percussit eam percutiendo flagello usus".

٩٠ مَا عِنْدَهُ مَا يُنَدِّى ٱلرَّضْفَةَ

90. Non est aqud eum, quod lapidem candentem madefacit.

Conf. prov. 67. Alazmäibus dixit: Homines, quum ollam non habeant, vas e cutibus sibi parare solent, in quo iniecto lapide candente res coquunt. In avarum, qui nullam rem dat, adhibetur, In Samachscharii opere ما يبل الرضفة „Non madefacit lapidem candentem" legitur.

٩١ أَمْرَعَ وَادِيكَ وَأَجْنَى حَلَبُّ

91. Pabulo abundat vallis tua et eius plantae Hollab fructus ferunt.

Vox حلب (Hollab) plantae nomen est in campo nascens, quae per terrae superficiem se expandit semper virens. Inde dicitur تيس حلب „hircus plantae Hollab

i. e. eam amans. In virum dicitur opibus abundantem, cuius conditio pulchra est. In Samachscharii et Scharaf-Aldini opere واديه eius vallis legitur.

٩٢. مَرْعًى وَلَا كَالسَّعْدَانِ

92. Pratum est; sed non ut planta Sahdan.

Planta Sahdan in campis crescens optimum camelorum pabulum est. De re bona dicitur, quae alteri bonitate inferior est. Verba autem ista Chansae filiae Ahmrui ben-Alscharid tribuuntur. Causam hanc fuisse tradunt: Quum Chansa a nundinis reverteretur, homines ad Hindam filiam Ahtbahi ben-Rabiah congregatos invenit, quibus elegias in familiam pronuntiabat. Ad eam propius accedens interrogavit, quaenam causa ploratus esset? Respondit: Principes gentis Modhar deploro. Rogavit igitur, ut et ipsi versus repeteret. Cecinit igitur hosce versus:

أَبْكِي عَمُودَ ٱلْأَبْطَحَيْنِ كِلَيْهِمَا وَمَانِعَهَا مِنْ كُلِّ بَاغٍ يُرِيدُهَا

أَبِي عُتْبَةَ ٱلْفَيَّاضَ وَيْحَكِ فَاعْلَمِي وَشَيْبَةَ وَٱلْحَامِي ٱلذِّمَارِ وَلِيدُهَا

أُولٰئِكَ أَهْلُ ٱلْعِزِّ مِنْ آلِ غَالِبٍ وَلِلْمَجْدِ يَوْمٌ حِينَ عُدَّ عَدِيدُهَا

„Deploro columnam utriusque alvei et eius defendentem ab omni expetenti, qui eum cupit, patrem meum Ahtbahum exundantem (beneficiis), vaeh tibi! et scias o femina! et Schaibaham, cuius filius tutor sui iuris erat. Hi erant dignitate praediti inter gentem vincentem et laudi est dies, quando eius numerus numeratur".

Metrum Thawil est. p. 161.

Quibus auditis ista proverbii verba dixit et versus recitavit sequentes:

أُبَكِّي أَبَا عَمْرٍو بِعَيْنٍ غَزِيرَةٍ قَلِيلٍ إِذَا تَغْفِي ٱلْعُيُونُ رُقُودُهَا

وَصَخْرًا وَمَنْ ذَا مِثْلُ صَخْرٍ إِذَا بَدَا بِسَامِيَةِ ٱلْأَبْطَالِ قُبًّا يَقُودُهَا

„Deploro Abu-Ahmruum oculo lacrymis abundante, parum dormiente, quando oculi dormitant et Zachrum et quis est Zachro similis? quando apparet cum strenuis altis dux eos ducens“. Metrum Thawil est. p. 161.

Almofadhdhelus autem ista verba feminae Thajjitae tribuit, quae vidua ab Ahmru-l'Kaiso ben-Hodjr Alcendi in matrimonium ducta et ab eodem rogata, quomodo ipsi novus maritus placeret, ista verba dixerit significatura eum bonum esse, sed priorem meliorem fuisse. Samachscharius dixit, proverbium de benefico, qui in beneficiis modum teneat et ad summum finem non tendat, adhiberi. Vocabulo مرعى aut nominativi aut accusativi casus tribui potest. conf. Kam. Djeuh. s. v. سعد

٩٣ اَلْمَالُ بَيْنِى وَبَيْنَكَ شَقُّ ٱلْأَيْلَمَةِ

93. Opes inter nos diffissio oleris Ailamah.

In hoc proverbio voci شق aut accusativi aut nominativi casus tribui potest· Legitur quoque الابلمة. In priore nominis actionis forma est, ut sic explicetur: المال بينى وبينك مشقوق شق الابلمة, in posteriore modo praedicati construitur, ut sic explicanda sit: شق المال بينى وبينك شق الابلمة. conf. Scharaf-Aldin., Samachsch. et Kam. D. s. v. بلم

٩٤ مَثَلُ ٱلْمُؤْمِنِ مَثَلُ ٱلْخَامَةِ مِنَ ٱلزَّرْعِ يُفَيِّئُهَا ٱلرِّيحُ مَرَّةً هٰهُنَا وَمَرَّةً هٰهُنَا وَمَثَلُ ٱلْكَافِرِ مَثَلُ ٱلْأَرْزَةِ ٱلْمُجْذِيَةِ عَلَى ٱلْأَرْضِ حَتَّى يَكُونَ ٱنْجِعَافُهَا مَرَّةً

94. Similitudo credentis (Mohamedani) est similitudo mollis segetis, quam ventus modo huc modo illuc inclinare facit et similitudo increduli est similitudo arboris pinus firmae super terra, quae una vice evellitur.

Loco vocis تفيئها in codice Lugdun. et in Djeuharii opere تميلها legitur. Verba sunt Mohammedis Arabum principis. Dixit Abu-Ohbaidahus, Mohammedanum cum ista planta comparatum esse, quoniam in se, familia, liberis et opibus affligatur, incredulum vero usque ad mortem detrimentum non capere, et si detrimentum capiat, huiusce rei mercedis participem non fieri. Mortem autem eius, quippe quum peccatis suis onustus Deo occurrat, cum ista arboris evulsione comparatam esse.

٩٥ مرعى ولا أكولة

95. Pratum et non est ovis ad saginam separata.

In divitem dicitur, cuius opibus nemo fruitur.

٩٦ أمرعت فانزل

96. In locum pabulo abundantem venisti; descende igitur!

Legitur quoque اعشبت فانزل »Herbas invenisti, descende!« Sensus est: Quod tibi opus est, attigisti, quiesce igitur! Simile est proverbium C. XVIII, 169. conf. Samachsch.

٩٧ ما ضر نابي شولها المعلق أن ترد الماء بماء أوثق

97. Non nocuit camelae meae annosae paucae

aquae quantitas ad eam appensa. Quod ad aquam venis cum aqua, fiducia dignius est.

De re adhibetur tibi innoxia, si eam tecum portas, quae tempore necessitatis utilitatem tibi adfert. conf. C. 1, 129.

٩٨ مَآءٌ وَلَا كَصَدَّآءِ

98. Aqua est; sed non aqua putei Zadda appellati.

Huiusce putei, qui etiam صَدْآءٌ appellatur, aqua optima fuisse dicitur. Dixit Dherarus Sahdita:

وَإِنِّي وَتَهْيَامِي بِزَيْنَبَ كَالَّذِي يُطَالِبُ مِنْ أَحْوَاضِ صَدَّآءَ مَشْرَبَا

»Ego cum amore vehemente meo, quo Sainabam amplector, similis sum ei, qui e cisternis putei Zadda potum petit.«

Metrum Thawil est. p. 161. conf. prov. 92.

٩٩ الْمَآءُ مَلَكُ أَمْرِي

99. Aqua est id, quo res mea subsistit.

In meo codice امرى vir legitur. Legitur quoque ملك الامر i. e. Id, quo res substitit. Nec non legitur مَلَكَ أَمْرَهُ »Res eius continet« Samachsch. Scharaf-Aldin. De re dicitur, qua altera subsistit. Hoc proverbium Abu-Saidus retulit.

١٠٠ مَا أَقُومُ بِسَيْلِ تَلْعَتِكَ

100. Non sto in torrente collis tui.

Id est: Tibi resistere non possum, i. e. satyra et contumeliis te laedere non possum.

١٠١ مَا أَنْتَ بِلَحْمَةٍ وَلَا سَتَاةٍ

101. Tu neque subtegmen neque stamen telae es.

Nullam utilitatem aliis adferre potes. In Samachscharii opere ما هو „Non is" legitur.

١٠٢ مَا أَنْتَ بِنِيرَةٍ وَلَا حَفَّةٍ

102. Tu neque lignum transversum (quod adhibent in texendo) neque liciatorium es.

Vox حفة verbis القصبات الثلاث „Arundines tres" in scholiis explicata est. Vox القصبات autem instrumentum, quo textores utuntur, significat. conf. lex. meum. Proverbium in eum dicitur, qui neque prodest neque nocet. In Samachscharii opere ما هو „Non is" legitur.

١٠٣ مَا عِقَالُكَ بِأُنْشُوطَةٍ

103. Non est vinculum tuum nodus facile solvendus.

Id est: Amicitiae et amoris tui vinculum non facile rumpitur. عقال proprie funis est, quo camelus ligatur. Est autem ellipsis in proverbio, quae sic describitur: ما عقد عقالك بعقد انشوطة „Non est ligatio vinculi tui ligatio nodi facile solvendi. In Bertheaui libello p. 17. عقاله „Vinculum eius" legitur.

١٠٤ مَا بِهَا نَافِخُ ضَرَمَةٍ

104. Non est in ea (domo) sufflans ligna accensa.

In Samachscharii opere ما بالدار „Non in domo" legitur. I. e. Nemo in domo est. conf. Kam.

١٠٥ مَا عَلَيْهَا خَضَاضٌ

105. Non est super ea parva res ornamenti.

Vocabulo خضاض, et خضض conchulae albae, qui-

bus servae se ornant significantur. Omnino non ista femina ornata est.

١٠٦ مَا كَفَى حَرْبًا جَانِيهَا

106. Non sufficit bello is, qui id accendit.

Dixit Abu-Alhaitsamus: Qui rem corrupit, ab eó eius reparatio non exspectatur. Dixit Hodjrus ben-Mahmud:

لَكِنْ فَرَرْتَ حِذَارَ ٱلْمَوْتِ مُنْكَفِئًا وَلَيْسَ مُغْنِى حَرْبٍ عَنْكَ جَانِيهَا

„Sed fugisti recedens propter mortis timorem et bellum accendens te absente utilitati non est"

Metrum Basith est c. p. 190.

Poeta Djerir proverbii verba versui sequenti inseruit:

فَإِنْ يَدْعُنِي بِٱسْمِ ٱلْبَعِيثِ فَلَمْ يَجِدْ لَئِيمًا كَفَى فِي ٱلْحَرْبِ مَا كَانَ جَانِيَا

„Et si nomine Albaihts me vocat, non invenit vilem, qui in bello ei rei, quam provocavit, sufficit".

Metrum Thawil est. c. p. 161.

١٠٧ مَحَا ٱلسَّيْفُ مَا قَالَ ٱبْنُ دَارَةَ أَجْمَعَا

107. Delevit gladius omnia Ebn-Darae verba.

Hemistichium metri Thawil est c. l. m. p. 161. Filius Darae (a matre appellatus), cuius nomen Salim erat, ad gentem Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfan pertinebat. Qui quum Somailum unum e gente Banu-Fesarah hoc versu perstrinxisset:

أَبْلِغْ فَزَارَةَ أَنِّي لَمْ أُصَالِحْهَا حَتَّى يَنِيكَ زُمَيْلٌ أُمَّ دِينَارِ

»Perfer genti Fesarah nuntium, me cum ea pacem non facturum esse, donec Somailus matrem Dinari futuat«.

Metrum Basith est c. p. 190.

Somailus subito impetu eum occidit dicens:

أَنَا زُمَيْلٌ قَاتِلُ ٱبْنِ دَارَةْ وَرَاحِضُ ٱلْمَخْزَاةِ عَنْ فَزَارَةْ

»Ego sum Somailus occisor filii Darae et removens ignominiam a gente Fesarah.“ Metrum Sarih est. p. 246.

Alcomaitus autem in hoc dixit sequentes versus:

أَبَتْ أُمُّ دِينَارٍ فَأَصْبَحَ فَرْجُهَا حِصَانًا وَقَلَّدْتُمْ قَلَائِدَ قَوْزَعَا

خُذُوا ٱلْعَقْلَ إِنْ أَعْطَاكُمُ ٱلْعَقْلَ قَوْمُهَا وَكُونُوا كَمَنْ سِيمَ ٱلْهَوَانَ وَأَرْتَعَا

وَلَا تُكْثِرُوا فِيهِ ٱلضَّجَاجَ فَإِنَّهُ مَحَا ٱلسَّيْفُ مَا قَالَ ٱبْنُ دَارَةَ أَجْمَعَا

»Noluit mater Dinari et pudendum eius pudicum erat et vos torquibus semper manentibus (ignominiae) ornati eratis. Sumite piaculum et estote, ut is, qui in contemtus pratum dimissus liber incessit in pabuli copia. Et ne multum clamorem tollatis, nam ensis verba omnia filii Darae delevit«. Metrum Thawil est c. p. 161.

Proverbium de timido adhibetur, qui minas profert; sed eas non peragit. Samachschar.

١٠٨ مَازِ رَأْسَكَ وَٱلسَّيْفَ

108. O Masine! caput tuum et gladium!

Proverbii huius originem talem fuisse Alazmäihus narravit. Vir Masin appellatus captivum fecerat, a quo alius quidam se vindicare volebat. Dixit igitur hic Masino ista verba et quum caput deflecteret, captivum capite truncavit. In explicanda voce ماز interpretes non consentiunt. Sunt, qui dicant ماز esse abbreviatum vocis مازن, ut ellipsis verbi مد »extende« statuatur. Alasharius autem dixit, ماز ex مايز, ut littera ى in imperativo abiecta sit, ortum esse. Kamusi auctor putavit, Masinum eum fuisse, qui capite truncaretur.

١٠٩ مَخْشُوبٌ لَا يُنْقَحُ.

109. Amputatus (ramus) cuius cortex non detrahitur.

Vox مخشوب significat amputatus de arbore, antequam concinnatur. Dicitur سيف خشيب ensis nondum perfectus et contra politum ensem significant verba. De re proverbium adhibetur, quae incepta sed non recte aptata est.

١١٠ ما تنهض رابضته

110. Non surgit eius praeda cubans.

Altera proverbii lectio est: ما تقوم »non stat«. Vocabulum رابضة praedam iactu occisam significat. Proverbii verba virum rei perficiendae peritum designant.

١١١ ما اصبت منه اقذ ولا مريشا

111. Non assecutus sum ab eo sagittam pennis carentem et non pennis instructam.

Legi potest مريّش et مريش. Neque multum boni neque paucum ab eo accepi. Kamusi auctor id intelligi posse putat de opibus aut de familia.

١١٢ ما له لا عُدَّ من نفره

112. Quid ei? Ne in eorum numero habeatur!

Dixit Abu-Obbaidus, proverbium invocationem Dei continere, quae laudis locum teneret, quemadmodum diceretur: قاتله الله ما افصحه »Pugnet cum eo Deus, quam disertus est!« Dixit Amru-l'Kaisus:

فهو لا تنمي رميته ما له لا عُدّ من نفره

»Quod ad eum attinet, praeda ab eo petita a loco suo se non tollit, quid ei est? ne in eorum numero habeatur!

Metrum est Madid. Conf. l. m. p. 181.

Proverbii sensus est: Occidat eum Deus, ut in eorum numero non habeatur.

١١٣ مع الخواطي سهم صايب

113. Cum errantibus est sagitta feriens scopum.

De eo dicitur, qui saepius errans semel rectum invenit. Abu-l'Haitsamus dixit, primam verbi formam خطئت non recte adhiberi pro quarta اخطات. Proverbio autem huic aliud, quo vulgus utitur, simile est: رب رمية من غير رام »Interdum iactus est sine iaculatore«. conf. C. X, 62 et 71. Abu-Ohbaidus dixit, avarum interdum dona dare, proverbii nostri significationem esse.

١١٤ من اين ترمى الاقرع تشجه

114. Unde calvum petis, eum vulneras.

De eo dicitur, qui honorem suum vituperanti et laedenti exponit omnino non cavens.

١١٥ ما قرعت عصا على عصا الا حزن أنها قوم
وسر بها آخرون

115. Quotiescunque pulsatus fuit baculus baculo, tristitia adfecti sunt alii, alii gaudium perceperunt.

Dicit Abu-Ohbaidus, in mundo rem nullam accidere, in qua homines consentiant. Eandem ob rem, etsi minimi momenti sit, alios tristes alios laetos esse.

١١٦ مثل صرخة الحبلى

116. Instar clamoris vehementis praegnantis.

Altera lectio est صيحة الحبلق cum eadem significatione. Adhibetur in magno clamore, qui tollitur in calamitate vel alia re.

١١٧ مَا كَانُوا عِنْدَنَا إِلَّا كَلَفْةِ ٱلثَّوْبِ

117. Non erant apud nos nisi ut involutio vestis.

Despecti erant apud nos.

١١٨ مَا عَلَيْهِ فِرَاضٌ

118. Non est super eo vestimentum.

Legitur quoque قِرَاض i. e. Quod abrumpit ab eo oculum eum tegens. Eodem sensu dicitur: ما عليه طحربة »Non est super eo panniculus«. conf. Djeuh. De nudo abhibetur.

١١٩ مَا ذُقْتُ عَضَاضًا وَلَا لَمَاجًا وَلَا أَكَالًا وَلَا ذَوَاقًا وَلَا قَضَامًا

119. Non gustavi rem, quae mordetur, rem, quae editur extrema oris parte, rem, quae editur, rem, quae gustatur, rem, quae frangitur.

Id est: nil gustavi et sic quoque dicitur: ما ذقت علوسا „Non gustavi rem edulem“ vel عدوفا et عدوقا ut عذافا et عدافا „Rem, quae comeditur.“

١٢٠ مَا يَدْرِى أَيُخْثِرُ أَمْ يُذِيبُ

120. Nescit, utrum crassum relinquat an liquefaciat.

Dixit Alazmäihus, proverbii originem hanc esse. Mulier butyrum coquendo purificans crassum cum tenui miscebat, ut purum non fieret. Taedium autem rei capiens

nesciebat, utrum ollam tolleret, an relinqueret super igne, donec butyrum purificatum esset. In re dubia adhibetur, dum homo haesitat. Dixit poeta:

تَفَرَّقَتِ ٱلْمَخَاضُ عَلَى ٱبْنِ بَوٍّ فَمَا يَدْرِى أَيُخْثِرُ أَمْ يُذِيبُ

„Dispersae sunt camelae, ad pellem stramine impletam et nescit, utrum crassum relinquat lac an liquefaciat.“ Metrum Wafir est p: 204.

وَكُنْتُمْ كَذَاتِ ٱلْقِدْرِ لَمْ تَدْرِ إِذْ غَلَتْ أَتُنْزِلُهَا مَذْمُومَةً أَمْ تُذِيبُهَا

„Eratis similes mulieri ollam habenti, quae quum bulliret, nesciebat, utrum eam ab igne removeret vituperata an liquefaceret.“ Metrum Thawil est. p. 161.

١٢١ مَا كُلُّ بَيْضَاءَ شَحْمَةً وَلَا كُلُّ سَوْدَاءَ تَمْرَةً

121. Omne album non est adeps et omne nigrum non est dactylus.

Narrant, Hindam filiam Auhfi ben-Ahmir Dsohlo ben-Tsahlebah nuptam Ahmirum et Schaibanum peperisse, tum mortuo Dsohlo eam Malico ben-Becr ben-Sahd ben-Dhabbah nuptam Dsohlum ben Malic genuisse. Filios autem eius Ahmirum et Schaibanum cum matre inter gentem Banu-Dhabbah vixisse et demum mortuo Malico ad suos rediisse. Hisce duobus autem opes apud patruum Kaisum ben-Tsahlebah appellatum fuisse. Quum ad patruum venientes, illum opes perdidisse viderent, Ahmirum ben-Dsohl in patruum insiliisse et eum strangulare incepisse. Patruum autem dixisse: O fili fratris mei! sine me! فان الشيخ متواة „et utique senex est interitus“ quae verba in proverbii consuetudinem venerint, tum eum quoque dixisse: ما كل بيضاء شحمة ولا كل سوداء تمرة „Non omne album adeps est et non omne nigrum dactylus“ ut significaret, forma externa eum patri similem esse, non animi natura. Proverbium in suspicione adhibent. Quae verba Samachscharius sic explicavit: يعنى

ان لم اعطك مالك قتلتني فدعني اعطك فلا اتوى نفسى فكف عنه وقال ذلك يريد انك ظننت ان اتلاف مالى يسوغ لك كما يظن الجاهل ان كل بيضاء شحمة يضرب فى اختلاف اخلاق الناس وطباعهم Id est: , Si tibi opes tuas non do, me occides; sed sine me, ut tibi (eas) dem, nam me ipsum non perdam. Tum alter eo abstinuit ista verba dicens, ut significaret, eum putasse, direptionem opum ipsi licitam esse, quemadmodum ignorans putet, omne album adipem esse. Adhibetur proverbium de diversitate naturae et indolis in hominibus.

١٢٢ مَا أَصْحَبْتُ لَكَ إِنَاءً وَلَا أَصْفَرْتُ لَكَ فِنَآءً

122. Non effeci, ut tibi vas inclinatum* esset, et non effeci, ut locus ante habitaculum tuum vacuus esset.

Nullam rem tibi ingratam peregi i. e. Non abduxi camelos tuos, ut vasa tua inclinata essent, lacte non impleta et locus ante habitaculum tuum camelis vacuus esset.

١٢٣ مَا أَنْتَ بِخَلٍّ وَلَا خَمْرٍ

123. Tu neque acetum neque vinum es.

Dixit Abu-Ohbaidus: Nonnulli vinum ob eius delicias bonum, acetum vero malum esse habuerunt, alii autem rem contrariam huic esse dixerunt. Proverbii sensus est: In te neque bonum neque malum est.

١٢٤ مَا بِهَا طُلٌّ وَلَا نَاطِلٌ

124. In ea (domo) neque lac neque vinum est.

Suffixum ها ad دار domum referendum est. Nil boni in domo est.

١٢٥ مَتَى كَانَ حُكْمُ ٱللَّهِ فِي كَرَبِ ٱلنَّخْلِ

125. Quando fuit Dei sapientia in infima parte ramorum palmae?

Hemistichium metri Thawil est. p. 160. Dixit Abu-Ohbaidus, provèrbii verba Djeriro ben-Alchathafi adscribi. Dixerat in eum poeta e gente Ahbd-Alkais hunc versum

أَرَى شَاعِرًا لَا شَاعِرَ ٱلْيَوْمَ مِثْلُهُ جَرِيرًا وَلٰكِنْ فِي كُلَيْبٍ تَوَاضُعُ

»Video poetam, non est hodie poeta ei similis, Djerirum, sed in Colaibo est humilitas«. Metrum Thawil est. p. 161.

Respondit Djerirus hisce verbis:

أَقُولُ وَلَمْ أَمْلِكْ بَوَادِرَ دَمْعَتِي مَتَى كَانَ حُكْمُ ٱللّٰهِ فِي كَرَبِ ٱلنَّخْلِ

»Dixit, et non cohibui lacrymas meas properantes: Quando fuit sapientia Dei in infima parte rami palmae?

Sic dixit, ut significaret, Dei sapientiam non esse in agricolis et palmarum possessoribus, quoniam ditiò gentis Ahbd-Alkais palmis abundabat. conf. Djeuh. s. كرب. Proverbium de viro adhibetur, qui ad certamen de excellentia provocat isto certamine indignus. Samachsch.

١٢٦ مَا ظَلَمْتُهُ نَقِيرًا وَلَا فَتِيلًا

126. Non iniuste egi contra eum scrobiculo nuclei dactyli et pelle in medio ossis dactyli.

Id est: Nullo modo contra eum iniuste egi.

١٢٧ مَا ٱلْخَوَافِي كَٱلْقِلَبَةِ وَلَا ٱلْخُنَّازُ كَٱلثُّعَبَةِ

127. Non sunt rami palmae ut medulla palmae, non lacerta variegata Chonnas appellata ut lacerta venenata Tsoahbah appellata.

Duo proverbia esse videntur, quorum prius unam rem alteri praeferendam esse significat. Vox ثُعَبَة Tsoahbah crassam significat lacertam viridi capite, vene-

natam, cuius morsus interdum hominem occidit. Maior est corpore quam lacerta وزغة appellata. Proverbium posterius significare, unam rem altera leviorem esse, Meidanius adnotavit.

١٢٨ مَا نَقَصَ مِنْ مَالِكَ مَا زَادَ فِي عَقْلِكَ

128. Non est detrimentum in opibus tuis habendum id, quod prudentiae tuae augmento erat.

conf. C. XXIII, 108.

١٢٩ ٱلْمَسْأَلَةُ آخِرُ كَسْبِ ٱلرَّجُلِ

129. Mendicatio postremus viri quaestus est.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Praecipit proverbium, ut homo nonnisi summa necessitate coactus mendicetur.

١٣٠ مَالَهُ أُحَالَ وأُجْرِبَ

130. Pecora eius ne concipiant et scabie infecta sint!

Dira hisce verbis imprecantur.

١٣١ مَثَلُ ٱلْعَالِمِ كَٱلْحَمَّةِ يَأْتِيهَا ٱلْبُعَدَآءُ وَيَزْهَدُ فِيهَا ٱلْقُرَبَاءُ

131. Similis est doctus fonti calido, ad quem longe remoti accedunt et quo propinqui abstinent.

Conf. C. XI, 33.

١٣٢ مَلَكْتَ فَأَسْجِحْ

132. Rebus potitus es; condona igitur!

Narravit Abu-Ohbaidus, verba haec Ahjischam imperatori Ahlio dixisse die pugnae, qui dies cameli appellatur, quum in pilento camelino ad Ahlium victorem adduceretur. Ahlius autem splendido cum comitatu Medinam eam misit. conf. Djeuh. Proverbii autem originem Samachscharius hanc fuisse narravit. Doraidus ben-Alzammah viro Ahwanah ben-Almoschtahil appellato Ahbsitae occurrens postulavit, ut hic se ei captivum traderet. Ahwanahus quum esset corpulentus, alter autem emaciatus, facere nolebat. Post pugnam acrem quum Doraidus alterum vicisset, iste dixit: ملكت فاسجح وطلبت فانجح »In potestatem redegisti, condona igitur! postulasti, voti nunc compos esto! Proverbium poetae in usum saepius converterunt.

١٣٣ المَلَسى لا عُهْدَةَ

133. Celeris, non reditus.

Samachscharius et Scharaf-Aldinus له عهدة لا habent. Proverbium a Meidanio sic explicatum est: Dicitur ناقة ملسى Camela celeris, quippe quae evadit et cui nulla res ob celeritatem adhaeret. Et dicitur in vendendo: ملسى لا عهدة et ابيعك الملسى i. e. البيعة الملسى »venditionem celerem« et forma فعلى adiectivi est. Vocabulum autem عهدة est persecutio vendentis ob vitium (تبعة). Sensus igitur est: Evadit res et tum ad me non redit. De eo dicitur, qui a re liber evadit, ut ea neque pro eo neque contra eum sit. Dixit Abu-Ohbaidahus, proverbium in aversatione vitiorum كراهة المعايب adhiberi. Scharaf-Aldinus et Samachscharius dixerunt, proverbium monere, ut societas eius, cui fides habenda non sit, caveatur.

١٣٤ ما أُبَالِيهِ عَبْكَةً

134. Eum non curo tanquam micam offae.

Proverbium significat, virum unum alterum nihili facere

Simili ratione dicitur ما اباليه بالة „Nullam omnino eius rationem habĕo« quod in rebus quoque adhibetur. In Samachscharii codice haec duo proverbia in unum contracta sunt.

١٣٥ مَا ذُقْتُ عِنْدَهُ عَبَكَةً وَلَا لَبَكَةً

135 Non gustavi apud eum micam offae et non bucceam.

Aliis vocabulum عبكة butyri partem utri adhaerentem designat. conf. Kam.

١٣٦ اَلْمَرْءُ تَوَّاقٌ اِلَى مَا لَمْ يَنَلْ

136. Vir maxime cupit rem, quam non cepit.

Simili ratione poeta dixit:

أَحَبُّ شَيْءٍ اِلَى ٱلْاِنْسَانِ مَا مُنِعَا

»Maxime amata homini res est, quam attingere non potest.«

Metrum hemistichii Basith est. Conf. Meid. prov. 248. ed. Schult.

١٣٧ اَلْمَدْحُ الذَّبْحُ

137 Laus est mactatio.

Qui laude, qua alius eum ornat, decipitur, est quasi mactatus.

١٣٨ مَا يَمْعَنُ بِحَقِّي وَلَا يُذْعِنُ

138. Neque ius meum abnegat neque id confitetur.

Debitorem designat, qui debitum neque abnegat neque confitetur, tum in quemlibet dicitur, qui rem impedit.

١٣٩ مِنْ شَرِّ مَا أَلْقَاكَ أَهْلُكَ

139. Ob malum est, quod te familia tua reiecit.

Id est: Si in te bonum fuisset, familia tua te non fugisset. Alius autem proverbii legendi modus est: من شر ما طرحك اهلك »Ob malum est, quod te reiecit gens tua«. Sic Samachscharius. De avaro dicitur, quem homines fugiunt.

١٤٠ مَا لَهُ ثَاغِيَةٌ وَلَا رَاغِيَةٌ

140. Neque balans neque barriens ei est.

Neque ovem neque camelum (i. e. ابل) possidet.

١٤١ مَا لَهُ دَقِيقَةٌ وما جَلِيلَةٌ

141. Neque parva neque magna ei est.

Id est: Neque ovis neque camela. conf. Kam. s. r. دق et Djeuh. s. v. جل

١٤٢ مَا لَهُ دَارٌ وَلَا عَقَارٌ

142. Neque domus ei est neque supellex.

In voce عقار definienda non consentiunt. Aliis palmae sunt, aliis supellex domestica est. conf. Djeuh. s. v. عقر.

١٤٣ مَا فِي ٱلدَّارِ صَافِرٌ

143. Non est in domo sibilans.

I. e. ullus. conf. Djeuh. s. v. صفر

١٤٤ مَا حَجَّ وَلٰكِنْ دَجَّ

144. Non est peregrinatus Meccam; sed mercaturam fecit.

Dicitur هم الحاج والداج. Dicunt, vocem الداج adiuto-

res et camelorum locatores (والمكارون الاعوان) significare. Alii dicunt, voce الداج eos significari, qui mercaturae faciendae causa exierint ut derivetur a دج, quod rependi significationem habeat.

١٤٥ ما أنكرك من سوء

145. Non te repudio ob malum.

Id est: Te repudio, quod mihi non bene notus es.

١٤٦ ما عنده طايل ولا نايل

146. Non est apud eum utilitas aut donum.

Neque meritis insignis neque liberalis est. Hocce proverbium nonnisi in codice Berolin. et Pocock. legitur.

١٤٧ ما عنده خير ولا مير

147. Non est apud eum bonum aut commeatus.

Inutilis est. conf. Djeuh. s. v. مير.

١٤٨ ما لي في هذا الامر درك

148. Non est mihi hac in re gradus.

Vocabulo درك gradus et locus, per quem adscenditur significatur; propriam autem vocis significationem esse dicunt funis inferne additi funi magno, ne in hauriendo ille magnus aqua semper madefactus corrumpatur. Sensus proverbii igitur est: In eo nulla utilitas est, neque per eum noxa avertitur.

١٤٩ استمسك فانك معدو بك

149. Te contine, nam in cursum actus es!

Monet proverbium, ut homo caveat. Fatum eum ad res a Deo ipsi decretas propellere. Dixit Alhasanus eundem fere sensum exprimens: من كان الليل والنهار مطيته فانه يسار به وان كان مقيما »Cuius iumentum dies et noctes (tempus) sunt, is proficiscitur et si eodem loco manet«.

١٥٠ أُمِرَّ دُونَ عَبِيدَةَ ٱلْوَذَمُ

150. Sine Abbidaho lorum Wadsam appellatum firmiter torsum fuit.

Vocabulum وذم nomen lori est, quo situlae ansa ligatur. De eo dicitur, sine cuius ope res perficitur. Proverbium versus sequentis posterior pars est:

وَلَقَدْ هَمَمْتُ بِذَاكَ إِذْ حُبِسَتْ وَأُمِرَّ دُونَ عَبِيدَةَ ٱلْوَذَمُ

»Hoc mihi proposueram, quum constricta esset et praeter Abbidahum lorum firmiter torsum esset«.

Metrum Camil est. p. 214.

١٥١ مَا تَبِطُّ مِنِّى لَهُ حَاسَّةٌ

151. Non stridet (commovetur) pro eo meus sensus.

Nulla eius commiseratione aut amore moveor.

١٥٢ مَا هٰذَا ٱلشَّفَقُ ٱلطَّارِفُ حَبَّى

152. Quaenam est haec commiseratio nova, o Hobba?

Hobba nomen feminae est.

١٥٣ مَا هُوَ بِٱبْنِ تَأْطَانَ

153 Non est is Ebn-Tsathan.

Mollis non est sicut lutum.

١٥٤ ما الذباب وما مرقته

154. Quid est musca et quid portio iusculi eius?

In contemtu rei adhibetur.

١٥٥ ما يدرى ما أى من ىّ

155. Nescit, qualis sit unus respectu alterius.

اى est quinam et ىّ est homo vilis. Legitur quoque sic proverbium: ما يدرى ما اى من اى »Nescit qualis sit quisnam respectu cuiusnam«.

١٥٦ ما يعرف الحوّ من اللوّ

156. Discernere non potest verum a falso.

In vocibus الحو et اللو definiendis interpretum dissensio est. Alii dicunt, الحو significare verum, اللو falsum; alii الحو esse camelorum propulsionem, اللو camelorum retentionem; aliis denique الحو est certe, اللو si (لو). Sunt quoque, qui proverbium sic proferant: ما يعرف الحى من اللى conf. lex. meum s. حى et Harir p. 204.

١٥٧ ما طاف فوق الأرض حاف وناعل

157. Non circumivit super terra aut nudipes aut calceatus.

١٥٨ ما يعوى ولا ينبح

158. Neque ad ululandum neque ad latrandum impellitur.

Tam debilis est, ut neque in malo neque in bono eius ratio sit habenda, canis enim latratus, quia hospitis adventum

adnunciat, pro bono habetur, lupi autem ululatus pro malo.

١٥٩ مَا جَعَلَ ٱلْبُوسَ كَالأَذَى

159. Frigus hiemis par non fecit aestui aestatis?

بوس miseriam hoc in proverbio frigus hiemis, اذى noxam calorem aestatis significare dicunt. Proverbium negat difficile et facile inter se conferri posse.

١٦٠ مَا ٱكْتَحَلْتُ غِمَاضًا وَلا حِثَاثًا

160. Non illevi oculo meo collyrium somno.

Omnino non dormivi. Samachscharius, qui in proverbio غماضا omisit, legi quoque dixit: ما جعلت فى عينى حثاثا. Hoc in proverbio غماض arctatio oculorum et حثاث somnus esse videtur. In Kamusi opere tanquam duo proverbio sub حث et غمض adnotata sunt. conf. Djeuh.

١٦١ ما لَهُ سِتْرٌ ولا عَقْل

161. Non est ei velamen et non prudentia.

Voce velamine hoc in proverbio pudor significari dicitur.

١٦٢ مَا فِى كِنَانَتِهِ أَهْزَعُ

162. Non est in eius pharetra unica superstes.

De eo dicitur, cui nil opum restat. Dicitur quoque: ما فى الدار اهزع »In domo ullus non est« Djeuh.

١٦٣ مَا زَالَ مِنْهَا بِعَلْيَاء.

163. Non cessavit esse ob illam (agendi rationem) in loco alto (honoris).

Pronomen ها referendum est ad nomen الفعلة omissum.

١٦٤ أَمْسِكْ عَلَيْكَ نَفَقَتَكَ

164. Parcus sis in expensis tuis!

Verba haec Schoraihus ben-Alharits iudex viro, quem loquentem audiverat, dixit, ut moneret, ne nimium loqueretur. Sermonem igitur cum expensis comparavit.

١٦٥ المِنَّةُ تَهْدِمُ ٱلصَّنِيعَةَ

165. Exprobratio beneficium delet.

De viro dicitur, qui primum beneficium confert, tum exprobrando id delet.

١٦٦ المُزَاحَةُ يُذْهِبُ ٱلْمَهَابَةَ

166. Iocus verecundiam tollit.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi tribuuntur. Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis dixisse fertur: اياك والمزاح فانه يجر القبيحة ويورث الضغينة »Cave iocum, nam turpem agendi modum adducit et odii participem reddit«.

١٦٧ المُزَاحُ سِبَابُ ٱلنَّوْكَى

167. Iocus est convicium stultorum.

Quod si cum stulto iocaris, ei similis fis. Stulto autem similem esse pro convicio habetur. Proverbii verba Chaledus ben-Zafwan dixisse fertur.

١٦٨ مَا زَالَ يَنْظُرُ فِى خَيْرٍ أَوْ شَرٍّ

168. Non cessavit observare bonum aut malum.

In talem dicitur, qui, si bonam rem peragit, praemio donatur, sin malam, vituperatur. Similis ratio est proverbio, quod No. 163 legitur.

١٦٩ مَا ظَنُّكَ بِجَارِكَ فَقَالَ ظَنِّى بِنَفْسِى

169. Quam opinionem de vicino tuo habes? Dixit: Eandem opinionem, quam de me, habeo.

Homo ex se ipso aut bene aut male iudicare de aliis solet.

١٧٠ مِثْلُ ٱلْمَاءِ خَيْرٌ مِنَ ٱلْمَاءِ

170. Res aquae similis melior est, quam aqua.

Vir, cui lac aqua mixtum bibendum offerebatur, dum quidam dicebat: lac hoc aquae simile est, verbis illis usus est. Virum pauco contentum esse significat.

١٧١ أَمْلَكُ ٱلنَّاسِ لِنَفْسِهِ أَكْتَمُهُمْ لِسِرِّهِ

171. Qui secreta sua maxime celat, is summam in se potestatem habet.

Proverbium laudat eum, qui secreta sua non divulgat. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus لاخيه »fratri suo«. additum est. Amicitiae enim conditionem interdum mutari dixerunt.

١٧٢ مَا فِى ٱلْحَجَرِ مَبْغًى وَلَا عِنْدَ فُلَانٍ

172. Non in lapide est modus expetendi et non apud quendam.

Id est: Nemo est, qui lapidem expetendum esse putet. Proverbio hoc vilitas affirmatur et boni paucitas designatur.

١٧٣ مِنَ ٱلْأَوَّلِ حُسْنُ ٱلْآخِرِ

173. A primo pendet postremi pulchritudo.

Si rei initium pulchrum est, eius finis bonus erit.

١٧٤ مِنْ مَأْمَنِكَ تُؤْتَى

174. A duobus lateribus securis tuis peteris.

Tibi res ingrata superveniet e duobus lateribus propinquorum aut amicorum, quibus fidem habes.

١٧٥ مَا صَلَّى عَصَاكَ مُسْتَدِيمٌ

175. Cunctans baculum tuum rectum non reddidit.

Igne adhibito ramus, ex quo hasta conficitur, rectus redditur, in isto autem opere festinatio evitanda est. Proverbium in quo vir cum baculo non recto comparatur, significat, virum esse ignorantem. Kaisus ben-Sohair dixisse fertur:

فَلَا تَعْجَلْ بِأَمْرِكَ وَٱسْتَدِمْهُ فَمَا صَلَّى عَصَاكَ كَمُسْتَدِيمِ

»Ne festines in re tua; sed cuncteris in ea, non enim baculum tuum rectum reddet nisi cunctans«.

Metrum Wafir est. p. 204. conf. Djeuh.

Similis est loquendi ratio: ما صليت عصا مثله i. e. Prudentiorem eo neminem reperi.

١٧٦ مَا ضَفَا وَلَا صَفَا عَطَاؤُهُ

176. Donum eius neque multum est neque purum.

Proverbium hoc Meidanius sic explicavit: الضافى الكثير والصافى النقى اى لم يصف وفق الظن ولم يصف من كدر المن »Vocabulum الضافى multus, الصافى purus est. I. e. Non multum est, ut opinioni consentiens sit et non purum est a sordibus exprobrationis«.

١٧٧ مَا هُوَ إِلَّا سَحَابَةٌ نَاصِحَةٌ

177. Non est is nisi nubes pluviam non emittens.

Dicitur سقاء ناصح »Uter e quo aqua non emanat«. Proverbium virum vehementer avarum esse significat.

١٧٨ مَا أَسَاءَ مَنْ أَعْتَبَ

178. Non male fecit is, qui contentum reddidit.

De eo dicitur, qui apud socium suum se excusat nuntians, se eum contentum redditurum esse.

١٧٩ مَا يَخْنَقُ عَلَى جِرَّتِهِ

179. Non suffocatur rumine suo.

Omnia, quae in animo habet, loquitur nil veritus. conf. C. I, 359. Sed in codice meo et Lugdun. يخفق legitur.

١٨٠ مَا أَسْكَتَ ٱلصَّبِيَّ أَهْوَنُ مِمَّا أَبْكَاهُ

180. Quod puerum ad silentium redegit, levius fuit, quam quod eius fletum excitavit.

De eo dicitur, qui, si multum eum petiisse putas, parvo dono a te accepto contentus fit.

١٨١ مَا لَكَ لَا تَنْبَحُ يَا كَلْبَ ٱلدَّوْمِ قَدْ كُنْتَ
نَبَّاحًا فَمَا لَكَ ٱلْيَوْمَ

181. Quid tibi est, quod non latres? O canis tranquille! Iam multum latrans eras. Quid tibi hodie est?

Versus sunt, quorum metrum Sarih est. p. 246. In eum dicitur proverbium, qui grandaevus et debilis factus est.

In codicibus Berol. et Pocockianio legimus, proverbii originem talem fuisse. Viri cuiusdam asinum habentis canis latrabat, quotiescunque asinus revertebatur. Quodam die, quum asinus non rediret et canis latratus non audiretur, vir ista verba dixit significaturus, asinum cunctari.

١٨٢ مَا يَنْفُضُ أُذُنَيْهِ مِنْ ذٰلِكَ

182. Non excutit aures suas ab eo.

Constans est illa in re et eam non permutat.

١٨٣ مَا دُونَهُ شَوْكَةٌ وَلَا ذُبَّاحٌ

183. Non ab eo retinet spina et non fissura in interiore digiti parte.

De re dicitur, ad quam facile pervenitur. conf. Djeuh. v. ذبح

١٨٤ مَا دُونَهُ شَقَذٌ وَلَا نَقَذٌ

184. Non retinet ab eo propellens et abigens.

Id est: Non retinet ab illa re res timenda et ingrata. Dicit Meidanius, nil ad hoc proverbium explicandum additum esse; fortasse autem vocem شقذ derivari posse ab اشقذ repulit et شقذ repulsus fuit, quasi dictum esset: ما دونه بعد »Non retinet ab ea re distantia longinqua«, ita ut نقذ praecedenti voci adiuncta esset. Verba autem ما به شقذ ولا نقذ »Non est in eo motus« significare, Ebn-Alahrabius dixit. In Kamusi opere legimus: ما له شقذ ولا نقذ »Nulla ei res est« (et sic in Samachsch.) et ما به شقذ ولا نقذ »Non est in eo vitium«, quae posteriora etiam cum vocali Dhamma enunciari possunt.

١٨٥ مَا لَكَ مِنْ شَيْخِكَ إِلَّا عَمَلُهُ

185. Non est tibi a sene tuo nisi eius opus.

A sene nil, nisi quod perficere valet, postulari potest. De viro grandaevo dicitur.

١٨٦ مَا تُحْسِنُ تُنَجِّوهُ وَلَا تُنَاجِوهُ

186. Neque bene propinat ei (infanti) lac neque bene cacare eum sinit.

Vox تناجوه a نجو (merda) derivanda est. Dicitur de medicamento homini ventrem solvente نجاه futur. ينجوه »solvit eius ventrem«. Pronomen ه ad omissum ولد referendum est. Feminae stultitiam proverbium designat.

١٨٧ مَا نَزَعَهَا مِنْ لَيْتَ

187. Non recessit ab ea per vocem ليت utinam.

Suffixum ها ad vocem الفعلة actionem referendum est. I. e. Qui facinus turpe peregit, ab eo desistere non vult. In virum dicitur, qui vituperium ipsi adhaerens vel rem turpem quam peragit, a se non removet. Vox نزعها autem est pro نزع عنها omissa praepositione. Quod autem attinet ad verba من ليت, ea significant, eum non a se removere illud facinus, poenitentiam dum agat, dicere enim solet poenitens: ليتنى لم افعل »Utinam ego id non fecissem«. Proverbii autem sensus est: Eum facti non poenitet.

١٨٨ مَا هَلَكَ ٱمْرُءٌ عَنْ مَشُورَةٍ

188. Non periit vir propter deliberationem.

Verbis hisce deliberatio in rebus commendatur.

١٨٩ مَا لِلرِّجَالِ مَعَ ٱلْقَضَاءِ مُحَالَةٌ

189. Non est viris cum fato astutia.

١٩٠ مَا ٱلنَّاسُ إِلَّا أَكْمَهُ وَبَصِيرٌ

190. Non sunt homines nisi caecus et videns.

Diversae sunt hominum naturae.

١٩١ ٱلْمَرْءُ أَعْلَمُ بِشَأْنِهِ .

191 Vir rem suam optime noscit.

١٩٢ ٱلْمَنَاكِحُ ٱلْكَرِيمَةُ مَدَارِجُ ٱلشَّرَفِ

192. Mulieres generosae sunt viae, quibus ad celsitudinem adscenditur.

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur.

١٩٣ ٱلْمُشَاوَرَةُ قَبْلَ ٱلْمُسَاوَرَةِ

193. Deliberatio ante congressum.

Proverbio huic similis ratio est, quam prov. C. I, 149 et C. III, 73.

١٩٤ ٱلْمُدَارَاةُ قِوَامُ ٱلْمَعَاشِ وَمِلَاكُ ٱلْمُعَاشَرَةِ

194. Comitas est columen vitae et fulcrum consortii.

١٩٥ مَا أَحْلَى فِي هٰذَا ٱلْأَمْرِ وَلَا أَمَرَّ

195. Neque dulcis est hac in re neque amarus.

Id est: Nil facit. In Samachscharii opere sic legitur: ما امر وما احلى et in versibus poetarum sic semper legitur. Conf. Djeuh.

١٩٦ مَا لِي فِي هٰذَا ٱلْأَمْرِ يَدٌ وَلَا إِصْبَعٌ

196. Neque manus neque digitus hac in re mihi est.

Meritum mihi nullum hac in re est.

١٩٧ مَا رَأَيْتُ صَقْرًا يَرْصُدُهُ خَرَبٌ

197. Non vidi accipitrem, cui avis tarda insidiaretur

De nobili adhibetur, quem vilis subiugat.

١٩٨ مَا أُمَامَةُ مِنْ هِنْدٍ

198. Quam diversa est Omamah ab Hinda!

Duarum mulierum nomina sunt. conf. C. XXIV, 12. Differentiam inter duas res significat, ut una alterius comparatione instituta definiri non possit.

١٩٩ مَا لَهُ حَابِلٌ وَلَا نَابِلٌ

199. Neque stamen telae neque subtegmen habet.

Nullam rem possidet.

٢٠٠ مَا أَسْتَبْقَاكَ مِنْ عَرَضَكَ لِلْأَسَدِ

200. Superstitem te esse non voluit is, qui leoni te obiecit.

De eo dicitur, qui ad rem perficiendam te cogit, cuius finis tibi gratus non est.

٢٠١ مِثْلُ ٱلنَّعَامَةِ لَا طَيْرٌ وَلَا جَمَلٌ

201. Similis est struthiocamelo neque avis neque camelus.

In hominem dicitur, cui neque bonum neque malum adscribitur.

٢٠٢ مَا عَسَى أَنْ يَبْلُغَ عَضُّ ٱلنَّمْلَةِ

202. Non fieri potest, ut formicae morsus noceat.

Proverbium significat, unum alterius minas non curare.

٢٠٣ مَا سَدَّ فَقْرَكَ مِثْلُ ذَاتِ يَدِكَ

203. Paupertatem tuam non removet, nisi quod manus tua perficit.

Ne in re, quae nobis perficienda est, in alio fiduciam ponamus, proverbium monet.

٢٠٤ مَا قَلَّ سُفَهَآءُ قَوْمٍ إِلَّا ذَلُّوا.

204. Non sunt gentis stulti, nisi despecti sunt.

Similis ratio est proverbio لا بد للفقيه من سفيه يناضل عنه »Iurisconsulto oportet sit insipidus quem defendat«.

٢٠٥ مَا ٱلنَّارُ فِي ٱلْفَتِيلَةِ بِأَحْرَقَ مِنَ ٱلتَّعَادِى لِلْقَبِيلَةِ

205. Non est ignis in ellychnio ardentior, quam inimicitia mutua tribui.

٢٠٦ مَا لَهُ حَلَبَ قَاعِدًا وَٱصْطَبَحَ بَارِدًا

206. Quid ei est? Mulgeat sedens et potum matutinum sumat frigidus.

Scholion sic proverbium explicavit: يقال معناه حلب شاة وشرب من غير تعب وهذا في الدعاء عليه »Proverbii

sensus talis esse dicitur: Mulgeat ovem et bibat cibo solidiore carens. Hisce autem verbis homini male precantur.

٢٠٧ مُقَنَّعٌ وَٱسْتُهُ بَادِيَةٌ

207. Calantica indutus, dum podex eius apparet.

De eo dicitur, qui arcana sua divulgat. Meid. Samachscharius dixit, proverbium significare, rem alieno loco adhibitam esse.

٢٠٨ مَا تَسَالَمَ خَيْلَاهُ كَذِبًا وَلَا تَسَايَرَ خَيْلَاهُ كَذِبًا

208. Non pacem faciunt eius duo equi in mendacio; non simul incedunt eius duo equi in mendacio.

De mendace utrumque proverbium adhibetur. Dixit poeta:

فَمَا تَسَالَمَ خَيْلَاهُ إِذَا ٱلْتَقَتَا وَلَا يُعَوِّجُ عَنْ بَابٍ إِذَا وَقَفَا

»Non pacem colunt eius duo equi, quum occurrunt, et non deflectitur a porta, quum stat“.

Metrum Basith est. p. 190.

Dixit Ebn-Alahrabius: Dicitur: Mentitor, cuius duo equi non simul currunt et cuius duo equi pacem non colunt, verax non est, ut eius sermo admittatur.

٢٠٩ مَا عِنْدَهُ شَوْبٌ وَلَا رَوْبٌ

209. Non apud eum est mel mixtum et lac spissum.

Dixit Ebn-Alahrabius: Vocabulum شوب mel mixtum et روب lac coagulatum significat. i. e. Nil boni apud eum est. Samachscharius dixit, sensum esse: Non miscet

lac cum aqua i. e. non corrumpit id et id non reparat. De eo adhiberi, qui neque noxius neque utilis sit. Traditionis verba sunt: لا شوب ولا روب في الشرى „Non est deceptio in vendendo et emendo“. Tum quoque dicitur vendenti: لا شوب ولا روب عليك „Tu a vitiis mercis, quam vendidisti, liber es“ conf. Harir p. ٣٨٧

٢١٠ مَا ٱلْإِنْسَانُ لَوْ لَا ٱللِّسَانُ إِلَّا صُورَةٌ مُمَثَّلَةٌ
أَوْ بَهِيمَةٌ مُهْمَلَةٌ

210. Homo, si lingua non fuisset, nil esset, nisi imago similis facta vel brutum neglectum.

Hoc proverbio sermonis facultas laudatur.

٢١١ مَا تَرَكَ ٱللّٰهُ لَهُ شُفْرًا وَلَا ظُفْرًا وَلَا أَقَذَّ وَلَا
مَرِيشًا

211. Non reliquit ei Deus crepidinem palpebrae et unguem et sagittam alis carentem et alatam.

Plura proverbia coniuncta esse videntur, ut quodlibet verbum separatim adhibeatur. Id est: Omnes opes amisit.

٢١٢ مَا لَهُ لَا سُقِيَ سَاعِدَ ٱلدَّرِّ

212. Quid ei est? Ne satietur lactis copia in venis uberis!

Male precantur homini optantes, ut venae uberum camelorum lacte careant. Ante ساعد vocem دَرّ omissam esse statuunt.

٢١٣ مَا يَقُومُ بِرُوبَةِ أَهْلِهِ

213. Gentis suae res necessarias non perficit.

Alius proverbii legendi modus est: „برويَة امرِهِ i. e. Totam rem suam“. Primaria autem vocis الروبة significatio esse dicitur res quae lacti inditur, ut coaguletur; aliis autem الروبة necessitas, res necessaria est. Ebn-Alahrabius dixit, روبة الرجل prudentiam, ingenium viri significare. conf. Kamus.

۲۱۴ ما لهُ جُولٌ ولا مَعقولٌ

214. Neque latus putei neque prudentia ei est.

Proverbii sensus est: Non est ei consilium firmum, sicut latus putei solidum, cuius ruina non timetur, neque prudentia, quae eum a rebus non convenientibus retinet.

۲۱۵ ما يُنْضِجُ كُراعًا ولا يَرُدُّ راوِيَةً

215. Non bene coquit cruris partem tenuiorem et non repellit iumentum aquam hauriens.

In virum debilem, despectum dicitur. Narravit Ahmrah filia Moahwijahi ben-Ahmru, se patrem suum nocte, in cuius fine moreretur, hunc versum recitantem audivisse:

يا وَيْحَ صِبْيَتِيَ الأُولاءِ تَرَكْتُهُمْ مِنْ ضَعْفِهِمْ ما يُنْضِجُونَ كُراعا

„Vach! pueris meis hisce, quos tam debiles reliqui, ut ne cruris partem tenuiorem coquere possent“.

Metrum Camil est. p. 213.

۲۱۶ ما أَمْلِكُ شَدًّا ولا إرْخاءً

216. Neque firmiter ligare neque laxare possum.

Quod mihi imponis, perficere non possum.

۲۱۷ ما يُساوِي مُنْكَ ذُبابٍ

217. Non valet nervum in muscae pene.

Rem vilem designat. Dixit Nozairus, vocabulum التكى significare nervum in interiore penis parte filo similem.

٢١٨ مَا فَخَرَ غَيُورٌ قَطُّ

218. Non gloriatus est unquam zelotypus.

Verba haec sapiens dixit, quippe quum الغيور eum designet, qui in quamlibet mulierem zelotypus est.

٢١٩ مَا بِهَا عَرِيبٌ

219. Non est in ea (domo) distincte loquens (i. e. ullus).

٢٢٠ مَا بِهَا دِبِّيجٌ

220. Non est in ea (domo) ullus.

Conf. lexic. meum sub voce دبيج, sed legitur quoque دبيج. In Samachscharii opere ما بالدار „non in domo" legitur. Conf. Kam. Dj.

٢٢١ مَا بِهَا وَابِرٌ

221. Non est in ea (domo) ullus.

De voce وابر dubitant. Fieri potest, ut significet pilos habens aut commorans aut incedens. In Samachscharii opere ما بالدار „non in domo" legitur.

٢٢٢ مَا حَبَانِي مَنَاحَ ٱلْعَلُوقِ

222. Donavit mihi modo, quo camela in alienum pullum propensa donat.

Vocabulum علوق camela, quae in alienum pullum propensa lac suum retinet, quum odorem

eius percipit, significatur. De eo igitur adhibetur proverbium, qui hypocrisi usus aliam de se mentem palam facit, quam habet.

۲۲۳ مَا سَقَانِي مِنْ سُوَيْدٍ قَطْرَةً

223. Non mihi bibendam dedit nigri guttam.

Vocabulum سويد deminutivi forma vocis اسود est, qua aqua significatur, Arabes enim aquae et dactylis nigri cognomen dederunt. De eo dicitur, qui nullum tibi solatium adtulit.

۲۲۴ مَهْمَا تَعِشْ تَرَهُ

224. Quam diu vives, rem videbis.

Obiectum vocis تره, in qua ه non est pronominis signum, sed littera in fine addita, supplendum est, scilicet شيا rem I. a. quamdiu vives, res admirabiles videbis.

۲۲۵ مَا حَوَيْتَ وَلَا لَوَيْتَ وَمَا حَوَاهُ وَلَا لَوَاهُ

225. Non collegisti et non recondidisti; et non collegit id et non recondidit.

Duo sunt proverbia, quae de eo adhibentur, qui vanum petit. i. e. Non collegisti, quod petiisti, quia vanum petiisti.

۲۲۶ مَا جَاءَ بِمَا أَدَّتْ يَدٌ إِلَى يَدٍ وَمَا جَاءَ بِمَا تَحْمِلُ ذَرَّةٌ إِلَى جُحْرِهَا

226. Non attulit id, quod manus ad manum perduxit; et non adtulit id, quod formica in foramen suum portat.

Duo sunt proverbia, quae significant, hominem sine praeda et spe frustratum rediisse. In codice meo et Lugd. يدا الى يد legitur.

٢٢٧ مَا هُوَ إِلَّا غَرَقٌ أَوْ شَرَقٌ

227. Non est id nisi submersio aut suffocatio.

De re dicitur, quae uno et altero modo difficilis perfectu est.

٢٢٨ مَا أَغْنَى عَنْهُ زَبَلَةً وَلَا زِبَالًا

228. Non ei tantum prodest, quantum ore formica portat.

Vocabula زبلة et زبال eadem significant et coniuncta sunt, ut omnes tales res amplectantur.

٢٢٩ مَا فِي ٱلْإِنَاءِ زُبَالَةٌ

229. In vase res non est.

٢٣٠ مَا لَهُ نُقُرٌ وَلَا مُلْكٌ

230. Neque puteus neque aqua pauca ei est.

Vocabulum نقر pluralis vocis نقرة locum, ubi aqua restagnat et tum puteum significat.

٢٣١ مَا أَدْرِي أَغَارَ أَمْ مَارَ

231. Nescio, utrum in regionem Ghaur appellatam an in regionem Nedjd venerit.

Ghaur est occidentalis provinciae Tehamae pars inter mare et Dsat-Ihrk sita.

٢٣٢ مَا بِٱلدَّارِ لَاعِي قَرْوٍ

232. Non est in domo lingens vas, e quo canis bibere solet.

In significatione vocis قَرو definienda interpretes non consentiunt. Proverbii sensus est: Ullus in domo non est.

٢٣٣ مَا لَهُ هَابِلٌ وَلَا آبِلٌ

233. Non est ei insidians et camelos non bene pastum ducens.

De eo dicitur, cuius nemo curam habet.

٢٣٤ مَا كَانَ لَيْلِي عَنْ صَبَاحٍ يَنْجَلِي

234. Nox mea Aurorae cedere nolebat.

Proverbium significat, virum re, quam initio assequi non potuisset, post longum temporis spatium potitum esse.

٢٣٥ مَاؤُكَ مَاءٌ لَا يَنَالُ قَادِحُهُ

235. Aqua tua aqua est, quam hauriens non sumit.

Id est: Aqua tua tam pauca est, ut capi non possit. De re cum aqua putei comparata, quae pauca et parum utilis est, adhibetur. Sed in codicibus Berol. et Pocock. legitur لا ينام „Non dormit“.

٢٣٦ مَا يُشَقُّ غُبَارُهُ

236. Non diffinditur eius pulvis.

Propter celeritatem et levitatem cursus pulverem non excitat, qui diffindatur. De eo dicitur, quocum cursus certamen iniri non potest. Verba haec Kazirus Djasimaho dixit, cuius iam in parte libri, in qua res Sabbae narratae sunt, mentio facta est. conf. T. I. p. 426 C. VII, 9.

٢٣٧ المَرْءُ بِأَصْغَرَيْهِ

237. Vir per res suas duas minimas est perfectus.

Res duae minimae viri cor et lingua sunt, quae res maximi momenti iure habentur. conf. C. III, 48 لان تسمع بالمعيدى خير من ان تراه et Scharaf-Aldin.

٢٣٨ مَا كَلَّمْتُهُ إِلَّا كَحَسْوِ ٱلدِّيكِ

238. Non locutus sum cum eo, nisi quemadmodum gallus aquam sorbet.

Id est: Summa cum celeritate locutus sum.

٢٣٩ مَا يَخْفَى هٰذَا عَلَى ٱلضَّبُعِ

239. Non latet hoc hyaenam.

De re omnibus nota dicitur, quia hyaena stupidissimum animal esse putatur.

٢٤٠ مَسِّي سُخَيْلُ بَعْدَهَا أَوْ صَبِّحِي

240. Vespertino tempore, o Sochaila! post hoc factum aut matutino tempore venias!

Sochaila servae nomen erat, quae Ahmiri ben-Althsarib Alahdwani pecora pastum educebat. Eam Ahmirus semper vituperare solebat, si mane adveniebat vespera adveniendum esse dicens, sin vespera, mane. Factum autem est, ut Ahmirus, ad quem, iudex quum esset, duplici sexu praeditum hominem, ut de eo iudicium ferret, adduxissent, in iudicio ferendo dubius haereret. Qua in causa quum serva consilium prudens dedisset, ei ista verba dixit significaturus, eam, postquam ipsum e dubio liberasset, in agendo omnino liberam esse. De eo dicitur proverbium, qui libere a nemine impeditus negotium tractare potest.

٢٤١ مَا عِنْدَهُ أَبْعَدُ

241. Nil boni apud eum est.

Simili ratione dicitur ما عنده طايل „Non est apud eum longum“ et انه لغير ابعد „Ille profecto non longe remotus est“. Sic autem explicare licet proverbium: ما عنده من المطالب ابعد مما عند غيره „Quod e rebus petendis apud eum invenitur longius remotum est, quam id, quod apud alios est vel hoc modo: Non est apud eum res, quae longius petatur i. e. res pretiosa.

٢٤٢ مَا لَهُ بِذْمٌ

242. Non est ei prudentia.

In explicanda voce بذم interpretes omnino non consentiunt. Conf. lex. meum.

٢٤٣ مَا لَكَ أَسْتٌ مَعَ أَسْتِكَ

243. Non sunt tibi nates cum natibus tuis.

Abu-Saidus dixit, proverbium significare, cuidam neque opum multitudinem esse, neque copiam virorum.

٢٤٤ مِنَ ٱلرَّفْشِ إِلَى ٱلْعَرْشِ

244. A scopis ad thronum.

De eo dicitur, qui postquam humilis fuerat, elevatur. Sunt, qui vocem رفش, nomen actionis cum elevationis significatione esse dicant. Initio autem proverbii verbum ارتقى adscendit aut ارتفع elevatus est“ supplendum est. Proverbium genti Iracae proprium esse dicitur.

٢٤٥ مَخَايِلُ أَغْزَرُهَا ٱلسَّرَابُ

245. Nubes aptae ad pluviam, quarum melior pars vapor est.

Vapor autem, qui meridiei tempore in desertis apparet, speciem quidem aquae prae se ferens nullam aquam continet, quapropter nubes omnino pluvia carens istis proverbii verbis designatur. De eo dicitur, qui multa verba facit, quarum autem maior pars nihili est.

۲۴۶ مِنْ قَبْلِ تَوْتِيرٍ تَرُومُ ٱلنَّبْضَ

246. Antequam arcum nervo instruxisti, tinnitum arcus vis.

Id est: Rem ante tempus suum vis.

۲۴۷ مَا مِنْ غُرَّةٍ إِلَّا وَإِلَى جَنْبِهَا عُرَّةٌ

247. Non est macula alba, in cuius latere scabies non est.

Macula alba in fronte equi quum sit signum generositatis, generosum ipsum significat. Proverbium de generosis, quibuscum viles mixti sunt, adhibent.

۲۴۸ مَنْ تَرَكَ ٱلْمِرَاءَ سَلِمَتْ لَهُ ٱلْمُرُوءَةُ

248. Qui certamen de viri virtute contra alios intermittit, ei viri virtus integra est.

۲۴۹ مَنْ عَاشَرَ ٱلنَّاسَ بِٱلْمَكْرِ كَافَوْهُ بِٱلْغَدْرِ

249. Qui in consortio erga homines dolose agit, erga eum perfidia utuntur pensantes.

۲۵۰ ٱلْمَعَاذِرُ مَكَاذِبُ

250. Excusationes sunt mendacia.

Verba haec sunt Motharrafi ben-Alschochajjir. Similis ratio proverbio est, quod C. I, 19. legitur.

٢٥١ مَعَ ٱلْمَخْضِ يَبْدُو ٱلزُّبْدُ

251. Dum commoves lactis flores, butyrum recens apparet.

Si summam in re diligentiam adhibemus, voto potimur.

٢٥٢ مَا عَدَا مِمَّا بَدَا

252. Quid praeteriit ex re, quae primum apparuit.

Ahlius imperator Sobairo ben-Alahwwam, die pugnae cameli dicto dixisse fertur: عرفتنى بالحجاز وانكرتنى بالعراق فما عدا مما بدا »In regione Hidjasi me cognovisti et in regione Ihracae me abnegasti. Quid autem praeteriit ex re, quae primum apparuit?« I. e. Quid te impedivit, quominus mihi fidem praestares, quemadmodum initio animo habebas?

٢٥٣ مَنْ صَدَقَ ٱللّٰهَ نَجَا

253. Qui erga Deum sincere agit, is salvus evadit.

Abu-Horairahus verba haec Mohammedem dixisse adtulit. Tres viros in deserto simul iter fecisse narrant. Subito incidente pluvia ad montis antrum confugerant exspectantes, donec pluvia cessaret. Accidit autem, ut petra e monte delapsa antri introitum omnino clauderet. Omnibus autem desperantibus unus eorum dixit: Quilibet vestrum optimum quod peregit opus, memoret et Deum invocet. Hoc consilium quum sequerentur, factum est, ut singulis loquentibus sensim sensimque petra ab antri introitu recederet. Mohammedes autem istam rem audiens illa verba dixit, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt.

٢٥٤ مَنْ أَكْثَرَ أَهْجَرَ

254. Qui multa verba facit, absurde loquitur.

De eo dicitur, qui verbis suis res ipsum non spectantes attingit.

٢٥٥ . مَنْ اغْتَابَ خَرَقَ وَمَنْ اسْتَغْفَرَ رَقَعَ

255. Qui absentem traducit, lacerat et qui veniam petit, reparat.

Dicunt obiectum verbi خرق esse ستر الله „Dei velum“ et tum sensum esse: Si veniam petit, reparat id, quod laceravit. Proverbium imperat hominibus, ut peccatorum veniam petant. Loco vocis رقع legitur quoque رفا.

٢٥٦ مَنْ حَفَرَ مَغْوَاةً وَقَعَ فِيهَا

256. Qui foveam fodit, in eam incidit.

Vocabulum مغواة fovea est, quae tegitur, ut lupus aut hyaena hoedo superimposito allecti in eam incidant. conf. Djeuh. s. غوى. In Samachscharii opere sic legitur alterum proverbium: من حفر لاخيه جبا وقع فيه منكبا „Qui fratri suo foveam fodit, in eam pronus concidit.“

٢٢٧ مَنْ يُطِعْ غَرِيبًا يُمْسِ غَرِيبًا

257. Qui Gharibo obedit, is vespera peregrinus erit.

Inest proverbio verborum lusus in voce غريب, quod nomen proprium viri est, qui Gharib ben-Ihmlik (vel Ohmluk) ben-Lauds ben-Sem ben-Noah appellabatur et in voce غريب peregrinus. Iste vir opum dilapidator fuisse dicitur.

٢٥٨ مَنْ يُطِعْ عِكَبًّا يُمْسِ مُنْكَبًّا

258. Qui Ihcabbo obedit, is vespera prostratus est.

Ihcabb nomen viri est, cui ab Alnohmano ben-Almondsir carceris custodia tradita erat.

٢٥٩ مَنْ يُطِعْ نَمِرَةً يَفْقِدْ ثَمَرَةً

259. Qui pardo obedit, fructu destitutus erit.

٢٦٠ مِنْكَ رَبَضُكَ وَإِنْ كَانَ سَمَارًا

260. Tuus est victus tuus sufficiens et si lac aqua dilutum est.

De propinquis vilibus et familia usurpatur proverbium conf. Kām. s. ربض

٢٦١ مِنْكَ أَنْفُكَ وَإِنْ كَانَ أَجْدَعَ

261. Tuus est nasus et si amputatus est.

De eo dicitur, cuius tam malum quam bonum ad te attinet, et si non bene erga te agit. Verba haec Konfodsum ben-Djahwanah Masinitam Alrabiaho ben-Cahb Masinitae dixisse tradunt. Causam talem fuisse. Alrabiahus fratri suo Comaischo homini inepto equum generosum tradiderat, quo ad suos veheretur. Vir autem astutus quidam e gente Banu-Malic oriundus, cui nomen Korad ben-Djorm, isti genti se immiscuerat occasionem illius equi abripiendi capturus, occultaverat enim prudenter, quinam esset et quaenam praesentiae causa. Qui quum Comaischum equo illo vehentem vidisset, camelam suam conscendit eique obviam venit, speravit enim fore, ut eum deciperet. Dixit autem illi inepto, se scire asinam multum pinguem et asinum cum ea aureum. Quibus si potitus es, gentis tuae ollas implebis et a paupertate securus eris. Quibus verbis ineptus fidem habens interrogavit, quomodo illis potiri posset. Alter dixit: Ego tibi eos adferam, sed nonnisi equo tuo nocte vehens ego eos assequi possum. Offerebat igitur

ineptus equum suum, quem alter tradita camela, ut ipsum loco quodam expectaret redeuntem, conscendit. Ineptus autem fame coactus, quum alter non reverteretur, ad suos rediit. Rabiahus ob illam rem vehementer iratus fratrem in terram prostravit, ut eum occideret. Quod quum Konfodsus videret ista proverbii verba dixit, significaturus, fratrem, etsi male egisset, ferendum esse. conf. C. I, 51. Legitur quoque وان ذن „et si muco manat“ Samachsch. Koradus autem cum equo ad suos veniens rem versibus sequentibus narravit:

رَأَيْتُ كُمَيْشًا نَوْكُهُ لِي نَافِعٌ   وَلَمْ أَرَ نَوْكًا قَبْلَ ذٰلِكَ يَنْفَعُ

يُؤَمِّلُ عَيْرًا مِنْ نُضَارٍ وَعَسْجَدٍ   فَهَلْ لَكَ فِي عَيْرٍ كَذٰلِكَ مَطْمَعُ

فَقُلْتُ لَهُ أَمْسِكْ قَلُوصِي وَلَا تَرُمْ   خِدَاعًا لَهُ إِنَّ ذُو ٱلْمَكَايِدِ يَخْدَعُ

فَأَصْبَحَ يَرْمِي ٱلْخَافِقَيْنِ بِطَرْفِهِ   وَأَصْبَحَ تَحْتِي ذُو أَفَانِينَ جُرْشُعُ

أَبَرَّ عَلَى ٱلْجُرْدِ ٱلْعَنَاجِيجِ كُلِّهَا   فَلَيْسَ وَلَوْ أَقْحَمْتُهُ ٱلْوَعْرَ يَكْسَعُ

„Vidi Comaischum, cuius stupiditas mihi utilis erat, et non vidi stupiditatem ante illud utilem. Sperat asinum ex auro puro confectum. Et num tu talis asini cupidus es? Eique dixi: Prehende camelum meum iuvencum, et ne decipere eum quaeras, siquidem astutus decipit. Is mane occidentem orientemque versus oculum direxit, et sub me est equus varii cursus, amplo ventre praeditus, qui omnes glabros, praestantes equos superabat, et qui, etsi eum in salebrosum locum propulissem, pede non offenderet.“

Metrum Thawil est. p. 161.

٢٦٢. مَا أَنْتَ بِأَنْجَاهُمْ مَرَقَةً

262. Tu non es eorum celerrimus quoad animam.

Meidanius hoc scholion adtulit: المرقة النفس واتجى من النجاة يضرب لمن افلت من قوم قد اخذوا واصيبوا „Vocabulum المرقة idem est, quod النفس et اتجى a نجاة derivandum est. Adhibetur de eo, qui salvus evasit e gente, quae capta et poena adflicta erat.“ Dilucidius Samachscharius, qui ما هو habet, proverbium hisce verbis explicavit: جنى قوم جناية فاخذوا وافلت احدهم فقيل ما هو بانجاهم مرقة اى نفسا وانجاهم من النجا وهو السرعة اى انما انجاه القدر ولا نجاره „Gens crimen commiserat. Capta et punita est; sed unus eorum salvus evasit. Dicebatur igitur: ما هو بانجاهم مرقة id est نفسا (quoad animam). Vox انجاهم autem a نجا, quae vox celeritatem significat, derivanda est. Id est: Fatum eum eripuit et non celeritas.

٢٦٣. مَنْ نَجَا بِرَأْسِهِ فَقَدْ رَبِحْ

263. Qui caput suum e periculo liberavit, iam lucro potitus est.

Metrum Redjes est omissa prima syllaba. Proverbium significat, rem perdifficilem et periculosam fuisse, ut, qui e periculo salvus evaserit, contentus esse debeat. Abu-Ohbaidus dixit, versus hos in noctes proelii Siffinensis compositos esse:

أَللَّيْلُ دَاجٍ وَٱلْكِبَاشُ تَنْتَطِحْ نِطَاحَ أُسْدٍ مَا أَرَاهَا تَصْطَلِحْ .

فَمَنْ نَجَا بِرَأْسِهِ فَقَدْ رَبِحْ

„Nox tenebrosa est et arietes cornibus petunt modo leonum, non eos video pacem ineuntes. Qui autem caput suum e periculo liberavit, iam lucratus est.“

Metrum Redjes est. conf. p. 231.

٢٦٤. مَتَى عَهْدُكَ بِأَسْفَلِ فِيكَ

264. Quando vidisti inferiorem oris tui partem?

Meidanius proverbio hocce scholion adiecit: اى متى اثغرت يضرب للامر القديم وللرجل يخرف قبل وقت الخرف وقال ابن الاعرابى يضرب للذى يطلب ما لا ينال ويعنى القايل به اسنانه اذ كان صغيرا قال وهذا مثل قولهم هيهات طار غرابها بجرذانك وقال ابو عمرو تقول اذا قدم عهدك بالرجل ثم رايته متى عهدك باسفل فيك فيقول المجيب زمن السلام رطاب وربما قيل زمن الفطحل يريدون قدم العهد Id est: Quando primores dentes abiecisti? De re antiqua adhibetur et de viro, qui mente sana privatur ante tempus. Dixit Ebn-Alahrabius: De eo adhibetur, qui invenit id quod non accipit. Dicens autem eo dentes suos significat, quando parvus erat. Et hoc simile est verbis: هيهات طار غرابها بجرذانك »Diu est, quod eius corvus cum muribus tuis avolavit“ (conf. C. XXVII, 23.). Dixit Abu-Ahmraus: Quum diu virum non vidisti, tum vero eum vides, dicis: متى عهدك باسفل فيك „Quando vidisti inferiorem partem oris tui?« Et dicit respondens: من السلام رطاب „Tempore Alselam rithab“ et saepius dicitur زمن الفطحل „tempore Alfithahli,“ quo antiquum tempus designant.“

Samachscharius autem hoc scholion addidit: يقوله الرجل اذا سئل عن الشى لم يعهد به منذ زمان طويل يعنى بعد عهدى كبعد عهدك باسفل فيك اى باسفل ثغرك ومنبته وذلك قبل الاثغار الفم يذكر ويراد به الاسنان ويقال للحسل لا يسقط فوه اى اسنانه „Verba haec dicit vir, quum interrogatus est de re, quam diu non vidit. I. e. Distantia temporis mei, quo vidi, est ut distantia temporis, quo vidisti inferiorem partem oris tui i. e. inferiorem dentium partem et locum, unde dentes nascuntur et hoc est, antequam primores dentes abiiciuntur. Oris vero mentio fit, quo dentes designentur. Et dicitur: Foetus lacertae Lybicae os non decidit, id est: eius dentes.“

٢٦٥ مَنْ وُقِيَ شَرَّ لَقْلَقِهِ وَقَبْقَبِهِ وَذَبْذَبِهِ فَقَدْ وُقِيَ

265. Qui custoditus est a malo linguae suae et ventris sui et penis sui, is omnino custoditus est.

Id est: Is ab omni malo securus est. De eo dicitur qui multum loquitur etc. In Scharaf-Aldini libro legitur: اذا وقع et in fine وقى الشر كله et sic in codice Berolinens.

٢٦٦ مَنْ يَسْمَعْ يَخَلْ

266. Qui audit, is opinatur.

Id est: Si quis rumores de aliorum vitiis accipit, eius animo opinio prava de aliis inhaeret.

٢٦٧ مِنْ كِلَا جَنْبَيْكَ لَا لَبَّيْكَ

267. Ex utroque latere tuo tibi non obeditur.

Loco vocis جنبيك legitur جانبيك, quod idem est. De eo dicitur, qui spe et ope destitutus est.

٢٦٨ مَنْ يَطُلْ هَنُ أَبِيهِ يَنْتَطِقْ بِهِ

268. Cui penis patris sui longus est, is eo tanquam zona medium corporis sui cingit.

Id est: Cui multi sunt fratres, is potens et honoratus est. Dixit poeta:

فَلَوْ شَاءَ رَبِّي كَانَ أَيْرُ أَبِيهِمِ طَوِيلًا كَأَيْرِ ٱلْحَارِثِ بْنِ سَدُوسِ

„Si dominus meus voluisset, penis patris eorum longus fuisset, ut penis Alharitsi ben-Sadus.

Metrum Thawil est. c. p. 163.

Ille enim Alharitsus viginti et unum filios habuisse dicitur. Ahlium imperatorem proverbii verba dixisse, Samachscharius narravit.

٢٦٩ مَنْ يَطُلْ ذَيْلُهُ يَنْتَطِقْ بِهِ

269. Cuius lacinia longa est, is ea tanquam zona utitur.

Abu-Hatimus retulit, Alazmäihum dixisse, proverbium significare, virum divitias suas modo haud conveniente adhibere. Legitur quoque sic proverbium:

٢٧٠ مَنْ يَطُلْ ذَيْلُهُ يَطَأْ فِيهِ

270. Cuius lacinia longa est, is pede eam calcat.

Quae proverbia in divitem, qui prodigus est, dicuntur.

٢٧١ مَنْ يَنْكِحِ ٱلْحَسْنَاءَ يُعْطِ مَهْرَهَا

271. Qui feminam pulchram matrimonio sibi iungit, is dotem eius dat.

Qui rem sibi necessariam petit, studium suum in ea acquirenda ponit et opes suas erogat. Proverbium docet, opibus aliorum favorem conciliandum esse.

٢٧٢ مَنْ سَرَّهُ بَنُوهُ سَاءَتْهُ نَفْسُهُ

272. Quem filii sui laetitia adficiunt, ei anima sua displicet.

Verba haec Dhirarus ben-Ahmru Dhabbita dixisse fertur. Huius viri filii tredecim numero erant, quorum quisque incursionem hostilem fecerat et princeps factus erat. Quos quum die quodam cum filiis, quos haberent, congregatos conspiceret, ista verba dixit, sciebat enim,

illos, quod ipse grandaevus esset, ad istam aetatem pervenisse. conf. Ibn-Kotaib p. 89. ed. Eichhorn.

٢٧٣ مِثْلِ ابْنَةِ ٱلْجَبَلِ مَهْمَا يُقَلْ تَقُلْ

273. Similis filiae montis (Echo), quae omnia, quae dicuntur, repetit.

In imbecillem mente dicitur, qui cuiusvis sententiam sequitur.

٢٧٤ مَنْ اشْبَهَ أَبَاهُ فَمَا ظَلَمَ

274. Qui patri suo similis est, iniustus non est

Similitudo cum patre est res conveniens, nemo enim dignior, qui patri similis sit, quam filius. Alii autem dicunt: فما ظلم الاب „Iniustus non est pater in eo, quod filius ipsi similis est.« Hocce proverbium e versu Caahbi ben-Sohair derivatum esse dicunt:

أَنَا ٱبْنُ ٱلَّذِى لَمْ يُخْزِنِى فِى حَيٰوتِهِ قَدِيـمًا وَمَنْ يُشْبِهْ اباهُ فَمَا ظَلَمْ

„Ego filius eius sum, qui, dum vivebat, olim ignominia me non adfecit, et qui patri suo similis est, is iniuste non agit“. Metrum Thawil est p. 162. conf. Harir. p. ٥٨٥.

٢٧٥ مَنْ يَكُنْ أَبُوهُ حَذَّاءً تَجِدْ نَعْلَاهُ

275. Cuius pater sutor est, eius calcei praestantes sunt.

In eum dicitur, cui adiutores auxilio sunt.

٢٧٦ مَنْ لَكَ بِأَخِيكَ كُلِّهِ

276. Quis tibi frater tuus totus est?

Abu-l'Dardäi Anzaritae verba fuisse dicuntur. Id est: Amicus tuus non in omnibus rebus tibi placere potest,

cum igitur patienter feras oportet, etsi eius agendi ratio interdum tibi displiceat.

٢٧٧ مِنَ ٱلْعَنَاءِ رِيَاضَةُ ٱلْهَرِمِ

277. Molestiae est condocefacere aetate decrepitum.

Ad Almanzurum chalifam schismaticorum unus pervenit. Quem quum Almanzurus verbis perstringeret, dixit:

أَتَرُوضُ عِرْسَكَ بَعْدَ مَا كَبِرَتْ وَمِنَ ٱلْعَنَاءِ رِيَاضَةُ ٱلْهَرِمِ

„Num uxorem tuam condocefacis, posteaquam grandaeva facta est, et condocefacere aetate decrepitum res molesta est" Metrum Camil est. p. 214.

Almanzurus, qui viri illius submisse loquentis verba non intellexisset, Alrabiahum praesentem interrogavit, quid senex dixisset. Alrabiahus respondit:

أَلْعَبْدُ عَبْدُكُمْ وَٱلْمَالُ مَالُكُمْ وَهَلْ عَذَابُكَ عَنِّى ٱلْيَوْمَ مَصْرُوفُ

„Servus est servus vester et opes sunt opes vestrae et num poena tua mihi hodie remittitur? Metrum Basith est. p. 190.

Almanzurus virum impune dimisit et Alrabiahi factum gratum habuit.

٢٧٨ مَا ٱسْتَتَرَ مَنْ قَادَ ٱلْجَمَلَ

278. Qui camelum ducit, absconditus non est.

Dixit Alkolachus:

أَنَا ٱلْقُلَاخُ بْنُ جَنَابِ بْنِ جَلَا أَخُو خَنَاثِيرَ أَقُودُ ٱلْجَمَلَا

»Ego sum Alkolachus filius Djanabi[1]) filii Djalae, fra-

1) Djanab avus eius erat.

ter[1]) malorum duco camelum. Metrum Redjes est, p. 231.

٢٧٩ مَا لَهُ سَارِحَةٌ وَلَا رَائِحَةٌ

279. Non est ei aut pecus pastum incedens aut e prato vespera rediens.

Id est: Nil possidet. conf. Djeuh.

٢٨٠ مَعْيُوراءُ تَكَادَمُ

280. Asini, qui se invicem mordent.

Stultos inter se concitatos et tumultuantes significat.

٢٨١ مَنْ لِي بِالسَّانِحِ بَعْدَ ٱلْبَارِحِ

281. Quis efficere mihi potest, ut a latere sinistro veniat, postquam a latere dextero venit.

Ad virum quendam dorcades a latere dextero ipsi venientes, id quod Arabibus malo omini est, transierunt. Quod quum aegre ferret, alius quidam dicebat, illas ei a latere sinistro iam transituras esse. Respondit autem vir, proverbii verbis significaturus, se de re desperare. In Samachschari opere من لكى legitur.

٢٨٢ مَنِ ٱسْتَرْعَى ٱلذِّئْبَ ظَلَمَ

282. Qui lupum esse vult pastorem, iniustus est.

Id est: Iniustus est in gregem. Alii autem dicunt, posse significare, eum iniustum in lupum esse, cui rei, cui praeesse non possit, curam tradat. Verba autem ista Actsamo ben-Zaifi tribuuntur. De eo dicitur proverbium, qui virum haud fidum rei praeficit. Narrant, Ahmirum ben-

---

1) In Kamusi opere pater legitur.

Obbaid ben-Wahab filiam Zaifii sororem Actsami Záhbaham appellatam in matrimonium duxisse et ex ea tres filios Dsibum (lupum), Calbum (canem) et Sabohum (leonem) genuisse. Calbum, qui mulierem e gente Banu-Asad (sc. e familia Banu-Habib) in matrimonium duxisset, in gentes Kais (sc. Kais ben-Naufal, Kais ben-Wahban et Kais ben-Djabir) hostiliter irrupisse eorumqne opes diripuisse. Tum gentem Banu-Asad in gentem Banu-Calb, qui sororis filii essent, irrupisse eosque pro gentibus Kais cepisse. Calbum autem filium Ahmiri ad avunculum suum Actsamum venisse rogatum, ut ipsi Kaisitas eorumque opes traderet, se enim filios suos a gente Banu-Asad redemturum esse. Actsamum, qui rem facere vellet, patrem Zaifium dissuasisse dicentem: Ne facias, Calbus enim est vir angustus animo. » Quod si ei opes tradideris, eas retinebit, sin vero Kaisitas ei dederis, eorum lytrum accipiet. Tradas potius, opes Dsibi manibus, praestantissimus enim et generosissimus fratrum est. Tradidisse igitur Actsamum opes Dsibo, Kaisitas Calbo. Calbum autem, fratrem suum Dsibum quum decepisset, opes sumsisse et dixisse: Si vultis, capronis vestris amputatis vos libere dimittam, dum ego vestrum opibus potior, vos autem meos filios libere dimittatis eorum opibus retentis. Calbus lytri desiderio captus Kaisitas diutius apud se retinuit. Actsamus autem quum de re certior factus esset, dixit: من استرعى الذئب ظلم »Qui lupum pastorem esse vult, iniustus est« et ad eum veniens, dixit: انك لفي اموال بني اسد واهلك في الهوان »Tu possides opes gentis Banu-Asad, dum gens tua in contemtu est«, tum dixit: نعيم كلب في بوس اهله »Voluptas Calbi (canis) in miseria gentis suae est,« quae quoque verba in proverbii consuetudinem venerunt. conf. Djeuh. s. رعى et ظلم nec non Cap. VII, 126.

٢٠٨٣ مَنْ حَبَّ طَبَّ

283. Qui amat, industrius est.

Proverbium hisce verbis explicatur: قالوا معناه من احب فطن واحتال لمن يحب والطب الحذق »Dicunt, sensum eius esse: Qui amat rem intelligens est, et in re, quam amat, sibi acquirenda solers est, nam vocabulo طب solertiae significatio inest.« Samachsch. In Kamusi opere احب legitur.

٢٨٤ مِنْ نَطَاتِهِ لَا يَعْرِفُ قَطَاتَهُ مِنْ لَطَاتِهِ

284. Propter stupiditatem nates suas a fronte discernere nequit.

Legitur quoque طاته, من significatione haud diversa.

٢٨٥ مَطَلَهُ مَطْلَ نُعَاسِ ٱلْكَلْبِ

285. Moram ei intulit, ut mora est somnolentiae canis.

Id est: Longam moram ei concessit, quippe canis somno deditus est. conf. Kam.

٢٨٦ ٱلْمَنَايَا عَلَى ٱلسَّوَايَا

286. Mortes super sellis.

Legitur quoque على الحوايا cum eadem significatione. Proverbium Ohbaido ben-Alabraz adscribitur, qui verba dixisse fertur die infausto, quo Alnohmanus, ut versus diceret, eum rogasset. Abu-Ohbaidus dixit, alios esse, qui in proverbio voce الحوايا mulierum clitellas significari dixerint, se autem putare proprium verborum sensum esse: homines mortui super sellis portati, et verba postea ad res calamitosas significandas adhibita esse. conf. Djeuh. s. v. حوى.

٢٨٧ اَلْمَنِيَّةُ وَلَا ٱلدَّنِيَّةُ

287. Mors et non dedecus.

Id est: Mortem dedecori praehabendam esse puto. Si accusativi casum admittis, verbum اختار praehabeo supplendum est, sin vero nominativum ponis, sic explicandum est: المنية الى احب ولا الدنية »Mors mihi gratior est et non dedecus«. Proverbii auctorem Ausum ben-Haritsah esse dicunt.

٢٨٨ اَلْمَوْتُ ٱلْأَحْمَرُ

288. Mors rubra.

Dixit Abu-Ohbaidus, verba haec proferri in patientia noxae et molestiae. Alazmäihus dixit, hoc duplici modo explicari posse: Uti homines loquendi modo: mors rubra et mors nigra. Tribui morti colorem leonis, quasi mors tanquam leo in hominem irruat. Aliis autem rubro significari novum. Abu-Ohbaidahus autem dixit, homini terrore commoto totum mundum tum rubrum tum nigrum videri, quemadmodum Abu-Sobaidus Thajjita in describendo leone dixerit:

اذَا عُلِّقَتْ قِرْنًا خَطَاطِيفُ كَفِّهِ رَأَى ٱلْمَوْتَ بِٱلْعَيْنَيْنِ أَسْوَدَ أَحْمَرَ

»Quando ungues manus suae adversario inhaerent, videt oculis suis mortem nigram, rubram«.

Metrum Thawil est. p. 161.

٢٨٩ اَلْمَوْتُ ٱلسَّجِيحُ خَيْرٌ مِنَ ٱلْحَيَاةِ ٱلذَّمِيمَةِ

289. Mors lenis melior est, quam vita vituperata.

٢٩٠ مَنْ عَتَبَ عَلَى ٱلدَّهْرِ طَالَتْ مَعْتَبَتُهُ .

290. Qui obiurgat tempus, eius obiurgatio diuturna est.

Legitur مَعْتِبَتُهُ et مَعْتَبَتُهُ. Meidanius autem sic vertendum putat: Qui irascitur tempori, eius ira longa est.

٢٩١ اَلْمِكْثَارُ كَحَاطِبِ ٱللَّيْلِ

291. Qui multum loquitur, ei similis est, qui noctu ligna colligit.

Proverbium, quod Actsamo ben-Zaifi adscribitur, de eo adhibetur, qui omnia, quae ipsi in mentem veniunt, loquitur. Ut noctu ligna colligens saepe aut serpentis aut scorpionis morsu laeditur, sic multa loquens verbis suis sibi nocet. In Scharaf-Aldini opere لحاطب ليل legitur. Dixit poeta:

احْفَظْ لِسَانَكَ أَيُّهَا ٱلْإِنْسَانُ لَا يَقْتُلَنَّكَ إِنَّهُ ثُعْبَانُ

كَمْ فِي ٱلْمَقَابِرِ مِنْ قَتِيلِ لِسَانِهِ كَانَتْ تَخَافُ لِقَاءَهُ ٱلْأَقْرَانُ

»Custodi linguam tuam, o homo, ne te occidat, nam serpens est longus. Quot sunt in sepulchris occisi a lingua sua, quibus occurrere timebant hostes!

Metrum Camil est. p. 213.

Proverbium duplici modo adhiberi dixit Scharaf-Aldinus, tum de eo, qui in sermone bona cum pravis misceat tum de eo, qui sermone suo erga se iniustus sit.

٢٩٢ مَنْ يَرَ يَوْمًا يُرَ بِهِ

292. Qui diem videt, in eo conspicitur.

Verba haec Calhabus ben-Schubub Asadita primum

dixisse fertur[1]). Qui quum solus in gentem Thaï incurreret, Haritsahus ben-Lam Thajjita virum gentis suae, qui Ihtrimus appellabatur, fortem et strenuum ad se vocavit interrogans, num ab isto pravo eum liberare posset. Qui quum se posse respondisset, decem speculatores cum eo misit. Invenerunt illum in umbra arboris Araca appellatae dormientem et equum ad latus alligatum. Vir igitur ille strenuus cum socio ad eum descendit. Eius manibus arreptis in terra cubantem retinuerunt. At evigilans dexteram manum ex unius manibus retrahens iugulo compresso virum necavit. Tum reliqui advolarunt et iacentem vinculis constrinxerunt. Occisi autem filius Haudsahus ben-Ihtrim, ut sibi ius vindicandi concederetur, petiit. Caeteri, se eum ad Harithsahum adducturos esse, dixerunt. Advenienti Haritsahus dixit: يا كلحب ان كنت اسيرا فطالما اسرت »O Calhabe, si captus nunc es, et saepissime captivos fecisti«. Calhabus autem istis verbis, quae in proverbii consuetudinem venerunt, respondit. Haritsahus tum occisi filio, ut vindictam sumeret, permisit. Reliqui autem dum inter se sermonem faciebant, Calhabus vincula solvens fuga se eripuit tanta celeritate, ut ipsi equis vehentes eum non attingerent. Tali modo vindicandi spe frustrata Haudsahus hos versus dixit:

إِلَى ٱللّٰهِ أَشْكُو أَنْ أَوبَ وَقَدْ ثَوَى قَتِيلًا فَأَوْدَى سَيِّدُ ٱلْقَوْمِ عِتْرِمُ

فَمَاتَ ضَيَاعًا هٰكَذَا بِيَدِ ٱمْرِءٍ لَئِيمٍ فَلَوْ لَا قِيلَ ذُو ٱلْوِتْرِ مُعْلِمُ

»Apud Deum queror, quod redeo et iam substitit ille occidendus, periit enim gentis dominus Ihtrimus. Mortuus autem est sine vindicta isto modo per manum viri vilis. Et si non (hoc accidisset), dictum fuisset: Vindictam

---

1) Ad proverbium C. XXIV, 359. legitur oratio, quam Ahmirus ben-Alharib genti suae habuit. In ista oratione proverbii huius leguntur verba.

sumens cognitus factus est.« Metrum Thawil est. p. 161.

Calhabus autem versus audiens sic respondit:

أَحَوْذَةُ إِنْ تَفْخَرْ وَتَزْعُمْ أَنَّنِى لَئِيمٌ فَمِنِّى عِتْرِمُ ٱللُّومِ أَلْأَمُ

فَأُقْسِمُ بِٱلْبَيْتِ ٱلْمُحَرَّمِ مِنْ مِنًى أَلِيَّةَ بِرٍّ صَادِقٍ حِينَ يُقْسِمُ

لَضَبٌّ بِقَفْرٍ فِي قِفَارٍ وَضَبْعَةٌ خَمُوعٌ وَيَرْبُوعُ ٱلْفَلَا مِنْكَ أَكْرَمُ

فَهَلْ أَنْتَ إِلَّا خُنْفَسَاءُ لَئِيمَةٌ وَخَالُكَ يَرْبُوعٌ وَجَدُّكَ شَيْهَمُ

أَتُوعِدُنِى بِٱلْمُنْكَرَاتِ وَإِنَّنِى صَبُورٌ عَلَى مَا نَابَ جَلْدٌ صَلَخْدَمُ

فَإِنْ أُفْنَ أَوْ أُعْمَرْ إِلَى وَقْتِ مُدَّةٍ فَإِنِّى ٱبْنُ شُؤْبُوبٍ جَسُورٌ غَشَمْشَمُ

»O Haudsahe! si gloriaris et contendis, me vilem esse, tum Ihtrimus vilis me vilior est. Iuro per domum sacram ad Minam pertinentem iusiurandum verissimum, verax quando iurat: Profecto! Lacerta in deserto, et hyaena claudicans et mus deserti te generosior est. Tu nonnisi vilis scarabaeus et avunculus tuus mus et avus tuus erinaceus est. Num tu mihi minaris calamitates, dum ego sum patiens in ferendo eo quod accidit, tanquam durus, robustus (camelus). Sive ego intereo sive in vita conservor usque ad tempus longinquum, ego sum filius vehementiae (vehemens) audax, intrepidus«.

Metrum Thawil est. p. 161.

Samachscharius proverbium sic explicavit: اى من راى بصاحبه يوما غير صالح لـم يومن ان يـرى مثل ذلك اليوم به قال الشاعر

لَا تَشْمَتَنَّ فَإِنَّ ٱلدَّهْرَ ذُو دُوَلٍ

ويروى من ير يوما اى من تهضـم صاحبه واراه يـوما مكروها رئى بـه غدا يضرب فى تنقـل احـوال الدهر باهله قال الشاعر

مَنْ يَرَ يَوْمًا يُرَ بِهِ وَالدَّهْرُ لَا يَغْتَرُّ بِهِ

Id est: Qui socium suum die infelici adflictum videt, securus non est, quod simili die non adfligatur. Dixit poeta: »Ne ob aliorum calamitates laetus sis, nam tempori vicissitudines sunt«.

Hemistichium metri Basith est. p. 190.

Legitur quoque quarta verbi رأى forma, ut sensus sit: Qui alium adfligit et causa est, ut ingratum ipsi diem videat, mox simili adficietur. Proverbium vicissitudines temporis significat. Dixit poeta:

»Qui diem vidit, in eo conspicitur, nam tempus per eum non decipitur.«

Metrum Redjes est. p. 231.

٢٩٣ مَنْ يَنِكِ ٱلْعَيْرَ يَنِكْ نَيَّاكًا

293. Qui futuit asinum silvestrem, multum futuentem futuit.

Verba haec Chidhrus ben-Schibl Chotsahmita dixit, cuius uxor Haschimi amica erat. Chidhrus quum aurum et argentum sub arboris radice abscondidisset et uxori suae rem narrasset, haec servam ad amicum misit, ut opes auferret. Serva herum suum rei certiorem fecit. Herus, qui ad locum illum Haschimum exspectaturus accesserat, opes suas iam ablatas esse vidit. Per aliquot dies tacens uxori narravit, se urinatore quodam occiso duabus unionibus potitum esse et quodam loco abscondidisse, simul servae dicens, si hera tua te ad Haschimum misit, ad me prius venias. Factum est, quemadmodum praeviderat. Hera ad Haschimum servam misit. Tum Chidhrus fratrem Zojaidum secum ducens ad istum locum ante Haschimum pervenit. Ibi absconditi Haschimum audiverunt versus canentem, quibus tota res palam fieret. Chidhrus autem in Haschimum impetum faciens dixit: Qui futuit asinum sil-

vestrem, multum futuentem futuit; quae verba proverbii loco in eum dicuntur, qui cum victore certat. Haschimus manibus post tergum ligatis, ut confiteretur, ubi opes essent, coactus, capite tandem truncatus est. Serva autem, quae rem indicaverat, a Chidro loco uxoris, quam mortis poena mulctaverat, in matrimonium ducta est. De eo dicitur, qui saepius vincentem vincit. Samachsch. Proverbio metrum Sarih est. c. p. 245.

٢٩٤ مَنْ سَلَكَ ٱلْجَدَدَ أَمِنَ ٱلْعِثَارَ

294. Qui incedit in terra dura ac plana, securus est, ne pede offendat.

Monet nos proverbium, ut incolumitatem quaeramus.

٢٩٥ مَنْ تَجَنَّبَ ٱلْخَبَارَ أَمِنَ ٱلْعِثَارَ

295. Qui evitat terram mollem, in qua lapides iacent, ne pede offendat, securus est.

Conf. Kam. s. v. خبر

٢٩٦ مَنْ دَخَلَ ظَفَارِ حَمَّرَ

296. Qui vicum Taghari intrat, dialecto Himjaritica utitur.

Narrant Arabem campestrem ad regem Iemanae venisse. Regem, ut eum honore adficeret, sua lingua Himjaritica usum dixisse: ثب Sede; Arabem autem sali intellexisse et desilientem a loco alto periisse. Quod quum vidisset rex, de causa facti certiorem factum ista verba dixisse. Proverbium significat, eum, qui se genti immisceat, eius mores imitari debere. Samachsch. ظفار Thaghari nomen vici Iemanensis est. Sunt, qui voci حمر significationem luto rubro tinxit tribuant, quia in illo vico luto rubro مغرة appellato uterentur.

٢٩٧ مَنْ يَرُدُّ ٱلسَّيْلَ عَلَى أَدْرَاجِهِ

297. Quis est, qui torrentem in viam suam retrudat?

Rem significat, quae perfici nequit.

٢٩٨ مَنْ يَشْتَرِي سَيْفِي وَهٰذَا أَثْرُهُ

298. Quis gladium meum emit et hoc est eius fulgur?

Metrum Sarih est c. p. 245. Almofadhdhelus, dixit, Alharitsum ben-Thsalim Morritam verbis hisce primum usum esse. Causam eorum talem fuisse narrant: Chalidus ben-Djahfar ben-Cilab Sohairum ben-Djadsimah Ahbsitam occiderat. Huiusce rei causa vindictam gentis Ghathfan metuens ad Alnohmanum se in eius clientelam recipiens confugit. Ibi cum fratre suo Ohtbaho ben-Djahfar benigne exceptus ad cibum societatemque regis admissus est. Interim Kaisus ben-Sohair bellum contra gentem Banu-Ahmir parans ab irruente hieme impediebatur. Haritsus autem Kaiso dixit, se profecturum esse, ut Chalidum occidat, et Kaiso monenti, Alnohmanum eum in clientelam recepisse, nihilominus se eum occisurum esse, etsi in Alnohmani gremio esset, iuravit. Alharitsus vir pulcherrimo sermone utens et pugnarum Arabum quam maxime gnarus simul honorifice ab Alnohmano excipiebatur. Chalidus hoc videns et ira accensus dixit: O Abu-Laila! Nonne mihi gratiam habes, quod Sohairum occiderim, quum tu illo occiso gentis Ghathfan dominus sis? Alharitsus autem ista verba audiens tremore correptus, ut, quos manibus teneret, dactyli in terram deciderent, dixit: Tu eum occisus es! Alnohmanus autem eius iram observans Chalido dixit: Hic te occidet. Chalidus quidem tentorium suum lobulis invicem insertis omnino clauserat, sed Alharitsus gladio illos disrupit et Chalidum e somno excitavit dicens: O Chalide, num putasti, Sohairi sanguinem impune effusum esse? cum

necavit. Tum interim expergefacto Ohtbaho dixit: Si loquens te commoves, te quoque occidam! His peractis equum conscendit et fuga salutem petiit. Ohtbahus autem clamore sublato ad regis aulam tetendit dicens, Alharitsum regis fidem datam occiso Chalido irritam fecisse. Alnohmanus statim ad persequendum equites misit. Primo diluculo eum asseculi sunt. Alharitsus cum iis pugnans singulos cum eo dimicantes occidit, agmina dispersit, dum pugnabat, hunc versum canens:

أَنَا أَبُو لَيْلَى وَسَيْفِى ٱلْمَعْلُوبْ مَنْ يَشْتَرِى سَيْفِى وَهٰذَا أَثَرُهْ

„Ego sum Abu-Laila et gladius meus in capulo nervo obligatus est. Quis emit gladium meum et hoc eius fulgor est?" Metrum Sarih est. p. 245.

Eum persequentes infecta re recesserunt. Proverbium autem adhibetur in cautione, si ex eiusmodi re damnum percepimus. Samachscharius dixit, proverbium adhiberi de viro, qui rem aggrediatur, quam iam expertus sit.

Alaghlabus Ihdjlita proverbium versui inseruit dicens:

قَالَتْ لَهُ فِى بَعْضِ مَا تُسَطِّرُهْ مَنِ ٱشْتَرَى سَيْفًا وَهٰذَا أَثَرُهْ

„Dixit (mulier) ei, inter ea, quae composuit. Quis gladium emit et hic eius fulgor est?" Metrum Redjes est. p. 231.

٢٩٩ مَنْ عَزَّ بَزَّ

299. Qui vincit, praeda potitur.

Dixit Almofadhdhelus, virum e gente Thai ad familiam Banu-Tsoahl pertinentem, cui Djabir ben-Ralan nomen esset, primum ista verba dixisse. Vir iste cum duobus sociis iter faciens in loco Altsawijjah, qui pone Hiram prope ad Cufam situs erat, Alnohmani ben-Mäi-ssemäi equitibus die infausto occurrit, quo Alnohmanus quemlibet in ipsum incidentem occidere solebat. Causa hujusce dici in libro Cit. Alagh. descripta est. Verba autem ibi Ohbaido b. Alabraz adscribuntur. Alnohmanus autem, quum adducerentur, sortes ducere eos iussit dicens, se eum, qui sorte vicisset, liberum dimissurum esse, duos reliquos occisurum. Accidit, ut Djabiro bona sors contingeret. Qua-

propter sociis, quos ad mortem abduci videret, ista verba, quae postea in proverbium venerunt, dixit.

٣٠٠ مَنْ يَأْكُلْ خَضْمًا لَا يَأْكُلْ قَضْمًا وَمَنْ يَأْكُلْ قَضْمًا يَأْكُلْ خَضْمًا

300. Qui edit toto ore, is non edet extremis dentibus et qui extremis dentibus edit, toto ore edet.

Monet proverbium, ut vitae nostrae rationem habentes res prudenter disponamus, ne perditis opibus penuria oriatur.

٣٠١ مَنْ يَرَ ٱلزُّبْدَ يَخَلْهُ مِنْ لَبَنْ

301. Qui vidit cremorem lactis, eum a lacte desumtum putat.

Narrant, virum interrogasse mulierem, num oves eius lacte abundarent. Quae quum, minime! respondisset, virum, qui cremorem lactis apud ipsam conspiceret, ista verba dixisse. De viro dicitur, qui rem haud occultam occultare cupit. Abu-l'Haitsamus vocem الزبد cum duabus vocalibus Fatha enunciavit. In Samachscharii opere loco vocis يخله legitur: يعلم انه „scit eum esse". Ad metrum Ramal pertinet.

٣٠٢ مَنِ ٱشْتَرَى ٱشْتَوَى

302. Qui emit, assat.

In codice Abu-Obbaidi et sic: من اشترى بماله اشتوى. Proverbium hoc Alahmarus retulit. Opibus utendum esse, ut res nobis necessarias acquiramus, dicit.

٣٠٣ مَنْ فَازَ بِفُلَانٍ فَقَدْ فَازَ بِٱلسَّهْمِ ٱلْأَخْيَبِ

303. Qui quodam potitus est, is sorte frustrata potitus est.

Legitur quoque بقدح الاخيب, ut الاخيب significationem vocis الخيبة habeat. Abu-Obbaid. De homine, qui utilitatem non praestat, adhibetur.

Narrant, Mohammedanorum principem Ahlium verba haec in socios suos dixisse. Significat, virum rem quaesitam non consecutum esse.

٣٠٤ مِنْ مَالِ جَعْدٍ وَجَعْدٌ غَيْرُ مَحْمُودٍ

304. Ex opibus Djahdi et Djahdus non est laudatus.

Verba haec Djahdus ben-Alhozain Alchodhrita pater Zachri ben-Djahd poetae dixisse fertur. Qui quum aetate provectus esset, filii et familia ab eo recesserunt, ut nemo nisi puella nigra remaneret. Haec autem in domum adolescentis, Ohrahbah appellati, cuius amore capta erat, omnia e domo Djahdi transtulit. Quod quum Djahdus animadverteret, hos versus dixit:

أَبْلِغْ لَدَيْكَ بَنِي عَمْرٍو مُغَلْغَلَةً عَمْرًا وَعَوْفًا وَمَا قَوْلِي بِمَرْدُودِ

بِأَنَّ بَيْتِيَ أَمْسَى فَوْقَ دَاهِيَةٍ سَوْدَاءَ قَدْ وَعَدَتْنِي شَرَّ مَوْعُودِ

تُعْطِي عُرَابَةَ بِٱلْكَفَّيْنِ مُخْتَجِنًا مِنْ ٱلْخَلُوقِ وَتُعْطِينِي عَلَى عُودِ

أَمْسَى عُرَابَةُ ذَا مَالٍ يُسَرُّ بِهِ مِنْ مَالِ جَعْدٍ وَجَعْدٌ غَيْرُ مَحْمُودِ

»Perfer de te genti Ahmrüi celeriter nuntium, Ahmruo et Auhfo et non est verbum meum repulsum, meam domum esse super astuta nigra, quae mihi promissum malum dedit. Dat Ohrabaho duabus manibus ad se rapienti ex odoramento Alchaluk et mihi dat super ligno (super scutella lignea). Ohrabahus iam factus est opum pos-

---

1) In primo versu loco vocis عمرو Amrui legitur عمي patruelis mei. Secundus tertiusque versus in codice Lugd. non leguntur. De voce ٱلْخَلُوق dubito.

sessor, quibus laetatur ex opibus Djahdi et Djahdus non est laudatus.« Metrum Basith est. p. 190.

De viro dicitur, qui opum iacturam patiens vituperatur.

٣٠٥ مَنْ قَنِعَ فَنِعَ

305. Qui contentus est, opibus abundat.

٣٠٦ مَنْ عُرِفَ بِٱلصِّدْقِ جَازَ كَذِبُهُ وَمَنْ عُرِفَ بِٱلْكَذِبِ لَمْ يَجُزْ صِدْقُهُ

306. Cuius veracitas nota est, eius mendacium licitum est, et cuius mendacium notum est, eius veracitas non licita est.

٣٠٧ مَنْ خَاصَمَ بِٱلْبَاطِلِ أُنْجِحَ بِهِ

307. Qui litigat in re vana, eum (res vana) vincit.

Id est: Qui rem vanam petit, in eo argumenta sua perdit et vincitur.

٣٠٨ مُخْرَنْبِقٌ لِيَنْبَاعَ

308. Silens ut insiliat.

Verbum انباع de serpente in praedam insiliente potissimum adhibetur. Legitur quoque لينباق »ut calamitatem adferat«. conf. Kamus. Djeuh.

٣٠٩ أَمَكْرًا وَأَنْتَ فِي ٱلْحَدِيدِ

309. Num dolum (adhibes), dum tu in vinculis es?

Abu-Ohbaidus dixit, verba haec Ahbd-Almalicum ben-

Merwan Saihdo ben-Ahmru ben-Alahz[1]) qui compedibus vinctus esset, dixisse. Quem quum Ahbd-Almalicus occidere vellet, is dixit: Peto a te, ut me in conspectu hominum, quae res ignominia me adficeret, non occidas. Nil autem voluit, nisi ut Ahbd-Almelicus huius contrarium faceret, nam quum in conspectum hominum adductus esset, socii eum defenderunt. Hanc rem videns Ahbd-Almalicus ista verba dixit. De eo dicitur, qui dolose agere vult, dum vinctus est.

٣١٠ مُجَاهَرَةً اذَا لَمْ أَجِدْ مُخْتَلًا

310. Vi aperta, quum decipiendi opportunitas mihi non est.

Palam inimicitiam ostendam et ius meum postulabo, si secreto nil obtinere possum.

٣١١ اَلْمَرْءُ يَعْجِزُ لَا ٱلْمَحَالَةُ

311. Vir debilis est, non astutia,

Remedia contra calamitatem non desunt; sed debilis iis non utitur. Dixit poeta:

حَاوَلْتَ حِينَ صَرَمْتَنِي وَٱلْمَرْءُ يَعْجِزُ لَا ٱلْمَحَالَةْ
وَالدَّهْرُ يَلْعَبُ بِٱلْفَتَى وَالدَّهْرُ أَرْوَغُ مِنْ ثُعَالَةْ
وَٱلْمَرْءُ يَكْسِبُ مَالَهُ بِٱلشُّحِّ يُورِثُهُ ٱلْكَلَالَةْ
وَٱلْعَبْدُ يُقْرَعُ بِٱلْعَصَى وَٱلْحُرُّ تَكْفِيهِ ٱلْمَقَالَةْ

»Expetiisti, quando me amputasti (te a me separasti) et vir debilis est sine dubio et tempus cum viro ludit et tempus

1) Scharaf-Aldin Ahmru ben-Saihd habet.

astutius est, quam vulpes et vir cum aviditate, quae lassitudinem ei procreat, opes suas acquirit. Et servus baculo percutitur; sed ingenuo sermo sufficit«.

Metrum Camil est. p. 214.

٣١٢ مَنْ نَجَلَ ٱلنَّاسَ نَجَلُوهُ

312. Qui homines pede anteriore percutit, eum (homines) percutiunt.

Qui prave se gerit erga homines, erga eum eodem agendi modo homines utuntur. Duplici modo aut confodiendo aut iaciendo vocabulum نجل explicari potest. conf. Djeuh.

٣١٣ مَنْ يَبْغِ فِي ٱلدِّينِ يَصْلَفْ

313. Qui a iusto recedit, commodum inde non capit

Qui mundanas res per religionem petit, parum consequitur. Dixit Alazmäihus: Nil obtingit apud homines et eorum amorem non meretur. Samachscharius dixit, sensum esse: Qui in religione caeteris se praestantiorem esse putet et superbiat, eum parum boni ab hominibus consequi conf. Kam. s. v. صلف

٣١٤ مَنْ حَفَّنَا أَوْ رَفَّنَا فَلْيَقْتَصِدْ

314. Qui nos ornat aut honorat, modum rectum teneat.

Vocem حفنا derivare licet, a حفت المراة وجهها »Pilos removit mulier e facie, ut se ornaret« et رفنا, a رف الغزال ثمر الاراك »Dorcas extremis labiis fructum arboris Arac appellatae sumsit« i. e. Qui nos laudat aut ornat, modum rectum teneat. Dixit Abu-Ohbaidus: Qui nos laudat ne

modum excedat, sed verum loquatur. Dicitur من حفنا „qui nobis servit et in nos propensus est" et رفنا, i. e. حاطنا „nos circumdat, nos custodit." Et dicitur ذهب من كان يحفه ويرفه i. e. qui ei servivit et eum custodivit. Et legitur quoque: من حفنا او رفنا فليترك »Qui nobis servivit aut nos custodivit, omittat hoc facere«. Narrant mulierem invenisse struthiocamelum, cuius in faucibus pars gummi oblonga, tenuis, contorsa haereret et eius caput veste sua texisse. Tum ad gentem sibi propensam et utilem ivisse ista verba dicentem, quum sperasset, fore, ut strutheocamelo illo potita dives fieret. Struthiocamelum vero vestem eius abstulisse. Quapropter proverbium in eum dicitur, qui re parva valde laetatur, et in re haud certa fiduciam ponit.

٣١٥ مَنْ قَلَّ ذَلَّ وَمَنْ أَمِرَ قَلَّ

315. Qui paucus est, vilis est et qui multus est, paucus est.

Id est: Cui pauci sunt adiutores, is vincitur et despectus est, at cuius propinqui multi sunt, pauci sunt eius inimici. Auso ben-Haritsah verba haec adscribuntur. In Samachscarii opere in fine فل legitur et sic explicatur من كثر ناصره غلب مناويه. وكسره »Qui adiutores multos habet, is adversarium suum vincit et frangit«.

٣١٦ مِنَ ٱللَّجَاجَةِ مَا يَضُرُّ وَيَنْفَعُ

316. Pertinacia tum nocet tum prodest.

Verba sunt Alasahri ben-Abi-Hamram Aldjahli. Quum pullus equi generosus, cuius causa certamen cursus iniisset, periret, hunc versum dixit:

أَهْلَكْتُ مُهْرِى فِى ٱلرِّهَانِ لَجَاجَةً وَمِنَ ٱللَّجَاجَةِ مَا يَضُرُّ وَيَنْفَعُ

»Perdidi pullum meum in certamine ob pertinaciam et pertinacia tum nocet tum prodest«.

Metrum Camil est. p. 212.

۳۱۷ مِنْ غَيْرِ خَيْرٍ طَرَحَكَ أَهْلُكَ

317. Quum bonum non esses, gens tua te abiecit.

Vir foedo vultu praeditus in habitaculum ab incolis relictum veniens speculum invenit. Illud sumens inspexit; sed quum foedum vultum suum conspiceret, speculum abiiciens verba ista dixit.

۳۱۸ مِنْ مَأْمَنِهِ يُؤْتَى ٱلْحَذِرُ

318. E loco securo suo invaditur cautus.

Verba haec Actsamus ben Zaifi dixisse fertur. Id est: Cautio ab homine res ipsi necessario ferendas non depellit, et si summa diligentia utitur. Traditionis verba sunt: لا ينفع حذر من قدر »Contra decretum divinum cautio non prodest«. Non nimium cavendum esse homini, docet proverbium.

۳۱۹ أَلْمَوْتُ دُونَ ٱلْجَمَلِ ٱلْمُجَلَّلِ

319. Mors est infra camelum magnifaciendum.

Id est: Mors potius ferenda est, quam ut camelus, quo Ajescha vehatur, occidatur. Ahbd-Alrahmano ben-Ahttab ben-Osaid ben-Abi-l'Ahz ben-Omajjah verba ista tribuuntur, quae die pugnae dies cameli appellatae in hoc versu dixit:

أَنَا ٱبْنُ عَتَّابٍ وَسَيْفِي وَلُوْلْ وَٱلْمَوْتُ دُونَ ٱلْجَمَلِ ٱلْمُجَلَّلْ

»Ego sum filius Ahttabi et gladius meus sonans et mors infra camelum magnificiendum est«. Metrum Sarih est. p. 245.

٣٢٠ ٱلْمُلْكُ عَقِيمٌ

320. Regnum sterile est.

Quod si gens de regno pugnat, propinquitatis vincula rumpuntur et pater contra filium se armat, ut pater filium non genuisse videatur conf. Kamus. Djeuh.

٣٢١ ٱلْحَقُّ ٱلْخَفِيُّ إِذْكَارُ ٱلْإِبِلِ

321. Clam opes delentur, si camelae pullos mares pariunt.

٣٢٢ مَنْ شَمَّ خِمَارَكِ بَعْدِي

322. Quis operimentum tuum post me olfecit?

Quaenam est causa, ut me fugias? De eo dicitur, qui post quietem fugit. Sed in Kamusi opere ما شم خمارك legitur et sensus talis esse dicitur: Quid statum tuum mutavit et te adflixit? Arabum mulieres velum aromatibus imbuere solent.

٣٢٣ مَنْ يَمْدَحُ ٱلْعَرُوسَ إِلَّا أَهْلُهَا

323. Quis praeter familiam eius sponsam laudat?

Proverbium significat, propinquos mutuum sibi auxilium praestare et ipsorum admiratione adfici.

٣٢٤ مَنْ يَأْتِ ٱلْحَكَمَ وَحْدَهُ يَفْلُجْ

324. Qui solus ad judicem venit, desiderio suo potitur.

Nemo enim erit, qui eum mendacii accuset.

٣٢٥ مَوَاعِيدُ عُرْقُوبٍ

325. Promissa Ohrkubi.

Proverbii verba promissa non impleta designant. conf. C. VII, 103.

٣٢٦ مَنْ يَجْتَمِعْ يَتَقَعْقَعْ عُمُدُهُ

326. Qui congregatur cum aliis, eius columnae strepunt.

Id est: Non fieri potest, nisi ut, qui congregentur, separentur. Alii dicunt, sensum hunc esse: Quum homines congregantur et inter se propinqui sunt, discordia et malum inter ipsos nasci solet, ut separentur. Kamusi auctor addidit, sensum fortasse hunc esse: Qui ob magnum numerum et rem collectam invisus sit, ei timendum esse, quod status ille cesset et res dispergantur.

٣٢٧ مَتَى يَأْتِ غَوَاثُكَ مَنْ تُغِيثُ

327. Quando venit auxilii clamor tuus ad eum, cui tu opem fers.

In codice meo et Lugd. من يأتِ, in codice Berol. متى يأتى legitur. Hoc praeferendum est, nam versus metri Wafir pars est. De viro dicitur, qui sero auxilium fert et de viro, qui promittens moram trahit. Dicitur غوث الرجل, quum dicit: واغوثاه »Ad auxilium!«, dum nomen غوث et غواث cum vocali Dhamma aut Fhata enunciandum est. Al-ferra dixit, vocabulum غواث solum esse, quod vocalem Fatha haberet, reliqua omnia cum Dhamma aut Kesre efferri.

٣٢٨ مَنْ يَمْشِ يَرْضَ بِمَا رَكِبَ

328. Qui pedibus incedit, is eo, quod equitat. contentus est.

De eo adhibetur, qui ad rem ipsi ingratam cogitur.

٣٢٩ مَنْ عَالَ بَعْدَهَا فَلَا ٱجْتَبَرَ

329. Qui post illud pauper est, is ne ditetur!

Verba haec ex versu Ahmrui ben-Celtsum desumta sunt:

مَنْ عالَ مِنّا بَعْدَهَا فَلَا ٱجْتَبَرْ وَلَا سَقَى ٱلْمَاءَ وَلَا رَعَى ٱلشَّجَرْ

»Qui pauper est ex nobis post id, is ne ditetur et aquam ne propinet et arbores ne depascatur«.

Metrum Redjes est. p. 231.

٣٣٠ مَنْ لَاحَاكَ فَقَدْ عَادَاكَ

330. Qui dedecore te adficere (quasi corticem tuam detrahere) studet; is inimicitiam tecum exercet.

Proverbium hoc Actsamo ben-Zaifi adscribitur. conf. Djeuh. s. لحى. Monet proverbium, ne amicis adversemur. Samachsch.

٣٣١ مَنْ حَقَرَ حُرِمَ

331, Qui despicit, frustratur.

Qui despicit parvum, quod assequi potest, magno non potitur.

٣٣٢ مَنْ صَانَعَ ٱلْمَالَ لَمْ يَحْتَشِمْ

332. Qui opes erogat, pudorem non concipit.

Abu-Ohbaidus proverbium sic adnotavit: من صانع المال لم يحتشم من طلب الحاجة »Qui opes erogat, pudorem non concipit in re necessaria petenda«. Sunt, qui

legant بالمال Samachsch. Hortatur proverbium, ut opibus non parcamus, quo certius res nobis necessarias consequamur.

٣٣٣ مَنْ يَلْقَ أَبْطَالَ ٱلرِّجَالِ يُكْلَمْ

333. Qui viris fortibus occurrit, vulneratur.

Verba haec Ohkailus ben-Ohloffah Morrita, quum eius filius Ahmallesus sagitta eius femora laesissset in versibus dixit:

إِنَّ بَنِيَّ رَمَّلُونِي بِالدَّمْ شِنْشِنَةٌ أَعْرِفُهَا مِنْ أَخْزَمْ

مَنْ يَلْقَ أَبْطَالَ ٱلرِّجَالِ يُكْلَمْ

»Filii sanguine me inquinarunt. Natura est, quam Achsami esse scio. Qui viris strenuis occurrit, vulneratur[1]).

Metrum Sarih est. p. 245.

٣٣٤ مَنْ لَا يَذُدْ عَنْ حَوْضِهِ يُهَدَّمْ

334. Qui a lacu suo (receptaculo aquae) non repellit, is vastabitur.

Est receptaculum aquae, e quo cameli bibunt. Fieri potest, ut camelis prementibus id vastetur. Proverbii sensus est. Qui se non defendit, iniuria adficitur.

٣٣٥ مِنَ ٱلْعَجْزِ وَٱلتَّوَانِي نُتِجَتِ ٱلْفَاقَةُ

335. Debilitate et cunctatione paupertas gignitur.

Hae duae res paupertatis praecipuae causae sunt. Meidanius hoc addidit scholion: وهذا من كلام اكثم بن صيفى حيث يقول المعيشة ان لا يبنى فى استصلاح المال والتقدير

1) In Kamusi opere plures et varii versus adnotati sunt. Dixit auctor, Abu-Achsamum aut avum Hatimi Thajjitae aut abavum fuisse. Achsamo mortuo eius filios avum impetu facto vulnerasse.

واحوج الناس الى المغنى من لم يصلحه الا الغنى وكذلك الملوك وان التغرير مفتاح البوس يريد ان من كان فى شدة وفقر اذا غرر بنفسه بان يوقعها فى الاخطار وحمل عليها اعباء الاسفار يوشك ان يفتح عنه اقفال البوس ويرفل من حسن الحال فى اصفى اللبوس ومثل ما حكى من كلام صيفى ما حكاه المورج بن عمرو قال سال الحجاج رجلا من العرب عن عشيرته فقال اى عشيرتك افضل قال اتقاهم لله بالرغبة فى الاخرة والزهد فى الدنيا قال فايهم اسود قال ارزنهم حلما حين يستجهل واسخاهم حين يسال قال فايهم ادهى قال من كتم سره ممن احب مخافة ان يشار اليه يوما قال فايهم اكيس قال من يصلح ماله ويقتصد فى معيشته قال فايهم ارفق قال من يعطى بشر وجهه اصدقاءه ويتلطف فى مسالته ويتعاهد حقوق اخوانه فى اجابة دعوتهم وعيادة مرضاهم والتسليم عليهم والمشى مع جنايزهم والنصح لهم بالغيب قال فايهم افطن قال من عرف ما يوافق الرجال من الحديث حين يجالسهم قال فايهم اصلب قال من اشتد عارضته فى اليقين وحزم فى التوكل ومنع جاره من الظلم

„Verba haec Actsami ben-Zaifi sunt, quum diceret: Vitae ratio eo consistit, quod vir non laxus est in bene administrandis opibus easque recte disponit. Is autem opibus maxime eg[et,] qui in rebus suis bene administrandis opibus carere non [p]otest. Haec est regum ratio. Semet autem periculo exponere est clavis calamitatis, quibus verbis significare vult, fieri posse, ut, qui penuria et paupertate laboret, si se ipsum periculo exponat, ita ut pericula subeat et onera itinerum sibi imponat, calamitatum claustra ab eo removeantur et candidissimis vestimentis pulcherrimae conditionis indutus incedat. His autem verbis similia sunt, quae Almoarredjus ben-Ahmru retulit. Dixit, interrogasse Alhadjdjadum quendam ex Arabibus campestribus: Quisnam in familia tua praestantissimus est? Alterum respondisse: Qui Deum maxime timet cum desiderio alterius mundi, et abstinentia in hoc mundo. Tum interrogasse: Quisnam eorum potentissimus est? Respondisse alterum: Firmissima

mansuetudine et intelligentia praeditus, quum ignorantiae accusatur et liberalissimus eorum, quum rogatur. Porro: Quisnam eorum subtilissimus ingenio est: Respondisse alterum: Qui secretum suum ab eo, quem amat, occultat timens, ne aliquando ei adversarius fiat. Porro: Quisnam eorum astutissimus est? Respondisse alterum: Qui opes suas bene administrat et in vitae ratione modum rectum tenet. Porro: Quisnam benignissimus eorum est? Respondisse alterum: Qui hilari vultu amicos excipit, in rogando comitatem ostendit, qui fratrum suorum iura observat in eo concedendo, quod sibi adsumunt, in visitandis aegrotis, in salute dicendo, in comitandis funeribus et in sincero monito de eo, quod ipsos latet. Quis autem eorum maxime intelligens est? respondit: is, qui in colloquio id cognoscit, quod viris, quibuscum convenit, maxime conveniens est. Denique: Quisnam eorum firmissimus est: Respondisse alterum: Is, cuius latus in re certa durum est, qui prudenter cavet simul fiduciam in Deo ponens et vicinum suum ab iniuria defendit.“

٣٣٦ مَوتٌ لا يَجُرُّ إلى عارٍ خَيرٌ مِن عَيشٍ في رِماقٍ

336. Mors, quae dedecoris causa non est, melior est, quam vita in summa penuria.

Proprie: vita, in qua tantum victus nobis est, quantum ad extremum vitae spiritum ducendum sufficit. Hortatur proverbium, ut mortem nobilem vitae ignobili praeferamus.

٣٣٧ مَأْرُبَةٌ لا حَفاوةٌ

337. Necessitas, non rerum tuarum cura.

Id est: Te honore adficit, quod tu ei necessarius es, non quod te amat. De viro adhibetur, qui nonnisi ob rem ipsi necessariam te visitat. Samachsch. Aut nominativi aut accusativi casus vocibus tribuitur. Si nominativi casum admittis, supplendum est هذه haec est necessitas

etc., sin vero accusativi casum esse statuis, proverbium sic explicandum est: فعلت هذا مارية fecі hoc necessitate etc. حفارة autem est animi conditio, qua res alius nos maxime movet, ut, quomodo se habeat, multum interrogemus. Proverbio similia sunt verba ارب ساقك لا نزاع شاقك »Necessitas te propulit, non desiderio tuorum adfectus fuisti«.

٣٣٨ مِنْ دُونِ مَا تَأْمُلُهُ نَهَابِرُ

338. Quominus assequaris id, quod speras, difficultates impediunt.

Vocabulo نهابر impedimenta, quae nobis in via occurrunt, ut nox, fluvius, collis, terra aspera etc. significantur.

٣٣٩ مَوْلَاكَ وَإِنْ عَنَاكَ

339. Herus tuus est, et si te adfligit.

Voci مولاك accusativi casum tribuunt, ut احفظ aut راع »custodi, cura« supplendum sit.

٣٤٠ مَنْ لَكَ بِذُنَابَةِ لَوْ

340. Quis extremum vocis si (لو) verum esse efficit?

Id est: Quis efficere potest, ut لو (si) verum (حق) sit. Et dixit poeta:

تَعَلَّقْتَ مِنْ أَذْنَابِ لَوٍّ بِلَيْتَنِي وَلَيْتَ كَلَوٍّ خَيْبَةٌ لَيْسَ تَنْفَعُ

»Adhaesisti ad vocem utinam ego, dum vocem si modo protuleras et utinam sic ut si est frustratio, quae nil prodest. Metrum Thawil est. c. p. 161.

Vocabulum autem ذنابة et مذنبة locus est, ad quem

torrens (fluctus) eius pervenit. Significare autem vult, caudam, quae est extremum membrorum iumenti.

٣٤١ مَنْ سَبَّكَ قَالَ مَنْ بَلَّغَنِي

341. Quis te contumeliis verborum adfecit? Dixit: Qui ad me rem pertulit.

Qui ad te contumelias ab aliis in te dictas pertulit, is contumeliam in te ipsum dixit, nam si tacuisset, illae contumeliae verborum tibi prorsus ignotae fuissent.

٣٤٢ مَشَى إِلَيْهِ ٱلْمَلَا وَالْبَرَاحَ

342. Palam ad eum ivit.

Duplex proverbium esse videtur مشى اليه الملا et مشى اليه البراح, quibus idem sensus est. Vocibus autem الملا et البراح deserti late patentis significatio hoc in proverbio est. Contrarius sensus inest verbis: مشى اليه الخَمَرَ[1]) In loco arboribus tecto (i. e, occulto) ad eum accessit et دب له الضراء Repsit ad eum inter arbores perplexas.

٣٤٣ مُعَاوِدُ ٱلسَّقْيِ سَقَا صَبِيًّا

343. Adsuetus rigationi iam puer rigavit.

De eo dicitur, cui rerum experientia est. Accusativus صبيا statum et conditionem subiecti, id quod Arabum grammatici حال vocant, designat.

٣٤٤ مَنْ قَنِعَ بِمَا هُوَ فِيهِ قَرَّتْ عَيْنُهُ وَمَنْ لَبِسَ

---

1) Hoc in codice Berol. et Pocockiano novum proverbium est.

يَائِسًا عَلَى مَا فَاتَهُ وَدَّعَ بَدَنَهُ وَمَنْ رَضِيَ ،، بِٱلْيَسِيرِ طَابَتْ مَعِيشَتُهُ وَمَنْ عَتَبَ عَلَى ٱلدَّهْرِ طَالَتْ مَعْتَبَتُهُ

344. Qui contentus est eo, quod habet, tranquillus est. Qui desperationi se non tradit ob res, quae ipsum fugiunt, is corpus suum quietat. Qui pauco contentus est, eius vita bona est. Qui tempus vituperat, eius vituperatio longa est.

Plura sunt proverbia. Quae in codice meo, Lugd. et Berolin. leguntur ومن عتب الدهر طالت معتبته ea iam prov. 315 occurrunt. In codice P. recte omissa sunt. Verba autem omnia Actsami ben-Zaifi esse dicuntur.

٣٤٥ مَنْ يَرُدُّ ٱلْفُرَاتَ عَنْ دِرَاجِهِ

345. Quis Euphratem in via sua retrudit?

Legitur quoque عن ادراجه cum eadem significatione. Rem impossibilem designat proverbium. Verba haec usurpasse dicitur Saidus ben-Zuhan Ahbdita, qui oppido Cufae praeerat. Scripserat enim ad eum Ahjischa Mohammedis vidua, ut incolas Cufae dehortaretur, ne ad Ahlium imperatorem proficiscerentur. Lectis litteris dixit: امرت بامر وامرنا بامر امرنا ان نقاتل حتى لا تكون فتنة وامرت ان تقعد في بيتها فامرتنا بما امرت به ونهتنا عما امرنا به »Ei res imperata est et nobis res imperata est. Nobis imperatum, ut pugnemus, donec rebellio cesset et ei imperatum est, ut domi maneat. Nunc vero nobis imperavit, id, quod ipsi imperatum est et nobis interdixit id, quod nobis imperatum est«. Tum templum intrans manum sinistram, quae die Iarmuc appellato amputata erat, sustulit et inter alia ista verba protulit, quae

in proverbii consuetudinem venerunt, significaturus se rem impedire non posse, quum Cufae incolae proficisci vellent. In Samachscharii opere legitur: من يرد السيل على ادراجه »Quis torrentem in via sua retrudit?«

٣٤٦ مَذْقَتِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ مَحْضَةِ آخَر

346. Lac aqua mixtum meum gratius mihi est, quam lac purum alius.

Simile est proverbium: غثك خير من سمين غيرك »Macrum tuum melius est, quam pingue alius«.

٣٤٧ مَنْ عَضَّ عَلَى شِبْدِعِهِ أَمِنَ الآثَام

347. Qui mordet super lingua sua, a peccatis securus est.

Qui linguam suam continet, ei poena timenda non est.

٣٤٨ مَنَاجِلُ تَحْصُدُ ثِنًّا بَالِيًا

348. Falces, quae herbam aridam veterem resecant.

De eo dicitur, qui rem laudat, dum nemo eius laudem curat.

٣٤٩ مِنْ غَيْرِ مَا شَخْصٍ ظَلِيمٌ نَافِرٌ

349. Struthiocamelus mas fugiens dum nulla persona est.

De eo dicitur, qui de socio, cui nullum est crimen, queritur.

٣٥٠ مَظْلُومٌ وَطْبٌ يَشْرَبُ الْحَبِيبُ

350. Lac non prorsus crassum utris bibit potu omnino satiatus.

De eo adhibetur, qui bonum, quo ei opus non est, consequitur.

٣٥١ مقناة رياحها السمايم

351. Locus sole non illustratus, cuius venti fervidi sunt.

Significatur vir dignitate pollens et potens, cuius bonum speratur; sed si quis ad eum se recipit, non is bene adiuvatur.

٣٥٢ مخالب تنسر جلد الاعزل

352. Ungues, qui cutem inermis dilacerant.

Vocabulum اعزل inermis hoc in proverbio de ave, quae volare non potest, usurpari videtur. Proverbium eum designat, qui ipso inferiorem iniuste tractat.

٣٥٣ مشيمة تحملها ميناث

353. Tunica foetum involvens, quam femineam prolem pariens portat.

Virum designat, in quo nulla aut laetitiae aut spei causa aliis est.

٣٥٤ مشام مربع رعاه مصيف.

354. Locus, ubi observatur fulmen, vere parientes camelos habentis, quem aestate parientes camelos habens depavit.

De eo dicitur, qui e re utilitatem cepit, quae alii molesta fuit.

٣٥٥ مُجِيلُ قِدْحٍ وَٱلْجَزُورُ تَرْتَعِى

355. Sagittas sorti inservientes circumvertens, dum mactando destinatus camelus pabuli copia fruitur.

Sagittae, quae sorti inserviunt, circumvertuntur, postquam camelus mactatus est eiusque partes divisae sunt. Significat igitur proverbium virum, qui opus celeriter perficere studet, cuius tempus nondum elapsum est.

٣٥٦ مَخِيلَةٌ تَقْتُلُ نَفْسَ ٱلْخَايِلِ

356. Superbia (quae) ipsum superbum occidit.

In eum dicitur, qui principatum petens se in interitum coniicit.

٣٥٧ مَسُّ ٱلثَّرَى خَيْرٌ مِنَ ٱلسَّرَابِ

357. Terram humidam tangere melius est, quam vapor meridianus.

Voce السراب vapor meridiei tempore in desertis apparens significatur, quae aquae speciem habens viatores in errorem inducere potest. Monet igitur proverbium, ut pauco contenti simus et opum, quas alius possideat, spe non decipiamur.

٣٥٨ مُهَالِحَانِ يَشْحَذَانِ ٱلْمُنْصُلَ

358. Collactanei duo, qui ensem acuunt.

Duos viros designat, qui amicorum speciem prae se ferentes in animo odium mutuum fovent.

٣٥٩ مَنْ خَشِىَ ٱلذِّئْبَ أَعَدَّ كَلْبًا

359. Qui lupum timet, canem sibi parat.

Adhortatur nos proverbium, ut contra inimicos nostros parati simus.

٣٦٠ مَنْ سَئِمَ ٱلْحَرْبَ ٱقْتَوَى لِلسِّلْمِ

360. Qui bellum fastidit, pacem summo pretio dato emit.

Cautionem adhibendam esse dicit in re periculosa et suadet, ut eam relinquentes ad res nobis tutiores nos convertamus.

٣٦١ اَمِدَّ لَكَ ٱلْوَيْلُ فَقَدْ ضَلَّ ٱلْجَمَلُ

361. In cursum (equum) adige, vaeh tibi! nam camelus erravit.

In rem gravem et periculosam si quis incidit, concedere debet, quod ab ipso petitur, ut e periculo liberetur.

٣٦٢ مُغَوِّزٌ عَلَّقَ شَنًّا بَالِيًا

362. Iter per desertum faciens, utrem tritum et vetustum appendit (iumento.)

Eum significat, qui res magnas et periculosas non satis praeparatus aggreditur.

٣٦٣ مَنْ أَنْفَقَ مَالَهُ عَلَى نَفْسِهِ فَلَا يَتَحَمَّدْ بِهِ عَلَى ٱلنَّاسِ

363. Qui opes suas in suum usum erogavit, ne is de hominibus glorietur!

Legitur quoque إلى الناس, ut sensus sit, »ne laudem suam hominibus praedicet«. Legitur quoque فلا يتحمدن به الناس »ne petat, ut eum hac de re homines laudent«.

٣٦٤ مَنْ فَسَدَتْ بِطَانَتُهُ كَانَ كَمَنْ غَصَّ بِالْمَاءِ

364. Cuius interior vestis corrupta est, is ei similis est, qui aqua suffocatus est.

Verba sunt Actsami ben-Zaifi, quibus significare vult, cuius conditio tam prava sit, ei nullum esse remedium, qui enim cibo suffocatur, is aquam adhibet, qui autem aqua suffocatur, ei rei nullum remedium restat. Samachscharius dixit, voce البطانة personae nostrae addictos (الخاصة) significari et hanc conditionem reparari non posse.

٣٦٥ مُعَاتَبَةُ الْإِخْوَانِ خَيْرٌ مِنْ فَقْدِهِمْ

365. Fratrum obiurgatio melior est, quam eorum defectus.

Id est: Quod obiurgas fratrem ob rem tibi non placentem melius est, quam quod eum omnino deseris. Ad Abu-l'Dardaum proverbium hoc refertur. conf. Samachschar. et Bertheaui libell. p. 10. Proverbii huius ratio similis est alteri في العتاب حيوة بين الاقوام »In obiurgatione vita est inter gentes«.

٣٦٦ مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ

266. Boni Mohammedani indicium est, quod res ipsum non spectantes non curat.

Verba haec Mohammedi Arabum principi adscribuntur. Narrant, Lokmanum sapientem, qui interrogatus esset, quaenam res ipsi fiducia maxime digna videretur, respondisse: Omittere res me non spectantes. Sic quoque Alahnafum, quum interrogatus esset a viro, qui eum vituperare vellet, quomodo gentis suae imperium obtinuisset, respondisse hisce verbis: بترك ما لا يعنيني (من امرك) كما عناك من امري ما لا يعنيك »Dum reliqui res me non spectantes

e rebus tuis, sicut te adfecit e rebus meis id, quod te non spectat.«.

مَنْ يَزْرَعِ ٱلشَّوْكَ لَا يَحْصُدْ بِهِ ٱلْعِنَبَا ٣٦٧

367. Qui spinas serit, uvas inde non decerpet.

Hemistichium metri Basith est. p. 190. Qui pravo modo erga homines se gerit, is eundem ab hominibus agendi modum exspectare debet.

مُكْرَهٌ أَخُوكَ لَا بَطَلٌ ٣٦٨

368. Coactus est frater tuus, non strenuus.

Sunt Heneschi avunculi Baihasi verba, de quibus vide C. IV, 1. De eo dicitur, qui rem perficere cogitur, quae ipsi conveniens non est.

مَرَّةً عَيْشٌ وَمَرَّةً جَيْشٌ ٣٦٩

369. Modo vita modo exercitus.

Vocabula عيش et جيش nominativi casum obtinuerunt, quod praedicati locum, cuius subiectum omissum est, tenent; sic enim est supplendum: الدهر مرة عيش والدهر مرة جيش Tempus modo vita et tempus modo exercitus est et hoc est pro ذوعيش. et ذو جيش »possessor vitae et possessor exercitus« Voce vita significare vult conservationem vitae, voce exercitus interitum. Meid. AmrualʼKaisus verba proverbii dixisse fertur tempore, quo vino bibendo occupatus patris occisi nuntium acciperet. Vicissitudines temporis significare volebat.

مَنْ ضَاقَ عَنْهُ ٱلْأَقْرَبُ أَتَاحَ ٱللّٰهُ لَهُ ٱلْأَبْعَدَ ٣٧٠

370. Cui propinquior impar est, ei Deus remotiorem per decretum suum destinat.

مَنْ يَرَنَا يَقُلْ سَوَادٌ رَكِبَ ٣٧١

371. Qui nos videt, dicit: Persona vectus est.

Consensum et consociationem significat.

ٱلْمَرْءُ يَعْرِفُ لَا ثَوْبَاهُ ٣٧٢

372. Vir princeps factus est, non eius vestis.

De viro praestante dicitur, quem videntes ob sordidum eius habitum aspernantur.

مَنْ لَمْ يُغْنِهِ مَا يَكْفِيهِ أَعْجَزَهُ مَا يُغْنِيهِ ٣٧٣

373. Qui contentus non est eo, quod satis ipsi est, is vincere non potest id, quod ipsum perdit.

Laudatur pauco contentus animus.

مَوْتٌ فِي قُوَّةٍ وَعِزٍّ أَصْلَحُ مِنْ حَيٰوةٍ فِي ذُلٍّ وَعَجْزٍ ٣٧٤

374. Mors in robore et honore melior est, quam vita in contemtu et debilitate.

مَنْ مَحَضَكَ مَوَدَّتَهُ فَقَدْ خَوَّلَكَ مُهْجَتَهُ ٣٧٥

375. Qui sincerum tibi praestitit amorem, is tibi sanguinem suum dedit.

مَنْ يَكُنِ ٱلطَّمَعُ شِعَارَهُ يَكُنِ ٱلْخَشَعُ دِثَارَهُ ٣٧٦

376. Cuius interior vestis cupiditas est, eius exterior vestis humilitas est.

مِنَ ٱلْحَبَّةِ تَنْشَاءُ ٱلشَّجَرَةُ ٣٧٧

377. E grano arbor provenit.

Id est: E re parva magnae res oriuntur.

مَنْ يُعَالِجْ مَالَ غَيْرِهِ يُسَامْ ٣٧٨

378. Qui tractat opes alius, fastidium habebit.

Proverbii ratio alteri simile est: ما حك ظهري الا ظفري »Non fricuit dorsum meum nisi unguis meus.

٣٧٩ مِنْ شُفْرِهِ إِلَى ظُفْرِهِ

379. A crepidine palpebrae suae ad unguem suum.

Meidanius hoc scholion habet: يضرب لمن رجع اليه ما كاده في شان غيره »De viro dicitur, ad quem res redit, quam contra alium dolose excogitaverat«.

٣٨٠. مَنْ جَزِعَ ٱلْيَوْمَ مِنَ ٱلشَّرِّ ظَلَمَ

380. Qui hodie ob malum tristis est, iniuste agit.

Proverbium significat, conditionem pravam in meliorem mutatam esse. I. e. Hodie non est causa, cur ob malum tristes simus.

٣٨١. مَنْ جَعَلَ لِنَفْسِهِ مِنْ حُسْنِ ٱلظَّنِّ بِإِخْوَانِهِ نَصِيبًا أَرَاحَ قَلْبَهُ.

381. Qui bonae opinionis de fratribus portionem sibi sumit, is animum suum tranquillum reddit.

Id est: Quod si quis fratrum in se animum mutatum esse vidit et huius rei excusationem quaerit, is ira in fratrem diminuta animum suum tranquillum reddit.

٣٨٢. مَنْ ذَهَبَ مَالُهُ هَانَ عَلَى أَهْلِهِ

382. Cuius opes periere, is genti suae despectus est.

Commendat nobis proverbium diligentiam et curam in opibus nostris conservandis.

٣٨٣ مَنْ نَهَشَتْهُ ٱلْحَيَّةُ حَذِرَ ٱلرَّسَنَ ٱلْأَبْلَقَ

383. Quem serpens momordit, is funem albo nigroque variegatum timet.

Dixit Abu-Obbaidus, proverbium hoc vulgo proprium esse. Dixit poeta:

إِنَّ ٱللَّسِيعَ لَحَاذِرٌ مُتَوَحِّشٌ يَخْشَى وَيَرْهَبُ كُلَّ حَبْلٍ أَبْلَقِ

»Morsus a serpente cautus et timens est, timet enim et metuit omnem funem variegatum«.

٣٨٤ ٱلْمَرْأَةُ مِنَ ٱلْمَرْءِ وَكُلُّهَا دِمَاءٌ مِنْ ادَمَ

384. Mulier ex viro et tota ea est sanguis ex Adamo.

Proverbium in codice Lugdun. sic legitur. Dicitur hoc esse primum ab Arabibus prolatum proverbium. In codice Berol. sic legimus: المراة من الـمـراء وكـل ادماء من ادم »Mulier ex hypocrisi et omnis effusio sanguinis ex Adamo«, id quod vitiosum mihi videtur.

٣٨٥ مَنْ نَامَ لَا يَشْعُرُ بِشَجْوِ ٱلْأَرِقِ

385. Qui dormit, moerorem vigilantis non novit.

Eum significat, qui molestias socii sui non curat.

٣٨٦ مُحَلَّأٌ يَمْشِي لِحَوْضٍ لَأْيًا

386. Ab aqua depulsus vespera receptaculum reparans est.

De eo dicitur, qui rei molestiam fert, ex qua commodum non capit.

٣٨٧ مَنْ طَلَبَ شَيْئاً وَجَدَهُ

387. Qui rem quaerit, eam inveniet.

Verba haec Ahmirus ben-Althsarib dixisse fertur, qui gentis suae princeps et orator et Scherif erat. Qui quum morti propinquus esse videretur, gens ad eum conveniens rogavit, ut suo loco ipsis principem et oratorem et Scharifum crearet. Dixit autem: يا معشر عدوان كلفتموني بغيا ان كنتم شرفتموني فاني اريتكم ذلك من نفسي فاني لكم مثلي افهموا لي ما اقول لكم انه من جمع بين الحق والباطل لم يجتمعا له وكان الباطل اولى به وان الحق لم يزل ينفر من الباطل ولم يزل الباطل ينفر من الحق يا معشر عدوان لا تشمتوا بالذلة ولا تفرحوا بالعلم فبكل عيش يعيش الفقير مع الغنى ومن يرى يوما يرى به واعدوا لكل امرى جوابه ان مع السفاهة الندامة والعقوبة نكال وفيها دمامة ولليد العليا العاقبة والقود راحة لا عليك ولا لك واذا شئت وجدت مثلك ان عليك كما ان لك وللكثرة الرعب وللصبر الغلبة ومن طلب شيا وجده وان لم يجده يوشك ان يقع قريبا منه »O gens Ahdwan! Scharifum me creantes vos mihi iniustitiam imposuistis, et quomodo meam sententiam vobis patefeci et quomodo vobis mei similis est? Intelligite verba, quae vobis dico. Si quis verum et falsum coniungere vult, non coniungentur et falsum ei convenientius erit, nam verum semper fugit falsum et falsum semper fugit verum. O gens Ahdwan! Ne ob alius vilitatem gaudium concipiatis et ne ob scientiam laetemini et in omni vita pauper cum divite vivit, et qui diem videt, is eo conspicitur. Parate autem cuilibet viro ipsi conveniens responsum, nam cum stultitia est poenitentia et poena est exemplum (poena) et in ea turpitudo est. Et si vis, similem tui invenies, qui contra te est, sicut pro te erat. Mul-

titudini metus est et patientiae victoria. Et qui rem quaerit, eam inveniet, et si eam non invenit, fieri potest, ut prope ad eum decidat.«

٣٨٨ مِنْ أَبْعَدِ أَدْوَائِهَا تُكْوَى الإِبِلُ

388. Propter remotissimum morbum cameli uruntur.

Id est: Ob morbum, quo non laborant. De eo dicitur, qui re vana occupatus est et res ipsum spectantes negligit. Samachsch.

٣٨٩ مَلَا عَيْنَيْكَ شَيْءٌ غَيْرُكَ

389. Oculos tuos alia res, quam tua implet.

Proverbium adhibetur, ut spem rei nanciscendae, quae in aliorum manibus est, cuidam eripiamus. Loquendi modus res oculos tuos implet Arabibus idem est, quam res tibi placet.

٣٩٠ مَنْ مَلَكَ اسْتَأْثَرَ

290. Qui regnat, praecellere vult.

De eo dicitur, qui rebus praefectus super se et gentem suam praecellere vult et hanc ob agendi rationem vituperatur.

٣٩١ مَنْ لَكَ بِأَخٍ مَنِيعٍ حَرَمُهُ

391. Qui tibi fratris loco est, eius sacrum prohibitum est.

Adhibetur de viro, qui omnia defendit, quae pone eum sunt, ut nemo iis potiri cupiat.

٣٩٢ مَنْ لَا يُدَارِي عَيْشَهُ يُضَلَّلْ

392. Qui vitam suam non bene instituit, is erroris arguitur.

Talis stupidus putatur.

٣٩٣ مالى انت ايها السواد

393. Ad te veniam, o persona!

In eum dicitur, qui minis terrere vult. Tibi occurram, nam te non curo.

٣٩٤ مرحى مراح

394. Infortunium.

Meidanius hoc scholion adnotavit: مثل قولك صمى صمام يريد به الداعية قال الشاعر

فاسمع صوته عمرا فولى وايقن انها مرحى مراح

»Simile est verbis صمى صمام; quo infortunium significatur. Dixit poeta:

»Vocem suam pronuntiavit Ahmruo. Hic autem se convertens certo scivit, id esse infortunium«.

Metrum Wafir est. p. 204. Conf. C. XIV. 17

٣٩٥ ما كان مربوبا لم ينضح

395. Quamdiu (uter) succum spissum continuit, humorem non emisit.

Quod si secretum apud virum firma mente praeditum deposuisti, nil inter homines divulgatur.

٣٩٦ امعنا انت ام في الجيش

396. Utrum nobiscum tu es an in exercitu?

Num tu nobis auxilium praestas, an contra nos arma fers?

٣٩٧ مِنْكِ الْحَيْضُ فَاغْسِلِيهِ

397. Tuus est menstruus sanguis, eum igitur lava!
Hoc te spectat; excusa te! conf. C.-XXVIII, 17.

٣٩٨. مُعْتَرِضٌ لِعَنَنٍ لَمْ يَعْنِهِ

398. Se convertens ad initium sermonis, qui ipsum non spectat.

De eo dicitur, qui rebus ipsum non spectantibus se immiscet. Sic autem proverbium explicatum est: يضرب للمعترض فيما ليس من شانه والعنن شوط الدابة واول الكلام »De eo dicitur, qui se immiscet rei ipsum non spectanti et vox عنن est cursus iumenti, qui fit uno impetu ad scopum (aut scopus) et initium sermonis«.

٣٩٩ مُحْتَرِسٌ مِنْ مِثْلِهِ وَهُوَ حَارِسٌ

399. Se custodiens ab ipsi simili et is custos est.

Meidanius hoc scholion habet: اى ان الناس يحترسون منه ومن مثله وهو حارس وهذا كما تقول العامة اللهم احفظنا من حافظنا وانما اورد ابو عبيد هذا المثل مع قولهم عير بجير بجره لان الحارس يبرى نفسه من السرقة وينسبها الى غيره قال الاصمعى يضرب للرجل يعيب الفاسق بفعله وهو يفعل اخبث منه Id est: Homines ab eo et ei simili se custodiunt, dum custos est. Hoc autem proverbium ei simile est, quo vulgus utitur: اللهم احفظنا من حافظنا »O Deus! Custodi nos ab eo, qui nos custodit«. Abu-Ohbaidus autem hocce proverbium simul cum illo: عير بجير بجره »Exprobrat umbilici hernia laborans alteri herniam suam«, quia custos de furto se purgat, et alii id tribuit. Dixit Alazmaihius, „de viro proverbium adhiberi, qui pravam ob agendi rationem vituperet, dum ipse peiorem sequatur«. Et sic Samachscharius.

مِنْ حَظِّكَ مَوْضِعُ حَقِّكَ

400. E felicitate tua (portione tua) est locus officii tui.

Meidanius hocce scholion adnotavit: ويروى موقع اى وقوع حقك نتيجة حظك يريد ان وجوده منه وبسببه ويجوز ان يريد من حظك وبختك ان يكون حامل حقك مليا يقوم باداثه ولا يعجز عن قضائه وهذا معنى قول ابى عبيد فانه قال معناه ان مما وهب الله لعباده من الحظوظ ان يعرف للرجل حقه فلا يبخسه قلت وتقدير المثل حسن موضع حقك معدود عليك من حظك »Legitur quoque موقع i. e. officii tui existentia provenit e fortuna tua, quo significare vult, id inde provenire eiusque causa existere. Statuere quoque licet sensum esse hunc: Officium tuum, portans omnia quae praestanda sunt, praestat, solvit quae solvenda sunt, perficit quae perficienda sunt. Hunc sensum Abu-Ohbaidus adnotavit dicens: Ex portionibus, quas Deus servis suis dedit, officium viri cognoscere licet; ne igitur minus faciat, quam debet. Dico ego: Proverbii sensus sic definiendus est: Locus officii tui portioni tibi datae aptus est.

٤٠١ مَنْ كَانَ مُحَاسِبَنَا أَوْ مُوَاسِيَنَا فَلْيَتَّغِرْ

401. Qui nobis bibendum dat aut nos consolatur, copiosus sit.

Conf. prov. 289.

٤٠٢ مَنْ أَجْدَبَ ٱنْتَجَعَ

402. Qui annonae inopiam patitur, pabulum suo loco quaerit.

De eo dicitur, cui res necessaria est. Meid. et qui paupertate pressus opes acquirere studet. Samachsch. In Samachscharii opere من اجدب جنابه انتجع legitur.

Narrant Zahzaahum 'ben-Zuhan apud Moahwijjahum pransum esse, et cibum, qui ante Moahwijjahum esset, sumsisse, et quum Moahwijjahus dixisset: يا ابن صوحان انتجعت من بعد »O Ebn-Zuhane! Tu e longinquo pabulum quaeris!« eum respondisse proverbii verbis. Meid.

٤٠٣ مَنْ بَاعَ بِعِرْضِهِ أَنْفَقَ

403. Qui honorem suum vendit, is vendibilem eum invenit.

Qui hominum ignominiis se exponit, iis adficietur.

٤٠٤ مَنْ يَأْكُلْ بِيَدَيْنِ يَنْفَدْ

404. Qui duabus manibus edit, opes suas perdit.

Qui duabus rebus simul occupatus unam earum non perficit, ambas perdit.

٤٠٥ مَنِ اعْتَمَدَ عَلَى خَبْرِ جَارِهِ أَصْبَحَ عَيْرُهُ فِي النَّدَا

405. Qui fretus est stabulo vicini sui, eius asinus mane in pluvia erit.

٤٠٦ مَرَرْتُ بِهِمْ بَقَطًا

406. Transii ad eos dispersos.

Eadem ratione dicitur: ذهبوا في الارض بقطا »Dispersi abierunt in terram«. Dixit poeta:

رَأَيْتُ تَمِيمًا قَدْ أَضَاعَتْ أُمُورَهَا فَهُمْ بَقَطٌ فِي الْأَرْضِ فَرْثُ طَوَائِفِ

»Vidi gentem Tamim, quae res suas perdiderat, et tum erat dispersa in terra, fimus agminum«.

Metrum Thawil est. p. 161.

٤٠٧ مَنْ غَرْبَلَ ٱلنَّاسَ نَخَلُوهُ

407. Qui homines cribrat, eum eodem modo cribrant.

Qui hominum res et originem scrutatur, eum furfurum loco habebunt.

٤٠٨ مُسَاعَدَةُ ٱلْخَاطِلِ يُعَدُّ مِنَ ٱلْبَاطِلِ

408. Auxilium, quod ignoranti praestatur, res inanis habetur.

Verba haec Alafaho Djorhamitae Nadjranitae Arabum arbitro adscribuntur.

٤٠٩ مَرَّ لَهُ غُرَابُ شِمَالٍ

409. Transiit ei corvus sinistri lateris.

Res ingrata ei accidit.

٤١٠ مَنْ بَعُدَ قَلْبُهُ لَمْ يَقْرُبْ لِسَانُهُ وَيَدُهُ

410. Cuius cor remotum est, eius lingua et manus propinquae non sunt.

In timidum, ignavum dicitur.

٤١١ مِنْ شُومِهَا رُغَاؤُهَا

411. Propter infelicitatem suam est eius barritus.

Proverbium significat, rem difficilem esse, ut multi in ea dissentiant.

٤١٢ مَنْ يَكُ ذَا وَفْرٍ مِنَ ٱلصِّبْيَانِ، فَإِنَّهُ مِنْ

كَمَاةِ شَبْعَانِ، وَمِنْ بَنَاتِ أَوْبَرِ ٱلْمِتَانِ.

412. Qui multos habet pueros, is satur tuberum terrae erit et speciei, quae Benat-Aubar appellatur, in terris duris et altis crescentis.

Tres versus metri Sarih sunt c. p. 245. Nomine بنات أوبر species tuberum parvorum et lanugine obductorum, flavorum, stercori cameli similium significatur. Virum multos habere adiutores in rebus ipsi occurrentibus significat.

٤١٣ مَنْ سَاغَ رِيقَ ٱلصَّبْرِ لَمْ يَحْقَلْ

413. Qui sputum patientiae per gulam facile demittit, dolore ventris non laborat.

Monet proverbium, ut noxam, quae ab aliis nobis infertur, patienter feramus.

Forma comparativi.

---

٤١٤ أَمْنَعُ مِنْ أُمِّ قِرْفَةَ

414. Magis inaccessus, quam Omm-Kirfah.

Mulieris nomen est ad gentem Fesarah pertinentis, Malico ben-Hodsaifah ben-Badr nuptae, in cuius domo quinquaginta gladii ei sacrati suspensi erant. c. O. XVIII, 223. et Kamus, s. قرف.

٤١٥ أَمْنَعُ مِنْ آسْتِ ٱلنَّمِرِ

415. Magis inaccessus, quam pardi podex.

In virum difficilem aditu dicitur.

٤١٦ أَمْنَعُ مِنْ عُقَابِ ٱلْجَوِّ

416. Magis inaccessus, quam aquila aeris.

Verba haec Ahmruus ben-Ahdi Lachmita Kaziro ben-Sahd, quum de regina Sabae sermo esset, dixit. Simile est: امنع من عقاب لوح الجو conf. C. VII, 9.

٤١٧ أَمْوَقُ مِنَ ٱلرَّخَمَةِ

417. Stupidior, quam vulturis species Rachma appellati.

Loca ab hominum habitaculis remotissima et accessu difficillima incolit et omnium avium vilissima et stultissima habetur. Merda humana vescitur conf. C. VI. 183.

٤١٨ أَمْوَقُ مِنْ نَعَامَةٍ

418. Stupidior, quam struthiocamela.

Narrant, struthiocamelam, si nido suo cibi quaerendi causa relicto ovum alius invenerit, hoc incubare solere. conf. C. VI, 182.

٤١٩ أَمْضَى مِنْ سُلَيْكِ ٱلْمَقَانِبِ

419. Celerius currens, quam Solaicus Almakanib.

Viri nomen erat Solaicus ben-Solacah Sahdita, qui inter Arabes cursus celeritate celeber erat. conf. C. XVIII 231. Kofranus Asadita sic dixit:

لَزُوَّارِ لَيْلَى مِنْكُمْ آلَ بُرْثُنٍ عَلَى ٱلْهَوْلِ أَمْضَى مِنْ سُلَيْكِ ٱلْمَقَانِبِ

»Profecto! Visitantes ex vobis Lailam, o gens Bortson! propter terrorem celeriores sunt quam Solaic Almakanib (agminum)«.

Metrum Thawil est. p. 161.

٤٢٠ أَمْرَقُ مِنَ ٱلسَّهْمِ

420. Magis transfodiens, quam sagitta.

٤٢١ أَنْخَطُ مِنْ سَهْمٍ

421. Penetrantior, quam sagitta.

٤٢٢ أَمَرُّ مِنَ ٱلْخُطْبَانِ وَأَمَرُّ مِنَ ٱلْمَقِرِ

422. Amarior, quam planta Chotban; et amarior, quam Aloe.

Nomen خطبان plantae est ei similis, quae هليون asparagus appellatur. In Scharaf-Aldini opere legimus, plantam الخطبان eandem esse, quam الخبطل nisi, quod striis praedita sit et nitorem coloris خطبة appellati habeat. Nonnullis vocabulum مقر venenum designat.

٤٢٣ أَمَرُّ مِنَ ٱلْأَلَاءِ

423. Amarior, quam arbor Ala appellata.

Dixit poeta:

فَإِنَّكُمْ وَمَدْحَكُمْ بُجَيْرًا بِأَلْحَاءٍ كَمَا ٱمْتُدِحَ ٱلْأَلَاءُ

يَرَاهُ ٱلنَّاسُ أَخْضَرَ مِنْ بَعِيدٍ وَتَمْنَعُهُ ٱلْمَرَارَةُ وَٱلْإِبَاءُ

»Vos et laus vestra, qua Bodjairum vehementer ornatis

comparandi estis laudi, qua arbor Ala ornatur. Vident eam homines viridem e longinquo et amaritudo et fastidium eam defendunt«. Metrum Wafir est. p. 204.

۴۲۴ أَمْسَخُ مِنْ لَحْمِ ٱلْحُوَارِ

424. Magis insipidus, quam caro pulli cameli recens nati.

Eodem sensu dicitur املخ من لحم الحوار. Alaschahrus Alrakabanus e gente Asad patruelem suum Ridhwanum ob avaritiam, qua hospitem exceperat, vituperans hosce versus dixit:

١ تَجَانَفَ رِضْوَانُ عَنْ ضَيْفِهِ أَلَمْ يَأْتِ رِضْوَانَ عَنِّي ٱلنُّذُرْ

بِحَسْبِكَ فِي ٱلْقَوْمِ أَنْ يَعْلَمُوا بِأَنَّكَ فِيهِمْ غَنِيٌّ مُضِرْ

وَقَدْ عَلِمَ ٱلْمَعْشَرُ ٱلطَّارِقُونَ بِأَنَّكَ لِلضَّيْفِ جُوعٌ وَقُرّ

مَسِيخٌ مَلِيخٌ كَلَحْمِ ٱلْحُوَارِ فَلَا أَنْتَ حُلْوٌ وَلَا أَنْتَ مُرّ

كَأَنَّكَ ذَاكَ ٱلَّذِي فِي ٱلضُّرُوعِ قُدَّامَ ضَرَّتِهَا ٱلْمُنْتَشِرْ

٦ إِذَا مَا ٱنْتَدَى ٱلْقَوْمُ لَمْ تَأْتِهِمْ كَأَنَّكَ قَدْ وَلَدَتْكَ ٱلْحُمُرْ

»Declinavit Ridhwanus a hospite suo. Nonne ad Ridhwanum de mea parte dehortatio venit? Quod ad te attinet, gens scit, te inter ipsos esse divitem, opulentum et iam sciunt ad te venientes, te esse hospiti famis et frigoris loco. Insipidus sicut caro pulli cameli recens nati, nam tu neque dulcis neque amarus es. Quasi tu sis id quod in mammis in anteriore parte papillae (lac in terram demissum[1]).

---

1) Duplici modo sensum huius versus explicant. Pars dicunt, significari rem inutilem mammis camelorum et ovium adnatarum, pars,

Quotiescunque gens convenit, non ad eam venis, quasi te asini genuissent«.

Metrum Motakarib est. p. 281. sqq.

٤٢٥ امنع من صبي

425. Magis recusans, quam puer.

Conf. C. II p. 178.

٤٢٦ أمنع من لهاة الليث

426. Magis defensus, quam columella faucibus leonis impendens.

Legitur quoque من لهاة الاسد. Hoc desumtum est ex versu Abu-Hajjahi Nomairitae:

وأصبحت كلهاة الليث في فمه ومن يحاول شيأ في فم الأسد

»Et fuit ut columella faucibus leonis impendens et quis rem in ore leonis expetit?«

Metrum Basith est. p. 190.

٤٢٧ أمنع من عتر

427. Magis defensus, quam Ihtrus.

Vir fuisse dicitur ad gentem Ahd pertinens. Ishakus ben-Ibrahim Almauzeli auctoritate Ibn-Alcelbii fretus retulit, viro illi fuisse pastorem Ohbaidan appellatum, qui mille boves pastum duceret, quos si ad aquam duceret, neminem suos eodem tempore adduxisse. Hunc autem morem abrogasse Lokmanum, qui in pugna contra illum victoriam

---

significari lactis unum aut duos radios, quos ante mulgendum in terram demittunt, putant enim, illum primum e mammis effluens lac aquam flavam et noxiam esse. Illi ضرة, hi صرة legunt.

reportasset: Djarwus ben Isaf ben Alkuthun rem[1] versibus descripsit dicens:

قَدْ كَانَ عِتْرٌ بَنِي عَادٍ وَأُسْرَتُهُ فِي ٱلنَّاسِ أَمْنَعَ مَنْ يَمْشِي عَلَى قَدَمِ

وَعَاشَ دَهْرًا إِذَا أَثْوَارُهُ وَرَدَتْ لَمْ يَقْرَبِ ٱلْمَاءَ يَوْمَ ٱلْوِرْدِ ذُو نَسَمِ

أَزْمَانَ كَانَ عُبَيْدَانٌ تَنَاكَرَهُ رِعَاءُ عَادٍ وَوِرْدُ ٱلْمَاءِ فِي ٱلْقِسَمِ

أَشَصَّ عَنْهُ أَخُو ضِدٍّ كَتَائِبَهُ مِنْ بَعْدِ مَا رُمِّلُوا قُرْبَانُهُ بِدَمِ

لَا تَرْكَبُونَا بِظُلْمٍ يَا بَنِي هُبَلٍ فَتَنْدَمُوا إِنَّ غِبَّ ٱلظُّلْمِ ذُو وَخَمِ

»Ihtrus, e gente Ahditarum eiusque familia inter homines, omnium, qui pedibus incedunt, maxime defensi erant; et vixerat tempus longum, quo, dum eius tauri ad aquam veniebant, anima praeditus die adventus ad aquam non appropinquabat, usque ad tempus, quo Ohbaidanum pastores Ahdi dehortati erant et accessus ad aquam erat inter plures partitus. Repulerat ab ea hostis eius agmina, posteaquam eius propinqui[1] sanguine inquinati erant. Ne autem vos, o gens Banu-Hobal iniuriam ferendam nobis imponite, ut poenitentiam agatis, nam finis iniuriae noxius est«.

Metrum Basith est. p. 190.

Ebn-Alahrafius cum Ebn-Calbio non consentiens, Ohbaidan aquae nomen esse dixit in extremis Arabiae felicis finibus sitae, ad quam nonnisi ferae, quum nimis remota esset, bibitum accederent.

٤٢٨ أَمْطَلُ مِنْ عَقْرَبٍ

428. Tardior in solvendo debito, quam Ahkrabus. Conf. C. III, 145.

---

1 In meo codice فرسان equites legitur.

٤٢٩ أَمْحَلُ مِنْ تَعَقَّادِ ٱلرَّتَمِ

429. Inutilior, quam nodatio, qua arboris rami coniunguntur.

Mos erat Arabum, ut, qui iter ingredi vellet, coniugis suae fidem ut cognoscere posset, filo duos arboris ramos coniungeret putans coniugem fidem rupisse, si rediens fili nodum dissolutum repериret. Rem istam رَتَم et رَتَمَة appellabant. Ebn-Doraidus dixit, rem istam quoque رتيمة appellatam fuisse. Poeta huiusce rei mentionem fecit in hoc versu:

هَلْ يَنْفَعَنْكَ ٱلْيَوْمَ إِنْ هَمَّتْ بِهِمْ كَثْرَةُ مَا تُوصِي وَتَعْقَادُ ٱلرَّتَمْ

»Num tibi hodie prodest, si eos allicere vult, multitudo adhortationis et ligatio arborum«.

Metrum Redjes est. c. p. 231.

٤٣٠ أَمْحَلُ مِنْ تَسْلِيمٍ عَلَى طَلَلٍ

430. Inutilior, quam salutes domorum vestigiis dictae.

Proverbium hoc ex versu poetae desumtum est.

قَالُوا ٱلسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَطْلَالُ قُلْتُ ٱلسَّلَامُ عَلَى ٱلْمُحِيلِ مُحَالُ

»Dixerunt: Salutem vobis, o domus vestigia! Dixi: Salus rei per unum annum existenti dicta absurda est«.

Metrum Camil est. c. p. 213.

٤٣١ أَمْحَلُ مِنْ حَدِيثِ خُرَافَةَ

431. Inutilior, quam narrationes Chorafahi.

Chorafahus vir ad gentem Ohdsrah pertinens fuisse fertur. Hic quum aliquod tempus inter daemones, sic enim narrant,

degisset, ad suos redux incredibilia narravit; ut eius verba in proverbium venirent. Alii خرافة nomen proprium non esse dicunt; sed ei significationem narrationis lepidae, mirae tribuunt.

٤٣٢ أَمْحَلُ مِنَ ٱلتُّرَّهَاتِ

432. Inutilior, quam nugae.

Conf. C. XXVII, 163.

٤٣٣ أَمْضَى مِنَ ٱلرِّيحِ وَمِنَ ٱلسَّيْفِ وَمِنَ ٱلسَّهْمِ[1] وَمِنَ ٱلنَّصْلِ وَمِنَ ٱلسِّنَانِ وَمِنَ ٱلشَّفْرَةِ فِي ٱلْوَتِينِ وَمِنَ ٱلسَّيْلِ تَحْتَ ٱللَّيْلِ وَمِنَ ٱلْقَدَرِ ٱلْمُتَاحِ وَمِنَ ٱلْأَجَلِ وَمِنَ ٱلدِّرْهَمِ

433. Penetrantior, quam ventus; quam gladius; quam sagitta; quam cuspis teli; quam cuspis hastae; quam culter magnus in venam cordis; quam torrens sub nocte; quam fatum a Deo definitum; quam fatum; quam drachma (pecunia).

٤٣٤ أَمَضُّ مِنْ قَرْحَةٍ بَعْدَ قَرْحَةٍ

434. Magis dolens, quam ulcus post ulcus.

---

1) Sic in codice Berol., Pocock., opere Scharaf-Aldini, et Samachscharii legitur; in meo codice et Lugdun. من اللسان quam lingua est.

Codices L. et meus habent امضى in codice Berol. correctum est امض. Sed in operibus Scharaf-Aldini et Samachsch. legitur: امضى من ترحة بعد فرحة »Penetrantior quam moeror post laetitiam.« Hoc rectum est.

٤٣٥ أمهن من ذباب

435. Imbecillior (vilior), quam musca.

٤٣٦ أمر من العلقم ومن الحنظل ومن الدفلى
ومن الصبر والصبر

436. Amarior, quam colocynthis; quam colocynthis; quam oleander; quam myrrha.

٤٣٧ أمنع من أنف الأسد

437. Magis defensus, quam leonis nasus.

٤٣٨ أمحل من بكاء على رسم منزل

438. Inutilior, quam ploratus ob vestigia habitaculi (ab incolis relicti).

Conf. 402.

Proverbia recentiora.

٤٣٩ مَنْ ثَقُلَ عَلَى صَدِيقِهِ خَفَّ عَلَى عَدُوِّهِ

439. Qui importunus est amico suo, is inimico suo levis est.

٤٤٠ مَنْ أَهَانَ مَالَهُ أَكْرَمَ نَفْسَهُ

440. Qui parvi facit opes suas, is se ipsum honore adficit.

٤٤١ مَا أَبْعَدَ مَا فَاتَ وَمَا أَقْرَبَ مَا هُوَ آتٍ

441. Quam longe remotum est id, quod praeterivit et quam propinquum est id, quod venit.

٤٤٢ مَنْ أَدَّبَ أَوْلَادَهُ أَرْغَمَ حُسَّادَهُ

442. Qui filios suos bene instruit (educat), is invidos suos ad iram excitat.

In codice B. legitur ارجم »lapidat«.

٤٤٣ مَنْ يَشْنَاكَ كَانَ وَزِيرًا

443. Qui te odit est Vezirus.

٤٤٤ مَنْ كَانَ لَكَ كُلُّهُ كَانَ عَلَيْكَ كُلُّهُ

444. 'Qui totus tibi est, totus contra te est.'

٤٤٥ مَا نَظَرَ لِٱمْرِئٍ مِثْلُ نَفْسِهِ

445. Non tantam curam agit viro alius, quantam ipse.

In codice Lugd. legitur ما يجب نظر لامرئ مثل نفسه

٤٤٦ مَا كُلُّ بَارِقَةٍ تَجُودُ بِمَائِهَا

446. Non omnis fulgurans (nubes) pluviam largiter emittit.

٤٤٧ مَا وَعَظَ ٱمْرَءًا كَتَجَارِبِهِ

447. Nulla res virum monet modo, quo experientiae (eum monent).

٤٤٨ مَا يُدَاوَى ٱلْأَحْمَقُ بِمِثْلِ ٱلْإِعْرَاضِ عَنْهُ

448. Stulto non medicamur, si ab eo declinamus.

٤٤٩ مَنْ أَطَاعَ غَضَبَهُ أَضَاعَ أَدَبَهُ

449. Qui irae suae obedit, bonos mores suos amittit.

٤٥٠ مَنْ وَطَّنَ نَفْسَهُ عَلَى أَمْرٍ هَانَ عَلَيْهِ

450. Qui summo cum studio in rem incumbit, ei res facilis est.

۴۵۱ مَن دَارَى ٱلْحُسَّادَ أَسْقَهُمْ ٱلمُهْلَ

451. Qui invidos benigne tractat, is in eorum os tanquam ingratum medicamentum indit prunas.

۴۵۲ مَنْ تَرَكَ قَوْلَ لَا أَدْرِى أُصِيبَتْ مَقَاتِلُهُ

452. Qui omittit dicere: Nescio, eius loci mortis adficiuntur.

Id est: Loci, qui laesi ei mortem adferunt, attinguntur.

۴۵۳ مَنْ هَابَ ٱلرِّجَالَ تَهَيَّبُوهُ

453. Qui viros reveritur, eum reverentur.

۴۵۴ مَنْ لَمْ يَتَغَدَّ بِدَانِقٍ تَعَشَّى بِأَرْبَعَةِ دَوَانِيقَ

454. Qui pransus non est pro uno Daneko, is pro quatuor Danekis cibum vespertinum sumet.

Danekus sexta pars Drachmae est. In codice meo دوانق loco vocis دوانيق legitur.

۴۵۵ مَنْ دَقَّ نَظَرُهُ جَلَّ ضَرَرُهُ

455. Cuius consideratio parva est, eius noxa magna est.

٤٥٦ مَنْ لَمْ يَرْضَ بِحُكْمِ مُوسَى رَضِيَ بِحُكْمِ فِرْعَوْنَ

456. Qui iudicio Mosis contentus non est, is iudicio Pharaonis contentus erit.

٤٥٧ مَنْ أَكَلَ ٱلْقَلَايَا صَبَرَ عَلَى ٱلْبَلَايَا

457. Qui cibos frixos edit, is calamitates patienter feret.

٤٥٨ مَنْ بَلَغَ ٱلسَّبْعِينَ ٱشْتَكَى مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ

458. Qui ad aetatem septuaginta annorum pervenit, is sine causa (morbo) queritur.

٤٥٩ مَنْ لَا ذَكَرَ لَهُ فَلَا ذِكْرَ لَهُ

459. Cui penis non est, ei gloria non est,
De sobole proverbium, ni fallor, adhibetur.

٤٦٠ مَنْ سَلَّ سَيْفَ ٱلْبَغْيِ قُتِلَ بِهِ

460. Qui gladium insolentiae (iniustitiae) educit; is eo occiditur.

٤٦١ مَنْ أُعْجِبَ بِرَأْيِهِ ضَلَّ

461. Qui prudentiam suam admiratur, is errat.

٤٦٢ مَنِ ٱسْتَغْنَى بِعِلْمِهِ زَلَّ

462. Qui contentus est scientia sua, labitur.

In codice Berol. بعقله prudentia sua, in meo بجهله opere suo legitur. In codice Berol. et Pocock. hoc proverbium cum praecedente coniunctum est, ut in hoc ومن legatur.

٤٦٣ مَنْ لَمْ يَكُنْ ذِئْبًا أَكَلَتْهُ ٱلذِّئَابُ

463. Qui lupus non est, eum lupi vorant.

٤٦٤ مَنْ جَعَلَ نَفْسَهُ عَظْمًا أَكَلَتْهُ ٱلْكِلَابُ

464. Qui se ossium loco habet, eum canes vorant.

Proverbium hoc nonnisi in codicibus Berol. et Pocock. legitur.

٤٦٥ مَنْ طَلَى نَفْسَهُ بِٱلنُّخَالَةِ أَكَلَتْهُ ٱلْبَقَرُ

465. Qui furfuribus se illinit, eum boves vorant.

٤٦٦ مَنْ دَخَلَ مَدَاخِلَ ٱلسُّوءِ ٱتُّهِمَ

466. Qui in loca mala intrat, is suspectus est.

٤٦٧ مَنْ عَادَى مَجْدُودًا فَقَدْ عَادَى ٱللّٰهَ

467. Qui contra fortunatum inimicitiam exercet, is contra Deum inimicitiam exercet.

٤٦٨ مَنْ أَفْشَى سِرَّهُ كَثُرَ ٱلْمُتَأَمِّرُونَ عَلَيْهِ

468. Qui secretum suum divulgat, in eum multi imperium habent.

٤٦٩ مَا بَقِيَ مِنْ سِتْرِهِ إِلَّا مَا يَشِفُّ عَلَى مَا دُونَهُ

469. Non restat ex eius velo, nisi id, quod pellucidum est super eo, quod praeter eum est.

٤٧٠ مَا هُوَ إِلَّا نَارُ ٱلْمَجُوسِ

470. Non est is nisi Magorum ignis.

De viro dicitur, qui neminem veneratur et a nemine abstinet, quippe ignis Magos comburit, etsi eum venerantur.

٤٧١ مَنْ سَابَقَ ٱلدَّهْرَ عَثَرَ

471. Qui cum tempore cursu certat, is pedem offendit.

٤٧٢ مَنْ غَضِبَ مِنْ لَا شَيْءٍ رَضِيَ مِنْ لَا شَيْءٍ

472. Qui irascitur ob nihil, is nihili contentus est.

٤٧٣ مَنِ ٱسْتَحْيَى مِنِ ٱبْنَةِ عَمِّهِ لَمْ يُولَدْ لَهُ

473. Cui pudor est filiae patrui sui, ei liberi non nascuntur.

٤٧٤ مَنْ لَمْ يَذُقْ لَحْمًا أَعْجَبَتْهُ ٱلرِّئَةُ

474. Qui carnem non gustavit, ei pulmo placet.

٤٧٥ مَنْ عَيَّرَ عُيِّرَ

475. Qui alios opprobrio adficit, (ab aliis) opprobrio adficitur.

٤٧٦ مَنْ أَكَلَ ٱلسَّمِينَ ٱتَّخَمَ

476. Qui pinguem edit cibum, stomachi indigestione laborat.

٤٧٧ مَنْ اعْتَادَ ٱلْبَطَالَةَ لَمْ يُفْلِحْ

477. Qui ioco semper indulget, desiderio non potitur.

٤٧٨ مَنِ ٱشْتَرَى ٱلْحَمْدَ لَمْ يُغْبَنْ

478. Qui laudem emit, non decipitur.

٤٧٩ مَنِ اشْتَرَى ٱلدُّونَ بِالدُّونِ رَجَعَ إِلَى بَيْتِهِ وَهُوَ مَغْبُونٌ

479. Qui rem vilem re vili data emit, ad domum suam deceptus redit.

٤٨٠ مَنْ تَأَنَّى أَدْرَكَ مَا تَمَنَّى

480. Qui cunctatur, id quod optat assequitur.

٤٨١ مَنْ أَعْطَى بَصَلَةً أَخَذَ ثُومَةً

481. Qui cepe dat, allium accipit.

٤٨٢ مَنْ تَسَمَّعَ سَمِعَ مَا يَكْرَهُ

482. Qui auscultat, is quod ei displicet audit.

٤٨٣ مَنْ رَآنِي فَقَدْ رَآنِي وَرَحْلِي

483. Qui me videt, is me et sellam meam videt.

٤٨٤ مَنْ أَكْثَرَ مِنْ شَيْءٍ عُرِفَ بِهِ

484. Qui rem saepius facit, is ista re cognoscitur.

مَنْ تَرَكَ ٱلشَّهَوَاتِ عَاشَ حُرًّا ٤٨٥

485. Qui cupiditates relinquit, is liber vivit.

مَنْ مَرِضَتْ سَرِيرَتُهُ أَنَّتْ عَلَانِيَتُهُ ٤٨٦

486. Cuius animi arcanum aegrotum est, eius res publica ingemit.

Conf. prov. 574.

مَنْ لَمْ يُصْلِحْهُ ٱلطِّلَى أَصْلَحَهُ ٱلْكَيُّ ٤٨٧

487. Quem unctio non sanat, eum ustio sanabit.

مَا ذَاقَ أَحَدٌ مِنْ لَحْمِهِ إِلَّا ٱنْطَوَى عَلَى لَوًى ٤٨٨

488. Non gustavit unus carnem eius, nisi doloribus ventris contorsus fuit.

مِنْكَ فَٱسْتَقْرِضْ ٤٨٩

489. A te ipso mutuo pete!

مِنَ ٱلسُّرُورِ بُكَاءٌ ٤٩٠

490. Ex laetitia ploratus oritur.

مَنْ أَنْفَقَ وَلَمْ يَحْسُبْ هَلَكَ وَلَمْ يَدْرِ ٤٩١

491. Qui opes erogat et non computat, is perdit et nescit.

۴۹۲. مَنْ طَفَرَ مِنْ وَتَدٍ الى وَتَدٍ يَدْخُلُ أَحَدُهُمَا فِي آسْتِهِ

492. Qui a paxillo uno usque ad alterum salit, unus eorum in podicem eius intrabit.

۴۹۳ مَنْ أَكَلَ عَلَى مَائِدَتَيْنِ اخْتَنَقَ

493. Qui edit super duabus mensis, is suffocatur.

Aviditatem vituperat proverbium.

۴۹۴. مَا بَقِيَ مِنَ ٱللِّصِّ أَخَذَهُ العَرَّافُ

494. Quod fur reliquit, id divinator sumit.

Adhibent enim ad furti auctorem detegendum divinatorem.

۴۹۵. مَنْ كَانَ طَبَّاخُهُ ابو جُعْرَان مَا عَسَى يَكُونُ مِنَ ٱلْأَلْوَانِ

495. Cuius coquus scarabaeus ابو جعران, appellatus est, eius cibus varius esse non potest.

Vocabulo الوان varii cibi species significari videntur.

۴۹۶. مَنْ تَرَكَ حِرْفَتَهُ تَرَكَهُ بَخْتُهُ

496. Qui artem suam relinquit, eum fortuna sua relinquit.

۴۹۷. مَنْ بَكَى مِنْ زَمَانٍ بَكَى عَلَيْهِ

497. Qui ob tempus plorat, is deploratur.

من احسن السؤال علم ٤٩٨

498. Qui bene interrogat, is sciet.

من رق وجهه رق علمه ٤٩٩

499. Cuius facies tenuis est, eius scientia tenuis est.

من لم يدار المشط ينتف لحيته ٥٠٠

500. Qui pecten haud leniter tractat, barbam suam evellit.

من يجع يشجع ٥٠١

501. Qui dolore corripitur, strenuus est.

من يسغب يشغب ٥٠٢

502. Qui fame laborat, tumultum excitat.

من اكل للسلطان زبيبة ردها تمرة ٥٠٣

503. Qui principis uvam passam edit, eam tanquam dactylum reddet.

من انت في الرقعة ٥٠٤

504. Quis tu es in tabula latrunculorum?

من لم تنفعك حيوته فموته عرس ٥٠٥

505. Cuius vita tibi non prodest, eius mors convivium nuptiale est.

٥٠٦ مَنْ سَعَى رَعَى

506. Qui operam dat, is pascit.

٥٠٧ مَنْ جَالَ نَالَ

507. Qui circumit, assequitur.

٥٠٨ مَنِ ٱحْتَرَفَ ٱعْتَلَفَ

508. Qui artem exercet, victum accipit.

٥٠٩ مَنْ غَلَبَ سَلَبَ

509. Qui vincit, rapit.

٥١٠ مَنْ نَامَ رَأَى ٱلْأَحْلَامَ

510. Qui dormit, somnia videt.

٥١١ مَنْ زَرَعَ ٱلْمَعْرُوفَ حَصَدَ ٱلشُّكْرَ

511. Qui beneficium serit, gratias metit.

٥١٢ مَنْ ضَعُفَ عَنْ كَسْبِهِ ٱتَّكَلَ عَلَى زَادِ غَيْرِهِ

512. Qui lucrum suum facere non potest, is in alius commeatu fiduciam ponit.

٥١٣ مَنْ حَسُنَ ظَنُّهُ طَابَ عَيْشُهُ

513. Cuius opinio pulchra est, eius vita bona est.

٥١٤ مَنِ ٱتَّكَلَ عَلَى زَادِ غَيْرِهِ طَالَ جُوعُهُ

514. Qui in aliūs commeatū fiduciam ponit, eius fames longa est.

٥١٥ مَنْ حَسَدَ مَنْ دُونَهُ فَلَا عُذْرَ لَهُ

515. Qui ipso inferiori invidet, ei excusatio non est.

٥١٦ مَنْ لَمْ يُصْلِحْهُ ٱلْخَيْرُ أَصْلَحَهُ ٱلشَّرُّ

516. Quem bonum non reparat, eum malum reparabit.

٥١٧ مَنْ تَعَدَّى ٱلْحَقَّ ضَاقَ مَذْهَبُهُ

517. Qui ad veritatem transgreditur, eius via angusta est.

٥١٨ مَنْ جَرَّبَ ٱلْمُجَرَّبَ حَلَّتْ بِهِ ٱلنَّدَامَةُ

518. Qui experimentis probatum experitur, ei poenitentia supervenit.

٥١٩ مَنْ هَانَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ فَهُوَ عَلَى غَيْرِهِ أَهْوَنُ

519. Qui sibi contemnendus est, is aliis maiore contemtione dignus reperitur.

٥٢٠ مَنْ لَمْ يُحْسِنْ إِلَى نَفْسِهِ فَلَمْ يُحْسِنْ إِلَى غَيْرِهِ

520. Qui sibi non benefacit, is aliis non benefacit.

٥٢١ مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ مِنْ ذِكْرِهِ

521. Qui rem amat, is eius multam mentionem facit.

٥٢٢ مَنِ اشْتَرَى مَا لَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ بَاعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ

522. Qui res sibi haud necessarias emit, is res sibi necessarias vendit.

٥٢٣ مَنْ طَلَبَ الْغَايَةَ صَارَ آيَةً

523. Qui extremum petit, signum fit.

٥٢٤ مَنْ لَمْ يُرِدْكَ فَلَا تُرِدْهُ

524. Qui te non vult, eum tu ne velis!

٥٢٥ مَنْ عَبَدَ اللّٰهَ فِي خَلْقِ اللّٰهِ

525. Quis Deo servit in Dei creaturis?

٥٢٦ مِنَ الْكَيْسِ خَتْمُ الْكِيسِ

526. Crumenam obsignare prudentiae est.

٥٢٧ مُصَارَمَةُ الْجَاهِلِ مُوَاصَلَةُ الْعَاقِلِ

527. Alienatio ab ignorante est coniunctio cum prudente.

٥٢٨ مَنْ لَانَتْ كَلِمَتُهُ وَجَبَتْ مَحَبَّتُهُ

528. Cuius sermo lenis est, eius amor necessarius est.

٥٢٩ مَن ٱستغنى كَرُمَ على أهله

529. Qui dives est, a familia sua honoratur.

Monet proverbium, ne homines molestia adficiamus. Samachschar.

٥٣٠ مِنْ تَمَامِ ٱلحَجِّ ضَرْبُ ٱلجَمَّالِ

530. Ad perfectionem peregrinationis pertinet percussio ductoris camelorum.

Verba haec Alahmaschus dixisse fertur.

٥٣١ مَن ٱصطَنَعَهُ ٱلسُّلطانُ ضَيَّعَهُ ٱلشَّيطانُ

531. Cui rex benefacit, eum diabulus amittit.

Conf. pr. 597.

٥٣٢ مَنْ يَقدِرُ على رَدِّ أمسِ وتَطيينِ عَينِ ٱلشَّمسِ

532. Quis diem hesternum reducere potest et solem luto obducere?

٥٣٣ مَن لَم تَخدَعهُ نِساؤهُ تَكَلَّمَ بِمِلءِ فِيهِ

533. Quem mulieres suae non decipiunt, is pleno ore loquitur.

٥٣٤ مَن رَفَقَ رَتَقَ ومَن خَرِقَ خَرَقَ

534. Qui benignus et comes est, reparat, et qui stupidus est, lacerat.

٥٣٥ مِن كَثرَةِ ٱلمَلَّاحِينَ غَرِقَتِ ٱلسَّفِينَةُ

535. Propter multitudinem nautarum navis submersa est.

٥٣٦ مِنْ سَعَادَةِ ٱلْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ خَصْمُهُ عَاقِلًا

536. Fortunae viri tribuendum est, quod eius adversarius prudens est.

٥٣٧ مِنْ عَادَةِ ٱلسَّيْفِ أَنْ يَسْتَخْدِمَ ٱلْقَلَمَ

537. Gladii consuetudo est, ut calamum scriptorium in servitium adigat.

٥٣٨ مِنْ دُونِ ذَا قُتِلَ ٱلْوَلِيدُ

538. Propter rem minoris momenti quam hoc Alwalidus occisus est.

٥٣٩ مِنْ نَكَدِ ٱلدُّنْيَا مَنْفَعَةُ ٱلْهَلِيلَجِ وَمَضَرَّةُ ٱللَّوْزِينَجِ

539. Angustiae mundi tribuenda est utilitas myrobalanae et noxa dulciarii ex amygdalis parati.

٥٤٠ مَنْ أَحَبَّ وَلَدَهُ رَحِمَ ٱلْأَيْتَامَ

540. Qui filium suum amat, erga orphanos misericors est.

٥٤١ مَنْ تَغَدَّى بِسُوءِ ٱلسِّيرَةِ تَعَشَّى بِزَوَالِ ٱلْقُدْرَةِ

541. Qui cum prava agendi ratione prandit, is cum potentiae defectu cibum vespertinum sumit.

٥٤٢ مَن فَعَلَ مَا شَاءَ لَقِيَ مَا سَاءَ

542. Qui facit quod vult, ei quod malum est, occurrit.

٥٤٣ مَنْ نَامَ عَنْ عَدُوِّهِ نَبَّهَتْهُ ٱلْمَكَايِدُ

543. Qui dormit inimicum negligens, eum doli expergefaciunt.

٥٤٤ مِنَ ٱلْعَجَايِبِ أَعْمَشُ كَحَّالٌ

544. Ad res admirabiles pertinet infirmitate visus cum lacrymarum frequenti fluxu laborans, qui stibio multum utitur.

٥٤٥ مِنْ فُرَصِ ٱللِّصِّ ضَجَّةُ ٱلسُّوقِ

545. Ad furis occasiones pertinet quod in foro clamor et strepitus est.

٥٤٦ مَا يَنْفَعُ ٱلْكَبِدَ يَضُرُّ ٱلطِّحَالَ

546. Quod iecori prodest, id spleni nocet.

٥٤٧ مَا أَهْوَنَ ٱلْحَرْبَ عَلَى ٱلنَّظَّارَةِ

547. Quam leve est bellum hominibus contemplantibus!

٥٤٨ مَا صِدْنَا شَيْأً وَٱلَّذِي كَانَ مَعَنَا أَفْلَتَ

548. Nil venati sumus et quod nobiscum erat, periit.

٥٤٩ مَا تَرَكَ ٱلْأَوَّلُ لِلْآخِرِ شَيْئًا

549. Primus postremo rem non reliquit.

٥٥٠ مَا أَحْسَنَ ٱلْمَوْتَ إِذَا حَانَ ٱلْأَجَلُ

550. Quam pulchra est mors, quando vitae finis adest!

٥٥١ مَا كُلُّ قَوْلٍ لَهُ جَوَابٌ

551. Non est omni verbo responsum.

٥٥٢ مَا ٱلْحُبُّ إِلَّا لِلْحَبِيبِ ٱلْأَوَّلِ

552. Non est amor nisi amato primo.

٥٥٣ مَا أَشْبَهَ ٱلسَّفِينَةَ بِٱلْمَلَّاحِ

553. Navis quam similis est nautae!

٥٥٤ مَا صَنَعَ ٱللّٰهُ فَهُوَ خَيْرٌ

554. Quod Deus fecit, id bonum est.

٥٥٥ مَا فِيهِ حَبَّةُ مِلْحٍ

555. Non est in eo granum salis.
De odioso adhibetur.

٥٥٦ مَا حُبِسَ ٱلْوُدُّ بِمِثْلِ ٱلْعِتَابِ

556. Amor vituperio non congregatur.

Pocockius vertit: Non vulnerat amorem quodquam instar reprehensionis; sed propter praepositionem ب sic verti non potest. In codice Berol. Passivi vocales sunt, ut vertatur: Non vulneratur amor (خمش) re reprehensioni simili. In codice Lugd. خمش est »congregatur,« quod mihi praeferendum videtur, ut sensus sit: Verbis, quae reprehensioni similia sunt, amor dispergitur (deletur). In meo codice جمش habeo.

٥٥٧ مَا أَطْيَبَ الْخَمْرَ لَوْ لَا الْخُمَارُ

557. Quam bonum esset vinum, nisi crapula esset.

٥٥٨ مَا حِيلَةُ الرِّيحِ إِذَا هَبَّتْ مِنْ دَاخِلٍ

558. Quod remedium venti est, quum intrinsecus flat?

٥٥٩ مَا عَدَا الْفَرَسُ فَلَا حَاجَةَ لَكَ إِلَى السَّوْطِ

559. Quamdiu equus currit, tibi flagellum opus non est.

٥٦٠ مع كُفْرِهِ قَدَرِيّ

560. Cum incredulitate sua Kadarita est.

٥٦١ مَا بِي دُخُولُ النَّارِ بِي طَنْزُ مَالِكٍ

561. Non est per me introitus ignis inferni, per me est ludibrium Malici.

Malic nomen angeli est, qui inferno praeesse dicitur.

٥٦٢ مَا هُوَ إِلَّا بُسْتَانٌ

562. Non est ille nisi hortus.

De elegante dicitur.

٥٦٣ مَا تَحْمِلُهُ الأَرْضُ

563. Eum terra non portat.

De gravi dicitur.

٥٦٤ مِلْحٌ عَلَى جُرْحٍ

564. Sal super vulnere.

٥٦٥ مَنْ كَتَمَ عِلْمًا فَكَأَنَّمَا جَهِلَهُ

565. Qui scientiam occultat, est ac si eam ignorat.

٥٦٦ مَا أَصْنَعُ بِشَمْسٍ لَا تُدَفِّئُنِي

566. Quid cum sole faciam, qui me non calefacit?

Nullum ex eo commodum percipio.

٥٦٧ مَا ٱلْمَرْءُ إِلَّا بِدِرْهَمَيْهِ

567. Non est vir nisi per drachmas suas duas.

Id est: Per unam, quam alteri dat, et alteram, quam retinet.

٥٦٨ مَا خَيْرُ لَذَّةٍ فِيهَا وَزْنُهَا مِنَ ٱلْمَكْرُوهِ

568. Quid boni in voluptate, cuius pondus ingratum est?

٥٦٩ مَشْيُنَا شَوْطَ بَاطِلٍ

569. Incessimus tanquam lux per fenestram intrans.

٥٧٠ مَوَدَّةُ ٱلْآبَاءِ قَرَابَةُ ٱلْأَبْنَاءِ

570. Amor parentum est propinquitas filiorum.

٥٧١ مَتَى فَرْزَنْتَ يَا بَيْدَقُ

571. Quando tanquam regina (in ludo latrunculorum) te gessisti, o pedes?

٥٧٢ مَعَ كُلِّ تَمْرَةٍ زُنْبُورٌ

572. Cum quolibet dactylo vespa est.

٥٧٣ مُشْطٌ يُقَلِّبُهُ خَصِيٌّ أَصْلَعُ

573. Pecten, quod castratus calvus vertit.

٥٧٤ مَنْ لَمْ تُهَذِّبْهُ ٱلْإِقَالَةُ هَذَّبَهُ ٱلْعِثَارُ

574. Quem non corrigit condonatio vitii, eum lapsus corrigere debet.

٥٧٥ مَنْ طَلَبَ عَيْبًا وَجَدَهُ

575. Qui vitium quaerit, id invenit.

٥٧٦ مَطْرَةٌ فِي نِيسَانَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَانٍ

576. Pluvia una mense Nisan melior est, quam mille res.

٥٧٧ مُدَوَّرُ ٱلْكَعْبِ

577. Rotundum talum habens.

Infaustum designat.

٥٧٨ مِنَ الأَدَبِ تَرْكُ الأَدَبِ

578. Ad elegantes mores pertinet elegantes mores non ostendere.

Nempe inter fratres.

٥٧٩ المَحْبُوبُ مُسَبُوبٌ

579. Amatus convicio adficitur.

٥٨٠ المَوْتُ فِي الجَمَاعَةِ طَيِّبٌ

580. Mors in agmine bona est.

٥٨١ المَذْبُوحَةُ لَا تَأْلَمُ السَّلْخَ

581. Mactatum animal dolores non habet quum ei pellis detrahitur.

٥٨٢ المُعْجِبُ أَبَدًا مُغْضَبٌ

582. Admiratione sui plenus semper iratus est.

٥٨٣ المُسْتَقْرِضُ مِنْ كِيسِهِ يَأْكُلُ

583. Mutuo petens e crumena sua edit.

٥٨٤ المَرْءُ يَسْعَى بِجَدِّهِ

584. Vir per fortunam suam in cursum agitur.

٥٨٥ المَوْتُ حَوْضٌ مَوْرُودٌ

585. Mors est aquae receptaculum, ad quod accedendum est.

٥٨٦ المال ميّال

586. Opes multum inclinantes sunt.

٥٨٧ المرأة فِراش فاستوثروه

587. Mulier stragula est, mollem eam vobis reddite!

٥٨٨ المرأة السوء غلّ من حديد

588. Mulier prava est vinculum cervicis ferreum.

٥٨٩ المرء حيث يضع نفسه

589. Vir ibi est, ubi se ipsum collocat.

٥٩٠ المملوكة من أذنها تسمن

590. Serva ab aure sua pinguis est.

De eo dicitur, qui verbis pulchris decipitur.

٥٩١ ما يومي منك بواحد

591. Non est dies meus a te unus.

Malum a te ortum non ab uno latere me adficit.

٥٩٢ من كان ذا دهن طلى استه

592. Qui oleum possidet, podicem suum illinit

Dives sine necessitate opes erogat. Samach.

٥٩٣ مِنَ الحِيلَةِ تَرْكُ الحِيلَةِ

593. Astutiae est non adhibere astutiam.

٥٩٤ مَنْ غَابَ خَابَ

594. Qui absens est, frustratur.

Legitur quoque من غاب غاب حظه »Qui absens est, eius sors (portio) absens est.« conf. Berthcaui libell. p. 20 text. Ar.

٥٩٥ المَرْكُوبُ خَيْرٌ مِنَ الرَّاكِبِ

595. Iumentum melius est quam eques.

٥٩٦ مَنْ لِلجِذَاعِ بِسَبْقِ القُرَّحِ

596. Quis efficit, ut triennes equi cursu praevertunt quinquennes?

٥٩٧ مَنْ أَكَلَ مَرَقَةَ ٱلسُّلْطَانِ ٱحْتَرَقَتْ شَفَتَاهُ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ

597. Qui principis iusculum edit, is labium laedit et si post tempus.

Conf. prov. 503.

٥٩٨ من الظَّفَرِ بِالبُغْيَةِ تَعْجِيلُ ٱليَأْسِ

598. Qui desiderio suo potitur, is celeriter desperare solet.

٥٩٩ مِنْ شَهْوَةِ التَّمْرِ مَصُّ ٱلنَّوَى

599. Qui dactylos cupit, is nucleos sugit.

٦٠٠ مَنْ كَثُرَ عَدُوُّهُ فَلْيَتَوَقَّعِ الصَّرْعَةَ

600. Cui multi inimici sunt, is, ut prosternatur, exspectet.

٦٠١ مَنْ خَدَمَ ٱلرِّجَالَ خُدِمَ

601. Qui viris servit, ei servitia praestantur.

٦٠٢ مَنْ سَلِمَتْ سَرِيرَتُهُ صَحَّتْ عَلَانِيَتُهُ

602. Cuius arcanum incolume est, eius publicitas integra est.

Conf. prov. 458.

٦٠٣ مَنْ لَمْ يَنْتَفِعْ بِظَنِّهِ لَمْ يَنْتَفِعْ بِيَقِينِهِ

603. Qui ex opinione sua utilitatem non capit, is ex certa cognitione sua utilitatem non capit.

Hoc proverbio ars divinandi (فراسة) laudatur.

٦٠٤ مَنْ أَيْقَنَ بِٱلْخَلَفِ جَادَ بِٱلْعَطِيَّةِ

604. Qui de re in locum succendente certus est, is liberaliter donum dat.

٦٠٥ مَنْ لَمْ يَصْبِرْ عَلَى كَلِمَةٍ سَمِعَ كَلِمَاتٍ

605. Qui unum verbum patienter non audit, is plura verba audiet.

٦٠٦ مَنْ صَغَّرَ مَقْتُولاً فَقَدْ صَغَّرَ قَاتِلَهُ

606. Qui occisum parvum facit, is eius occisorem parvum fecit.

٦٠٧ مَنْ جَهِلَ أَبَاهُ فَقَدْ جَهِلَ

607. Qui patrem suum ignorat, is re vera ignorans est.

٦٠٨ مَنْ لَمْ يَصُنْ نَفْسَهُ ابْتَذَلَهُ غَيْرُهُ

608. Qui se ipsum non custodit, de eo conservando alii solliciti non sunt.

٦٠٩ مَنْ لَمْ يَرْكَبِ الأَهْوَالَ لَمْ يَنَلِ الآمَالَ

609. Qui pericula non obit, is rebus speratis non potitur.

٦١٠ من لَجَأَ إِلَى الزَّمَانِ أَسْلَمَهُ

610. Qui ad tempus confugit, eum tradit.

٦١١ مَنْ لا يُكْرِمْ نَفْسَهُ لا يُكْرَمْ

611. Qui se ipsum non honorat, is ab aliis non honoratur.

٦١٢ مَنْ غَلَبَ الأَيَّامَ غُلِبَ

612. Qui cum diebus certat, is vincitur.

٦١٣ مَنْ عَمِلَ دَايِمًا أَكَلَ نَايِمًا

613. Qui semper opus facit, is dormiens edit.

٦١٤ مَنْ تَلَذَّذَ بِالْكَلَامِ تَنَغَّصَ بِالْجَوَابِ

614. Qui ex sermone voluptatem percipit, is per responsum infelix fit.

Caput XXV.

Littera Nun.

نَفْسُ عِصَامٍ سَوَّدَتْ عِصَامًا

1. Anima Ihzami principem constituit Ihzamum.

Proverbium hemistichium huius versus est:

نَفْسُ عِصَامٍ سَوَّدَتْ عِصَامًا ٭ وَعَلَّمَتْهُ ٱلْكَرَّ وَٱلْإِقْدَامَا

„Anima Ihzami principem constituit Ihzamum et impetum et audaciam eum docuit“

Metrum versus Sarili est. conf. p. 245. Kam. Djeuh.

Dicunt proverbium spectare Ihzamum ben-Schohair, qui Alnohmani ben-Almondsir cubicularius esset, ad quem Alnabeghahus Dsobjanita, ab introitu ad Alnohmanum impeditus, hunc versum direxerit:

فَإِنِّي لَا أَلُومُكَ فِي دُخُولٍ وَلٰكِنْ مَا وَرَاءَكَ يَا عِصَامُ

„Ego ob introitum te non vitupero; sed quid pone te est, o Ihzame?[1])

Proverbium virum per se celebrem factum esse, dum eius maiores celebres non essent, significat. Hanc ob causam ab Arabibus الخارجي cognominabatur, qui prodierit ad dignitatem nemine suorum praecedente. Narrant, ad Hadjdjadjum virum venisse, ut rem peteret. Hadjdjadjum de eius stultitia certiorem factum, ut eum experiretur, interrogasse virum: اعصامي ام عظامي „Num meritis tuis an maioribus tuis clarus es?[2]) et illum respondisse: عصامي عظامي „Meis meritis et maioribus clarus sum". Quod quum audiret, Hadjdjadjum cogitasse, virum esse summis meritis et dignitate insignem eamque ob causam eius desideriis omnino satisfecisse. At vero quum postea intellexisset, illum esse vehementer stupidum, eum dixisse: Verum mihi dic, nisi vis, ut te occidam! Quaenam erat causa, cur mihi interroganti tali modo responderes? virum autem hisce verbis se defendisse". Quum neque unum neque alterum verbum, quid significaret, intellexisset, se cogitasse, rectum futurum, si utrumque verbum adhibuisset, nam si unum ipsi noceret, alterum ipsi prodesset. Quae verba audientem Hadjdjadjum dixisse: المقابر تصير العي خطيبا „Coemeteria efficiunt, ut qui lingua impeditus sit, pulchro modo loquatur." Et haec quoque verba in proverbii consuetudinem venerunt.

٢ نَفْسِي تَعْلَمُ أَنِّي خَاسِرٌ

2. Anima mea scit, me esse a via aberrantem

De eo dicitur, qui vituperatus, se esse vituperio dignum cognoscit et ea de se scit, quae aliis ignota sunt.

---

1) Quum aegrotus Alnofimanus esset, cupivit, ut de statu eius certior fieret. Metrum Wafir est. p. 203.

2) Conf. Ill. Wilken. hist. Samanid. p. 24.

٣ نَفْسُكَ بِهَا تُجَمْجِمُ أَعْلَمُ

3. Anima tua optime scit, quae ipsa dicere non vult.

Tu melius, quam alius intimas animi tui cogitationes novisti.

٤ نَظْرَةٌ مِنْ ذِي عِلَقٍ

4. Adspectus amantis.

De eo dicitur, qui cum amore adspicit.

٥ نَعِمَ عَوْفُكَ

5. Bene se habeat conditio tua!

De vocis عوف significatione non consentiunt. Alii voci a n i m i, r e i significationem tribuunt, alii p e n i s. Hisce diversis significationibus admissis aut generaliorem aut specialiorem bene precandi sensum habet. Conf. Kam.

٦ أَنْجَزَ حُرٌّ مَا وَعَدَ

6. Perficit ingenuus quod promisit.

Metrum proverbii Redjes est. Conf. libr. meum p. 231. Dixit حر sine articulo cavens, ne se ipsum ingenuum appellaret, quae propria sui ipsius laus fuisset. Dixit Almofadhdhelus, haec verba Alharitsum ben-Ahmru cognominatum اكل المرار (e d e n s p l a n t a m a m a r a m[1]) Conditam Zachro ben-Nahschal ben-Darim dixisse. Haritsus enim sub conditione quintae partis praedae homines Iemanenses Zachro indicaverat, ut eos diriperet. Re perfecta Alharitsus ista proverbii verba dixit moniturus, ut promissis satisfieret. Zachri autem gens quum Haritso praedae partem dare recusaret, Zachrus collis fastigium, per cuius angus-

---

1) Aliis cognomen Amru-l'Kaisi est.

tias genti transeundum erat, Schadjaat appellati, occupavit dicens: ازمت شجعات بما تيهن „Clivus Schadjaat angustus est propter id, quod in eo est". conf. C. I, 138. Hamsalus autem ben-Tsahlebah ben-Djahfar ben-Tsahlebah ben-Jarbuh iuravit dicens: Per Deum! Nullam praedae nostrae partem accipiet". Zachrus istum impetu facto occidit et hanc ob causam quintam praedae partem accepit, quam Alharitso dedit. Nahschalus sic rem versibus descripsit:

وَنَحْنُ مَنَعْنَا ٱلْجَيْشَ أَنْ يَتَأَوَّبُوا عَلَى شَجَعَاتٍ وَٱلْجِيَادُ بِنَا تَجْرِى

حَبَسْنَاهُمْ حَتَّى أَقَرُّوا بِحُكْمِنَا وَأُدِّىَ أَنْفَالُ ٱلْخَمِيسِ إِلَى صَخْرِ

„Impedivimus exercitum, quominus super clivo Schadjaat appellato iter faceret, dum equis generosis vehebamur. Retinuimus eos, donec mandatum nostrum agnoscerent et ad Zachrum quinta pars praedae adportata esset".

Metrum Thawil est. p. 161. Promissis satisfaciendum esse, proverbium docet. Samach.

٧ النَّفْسُ أَعْلَمُ مَنْ أَخُوهَا ٱلنَّافِعُ

7. Anima melius scit, quis ei frater utilis sit.

De eo dicitur, quem aut laudas aut vituperas, quum tibi necessarius sit.

٨ النَّفْسُ مُولَعَةٌ بِحُبِّ ٱلْعَاجِلِ

8. Anima est dedita amori properantis.

Verba haec sunt Djeriri ben-Alchathafi:

إِنِّى لَأَرْجُو مِنْكَ شَيْئًا عَاجِلًا وَٱلنَّفْسُ مُولَعَةٌ بِحُبِّ ٱلْعَاجِلِ

»Ego, profecto! spero a te rem properantem et anima dedita est amori properantis«. Metrum Camil est. p. 212.

Properans mundum caducum designat.

٩ النَّفْسُ عَزُوفٌ

9. Anima patiens est in rebus ingratis ferendis.

Anima res ingratas, si ab aliis auxilium non exspectat, patienter fert.

١٠ نَظَرَ إِلَيْهِ عَرْضَ عَيْنٍ

10. Eum intuitus est intuitu subito.

Sic in scholiis: اعترضته عينه من غير تعمد ونصب عرض على المصدر »Incidit in eum oculus haud data opera et vocabulum عرض accusativi casum obtinuit, tanquam nomen actionis.«

١١ نَزَتْ بِهِ ٱلْبِطْنَةُ

11. Abripuit eum petulantia.

De eo dicitur, qui vitam commodam non ferens petulanter se gerit. conf. C. XVI, 29.

١٢ انكحينى وٱنظرى

12. Mihi nupta fias et videas!

Vir deformis mulieri, quam in matrimonium petebat, verba ista dixit significaturus, se animi dotibus pulcherrimis praeditum esse, etsi corporis pulchritudo ipsi non esset.

١٣ النَّاسُ إِخْوَانٌ وَشَتَّى فِى ٱلشِّيَمِ

13. Homines fratres sunt et diversi natura.

Id est: Homines, etsi tanquam fratres congregati, tamen natura diversi sunt. Samachscharius et Scharaf-Aldinus huiusce proverbii explicandi causa addiderunt: قيل الشيم بيت للاسكاف فيه من كل جلد رقعة »Dicitur الشيم est domus sutoris, in qua omnis cutis segmentum est«

١٤ أُنْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا

14. Adiuva fratrem tuum sive is iniuriam infert sive iniuriam patitur!

Verba haec Mohammedem, Arabum prophetam, dixisse narrant et quum interrogaretur, quomodo iniustus adiuvandus esset, respondisse eo, ut ab iniuria removeretur. Abu-Ohbaidus retulit, Arabes, licet Mohammedes istis verbis usus esset, ita adhibere proverbium, ut significet, fratrem omni modo adiuvandum esse. Djondabo ben-Alahnbar ben-Ahmru ben-Tamim ista verba adscribuntur. Placet autem addere ex Meidanii opere lepidam, qua res explicatur, narrationem: قال المفضل اول من قال ذلك جندب بن العنبر بن عمرو بن تميم وكان رجلا تميما فاحشا وكان شجاعا وانه جلس هو وسعد بن زيد مناة يشربان فلما اخذ الشراب فيهما قال جندب لسعد وهو يمازحه يا سعد لشرب لبن اللقاح وطول النكاح وحسن المزاح احب اليك من الكفاح ودعس الرماح وركض الوقاح فقال سعد كذبت والله انى لاعمل العامل وانحر البازل واسكت القايل قال جندب انك لتعلم انك لو فزعت دعوتنى عجلا وما ابتغيت بى بدلا ولرايتنى بطلا اركب العظيمة وامنع الكريمة واحمى الحريمة فغضب سعد وانشا يقول

قل يسود الفتى اذا قبح الوجه وامسى قراه غير عتيد
واذا الناس فى الندى راوه ناطقا قال قول غير سديد

فاجابه جندب

ليس زين الفتى الجمال ولكن زينه الضرب بالحسام التليد
ان يملك الفتى فزين والا ربما ضن بالبسير العتيد

قال سعد وكان عايفا اما والذى احلف به لتاسرنك ظعينة بين العرينة والدهينة ولقد اخبرنى طيرى انه لا يغيثك غيرى قال جندب كلا انك لجبان تكره الطعان وتحب القيان فتفرقا على ذلك فغبرا حينا ثم ان جندبا خرج على فرس له يطلب القنص فاتى على امة لبنى تميم يقال ان اصلها من جرهم فقال لها لتمكنينى مسرورة او لتقربين مجبورة قالت مهلا فان المرء من نوكه

يشرب من سقاء لم يوكه فنزل اليها عن فرسه مذلا .فلما دنا منها قبضت على يديه بيد واحدة فما زالت تعصرهما حتى تركته لا يستطيع ان يحركهما ثم كتفته بعنان فرسه وراحت به مع غنمها وهى تحذو به وتقول

لا تامنن بعدها الولايدا فسوف يلقى باسلا مواردا

وحية تضحي لحي راصدا

قال فمر بسعد فى ابله فقال يا سعد اغثنى قال سعد ان الجبان لا يغيث فقال جندب

يا ايها المرء الكريم المشكوم انصر اخاك ظالما او مظلوم

فاقبل اليه سعد فاطلقه ثم قال لو لا ان يقال قتل امراءة لقتلتك قالت كلا لم يكن ليكذب طيرك ويصدق غيرك قال صدقت. »Dixit Almofadhdhelus, Djondabum ben-Alahnbar ben-Ahmru ben-Tamim ista verba primum dixisse. Erat enim vir turpis, deformis, sed strenuus. Is quum aliquando cum Sahdo filio Saidi Manat vino bibendo indulgeret et utrumque vinum occuparet, Djondabus Sahdo iocans dixit: O Sahde! Profecto! Bibere lac camelarum et cum feminis diu concumbere et pulchre iocari tibi gratius est, quam adversarium aggredi et confodere hasta et cursus equorum duris ungulis praeditorum. Sahdus respondit: Mentitus es, per Deum, profecto! Ego hastae cuspidem tracto, et robustum camelum macto et loquentem ad silentium redigo. Dixit autem Djondabus: Tu cognosces, te, si timore impletus esses, ad auxilium me vocaturum esse. Et, profecto! Strenuum me esse videres, nam pericula subeo et mulieres defendo. Haec ob verba Sahdus iratus hosce versus recitavit:

»Num vir foedo vultu praeditus, qui hospites parato cibo vespera non excipit, regnare potest, quem in hominum consessu audiunt proferre verba insulsa«. Horum et sequentium versuum metrum Chafif est p. 262.

Djondabus autem respondens dixit:

»Viri ornamentum pulchritudo non est, sed ornamentum

eius est percutere gladio antiquo.» Quod si tibi dat vir, ornatur; si non, interdum parcus est, in pauco, parato«.

Sahdus autem, qui ex avibus futura cognoscebat, dixit: Iuro, mulierem inter camelos morbo غرن laborantes et camelas parum lactis habentes captivum te facturam esse. Et aves mihi nuntiarunt, alium quam me te liberaturum non esse. Tum Djondabus dixit: Minime, nam tu pavidus es, hastarum confossionem fugis et ancillas amas. Se separarunt. Tempore praeterlapo Djondabus equo vehens venatum exiit. Incidens autem in servam Tamimitarum, quam e gente Djorham ortam esse tradunt, dixit: Aut te mihi tradas laeta aut patiaris coacta! Illa: Lente agas! Vir propter stultitiam suam bibet ex utre, quem non ligavit. Ille eam despiciens ab equo suo descendit. Quum autem appropinquasset ea una sua manu eius manus arripiens, eas comprimere non cessavit, donec eas movere non posset. Tum habenâ equi manibus post tergum ligatis vespera cum pecoribus domum recedens eum canens propulit et dixit: Ne posthac a servis securum te esse putes, tu enim occurres strenuo, simul ad aquam accedenti, et serpenti, qui vivo insidiatur. Dixit (narrator): Transiens autem ad Sahdum, qui camelos suos domum ducebat, dixit: O Sahde! opem mihi fer! Sahdus autem respondit: Pavidus opem non fert. Djondabus tum dixit: O vir generose, remuneratione dignus! Opem fer fratri tuo sive iniustus sive iniuria adfectus est. Tum accedens Sahdus eum liberavit et dixit: Nisi dicerent, me mulierem occidisse, te occiderem. Tum illa dixit. Minime, factum enim non est, ut avis tua mentiretur et alius quam tu verax esset. Ille autem dixit: Verum dixisti.«

Verba autem duplici modo grammatice explicare licet, aut ut duo status accusativi sint, qui ad vocem اخاك pertinet aut qui e pronomine (tu) in imperativo occulto pendet. Istud autem fraternitatis officium fratris omnis modo adiuvandi poeta versibus expressit sequentibus:

إِنَّ أَخَا ٱلصِّدْقِ ٱلَّذِى يَسْعَى مَعَكْ وَمَنْ يَضُرُّ نَفْسَهُ لِيَنْفَعَكْ
وَمَنْ إِذَا صَرْفُ زَمَانٍ صَدَعَكْ شَتَّتَ أَمْرَ نَفْسِهِ لِيَجْمَعَكْ
وَإِنْ عَدَوْتَ ظَالِمًا عَدَا مَعَكْ

„Verus amicus est is, qui tecum it, et qui sibi nocet, ut tibi prosit, et qui, quum temporis calamitas te diffindat, res suas dispergit, ut te colligat, et qui, si iniustus curris, tecum currit.“

Metrum Redjes est. p. 231. conf. Bertheaui libell. p. 8. text.

١٥ نَابٌ وَقَدْ تَقْطَعُ ٱلدَّوِيَّةَ .

15. Annosa camela et iam desertum peragrat.

De viro grandaevo cui vires restant, ut in eo fiducia ponatur, proverbium adhibent.

١٦ نَزْوُ ٱلْفُرَارِ ٱسْتَجْهَلَ ٱلْفُرَارَ

16. Adsultus pulli vaccae silvestris commovit pullum vaccae silvestris.

Metrum Sarih est. p. 246. Vaccae silvestris pullus, quum adultus est, insilire incipit, quam rem alii videntes imitantur. Monet igitur nos, ut pravorum societatem fugiamus, fieri enim potest, ut eorum agendi rationem imitantes corrumpamur. Sunt, qui voci نزو accusativi casum tribuant, ut verbum نزا suppleatur. „Insiliit modo pulli vaccae silvestris“ Legitur quoque القرار (oves) Conf. proverbium تسفهت قرارا قرار

١٧ أَنْكَحْنَا ٱلْفَرَّى فَسَنَرَى

17. In matrimonium dedimus asinum et iam videbimus:

Vir quidam, qui patri minime placebat, puellam in matrimonium petiit. Mater, cui istae nuptiae gratae essent, patrem commovit, ut quamvis invito animo consentiret. At malum illius rei finem praevidens ista verba dixit. Proverbium nos monet, ut rei finem infelicem caveamus. Legitur quoque فسوف نرى. Novus maritus cum asino comparatur. Scharaf-Aldinus dixit, proverbium quoque adhiberi, quum res necessaria a viro potente peteretur et quid ageret exspectaretur. conf. Samach.

١٨. نَجَا عَيْرًا سِمَنُهُ

18. Asinum pinguedo sua e periculo liberavit.

Abu-Saidus dixit: Dum asini emaciati ob pabuli inopiam periissent, asinum pinguem salvum evasisse. Adhibetur igitur proverbium ad hominem monendum, ut rem caveat, antequam acciderit. Dicitur quoque de eo, quem opes suae e periculo liberarunt.

١٩. نَعِمَ كَلْبٌ فِي بُؤْسِ أَهْلِهِ

19. Commode vivit canis tempore calamitatis gentis suae.

Legitur quoque: نعيم الكلب في بؤس اهله et نعيم الكلب في بوسى اهله „Commoda vita canis calamitate gentis suae nititur". Tempore calamitatis canis cadaveribus gaudet. De servo aut alio adhibetur, qui, dum gens calamitate occupata est, eius opibus potitur. Virum laudans dixit poeta:

تَرَاهُ اذا مَا ٱلْكَلْبُ أَنْكَرَ أَهْلَهُ يُفَدَّى وَحِينَ ٱلْكَلْبُ جَذْلَانُ نَاعِمُ

„Vides eum, quotiescunque canis gentem suam non novit, liberantem et quando canis hilaris et bene nutritus est i. e. tempore calamitatis. Metrum Thawil est p. 161.

٢٠ النبح من بعيد اهون من الهرير من قريب

20. Latratus e loco remoto facilior est, quam gannitus e propinquo.

Id est: Ne prope accedas ad rem, quam times, sed e longinquo contra eam remedium quaeras.

٢١ انطقى يا رخم انك من طير الله

21. Loquere, o avis Racham! nam tu e numero avium Dei es.

Avis Racham, vulturum formam habens, corvi magnitudine, collo et corpore albo, sed extremis alis nigra hominibus multum despecta est, quippe quum cadaveribus vescatur. Quapropter quum sonum edat ut caeterae aves, nemo autem eius rationem habeat, ista proverbii verba ludibrii causa dicuntur. Proverbium de viro dicitur, cuius nemo ullam rationem habet aut ad eius verba aures intendit. Dixit Alcomaitus virum vituperans:

انشأت تنطق في الامور كوافد الرخم الدوائر

اذ قيل يا رخم انطقى في الطير انك شر طائر

فأتت بما هى اهله والعى من شلل المحاور

„Adolevisti loquens in rebus sicut adveniens ex avibus Rachm in gyrum volantibus. Quando dicitur: O avis Rachm! loquere inter aves, tu es pessima avis, adfert quae ea digna sunt et haesitationis in sermone causa in mutilatione respondentis est.“

Metrum Camil est. p. 215.

٢٢ نام نومة عبود

22. Dormivit somno Ahbbudi.

Alscharkius virum istum, se mortuum esse fingentem suis dixisse: Deplorate me tanquam mortuum, ut videam, quomodo me revera mortuum deplorabitis. Eum autem isto in statu mortem obiisse. Almofadhdhelus fabulam ad rem explicandam adferens dixit, eum servum nigrum fuisse, qui per septem annorum spatium e somno non evigilasset. Proverbium autem in omnem adhiberi, qui diu dormivisset, ut diceretur: انوم من عبود „Diutius dormiens quam Ahbbudus."

٢٣. النقد عند الحافرة.

23. Pecunia parata apud terram est, quam equus pede effodit.

Dixit Tsahlabus, proverbium significare, pecuniam paratam esse apud victoriam in equorum certamine, quia rem pignori depositam is accipiat, cuius equus cursu vicerit. Dixit Alferraus: Audivi quendam Arabem sic proverbium proferentem: النقد عند الحافر »Pecunia parata apud ungulam (equi) est.« Primum in equos dictum ad alios transferri proverbium. Alazmäihus dixit, verborum النقد عند الحافر „Pecunia parata apud ungulam est« sensum esse: pecunia parata in venditione, ut statim pretium detur, nam equum, ut Kamusi auctor dixit, qui sit animal omnium praestantissimum, mora solvendi concessa vendere non solent. Alius quidam dixit in venditione adhibitum proverbium عند الحافرة esse i. e. apud primum verbum. Dicitur رجع فلان في حافرته »Rediit quidam in rei suae initio.« Sunt denique, qui dicant, verborum النقد عند الحافر sensum esse, conversionem et beneplacitum, siquidem fossor terram effodiat, ut videat, num bona sit nec ne.

٢٤. أنجد من رأى حضنا.

24. In regionem Nedjd pervenit, qui montem Hadhan vidit.

Hadhan montis in alta Nedjdj regione siti nomen est, ut qui cum conspexerit, istam terram intraverit. Proverbium significat, rei indicium adesse. conf. Djeuh. s. v. حضن

٢٥ النبع يقرع بعضه بعضا

25. Una arbor Nabah alteram percutit.

Arbor نبع Nabah appellata in montium cacuminibus crescit. Illam arborem magni habent, quod ex eius ligno arcus et sagittae conficiuntur. Proverbium hoc Sijadus in se et Moahwijjahum dixit. Sijadus oppidi Bazrae praefecturam gerebat, dum Almoghirahus Ebn-Schahbah oppido Cufae praeerat. Mortuo Almoghiraho Sijadus, qui timeret, ne illius loco Ahbd-Allahus ben-Ahmir oppido praeficeretur, Moahwijjaho suasit, ut illius oppidi imperium Aldhahhaco ben-Kais traderet. Moahwijjahus autem, quid vellet cognoscens ei rescripsit: قد فهمت كتابك فليفرخ روعك ابا المغيرة لسنا نستعمل ابا عامر على الكوفة وقد ضممناها اليك مع البصرة »Iam intellexi litteras tuas. Sit vero tranquillus animus tuus, (conf. C. XX, 66.) o Abu-l'Moghirahe! Abu-Ahmirum Cufae non praefecimus; sed illius loci praefecturam cum tua coniunximus!« Quae verba quum Sijadus legisset, ista proverbii verba dixit significaturus, duos viros ingenii acumine et intelligentia aequales esse. conf. XVIII, 24. et Bertheau libell. p. 19 text. nec non Hamas. p. ٧١

٢٦ نجارها نارها

26. Origo eius est eius (cameli) stigma.

Vocabulo نار ignis signum camelo inustum designatur, ut dicatur ما نار هذه الناقة »Quodnam signum huic camelae inustum est?« Ex stigmatibus camelorum inustis

origo cognosci potest. Proverbium adhibent significaturi ex signis externis rei internam conditionem cognosci posse.

۲۷ نَبْلُ الْعَبْدِ أَكْثَرُهَا الْمَرَامِى

27. Maior pars sagittarum servi sagittae scopi sunt.

Vir ingenuus caro pretio sagittas emit, emit enim sagittas lata cuspide praeditas et sagittas longas cuspides habentes tum bello tum venando aptas, dum servus, qui neque bello neque venando operam dat, nonnisi sagittas, quibus scopus feritur, minore pretio venales sibi comparat.

۲۸ نَاقِرَةٌ لَا خَيْرَ فِى سَهْمٍ زَلَجَ

28. Scopum ferientes sunt (eius sagittae). Nil boni est in sagitta ex arcu delabente.

De viro dicitur, qui argumentis suis adversarium vincit. Voci ناقرة nominativi casus tribuitur, quod supplendum est سهامه eius sagittae sunt scopum ferientes aut رميته eius iactus est scopum feriens. Quod si vero accusativi casum admittis, supplendum est رمى رمية »Iecit iactu (scopum feriente). Ad metrum Redjes referri potest. c. p. 232.

۲۹ النُّفَاضُ يُقَطِّرُ الْجَلَبَ

29. Pabuli inopia efficit, ut in seriem (vendendi causa) cameli disponantur.

Proverbium monet nos, ut opibus nostris conservandis operam demus, priusquam pereant. Conf. Kam. et Djeuh. Sunt, qui vocabulo in latus convertendi significationem tribuant, ut de mactandis camelis et calamitate adhibeatur.

انج ولا اخالك ناجيا

30. Libera te; sed non puto, te salvum evasurum esse.

Verba haec puella Alhaidjomanijjah appellata incursum hostilem Almakruhi patri suo nuntians dixit. Alahsahsus ben-Salamah proverbii verba versui inseruit dicens:

فان تنج منها تنج من ذى عظيمة والا فانى لا اخالك ناجيا

„Et si liberaris ab ea, a magna calamitate liberaris et sin minus, tum non puto te salvum evasurum esse."

Metrum Thawil est. p. 161. Proverbii verbis, ut metum hostis iniiciant, utuntur. Conf. C. VI, 10. XXIII, 381.

٣١. النجاح مع الشراح

31. Prosper successus cum explicatione est.

Sic Alazmäihus proverbium retulit et talem ei sensum tribuit: Explica mihi rem meam, tum rebus meis prosper successus erit.

٣٢. الناقة بجن ضراسها

32. Camela per initium malignitatis suae.

Meidanius hoc scholion adiunxit: يقال ناقة ضروس اذا كانت سيئة الخلق عند النتاج واذا كانت كذلك حامت على ولدها وجن كل شى اوله وقرب عهده يضرب للرجل الذى ساء خلقه عند الحماة „Dicitur de camela ضروس, quando in pariendo maligna naturâ est, et quum talis est, obiit circa pullum suum. Vocabulum جن initium rei et propinquitatis eius designat. Adhibetur de viro, cuius natura in defendendo prava est."

٣٣ النِّقْبُ مِيعَادُ مَزَاحِيفِ ٱلْمَطِيِّ

33. Via per montes ducens est locus promissus iumentis saepius fatigatis.

Proverbium significare dicitur, res ex eventu cognosci.

٣٤ أَنْقَعَ لَهُ ٱلشَّرُّ حَتَّى سَئِمَ

34. Malum ei maceravit (medicamentum), donec fastidium caperet.

Malum eum summopere adflixit.

٣٥. نَشَطَتْهُ شَعُوبُ

35. Dente suo mors eum momordit.

Morte abreptus fuit.

٣٦ نَظَرَ ٱلْمَرِيضُ إِلَى وُجُوهِ ٱلْعُوَّدِ

36. Aegrotus visitantium vultus observavit

De eo dicitur, qui vi oppressus amantem intuetur.

٣٧ نَفْسِى تَمَقَّسُ مِنْ سُمَانَى ٱلْأَقْبُرِ

37. Animus meus male habet ex coturnice sepulchrorum.

Narrant, puerum bubonem venatum esse eamque, quam coturnicem esse putaret, edisse. Quum inde vomitus crearetur, eum ista verba dixisse. Proverbium significat, rem spurcam haberi.

٣٨. نَاوَصَ ٱلْجَرَّةَ ثُمَّ سَالَمَهَا

38. Lignum retis movit (dorcas), tum pacem cum eo fecit.

Primum dorcas capta multum se movet, ut lignum, quo rete tenetur, frangat, tum autem fatigata tranquilla est. De eo dicitur, qui primum adversatur, tum ad consensum cogitur. conf. Djeuh. s. v. جر

٣٩ . نَظَرَ ٱلتُّيُوسُ إِلَى شِفَارِ ٱلْجَازِرِ .

39. Hirci magnos lanii cultros observaverunt.

De eo dicitur, qui victus et vi coactus inimicum adspicit.

٤٠ أَنْجِ سَعْدُ فَقَدْ هَلَكَ سُعَيْدُ

40. Eripe te, o Sahde! nam Soaihdus iam periit.

Sahdus et Soaihdus duo Dhabbahi ben-Odd filii erant. Monet proverbium, ut re elapsa id, quod restet, nobis conservemus. Proverbium hoc Alhadjdjadjus adhibuit, res autem C. VI, 29. narrata est. Scharaf-Aldin.

٤١ إِنْبَاضٌ بِغَيْرِ تَوْتِيرٍ

41. Attractum arcum remittit, quem nervo non instruxit.

Minatur et minas perficere non potest, fieri enim non potest, ut arcus attrahatur, nisi is nervo instructus sit. In Scharaf-Aldini libro من غير legitur. Simile sensui est proverbium: كالحادى وليس له بعير »Ut canendo ducens cui camelus non est« et تجشا لقمان من غير شبع »Ructum emisit Lokmanus non satiatus.« Legitur quoque sic proverbium: لا تعجل بالانباض قبل التوتير »Ne festines arcum attrahere, antequam eum nervo instruxeris.« Id est: Ne in re festines, antequam tempus adest.

٤٢ النَّاسُ كَأَسْنَانِ المُشْطِ

42. Homines dentibus pectinis similes sunt.

Id est: Origine similes, omnes enim filii Adami sunt. Meid. In malo similes sunt. Scharaf-Aldin.

٤٣ النَّاسُ بِخَيْرٍ مَا تَبَايَنُوا

43. Homines statu gaudent bono, quamdiu inter se distincti sunt.

Necesse est, homines sint iubentes et obedientes, nam aequales inter se perirent. In Scharaf-Aldini et Samachscharii codicibus proverbio addita sunt verba: فاذا تساووا هلكوا »Et quando inter se aequales sunt, pereunt.«

٤٤ النَّاسُ كَابِلٍ مِائَةٍ لَا تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً

44. Homines centum camelis similes sunt, inter quos ne unus quidem est ad vecturam idoneus.

Multi sunt homines, sed in paucis bonum est.

٤٥ النِّسَاءُ حَبَائِلُ الشَّيْطَانِ

45. Mulieres diaboli laquei sunt.

Verba haec Ebn-Masuhdus dixit, conf. Vita Timuri T. I. p. 24. ed. Manger.

٤٦ نُقَطُ عَرُوسٍ وَأَبْعَارُ ظِبَاءٍ

46. Notae sponsae et stercora dorcadum.

Poeta Djerirus hoc proverbio usus est, quum transiens poetam Dsul'Rommahum hominibus congregatis ver-

sus suos recitantem audiret, significaturus, versus illos dorcadis stercori similes esse, quorum bonus odor perciperetur; sed quod contritum pravum reperiretur. Notae sponsae autem illas notas, quibus sponsa se ornat, significare videntur.

٤٧ نَقِّى نَقِيقَكِ فما أنْتِ إلَّا حُبَارى

47. Vocifereris modo tuo consueto, nam tu non es nisi avis Hobara!

Bubonem quum vir venando cepisset, et illa in manu eius vociferaretur, ista verba protulit. Abu-Ahmruus dixit: Significat, rem turpem non curandam esse ratione habita boni التغميض على الخبيث لحساب الطيب.

٤٨ نَجَا فلانٌ جَرِيضًا

48. Evasit quidam iam extremum spiritum ducens.

E summo periculo vix salvus evasit.

٤٩ أَنَسَبٌ أَمْ مَعْرِفَةٌ

49. Utrum generis commemoratio an notitia?

Id est: Num generis commemoratio et notitia aequales sunt in necessitate iuris (حقّ) et utilitatis?

٥٠ نِعْمَ مَأْوَى المِعْزَى ثَرْمَدَاءُ

50. Quam pulcher est locus commorationis caprarum locus Tsermida!

Tsermida nomen loci est, pabulo abundantis. Proverbium iubet audire virum liberalitate sua notum.

٥١ نَشَرَ لِذٰلِكَ ٱلأَمْرِ أُذْنَيْهِ فَرَاء عِبَرَ عَيْنَيْهِ

51. Huic rei aures suas expandit, et res oculo suo fletum parientes vidit.

In eum dicitur, qui rei desiderio adfectus res ipsi ingratas videt. In codice Lugd. proverbium hoc post proverbium 53 positum est.

٥٢ نَعُوذُ بِٱللّٰهِ مِنَ ٱلقُلِّ بَعْدَ ٱلكُثْرِ

52. Ad Deum confugimus a pauco post multum.

٥٣ ٱلنَّوْمُ فَرْخُ ٱلغَضَبِ

53. Somnus iram fugat.

Proverbii sensus est: Iratus quum dormit, ira fugit.

٥٤ نَجَا مِنْهُ بِأَفْوَقَ نَاصِلٍ

54. Ab eo liberatus est cum sagitta ruptam crenam habente.

Dammo adfectus ab eo liberatus est.

٥٥ نَشِبَ فِي حَبْلَيْ غَيٍّ

55. In laqueo erroris haesit.

Legitur quoque: في حبالة غى cum eadem significatione. Id est: In rem ingratam, quam fugere non poterat, incidit.

٥٦ نَقَضَ ٱلدَّهْرُ مِرَّتَهُ

56. Tempus eius funem dissolvit.

Tempus eum adflixit, ut vestigia noxae remanerent.

٥٧ نطح بقرن أرومة نقد

57. Petivit cornu, cuius radix vermibus erosa erat.

De eo dicitur, qui haud praeparatus tibi adversatur.

٥٨ النّدم توبة

58. Poenitentia est, quod a peccatis ad Deum nos convertimus.

Verba haec Mohammedi Arabum prophetae adscribuntur. Traditione ad nos delata sunt. conf. Djeuh.

٥٩ النّاس مجزيّون بأعمالهم إن خيرا فخير وإن شرّا فشرّ

59. Hominum facta pensantur, si bona sunt, bono, sin mala, malo.

Enunciari quoque potest: إن خيرا فخيرا وإن شرا فشرا, ut verbum suppleatur.

٦٠ أنفق بلال ولا تخش من ذى العرش إقلالا

60. Eroga opes, o Bilale! et ne time ab eo, qui thronum possidet, deminutionem (paupertatem).

Verba haec Mohammedes, Arabum propheta, Bilalo dixisse fertur[1]). Proverbium avaritiam fugere nos iubet.

٦١ النّار خير للنّاس من خلفة

61. Ignis melior est hominibus, quam quod ferae modo a facie modo a tergo veniunt.

---

[1]) De Bilalo, qui apud Mohammedem precum horae annunciandae muneri praeerat, conferas librum meum. Selecta ex historia Halebi p. 49 adnot.

٢١ Proverbium hoc scholio Meidanii sequente explicatur: زعموا ان الضبع رات سنا نار من بعيد فقابلتها ثم اقعت ورفعت يديها فعل المصطلى واليهات منها النار ثم قالت عند ذلك النار خير للناس من خلفة يضرب لمن يفرح بما لا ينالة منه كثير خير »Narrant, hyaenam splendorem ignis e longinquo videntem clunibus terrae affixis sedisse et ex adverso ignem adspexisse, dum se calefacientis modo pedes anteriores tolleret et quam remotus ab ea ignis erat! Tum eam dixisse isto statu: Ignis melior est hominibus, quam quod praeda modo a facie modo a tergo venit.« Proverbium autem de eo adhibetur, qui re laetatur, ex qua non multum boni percipit.« Sed in proverbio de voce خلفة dubito. Pocockius et Schultensius dubitantes verterunt.« Ignis melior est hominibus, quam quod post eum est.“ In cod. Berol. vocales additae sunt, ut Chalifah enuncietur, sed nescio, quamnam ob causam factum sit. In scholiis de voce واليهات, quae et in meo et codice Lugdunensi legitur, dubitavit Reiskius, qui in margine codicis Lugdunens. وايمات adscripsit. In codice Berol. واذنهات legimus.

٦٢ أَلنَّاسُ نَقَايِعُ ٱلْمَوْتِ

62. Homines sunt praeda ante distributionem mactata mortis.

Vocabulum نقيعة camelum significat, qui, antequam praeda facta inter singulos distribuitur, mactatur. cf. Hamas. ٢٥٨. Id est: Mors homines mactat, quemadmodum lanius illum camelum mactat. conf. Kam. Djeuh.

٦٣ أَلنَّفْسُ عَزُوفٌ أَلُوفٌ

63. Anima est abstinens a rebus et adsueta rebus.

Animam nostram rei adsuefacere et a re desuefacere possumus. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus الوف omissum est.

٦٤ نِعْمَ ٱلْمِجَنُّ أَجَلٌ مُسْتَأْخِرٌ

64. Quam praeclarus clypeus est finis vitae tardans!

Verba haec Ahlius Mohammedanorum imperator dixisse fertur.

٦٥ نِعْمَ ٱلدَّوَاءُ ٱلْأَزْمُ

65. Quam bonum est remedium mordens!

Febris significatur. Narrant, Mohammedanorum imperatorem Ohmarum interrogasse Alharetsum ben-Caldah de remedio optimo et hunc hisce verbis respondisse. Simili modo dicunt: ليس للبطنة خير من خمصة تتبعها „Non est impletioni ventris (e qua morbus oritur) melior res, quam fames, quae eam sequitur.

٦٦ نَاصِعُ أَخَاكَ ٱلْخَبَرَ

66. Purum et non mutatum nuntium fratri tuo adfer!

٦٧ نَزَقُ ٱلْحِقَاقِ

67. Levitas rixae!

Significat, viro levitatem et inconstantiam in rixa esse. conf. Kam. s. v. حق

٦٨ نَجَوْتُ وَأَرْهَنْتُهُمْ مَالِكَا

68. Salvus evasi, eisque Malicum pignori dedi.

Verba haec sunt Ahbd-Allahi ben-Hammam Alsaluli in versu sequente dicentis:

فَلَمَّا خَشِيتُ أَظَافِيرَهُمْ نَجَوْتُ وَأَرْهَنْتُهُمْ مَالِكَا

»Quum ungues eorum timerem, salvus evasi et pignori iis Malicum dedi.« Metrum Motakarib est. p. 281.

Omnes in eo consentiunt, quod et forma quarta et prima adhiberi possit excepto Alazmaiho, qui voci vocales futuri primae formae dedit. »Dum eis Malicum pignori do.« De eo dicitur proverbium, qui e periculo liberatur, in quo socii eius retinentur.

٦٩ نَكْأُ ٱلْقَرْحِ بِٱلْقَرْحِ أَوْجَعُ

69, Quod ulcus escharâ nudatur cum ulcere, maiore dolore adficit.

Ulcus cuticula recenti obductum si nudatur, ut iterum ulcus oriatur, id maiore nos dolore adficit. بالقرح hoc in proverbio eundem sensum offert quam مع القرح cum ulcere.

٧٠ نَاجِزًا بِنَاجِزٍ

70. Praesens pro praesente.

Proverbii huius explicatio talis legitur: كقولك يدا بيد اى تعجيلا بتعجيل وفى الحديث لا تبيعوا الا حاضرا بناجز اى حاضرا بحاضر يعنى فى الصرف ويقال البيع ناجز بناجز اى نقد بنقد وناجزا فى المثل منصوب بفعل مضمر اى ابيعك ناجزا وهو نصب على الحال »Ut dicis يدا بيد i. e. Festinando pro festinando. Et traditione delata ad nos sunt verba: لا تبيعوا الا حاضرا بناجز »Ne vendatis nisi praesentem pro praesente“ i. e. in mutatione (صرف). et dicitur: البيع ناجز بناجز »Venditio est praesens pro praesente« i. e. pecunia parata pro pecunia parata. In proverbio autem ناجزا accusativi casus est, quod ابيعك verbum supplendum est. Accusativi autem casus modo, quem Arabes حال statum appellant, positus est.

٧١ نِعْمَ مُعَلَّقُ ٱلشَّرْبَةِ هٰذَا

71. Quam bonum est hoc poculum potus!

Dixit Alazmäihus: Vocabulum معلق poculum, quod camelo vehens suspendit, significat. Vox autem هذا indicat القدح poculum. Id est: Bibenti, qui illo utitur, sufficit usque ad mansionem, quam petit, potus unus, altero non eget. Proverbium autem de eo dicitur, qui suo consilio in rebus utitur et cui alius consilium opus non est.

٧٢ النَّزَايِعَ لا ٱلْقَرَايِبَ

72. Peregrinas et non propinquas!

Dicitur quoque eodem sensu: الغرايب لا القرايب. Accusativi casus ex verbo omisso pendet, ut sic proverbium explicandum sit: تزوجوا الغرايب ولا تزوجوا القرايب »In matrimonium ducite peregrinas et ne in matrimonium ducite propinquas! In opibus Scharaf-Aldini et Samachscharii legitur: النزايع انجب »Peregrinae praestantiores sunt«.

٧٣ النَّاسُ بِهَامَةٌ

73. Homines columba sunt.

Proverbium monet nos, ut benigne et comiter erga homines agamus et ne eos abigamus a domibus nostris, quemadmodum columbae domibus nostris adsuefiunt.

٧٤ إِنْتِزَاعُ العَادَةِ شَدِيدٌ

74. Consuetudinis remotio difficilis est.

Legitur quoque hoc modo: انتزاع العادة من الناس ذنب محسوب »Remotio consuetudinis ab hominibus peccatum computatum est«. Hoc ei simile est, quod dicitur: العظام شديد „Ossa sunt dura“. Dicitur simili modo العادة طبيعة خامسة „Consuetudo est quinta natura“.

النداء بعد النجاء ۷٥

75. Convocatio post clanculum sermonem.

Id est: Palam res tractetur, postquam secreta fuit. Proverbium, ut caveamus, monet.

نوآن شالا مُحقب وبارح ۷٦

76. Duae stellae elatae fuerunt, una retenta pluvia, altera ventus fervidus.

Sic autem proverbium explicandum est: هما نوان ارتفعا احدهما محقب والاخر بارح „Illi duo (viri) sunt duae stellae in coelo elatae, quarum altera nullam pluviam adducit, altera ventum calidum aestatis tempore flantem adfert“ Proverbium duos viros significat externa dignitate praeclari, sed aequales in eo, quod parum boni adferunt. Comparantur cum duabus stellis.

نشيطة للرأس فيها مأكل ۷۷

77. Praeda in via obtingens duci, in qua lucrum est.

Vocabulum نشيطة eam praedam significat, quae duci antequam ad hostium locum pervenit, in manus incidit. Proverbium, quod rem parvam designat, cuius desiderio capimur, adhibetur in virum in debito suo postulando auxilium petentem ab eo, qui omnibus eius opibus potiri cupit.

نام عصام ساعة الرحيل ۷۸

78. Dormivit Ihzamus hora profectionis.

De viro dicitur, qui rem, postquam ea abiit, petit.

٧٩ نامَ بِعَيْنِ الآمِنِ المُشْبِعِ

79. Dormivit oculo securi, fortis.

In virum debilem dicitur, qui res tales petit, quales viri fortes petere solent.

٨٠ نَعْلُكَ شَرٌّ مِنْ حَفَاكَ فَاتْرُكْ

80. Solea tua peior est, quam nuditas pedum tuorum; relinque eam igitur!

De viro dicitur a viro auxilium petente, qui ratione eius non habita auxilium non fert.

٨١ نَحْنُ بِأَرْضٍ مَاؤُهَا مَسُوسٌ

81. Nos sumus in terra, cuius aqua dulcis et pura est.

Versus hemistichium metri Sarîh (p. 246) est. Sequitur: لولا عقاب صيدها نسوس „Nisi aquila fuisset, cuius praeda est avis Nasus appellata.“ Proverbium locum significat, in quo bene vivitur; sed in quo debilis iniusti noxa adficitur.

٨٢ نُفُورُ ظَبْيٍ مَا لَهُ زَوِيرُ

82. Fugâ dorcadis, cui dux non est.

Sic explicandum est proverbium: نفر نفور ظبى ما له معقل يلتجا اليه „Fugit modo dorcadis, quae refugium non habet, quo se recipiat“. Fugam acerrimam designat, dum eum fugimus, cuius natura et agendi modus pravi sunt.

٨٣ النَّشْءُ مِنْ خَيْرِ أَمَارَاتِ الرَّبْعِ

83. Initium obesitatis est optimum indicium liberi accessus ad aquam.

A camelis in homines translatus loquendi modus de eo adhibetur, qui de vita dura questus in facie commodae vitae indicia habet.

نحن بواد غيثه ضروس ٨٤

84. Nos in valle sumus, cuis pluvia pauca est.

De eo dicitur, cuius bonum parum est et ad multos non attinet.

نفط وقطن أسرع احتراقا ٨٥

85. Naphtha et gossypium celeriter comburuntur.

Legitur quoque اسراعا. In codice B. autem اسرعا est. Proverbium duo mala commixta inter se significat.

الناس أخياف ٨٦

86 Homines sunt diversi.

Pluralem اخياف derivant a plurali خيف, cuius singularis اخيف fem. خيفاء est, aut ab infinitivi seu nominis actionis forma خيف. Vocabulum اخيف proprie significat diversos oculos habentem, ut unus niger alter caeruleus sit. Diversas esse naturas proverbium docet.

الناس شجرة بغي ٨٧

87. Homines arbor iniustitiae sunt.

Homines arbor iniustitiae appellati sunt, ut inde cognoscatur, homines crescere et augeri iniustitiâ.

نقت ضفادع بطنه ٨٨

88. Coaxaverunt ranae ventris eius.
I. e. Esurivit. Simili modo dicitur: صاحت عصافير بطنه
„Passeres ventris eius pipiverunt".

٨٩ النَّمِيمَةُ أُرْثَةُ الْعَدَاوَةِ

89. Obtrectatio est inimicitiae fomes.

٩٠ نَارُ الْحَرْبِ أَسْعَرُ

90. Belli ignis multum ardet.

Arabes, quotiescunque belli consilium ceperant, ignem accendere solebant, ut signum ad id surgentibus esset, conf. Alcoran. C. V, 69.

٩١ النَّدَمُ عَلَى السُّكُوتِ خَيْرٌ مِنَ النَّدَمِ عَلَى الْقَوْلِ

91. Poenitentia silentii melior est, quam poenitentia verbi.
Proverbio hoc multiloquium vituperatur.

٩٢ النَّخْسُ يَكْفِيكَ الْبَطِيَّ الْمُثْقَلَ

92. Incitatio tardum, segnem propellit.
Legitur الخثل pravus, vilis loco vocis المثقل. Vox النخس pungere, fodicare significat, dum stimulo iumentum ad celerem gressum impellimus.

٩٣ نِصْفُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللّٰهِ تَعَالَى مُدَارَاةُ النَّاسِ

93. Dimidium prudentiae, post fidem Deo habendam est benigna hominum tractatio.

Haec verba referuntur in traditione, qua Mohammedis socius ipsa Mohammedis verba adlegat.

٩٤ نَجَا ضُبَارَةُ لَمَّا جُدِعَ الْجَدَرُ

94. Salvus evasit Dhobarahus, quum Aldjadari nasus amputatus esset.

Nomina duorum virorum vilissimorum inter Arabes sunt, de quibus vide C. XXIII, 498. Illo in loco nec non in scholiis nomen unius viri جدرة Djadrah scriptum est.

٩٥ نَابِلٌ وَابْنُ نَابِلٍ

95. Peritus et filius periti.

Proprie est: Peritus in sagittis iaciendis vel conficiendis.

Forma comparativi.

٩٦ أَنْسَبُ مِنْ دَغْفَلٍ

96. Genealogiae gnarior, quam Daghfalus.

Daghfalus vir e gente Banu-Dsohl ben-Tsahlebah ben-Okanah erat. conf. C. I, 35. XVIII, 267. XX, 98.

٩٧ انسب من ابن لِسان الحمرة

97. Genealogiae gnarior, quam Ebn-Lisanil'Hom-rahus.

Vir iste ad gentem Banu-Taim-Allat ben-Tsahlebah pertinebat et nomen Waka ben-Alaschahr gerebat. Cognomen Abu-l'Çilab habebat. conf. C. XVIII, 268.

٩٨ أنسب من كثير

98. Praestantior encomio amatae, quam Catsirus.

Laus amatae, quam initio carminum poetae canere solebant, Arabes تسيب appellant. Proverbium hoc e versu poetae desumtum esse dicunt:

وكان قسّا في عكاظ يخطب ۝ وابن المقفع في اليتيمة يسهب

وكان ليلى الاخيلية تندب ۝ وكثير عزة يوم بين ينسب

»Quasi Kossus in nundinis Ocathsi orationem haberet et Ebn-Almokaffahus[1]) in Aljatimah multum donaret et Catsirus Ahssahi die separationis encomio amatam laudaret. Metrum Camil est. p. 212.

٩٩ انسب من قطاة

99. Saepius memorans genus, quam avis Katha.

---

1) Abu-Mohammed Ahbd-Allah ben-Almokaffah erat facundus et disertus. Eius nomen Rusabah vel Dadabah ben-Dadahischnisch erat, antequam Mohammedanum se confessus erat. Cognomen Abu-Ahmru gerebat. Eius pater cognomen Almokaffah accepit, quod a Hadjdjadjo verberatus in pede incurvatos digitos acciperet. Kam.

Sic dicitur, quia avis haec sono, quem edit, nomen suum semper appellat. conf. C. XIV, 90.

١٠٠ أنكح من ابن الغز

100. Vehementior in initu, quam Ebn-Alghasa.

Quae hoc de proverbio Arabes tradiderunt, ea sine damno omitti possunt. Caeterum de viri nomine multa inter Arabes dissensio est. Abu-l'Iakthsanus eum appellatum esse Sahdus ben-Alghasa Alajadi dicit; Ebn-Alcalbius eum Alharitsum ben-Alghasa appellat; Alhamsahus eum fuisse tradit Ohrwahum ben-Aschjam Alajadi. Magno pene praeditus erat. In scholiis legimus: ويقال أنكح من خوات. يعنون صاحب ذات النحيين وقد مر ذكره في باب الشين conf. C. XIII, 115.

١٠١ أنكح من حوثرة

101. Vehementior in initu, quam Hautsarahus.

Vir fuisse dicitur ad gentem Ahbd-Alkais pertinens, cuius nomen Rabiahus ben-Ahmru esset. Magnus is pene praeditus erat, ut proverbiali modo diceretur: اعظم ايرا من حوثرة »Maiore pene praeditus, quam Hautsarahus.« Cognomen inde accepisse dicitur, quod, quum in nundinis Ohcatsi mulieris amplum scyphum, quem emturus esset, quod illa magnum pretium postularet, glande penis sui implevisset.

١٠٢ أندم من الكسعي

102. Maiorem poenitentiam agens, quam Alcosäihjjus.

Alhamsahus virum ad gentem Cosaah كسعة pertinuisse et nomen Moharib ben-Kais gessisse dixit. Alius quidam, eum

ad gentem Banu-Cosah (كسع), tum ad gentem Moharib pertinuisse, nomen autem Ahmir ben-Alharits habuisse. Conf. Harir. p. 95.

١٠٣ أنجب من مارية

103. Nobilior, quam Maria.

Filia Ahbd-Almanat ben-Malic ben Said ben Ahbd-Allah ben-Darim erat. Hamsahus autem contendit, eam ad gentem Darim pertinuisse et peperisse Hadjibum, Lakithum et Mahbadum, filios Sorarahi ben-Ohdos ben-Said Manat ben-Darim. Conferas quoque C. VII, 3.

١٠٤ أنجب من فاطمة

104. Nobilior, quam Fathima.

Loco huius proverbii in libro Scharaf-Aldini أنجب من بنت الخرشب »Nobilior quam filia Chorschobi« legitur et sic in Samachscharii opere. Fathima erat filia Alchorschobi ad gentem Anmar pertinentis, nempe Anmari Baghid ben-Raits ben-Ghathfan. Huius autem proverbii causa est, quod Sijado Ahbsitae peperit Rabiahum Alcamil (perfectum), Kaisum Alhafiths (memoria tenentem), Ahmarahum Alwahhab (donatorem), Insum Alfawaris (optimum equitem). Nulla autem femina منجبة appellabatur, antequam tres filii nati erant.

١٠٥ أنجب من أم البنين

105. Nobilior, quam Omm-Albanin (mater filiorum).

Mulier ista filia Ahmrui ben Ahmir equitis gentis Aldhahja (الضحيا) Malico ben-Djahfar ben Cilab nupta quinque filios Abu-Bera cognominatum Molahib Alasinnah Ahmirum et equitem Korsoli Thofail Alchail, qui pater Ahmiri ben-Althofail erat, et Rabiahum Almoktar ben-Rabiah et Nas-

salum Almadhik Solami et Moahwwidsum Alhocama Moghwijahum peperit. conf. De Sacy Notice sur le poete Lebid. p. 116. Monumenta antiq. hist. Arabum. p. 115.

أنجب من خبيئة

406. Nobilior, quam Chabiah.

Erat filia Rijahi ben-Alaschall Alghanawi. Narrant, eam, quum somniaret, audivisse interrogantem: Num tibi decem viles, an tres, qui decem viris aequales sunt, gratiores habentur? Quod quum altera nocte repetitum esset, eam maritum, Djafarum ben-Cilab, quid ipsa responderet, interrogasse et ex mariti consilio dixisse tertia nocte interroganti: Tres aequales decem viris. Peperisse igitur eam tales tres, Chalidum Alazbagh cognominatum, quod in anteriore capite maculam albam haberet, Malicum Althajjam, quod ventrem collapsum haberet et Rabiahum Alahwaz, quod parvis oculis praeditus esset.

١٠٧ أنجب من عاتكة

107. Nobilior, quam Ahticah.

Erat filia Helali ben-Falih ben-Morrah ben Dsicwan Alsolamijjah, nupta Ahbd-Menafo ben-Kozzajj, cui Haschimum, Ahbd-Schemsum et Almothallebum peperit.

١٠٨ أنتن من مرذات الغنم

108. Foetidior, quam lana foetida ovium.

Lana foetens, quae e pellibus nondum omnino concinnatis (aliis antequam concinnati sunt), evellitur.

١٠٩ أنكح من يسار

109. Saepius iniens, quam Jesarus.

Jesarus, cliens gentis Banû-'Taim a Djobaihâo Aschdjaihto capram, ut eius lacte uteretur, acceptam domino reddere nolebat. Quapropter Djobaihäus cum pluribus hunc versum dixit:

أَمَوْلَى بَنِي تَيْمٍ أَلَسْتَ مُؤَدِّيًا ، مَنِيحَتَنَا فِيمَا يُؤَدَّى ٱلْمَنَائِحُ

»Cliens gentis Banu-Taim! tu nón reddis rem tibi mutuo datam, dum tales res mutuo datae redduntur? Metrum Thawil est. p. 161.

Respondit Taimita:

بَلَى سَنُؤَدِّيهَا إِلَيْكَ ذَمِيمَةً . فَتَنْكِحُهَا إِنْ أَعْوَزَتْكَ ٱلْمَنَاكِحُ

»Imo, eam reddam tibi vituperandam, et tu eam inibis, quum tibi mulieres desunt« Metrum Thawil est. p. 161.

Tum iterum Djobaihäus dixit:

ذَكَرْتَ نِكَاحَ ٱلْعَنْزِ حِينًا وَلَمْ يَكُنْ بِأَعْرَاضِنَا مِنْ مَنْكَحِ ٱلْعَنْزِ قَادِحُ

فَلَوْ كُنْتُ شَيْخًا مِنْ سَوَاةٍ نَكَحْتُهَا نِكَاحَ يَسَارٍ عَنْزَهُ وَهْوَ سَارِحُ

»Mentionem fecisti initus caprae tempore quo non erat, qui honorem nostrum propter initum caprae vituperaret. Sed si fuissem princeps gentis Savat[1]), eam iniissem, quemadmodum Jesarus capram suam inivit, dum pastum incedebat. Metrum Thawil est. p. 161.

١١٠ أَنَمُّ مِنَ ٱلصُّبْحِ

110. Magis divulgans, quam Aurora.

Sic dicitur, quoniam illa nullam rem tegit.

١١١ أَنَمُّ مِنَ ٱلتُّرَابِ

111. Magis divulgans, quam terra.

Quia in ea vestigia apparent.

---

1) Gens Sawat illius rei accusata est.

١١٢ أنم من جلجل

112. Magis divulgans, quam tintinnabulum.

Hoc e versu sequente derivatum est:

فَإِنَّكُمَا يَا ٱبْنَيْ جِنَابٍ وُجِدْتُمَا كَمَنْ دَبَّ يَسْتَخْفِي وَفِي ٱلْعُنْقِ
جُلْجُلُ

»Vos duo, o filii Djenabi! reperti estis ei similis, qui repit, ut se occultet, dum in eius collo tintinnabulum est«.

Metrum Thawil est p. 161.

١١٣ أَنَمُّ مِنْ زُجَاجَةٍ عَلَى مَا فِيهَا

113 Magis divulgans, quam vas vitreum res, quas continet.

Viri eloquentiae laude insignes aut vituperantes aut laudantes vitrum descripserunt. Vituperium eius verissimum verbis inest: يسرع اليه الكسر ولا يقبل الجبر »Celeriter frangitur, reparari non potest.« Apud regem quendam quum Schaddadus Haretsita aurum descripsisset, Sahlus ben-Harun contra vitrum laudavit. Placet autem utriusque sermonem ipsissimis verbis addere: قال شداد الذهب ابقى الجواهر على الدفن واصبرها على الماء واقلها نقصانا على النار وهو اوزن من كل ذى وزن اذا كان فى مقدار شخصه وجميع جواهر الارض والفلز كله اذا وضع على ظهر الزيبق فى انائه طفا ولو كان ذا وزن ثقيل وحجم عظيم ولو وضعت عليه قيراطا من ذهب لرسب حتى يضرب قعر الاناء ولا يجوز ولا يصلح ان تشد الاسنان المقتلعة بغيره وان يوضع فى مكان الانوف المصطلمة سواه وميله اجود الاميال والهند تمره فى العين بلا كحل ولا ذرور لصلاح طبعه وموافقة جوهره لجوهر الناظرين وله حسنة ومنه الزرياب والصفايح التى تكون فى سقوف الملوك وعليه مدار التبايع منذ كان التبايع وهو ثمن كل شىء سواه ثم هو فوق الفضة مع حسن الفضة وكرمها وحظها فى الصدور

وانه تمتنى لكل شي متبع باضعاف واضعاف اضعاف وله المرجوع وقلة النقصان والارض التى تنبته وبسائر عليها تحيل القضة التى جوهرها فى السنين اليسيرة وتقلب الحديد الى طبعها فى الايام القليلة والطبيخ الذى يكون فى قدوره اغذى وامراء واصح فى الجوف واطيب وسئل على رضى الله عنه عن الكبريت الاحمر فقال هو الذهب وقال النبى عليه السلام لو ان لى طلاع الارض ذهبا فاجراه فى ضرب الامثال كل مجرى فحسدنه سهل بن هارون على ما حاضر به من البلاغة والخطابة فقال يعترض عليه بعيب الذهب وفضل الزجاج وتفضيله عليه الذهب مخلوق والزجاج مصنوع وان فضله الذهب بالصلابة فقد يفضله الزجاج بالصفاء ثم الزجاج مع ذلك ابقى على الدفن والغرق والزجاج مجلو نورى والذهب متاع ساتر والشراب من الزجاج احسن منه فى كل معدن ولا يفقد معه وجه النديم ولا يثقل اليد ولا يرتفع فى السوم واسم الذهب اسم ينتطير منه ولا ينفأل به وان سقط عليك قتلك وان سقطت عليه عقرك ومن لومه سرعته الى بيوت اللئام وملكهم له وابطاوه عن بيوت الكرام وملكهم وهو فاتن قاتل لمن صانه وهو ايضا من مصايد ابليس ولذلك قالوا اهلك الرجال الاحمران واهلك النساء الاحامر وقدور الزجاج اطيب من قدور الحجارة وهى لا تصداء ولا يتداخل ثخن حيطانها ريح الغمر واوساخ الوضر وان اتسخت فالماء وحده لها جلاء ومتى غسلت بالماء عادت جددا ولها مرجوع حسن وهو اشبه شئ بالماء وصنعته عجيبة وصناعته اعجب وكان سليمان بن داوود عليهما السلام اذا عب فى الاناء كلحت فى وجهه مردة الجن والشياطين فعلمه الله صنعة القوارير فحسم بها عن نفسه تلك الجراءة وذلك التهجين ومن كرع فيه شارب ماء فكانه يكرع فى اناء من ماء وهواء وضياء ومرائه المركبة فى الحائط اضوء من مرائى الفولاذ والصور فيها ابين وقد يقدح النار من قنينة الزجاج اذا كان فيها ماء فحاذوا بها عين الشمس لان طبع الزجاج والماء والهواء والشمس من عنصر واحد وليس فى كل

ما يدور عليه الفلك جوهر اقبل لكل صبغ واجدر ان يفارقه حتى كان ذلك الصبغ جوهرية فيه منه ومتى سقط عليه ضياء انفذه الى الجانب الاخر من الهواء واعاره لونه وان كان الجام ذا الوان اراك ارض البيت احسن من وشى صنعاء ومن ديباج تستر ولهو يتخذ الناس انية لشرب الشراب اجمع لما يريدون من الشراب منه قال الله تعالى قيل لها ادخلى الصرح فلما راته حسبته لجة وكشفت عن ساقيها قال انه صرح ممرد من قوارير وقال تعالى واكواب كانت قوارير قوارير من فضة فاشتق الفضة اسما من اسمها وقال النبى عليه السلام للحادى وقد عنف فى سياق ظعنه يا انيس رفقا بالقوارير فاشتق للنساء اسما من اسمها ويقولون ما فلان الا قارورة على انه اقطع من السيف واحد من الموسى واذا وقع شعاع المصباح والقنديل على جوهر الزجاج صار المصباح والزجاج مصباحا واحدا ورده الضياء كل واحد منهما على صاحبه واعتبروا ذلك بالشعاع الذى يسقط فى وجه المراة وعلى وجه الماء وعلى الزجاج ثم انظروا كيف يتضاعف نوره وان كان سقوطه على عين انسان اعشاه وربما اعماه قال الله تعالى الله نور السموات والارض مثل نوره كمشكاة فيها مصباح المصباح فى زجاجة الزجاجة كانها كوكب درى يوقد من شجرة الاية فللزيت فى الزجاجة نور على نور وضوء متضاعف,, Dixit Schaddadus: Aurum in terra defossum omnium rerum durabilissimum est, aquam maxime tolerat, ex igne minimum detrimenti capit, quantitatis ratione habita omnium rerum maximum pondus habet. Omnes quoque terrae res omniaque metalla magni ponderis magnique ambitus in vase argento vivo impleto posita supernatant excepto auro, cuius minima particula (Kerathium) submergitur, ut fundum tangat. Evulsos autem dentes non convenit adligari nisi auro et in locum amputati nasi nil nisi aurum succedere potest. Styli, quorum ope collyrium oculis inditur, ex auro confecti, praestantissimi sunt, quibus Indi sine collyrio et pulvere utuntur, quum per

oculos, quorum naturae auri natura maxime conveniat, eos traduci utile videatur. Est quoque auro singularis pulchritudo. Auri aqua, qua res deaurantur et lamina, quae in tectis regum sunt, inde parantur. Commercium quoque eo semper nitebatur, quum omnium rerum pretium sit. Argento praestat, licet illud pulchrum et honoratum in hominum animos vim habeat. Eius pretio caeterae res multipliciter duplicatae emi possunt. Ad nos redit et parum diminuitur, dum terra, quae id producit et super qua incolume est, paucis annis argentum ita permutat, ut ad naturam suam redeat, et paucis diebus ferrum ad pristinam suam naturam reducit. Cibus autem in ollis ex eo confectis coctus gratior, salutarior, ventri convenientior meliorque est. Ahlius ben-Abi-Thaleb de sulphure rubro interrogatus dixit, aurum esse. Mohammedes autem dixit: Si mihi aurum, quot terrae colles sunt, esset! et quocunque proverbiali modo de auro locutus est. Sahlus ben Harun facundiam in sermone de auro probatam isti viro invidens auri vitia et vitri praestantiam contra describens dixit: Aurum natura productum, vitrum arte factum est et quantum aurum duritie praestat, tantum vitrum puritate. Nec non vitrum, quum defoditur aut in aqua submergitur, auro durabilior est. Vitrum est quasi politum et lucis naturam habet, dum aurum utensile abscondens est. Bibere ex vase vitreo iucundius est, quam bibere ex vase metallico, quale sit. Facies compotoris cum eo non desideratur (dum tegitur), manus non gravatur et pretium maximum non est. Ex auri nomine (abitus) malum omen capitur, nunquam bonum. Si in te decidit, te occidit; si tu in id decidis, te vulnerat. Maxime autem vituperandum est (aurum), quod ad vilium domos properat, et ab iis possidetur, tarde autem in generosorum domos et potestatem venit. Qui id custodit, eum tentat occiditque. Unus laqueorum diaboli est, quapropter dicunt: Duo rubra viros perdunt, rubra mulieres perdunt. Ollae vitreae meliores sunt, quam ollae lapideae, rubigine non inficiuntur

Neque odor carnis neque sordes adipis in crassa earum latera intrant. Sordidae ope aquae poliuntur et lavatae renovantur, et pulchro modo ad pristinum statum redeunt. Aquae omnium rerum simillima est, artificium est admirabile et ars, qua conficitur, admirabilior est. Salomo quum vasi ad bibendum os admoveret, daemones rebelles diaboliquc austero vultu eum adspexerunt. Deus tum, cum ampullas facere docuit, quarum ope istam audaciam et opprobrium a se retineret. Qui autem ad bibendum vitro os admovit, is vasi ex aqua, aura, splendore os admovere videtur. Specula autem ex vitro confecta in pariete clariora sunt, quam specula ex chalybe parata et figurae, quae in iis adparent, distinctiores. Ope ampullae vitreae aqua impletae ignis elicitur. Tum in eo ipsum solem aemulati sunt, quoniam natura vitri, aquae, aurae et solis eiusdem elementi est. Nulla autem res sub coelo pigmenta melius in se excipit et conservat, ita ut cum substantia eius intime coniungantur. Lucis autem splendorem in alterum aeris latus transmittens colorem suum in illud transfert. Quod si vero terram habitaculi per poculum colores habens contemplaris, ea pulchrior quam pictura Zanaae[1]) et sericum Tostari videtur. Homines autem ad vinum bibendum aptius vas quam vitreum sibi non pararunt. Dixit Deus altissimus (Sur. XXVII, 44): « Dictum ei est: Intra, o femina, in palatium! Quod quum vidisset, id magnam aquae molem esse putans crura sua denudavit. Ille autem dixit: Palatium est levigatum ex ampullis« Dixit porro (Sur. LXXV, 10): »Et canthari, qui ampullae sunt, ampullae argenteae«. Nomen autem argento dedit inde derivatum. Propheta autem agasoni, camelos, uxores portantes vehementer impellenti dixit: O Onaise! cum ampullis leniter agas! Nomen igitur mulieribus inde derivatum dedit. Dicere solent: »Quidam nil

---

1) Nomen urbis Arabiae felicis pannis striatis notae est.
2) Nomen oppidi est.

nisi ampulla est«; dum secantior quam gladius et acutior quam novaculum est. Quod si vero lucernae lux in vitrum cadit, lucerna et vitrum una lucerna fiunt, dum altera res in alteram lucem reiicit. Huiusce rei exemplum in speculo, aquae superficie et vitro cernitur, in quas res si lucis radii incidunt, lux duplicatur, ita ut, si in hominis oculos incidat, is cernere non possit, imo interdum caecus fiat. Dixit Deus altissimus (Sur XXIV, 35): Deus est lux coelorum et terrae. Eius lux comparanda est cum fenestro, in quo lucerna est. Lucerna in vitro est. Vitrum simile est stellae fulgenti, accensae ex arbore etc. Oleo autem in vitro est lux duplicata et splendor duplicatus: conf. Harir. p. ٦٧٣, ٦٨٠.

١١٤ أنقى من ليلة الصدر

114. Purior, quam nox Alzadar appellata.

Proprie est nox reditus ab aqua. Sic appellata est nox, qua Meccam peregrinantes, finitis rebus sacris, e valle Mina domum redire solebant; quia nemo ad aquam remanebat. conf. Reisk. ad Abulfed. Annal. T. II, p. 304. et C. XIV, 110.

١١٥ أنقى من مرآة الغريبة

115. Purior, quam speculum peregrinae.

Peregrina hoc in proverbio puella est, quae a viro peregrino in matrimonium ducta est. Talis autem puella quum peregrinorum vituperationem timeat, speculum suum polire solet, ut omnia, quae aliis displicere possint, a se removeat. Conf. Cap. XXVI, 107. Dixit poeta Dsu'l-Rommah camelam describens:

لها أذن حشر وذفرى أسيلة وخد كمرآة الغريبة أسجح

„Ei est auris tenuis et cranii pars protuberans pone aures

laevis et gena ut speculum peregrinae aequabilis." Metrum Thawil est. p. 161.

١١١٦ أَنْكَدُ مِنْ تَالِي ٱلنَّجْمِ

116. Infaustior, quam stella, quae sequitur Plejades

Meidanius sequente scholio proverbium explicavit:
يعنون بالنجم المطلق الثريا وتاليه الدبران قال الاخطل
فَهَلَّا زَجَرْتَ ٱلطَّيْرَ إِذْ جَاءَ خَاطِبًا بِضِيقَةَ بَيْنَ ٱلنَّجْمِ وَٱلدَّبَرَانِ
وقال الاسود بن يعفر يصف رفعة منزله
نَزَلْتُ بِحَادِي ٱلنَّجْمِ يَحْدُو قَرِينَهُ وَبِٱلْقَلْبِ قَلْبِ ٱلْعَقْرَبِ ٱلْمُتَوَقِّدِ
والعرب تقول ان الدبران خطب الثريا واراد القمر ان يزوجه فابت عليه وولت عنه وقالت للقمر ما اصنع بهذا السبروت الذي لا مال له فجمع الدبران قلاصه يتمول بها فهو يتبعها حيث توجهت يسوق صداقها قدامه يعنون القلاص وان الجدى قتل نعشا فبناته تدور به تريده وان سهيلا ركض الجوزاء فركضته برجلها فطرحته حيث هو وضربها هو بالسيف فقطع وسطها وان الشعرى اليمانية كانت مع الشعرى الشامية ففارقها وعبرت المجرة فسميت الشعرى العبور فلما رات الشامية فراقها بكت عليها حتى غمصت عينها فسميت الشعرى الغميصاء

„Vocabulo نجم sidus absolute dictum Plejades significant, idque sequens stella oculus tauri appellata est. Dixit Alachthal:

Cur non avem abegisti, quum in mansione lunae inter Plejades et oculum tauri in matrimonium petens venisset.[2])

Dixit Alaswadus ben-Jahfur mansionem suam elevatam describens:

1) Sed in Scharaf-Aldini opere ولدت natus sis legitur, ut infelicitas isto versu significetur.

2) Avis الطير hoc in versu idem, quod الطاير nomen astri cygni esse videtur. Metrum Thawil est. p. 161.

„Habito apud agasonem Plejadum¹) et apud cor scorpionis ardentis.²)“

Arabes dicunt, stella oculi tauri quum in matrimonium petiisset Plejades, hanc illas ei in matrimonium dare voluisse, illas autem renuisse et retrocessisse dicentes: Quid cum hoc paupere, cui opes non sunt, facimus? Hanc ob causam stellam oculi tauri camelas iuvencas suas (قلاص) (conf. Ideler p. 137, 142.) congregasse, ut se divitem esse ostenderet, dum eas omni loco, quo tenderent, sequeretur, sponsalitium donum nempe illas stellas قلاص ante se propellens. Dicunt porro Arabes, Capricornum (الجدى) necasse stellam نعش appellatam, quam ob causam huius filias (بنات نعش sidus ursae) eum circumdare petentes. Dicunt porro, stellam Canopum pede percussisse sidus Orionis, hoc vero eam pede percussisse et projecisse, ut locum, quem nunc habeat, occuparet. Eam (Canopum) autem tum id gladio percutientem medium eius dissecuisse. Dicunt porro, stellam Sirium Iemanensem olim fuisse cum Syriaca, tum se segregasse et viam lacteam transgressam esse, quare propter cognomen transeuntis العبور accepisset. Stellam autem Syriacam, quum illam se separasse vidisset, lachrymas fudisse, qua de causa oculi fluxu albo laborans cognomen الغميصا accepisset. Conf. de hisce rebus ill. Ideleri libr. plur. locis. Dicitur quoque اشأم من تالى النجم eodem sensu. Eadem stella التبع et التابع et التويبع cognominatur. Scharaf-Aldinus dixit, stellam oculi tauri (الدبران) cognominatam quoque esse حادى النجوم „Stellarum

---

1) حادى النجم Agaso Plejadum nomen stellae est. conf. ill. Ideleri librum: Untersuch. über die Sternnamen etc. p. 96, 137 Sic quoque قلب العقرب Cor scorpionis et القلب cor nomen stellae est. ibid. p. 179. 181.

2) Metrum Thawil est. p. 161.

a gastone et. Arabes infaustam ipsis illam stellam putasse.

أَنْتَنُ مِنْ رِيحِ ٱلْجَوْرَبِ ١١٧

117. Magis foetens, quam odor panni, quo pes obvolvitur.

Proverbium hoc ex poetae versu sequente desumtum esse dicunt:

أَثْنَى عَلَيَّ بِمَا عَلِمْتَ فَإِنَّنِي مُثْنٍ عَلَيْكَ بِمِثْلِ رِيحِ ٱلْجَوْرَبِ

„Laudavit me ob res, quas scis; sed ego te laudo ob res, quae similes sunt odori panni, quo pes obvolvitur."

Metrum Camil est. p. 212.

أَنْتَنُ مِنَ ٱلْعَذِرَةِ ١١٨

118. Magis foetens, quam merda humana.

أَنْشَطُ مِنْ ظَبْيٍ مُقْمِرٍ ١١٩

119. Alacrior, quam dorcas luna lucente.
Conf. Harir. p. ٥٨٣. conf. Cap. XIX, 44.

أَنْفَرُ مِنْ أَزَبَّ ١٢٠

120. Fugacior, quam pilosus.

Simili ratione dicitur: كل ازب نفور „Omnis pilosus fugax est." Camelus pilosus pilorum longitudine territus, quod personam eos esse putet, fugax esse dicitur. Dixit poeta Alnabeghahus:

أَثَرْتَ ٱلْغَيَّ ثُمَّ نَزَعْتَ عَنْهُ كَمَا نَفَرَ ٱلْأَزَبُّ عَنِ ٱلطِّعَانِ

„Elegi errorem, tum fugi ab eo, quomodo pilosus confessionem fugit."

Metrum Wafir est. p. 204.

Dixit poeta Said-Alchail:

وَلَمَّا أَنْ رَأَيْتُ ٱلْخَيْلَ زُورًا رَمَيْتُ بِهَا سَوَادَ أَبِي دُوَالِ

فَحَادَ عَنِ ٱلطِّعَانِ أَبُو أَثَالٍ كَمَا حَادَ ٱلْأَزَبُّ عَنِ ٱلظِّلَالِ

„Quum vidissem equos in unum latus inclinare firmiter incedentes, cum iis in personam Abu-Doali irrui; sed Abu-Otsalus a confossione declinavit, quemadmodum pilosus ab umbris declinat."

Metrum Wafir est. p. 204.

١٢١ أَنْبَشُ مِنْ جَيْأَلٍ

121. Magis effodiens terram cadaverum causa, quam hyaena.

Hyaenae cadavera effodere solent.

١٢٢ أَنْعَسُ مِنْ كَلْبٍ

122. Somnolentior, quam canis.

Proverbium inde ortum dicitur, quod canis interdiu somno indulgeat. E versu Rubahi id derivatum esse putant:

لَاقَيْتُ مَطْلًا كَنُعَاسِ ٱلْكَلْبِ وَعِدَةً عَادَ عَلَيْهَا صَحْبِي

كَٱلشُّهْدِ بِٱلْمَاءِ ٱلزُّلَالِ ٱلْعَذْبِ

„Occurri morae somnolentiae canis simili et promisso, ad quod socii mei rediere, simili melli cum aqua limpida, dulci."

Metrum Sarih est. p. 246.

At quum canis noctu vigilet, contraria ratione dicitur: ايقظ من كلب „Vigilantior, quam canis."

١٢٣ أَنْوَمُ مِنْ فَهْدٍ

123. Magis dormiens, quam lupus cervarius.

Lupi cervarii natura in somnum propensi sunt.

١٢٤ أَنْوَمُ مِنْ غَزَالٍ

124. Magis dormiens, quam dorcadis pullus.

Sic dictum est, quoniam dorcadis pullus sugendo satiatus somno indulgere solet.

١٢٥ أَنْوَمُ مِنْ عَبُودٍ

125. Magis dormiens, quam Ahbbudus.

Viri nomen est, qui per septem annos dormivisse dicitur. Almofadhdhelus ben-Salamah, socius Alferrae, dixit, illum Ahbbudum fuisse servum nigrum, qui postquam septem dies ligna colligens non dormivisset, tum septem dies somno indulgere soleret, ut eius gravis somnus in proverbii consuetudinem veniret et diceretur: قد نام نومة عبود »Somno Ahbbudi dormivit«. Alii dicunt, eum fuisse virum, qui se mortuum fingeret, ut videret, quomodo eum deplorarent. Re facta eum re vera mortuum fuisse. Conf. proverb. 22.

١٢٦ أَنْعَمُ مِنْ خُرَيْمٍ

126. Commodius vivens, quam Choraimus.

Nomen viri erat: Choraim ben-Chalifah ben-Folan ben-Folan[1]) ben-Senan-ben-Abi-Haritsah Morrita. Interrogatus ab Alhadjdjadjo, quaenam esset eius commodae vitae ratio? respondit, se aestatis tempore veste nova, hiemis tempore veste trita non uti. Tum interrogatus: In

1) Proprie filii cuiusdam filii cuiusdam (horum nomina incognita fuisse videntur).

quanam re consisteret commoda vita, dixit, in securitate, quia timentem nullam ex vita utilitatem capere vidisset. Tum ut in describendo pergeret rogatus dixit, in iuventute, quia seni vita utilis non esset, tum in sanitate, quia aegrotus nullum e vita commodum caperet, denique in opulentia; quia pauper vita commoda non uteretur.

١٢٧ انعم من حيان اخى جابر

127. Mollius vivens, quam Hajjanus Achu-Djaber (frater Djaberi).

Molliter hic omnino vivebat. Poeta Alascha, qui eius compotor erat, versum sequentem dixit, qui proverbii causa iisse videtur:

شتان ما يومى على كورها ويوم حيان اخى جابر

»Quam diversus est dies in sella cameli et Hajjani fratris Djabiri«.

Metrum Sarih est. p. 244.

Fratris nomen ob homoioteleuton versus poeta addiderat; sed quum iste frater Hajjano dissimilis esset, Hajjanus rem aegre tulit, ut causa dissidii fieret

١٢٨ انزى من هجرس

128. Magis assiliens, quam ursus.

Id est: Initus causa.

١٢٩ انزى من ضيون

129. Magis assiliens, quam felis mas.

Hoc de initu intelligendum est.

١٣٠ انزى من ظبى وانزى من جراد

130. Magis saliens, quam dorcas; magis saliens, quam locusta.

أنصح من شولة ١٣١

131. Fidelior, quam Schâula.

Servae nomen in oppido Cufa servientis erat. Quae quovis die, ut butyrum drachmae pretio emeret, a domina sua missa quum semel drachmam inveniens duplum butyri emisset, et dominae suae reportasset, verberata est, quod domina putaret, eam antea dimidium butyri furatam esse. Quae res in causa erat, ut eius fidelitas in proverbii consuetudinem veniret. Conf. C. V, 129. XIII, 153.

أندم من أبي غبشان ومن شيخ مهو ومن قضيب ١٣٢

132. Magis poenitens, quam Abu-Ghobschanus, quam princeps gentis Mahw, quam Kadhibus.

Conf. C. VI, 152. Conf. Cap. XII, 98. Conf. Cap. XXIII, 485.

أنخب من يراعة ١٣٣

133. Debilior (timidior) quam arundo.

De voce يراعة dissentiunt. Sunt, qui dicant esse arundinem, alii struthiocamelam, alii, organum; quod cavum sit.

أند من نعامة ١٣٤

134. Fugacior, quam struthiocamelus.

١٣٥ أَنَمُّ مِنْ ذُكَاء وِمِنْ جَرَسٍ وَمِنْ جَوْزٍ فِى جُوالِق

135. Magis divulgans, quam sol; quam tintinnabulum; quam nuces in sacco.

De nucibus hoc dictum est, quod commotae sonum edunt.

١٣٦ أَنْقَى مِنَ الدَّمْعَةِ وِمِنَ الرَّاحَةِ وِمِنْ طَسْتِ الْعَرُوسِ.

136. Purior, quam lacryma; quam vola manus; quam pelvis sponsae.

١٣٧ أَنْكَدُ مِنْ كَلْبٍ أَحَصَّ وَمِنْ أَحْمَرِ عَادٍ

137. Magis recusans quam canis raris pilis praeditus;[1]) quam Ahmar Ahditarum[2]).

١٣٨ أَنْخَى مِنْ دِيكٍ

138. Gloriosior, quam gallus.

١٣٩ أَنْوَرُ مِن صُبْحٍ وَمِنْ وَضَحِ النَّهَارِ

139. Magis lucens, quam Aurora; quam lux diei.

---

1) Dubito, num vox أنكد infelicior an magis recusans vertatur. Sed in Scharaf-Aldini et Samachscharii opere أنكر من كلب أحص „Ingratior quam canis raris pilis" legitur".

2) C. XIII, 117

١٤٠ أَنْضَرُ مِنْ رَوْضَةٍ

140. Magis florens, quam hortus.

١٤١ أَنْدَى مِنَ ٱلْبَحْرِ وَمِنَ ٱلْقَطْرِ وَمِنَ ٱلرَّبَابِ وَمِنَ ٱللَّيْلَةِ ٱلْمَاطِرَةِ

141. Humidior, quam mare; quam pluvia; quam nubes; quam nox pluviosa.

١٤٢ أَنْفَذُ مِنْ سِنَانٍ وَمِنْ خَازِقٍ وَمِنْ خِيَاطٍ وَمِنْ إِبْرَةٍ وَمِنَ ٱلدِّرْهَمِ

142. Penetrantior, quam cuspis; quam cuspis hastae; quam acus; quam acus; quam drachma.

١٤٣ أَنْأَى مِنَ ٱلْكَوْكَبِ

143. Remotior, quam stella.

١٤٤ أَنْشَطُ مِنْ ذِئْبٍ وَمِنْ عَيْرِ ٱلْفَلَاةِ

144. Magis discurrens ex una regione in alteram, quam lupus; quam onager deserti.

١٤٥ أَنْطَقُ مِنْ سَحْبَانَ وَمِنْ قُسِّ بْنِ سَاعِدَةَ

145. Disertior, quam Sahbanus; quam Kassus ben-Säihdah.

C. VII, 94. Conf. C. II, 139. VII, 138.

١٤٦ أَنْكَحُ مِنْ أَعْمَى

146. Magis iniens, quam caecus.

١٤٧ أَنْزَى مِنْ عُصْفُورٍ وَمِنْ تَيْسِ بَنِى حِمَّان

147. Magis assiliens, quam passer; quam hircus gentis Banu-Himman.

Hoc de initu intelligendum est.

١٤٨ أَنْهَمُ مِنْ كَلْب

148. Cibi avidior, quam canis.

١٤٩ أَنْفَسُ مِنْ قُرْطَىْ مَارِيَة

149. Pretiosior, quam inaures duae Mariae.

Conf. C. VII, 3.

١٥٠ أَنْدَسُ مِنْ ظَرِبَان

150. Saepius pedens, quam animal Thsariban appellatum.

De significatione vocis اندس non consentiunt. Nonnulli dicunt, significationem esse foetentior انتن. Scharaf-Aldinus a voce الندس sonus occultus vocem derivandam esse censet, ut de pedito intelligatur. Althabarius prudentioris significationem voci inesse putat, siquidem animal pedito camelos separet et lacertam voret. Conf. C. XX, 25. 83.

Proverbia recentiora.

---

١٥١ نَزَلَتْ سَلْمَى بِسَلْمَى

151. Salma apud Salmam habitatum venit.

١٥٢ نَحْنُ عَلَى صَيْحَةِ ٱلْحُبْلَى

152. Nos super clamore praegnantium sumus.
Periculum esse significat.

١٥٣ نِكْ وَٱطْرَحْ وَٱتَّكِلْ وَلَا تَبْرَحْ

153. Futue et proiice et fiduciam habe et ne prodi!

١٥٤ نَشَأَ مَعَ نُوحٍ فِي ٱلسَّفِينَةِ

154. Adolevit cum Noa in nave.

١٥٥ نِعْمَ ٱلْعَوْنُ عَلَى ٱلْمُرُوَّةِ ٱلْمَالُ

155. Pulchrum est auxilium, dum fortitudini opes adsunt!

١٥٦ نِعْمَ حَاجِبُ ٱلشَّهَوَاتِ غَضُّ ٱلْبَصَرِ

156. Bonus contra cupiditates ianitor est demissio oculorum!

١٥٧ نِعْمَ الشَّىْءُ الْهَدِيَّةُ أَمَامَ الْحَاجَةِ

157. Bona res est donum ante necessitatem!

١٥٨ نِفَاقُ الْمَرْءِ مِنْ ذِلَّتِهِ

158. Hypocrisis viri ex vilitate eius (oritur.)

١٥٩ نَزَلْتُ مِنْهُ بِوَادٍ غَيْرِ ذِى زَرْعٍ

159. Diverti in vallem eius, ubi nulla erant sata

١٦٠ نَظَرَ الشَّحِيحُ إِلَى الْغَرِيمِ الْمُفْلِسِ

160. Adspexit avarus debitorem pauperem.

١٦١ نَظِيفُ الْقِدْرِ

161. Purus ollae.

Avarum esse hominem significat.

١٦٢ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ حِسَابٍ يَزِيدُ

162. Ad Deum confugimus a computo, qui redundat.

١٦٣ نِعْمَ الثَّوْبُ الْعَافِيَةُ إِذَا انْسَدَلَ عَلَى الْكَفَافِ

163. Pulchra vestis est incolumitas, quum super victum sufficientem demissa est!

١٦٤ نُطَفُ السُّكَارَى فِى أَرْحَامِ الْقِيَانِ

164. Guttae seminis ebriorum in uteris ancillarum.

١٦٥ النُّقْلَةُ مُثْلَةٌ

165. Migratio est poena, quae in exemplum sumitur.

١٦٦ النَّاسُ أَتْبَاعُ مَنْ غَلَبَ

166. Homines eum, qui vicit, sequuntur.

١٦٧ النِّكَاحُ يُفْسِدُ الْحُبَّ

167. Coitus (matrimonium) amorem corrumpit.

١٦٨ النَّاسُ بِزَمَانِهِمْ أَشْبَهُ مِنْهُمْ بِآبَائِهِمْ

168. Homines tempori suo similiores sunt, quam patribus suis.

١٦٩ النَّقْدُ صَابُونُ الْقُلُوبِ

916. Pecunia parata est animorum sapo.

١٧٠ النُّصْحُ بَيْنَ الْمَلَاءِ تَقْرِيعٌ

170. Monitum fidum in hominum agmine datum reprehensio est.

In codice Berol. B. بين الورى legitur.

١٧١ النَّاسُ عَلَى دِينِ الْمُلُوكِ

171. Homines religionem regum sequuntur.

١٧٢ النَّسِيئَةُ نِسْيَانٌ

172. Mora in solvendo est oblivio.

١٧٣ اَلنَّكَايَةُ عَلَى قَدْرِ ٱلْجِنَايَةِ

173. Poena secundum rationem criminis.

١٧٤ اَلنَّاسُ أَحَادِيثُ

174. Homines sunt narrationes.

١٧٥ اَلنَّاسُ بِالنَّاسِ

175. Homines per homines.

١٧٦ اَلنَّايُ فِى كُمِّى وَالرِّيحُ فِى فَمِى

176. Fistula in manica mea et ventus in ore meo. Verba haec Sonamus tibicen Almotawaccelo dixisse fertur, quum exire cum eo vellet. Id est: paratus sum.

١٧٧ اَلنَّاسُ عَبِيدُ ٱلْإِحْسَانِ

177. Homines servi beneficiorum sunt. In Pocockii codice الانسان عبد الاحسان »Homo servus beneficii est« legitur.

١٧٨ أَنْفَقْتُ مَالِى وَحَجَّ ٱلْجَمَلُ

178. Erogavi opes meas et camelus Meccam iter fecit.

١٧٩ أَنْجَسُ مَا يَكُونُ ٱلْكَلْبُ إِذَا ٱغْتَسَلَ

179. Maxime impurus est canis, quum lavatus est. Quod se in terra volvere solet.

١٨٠ نِعْمَ ٱلْمُؤَدِّبُ ٱلدَّهْرُ

180. Optimus praeceptor tempus est!

Caput XXVI.

Littera Wâw.

١ وَافَقَ شَنٌّ طَبَقَةً

1. Congruit Schannus cum Thabaka.

Varius est proverbii interpretandi modus. Narravit Alscharkius ben-Alkathami: Arabs quidam, cui nomen Schannus erat, prudentia ingenioque insignis iuraverat, se per regiones iter facturum esse, donec mulierem sibi similem, quam in matrimonium duceret, invenisset. Hic in via viro occurrit eundem locum, quam ipse, petenti et cum eo itineris societatem inivit. Schannus socium suum sic interrogavit: أتحملني أم احملك „Utrum tu me portabis an ego te portabo?" Alter, quum uterque camelo veheretur, quod ille interrogasset, absurdum putavit. Tum propius ad vicum accedentes viderunt fruges demessas et Schannus socium interrogavit: أترى هذا الزرع اكل أم لا „Putasne has fruges comestas esse nec ne? Alter Schannum, quum ista quaereret, vix sana mente praeditum putavit. Denique quum in vicum intrantes feretrum, quo mortuus efferretur, viderent,

Schannus socium interrogavit? امين صاحبها ام حى
„Num mortuus est, qui eo effertur, an vivus? Haec audiens alter se Schanno stupidiorem neminem vidisse dixit. Ad domum suam veniens Schannum, ut tanquam hospes intraret, invitavit. Erat autem Schanni socio filia ingenii acumine praedita. Cui quum pater Schanni interrogandi modum narravisset, istum virum stultum esse negavit et dixit, primae quaestioni hunc inesse sensum: Visne, ut tu mihi narrando viam minus iniucundam reddas, an ut ego faciam? secundae: Utrum fruges istas possessor vendidit et pretium earum edit nec ne? Tertiae denique: Utrum isti mortuo proles est, qua post mortem eius memoria vivat, nec ne? De hoc explicandi modo quum alter Schannum certiorem fecisset, filiam in *matrimonium* petiit, ut inde *proverbium* oriretur, quo consensus inter duos significatur. Alazmäihus autem narravit, homines tritum utrem re congruente imposita reparasse, ut inde proverbii origo petenda esset. Tum vocis طبقة diversus est enunciandi modus. Hic est ab Abu-Ohbaido adlatus explicandi modus. Ebn-Alcalbius dixit, Thabakah nomen gentis ad Ijad pertinentis fuisse, in quam nemo potestatem haberet. Schannum autem ben-Afza ben-Ahbd-Alkais ben-Dohmi ben-Djodailah ben-Asad ben-Nesar irruptione facta se ab ea vindicavisse, ut postea istis proverbii verbis uterentur *significaturi*, duos inter se robore aliave re congruere. Conf. prov. 100, Kam. s. v. طبق, Harir. p. ٣١. doct. Bertheaui libr. p. 5.

٢ وَقَعَ ٱلْقَوْمُ فِى سَلًا جَمَلٍ

2. Incidit gens in membranam cameli (maris).

Vocabulo سلا significatio membranae est, qua foetus in utero involutus est. Camelo autem mari illi membrana esse non potest, quapropter proverbium gentem in malum gravissimum, cui simile non esset, incidisse significat. conf. Kam. Dj. Samachscharius القوم omisit.

٣ وَقَعُوا فِي أُمِّ جُنْدَبٍ

3. Inciderunt in matrem Djondabi.

Samachscharius وقع habet. Abu-Ohbaidus dixit: أمر جندب »Mater Djondabi« mali, iniuriae cognomen esse videri. De eo dicitur proverbium, qui in iniuriam et malum incidit. Alius quidam proverbium sic retulit: وقعوا بأمر جندب, quod in eos dicitur, qui iniusti sunt et occidunt alios quam suorum occisores[1]). Sunt quoque, qui dicant, vocabulo جندب locustas significari, matremque earum arenam esse. Qui autem in arenas incidit, is in malum incidit. Sunt denique, qui vocem a verbo جدب derivandam censeant, ut sensus sit: Inciderunt in annum sterilem«. Conf. Kam. Dj.

٤ وَقَعُوا فِي وَادِي جَدَبَاتٍ

4. Inciderunt in vallem Djadabat.

Vario modo proverbium refertur. Alii dicunt, جدبات pluralem esse vocis جدبة, sterilitas anni, alii vocem جذبات derivandam esse putant a جذب الصبي Ablactavit infantem,« quia ablactatio dura et interdum periculosa infanti sit. Meidanius autem putat, rectum explicandi modum Alasharium, qui Alazmäihi auctoritate nixus esset, adtulisse morsus serpentis significationem voci tribuentem. Proverbium autem adhiberi de eo, qui in interitum ruat et a scopo declinet. In Kamusi opere اخذوا في وادي جذبات legitur, ut sensus sit: Erraverunt et rectum non invenerunt«. conf. s. v. جذب

---

1) In Kamusi opere ظلموا „Iniuriâ laesi sunt“ legitur.

٥ وَقَعُوا فِى تَحُوطَ

5. Inciderunt in annum infertilem.

Vocabulum تحوط vario modo enunciatur. Alferra grammaticus hasce formas adnotavit: تَحُوطَ تَحُوَّطَ تَحِيطَ et تَحِيطَ conf. lex. meum et Kam. Samachscharius وقع الناس »Inciderunt homines« habet.

٦ وَقَعُوا فِى دُوكَةٍ وَبُوخٍ

6. Inciderunt in malum; et perturbationem.

Duae sunt, ni fallor, proverbia, ut dicatur وقعوا فى دوكة et وقعوا فى بوح. Vocabulum دوكة aut cum Fatha aut cum Dhamma; vocabulum autem بوخ cum ح et خ enunciatur. De eo dicitur, qui in malum et rixam incidit.

٧ وَقَعُوا فِى وَادِى تُضُلِّلَ وَتُخُيِّبَ

7. Inciderunt in rem vanam.

Tria sunt proverbia وقعوا فى وادى تضلل et وقعوا فى وادى تخيب et وقعوا فى وادى تهلك, quorum tres voces aut cum Dhamma primae radicalis et Kesre secundae aut cum Fatha primae radicalis enunciantur; sed rectior enunciandi modus prior est.

٨ وَقَعُوا فِى الْأَهْيَغَيْنِ

8. Inciderunt in duas res bonas.

Quaenam vocis اهيغ propria sit significatio, ignoratur. Dicitur عام اهيغ annus fertilis, pabulo abundans.

Dualis cibum et potum, aliis cibum et coitum significat. conf. lex. meum et Kam. et Dj. Samachscharius وقع habet.

وَقَعَ فُلَانٌ فِي سِيِّ رَأْسِهِ وَفِي سَوَاءِ رَأْسِهِ ٩

9. Incidit quidam in bonorum copiam.

Duplici modo aut سى aut سواء in proverbio legitur. Dixit Abu-Ohbaidus, vocabulum سى significare numerum crinium in capite, ut bona eius crinibus multitudine aequentur. Ebn-Alahrabius autem putat, proverbii sensum esse: Tanta bonorum copia tectus est, ut capitis altitudinem habeant. Legitur quoque, id quod vitiosum habetur, سن راسه; sed conferas Samachscharii opus et lexicon meum.

وَقَعُوا فِي أُمِّ حَبَوْكَرٍ ١٠

10. Inciderunt in matrem arenarum.

Legitur ام حبوكر et ام حبوكرا et ام حبوكران et tum omissa voce ام. Vocabulum حبوكر arenas, in quibus viae signum non est, significat. De eo dicitur, qui in magnam calamitatem incidit. conf. Kam. et Djeuh.

وَقَعَتْ عَلَيْهِ رَخْمَتُهُ ١١

11. Cecidit in eum eius amor.

Vocabula رحمة et رخمة significatione diversa non sunt. Proverbium, quendam amatum esse, significat.

وَدَقَ ٱلْعَيْرُ إِلَى ٱلْمَاءِ ١٢

12. Prope accessit onager ad aquam.

De eo dicitur, qui se alius voluntati submittit, post-

quam refractarius fuerat. Kamusi auctor dixit, proverbium significare, unum ob cupiditatem rei possidendae alteri se submittere.

١٣ وَجِّهِ ٱلْحَجَرَ وِجْهَةً مَا لَهُ

13. Verte lapidem in convenientem ipsi situm!

Lapidi situs conveniens esse potest, ut, si iste situs ei non sit, in alium situm vertendus sit: Legitur وجها et وجهة et جهة, quibus vocibus aut accusativi aut nominativi casus tribuitur. Quod si nominativi casum admittis, sic vertendum est proverbium: »Verte lapidem, nam ei situs conveniens est«. Monet igitur nos, ut prudenter res nostras instituamus. Conf Kam s. v. وجه.

١٤ وَاهًا مَا أَبْرَدَهَا عَلَى ٱلْفُؤَادِ

14. Euge! quam gratum est animo!

In Samachscharii opere sic proverbium legitur, واها لها من نغبة ما ابردها على الكبد »Quam pulcher est sonus, et quam gratus jecori!« Adhibetur autem, ut laetitiam de laeto nuntio ostendamus. Narrant, Moahwijahum, quum ei Alaschtari mors nuntiata esset, ista verba dixisse. Narrant porro, Moahwijahum, nuntio de morte Taubahi Ebn-Alhomajjir Ohkailitae ipsi adlato, suggestum adscendisse et post Dei laudes praemissas populum sequentibus verbis adlocutum esse: يا اهل الشام ان الله تعالى قتل لحمار بن لحمير وكفى المسلمين دراه فاحمدوا الله فانها نغبة كالشهد بل هى انقع لذى الغليل. من الشهد انه كان خارجيا تخشى بوابقه فقال همام بن قبيصة يا امير المومنين انه كفاك عمله ولم يود حتى استكمل رزقه واجله كان والله لزار حرب يكره القوم دراه كما قالت الاخيلية

لَزَّازُ حُرُوبٍ يَكْرَهُ ٱلْقَوْمُ دَرْأَهُ وَيَمْشِي إِلَى ٱلْأَقْرَانِ بِٱلسَّيْفِ يَخْطِرُ

مُطِلٌّ عَلَى أَعْدَائِهِ يَحْذَرُونَهُ كَمَا يُحْذَرُ ٱللَّيْثُ ٱلْهِزَبْرُ ٱلْغَضَنْفَرُ

فقال معاوية اسكت يا ابن قبيصة وانشا او انشد

فَلَا رَقَأَتْ عَيْنٌ بَكَتْهُ وَلَا رَأَتْ سُرُورًا وَلَا زَالَتْ تُهَانُ وَتُحْقَرُ

»O gens Syriae! Deus optimus maximus Alhimarum (asinum) ben-Alhomajjir occidit et Mohammedanos ab eius invasione repentina defendit. Laudate igitur Deum! nam hic nuntius favo mellis similis est, imo, sitibundo sitim magis restinguit quam favus mellis, haereticus (rebellis) enim erat, cuius calamitates metuebantur. Tum Hammamum ben-Kabizah dixisse: O princeps fidelium! Te ab eius opere (Deus) defendit; sed ille morte abreptus non est, donec eius victus portio et terminus perfectus esset[1]). Per Deum! pertinax erat in bello, cuius impetum repentinum homines timebant, quemadmodum Laila Alachjalijjah dixit: Pertinax in bellis, cuius impetum repentinum homines timebant, ad hostes accedens cum vibrante gladio, hostibus imminens dum eum cavebant, sicut leo crassus, fortis cavetur«. Metrum Thawil est. p. 161.

Dixit Moahwijahus: Tace! o Ebn-Kabizah! Tum versum sequentem composuit vel recitavit:

»Ne oculus, qui eum deploravit lacrymis careat, ne laeta conspiciat, ne despectum et vilem esse cesset!«

Metrum Thawil est. p. 161.

١٥ وَجَدَ تَمْرَةَ ٱلْغُرَابِ

15. Invenit dactylum corvi.

1) De hoc loco paulum dubito, varii enim sunt in codicibus legendi modi. In meo codice انه كفى له عمله ولم يود; in codice Lugd. انه كفاك عمله ولم يود, in codice Berol. انــه كفاك عمله ولم يودّ legitur.

Rem optimam quendam assecutum esse significat, quippe quum corvus optimos dactylos sibi eligere soleat.

١٦ وَجَدَتِ ٱلدَّابَّةُ ظِلْفَهَا

16. Invenit iumentum ungulam suam.

In eum dicitur, qui instrumentum ad desiderium suum implendum invenit. Loco vocis ظلفها legitur طلقها „Cursum suum". Sed in Samachscharii opere sic legitur: هو غلظ الارض يقال ارض ظلفة بينة الظلف غليظة لا يتبين فيها الاثار وهي الاظلوفة ايضا والخيل تستحب الجرى فيها وقيل هو من قولهم وجد ظلفه اى ما يحبه ويظلفه عن الشهوة التى يطمح اليها على زنة تلف فى الوجهين »Id est: Durities terrae. Dicitur ارض ظلفة terra dura, in qua vestigia non apparent, quae quoque اظلوفة appellatur. Equi in ea currere amant. Alii dicunt, proverbium derivatum esse a loquendi modo: وجد ظلفه „Invenit id quod amat et quod eum retinet a desiderio ejus, quod adspicit". Vocales vocis تلف in uno et altero intelligendi modo habet.«

١٧ وَلَدُكِ مَنْ دَمَّى عَقِبَيْكِ

17. Filius tuus est is, qui calces tuas sanguine infecit.

Almofadhdhelus narravit, Cabscham filiam Ohrwahi ben-Djahfar ben-Cilab Ohkailum filium Thofaili, quem mulier e gente Balkain Althofailo ben-Malic ben-Djahfar ben-Cilab genuerat, adoptasse et quodam die, quo Ohkailus matri suae malum inferre vellet, Cabscham eum retinuisse, dum verbis: O fili mi! uteretur. Quod quum mater aegre tulisset, ista proverbii verba eam protulisse narrant.

١٨ وَجَدْتُ ٱلنَّاسَ اُخْبُرْ تَقْلِهْ

18. Inveni homines: Proba! Odio habebis.

Id est: Scio in homines loquendi modum quadrare: تقله اخبر „i. e. si eos probas, odio eos habebis.“ Vocabulo الناس nominativi casus tribui potest, ut phrasis sit narratio (حكاية). Qui autem accusativi casum admittunt, statuunt, cum ab imperativo اخبر regi. Littera autem ه in fine vocis تقله non effertur, nil nisi vim voci addit. Obiectum autem est pronomen هو, ut تقله sit pro تقليه. Proverbium homines vituperio dignos eorumque consortium pravum esse significat.

١٩ وَحْمَى وَلا حَبَل

19. Appetitu vehementi laborans et non uterus plenus.

De avido cibi potusque et de eo, qui res sibi haud necessarias petit, dicitur.

٢٠ وَجْهُ ٱلْمُحَرِّشِ أَقْبَحُ

20. Facies eius, qui alios irritat, foedior est.

De viro dicitur, qui tibi alius in te contumelias dictas defert. I. e. Turpior est is, qui tibi alius in te dictas contumelias defert, quam is, qui eas dixit.

٢١ أَوْسَعْتُهُمْ سَبًّا وَأَوْدَوْا بِٱلْإِبِلِ

21. Multam in eos contumeliam dixi et abstulerunt camelos.

Arabi cuidam cameli ab hostibus erepti erant. Quum hostes abiissent, collem conscendens contumelias dixit et a suis interrogatus, ubi cameli essent, istis proverbii verbis respondit. Dixit poeta:

وصِرْتُ كَرَاعِى الْإِبِلِ قَالَ تَقَسَّمَتْ فَأَوْدَى بِهَا غَيْرِى وَأُوسِعْتُهُمْ سَبَّا

„Factus sum similis camelorum pastori, qui dixit: Disgregati sunt. Eos alius quam ego abstulit, et ego multâ contumelia eos adfeci.“

Metrum Thawil est. p. 161.

Sunt autem, qui Cahbum ben-Sohair verborum auctorem esse dicant. Alharitsus ben-Warka Alzaidawi in gentem Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfân impetum faciens, Sohairi camelos eorumque pastorem abduxerat. Sohairus primum ei carmen misit et quum cameli non redderentur, satyram confecit. At eius filius Cahbus ista verba dixit, quibus significatur, viro nil nisi verba ad vindicandum esse. conf. doct. Bertheaui libr. p. 17.

٢٢ ، اودى العير الا ضرطا

22. Asinus periit excepto crepitu ventris.

De vili dicitur, cui nil roboris restat et sic de sene id adhibent. Accusativus ضرطا est exceptio استثنا. In Scharaf-Aldini opere legitur ضرطه et sic Samachscharius. De re adhibetur, quae periit excepta parte eius inutili.

٢٣ أوردها سعد وسعد مشتمل

23. Camelos ad aquam adduxit Sahdus et Sahdus est comprehendens.

Sahdus erat frater Malici ben-Said Manat. Malicus stupidus habebatur, quamvis camelos eosque tractandi rationem optime nosset (C. I, 409). Die, quo Malicus uxorem ducebat, eius frater camelos ad aquam ducebat. Qui ad aquam ducendi modus quum Malico non placeret, hunc fratri versum dixit:

أَوْرَدَهَا سَعْدٌ وَسَعْدٌ مُشْتَمِلْ مَا هٰكَذَا تُورَدُ يَا سَعْدُ الْإِبِلْ

»Ad aquam eos adduxit Sahdus, et Sahdus omnes simul cogit. Non hoc modo, o Sahde! cameli ad aquam ducuntur«.

Metrum Redjes est. p. 231.

Dicunt, proverbium significare, quendam haud adfectum fatigatione satisfecisse desiderio suo; sed vera proverbii significatio est, quendam in re petenda minus, quam debuisset, fecisse. Contrarius sensus verbis inest: بيدين ما اوردها زايده »Duabus manibus eos (camelos) Sajidahus ad aquam adduxit. conf. C. II. 1.

٢٤ وقعا كعكمى عير

24. Ceciderunt ut duae asini sarcinae.

Duae sarcinae, quae asinô ad portandum imponuntur, onere aequales sunt et simul decidunt, quapropter in proverbio duplex aut cadendi aut τοῦ esse verbo وقع significatio tribuere licet. Duos autem viros inter se aequales esse proverbium significat.

٢٥ واقية كواقية الكلاب

25. Custodiâ ut custodiâ canum.

I. e. Optima custodia, canes enim pullos suos quam maxime custodiunt.

٢٦ وعيد الحبارى الصقر

26. Minae otidis accipitri factae.

Avis otis, quamvis armis caret, cum accipitre pugnat et interdum stercore eum inquinat, ut proverbiali modo dicatur: سلاحه سلاحه. »Arma eius sunt merda eius.“ Proverbium minas debilis forti factas significat.

٢٧ وردوا حياض عطيش

27. Pervenerunt ad lacus Ohthaisch.

Legitur مياه عطيش »ad aquas Ohthaisch.« Vapor ille meridici tempore in desertis conspicuus, qui aquae speciem refert, aqua Ohthaisch cognominatur. Proverbium igitur, eos periisse, significat.

الوَلَدُ لِلْفِرَاشِ ولِلْعَاهِرِ الحَجَرِ

28. Infans strato, moecho lapides.

Voce stratum coniuges, voce lapides frustrationem aut lapidationem significant, quemadmodum dicitur: بفيه الاثلب »in eius ore sint lapides« et بفيه البرى »in eius ore sit terra«. In eum dicitur, qui iure frustratur.

٢٩ أُودَى بِهِمْ عُقَابُ مَلَاعٍ

29. Abstulit eos aquila deserti.

Dixit Abu-Ohbaidus, hoc proverbium et in singulari et in plurali dici. Ebn-Doraidus autem dixit, istam aquilam celerem esse, ut voci ملاع aut deserti plantis carentis aut celeritatis significatio tribuatur. Tsahlabus denique loquendi modum adtulit: انت اخف من عقيب ملاع »Tu celerior es, quam parva aquila deserti, aquilam illam non nisi passeres et mures venari dicens. Proverbium hominum interitum indicat.

٣٠ وَقَعَ ٱلْقَوْمُ فِي وَرْطَةٍ

30. Incidit gens in praecipitium.

Abu-Ohbaido vox ورطة terram aequabilem via carentem significat i. e. In interitum gens irruit.

٣١ وَجَدْتَ ٱلنَّاسَ إِنْ قَارَضْتَهُمْ قَارَضُوكَ

31. Homines invenies tales, ut, si iis benefacias, tibi benefaciant.

Verba, quae Abu-l'Dardäus protulisse dicitur, duplicem explicandi rationem patiuntur. Vocabulo قارص aut mutuo creditòque dandi, ut beneficia, aut secandi, ut calumnias indicet, significatio tribui potest. Addiderat autem Abu-l'Dardäus verba: وإن تركتهم لم يتركوك »Et si eos reliqueris, te non relinquent«, ut totus; si priorem significationem admittis, proverbii sensus sit. Si in homines beneficia conferre consuevisti, tum ista abrumpis, non te relinquent, i. e. a te non recedent, ut porro in eos beneficia conferas. Quod si vero alteram significationem admittis, talis proverbii sensus est: Si hominum honorem calumniando laedis, te laedent, tum si hoc facere intermittis, illi ob pravam naturam in ista agendi ratione pergent.

٣٢. وأم بشق أهله جياع

32. Domus firma in loco Schakk, cuius incolae esurientes sunt.

De eo dicitur, qui ex opibus suis utilitatem non capit.

٣٣. الوحدة خير من جليس السوء

33. Solitudo melior est, quam socius pravus.

Dixit Abu-Obaidus, proverbium hoc antiquis temporibus usitatum fuisse.

٣٤. أودى به الأزلم الجذع

34. Abstulit eos tempus.

Voce الأزلم (extremas aurium partes amputatas habens) tempus designatur, cui tanquam adjectivum الجذع iuvencus additur, quia nunquam decrepitum est, sed semper novum. Dicitur de eo, quem tempus perdidit, ut recuperari non posset. Legitur quoque الأزنم.

٣٥ وقع في روضة وغدير .

35. Incidit in hortum et lacum.

Pabuli copiâ abundavit.

٣٦ أوضع بنا وأمل

36. Herbas Hamadh appellatas pascere nos sine et herbas Choblah depascere nos sine!

Modo hoc modo illud depascere nos sine, ne fastidio capiamur. Proverbium suadet, ut nimium in re evitantes modum rectum semper teneamus.

٣٧ وريت بك زنادى وزهرت بك نارى

37. Ignitabulum tuum ignem mihi emisit; Ignis tuus mihi splenduit.

Id est: Tu fecisti id quod mihi auxilio erat. Duo proverbia, quae in felici rei successu adhibentur.

٣٨ وجدان الرقين يغطي أفن الأفين

38. Drachmae inventae stupiditatem stupidi tegunt.

Praestantiam divitiarum proverbium ostendit. Kamusi auctor proverbium sic adnotavit: ان الرقين يغطى افن الافين »Drachmae stupiditatem stupidi tegunt«. confr. s. v. إفن .

٣٩ وشكان ذا اذابة وحقنا .

39. Quam celeriter hoc (butyrum) liquefactum et in utrem inditum fuit!

Proverbium significat, rem celeriter accidere et de eo quoque dicitur, qui rem ante tempus suum annuntiat. In Samachscharii opere proverbium sequens legitur: لوشكان

اذا اهالة »Profecto! Celeriter hoc liquefit«. Narrant, stupidum ovem macram, cuius e naso mucor flueret, emisse. Quem quum mater ob istam rem vituperaret, verba proverbii cum dixisse, quippe quum putaret, liquefactum adipem effluere.

٤٠ وَقَعَ عَلَى ٱلشَّحْمَةِ ٱلرِّقِّ

40. Incidit in adipem cito liquescentem.

Verius dicitur رِكّى, at vulgus dicit رِقّ. Unum alteri in negotio opem necessariam non ferre, proverbium significat. Mejd. Kam. In Samachscharii opere legitur: يُضْرَبُ لمن وقع على امر لا يقاسى فيه عناء »De viro adhibetur, qui in rem incidit, in qua molestias non perfert«.

٤١ وَقَعُوا فِى عَاثُورِ شَرٍّ وعَافُورِ شَرٍّ

41. Inciderunt in fossam calamitatis.

Vocabulum عاثور fossam, quae ad capiendum leonem et unde egressus non est, paratur, significat. Vocabulum عافور eandem significationem habet. Duplici igitur modo dicitur: وقعوا فى عاثور شر et وقعوا فى عافور شر. Proverbii sensus est: In calamitatem, quam effugere non poterant, inciderunt. conf. Kam. s. عفر, Djeuh. s. عثر

٤٢ اوهيت وَهْيًا فارقعه

42. Lacerasti; repara igitur id!

Si rem corrupisti, vitium corrigendum est. In Scharaf-Aldini et Samachscharii opere وهيا pro اوسعت legitur.

٤٣ أَوْدَتْ أَرْضٌ وأَوْدَى عَامِرُهَا

43. Periit terra, et eam colens periit.

De re dicitur, quae evanuit, dum simul is abiit, qui eam reparare solebat.

ويل للشجي من الخلي ٤٤

44. Vae! curis presso a curis libero!

Id est: Quamnam utilitatem ille ab hoc capere potest? De hoc proverbio conf. C. XIV, 30. Alio autem modo, quo ibi res relata est, Almadajenius et Mohammedes ben-Selam Aldjomhi rem narrant. Actsamo ben-Zaifi Tamimitae verba ista tribuuntur, Actsamus enim grandaevus, quum Mohammedes in oppido Mecca homines, ut suam religionem sequerentur, invitaret, filium suum misit, qui ipsi, quid esset, nuntiaret et tum rei certior factus gentem suam, ut Mohammedis res adjuvaret, cohortatus est. Malicus autem Nowairahi filius Actsami verbis auditis dixit: Princeps vester mente alienatus est. Actsamus ista tum proverbii verba dixit. conf. Harir. ٥٥٩

وردوا حياض غتيم ٤٥

45. Descenderunt ad lacum mortis.

Vocabulum غتيم Alashario mortis nomen est, quod a significatione a e s t u s v e h e m e n t i s et s u f f o c a n t i s derivatum esse dicit. In Samachscharii opere ورد legitur.

وسع رقاع قومك ٤٦

46. O Rikahe! genti tuae rerum copiam da!

Rikah nomen viri maligni est. Moarredjus dixit, proverbium hoc interdum in bonam partem accipi, maxime autem in malam partem. De eo dicitur, qui contra gentem suam iniustus est.

ورثته عن عمة رقوب ٤٧

47. Haereditate accepi illud ab amita liberis orba.

Ea, quae liberis orba est, clementissima in filium fratris sui esse solet.

٤٨ وَقَعُوا فِي تَغَلِّس

48. Inciderunt in calamitatem.

Sunt quoque, qui تغلس cum Dhamma litterae Lam efferant.

٤٩ وَلِّ حَارَّهَا مَنْ وَلِيَ قَارَّهَا

49. Praefice calido eius eum, qui praefuit frigido eius!

Legitur quoque من تولى. Verba haec Ohmarus ben-Alchaththab aut Ahtabaho ben-Ghaswan aut Abu-Masuhdo Alanzari dixit, i. e. Onus tuum ei impone, qui ex te utilitatem cepit.

٥٠ وَا حَبَّذَا وَطَاةُ ٱلْمَيْل

50. Eheu! quam pulcher est incessus inclinationis!

Verba haec vir iumento vehens dixit, quum vituperatus esset, quod in latus inclinaretur. Vulneravit autem iumenti sui dorsum. In eum dicitur, qui bonum consilium non admittit.

٥١ وَأَهْلُ عَمْرٍو قَدْ أَضَلُّوهُ

51. Et gens Ahmrui eum in errorem induxit.

Meidanius hoc scholion habet: قالوا هو عمرو بن الاحوص ابن جعفر بن كلاب قاله ابوه لما قتل عمرو فلم يرجع اليه والمثل في الواو لما اهلكه صاحبه بيده مع يضرب هكذا »Dixerunt, eum esse Ahmruum ben-Alahwaz ben-Djahfar ben-Cilab et patrem eius ista verba dixisse, quum Ahmruus occisus esset, nam ad eum non redierat. Proverbium autem sic adhibetur cum littera و in واهل, quum auctor

manu suá eam delevisset«. In Samachscharii autem opere sic legitur: هو عمرو بن الاحوص بن جعفر بن كلاب غزا بنى حنظلة في يوم ذى نجب فقتله خالد بن مالك بن ربعى وكان ابوه شديد المحبة له وكان اذا سمع باكية قال ذلك يعنى بتاسى المصاب بالمصاب »Is est Ahmruus ben-Alahwaz ben-Djahfar ben-Cilab, qui die Dsu-Nadjab in gentem Banu-Hentlischelah incursionem fecerat. Occiderat eum Chalidus ben-Malic ben-Ribih. Pater eum vehementer amabat et quum plorantem audiret ista verba dixit. Adhibetur proverbium, quum adflictus ex adflicto solatium capit.

٥٢ أودى دَرِمٌ

52. Periit Darimus.

Narravit Abu-Ahmruus, Alnohmanum ben-Almondsir persecutum esse Darimum ben-Dobb-ben Morrah ben-Dsohl ben-Schaiban et praemium ei promisisse, qui eum adduceret. Quidam viro potiti sunt, sed antequam eum ad Alnohmanum adducere poterant, mortem obiit. De eo dicitur, a quo vindicta sumi non potest. Duplex autem est huiusce proverbii legendi modus, unus quem adnotavit auctor libri الجمهرة appellati اودى دارم, alter, quem Samachscharius in libro suo اودى كما اودى دارم »Periit sicut periit Darimus« adnotavit. Alii dicunt, proverbium de re, quae effugit et praeteriit, adhiberi, Darimum autem fuisse viri nomen, qui, pabulum ut quaereret, missus periisset. Dixit poeta Alahscha.:

ولم يود من انت تسعى له كما قيل في الحرب أودى دَرِمْ

»Non periit is, cui tu in bello operam dabas, sicut dictum fuit: Periit Darim«.

Metrum Motakarib est. p. 281. conf. prov. 69.

٥٣ ولغ جرى كان محشوما

53. Sorbitio catuli parvi, qui pudore adfectus erat.

Talis legitur huiusce proverbii explicatio in scholiis: Dixit Ebn-Alahrabius, خشيته idem esse, quod اخجلته »pudore eum adfecisti«. Legitur quoque sic proverbium: ولغ جرى كان محسوما »Sorbitio catuli parvi, qui male nutritus erat«. Tali modo Ebn-Cetswahus (ابن كتواة) proverbium retulit. Significat proverbium, avidum multum rei expetere, qua potiri possit, postquam potiundi copiam non habebat. conf. Samach.

٥٤ وَجَدْتَنِي ٱلشَّحْمَةَ ٱلرَّقَّ طَرْفًا

54. Invenisti me adipem cito liquescentem in latere.

Id est: Tenuem in latere, ut nil te a me retineret. nullave in me tibi resistendi facultas esset. In Kamusi opere legitur: وَجَدْتَنِي ٱلشَّحْمَةَ ٱلرَّقِّي عَلَيْهَا ٱلْمَأْتَى »Invenit me adipem cito liquescentem, ad quem perveniri potest«. Explicandi causa additum est: يقولها لصاحبه اذا استضعفه »Haec verba socio suo dicit, quem debilem esse putat«.

٥٥ وَلوعٌ وَلَيْسَ لِشَيْءٍ مَرَدّ

55. Cupidus et nulla res redditur.

Cupidus est rei, qua potiri non potest et nulla res, quam vult, ei conceditur.

٥٦ وَقَعُوا فِي أُمِّ خَنُّورٍ

56. Inciderunt in fortunam secundam.

Duplex proverbii explicandi ratio est, dum Abu-

Ahmaruus admisit, ut خنور أمّ fortunae secundae cognomen sit, sed alii infortunii significationem voci tribuunt. Vox خنبور duplici quoque modo aut Channur aut Chinnaur enunciatur.

٥٧ ويشرب جملها من الماء

57. Et camela eius aquam bibit.

Proverbii originem talem fuisse narrant. Vir uxorem, quam odio habebat, repudio dimiserat. Aliquo tempore post in camelis vehentes mulieres rogarunt, ut camelis bibendum daret. Quod faciens quum inter caeteros suae repudio dimissae uxoris camelum conspiceret, ista verba dixit, quibus irridendi causa in odiosum utuntur.

٥٨ وعده عدة الثريا بالقمر

58. Promisit ei modo, quo Plejades lunae promittuntur.

Sic dicitur, quoniam Plejades et Luna quovis mense semel occurrunt.

٥٩ اوردت ما لم تصدر

59. Ab aqua adduxisti id, quod ad aquam non adduxisti.

Id est: Verba locutus est, quae ad te revocare non potes vel turpe factum perfecisti.

٦٠ وا بطينا بطن

60. Eheu! Bothaine! ab interiore parte seca!

Narrant, plures puellam sibi in matrimonium petiisse. Patrem autem iis secandam proposuisse pedis anterioris anteriorem

partem et promisisse se ei qui secando compagem bene attigisset, puellam in matrimonium daturum esse. Quod quum plures frustra tentassent, adolescenti Bothain appellato, qui puellae placeret, id faciendum fuisse. Cui ut secandi modum puella indicaret, ista verba eam dixisse. Proverbii autem verba in prudentia et quum quis rem assequitur, adhibentur.

٦١ وَلَدَتْ رَأْسًا عَلَى رَأْسٍ

61. Peperit caput super capite.

De muliere dicitur, quae quovis anno filium parit.

٦٢ وَيْلٌ أَهْوَنُ مِنْ وَيْلَيْنِ

62. Calamitas una levior est, quam duae calamitates

Conf. C. II, 28. et Harir. p. ٢٩٣. Solatii causa haec verba dicuntur.

٦٣ وَيْلٌ لِعَالِمِ أَمْرٍ مِنْ جَاهِلِهِ

63. Vae ei, qui rem scit, ab eo, qui rei ignarus est!

Verba haec Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Proverbium quoque hoc modo legitur ويل عالم امر من جاهل.

٦٤ وَرَاءَكَ أَوْسَعُ لَكَ

64. Pone te est amplior tibi.

Id est: Retromane, ampliorem enim tibi locum invenies. Contrario sensu dicitur: امامك اوسع لك »Ante te est amplior tibi«, i. e. praecede!

٦٥ وَجْهُ عَدُوِّكَ يُعْرِبُ عَنْ ضَمِيرِهِ

65. Facies inimici tui animum diserte explicat.

Simili ratione dicitur: البغض يبديه لك العينان Odium tibi oculi duo ostendunt«.

٦٦ وَهَلْ يَغْنِي مِنَ ٱلْحَدَثَانِ لَيْتَ

66. Num vocabulum utinam contra casus fortunae tibi utile est?

Similis sensus verbis ان ليتا وان لوا عناء »Vox utinam et vox si est molestia«. C. I, 429.

٦٧ أَوسَعُ ٱلْقَومِ ثَوبًا

67. Inter gentem largissimam vestem habens.

I. e. Eorum beneficentissimus et potentissimus. Simili ratione liberalis غمر الرداء »tegens pallium habens« appellatur.

٦٨ أَلْوَفَاءُ مِنَ ٱللّٰهِ بِمَكَانٍ

68. Fidei apud Deum locus est.

Id est: Fides in promissis Deo grata est. Proverbium igitur laudem fidei continet.

٦٩ أَلْوَاقِيَةُ خَيْرٌ مِنَ ٱلرَّقِيَةِ

69. Custodia melior est, quam incantatio.

Hoc in proverbio voci راقية eadem ratio quam voci الواقية esse videtur, ut pro رقية sit. Si Deus nos servat, melius est, quam si incantamentis utimur. Sanitatem esse pro praeda habendam proverbium docet.

٧٠ أُودِي عَنيب

70. Periit Ahtibus.

Dixit Ebn-Alcalbius: Viri huiusce nomen est Ahtibus ben-Aslam ben-Malic ben-Schanuah ben-Kodail et ab eo gens Jemanensis originem et nomen duxit. Cuius gentis viros quum in captivitatem abduxisset rex quidam, et servos eos fecisset, sperabant, fore, ut si parvuli, quos reliquissent, adulti essent, liberarentur. Quae spes eos omnino fefellit. Inde factum est, ut Arabes dicerent: Periit Ahtibus, quemadmodum dicunt: Periit Darimus (prov. 51). Dixit Ahdijjus ben-Said:

تُرَجِّيهَا وَقَدْ وَقَعَتْ بِقُرٍّ كَمَا تَرْجُو أَصَاغِرَهَا عُتَيْبُ

»Tu in ea spem ponis et iam incidit in locum, ubi manet, quemadmodum gens Ahtib in parvulis suis spem ponit.«

Metrum Wafir est. p. 204.

In Samachscharii et Scharaf-Aldini operibus proverbium sic legitur: أَوْدَى كَمَا أَوْدَى عُتَيْبُ »Periit quemadmodum gens Ahtib periit«.

٧١ وَقَعُوا فِي أُمِّ عُبَيْدٍ تَصَايَحُ حَيَّاتُهَا

71. Incidit in matrem Ohbaidi (desertum), cuius serpentes sibilant.

In calamitatem et periculum magnum inciderunt.

٧٢ وَلُودُ الْوَعْدِ عَاقِرُ الْإِنْجَازِ

72. Promissum pariens sterilis in complendo (promisso).

De eo dicitur, qui multa promittit, sed promissis non satisfacit.

٧٣ وَجَدْتَهُ لَابِسًا أُذُنَيْهِ

73. Inveni eum aures suas tegentem.

Id est: Socordem. Dixit poeta:

لبست لغالب أذنى حتى اراد برهطه أن يأكلونى

»Ghalibo aures meas texi, ut cum gente sua me edere vellet«. Metrum Wafir est p. 204.

٧٤ وصل ربيعه بضرة

74. Coniunctum fuit eius ver cum macie.

Id est: Mutata fuit vitae ratio, ut malum cum bono coniunctum esset.

٧٥ وقعت في مرتعة فعيثي

75. Incidisti in opum copiam; grassare igitur!

In eum dicitur, qui opes suas non bene administrat, quum multarum opum copia ei sit. In Kàmusi opere proverbium sic legitur: وقعت في مرتعة فعيشي »Incidisti in opulentiam; vive igitur!« Ex Samachscharii sententia ista verba stultae feminae, quae opes suas non bene administrat, dicuntur.

٧٦ الوحشة ذهاب الاعلام

76. Metus est abitus principum.

Verba proverbii Actsamo adscribuntur. Metuunt homines, quando principes desunt, ad quos in periculis confugiant. Dixit poeta:

لعمرك ما الرزية فقد مال ولا فرس يموت ولا بعير

ولكن الرزية فقد حر يموت لموته بشر كثير

»Per vitam tuam! Calamitas non est defectus opum et non quod equus moritur aut camelus; sed calamitas est

defectus generosi, ob cuius mortem homines multi moriuntur.« Metrum Wafir est. p. 204.

٧٧ وَدَعَ مَالًا مُودَعَهُ

77. Qui opes alii asservandas tradit, iis maledixit.

Fieri enim potest, ut opes ipsi non reddantur. Proverbium de parva fiducia adhibetur Samach:

٧٨ اَلْوَقْسُ يُعْدِي فَتَعَدَّ اَلْوَقْسَا مَنْ يَدْنُ لِلْوَقْسِ يُلَاقِ تَعْسَا

78. Scabies contagio inficit; transi igitur ad scabiem! Qui ad scabiem adpropinquat, is calamitati occurrit.

Proverbium monet, ut pravos fugiamus, ne malitiâ eorum inficiamur. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: الوقس يعدى فتعدّ الوقس »Scabies contagio inficit; transi igitur ad scabiem«. In Scharaf-Aldini opere sic: الوقس يعدى فتوق الوقس »Scabies contagio inficit; scabiem igitur cave!« Sequentem versum adnotavit:

اَلْوَقْسُ يُعْدِي فَتَوَقَّ اَلْوَقْسَا مَنْ يَذُقِ الْوَقْسَ يُلَاقِ تَعْسَا

»Scabies contagio inficit; scabiem igitur cave! Qui scabiem gustat, exitio occurrit«.

Metrum Sarih est. p. 246.

٧٩ وَقَعُوا فِي هُوَّةٍ تَتَرَامَى بِهِمْ أَرْجَاؤُهَا

79. Inciderunt in barathrum, cuius latera eos invicem proiecerunt.

In summam calamitatem irruerunt.

وربّا يقطع العظامَ بريا.

80. Pure (eum adficiat Deus), quod ossa extenuando disrumpit!

Initio proverbii verba ورآه الله »Pure cum Deus adficiat!« supplenda sunt. Verbis autem hisce, quibus metrum Sarih esse videtur (p. 246), homini mala imprecantur.

٨١ وقعوا في ضِلَعٍ منكرة

81. Inciderunt in regionem petrosam ingratam.

Vocabulo ضلع hoc in proverbio significatio regionis inaequalis vel petrosae similis costae tribuenda videtur. De eo dicitur, qui in rem ingratam incidit.

٨٢ وقعوا في حرّة رجيلة

82. Inciderunt in terram lapidosam, asperam.

In rem ingratam et difficilem inciderunt.

٨٣ وشيعة فيها ذئاب ونقد

83. Caulā e virgis facta, in qua lupi sunt et oves parvae.

Proverbio, cui metrum Redjes est p. 230, locus significatur, in quo iniusti sunt et debiles adiutoribus destituti.

٨٤ اودى بلبّ الحازم المطروق

84. Prudentis consilium infirmus mente abstulit.

In prudentem dicitur, quem ignorans decepit. Aut metrum Redjes aut Sarih verbis esse videtur. p. 230. 346.

٨٥ ومورد الجهل وبيّ المنهل

85. Locus aquae ignorantiae est locus aquae haud salutaris.

Vocabulum رنق aquam pecori haud utilem, ut non pinguefiat, significat. Sed in codice Berol. legitur الوغى in Lugd. الدنى »vilis«. Monet nos proverbium, ut ignorantiae vitium evitemus. Metrum Redjes (p. 230) est.

٨٦ أُورِدْتَ مَآءً نَامَ عِنْدَهُ ٱلْفَارِطُ

86. Ad aquam adductus es, ad quam praecessurus dormivit.

Ad aquam adductus es et sine molestia bibere potuisti, quum nemo eam ante te occupasset. Proverbium igitur significat, virum sine molestia negotium suum perfecisse. Metrum Redjes est. p. 230.

٨٧ أودّ من عيشك شوك العرفط

87. Magis amata, quam vita tua est spina fruticis Ohrfoth.

Vocabulum عرفط speciem fruticis vel arboris designat, quae ad genus عضاه appellatum pertinet. Id est: Vita tua durior est, quam illa spina. De eo dicitur, cuius vita perquam molesta et dura est. Metrum Redjes est. p. 230.

٨٨ أوقد في طليفة لا تسلك

88. Ignem accendit in terra dura, in qua viator non est.

Sic viri magna avaritia describitur, nam qui in terra tali ignem accendit, ad eum viatores hospitii causa non accedunt. Metrum Redjes est. p. 230.

٨٩ وَاحِدَةٌ جَاءَتْ مِنَ ٱلسَّبْعِ ٱلْمُعَرِّ

89. Una advenit ex septem, pilos non habentibus.

Id est: Una calamitas ex septem non occultis ei supervenit. De viro dicitur, qui monitus ut caveret, cautionem omisit et calamitate obrutus est.

٩٠ وَحْيٌ فِي حَجَرٍ

90. Scriptura in lapide.

In secretis adhibetur. Secretum tuum scripturae in lapide simile est, siquidem lapis secretum non divulgat. Usurpatur quoque de re apparente. Samachsch.

٩١ وَقَعَ ٱلْكَلْبُ عَلَى ٱلذِّيبِ

91. Cecidit canis super lupum.

Verba haec Ahcramahus, cliens Ebn-Ahbbasi dixisse fertur. Vir quidam alterius opes diripuerat. Post ille alter, quum faciendi potestatem nactus esset, idem fecit. Ahcramahus hac de re interrogatus, ista verba respondit. Proverbium significat, quendam ab iniusto se vindicasse.

٩٢ أَوْلَى ٱلْأُمُورِ بِٱلنَّجَاحِ ٱلْمُوَاظَبَةُ وَٱلْإِلْحَاحُ

92. Perseverantissimus et constantissimus quisque optimum in rebus successum habet.

Monemur, ut constantes et perseverantes in rebus tractandis simus.

Forma comparativi.

٩٣ أَوْفَى مِنَ ٱلسَّمَوْءَلِ

93. „Fidelior, quam Samuel."

Samuel ben-Hajjan ben-Ahdija Iudaeus Amru-l'Kaisi ben-Hodjr ad imperatorem Graecorum proficiscentis depositas loricas habebat. Mortuo Ahmru-l'Kaiso rex quidam Syriae contra Samuelem exercitum ducens istas loricas postulavit. Tempore autem quo Samuelem in arce sua oppugnabat, filius ex arce prodierat. Hunc ille rex captivum factum ad muros adduxit minitans, nisi loricae sibi traderentur, se filium trucidaturum esse et quum Samueles, licet omnes sui, ut loricas traderet, suasissent, rem denegaret, minas perfecit. Rex autem frustratus, quum in regionem suam reversus esset, Samueles in nundinis Ohcatsi loricas illas Ahmru-l'Kaisi haeredibus tradidit. Rem ipse versibus hisce descripsit:

وَفَيْتُ بِأَدْرُعِ ٱلْكِنْدِيِّ إِنِّي إِذَا مَا خَانَ أَقْوَامٌ وَفَيْتُ

وَقَالُوا إِنَّهُ كَنْزٌ رَغِيبٌ فَلَا وَٱللّٰهِ أَغْدِرُ مَا مَشَيْتُ

بَنَى لِي عَادِيَا حِصْنًا حَصِينًا وَمَاءً كُلَّمَا شِئْتُ ٱسْتَقَيْتُ

طِمِرًّا تَزْلَقُ ٱلْعِقْبَانُ عَنْهُ إِذَا مَا نَابَنِي ظُلْمٌ أَبَيْتُ

„Fidus fui in loricis reddendis, nam ego, quotiescunque alii perfidi sunt, fidelis sum. Et dixerunt: Thesaurus desiderandus est; sed, per Deum! Ego perfidus non sum, quamdiu in terra incedo. Aedificavit mihi Ahdija arcem

firmam et aquam, quotiescunque volo, haurio, petram in coelo elatam, a quo aquilae delabuntur (quum glaber sit). Quotiescunque iniustitia me petit, recuso."

Metrum Wafir est. p. 204.

Poeta Alahscha istam rem versibus pulchre narravit:

كن كالسموءل اذ طاف الهمام به في جحفل كزهاء الليل جرار
بالابلق الفرد من تيماء منزله حصن حصين وجار غير غدار
اذ سامه خطتي خسف فقال له مهما تقله فاني سامع حار
فقال غدر وثكل انت بينهما فاختر وما فيهما حظ لمختار
فشك غير طويل ثم قال له اقتل اسيرك اني مانع جاري
عندي له خلف ان كنت قاتله وان قتلت كريما غير عوار
فقال تقدمة اذ قام يقتله اشرف سموءل فانظر للدم الجاري
أأقتل ابنك صبرا او تجي به طوعا فانكر هذا اي انكار
فشك اوداجه والصدر في مضض عليه منطويا كاللذع بالنار
واختار ادراعه الا يسب بها ولم يكن عهده فيها بختار
وقال لا اشتري عارا بمكرمة فاختار مكرمة الدنيا على العار
والصبر منه قديما شيمة خلق وزنده في الوفاء الثاقب الواري

„Sis ut Samuel, quum eum circumdaret heros cum exercitu magno, simili noctis agmini, multis impedimentis gravi. In arce Alablak Alfard regionis Taima, eius habitaculum erat arx firma et vicinus haud perfidus. Quum duas res noxias ei proponeret, dixerat enim ei: Quid di-

cis, ego audiens sum, dignus[1]). Et dixit: Inter perfidiam et orbitatem tu es; elige igitur et non in iis eligenti portio bona est. Sed non diu dubitans, ei dixit: Occide captivum tuum, ego vicinum meum defendo. Apud me ei successor est, si tu eum occidis, licet generosum, haud impavidum occidis. Tum alter dixit (filium) procedere iubens, quum eum occidere paratus esset: Adspice, o Samuel, et vide sanguinem fluentem! Num occidam filium tuum ligatum an tu obediens venies? Ille autem hoc omnimodo recusavit. Tum eius venas in collo diffidit[2]) et pectus erat dolore adfectus propter eum, dum erat complicatum, sicut ustio per ignem. Et elegit loricas suas, ne propter eas dedecore adficeretur et promissum, quod de iis dederat, perfidum non erat. Et dixit: Loco actionis generosae dedecus non emo, et generose agere in hoc mundo dedecori praetulit. Constantia enim ab antiquo tempore eius innata indoles erat et eius ignitabulum fidei scintillas emittens accendit."

٩٤ أَوْفَى مِنْ عَوْفِ بْنِ مُحَلِّمِ

94. Fidelior, quam Auhfus ben-Mohallem.

Merwanus Alkarits[3]) ben-Sinbah incursionem hostilem in gentem Becr ben-Wajel appellatam fecerat. Gens autem illa quum exercitus redeuntis vestigia sequeretur, accidit, ut vir quidam, qui eum non cognosceret, Merwanum ipsum captivum faceret. Mater redeuntem et ob captivum superbia elatum videns dixit: Tu superbire mihi

1) حار quod in pluribus codicibus legitur idem esse videtur, quod حر dignus, conveniens.

2) شك hoc in loco est pro شق.

3) Cognomen inde accepit, quod in terram Jemanensem, regionem, ubi fructus acaciae قرظ frequentes erant, incursiones facere solebat.

videris non aliter ac si ipsum Merwanum captivum fecisses. Tum Merwanus dixit: Et tu quid a Merwano speras? Magnum lytrum, respondit mulier; et quantum? ille interrogare perrexit. Mulier quum centum camelos se sperare dixisset, Merwanus tot camelos ei promisit, si ipsum ad Chomaaliam filiam Auhfi ben-Mohallem duxisset. Merwanus enim hanc Auhfi filiam ab Ahmruo ben-Karib et Dsuabo ben-Asma, qui eam captivam fecerant tempore, quo gens Banu'-Ahbs tentorium mortui Laitsi ben-Malic, cui nupta fuerat, diriperent, in libertatem vindicaverat. Factum est. Interim Ahmruus ben-Hind de re certior factus, quippe qui iratus contra Merwanum iuraverat, se veniam ei daturum non esse, donec manum suam in manu eius posuisset ad Auhfum, ut illum ad ipsum adduceret, misit. Auhfus autem se id facere non posse dixit, nisi permitteret, ut suam manum inter manus utriusque haberet. Venia tum Merwano data Ahmruus dixit: لا حر في وادي عوف „Non est liber in valle Auhfi. Conf. Cap. XXIII, 403.

٩٥. أَوْفَى مِنَ الْحَارِثِ بْنِ ظَالِمٍ

95. Fidelior, quam Alharithsus ben-Thsalim.

Narrant, Ihjadhum ben-Daihats ad Alharitsi pastores, aquam camelis haurientes, transeuntem veniam rogasse suis camelis aquam hauriendi. Venia data, quum funis eius nimis brevis esset, pastores Haritsi funis partem, quam cum suo coniungeret, ei commodasse. Re autem finita quum Alimrui ben-Alnoliman regis ministri camelos diriperent, virum clamasse: O vicine opem fer! Alharitsus quum ista verba pronuntiantem audiret, dixisse: Quando vicinus tuus eram? Alterum autem respondisse: Funem tuum cum meo coniunxi, et tu camelis meis potum dedisti; et dum aqua tua in ventribus camelorum meorum erat, impetus in eos factus est. Alharitsum tum vicinitatis iura agnoscentem rogasse Alnohmanum, ut sibi Ihjadhi opes redde-

rentur. Alnohmanum autem, ut significaret, Alharitsum Chalidum ben-Djafar ben-Cilab, qui vicinus Alaswadi ben-Almondsir esset, occidisse, dixisse: افلا تشد ما وهى من اديمك „Nonne tu corii tui partem ruptam firmiter ligas?“ Alharitsum autem respondisse: هل تعدون الحلبة الى نفسى „Num equos ad certamen prodeuntes ad me venieus transibis?“ quibus verbis, quae in proverbii consuetudinem venerint, significaret, eum, si ipsum perderet, nullum nisi ipsum occideret. Alnohmanum autem istis verbis commotum, opes raptas reddidisse.

٩٦ . أَوْفَى مِنْ أُمِّ جَمِيلٍ .

96. Fidelior, quam Omm-Djamila.

Mulier ista ad familiam Abu-Horairahi ben-Dus, Alsarat incolentem pertinebat. Heschamus ben-Alwalid ben-Almoghirah Machsumita occiderat Abu-Sohairum Alsahrani, qui ad tribum Asd Schanuah pertinebat et propinquus Abu-Sofjani ben-Harb erat. Re audita eius gens in oppido Alsarat in Dhirarum ben-Alchaththab, ut eum pro illo occideret, irruit. At hic in domum Omm-Djamilae fugiens ab ea convocatis suis defensus est.

٩٧ أَوْفَى مِنْ أَبِي حَنْبَلٍ ٱلطَّائِي

97. Fidelior, quam Abu-Hanbalus Thajjita.

Viri nomen erat Haritsah ben-Morr. Causa proverbii erat, quod Amru-l'Kaiso cum uxoribus, opibus armisque ad eum deverteuti fidem servaverat. Duae autem uxores ei erant una Djodalitica altera Tsoahlitica, quarum prior, ut fidem falleret, altera ut servaret, suadebat. Quarum consilium quum audivisset, ovem bimam mulsit et lac eius bibens et ventrem suum detergens dixit: Per Deum! Non perfide agam, quamdiu lac ovis bimae mihi sufficit, et sequentes versus recitavit:

لَقَدْ آلَيْتُ أَغْدِرُ فِي جَدَاعِ ۝ وَإِنْ مُنِّيتُ أُمَّاتِ ٱلرِّبَاعِ

لِأَنَّ ٱلْغَدْرَ فِي ٱلْأَقْوَامِ عَارٌ ۝ وَإِنَّ ٱلْحُرَّ يَجْزَأُ بِٱلْكُرَاعِ

„Iam iuravi anno sterili me perfidum non futurum esse, et si septennes camelae mihi decernerentur; nam perfidia inter gentes ignominiae est et ingenuo pars cruris tenuior sufficit.“

Metrum Wafir est. p. 204.

Tum illa prior eius crura tenuia videns ludibrii causa dixit: تالله ما رايت كاليوم ساقى واف „Per Deum! Non vidi, sicut hodie duo crura fidem servantis! At ille Abu-Hanbalus dixit: هما ساقا غادر شر „Ea tanquam crura perfidi malum essent,“ quae verba in proverbii consuetudinem venerunt.

٩٨ أَوْفَى مِنَ ٱلْحَرِثِ بْنِ عَبَّادٍ

98. Fidelior, quam Alharitsus ben-Ahbbad.

Alharitsus Ahdijjum ben-Rabiah captivum fecerat. Hic ei, quem non cognosceret, promisit, se ipsum libertate donaturum esse, si ei Ahdijjum indicaret. Quum alter se promittere diceret, postulavit, ut Auhfus ben-Mohallem promissi sponsor esset. Qui quum sponsionem interposuisset, se ipsum Ahdijjum esse dicens e captivitate dimissus est. Alharitsus autem hunc versum dixit:

لَهْفَ نَفْسِي عَلَى عَدِيٍّ وَقَدْ أَسْقَبَ لِلْمَوْتِ وَٱحْتَوَتْهُ ٱلْيَدَانِ

„Heu animam meam propter Ahdijjum! Nam morti propinquus erat, et manus duae eo potiti erant.“

Metrum Chafif est. p. 262.

٩٩ أَوْفَى مِنْ خُمَاعَةَ

99. Fidelior, quam Chomaah.

Est filiae Aubsi ben-Mohallem nomen, cuius mentio facta est in proverbio 94.

١٠٠ أَوْفَى مِنْ فُكَيْهَةَ

100. Fidelior, quam Focaihah.

Mulier est ad gentem Banu-Kais ben-Tsahlabah pertinens. Hamsahus dixit, eam fuisse filiam Ketadahi ben-Maschnu, materteram Tharafahi poetae celeberrimi, quia Tharafahi mater Waradaha filia Ketedahi erat. Narrant, Solaicum ben-Solacah in gentem Becr ben-Wajel incursionem facturum propter eorum vigilentiam praedandi occasionem non invenisse. Tum, quum ad aquam venientis vestigia cognovissent, eos exspectasse, donec potu satiatus recederet. In cursu autem, cuius celeritati confideret, salutem petere coactum, eum multitudine aquae, quam bibisset, impeditum fuisse, ita ut sub Fokaihahae indusio se abscondere cogeretur. Illam autem fratribus et filiis convocatis persecutores repulisse. Istam vero rem Solaicus versibus hisce celebravit:

لَعَمْرُ أَبِيكَ وَٱلْأَنْبَاءُ تَنْمِى لَنِعْمَ ٱلْجَارُ أُخْتُ بَنِى عُــوَارَا

عَنَيْتُ بِهَا فُكَيْهَةَ حِينَ قَامَتْ لِنَصْلِ ٱلسَّيْفِ فَٱنْتَزَعُوا ٱلْخِمَارَا

مِنَ ٱلْخَفِرَاتِ لَمْ تَفْضَحْ أَخَاهَا وَلَمْ تَرْفَعْ لِوَالِدِهَا شَنَارَا

„Per vitam patris tui! et nuntii deferuntur, quam pulchra vicina est soror gentis Ohwar! Focaiham dico, quum staret contra gladii cuspidem, nam velum ei detraxerant. Propter defensiones fratrem suum ignominia non adfecit et patri suo dedecus non elevavit."

Metrum Wafir est. p. 204.

١٠١ أَوْفَدُ مِنَ ٱلْحُبَيْرِيِّينَ

101. Saepius accedentes ad reges, quam fracturas ossium reparantes.

Fracturas ossium reparantes المجبرون cognomen est, quod filii Ahbd-Manafi ben-Kozajj gerebant, qui inter omnes Arabes saepissime reges adire solebant. Conf. Cap. XXI, 132.

١٠٢. أوفق للشيء من شن لطبقة

102. Convenientior rei, quam Schannus Tabakahae. Conf. Cap. XXVI, 1. Ebn-Alcalbius ab Alscharkijjo ben-Alkathami in legendo et explicando proverbio dissentiens sic retulit: أوفق من طبق لشن „Convenientior, quam Thabakus Schanno" vel لشنه. Dixit autem Thabak gentis nomen esse ad Ijad pertinentis, quam nemo unquam superavisset, Schannum ad Rabiah pertinuisse. Schannum ben-Akza, ben-Dohmi ben-Djadilah ben-Asad ben-Rabiah ben Nesar impetum in illam facientem ei par fuisse, ut diceretur: وافق شنا طبقه „Schann suo Thabako conveniens erat" ut iste loquendi modus in proverbii consuetudinem veniens, duos robore vel alia re pares esse, significaret. Hunc quoque versum recitavit:

لقيت شنا اياد بالقنى، ولقد وافق شنا طبقه

„Gens Ijad cum lanceis genti Schann obviam venerat et gens Schann genti suae Thabak par fuerat."

Metrum Raml est. p. 237.

Alii dicunt, vocabulum طبق significare agmen hominum alteri aequale; gentem autem Schann iter facientem genti occurrisse, a qua in fugam ageretur. Pronomen in voce طبقه ad vocem شن referatur, necesse esse, si الطبقة legatur. Alii denique dicunt, شن et طبقة virorum nomina fuisse, qui in proelio occurrerent. Dictum igitur esse وافق شن طبقة وافقه فاعتنقه „Convenit Schannus Thabaka-

ho, convenit ei, tum manu in collum iniecta cum eo pugnavit. Conf. prov. 1.

١٠٣ أَوْلَمُ مِنَ ٱلْأَشْعَثِ

103. Magis epulum instruens, quam Alaschahtsus.

Hic Alaschahtsus erat filius Kaisi ben-Mahdi Carb Cenditae. Cum pluribus a religione Mohammedica quum defecisset, ad Abu-Becrum captivus adductus est. Abu-Becrus e vinculis eum dimisit, et ob genus praeclarum, unde originem ducebat, matrimonio cum sua sorore Farwaha filia Abu-Kehafae coniunxit. Ab Abu-Becro exiens omnibus ipsi occurrentibus quadrupedibus tum camelis, tum equis, tum bobus suffragines dissecuit et in domum cuiusdam Medinensis, unius eorum, qui Mohammedi advenienti opem tulerat, secessit. Hoc videntes homines Abu-Becro nuntium tulerunt, eum iterum a religione defecisse. Misit igitur Abu-Becrus viros, qui eum caperent. At ille in tectum domus adscendens homines ita allocutus est: Ego inter vos, o Medinenses, peregrinus sum, et vobis epula instruxi. Edat igitur quilibet, quod velit. Sumserunt autem omnes Medinenses carnes, ut eius factum in proverbium veniret. Huiusce rei mentionem poeta sequentibus versibus fecit:

لَقَدْ أَوْلَمَ ٱلْكِنْدِيُّ يَوْمَ مِلَاكِهِ وَلِيمَةَ حَمَّالٍ لِثِقْلِ ٱلْعَظَائِمِ

لَقَدْ سَلَّ سَيْفًا كَانَ مُذْ كَانَ مُغْمَدًا لَدَا ٱلْحَرْبِ مِنْهُ فِي ٱلطُّلَا وَٱلْجَمَاجِمِ

فَأَغْمَدَهُ فِي كُلِّ بَكْرٍ وَسَابِحٍ وَعَيْرٍ وَثَوْرٍ فِي ٱلْحَشَى وَٱلْقَوَائِمِ

فَقُلْ لِلْفَتَى ٱلْكِنْدِيِّ يَوْمَ لِقَائِهِ ذَهَبْتَ بِأَسْنَى ذِكْرِ أَوْلَادِ آدَمِ

„Cindita die connubii sui praebuit epulum baiuli ob grave pondus magnarum bestiarum. Evaginavit gladium, qui

in bello, ex quo tempore in vagina reconditus erat, in collis et craniis erat. Iam eum in vagina recondidit omnis cameli iuvenci et equi velociter incedentis et asini et tauri in visceribus pedibusque. Dic autem viro Cinditae die occursus: Pulcherrimam hominum laudem abstulisti."

Metrum Thawil est. p. 161.

١٠٤ أوفر فداء من الأشعث

104. Maiore lytro redemtus, quam Alaschahtsus.

Quum gens Modhidj eum captivum fecisset, tanto lytro, quantum nemo adhuc neque rex neque privatus dederat, se redemit, tribus millibus camelorum datis, pro regibus enim captivis mille cameli lytro dabantur. Huiusce rei Ahmruus ben-Mahdi Carb in versu mentionem fecit dicens:

فكان فداؤه ألفي قلوص وألفا من طريفات وتلد

„Et eius lytrum erat duo millia camelarum iuvencarum et mille cameli tum novi tum haereditate accepti."

Metrum Wafir est. p. 204.

١٠٥ أوحى من عقوبة الفجاة

105. Celerior, quam poena Alfodjahi.

In opere Scharaf-Aldini legitur: أوحى عقوبة من الفجاة. Fodjahus ad gentem Banu-Solaim pertinens tempore Abu-Becri latrocinia faciebat. Qui quum captus et cum viro ad gentem Banu-Asad pertinente Schodjah ben-Warka appellato, qui in podice futuebatur, adductus esset, Abu-Becrus utrumque igne cremari iussit, ita ut prior ligatus, posterior haud ligatus iniiceretur. Prior statim in carbonem mutatus est, posterior exiens aliquo tempore post crematus

est. Talis erat verborum causa, quae Medinae incolae pro-tulerunt.

أَوْغَلُ مِنْ طُفَيْلٍ ١٠٦

106. Bibentibus saepius superveniens, quam Thofailus.

Conf. Cap. XVI, 72. Contendit Abu-Ohbaidahus, eum Cufae incolam, cui nomen esset Thofail ben-Dallal, ad gentem Banu-Ahbd-Allah ben-Ghathfan pertinentem fuisse, qui haud invitatus ad epula accederet. Cognomen habet طفيل الاعراس Thofailus nuptiarum et طفيل العرايس Thofailus sponsarum. Qui quum primus omnium in oppidis tali modo ageret, factum est, ut eius agendi rationem imitans طفيلى appellaretur. Arabes campestres eum, qui ad cibum haud invitatus accedebat, وارش, ad potum accedentem autem وَاغِل appellare solebant. Oppidani autem ei, qui ad cibum accedebat haud invitatus, nomen واغل dederunt. Sic eorum poeta in versibus:

أَوْغَلُ فِي ٱلتَّطْفِيلِ مِنْ ذُبَابْ عَلَى طَعَامٍ وَعَلَى شَرَابْ

لَوْ أَبْصَرَ ٱلرُّغْفَانَ فِي ٱلسَّحَابْ لَطَارَ فِي ٱلْجَوِّ بِلَا حِجَابْ

»Importunius ad epula aliorum accedens, quam musca ad cibum potumque. Si conspexisset liba in nubibus, profecto in aerem advolasset sine velo.«

Metrum Thawil est. p. 161.

Alazmäihus contendit, vocem طفيلى eum significare, qui haud invitatus ad homines intret, ut derivata sit significatio a طفل „supervenit nox diei“, dum Abu-Ahmruus voci طفل obscuritatis significationem tribuit. Ebn-Alahrabius denique dixit, qui طفيلى appellatus esset, eum quoque لعمطى appellari.

١٠٧ أَوْلَغُ مِنْ كَلْبٍ

107. Magis inserta in vas lingua bibens, quam canis.

١٠٨ أَوْلَعُ مِنْ قِرْدٍ

108. Imitando magis deditus, quam simius.

١٠٩ أَوْضَحُ مِنْ مِرْآةِ ٱلْغَرِيبَةِ

109. Clarior, quam speculum peregrinae. Conf. C. XXV, 115.

١١٠ أَوْطَأُ مِنَ ٱلرِّيَاءِ

110. Mollior, quam hypocrisis.

Scharaf-Aldinus scholion sequens habet: يعنى ان الريا وطىء المركب لا يحتاج النفس الى كلفة فى تحصيله بل هو من طبعها الذى يحتاج فى التخلص منه الى احتمال مشقة وقال المبرد فى تفسيره ان اهل كل صناعة هم احذق بها ممن سواهم ومن ذلك ما يروى عن محمد بن واسع انه قال الاتقاء على العمل اشد من العمل يعنى انه ينقى عليه ان يشوبه حب الريا والسمعة ومن ذلك ما يحكى عن ابى قرة الجايع انه قال الحمية اشد من العلة وذلك ان المحتمى يتعاجل الاذى فى ترك الشهوة لما يرجو من تعقب العافية „Id est: quod hypocrisis est molle iumentum et animae non opus est studium, ut eam consequatur; sed ea est pars naturae ipsius, ut natura ad se ab ea deliberandum molestias ferre debeat[1])

---

1) Comparatur hypocrisis cum iumento molli, quod molestiam non parat insidenti.

Almobarredus in explicando proverbio dixit, artis cuiuslibet et sermonis possessores in eo esse solertiores quam caeteros. Hoc id spectat, quod de Mohammede ben-Wasih relatum est, eum nempe dixisse: Cautio propter opus molestior est, quum opus i. e. quod cavet, ne ipso (opere) permisceatur amor conspectus et auditus[1]). Hoc spectat quoque id, quod de Abu-Korraho Aldjaih retulerunt, cum dixisse, victus rationem (Diät) molestiorem esse, quam morbum, quia victus rationem habens cito noxam in antecessum capit, dum cupiditati suae non satisfacit ob spem sanitatis recuperandae“.

١١١ أوحى من صدى ومن طرف الموق

111. Celerior, quam Echo et latus anguli interioris oculi.

١١٢ أوضع من ابن قرضع

112. Humilior, quam Ebn-Karzah.

Nomen viri vilissimi ex incolis regionis Iemen.

١١٣ أولج من ريح ومن زج

113. Magis intrans, quam ventus; quam cuspis ferrea in inferiorem hastae extremitatem.

١١٤ أوقل من وعل ومن غفر

114. Altius in montem adscendens, quam caper montanus; quam pullus rupicaprae.

---

1) I. e. Dum cupimus ab aliis in agendo audiri et conspici.

١١٥ أوثب من فهد

115. Magis insiliens, quam lupus cervarius.

١١٦ أوقح من ذيب

116. Impudentior, quam lupus.

١١٧ أوقى لدمه من عير

117. Magis custodiens sanguinem suum, quam asinus silvester.

Conf. C. XVIII, 37. proverb. أوقى لدمه العير. De viro multum cauto adhibetur, nam inter bestias asinus silvester omnium cautissima est.

١١٨ أوفى من كيل الزيت

118. Perfectior, quam olei mensura.

١١٩ أوجد من الماء ومن التراب

119. Magis inventus (existens), quam aqua et terra.

In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus duo proverbia sunt, ut أوجد repetatur.

١٢٠ أوفر من الرمان

120. Plenior, quam malum Punicum.

In Scharaf-Aldini, Samachscharii operibus nec non in codicibus Berol. et Pocock. الرمانة legitur.

١٢١ أوسع من الدهناء ومن اللوح

121. Amplior, quam desertum et quam aer.

١٢٢ أَوْثَقُ مِنَ ٱلْأَرْضِ

122. Fiducia dignior, quam terra.
Conf. C. I, 415, 416.

١٢٣ أَوْطَأُ مِنَ ٱلْأَرْضِ

123. Magis conculcatus, quam terra.

١٢٤ أَوْهَنُ مِنْ بَيْتِ ٱلْعَنْكَبُوتِ

124. Infirmior, quam domus araneae.

١٢٥ أَوْهَى مِنَ ٱلْأَعْرَجِ

125. Debilior, quam claudus naturâ.

Proverbia recentiora.

١٢٦ وُعِظْتَ لَوِ ٱتَّعَظْتَ

126. Monitus es, si admonitionem admittere voluisses.

١٢٧ وَقِّرْ نَفْسَكَ تُهَبْ

127. Te ipsum gravem esse ostendas, ut te venerentur.

١٢٨ وضيعة عاجلة خير من ربح بطي

128. Pars deminuta pretii celeriter dati melior est, quam lucrum tardum.

١٢٩ وقع اللص على اللص

129. Incidit fur in furem.

١٣٠ وجهه يرد الرزق

130. Vultus eius res ad vitam necessarias repellit.

In Burckhardtii libro p. 210 يقطع legitur. Nisi fallor, sensus est: Facies eius tam deformis est, ut res ad vitam necessarias, quas Deus cuilibet creaturae concedit, ei non concedantur. conf. Burckh.

١٣١ وقع نقبه على كنيف

131. Cecidit foramen eius super locum tectum.

Loco huius proverbii post proverbium 127 Pocockius habet: وقع نقبه على كشف, quod Arabs quidam vertendum putavit. „Incidit perfossio eius in domum vacuam.«

١٣٢ وجه مدهون وبطن جايع

132. Facies oleo uncta et venter esuriens.

١٣٣ واحد أمه

133. Unicus matris suae.

Hisce verbis honoratus designatur.

١٣٤ وقعت أجرة ولبنة في الماء. فقالت الأجرة وا ابتلاءاه فقالت اللبنة فما ذا أقول أنا

134. Inciderant later coctus et later crudus in aquam. Later coctus dixit: Eheu! madefactus sum, tum dixit later crudus: Et quid mihi dicendum est?

١٣٥ وَعْدُ ٱلْكَرِيمِ أَلْزَمُ مِنْ دَيْنِ ٱلْغَرِيمِ

135. Promissum generosi magis necessario solvendum est, quam debitum debitoris.

١٣٦ ٱلْوَلَدُ ثَمَرَةُ ٱلْفُؤَادِ

136. Infans fructus cordis est.

١٣٧ ٱلْوَجْهُ ٱلطَّرِيُّ سُفْتَجَةٌ

137. Facies iuvenilis syngrapha bona est.

١٣٨ ٱلْوَثْبَةُ عَلَى قَدْرِ ٱلْإِمْكَانِ

138. Adsultus est secundum facultatem.
Id est: Nemo altius salit, quam vires eius permittunt.

١٣٩ ٱلْوَثِيقَةُ فِي نَصِّ ٱلْحَدِيثِ إِلَى أَهْلِهِ

139. Fiducia, quam in narrationis verbis ponimus, narranti tribuenda est.

Caput XXVII.

Littera Ha.

هُدْنَةٌ عَلَى دَخَنٍ.

1. Lenitas cum corruptione.

Vocabulum دخن cibi corruptionem ex fumo significat, tum in mentem corruptam transfertur.

٢. هَلْ بِالرَّمْلِ أَوْشَالٌ.

2. Num in arenis aqua e rupibus destillans est?

Proverbium in boni paucitate, in re, in qua fiduciam non ponimus et in avaro, qui beneficus non est, adhibetur. conf. Djeuh. s. v. وشل

٣. هَلْ تُنْتَجُ النَّاقَةُ إِلَّا لِمَنْ لَقِحَتْ لَهُ

3. Non parit camela, nisi ei, per quem concepit.

Proverbii sensus est: Infans non erit nisi ei, cui semen est. Proverbium in comparatione unius rei cum altera (تشبيه) adhibetur. Legitur quoque: لما لقحت له i. e. quoniam uterus admissarii aquam concepit. Proverbium similitudinem indicat. Meid. Samach.

٤ - هينين لينين واودت العين

4. Lenis, mollis et abiit pulchritudo.

Verba haec mulier Dogha appellata (conf. C. VI. 163) protulit. Lora in clitellis eius quum stridorem ederent, mulieres loris novis invidentes dixerunt. Quod si viri hunc stridorem audiunt, dicent: Dogha crepitum ventris emittit; sin vero oleo id emollis, isto tu opprobrio liberata eris. Se facturam esse dixit. Mulieres igitur ei, quum domum pervenisset, oleum adtulerunt. Lorum illa tum sumens, in latus eius oleum stillatim fluere sivit et lorum nigrescere quum videret, ista verba protulit. In eum dicitur proverbium, qui rem perdit vel potius eius pulchritudinem delet, dum eam reparare vult. Dixit Abu-Ahmruus, in eum proverbium adhiberi, cui quum res superveniat, dicatur: Patientia utaris, maiora enim tibi perferenda sunt. In Samachscharii opere legitur: يضرب للذى مخبر لا منظر له „De viro adhibetur, cui interna bonitas, sed externi nil est.“

٥ - هو العبد زلمة

5. Servus ille est corporis statura.

Vocabulum زلمة vario modo enunciatur. Proverbium significat: Omnino servus est et a Deo talis creatus est, ut ab omnibus servus putetur i. e. homo vilis est. Legitur quoque زنمة Samachsch. Conf. lexic. meum s. voc. زلم et زنم.

٦ - هاجت زبراءة

6. Concitata est Sabra. ٦

Alahnafo serva impudens et clamosa erat, Sabra appellata. Quoties ea irascebatur, Alahnafus هاجت زبراء „Concitata est Sabra", dicere solebat. Postea ista verba in proverbii consuetudinem venerunt, ut si quis irasceretur, dicere solerent: قد هاج زبراوه „Eius ira iam exarsit."

٧ هَجَمَ عَلَيْهِ نِقَابًا .

7. De improviso in eum irruit.

٨ هُوَ فِي مِلْءِ رَأْسِهِ .

8. Ib in plenitudine capitis eius est.

De viro dicitur, qui ob rem gravem ipsi accidentem alios negligit.

٩ هُوَ قَفَا غَادِرٍ شَرٌّ .

9. Illud si esset occiput perfidi, malum esset.

Proverbii huius originem talem fuisse narrant. Quidam ad gentem Tamim pertinens virum, ab ipso in clientelam receptum, contra gentem suam defenderat. Puella patrem suum rogavit, ut ipsi virum, qui promissis steterit, ostenderet. Quod quum pater faceret, deformem eum esse videns dixit: لم ار كاليوم قفا واف „Non vidi, quemadmodum hoc die, occiput viri promissis stantis." Quae verba vir ille audiens ista proverbii verba protulit. Duplici autem ratione verba ista grammaticè explicare licet. Aut, ut verba هو قفا غادر accusativi locum teneant conditionem حال indicantia tali modo: هو شر إذا كان قفا غادر „Malum id est, quum occiput perfidi est" quibus sensus tribuitur: لو كان هذا القفا على دمامته لغادر كان اقبح إذ هو جيمع بين الغدر والدمامة „Si hoc occiput foedum perfido fuis-

set, turpius id esset, quippe quum perfidia et foeditas coniunctae essent". Aut ita, ut pronominis rei, quod Arabum grammatici ضمير الشان والامر appellant, locum occupet, et voci قفا nominativi casus sit modo, quem Arabum grammatici ابتداء appellant. Tum proverbium sic explicandum est: الامر والشان قفا غادر شر في دمامته „Res et negotium tale, occiput perfidi malum esset in foeditate sua". Proverbium de eo dicitur, cui pulchra animi indoles est, dum corporis forma foeda est. Legitur quoque هي قفا غادر, ut هي vocis القصة historia locum teneat, aut ut voci قفا feminini genus tribuatur. conf. C. XXVI, 95.

١٠ هُوَ أَلْزَمُ لَكَ مِنْ شَعَرَاتِ قَصِّكَ

10. Is tibi magis adhaeret, quam pili pectoris tui.

Eum a te removere non potes. De eo dicitur, qui a socio suo depellitur, nec non de eo, qui rem ipsi necessario praestandam denegat. Sunt quoque, qui voci قص nominis actionis significationem tribui posse putent.

١١ هُوَ أَزْرَقُ الْعَيْنِ

11. Caeruleo oculo praeditus est.

Caeruleis oculis quum Graeci, Arabum inimici, praediti essent, proverbium virum inimicitiam et odium fovere significat. Simili ratione dicitur هو اسود الكبد „Is nigrum iecur habet" هم سود الاكباد „Ii nigra iecora habent" هم صهب السبال „Ii flavam super labiis barbam habent".

١٢ هُوَ عَلَى حَنْدَرِ عَيْنِهِ

12. Is super pupilla oculi eius est.

De eo dicitur, qui alteri propter odium molestus est,

ut eius adspectum ferre nequeat. Conf. Kam et Dj. s. جدر. In Samachscharii opere حندر عينيه et حندرة عينيه legitur.

١٣ هم في مثل حدقة البعير

13. Ii conditione fruuntur simili pupillae cameli.

Homines vita commoda frui significat, ex pupilla enim cameli cognoscere solent, num pinguis sit nec ne. In oculo autem cameli et ossiculo infimi pedis postremo pinguedinis signum remanet caeteris disparentibus. Sed in Samachscharii codice حديقة legitur. Poeta camelos describens dixit:

لا يشتكين عملا ما انقين ما دام مخ في سلامى او عين

„Non queruntur de opere, quamdiu pingues sunt, quamdiu medulla in osse infimi pedis aut oculo est".

Metrum Sarih est. p. 246.

١٤ هو في مثل حولاء الناقة

14. Is conditione gaudet simili secundis membranis camelae.

Allihjanius dixit حُوَلاء et حَوَلاء significare قايد السلا rem ante secundam membranam ex utero exiens in partu. Hac autem voce multae herbae designantur, siquidem aqua ista multum viridis est. Proventum abundantem igitur proverbium describit.

١٥ هو يقرع سن نادم

15. Fricat dentem poenitentis.

Legitur quoque سن النادم „Dentem poeniten-

tiae". Proverbii sensus est: Poenitet eum facti. Dixit poeta Djerirus:

اذا رَكِبَتْ قَيْسٌ بِخَيْلٍ مُغِيرَةٍ عَلَى ٱلْقَيْنِ يَقْرَعْ سِنَّ خَزْيَانَ نَادِمِ

„Quando gens Kais cum equitibus incursionem facturus est contra Alkainum, dentes pudibundi, poenitentis fricat".

Metrum Thawil est. p. 161.

١٦ أَهْدِ لِجَارِكَ أَشَدُّ لِمَضْغِكَ

16. Affer (donum) vicino tuo; erit durius manducationi tuae.

Meidanius hoc scholion habet: يعنى انك اذا اهديت لجارك اهدى اليك فيكون اهداؤه اشد لمضغك „Id est: Quod si tu vicino tuo adfers (donum), tibi adferet (donum) et eius adlatio manducationi tuae durior erit". In codice Lugdun. sic proverbium legitur: هو لجارك اشد لمغصك nec non in scholii fine لمغصك legitur.

١٧ . هُوَ يَحُطُّ فِي هَوَاهُ

17. Is incumbit in cupidine eius.

Id est: nititur eius utilitate, ut ei utilitatem adferre cupiat. Similis ratio verbis hisce est: هو يحطب فى حبله Ligna colligit in fune eius (i. e. eum adiuvat). Verbum حط hoc in proverbio significationem nixus fuit in habena habet, ut cupido cum habena comparata sit.

١٨ . هٰذَا أَمْرٌ لَيْسَ دُونَهُ نَكْبَةٌ وَلَا ذُبَاحٌ

18. Haec est res, a qua non impedit aut laesio lapide facta aut fissura in pede.

Res est, quae facile attingitur.

١٩ هَيْهَاتَ تَضْرِبُ فِي حَدِيدٍ بَارِدٍ

19. Apage! ferrum frigidum percutis.

Posterius versus hemistichium metri Camil (p. 212) est. Prius sic sonat: يا خادع البخلاء عن اموالهم „O tu, qui avaros decipere vis, ut opes suas tibi concedant". Proverbium significat, in homine nil utilitatis esse.

٢٠ هَا أَنَا ذَا وَلَا أَنَا ذَا

20. Obe! ego sum ille et ego non sum ille.

Verba haec vir dicit, qui interrogatur: اين انت „Ubi tu es?" Id est: ego tibi non prosum.

٢١. الهابي شر من الكابي

21. Pulveri similis factus peior est, quam in carbonem mutatus.

Dicitur هبا الجمر „quievit pruna" i. e. mutata est in cinerem volantem et dicitur: كبا الجمر „Pruna in carbonem mutata est extincto igne. In duos corruptores adhibetur, quorum unius corruptio peior est quam alterius.

٢٢. هُرِيقَ صَبُوحُهُمْ عَلَى غَبُوقِهِمْ

22. Effusus est potus matutinus eorum super potum vespertinum eorum.

De hominibus dicitur, quos poenitet rei patefactae. Alius quidam dixit sensum esse: Uterque abiit, ut neque potus matutinus neque potus vespertinus esset.

٢٣ هَيْهَاتَ طَارَ غُرَابُهَا بِجَرَادِكَ

23. Procul esto! avolavit eius corvus cum muribus tuis.

De re dicitur, quam praeteritam nemo reparare cupit. Similis ratio est proverbio, quod C. XXIV, 264 legitur.

هؤلاء عيال ابن حوب ٢٤

24. Haec est familia Ebn-Haubi.

De eo dicitur, qui molestia adflictus est. Vocabulum حوب Haub calamitatem, molestiam significat.

هذا الذى كنت تخبئين ٢٥

25. Hoc erat, quod tu occultares.

Vir quidam puellam, quam pulchram putarat in matrimonium petens, quum spem suam falsam esse videret, ista verba protulit. In eum, qui spem tuam in eo positam fallit, dicitur.

هيهات من رغائك الحنين ٢٦

26. Multum differt a vociferatione tua adfectio desiderii.

Proverbium a camela desumtum est, quae ob pulli desiderium argutum et tenuem sonum edit. Significat igitur, duos inter se conditione omnino diversos esse.

هيهات، تطريق مع الرجل، كذب، ٢٧

27. Ohe! partus cum capite et simul cum pede praecedente mendacium est.

Proverbium explicatum est scholio sequente: Vocabulum تطريق partum significat, quo manus infantis cum capite

prodit. Quod si vero pes ante manum prodit, res يتن appellatur. Est autem periculosus hic pariendi modus, ut interdum et infans et mater moriatur. Ille autem modus pariendi تطريق appellatus cum pede coniungi non potest. Proverbium de eo adhibetur, qui agendi modum sequitur, quo ad verum bonumque non perducitur.

٢٨ هَيْهَاتَ مُحْفِي دُونَهُ ومُرْمِضُ

28. Ohe! locus in quo ob asperitatem pedes vulnerantur et locus, cuius arena fervida est, accessum ad id impediunt.

Metrum Redjes est. p. 230. Rem significat, ad quam nonnisi magna cum molestia perveniri potest.

٢٩ هُوَ ٱبْنُ شَفٍّ فَدَعِ ٱلْعِتَابَا

29. Is filius defectus est; omitte igitur vituperationem!

Metrum Sarih est. c. p. 246. Is filius defectus in virtute et amore est, si autem tibi amorem ostendit, eum vituperare omittas et in eo fiduciam ne ponas. De eo dicitur, cuius vinculum amoris rumpitur.

٣٠ هَنِيئًا مَرِيًّا غَيْرَ دَآءٍ مُخَامِرٍ

30. Salutare et proficiens, non morbus interiores partes occupans.

Hemistichium metri Thawil est. c. p. 161. Alschahbius homines ipsum vituperantes audiens ista dixit verba. Narrant, Cotsajjirum in oppido Bazra ab hominibus circumdatum versus recitasse tempore, quo ad eum Ahssa cum marito suo transiret. Maritum ab Ahssa postulasse, ut Cotsajjirum ira accenderet. Quod vero quum illa pudore retenta facere recusasset, maritum minis eam coegisse, ut

propius ad hominum circulum accedens versus cuiusdam poetae proferret. Côtsajjirum tum, qui eam cognovisset, hos dixisse versus:

يُكَلِّفُهَا ٱلْخِنْزِيرُ شَتْمِى وَمَا بِهَا هَوَانِى وَلٰكِنْ لِلْمَلِيكِ ٱسْتَذَلَّتِ

هَنِيئًا مَرِيئًا غَيْرَ دَاءٍ مُخَامِرٍ لِعَزَّةَ مِنْ أَعْرَاضِنَا مَا ٱسْتَحَلَّتِ

„Porcus eam iussit, mihi contumeliam dicere, dum me non contemnebat; sed domino obsequium praestitit. Salutare et proficiens, non morbus internas partes occupans sit Ahssae propter dignitatis meae partem, quam licitam sibi habuit".

Metrum Thawil est. p. 161.

٣١ الْهَوَى الْهَوَانُ

31. Amor est contemtus.

Vir ad gentem Banu-Dhabbah pertinens, Asahdus ben-Kais appellatus, ista verba amorem descripturus protulit dicens: هو اظهر من ان يخفى واخفى من ان يرى فهو كامن كمون النار فى الحجر ان قدحته اورى وان تركته توارى وان الهوى الهوان ولكن غلط باسمه وانما يعرف ما اقول من ابكته المنازل والطلول „Amor apertior est, quam ut occultus sit et occultior est, quam ut conspiciatur. Absconditus est sicut ignis in lapide; si eum percutis, ignem emittit, sin autem eum relinquis, absconditus est. Et amor contemtus est; sed nomine eius in errorem inducimur. Veritatem autem verborum meorum is cognoscit, cuius lacrymas domus et vestigia domorum excitant (post amicae abitum)."

٣٢ هٰذَا أَحَقُّ مَنْزِلٍ بِتَرْكٍ

32. Hoc est habitaculum dignissimum, ut relinquatur.

Metrum Sarih est. p. 246. De omni re, sive vir sive mulier sive alia res sit, quae digna est, ut relinquatur, dicitur. [1]Dixit Abu-Auhsadjahus:

هَذَا أَحَقُّ مَنْزِلٍ بِتَرْكِ الذِّئْبُ يَعْوِي وَالْغُرَابُ يَبْكِي

„Hoc habitaculum dignissimum est, ut relinquatur. Lupus ululat et corvus plorat". Metrum Sarih est. p. 246.

٣٣ هُوَ مَكَانُ الْقُرَادِ مِنِ اسْتِ الْجَمَلِ

33. Is est locus ricini in podice cameli.

Eum significat, qui nunquam a re se separat.

٣٤ هَذَا أَوَانُ شَدِّكُمْ فَشُدُّوا

34. Hoc est tempus currendi; currite igitur!

Conf. prov. 54.

٣٥ هُوَ لَكَ عَلَى ظَهْرِ الْعَصَا

35. Id tibi est super dorso baculi.

Simili modo dicitur: هُـوَ على طرف الثمام „Id est super extremitate herbae Tsomam appellatae". Id est: res sine molestia attingitur.

٣٦ هُوَ كَدَاءِ الْبَطْنِ لَا يُدْرَى أَنَّى يُؤْتَى

36. Is est instar morbi ventris, qui nescitur, quomodo attingatur.

[1] Nonnisi in codice Berolin. scholion legitur: „يضرب لمن لا يُخلص منه" In eum, a quo liberari non possumus, dicitur.

٣٧ هُمُ الْمِعَا وَالْكَرِشُ

37. Ii sunt intestinum et ventriculus.

Res gentis bene dispositas esse, significat. Dixit poeta:

يا أيها النائم المفترش لست على شيء فقم فانكمش

لست كقوم أصلحوا أمرهم فأصبحوا مثل المعا والكرش

„O, tu dormiens, expanse! tu nil perficis; surge igitur et propera! Non es similis genti, quae rem suam bene egit, ut similis sit intestino et ventriculo“.

Metrum Sarih est. p. 243.

٣٨ هو حياء مازحة

38. Hic pudor Masihae est.

Masihah mulieris nomen est, quae quum pudorem multum de se patefecisset, sepulcrum effodiens inveniebatur. Proverbium igitur magnam impudentiam designat.

٣٩ هادية الشاة أبعد من الأذى

39. Collum ovis remotius est â noxa.

Vocabulo هادية collum, humerus, brachium (ذراع) significatur. Ista autem corporis pars a noxa remota dicitur, quod remota est a ventriculo, intestinis, iis faucibusque podicis. In Kodhaae gente familia Balijja appellata erat, quae clunes, quod propinquae faucibus podicis essent, non edere solebat.

٤٠ هدمة الثعلب

40. Dirutio vulpis.

Vocabulo هدمة latibulum vulpis dirutum significari scholion dixit. Proverbium autem de gente adhibetur, cuius res bonae et pacis conditio turbatae sunt.

٤١ هُوَ دَرَجُ يَدِكَ

41. Is tibi obsequens est.

Dicitur quoque هى درج aut هما درج aut هم درج. Sensus proverbii est: Is tibi obsequens est. Haec dixit Alscharkius, quocum Abu-Ahmruus consentit, qui voci modo, quem Arabum grammatici ظرف appellant, accusativi casum tribuit, quemadmodum dicitur: انفذته درج كتابى „Transmisi id in plicis epistolae meae" (pro فى درج). Almondsarius autem درج cum Fatha litterae legit, quemadmodum dicitur: ذهب دمه درج الرياح Abiit eius sanguis viâ ventorum i. e. sine vindicta occisus fuit.

٤٢ هُوَ عَلَى حَبْلِ ذِرَاعِكَ

42. Id super vena magna brachii tui est.

Res tibi ita propinqua est, ut facile capiatur. Dixit Alazmäihus, proverbium fratrem, qui cum fratre omnino consentiat eique omnino obsequium praestet, significare. Dicitur quoque: هو لك على حبل الذراع „Id tibi praesto est". Conf. Djeuh. s. v. حبل.

٤٣ هٰذِهِ يَدِى لَكَ

43. Haec manus mea tibi est.

Ego me tibi submitto.

٤٤ هُوَ عِنْدِى بِٱلْيَمِينِ

44. Is apud me in latere dextero est.

In honore eum habeo.

٤٥ هُوَ عِنْدِى بِٱلشِّمَالِ

45. Is apud me in latere sinistro est.
In honore eum non habeo.

٤٦ . هُمْ عَلَيْهِ يَدٌ وَاحِدَةٌ

46. Ii contra eum manus una sunt.
Ii contra eum coniuncti sunt. Samachscharius واحدة omisit.

٤٧ . هَلَكُوا عَلَى رِجْلِ فُلَانٍ .

47. Periere super pede cuiusdam.
Id est: Tempore cuiusdam. Dicitur: كان ذلك على رجل فلان „Fuit illud dum quidam vivebat". Kam.

٤٨ . هٰذَا حِرٌ مَعْرُوفٌ

48. Hoc est pudendum cognitum.
Verba haec Lokmano ben-Ahd adscribuntur. Soror eius viro debili nupta optavit, ut filium prudentia et astutia Lokmano similem pareret. Rogavit igitur uxorem fratris sui, ut ipsi lectum fratris per unam noctem cederet. Haec origo Lokaimi erat. At Lokmanus sequente nocte ad suam uxorem veniens ista verba dixit.

٤٩ هَنِئْتَ . وَلَا . تَنْكَهُ

49. Bene tibi sit, neque noxa adficiaris!
Vox تنكه est pro تنك noxa adficiaris addita littera ه. Sic Abu-l'Haitsamus proverbium retulit; sed Abu-Ahmruus sic proverbium adnotavit: هنئت ولم تنكه i. e. Haereditatem eius, quem non deploravisti, consequaris! Verbis hisce Arabes bene precantur.

٥٠ . هُمْ فِي أَمْرٍ لَا يُنَادَى وَلِيدُهُ

50. Ii in re sunt, cuius infans non vocatur.

In Scharaf-Aldini opere voces في صبر omissae sunt. Dixit Abu-Ohbaidus, rem esse gravissimam, ut non parvuli, sed senes in ea vocentur. Dixit Alferräus, hisce verbis extremum rei tam bonae quam malae significari. Dixit autem Cilabita, proverbii verba homines adhibere, ut significent, multas esse opes, multumque terrae proventum, ut si puer rem capturus sit, non revocetur. Kamusi auctor denique dixit, proverbium de re adhiberi, qua tam occupati sint, ut si puer manum ad capiendum extendat, is non revocetur. Dixit Ahbd-Alkais:

قَالَى ٱللّٰهِ أَشْتَكِي طُولَ حُزْنِي وَبَلَايَا وَلِيدُهَا لَا يُنَادِي

»Apud deum queror de longitudine tristitiae meae et de calamitatibus, quarum infans non vocatur«.

Metrum Chafif est. c. p. 262.

٥١ هَوَتْ أُمُّهُ

51. Cadat mater eius!

Verbis hisce mala imprecatio proprie inesse videtur; sed nonnisi ad laudem et admirationem significandam ea adhibentur. conf. Hamas. p. 424 et Djeuh.

٥٢ هَلْ لَكَ فِي أُمِّكَ مَهْزُولَةً قَالَ إِنَّ مَعَهَا ٱلْحَلَابَةَ

52. Num tibi matris tuae emaciatae (desiderium) est? Dixit: Cum ea lac mulctum est.

Metrum Sarih est. conf. p. 243 sq. Vocabulum احلابة, quod lac mulctum verti, significat e prato virum lac mulctum suis domum mittere. Sic autem explicata sunt proverbii verba: هل لكى طمع في امكا في حال فقرها اى لا تطمع فيها فليس معها شى »Num tibi desiderium matris tuae pauperrimae est. i. e. desiderium eius, dum nil possidet, te ne teneat. At alter respondet: ان معها

احلابة »cum ea est lac mulctum«. Proverbium significat, filio semper manere desiderium beneficiorum matris suae.

٥٣ هٰذَا التَّصَافِي لَا تَصَافِي الْحَلْبِ

53. Haec amicitia mutua non est amicitia mulctri.

Metrum Redjes est. c. l. m. p. 230. Narravit Abu-Ahmruus ben-Alahla, viros duos, qui ad gentem Hodsail ben-Modricah pertinerent, exiisse impetum facturos in gentem Fahm. Qui quum Fahmitam unum occidissent, eos captivos factos interrogatos esse, quisnam eorum virum illum occidisset. Uterque eorum, se et non alterum virum interfecisse, quum confiteretur, gentem senem, quia pro iuvene lytrum sperarent, necasse. Virum autem e gente Fahm, qui eorum amicitiae certamen videret, dixisse ista verba, quibus significaret, hanc non esse amicitiam edendi et bibendi appellandam, sed veram esse amicitiam. Samachscharius المستقصي habet et dicit, proverbium de mutua amicitia adhiberi.

٥٤ هٰذَا أَوَانُ الشَّدِّ فَاشْتَدِّي زِيَمْ

54. Hoc est tempus currendi, curre igitur, o Sijame!

Metrum Redjes est. p. 230. sq. Dixit Alazmäihus, Sijam hoc in proverbio equi nomen esse. Proverbium hortatur, ut diligentia in re tractanda adhibeatur. Abu-Ohbaidus proverbium una cum altero: ليس هذا بعشك فادرجي »Hic nidus tuus non est, abi igitur!« adtulit. Proverbium autem hoc in eum dicitur, qui rem aut honorem sibi arrogat, quo dignus non est. Quae autem inter utrumque proverbium cognatio reperitur, alia esse non potest, nisi quod dicitur, contrarium priori proverbio sensum praebere cum scilicet, non quiescendi sed agendi tempus esse. conf. prov. 34.

٥٥ هُمَا كَفَرَسَيْ رِهَانٍ

55. Duo illi similes sunt equis duobus certaminis. Duos homines significat, qui viribus, ut videtur, aequales unum eundemque finem assequi student. Haec autem aequalitas in initio, non in rei fine conspicitur. conf. Kam. s. فرس.

٥٦ هُمَا كَرُكْبَتَيِ ٱلْبَعِيرِ

56. Ii ut duo cameli genua sunt.

Dixit Ebn-Alcalbius, Harimum ben-Kothbah Fesaritam proverbio isto in Ahlkamahum ben-Ohlatsah et Ahmirum ben-Althofail, qui ad eum de gloria et honore disceptaturi venissent, usum esse, ut significaret, eos gloria et honore inter se aequales esse, quippe quum cameli genua eodem tempore in terram decidant. Quum isti duo viri disceptaturi ad eum vespera venissent, quemlibet seorsim interrogavit, quaenam veniendi causa esset, et quum utrumque ut de honore cum socio disceptaret, venisse audiret, sibi ingratum certamen evitaturus et uni et alteri dixit, socio victoriam adiudicandam esse, si in certamen venisset. conf. C. VI, 172. Quae autem res in causa erat, cur et unus et alter a certamine absisteret. Quum vero poeta Alahscha utrique in itinere occurrens de itineris causa certior factus esset, Ahmiro dixit: Quid mihi dono das, si effecero, ut gloria Ahlkamahum vincas? Ahmirus respondit: Centum camelos tibi do! et quum Alahscha interrogasset, num ipsi contra Arabes tutelae futurus esset? alter respondit: أجيرك من اهل السماء والارض »Tutelae tibi sum contra gentem coeli terraeque! Ahmirus interrogatus, quid verbis gens coeli vellet, respondit: Quod si unus e filiorum aut uxorum numero mortuus fuerit, mortis pretium dabo et si iumentum tibi perierit, loco eius alterum dono tibi dabo. Quod quum Alahscha gratum haberet, Ahmirum laudavit et Ahlkamahum satyra perstrinxit dicens:

أعلقم قد حكمتني فوجدتني بكم عالما عند الحكومة غائصا

كلا أبويكم كان فرعي دعامة ولكنهم زادوا وأصبحت ناقصا

تبيتون في المشتى ملاء بطونكم وجاراتكم غرثى يبتن خمائصا

فما ذنبنا إن جاش بحر ابن عمكم وبحرك ساج ما يوارى الدعامصا

»O Ahlkamahe! voluisti, ut iudicium ferrem et invenisti me vestrum gnarum esse in iudicio penetrantem. Patres vestri erant columnae rami (principibus progeniti), sed illi creverunt, tu autem deminutus es. Vos hieme pernoctatis ventribus plenis et vicinae vestrae fame adflictae pernoctant ventribus collapsis. Non autem est crimen nostrum, si mare patruelis vestri aestuat, dum mare tuum leniter incedit, animalcula nigra non occultans«.

Metrum Thawil est. e. p. 161.

Dicere autem solebant tum temporis Arabes, quem Alahscha laudaverit, eum elatum esse, quem satyra perstrinxerit, eum abiectum esse.[1]) Ahlkamahus Mohamedanorum fidei se addicens e numero sociorum Mohammedis erat, non item Ahmirus.

٥٧ هذا الذى كنت تحيين

57. Hoc tibi pudori erat.

Narrant, mulieri, cuius pudendum apparuisset, dum faciem tegeret, haec dicta esse verba. De eo dicitur, qui, rem, quam disponere vult, corrumpit.

٥٨ هذا أمر لا يثفى له قدرى

58. Haec est res, cui olla mea tripodibus non fulcitur.

Meidanius hocce scholion habet: اى امر لا اقربه ولا اقبله

1) Conf. libr. m. Darstellung d. Arab. Verskunst etc. p. 375.

i. e. res, quam non adduco et quam non accipio«. Sed in codice Berol. لا اقرّ به »quam non confiteor«, ut duae sint voces, legitur.

٥٩ أهنأ المعروف أوحاه

59. Utilissimum beneficium est celerrime in nos collatum.

Conf. Chrestom. meam novam p. 40, lin. 15.

٦٠ هذه خير الشاتين جزّة

60. Haec est optima duarum ovium tonsurâ.

De duabus rebus dicitur, quarum una alteri parum praestat.

٦١ هان على الأملس ما لاقى الدبر

61. Leve videtur integro dorso praedito id, quod patitur laesum dorsum habens.

Ad metrum Redjes referri potest. p. 230. Proverbium significat, virum socii sui res parum curare.

٦٢ هذا أمر لا تبرك عليه الإبل

62. Haec est res, super qua cameli in genua non procumbunt.

Cameli in loco durissimo quum procumbant molestias magnas patienter ferentes, proverbium rem gravem, quae ferri non potest, significat.

٦٣ هو أذلّ من حمار مقيّد

63. Is vilior est, quam asinus vinctus.

Conf. C. IX, 52.

٦٤ هُوَ يَبْعَثُ ٱلْكِلَابَ عَنْ مَرَابِضِهَا

64. Is excitat canes e locis, ubi cubant.

In virum avidum dicitur qui noctu mendicans homines adit, ut canes latrent. Alii dicunt, virum istum avidum canes e loco, ubi cubent, excitare, ut res sub iis latentes et cibi reliquias quaerat.

٦٥ هَلْ أَوفيتَ قَالَ نَعَمْ وَتَغْلِيتَ

65. Num totum dedisti? Dixit: Certe et terminum transgressus sum.

Significat proverbium, virum ad extremum rei pervenisse et plus fecisse, quam ei imperatum esset.

٦٦ هُمَا يَتَمَاشَنَانِ جِلْدَ ٱلظَّرِبَانِ

66. Ii duo pellem animalis Tsariban appellati inter se percutiunt.

ظربان nomen animalis feli similis et foetentis est. Proverbium significat, inter viros duos inimicitiam excitatam esse, ut unus contra alterum obscoena proferret. conf. XX, 25, 83. XXV, 150. In Samachscharii opere يتماسيان »Ceperunt inter se«. legitur.

٦٧ هُوَ بَيْنَ خَاذِفٍ وَقَاذِفٍ

67. Is est inter baculo percutientem et lapides proiicientem.

Dicunt hoc de lepore adhiberi, qui baculo percutiatur et lapidibus petatur. In eum dicitur, qui inter duo mala est modo hoc modo illo adfectus.

٦٨ هُمْ فِي خَيْرٍ لَا يَطِيرُ غُرَابُهُ

68. Ii in bono sunt, cuius corvus non avolat.

Proverbium significat, eos copiâ proventus et pabuli gaudere, ut corvus ob pabuli copiam, si in illum locum deciderit, non avolet. Dixit Dsobjanita:

وَلِرَهْطِ حَرَّابٍ وَقَدٍّ سُورَةٌ فِي ٱلْمَجْدِ لَيْسَ غُرَابُهَا بِمُطَارِ

»Et familiae Harrabi et Kaddi est celsitudo in laude, cuius corvus non avolat«.

Metrum Camil est. p. 213.

٦٩ هُوَ وَاقِعُ ٱلْغُرَابِ

69. Is est, cuius corvus decidit.

Eodem paene modo dicitur: هو ساكن الريح »Is est, cuius ventus quiescit«. i. e. Quietus, gravis, mansuetus[1]) est. Dixit poeta:

وَمَا زِلْتُ مُذْ قَامَ ٱبْنُ مَرْوَانَ وَٱبْنُهُ كَأَنَّ غُرَابًا بَيْنَ عَيْنَيَّ وَاقِعُ

»Et non cessavi, ex quo tempore Ebn-Merwanus eiusque filius stabant, conditione uti, quasi corvus inter meos oculos decidebat«.

Metrum Thawil est p. 161.

٧٠ هُوَ غُرَابُ بْنُ دَايَةَ

70. Is Ghorabus filius Dajae (seu corvus filius corvi est).

Eum designat, qui de origine sua falsa praedicat.

٧١ هُوَ إِحْدَى ٱلْأَثَافِي

1) Loco vocis وقور, quae in codice Berol. legitur, in Lugd. قوى fortis invenitur.

71. Is unum sustentaculorum ollae est.

In eum dicitur, qui hostem tuum adiuvat.

٧٢ هُوَ ٱبْنَةُ ٱلْجَبَلِ.

72. Is filia montis est.

Filia montis cognomen echus est. Eum designat, qui cum quolibet est.

٧٣ هَيْهَاتِ هَيْهَاتَ ٱلْجَنَابُ ٱلْأَخْضَرُ

73. Multum abest latus viride!

Metrum Redjes est. p. 230. Alscharkius dixit, proverbium antiquis esse adnumerandum. Quum Dhabbahus ben-Odd vehementi morbo premeretur, eius filius dixit: لو قد انتهينا الى الجناب. لقد أجل عنك ما تجد »Si ad latus pervenerimus, iste te dolor deseret«. Pater autem respondens ista proverbii verba protulit, ut significaret, se ad latus viride non perventurum esse. Proverbium de re, ad quam perveniri non potest, adhibetur.

٧٤ هَلْ عَادَ مِنْ كَرَمٍ بَعْدِي لِذَكْوَانَ

74. Num rediit generositatis pars post me ad Dsacwanum?

Dicunt istum fuisse virum avarum. De eo dicitur, qui de se rem promittit, quam eum antea fecisse, nemo scit. Dicitur igitur ei: Num te post me quidam mutavit? Te talem puto esse, qualem te cognovi.

٧٥ هَلْ صَاغَكَ بَعْدِي صَائِغٌ

75. Num quidam post me te finxit?

Huic similis ratio quam praecedenti est et in malam et bonam partem accipitur.

٧٦ هٰكَذَا فَصْدِى

76. Talis est venae sectio mea.

Narrant Cahbo ben-Mahmah in gente Ahnasah captivo domus matronam imperasse, ut camelae venam secaret. Camelam autem quum mactasset et hac de causa vituperatus esset, ista cum verba dixisse, ut significaret, se nonnisi modo generosorum agere.

٧٧ هُوَ أَعْلَى ٱلنَّاسِ ذَا فُوقٍ

77. Altissimus hominum est sagittae ratione habita.

Praestantissimus eorum est. Simili ratione dicitur: هو اعلى الناس كعبًا »Is altissimus hominum est tali ratione habita. In Samachscharii opere اعلاهم legitur.

٧٨ هُوَ أَصْبَرُ عَلَى ٱلسُّوَافِ مِنْ ثَالِثَةِ ٱلْأَثَافِي

78. Is morbum lethalem pecorum suorum patientius fert, quam tertium ollae sustentaculum.

De eo dicitur, qui ferre pecorum interitum assuetus est.

٧٩ هُوَ إِمَّعَةٌ وَهُوَ إِمَّرَةٌ

79. Is imbecillis mente est;

Duplex est proverbium. Dicitur هو امعة et هو امرة. In eum dicitur, qui cuiuslibet consilium sequitur.

٨٠ هَنِيئًا لِسُحَامٍ مَا أَكَلَ

80. Salutare sit Sohamo id, quod edit!

Soliam nomen canis est; sed rectius Kamusi auctori adhibetur proverbium in gaudio, quo quis ob inimici calamitatem, dum eius pecora pereunt, adficitur.

٨١ هَيْهَاتَ مِنْكَ قُعَيْقِعَانُ

81. Quam longe distat a te Koaihkiahn!

Duo montes sunt nomen Koiaihkiahn habentes, unus apud Meccam, alter in regione Alahwas. Uter eorum in proverbio significetur, dici non potest. Hominem rei, quam optet, assequendae nullam spem habere, significat.

٨٢ هَذْرًا هَذْرَيَانِ

82. Delira, o delire!

Hisce verbis proverbium explicatur: أى اكثر من كلامك وتخليطك يا هذريان »Multum profer tui sermonis et confusionis tuae, o delire!

٨٣ هُوَ الضَّلَالُ بْنُ بَهْلَلٍ وَتَهْلَلٍ وَفَهْلَلٍ

83. Is est Aldhalal ben-Bahlal et Tahlal et Fahlal.

I. e. Vanus filius vani est. Tria sunt proverbia. Vocibus hisce vanus significatur. Sunt autem indeclinabiles, tanquam nomina propria ex lingua Arabica non derivanda. Legitur تهلل et ثهلل, quod vario modo enunciatur. Tum quoque الضلال بن التلال dicitur.

٨٤ هُوَ قَرِيبُ ٱلْمَنْزَعَةِ

84. Is est propinquus consilii.

٨٥ هٰذِهِ مِنْ مُقَدَّمَاتِ أَفَاعِيكَ

85. Haec sunt praemissa agmina viperarum tuarum.
Initia calamitatum sunt.

هُوَ ٱلْفَحْلُ لَا يُقْدَعُ أَنْفُهُ ٨٦

86. Is admissarius est, cuius nasus non percutitur.
Is est, qui non repellitur a camelis. De nobili admissario, qui ab initu non retinetur, in virum nobilem translatum est, cuius cognationem quilibet cupit.

هُوَ يَلْطِمُ عَيْنَ مِهْرَانَ ٨٧

87. Is oculum Mihrani percutit.
Proverbium, quod in Pocockii opere non legitur significat, virum in narrando mentiri. Mohallemo versus sequentes tribuuntur:

إِذَا مَا ٱجْتَمَعَ ٱلْجَزْنِيُّ وَٱلْكُوفِيُّ وَٱلْأَعْلَمُ

فَكَمْ مِنْ سَيِّئٍ يُفْشَى وَكَمْ مِنْ حَسَنٍ يُكْتَمُ

وَكَمْ عَيْنٍ لِمِهْرَانَ إِذَا مَا ٱجْتَمَعُوا تُلْطَمُ

»Quotiescunque congregantur Djasnita et Cufita et maxime gnarus, quot res pravae divulgantur et quot res pulchrae occultantur, et quot oculi Mihrani, quotiescunque congregantur, percutiuntur!«
Metrum Hesedj est. p. 230.

هُوَ يَنْسَى مَا يَقُولُ ٨٨

88. Is obliviscitur quod dicit,
Dixit Tsahlabus, proverbium significare, verba viri mendacia esse.

٨٩. هُوَ يَخْصِفُ حِذَاءَهُ

89. Is calceum suum consuit.

Addit in narrando res, quae ad rem pertinent.

٩٠. أَهْلَكْتَ مِنْ عَشَرٍ ثَمَانِيًا وَجِئْتَ بِسَايِرِهَا حَبَجْبَةً ...

90. Perdidisti octo e decem et reliquos emaciatos adduxisti.

Vocabulum حبجبة emaciatos, debiles significare in scholio legimus. Ebn-Alahrabius adnotavit, a vocabulo حبجبة appellari debilem ignem حبجبة نار أبي ignem Abu-Habhabahi. Alius quidam voci كجبجبة propulsus vehementioris significationem tribuit. Accusativi casum habet modo infinitivi (مصدر) aut status (حال), ut Arabum loquendi modo utar. Proverbium de vitio, quo quis opes perdidit, adhibuerunt.

٩١ هُوَ يَدِبُّ مَعَ الْقُرَادِ

91. Is cum ricinis repit.

In pravum et turpem virum dicitur. Proverbium a viro desumtum esse dicitur, qui utrem ricinis impletum ad cameli caudam adligaverit. Morsus tum a ricinis camelus quum curreret, simul reliqui cameli cucurrerunt. Qua autem re illi pravo unum ex agmine furandi occasio data est.

٩٢ هَنَّا وَهَنَّا عَنْ جِمَالِ وَعْوَعَةٍ .

92. „Longe absis a camelis Wahwaah!"

Duplici modo explicatur. Nonnulli وعوعة nomen loci

est, ut proverbii sensus sit: Si salvus sum, neminem praeter te curo, quemadmodum dicitur: كل شي ولا وجع الرأس »Omnis res et non dolor capitis«. Abu-Saidus vero dixit, Wahwaah nomen viri e gente Banu-Kais ben-Hentselah esse, et hunc loquendi modum similem esse sequenti: كل شي ما خلا الله جلل »Omnis res praeter Deum levis est«.

٩٣ هو أهون عليّ من طلية

93. Is vilior mihi est quam pannus, quo pice cameli illinuntur.

Vilem et despectum esse virum designat. Dixit poeta:

يا عقيد اللؤم لو لا نعمتي كنت كالرّبذة تلقى بالفنا

»O homo vilis! nisi benevolentia mea fuisset, similis fuisses panno, quo pice illinuntur cameli et qui in atrium proiicitur«. Metrum Raml est. p. 237.

٩٤ هو أسك الأمة

94. Is ora vulvae servae est.

Dicitur quoque: هو اسك الاماء. Foetidum, vilem designat.

٩٥ هم كنعم الصدقة

95. Ii sunt ut pecora tributi.

Multum diversi sunt. Similiter dicitur: هم كبيت الأدم »Ii ut domus coriorum sunt« quippe quum in ea tam nobilis quam vilis habitet. Conf. C. II, 41, 182.

٩٦ هم كالحلقة المفرغة

96. Ii sunt ut solidus annulus.

Nescitur, ubi solidi annuli extremum sit. Proverbium

igitur homines congregatos et non dissentientes significat Samachscharius habet: هم كحلقة مفرغة لا يدرى اين طرفها »Ii sunt sicut solidus annulus, cuius extremitas nescitur«.

٩٧ أهد لجارك الأدنى لا يقلك الأقصى

97. Dona da vicino tuo propinquo, te odio non habebit remotus.

Meidanius hocce scholion adtulit: اى انك اذا اهديت للادنى يعذرك الاقصى لبعده ويروى لا يقلك ومن روى لا يقلك اراد اى لا تفعل ما يوذى الاقصى فكانه يامره بالاحسان اليهما »Id est: Quod si dona das vicino tuo propinquo, excusatum te habebit remotus, quod procul abest. Et legitur لا يقلك. Et qui hunc legendi modum sequitur, hunc sensum exprimere vult, te non nocere remoto, quasi utrique benefacere te iubeat proverbii auctor.« In uno legendi modo vox يقلك a verbo قلى odit, in altero a قل parvus fuit derivanda est.

١٨ هو قاتل الشتوات

98. Is occisor hiemum est.

Benefactori dicitur, qui pauperibus hieme cibum et lignum ad calefaciendum dat. Legitur quoque: هو قاتل السنوات »Is occisor annorum sterilium est«.

٩٩ هم عليه ضلع جايرة

99. Ii contra eum costa iniusta sunt.

Contra eum iniusti sunt. Legitur quoque هو »is«.

١٠٠ هذا جناى وخياره فيه

100. Hoc est quod collegi et optimum eius in eo est.

Legitur quoque sic proverbium: هذا جناى وهجانه فيه »Hoc est quod collegi et album eius in eo est.« Verba haec Ahmruus ben- Ahdi filius sororis Djadsimahi dixisse fertur. Conf. C. XXII, 37.

١٠١ هُوَ عَبْدُ عَيْنٍ

101. Is servus oculi est.

In servum dicitur, qui praesente domino iussa peragit, sed absente domino nil curat. Simili modo dicitur: هو اخو عين »Is frater oculi est« et هو صديق عين »Is amicus oculi est«.

١٠٢ هٰذَا وَلَمَّا تَرِدِى تِهَامَةَ

102. Hoc et nondum in Tehamam pervenisti.

Verba haec vir in regione Nedjd camelae suae dixit, quum in Tehamam iter faceret, lassa enim et adflicta eius camela erat. Metrum Sarih est p. 246.

١٠٣ هُوَ أَشَدُّ حُمْرَةً مِنَ ٱلْمُصَعَةِ

103. Is intensiore rubore est, quam fructus Zizyphi.

١٠٤ هُوَ عَلَى طَرَفِ ٱلثُّمَامِ

104. Is super extrema herba Tsomam appellata est.

Tsomam ثمام nomen herbae tritico similis est, qua domorum rimae obstruuntur. Herba illa quum longa non sit, proverbium rem designat, qua quisque facile potitur.

١٠٥ هُوَ حُوَّاءَةٌ

105. Is planta Huwwaah est.

Vocabulum حُوَّاءَة (Huwwaah) nomen plantae est florem album habentis. Similia plantae Hendeba habet folia, quae per terram expanduntur. De viro dicitur, qui e loco suo non prodit.

١٠٦ هٰذَا ٱلْجَنَى لَا أَنْ يُكَدَّ ٱلْمُغْفُرُ

106. Haec est collectio, non modo quo manna manu colligitur.

Metrum Redjes est. c. p. 230. Abu-Ahmruus legit: لَا أَنْ تَكَدَ الْمُغْفُرَا. Vox مُغْفُر aut vocali Fatha aut Kesre in initio enuncianda mannae speciem, quae in plantis Remts (رِمْث), Ohschar (عُشَر) et Tsomam (ثُمَام) reperitur, significat. Parum autem per anni spatium inde colligitur, ut proverbium significet, rem generi suo praeferendam esse et virum multum doni consecutum esse. Conf. Kam. s. v. غفر

١٠٧ هُوَ يَرْقُمُ فِي ٱلْمَاءِ

107. Is in aqua scribit.

Virum ingeniosum esse et solertem significat. Dixit poeta:

سَأَرْقُمُ فِي ٱلْمَاءِ ٱلْقَرَاحِ إِلَيْكُمُ عَلَى نَأْيِكُمْ إِنْ كَانَ فِي ٱلْمَاءِ رَاقِمُ

»Ego in aqua limpida ad vos scribam, dum remoti estis, si in aqua scribens est“.

Metrum Thawil est. p. 161.

١٠٨ هٰذَا بَرَضٌ مِنْ عِدٍّ

108. Haec est quantitas parva ex aqua perenni.

De eo dicitur, qui parum e multo dat.

١٠٩ هذا يحطب في حبله

109 Hic in funem eius ligna colligit.

Eum significat, qui in rebus, quas agit, alius commodi rationem habet.

١١٠ هو ثاقب الزند

110. Is ardens ignitabulum habet.

Eodem modo dicitur: هو واري الزند „Is ignem emittens ignitabulum habet". De eo dicitur, a quo bonum petimus et consequimur.

١١١ هو كابي الزناد

111. Is ignem non emittens igniarium habet.

Eundem sensum praebent verba هو صلود الزناد. Id est: Parum boni in eo est.

١١٢ هرق على جمرك ماء

112. Effunde aquam super prunas tuas!

Iram tuam mitiga! Dixit Rubah poeta:

يا أيها الكاسر عين الأغضن والقايل الأقوال ما لم تلقني

هرق على جمرك او تبين بأي دلو إذ غرفنا تستني

„O tu, qui oculo compresso me adspicis et verba dicis, quamdiu mihi non occurristi, affunde super prunam tuam aquam aut clare explica, quanam situla usurum, quum haurimus, te haurire velle".

Metrum Redjes est, p. 231.

١١٣. هُوَ أَوْثَقُ سَهْمٍ فِي كِنَانَتِي

113. Is est sagitta pharetrae meae, in qua maximam fiduciam pono.

Hominem, in quo maximam fiduciam ponimus, significat. Verba haec Malicus ben-Mismah in Ohbaid-Allahum ben-Sijad ben-Tsibjam Taimitam dixit.

١١٤. هُمَا فِي بُرْدَةٍ أَخْمَاسٍ

114. Ii duo in panno striato Chimsi sunt.

Vocabulum خمس speciem panni striati designat, qui in Arabia felici conficiebatur. Nomen aut a rege Chims appellato aut a numero quinque, quod longitudine quinque spithamarum (اشبار) fuerit, derivatur. Duos viros inter se propinquitatis et amoris intimi vinculo coniunctos aut idem factum peragentes, ita ut in eo similes quasi una veste induti sint, significat. Conf. Kam, s. v. خمس.

١١٥ هُوَ الشِّعَارُ دُونَ الدِّثَارِ

115. Is interius amiculum corporis est et non exterius amiculum.

Virum intime cum altero coniunctum, ut eius res perfecte noscat, designat.

١١٦ هُوَ مُؤْدَمٌ مُبْشَرٌ

116. Is est talis, ut tam exterius quam interius cutis latus adhibeatur.

Vocabulum أدمة interius cutis latus designat. Quod si hoc latus, qua parte corium lenius est, in conficiendis rebus ita adhibent, ut in exteriore rei parte sit, res مودم appel-

latur, contrarium مبشر est. Perfectum omnimodo virum, ut in se lene latus interius et asperum latus exterius coniunctum habeat, proverbium designat. conf. Kam. s. ادم et Djeuh. s. بشر

١١٧ هٰذَا حَظٌّ جَدٍّ مِنَ ٱلْمَبْنَاةِ

117. Haec est portio corii ad insidendum destinati, Djaddo concessum.

Djaddus vir prudens ad gentem Ahd pertinens fuisse, dicitur. Qui quum ad hospitem initio noctis pervenisset, ibi alios ante ipsum advenientes, qui multum cibi potusque sumserant, invenit. Noctu autem, omnibus in uno eodemque corio dormientibus, ne, quod unus hospitum in corio ventrem exonerasset, in ipsum culpa coniiceretur, metuens suam corii partem abscidit et ista domino verba dixit. Proverbium significat, virum aliorum culpae insontem esse. Huiusce rei poetae mentionem fecerunt. Sic Malicus ben-Nowairah dicens:

وَلَمَّا أَتَيْتُمْ مَا تَمَنَّى عَدُوُّكُمْ عَدَلْتُ فِرَاشِي عَنْكُمْ وَوِسَادِي

وَكُنْتُ كَجَدٍّ حِينَ قَدَّ بِسَيْفِهِ حِذَارَ ٱلْخِلَاطِ حَظَّهُ بِسَوَادِ

»Quum id peregissetis, quod inimicus vester optaverat, lectum et pulvinar meum a vobis removi et Djaddo similis eram, quum gladio suo cavens, ne cum turba misceretur, portionem suam amputaret.«

Metrum Thawil est. c. p. 161.

١١٨ هَرَقَ لَهَا فِي قَرْقَرٍ ذَنُوبًا

118. Effudit ei in lacum putei situlam aquâ impletam.

Vocabulum قرقر in scholio hisce verbis explicatum est:

القرقر للحوض حوض الركية „Vocabulum قرقر est lacus i. e. lacus putei". Virum, qui infirmus habetur et vincitur, ab alio adiutum et liberatum esse, proverbium significat.

١١٩ هو يشوب ويروب

119. Is conturbat et concinnat.

Vox يروب hoc in proverbio ob antecedens يشوب loco vocis يراب posita est. Proverbii sensus est: Modo falso modo recte agit. Sunt autem, qui contendant, vocem يشوب idem esse ac يدفع repellit et يروب mente turbatus est significare. Hisce autem verborum significationibus admissis, proverbii sensus est: Modo mente turbatus est, ut se non moveat, modo se aliosque defendit dimicans. Legitur quoque sic proverbium: هو يشوب ولا يروب. Hunc legendi modum Alazmäihus adtulit. Sensus est: Aquam lacte miscet et non coagulatum est (lac), i. e. Vera falsis miscet, lac enim aqua mixtum non coagulatur.

١٢٠ هو السمن لا يخم

120. Is est adeps non foetens.

Hisce verbis viri pulchrae indoles, ut nil mali in eo sit, laudantur.

١٢١ هى الخمر تكنى الطلا

121. Ea vinum est, sapae cognomen habet.

Verba haec Alibidus ben-Alabraz Mondsiro dixisse fertur, quum hic eum occidere vellet, significaturus, se honore ab Almondsiro adfici, licet eum occidere vellet. Vinum licet pulchrum cognomen habet, tamen hominibus noxam infert. conf. Djeuh. s. طلا. In virum dicitur, cuius exterior habitus pulcher est, interior autem animi conditio prava.

١٢٢ هَذِهِ بِتِلْكَ وَٱلْبَادِى أَظْلَمُ

122. Haec pro illa; sed incipiens iniustior est.

Ferasdakus inter gentem suam carmina recitans sedebat, quum Djerirus iumento vehens transiret. Ferasdakus quum audivisset interrogans, eum Djerirum esse, versum hunc dixit, eumque Djeriro nuntiare virum iussit:

فِى حِرِ أُمِّكَ إِسْكَةٌ مَعْرُوفَةٌ لِلنَّاظِرِينَ وَمَا لَهُ شُفْتَانِ

„In 'pudendis' matris tuae ora est nota videntibus, cui duo labia non sunt“.

Djerirus eum audiens alium et quidem eo acriorem Ferasdako versum renuntiare iussit:

لَكِنْ حِرُ أُمِّكَ ذُو شِفَاهٍ جَمَّةٍ مُخْضَرَّةٍ كَغَبَاغِبِ ٱلثِّيرَانِ

„Sed pudendum matris tuae labia habet crassa, viridia, sicut iugula taurorum.“

Versus ad metrum Camil (p. 212) referendus est; sed initio una syllaba abundat. Qui versus verborum causa erat, quae postea in proverbii consuetudinem venerunt. Sic autem verba explicantur: هذه القالة مستحقة او مجلوبة بتلك القالة „Hic sermo dignus est illo aut adductus est per illum.“ Incipientem autem iniustiorem esse dixit, quod ille initium faciens causam responsi adduxerat. De retributione adhibetur.

١٢٣ الهَيْبَةُ مِنَ الخَيْبَةِ

123. Timor causa frustrationis est.

Eodem sensu dicitur: الهيبة خيبة »Timor frustratio est“. Id est: Si metuis, rem non assequeris. De viro adhibetur, qui licet rem cupit, eam aggredi non audet. Hunc sensum poeta expressit:

مَنْ رَاقَبَ ٱلنَّاسَ مَاتَ غَمًّا وَفَازَ بِٱللَّذَّةِ ٱلْجَسُورُ

„Qui homines timet, is moerore moritur, sed audax gaudio potitur". Metrum Basith est. p. 194.

١٢٤ هٰذِهِ بِتِلْكَ فَهَلْ جَزَيْتُكَ

124. Hoc pro illo et num tibi par pari reddidi?

Samachscharius in fine addidit يا عمرو „O Ahmrue! Vidit Ahmruus ben-Alahwaz ad gentem Banu-Nahschal pertinens Iasidum ben-Almondsir, qui eiusdem gentis erat, iocantem cum ipsius uxore, ita ut eam repudio dimitteret. Quae res in causa erat, cur Iasido Ahmrui pudor esset. Accidit autem, ut quum uterque incursionem hostilem faceret, Ahmruus confossus equum suum amitteret. Iasidus eum liberans et equum reddens, quum fuga se eripientem conspiceret, ista verba dixit.

١٢٥ هَمُّكَ مَا هَمَّكَ

125. Sollicitudo tua te anxium reddidit.

Eodem sensu dicunt Arabes: همك ما اهمك et sic Samachscharius adnotavit. In eum dicitur, qui cura socii sui sollicitus non est, sed quem alia res sollicitum habet. Haec Abu-Ohbaidus adtulit. Vocabulum aut هَمُّكَ aut هَمُّكَ enunciatur. Prius sic explicatur: شانك الذي يجب ان تهتم به „Res tua sollicitum te reddere debet", posterius sic: اذابك ما اقلقك „Emaciavit te id quod te sollicitum tenet".

١٢٦ هَلُمَّ جَرًّا

126. Adesdum! leniter!

Scholion ista verba sic explicavit: Dixit Almofadhdhelus: اى تعالوا على هينتكم كما يسهل عليكم „I. e. adscendite cum commoditate vestra, quomodo facile vobis est." Vocabulum جر a leniter propellendo desumtum est, dum oves et cameli

in incedendo pascuntur. Verba ista Alijidsus dixisse fertur Alimruo ben-Hamran Djahditae, quum ab eo cremorem lactis et cameli gibbum petiisset et ille his quoque dactylos addidisset. conf. C. XXII, 98. Alijidsus filius Iasidi Ieschcoritae fratre usus est Djendelah appellato. Hic eius frater redeunti hos dixit versus:

أعايذ ليت شعري أي أرض رمت بك بعد ما قد غبت دهرا

فلم يك يرتجى لكم اياب ولم نعرف لداركم مستقرا

فقد كان الفراق أذاب جسمي وكان العيش بعد الصفو كدرا

وكم قاسيت عايذ من فظيع وكم جاوزت املس مقشعرا

اذا جاوزتها استقبلت أخرى واقود مشمخر السنبيق وعرا

„O Alijidse! Utinam nossem, quaenam terra te proiecerit, posteaquam diu absens fuisti. Non autem vester reditus sperabatur, et domo tuae locum non novimus. Et separatio corpus meum iam emaciaverat, et vita, postquam pura fuerat, turbulenta facta est. Quot autem tu, o Alijidse! tolerasti graves calamitates et quot deserta sterilia peragrasti! Quum autem tu unum superavisses, ad alteram te convertebas et ad montem alto vertice praeditum, difficilem“.

Metrum Wafir est. p. 204.

Alijidsus autem hisce versibus sequentibus respondit:

أجندل كم قطعت اليك أرضا يموت بها ابو الاشبال ذعرا

قطعت ولامعات الآل تجري وقد أوترت في الموماة كدرا

وطامسة المتون ذعرت فيها خواضب ذات آرال وغبرا

وان جاوزت مقفرة رمت بي الى أخرى كتلك هلم جرا

فَلَمَّا لَاحَ لِي سَغْبٌ وَلَوْحٌ وَقَدْ مَتَعَ ٱلنَّهَارُ لَقِيتُ عَمْرَهْ

فَقُلْتُ فَهَاتِ زُبْدًا أَوْ سَنَامًا فَقَالَ كِلَاهُمَا وَيُزَادُ تَمْرًا

فَقَدَّمَ لِلْقِرَى شُطَبًا وَزُبْدًا وَظِلْتُ لَدَيْهِ عَشْرًا ثُمَّ عَشْرًا

„O Djandale! quoties ad te tendens terram peragravi, in qua leo ob terrorem moritur; peragravi dum rutilans vapor fluebat et iam in desertis onagros crassos iaculatus sum, nec non dissitas terras altas, in quibus terrefeci cruribus rubescentibus praeditos struthiocamelos et lupos. Si desertum peragrabam, ad alterum (desertum) me duxit, ut illud in quo dicebatur: هلم جرا. Et quum fames sitisque die vesperascente me invaderet, Ahmruo occurri. Tum dixi: Adfer cremorem aut cameli gibbum! Ille autem dixit: Utrumque et dactylos addam. Et adtulit ad me excipiendum segmenta gibbi longa et decem et tum decem (dies) apud eum permansi."

Metrum Wafir est. p. 204.

١٢٧ الهوى من النوى

127. Amor ex absentia oritur.

Homo despicere solet eum, quem quovis die videt, fastidio videndi captus. Quapropter dicitur: اغترب تتجدد „Peregrineris et novus fies!" et رب ثاو يمل منه ثواء „Subsistens saepe fastidium producit commemoratione."

١٢٨ الهيدان والريدان

128. Pavidus et fortis.

De viro dicitur, qui modo procedit modo recedit, ut pavidus et fortis significetur. Dixit Abu-Ahmruus: فلان يعطى الهيدان والريدان „Quidam dona dat ei, quem noscit et ei, quem non noscit."

١٢٩ هُوَ حُمَيِّرُ ٱلْحَاجَاتِ

129. Is asinus parvus necessitatum est.

Is in servitium adhibetur. De vili et despecto dicitur.

١٣٠ هَيَّجَ عَلَى غَيٍّ وَذَرْ

130. Concitavit ad errorem et se avertit.

Meidanius hoc scholion habet: يضرب للمتسرع الى الشر اى هيج بينهم حتى اذا التحمت الحرب كف عن المعونة „De viro adhibetur, qui ad malum festinat. I.e. Concitavit inter eos (bellum) ita ut, si accensum esset, auxilium non ferret.“ Samachscharius sequentia verba explicandi gratia adtulit: اى ابعث القوم على الشر وانتبذ جانبا „Excitavit gentem ad malum et ad latus recessit.“

١٣١ هَلَّا بِصَدْرِ عَيْنِكَ تَنْظُرُ

131. Nonne anteriore oculi tui parte cernis?

De eo dicitur, qui a latere homines adspicit.

١٣٢ هَلْ مِنْ مُغَرِّبَةِ خَبَرٍ

132. Num nuntius ex peregrina terra?

Legitur quoque: هل من جايبة خبر „Num nuntius, qui terram peragravit?“ In Djeuharii opere legitur: هل جاءكم جائبة خبر „Num ad vos venit nuntius, qui terras peragravit?“ De nuntiorum investigatione adhibetur.

١٣٣ هَلْ يَخْفَى عَلَى ٱلنَّاسِ ٱلْقَمَرُ

133. Num luna homines latet?

De re manifesta, omnibus nota dicitur. Dixit poeta Dsu'l-Rommali:

وَقَدْ بَهَرْتَ فَمَا تَخْفَى عَلَى أَحَدٍ إِلَّا عَلَى أَحَدٍ لَا يَعْرِفُ ٱلْقَمَرَا

„Iam vicisti, tum nemini occultus es nisi ei, qui lunam non noscit.“ Metrum Basith est. p. 190.

١٣٤ هَلْ يَنْهَضُ ٱلْبَازِي بِغَيْرِ جَنَاحِ .

134. Num accipiter sine alis in aerem se extollit?

Proverbium adhibent, ut homines ad mutuum auxilium praestandum et consensum incitentur.

١٣٥ هَوِّنْ عَلَيْكَ وَلَا تَوَلَّعْ بِٱشْفَاقِ

135. Leve tibi sit et ne amori deditus sis!

Metrum Basith est. p. 190. Monet nos proverbium, ne magna ob res mundanas tristitiâ adficiamur, quum mundum relicturi simus. Posterius autem versus hemistichium est: فانما مالنا للوارث الباقي „Nam opes nostrae haeredi erunt“.

١٣٦ هُمْ ٱلسَّهُ ٱلسُّفْلَى

136. Illi podex inferior sunt.

Homines vilissimos esse, ex quibus commodum non capiatur, proverbium significat. Dixit poeta:

شَاتَكَ قُعَيْنٌ غَثُّهَا وَسَمِينُهَا وَأَنْتَ ٱلسَّهُ ٱلسُّفْلَى اذا دُعِيَتْ نَصْرُ

„Te praecessit gens Koaihn[1]), eius macri et pingues et tu es podex inferior, quando gens Nazr vocatur“.

Metrum Thawil est p. 161.

١٣٧ هَلْ يَجْهَلُ فُلَانًا إِلَّا مَنْ يَجْهَلُ ٱلْقَمَرَ

1) Gens Koaihn pars gentis Banu-Asad est.

137. Num ignotus est quidam nisi ei, cui luna ignota est.

Idem sensus hemistichio sequenti est: وقد بهرت فما تخفى على احد „Omnes splendore tuo vicisti, et neminem latos“. conf. prov. 133.

الهَمُّ مَا دَعَوْتَهُ أَجَابَ ١٣٨

138. Sollicitudo, quotiescunque eam vocas, tibi respondet.

Proverbium, quod ad metrum Redjes aut Sarih referri potest (conf. p. 230, 246.), nos hortatur, ut laetitiae occasionem arripiamus.

هَنِيئًا لَكَ ٱلنَّافِجَةُ ١٣٩

139. Proficiat tibi augens?

Hisce verbis Arabes ante Mohammedis tempus ei congratulari solebant, cui filia nata erat. Vox النافجة voce المعظمة in scholiis explicata est. Sic autem filia isto tempore cognominabatur, quod dote accepta opes patris augebantur. conf. Djeuh. نفج

هَامَةُ ٱلْيَوْمِ أَوْ غَدٍ ١٤٠

140. Bubo huiusce diei aut crastini.

Id est: هو مايت اليوم او غد »Is mortuus huiusce diei aut crastini est«. Sic scholion. Verba autem ista Schotairus ben-Chaled ben Nofail Dhiraro ben-Ahmru Dhabbitae dixit, qui eum captivum fecerat. Dhirarus enim dixerat: E tribus rebus unam tibi eligere potes. Quum igitur alter, ut illas proponeret, postulasset, Dhirarus dixit: Reddas mihi filium meum Alhozainum, quem tuus filius Altabahus occidit. Quum se mortuos resuscitare non posse dixisset, postulavit, ut ipsi filium suum traderet occidendum

et quum verbis sequentibus لا ترضى بنو عامر ان يدفعوا فارسا مقبلا بشيخ اعور هامة اليوم او غد »Non gratum erit genti Banu-Ahmir, tradere equitem fortem pro sene lusco. Bubo huiusce diei aut crastini«, respondisset, te occidam, dixit et filio suo, ut eum occideret imperavit. Clamavit autem Schotairus يال عامر اصبرا وبصبى „O gens Ahmir! Num vinctus occidor et per Dhabbitam?" Conf. XIV, 82. In Samachscharii codice legitur هامة هذه.

١٤١ هَبِلَتْهُ أُمُّهُ

141. Amittat eum mater!

Verbis hisce male precantur homini. conf. Kam. Dj.

١٤٢ اهْتَبِلْ هَبَلَكَ

142. Rem tuam age!

De eo dicitur, qui adversario suo adversatur. Abu-Saidus, verba haec nonnisi ab irato adhiberi dixit. conf. Kam.

١٤٣ هُوَ عَلَى خَلِّ خَيْدَبِهِ

143. Is in semita viae suae manifestae est.

Vocabulum خيدب in scholiis verbis: الطريق الواضح „via manifesta" explicatur; at in lexicis voci خيدبة consilii, quod vir primum cepit, significatio tribuitur; nec vero dubito, quin haec in proverbio admittenda sit, adhibetur enim de eo, qui rem, quam aggressus est, non deserit. Dicitur quoque: اقبل على خيدبتك conf. Djeuh. s. v. خدب

١٤٤ هَلْ تَرَى الْبَرْقَ بِفِي شَانِئِكَ

144. Num vides montem Albark in ore osoris tui?

Sic scholion habet: البرق جبل قالوا هو مثل قولك حجر بفي شانيك „Vocabulum البرق nomen montis est. Dicunt, hunc loquendi modum similem esse illi: Lapis in ore osoris tui!

١٤٥ هَلَكُوا فَصَارُوا حَتًّا بَتًّا

145. Periere et facti sunt aridum et evanescens?

Id est: Omnino perierunt sicut folia arida, quae deciderunt, evanescunt.

١٤٦ هُوَ كَزِيَادَةِ ٱلظَّلِيمِ

146. Is similis est augmento in struthiocamelo mare.

Res, quae plantae pedis struthionis adnascitur, digito similis neque nocet neque utilis est, quapropter proverbium virum aliis neque utilem neque nocentem designat.

١٤٧ هُوَ أَبُوهُ عَلَى ظَهْرِ ٱلْإِنَاءِ

147. Is eius pater est super dorso vasis.

Talis eorum similitudo est, ut omnibus adpareat, quemadmodum res super vase omnibus conspicitur. Sunt autem, qui proverbium modo, quo in sequente legitur, enuncient.

١٤٨ هُوَ أَبُوهُ عَلَى ظَهْرِ ٱلثُّمَّةِ

138. Is eius pater est super dorso manipuli herbarum aridarum.

Vocabulum الثمة duplici modo vocali Dhamma aut Fatha enunciatur. Ista herba Tsomam appellata significatur, quam aridam e terra evulsam utribus supponunt. Proverbii igitur sensus talis est: Eius cum illo similitudo tanta est, ut omnibus adpareat, quemadmodum uter herbis aridis impositus ab omnibus conspicitur, conf. prov. 35.

Forma comparativi.

١٤٩ أَهْوَنُ مَرْزِئَةٍ لِسَانٌ مُمِخٌّ

149. Levissimum detrimentum est lingua medullosa.

Quod verbis tantum, non opibus homini auxilium praestatur, id parvi momenti est, ut eo facile carere possit. Verba autem pulchra in proverbio lingua medullosa appellantur, quippe quae homini inutilia sunt, opibus enim potius auxilium ferendum est. In Scharaf-Aldini nec non in Samachscharii opere proverbium sic legitur: اهون ما اعملت لسان ممخ „Levissimum, quod operi adhibes, lingua medullosa est". Sensum vero proverbii poeta versu sequente expressit:

وَأَيْسَرُ مَا يَحْبُو بِهِ ٱلْمَرْءُ خِلَّهُ مِنَ ٱلْعَاهِنِ ٱلْمَوْجُودِ أَنْ يَتَكَلَّمَا

„Levissimum, quod vir amico suo dono dat ex opibus antiquis, est id, quod loquitur". Metrum Thawil est p. 161

١٥٠ أَهْوَنُ هَالِكٍ عَجُوزٌ فِي عَامِ سَنَةٍ

150. Levissimus periens est vetula anno sterili.

Parum curamus, quod vetula anno sterili perit. De re dicitur, quae perdita nos non adfligit. In Scharaf-Aldini nec non Samachscharii opere vox عام in proverbio omissa est. Legitur quoque في سبه „in delirio senili". Dixit poeta:

وأهون مفقود اذا الموت نابه على المرء من أصحابه من تقنعا

„Levissime desideratus, quando mors ei supervenit, viro e sociis suis calantica induta (mulier) est“.

Metrum Thawil est. p. 161.

١٥١ اهون مظلوم عجوز معقومة

151. Levissimus iniuriâ laesorum est vetula sterilis.

Id est: Cuius vindicta minime timenda est. De eo dicitur, quem, quum impotens sit, parum curamus.

١٥٢ اهون من عفطة عنز بالحرة.

152. Levior, quam crepitus ventris caprae in regione petrosa.

١٥٣ اهون مظلوم سقاء مروب

153. Levissimus iniuriâ adflictorum est uter nondum agitatus, dum in eo lac coagulatum est.

Vocabulum مظلوم proprie est iniuria adflictus, tum lac designat, quod potatur, antequam prorsus crascescit. Haec autem duplex significatio proverbio inest. De eo dicitur, qui noxam, qua adfligitur, patienter fert.

١٥٤. اهون السقي التشريع

154. Facillima potatio est, quum ad flumen ipsum adducitur pecus.

De eo dicitur, qui in re tractanda summam diligentiam non adhibet, sed leviter agit. Narrant, familiam viri, occisi, quam suspicio socios eum occidisse, prehendisset, rem ad Schoraihum detulisse, ut in rem inquireret, et quum

Schoraihus, ut de caede facta argumenta proferret, postulasset, ad Ahlium eam ivisse. Ahlium hunc versum dixisse:

أَوْرَدَهَا سَعْدٌ وَسَعْدٌ مُشْتَمِلْ. يَا سَعْدُ لَا تُرْوَى عَلَى هَذَا ٱلْإِبِلْ

„Sahdus eos aquam adduxit et Sahdus omnes simul adducit. O Sahde! Hoc modo cameli sitim non explent.“

Metrum Redjes est. p. 231. Conf. C. XXVI, 23.

Tum dixit: اهون السقى التشريع »Facillima potatio est, quum ad flumen ipsum pecus adducitur“. Tum eos (socios) quum separatim interrogasset, discrepantia protulerunt et se eum occidisse confessi sunt“.

١٥٥. اَهْوَنُ مِنْ قُعَيْسٍ عَلَى عَمَّتِهِ

155. Levior (contemtibilior), quam Koaihsus amitae suae.

Narrant, Koaihsum Cufensem in domum amitae suae venisse. Quae domus quum angusta esset, illa, pluvia et frigore incidente, canem suum intromisit et Koaihsum inde exire iussit. Viro autem haec causa mortis fuit. Alscharkijjus Alkathamijjus rem aliter retulit. Koaihsus ben-Mokahis ben-Ahmru ad gentem Banu-Tamim pertinens patre mortuo ab amita mercatori in pignus pro tritici quantitate haud magna traditus, quum pretium tritici non solveretur, in servitutem redactus est.

١٥٦ اَهْوَنُ مِنْ نَغِلَةٍ

156. Contemtibilior, quam corrupta (pellis).

Vocabulum نغل corruptionem designat, quae in pecorum pelles incidit. Proverbii loco Arabes dicere solent: قالت النغلة لا اكون وحدى „Dixit corrupta (pellis): Non ero sola“. Ovi enim adhuc vivae lana evellitur. Quod si vero pellis a coriario nondum instructa concinnatur, ceterae pelles

circa eam corrumpuntur. Quapropter proverbii sensus est: Quae in viro conspicitur prava indoles, sola non est, sed aliae cum illa cohaerentes reperiri possunt.

١٥٧ أَهْوَنُ مِنْ دِحِنْدِحٍ.

157. Levior (contemtibilior) quam Dihindih.

Vocabulum دحندح Dihindih aliis nullam rem designat, aliis ludi puerilis nomen est, quo vocem istam دحندح enunciant. Qui autem in enunciando erraverit, ei uno pede subsistendum et septem vicibus subsultim incedendum est.

١٥٨ أَهْوَنُ مِنْ ضَرْطَةِ ٱلْعَنْزِ

158. Contemtior, quam caprae crepitus ventris.

Proverbium desumtum esse dicitur e poetae Ahmru ben-Hormus appellati versu:

لَسِيَّانِ عِنْدِى قَتْلُ ٱلزُّبَيْرِ وَضَرْطَةُ عَنْزٍ بِذِى ٱلْجُحْفَةِ

„Aequales sunt apud me caedes Alsobairi et crepitus ventris a capra in loco pasturae idoneo emissa".

Metrum Motakarib est. p. 281.

١٥٩ أَهْوَنُ مِنْ ثُمَيْلَةٍ وَمِنْ طُلَيَّةٍ وَمِنْ رُبَذَةٍ

159. Contemtior, quam pannus parvus, quo picem liquidam camelis scabiosis illinunt.

Sunt tria proverbia, vocabula enim ثميلة, طلية, ربذة, eandem rem significant. In Scharaf-Aldini nec non Samachscharii libro من ثملة legitur.

١٦٠ أَهْوَنُ مِنْ مِعْبَاةٍ

160. Contemtior, quam pannus quo femina menstruum sanguinem excipit.

١٦١ أَهْوَنُ مِنْ لَقْعَةٍ بِبَعْرَةٍ

161. Contemtior, quam iactus, qui fit stercoris globo.

Verbum لَقَعَ etiam de maligni adspectu, quo quis occiditur, adhibetur. Ut hanc significationem probaret, Meidanius haec adtulit: حكى ان هشام بن عبد الملك ورد المدينة حاجا فدخل عليه سالم بن عبد الله بن عمر فقال له كم تعد يا سالم فقال ثلاثا وستين قال تالله ما رايت فى ذوى اسنانك احسن كدنة منك فما طعامك قال الخبز والزيت قال افلا تاجمه قال اذا اجمته تركته حتى اشتهيه فانصرف سالم الى منزله وحم فجعل يقول لقعنى الاحول بعينه حتى مات واجتاز هشام بجنازته راجلا فصلى عليه „Narrant, ad Hischamum ben-Ahbd-Almalic, quum in itinere sacro Medinam intrasset, venisse Salimum ben-Ahbd-Allah ben-Ohmar. Hunc quum interrogasset Hischamus, quot annos vixisset et quum alter se sexaginta tres annos habere, respondisset, Hischamum dixisse: Non vidi pulchriorem te carne, et quaenam res tibi nutrimento sunt? Alterum respondisse: Pane et oleo se vivere. Hischamum interrogasse: Nonne hae res fastidium creant? et alterum dixisse: Quod si earum rerum fastidium me movet, eas relinquo, donec desiderium earum rediit. Salimum autem domum reversum et febri correptum dixisse: Strabus ille oculo suo me laesit. Quum autem mortem obiisset, Hischamum pede incedentem funus eius secutum esse et preces solitas fecisse“.

١٦٢ أَهْوَنُ مِنْ تَبَالَةَ عَلَى ٱلْحَجَّاجِ

162. Contemtior, quam oppidulum Tabâlah Alhadjdjadjo.

Tabâlah nomen oppiduli est in regione Arabiae felicis siti. Proverbium incolis regionis Thajef proprium fuisse

dicitur. Narravit Abu-l'Iekthsanus, oppiduli istius Alhadjdjadji primam fuisse praefecturam. Ad quod oppidum quum proficiscens viae ducem interrogasset, ubi situm esset, et hic pone collem id situm esse, respondisset, Alhadjdjadjus, se oppidi praefecturam, quod collis abscondere possit, contemnere dicens qua venerat via rediit. Ab isto inde tempore proverbium illud usu tritum erat. conf. Vit. Timur. T. I p. 582 ed Mang.

١٦٣ أَهْوَنُ مِنَ ٱلنُّبَاحِ عَلَى ٱلسَّحَابِ

163. Contemtior, quam latratus canis nubi.

Canes apud scenitas viventes, quum semper sub coelo commorantes ex pluvia, quam nubes adferunt, molestiam percipiant, quoties coelo nubem conspiciant, latrare dicuntur. Simile huic alterum proverbium est: لا يضر السحاب نباح الكلاب ولا الصخر تغليل[1] الزجاج „Non nocet nubi latratus canum et non petrae vitri ruptura". Dixit poeta:

وَمَا لِيَ لَا أَغْزُو وَلِلدَّهْرِ كَرَّةٌ وَقَدْ نَبَحَتْ تَحْتَ ٱلسَّمَاءِ كِلَابُهَا

»Quamnam ob causam incursionem non facio et tempori est reditus et iam sub coelo eius canes latrarunt«.

Sic quoque canes lunam orientem adlatrare dicuntur in hoc versu:

يَا جَابِرَ بْنَ عَدِيٍّ أَنْتَ مَعْ زُفَرٍ كَٱلْكَلْبِ يَنْبَحُ مِنْ بُعْدٍ عَلَى ٱلْقَمَرِ

»O Djabire ben-Ahdijj tu cum agmine cani similis es, qui e longinquo lunam adlatrat«.

١٦٤ أَهْلَكُ مِنْ تُــرَّهَاتِ ٱلْبَسَابِسِ

1) In Scharaf-Aldini opere تقلقل „commotio" legitur.

164. Magis perdens, quam viae parvae in desertis vastis.

Proverbium genti Tamim proprium esse dicitur; gens enim illa formae primae هلك significationem perdendi, quae est quartae اهلك propria, tribuit. In vastis desertis si quis viis parvis incedit, facile fieri potest, ut a via recta aberret.

١٦٥ أَهْدَى مِنْ دُعَيْمِيصِ آلرَّمْلِ

165. Melius ducens, quam Doaihmizus arenarum.

Dicunt Doaihmizum virum fuisse viarum maxime gnarum eumque unicum fuisse, qui in regionem Wabar a daemonibus cultam pervenerit. Alii eum servum nigrum fuisse dicunt. Inde reversum in nundinis versum eum recitasse sequentem:

فَمَنْ يُعْطِنِى تِسْعًا وَتِسْعِينَ بَكْرَةً هِجَانًا وَأُدْمًا أَهْدِهِ لِوَبَارِ

»Si quis mihi dederit nonaginta novem iuvencas camelas nobiles et fuscas, cum ad locum Wabar[1] ducam«.

Metrum Thawil est. p. 161.

Vir ad gentem Mahrah مهرة pertinens postulata obtulit et iter cum eo ingressus, quum daemones viae ducem in errorem induxissent, periit. conf. Kam. et Djeuh.

١٦٦. أَهْنَأُ مِنْ كَنْزِ ٱلنَّطِفِ

166. Gratior, quam thesaurus Alnathfi.

Conf. C. XXIII, 71.

١٦٧ أَهْوَنُ مِنْ تَبْنَةٍ عَلَى لَبِنَةٍ

1) Wabar est nomen deserti inter regionem Iemen, Ohman, Bahrain et Iemamah siti.

166. Levior (contemtior), quam straminis particula super latere sole cocto.

١٦٧ أَهْوَنُ مِنْ ذُبَابٍ وَمِنْ صُؤَابَةٍ وَمِنْ حُنْبُجٍ وَمِنَ الشَّعْرِ السَّاقِطِ وَمِنْ قُرَاضَةِ الْجَلَمِ وَمِنْ حُثَالَةِ الْقَرَظِ وَمِنْ ضَرْطَةِ الْجَمَلِ. وَمِنْ ذَنَبِ الْحِمَارِ عَلَى الْبَيْطَارِ

168. Contemtior, quam musca; quam lens (dis); quam pediculus; quam crinis deciduus; quam particula decidua lanae tonsae; quam dispersa folia arboris Salam appellatae[2]); quam cameli crepitus ventris; et quam cauda asini veterinario.

١٦٩ أَهْوَلُ مِنَ السَّيْلِ وَمِنَ الْحَرِيقِ.

169. Magis terrens, quam aquarum fluctus irruentes; et quam flammae incendii.

Unicus codex Berol., quocum Scharaf-Aldinus consentit, rectum habet, nam in codice meo et Lugdun. اهون legitur.

١٧٠ أَهْرَمُ مِنْ لُبَدٍ وَمِنْ قَشْعَمٍ

170. Aetate magis decrepitus, quam vultur Lokmani Lobad appellatus; quam vultur annosus.

---

2) Folia sunt, quibus coria conciunantur.

١٧١ أَهْدَى مِنَ الْيَدِ إِلَى الْفَمِ وَمِنَ النَّجْمِ وَمِنْ قَطَاةٍ وَمِنْ حَمَامَةٍ وَمِنْ جَمَلٍ

171. Melius ducens, quam manus ad os; quam stellae; quam avis Katha appellata; quam columba; quam camelus.

Conf. C. VI, 189.

Proverbia recentiora.

---

١٧٢ هَلَّا التَّقَدُّمُ وَالْقُلُوبُ صِحَاحٌ

172. Quid non praecedere, dum animi integri sunt?

١٧٣ هُدَّ الْأَرْكَانُ فَقُدَّ الْإِخْوَانُ

173. Quum columnae diruuntur, fratres desiderantur.

In codice Berol. B. legitur هدم الاركان.

١٧٤ هَاذَى مَنْ لَاحَى

174. Deliravit, qui disputavit.

١٧٥ هَانَ عَلَى النَّظَّارَةِ مَا يَمُرُّ بِظَهْرِ ٱلْمَجْلُودِ

175. Observantibus lene videtur id, quo dorsum flagellati adficitur.

Conf. C. XXVII, 61 et Harir p. ٥٥٩.

١٧٦ . هٰذِهِ الطَّاقَةُ مِنْ هٰذِهِ البَاقَةِ

176. Hic fragrantium herbarum fasciculus ex hoc florum fasciculo.

١٧٧ هٰذَا المَيِّتُ لَا يُسَاوِي الْبُكَاءَ

177. Hic mortuus ploratum non valet.

Conf. Burckhardt. p. 201. In codice Berol. B. legitur ما يسوى.

١٧٨ هٰهُنَا تُسْكَبُ ٱلْعَبَرَاتُ

178. Hic lacrymae effunduntur.

In codice Berol. B. هنا legitur.

١٧٩ هُوَ أَضْرَطُ النَّاسِ فِي دَارٍ فَارِغَةٍ

179. Is omnium hominum maxime pediens est in domo vacua.

١٨٠ هَبَّتْ رِيحُهُ

180. Ventus eius flat.

Id est: Res eius floridae sunt.

١٨١ هُوَ إِحْدَى ٱلْآيَاتِ

181. Is unum signorum est.

In eum dicitur, qui opprobrio adfectus est.

١٨٢ . هُوَ مِنْ كُلِّ زِقٍّ رُقْعَةٌ وَمِنْ كُلِّ قِدْرٍ مِغْرَفَةٌ وَمِنْ كُلِّ كُتَّابٍ صَبِيٌّ

182. Is ex omni utre pars est, qua reparatur, et ex omni olla haustrum, et ex omni schola puer.

١٨٣ هٰذَا حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ الْمَيِّتَ يَضْرِطُ

183. Hoc, donec scis, mortuum edere crepitum ventris.

١٨٤ هُوَ لِي كَالطَّبِيبِ لَا كَالْمُغَنِّي

184. Is mihi ut medicus est, non ut cantor.

١٨٥ هُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ

185. Is e numero gentis Paradisi est.

De simplicibus dicitur, nam Mohammedis traditione ad nos delata verba sunt: اكثر اهل الجنة ابله »Maior pars incolarum Paradisi simplices (in rebus mundanis) sunt«.

١٨٦ هُوَ عَلَيْنَا بِجُرْعَةِ الثَّكْلَى

186. Is contra nos est sorbitio orbae.

In iratum dicitur.

١٨٧ هَمُّهُ لَا يُجَاوِزُ طَرَفَ رِدَائِهِ

187. Cura eius duas pallei, quo vestitus est, extremitates non transit.

١٨٨ هَذَا نَبَأٌ قَدْ تَغَنَّتْ عَلَيْهِ الْإِمَآءُ الْحَوَاطِبُ

188. Hic est nuntius, quem ancillae ligna colligentes cantu jam divulgarunt.

De re omnibus nota, nisi fallor, dicitur.

١٨٩ هَذَا وَرَبِّ الْكَعْبَةِ آخِرُ مَا فِي الْجَعْبَةِ

189. Hoc, per dominum templi sacri! ultimum eius est, quod in pharetra erat.

١٩٠ هَلَكَ مَنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ

190. Qui cupiditates suas sequitur, perit.

١٩١ الْهَوَى إِلَهٌ مَعْبُودٌ

191. Cupiditas est Deus cultus.

١٩٢ هُوَ الدَّهْرُ وَعِلَاجُهُ الصَّبْرُ

192. Is tempus est et medicina contra eum adhibenda patientia est.

١٩٣ هُوَ أَنِيسُ خِدْمَتِهِ وَبِلَالُ دَعْوَتِهِ وَعُكَاشَةُ مُوَالَاتِهِ

193. Is Anasus servitii eius est, et Belalus advocationis eius, et Ohcaschahus mutuae consuetudinis eius est.

Anasus ben-Malic minister Mohammedis erat. Belalus celeber ille tempore Mohammedis ad preces convocans vir, Ohcahschahus ben-Tsaur et Ohcahschahus ben-Mihzan

et Oheaschah Alghanawi e numero sociorum Mohammedis erant. In codice Berol additur: وحسان مدحته وابو هريرة مجلسه »Et Hassanus rei laudabilis eius et Abu-Horairahus consessus eius. Omnia autem ista mihi significare videntur: Is apud eum in magno honore est.

١٩٤ اخْلَعْ سُتُورَ الشَّكِّ بِالسُّؤال

194. Lacera interrogando vela dubii!

Conf. Burckhard. p. 206.

١٩٥ هَلْ يَخْفَى عَلَى ٱلنَّاسِ ٱلنَّهَار

195. Num dies homines latet?

Caput XXVIII.

Littera Ja.

١. يا بَعْضِى دَعْ بَعْضًا

1. O pars mei! sine partem alteram!

Ebn-Alcalbius proverbii huiusce auctorem Sorarahum ben-Ohdos Tamimitam, cuius filia Sowaido ben-Rabiah nupta esset, fuisse tradidit. Sowaidus quum Ahmrui ben-Hind regis fratrem parvum occidisset, fugâ vindictâe se eripuit. Misit igitur rex ad Sorarahum, ut cum filiis illius, qui novem essent, ad ipsum veniret. Non poterat non mandato obsequium praestare. Quos igitur occidi rex iussit. Pueri autem illud mandatum audientes avo se adhaeserunt. Avus ista verba pronuntiavit, quae in proverbii consuetudinem venerunt, et mutuam cognatorum propensionem designant. Filios autem ex filia natos partem suī appellat, se ipsum partem alteram. Verborum sensus est: Sinite me, qui opem ferre non possim eidem quam vos periculo expositus.

٢ يَا عَاقِدُ ٱذْكُرْ حَلًّا

2. O ligans! memor sis solvendi.

Legitur quoque يا حامل »o portans«. Ne onus cameli dorso impositum firmius liges cavens noxam in solvendo. In codice B. est lectio يا راحل »O iter faciens!« Quod si hic legendi modus admittitur, voci حل divertendi significatio tribuenda est. Monet autem proverbium, ut in agendo finis rationem habeamus. Modum, quo clitellae in camelis ligantur, proverbii verba spectant.

٣ يَا طَبِيبُ طِبَّ لِنَفْسِكَ

3. O medice! te ipsum cura!

Simile proverbium est: ان كنت ذا طب فطب لعينك »Si tibi medicinae scientia est, oculum tuum cura!« In eum dicitur, qui rei scientiam, qua non pollet, sibi arrogat. Meidanius autem dicit, طب نفسك linguae regulis aptum esse, si verbo طب verba عالج tractandi, curandi significatio tribuatur. Praepositionem ل additam esse, quia accusativus داءها omissus sit I. e. cura animae tuae morbum. Alter autem verborum intelligendorum modus hic est: اعلم بهذا النوع من العلم لنفسك ان كنت ذا علم وعقل »Hac scientiae specie in tuum usum gaudeas, si scientia ingenioque polles«.

٤ يَا مَآءُ لَوْ بِغَيْرِكَ غَصِصْتُ

4. O aqua! si per aliam rem, quam per te suffocatus fuissem!

De eo dicitur, quem res, a quo auxilium exspectaverat, multum adflixit. In Samachscharii opere proverbium sic legitur: يا ماء غصصت بغيرك اجزت بك »O aqua! quod

si per aliam rem quam per te suffocatus fuissem, per te id transmisissem«.

يا عبرى مقبلة وسهرى مدبرة ٥

5. O plorans (femina), dum a facie advenis, et vigilans, dum a tergo venis!

Dixit Abu-Ohbaidus, feminarum proverbium esse, sed Abu-Ohbaidahus id retulit. De re dicitur, quae ab una et altera parte ingrata est.

يا ضلّ ما تجرى به العصا ٦

6. Oh gens! Oh interitum, quem currens equus Alahza adfert!

Verba haec Ahmruus ben-Alahdijj dixit videns equum Djadsimahi Alahza appellatum et in eo Kazirum vehentem. Post vocem يا vocabulum قوم gens omissum est; ضل autem admirationis significationem habet, ut sit pro يا قوم ما اضل »O gens! quam magna est mors! Interitum Djadsimahi designat. Proverbium de malo, quod timetur, adhibent. Conf. Kam. v. ضل

يا للافيكة ٧

7. O magnum mendacium!

Similis loquendi modus est in verbis يا للبهيتة et يا للعضيهة, quae eundem sensum praebent. Quodsi mendacium profertur, verbis hisce in admirando utuntur.

يا مهدى المال كل ما اهديت ٨

8. O tu, qui opes offers, ede quod obtulisti!

I. e. Opes nonnisi in tuum usum erogas, ne igitur aliis beneficia tua exprobres! De avaro dicitur, qui in suum solummodo usum opes erogat.

٩ يَا جُنْدُبُ مَا يُصِرُّكَ قَالَ أُصِرُّ مِنْ حَرِّ غَدٍ

9. O locusta! quaenam causa est, cur strideas? Dixit: Strideo propter calorem crastini diei.

De eo dicitur, qui sibi rem timet, in quam postea non incidit. In codicibus verba: قال اصر من حر غد a proverbio, interpositis explicandi causa verbis اى ما يحملك على الصرير, separata sunt, sed quoque a Pocockio ad proverbium referuntur.

١٠ يَهِيجُ لِي ٱلسَّقَامَ شَوَلَانُ ٱلْبَرُوقِ فِي كُلِّ عَامٍ

10. Excitat mihi morbum, quod camela non gravida quovis anno caudam tollit.

Vocabulo بروق camela non gravida significatur, quae caudam tollit, ut gravida habeatur. In re adhibetur, qua alius quidam, quam is, qui volebat, potitur.

١١ يَسَارُ ٱلْكَوَاعِبِ

11. Jesarus puellarum sororantibus mammis praeditarum.

Jesar servi nigri nomen fuisse tradunt, qui camelos domini sui cum altero servo pastum duxerit. Quodam die domini filia ad camelos pascentes transiens lac accepit a servo isto et quum servus pedibus divaricatis incederet, illa risit. Servus ob risum puellae gaudio elatus alteri servo rem narravit. Monuit autem ille, ut ingenuorum filias caveret. Nihilominus tamen noctu illi filiae lac bibendum obtulit et quum illa, quaenam veniendi causa esset, interrogasset, respondit: Quod ei adrisisset veniendi causam esse. Quapropter puella irata, sed iram occultans, membrum virile ei amputavit et aures nasumque resecuit. Pro-

verbium autem in hominem adhibetur, qui modum ipsi tenendum transgressus noxam sibi infert. Alterum autem erat nomen, quo appellabatur يسار النساء »Jesarus mulierum«. Poeta erat praeclarus (مفلق), qui filium poetam» Jomailum filium Jesari mulierum« appellatum habebat. Dixit poeta Farasdakus Djerirum alloquens:

وَإِنِّي لَأَخْشَى إِنْ خَطَبْتَ إِلَيْهِمُ عَلَيْكَ ٱلَّذِي لَاقَى يَسَارُ ٱلْكَوَاعِبِ

»Et ego tibi metuo, si ab iis uxorem in matrimonium petis, iidem, quod Jesaro puellarum accidit«. Metrum Thawil est. p. 161.

١٢ يَحْمِلُ شَنٌّ وَيُفْدَى لُكَيْزٌ

12. Imponit iumento Schannus et liberatur Locaisus.

In codice Lugdun. يحملك legitur; in caeteris nec non in opere Samachscharii يحمل. Schannus et Locaisus, Almofadhdhelo referente, Afzäi ben-Ahbd-Alkais filii erant. Qui quum essent in itinere cum matre Laila filia Korrani ben-Balijj, haec loco Dsa-Thowan, ubi quieverat, filium Schannum, libere dimisso Locaiso, advocavit, ut ei in iumento conscendendo auxilium praestaret. Fecit quidem; sed iratus. In clivo igitur montis matrem a iumento deiecit et ista, quae in proverbii consuetudinem venerunt, verba pronuntiavit. Mater mortem inde obiit. Dixit quoque: عليك بجعرات امك يا لكيز »Sume tibi matris tuae merdam, o Locaise!« Et haec quoque verba in proverbium venerunt. Alterum autem illud significare videtur, unum filium a matre alteri praeferri. Similem proverbii sensum poeta versu sequente expressit:

وَإِذَا تَكُونُ كَرِيهَةٌ أُدْعَى لَهَا وَإِذَا يُحَاسُ ٱلْحَيْسُ يُدْعَى جُنْدُبُ

»Quando res ingrata est, ad eam ego vocor; sed quando cibus Hais paratur, Djondobus vocatur«.

Metrum Camil est. p. 212.

١٣ يا جهيزة

13. O Djahisa!

Chalilus dixit, Djahisam stultae feminae nomen fuisse, quapropter ista verba omnem stultum designant. conf. C. VI, 157.

١٤ يا شن انخنى قاسطا

14. O Schanne! debilita gentem Kasith!

Proverbii verbis ad malum inferendum instigatur. Tempore, quo inter gentem Rabiah ben-Nesar bellum gerebatur, Schannus contra gentem Kasith missus erat. Proficiscenti vir quidam ista verba dixit, eum cohortaturus, ut hostibus magnam cladem inferret. At Schannus respondit: محار سوء »Reditus mali« i. e. Reditus ad pugnandum cum iis mihi non placet«. Et haec quoque verba in proverbii consuetudinem venientia significant, occupationem rei displicere.

١٥ يا عبد من لا عبد له

15. O serve eorum, quibus servus non est!

In adolescentem dicitur, qui cum aetate provectis degit et eis servitio est.

١٦ يعتل بالاعسار وكان في اليسار مانعا

16. A paupertate praetextum petit, et in opulentia denegabat.

In avarum dicitur, qui, quum dives nil dederit, iam a paupertate recusandi praetextum petit.

١٧ يَدَاكَ أَوْكَتَا وَفُوكَ نَفَخَ

17. Manus tuae constrinxerunt et os tuum flavit.

Narrant, virum in insula maris consilium cepisse, utris inflati ope mare traiiciendi. Qui quum medium maris nando attigisset, utre non firmiter constricto et vinculo soluto eum periisse. In summo autem vitae periculo virum in auxilium vocans istud responsum tulit. Verba autem significant, virum suâ culpâ perire.

١٨ اَلْيَدُ ٱلْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ ٱلْيَدِ ٱلسُّفْلَى

18. Manus superior melior est, quam manus inferior,

Manus superior manus dantis, manus inferior manus petentis est. Hasano, manus inferior manum avari significare dicitur. Haec sunt verba Mohammedis Arabum prophetae, quibus ad eleemosynas dandas incitavit.

١٩ يَعُودُ لِمَا أَبْنِي فَيَهْدِمُهُ حِسْلُ

19. Redit ad id, quod aedifico, tum id Hislus destruit.

De eo dicitur, qui res, quas alter instruxit, corrumpit. Hislus viri, qui proverbii verba protulerit, filius fuisse dicitur. De posteris pravis id adhiberi dixit Samachscharius.

٢٠ يَحْلُبُ بُنَيَّ وَأَشُدُّ عَلَى يَدَيْهِ

20. Mulget filiolus meus et ego in manus eius impetum facio.

De eo dicitur, qui rem, quam ipse agit, alii tribuit. Verba haec mulier dixisse fertur, qui necessitate coacta mulgebat; sed quum res Arabum mulieribus dedecori du-

ceretur, filioli sui manus in usum adhibebat, ut filius ubera strinxisse videretur. Legitur autem loco verborum اشد يديه على sic اصب على يديه »quatuor digitis adhibitis super eius manibus mulgeo«. Dixit poeta Farasdakus:

كَمْ عَمَّةٍ لَكَ يَا جَرِيرُ وَخَالَةٍ فَدْعَاءَ قَدْ حَلَبَتْ عَلَيَّ عِشَارِي

شَغَّارَةٍ تَقِذُ ٱلْفَصِيلَ بِرِجْلِهَا فَطَّارَةٍ لِقَوَادِمِ ٱلْأَبْكَارِ

»Quot amitae et materterae tuae, o Djerire! distortos pedes habentes pro me camelas meas generosas mulserunt, immingendo pedem tollentes, vehementer pede percutientes camelos ablactatos, pollice et indice mulgentes anteriores papillas camelarum iuvencarum«. Metrum Camil est. p. 212.

٢١ يجرى بليق ويذم

21. Currit Bolaikus et vituperatur.

Bolaikus equi nomen erat, qui cursu victoriam reportans vituperabatur. Benefacientem vituperari significat. conf. Kam. s. v. بلق

٢٢ يخبط خبط عشواء

22. Pede terram percutit sicut caeca (camela).

De eo dicitur, qui a re recedit sic ut eius notitiam non habere videatur, et in eum quoque adhibetur, qui nil curans sine prudentia in re proruit. conf. Kam. et Djeuh.

٢٣ يا ابلى عودى الى مبركك

23. O cameli mei! redite ad locum quietis vestrum!

Legitur مبركك et مباركك. Viro haec verba dicuntur,

qui rem ipsi utilem relinquit, nec non ei, qui rem ipsi necessariam fugit. Vir camelis, qui locum quietis fugerent, quum unum camelum resectis nervis pedum posteriorum prostravisset, dixisse fertur: عودى فان هذا لك ما عشت »Redi, hoc enim tibi erit, quamdiu vivis«.

٢٤ يَوْمٌ بِيَوْمِ ٱلْحَفَضِ ٱلْمُجَوِّرِ

24. Dies pro die utensilium proiectorum.

Proverbio, cui metrum Redjes (p. 230) est, is utitur, qui alius malis laetatur. Originem proverbii talem fuisse narrant: Vir patrui sui decrepiti utensilia huc illuc, ut nullus ordo esset, proiicere solebat. Quod quum eidem decrepito fieret, ista verba pronuntiavit.

٢٥ يَا شَاةُ أَيْنَ تَذْهَبِينَ قَالَتْ أُجَزُّ مَعَ ٱلْمُجْتَزِّينَ

25. O ovis! quo abis? Dixit: Ego cum tondendis tondeor.

In stultum dicitur, qui cum aliis est, quorum neque agendi rationem neque agendi finem scit.

٢٦ يَشُجُّ وَيَأْسُو

26. Frangit et sanat.

In eum dicitur, qui modo recte et prudenter, modo falso et stulte agit. Dixit poeta:

إِنِّي لَأُكْثِرُ مِمَّا سُمْتَنِي عَجَبًا يَدٌ تَشُجُّ وَأُخْرَى مِنْكَ تَأْسُونِي

»Ego magna eius admiratione adficior, quod mihi imposuisti. Una manus vulnerat et altera tua me sanat«.

Metrum Basith est p. 190.

٢٧ يَرْبِضُ حَجْرَةً وَيَرْتَعِي وَسْطًا

27. Cubat in latere domus (atrio) et in medio pascitur.

Alter huius proverbii legendi modus hic est: ياكل خضرة ويربض حجرة „Edit viride, et cubat in latere domus (atrio)« De camelo aliove animali desumtum in virum dicitur, qui tibi, quamdiu secunda fortuna uteris, auxilium fert«. In Haririi opere p. 520 sic legitur: يرتع وسطا ويربض حجرة Proverbii autem sensum expressit poeta:

مَوَالِيَنَا إِذَا افْتَقَرُوا إِلَيْنَا وَإِنْ أَثْرَوْا فَلَيْسَ لَنَا مَوَالِي

»Clientes nostri sunt, dum pauperes sunt, sed si divites sunt, nobis non sunt clientes«. Metrum Wafir est. p. 204. conf. doct. Bertheaui libell. p. 9. text.

٢٨ يَذْهَبُ يَوْمُ الْغَيْمِ وَلَا يُشْعَرُ بِهِ

28. Dies nubium abit et non animadvertitur.

Dixit Abu-Ohbaidus, proverbium in eum adhiberi, qui incurius agendi occasionem, dum nesciat, praetermiserit.

٢٩ يَرْعُدُ وَيَبْرُقُ

29. Tonat et fulgurat.

Alter proverbii enunciandi modus est, quod quartae formae vocales, sensu verborum non mutato, adhibentur Dixit poeta:

أَرْعِدْ وَأَبْرِقْ يَا يَزِيدُ فَمَا وَعِيدُكَ لِي بِضَائِرٍ

„Tona et fulmina, a Jaside! sed minae tuae mihi non nocent.“ Metrum Camil est. p. 214.

Virum minas iacere significat.

٣٠ يَأْتِيكَ كُلُّ غَدٍ بِمَا فِيهِ

30. Quodvis crastinum tempus tibi id, quod in eo est, adfert.

Res a Deo decretas sive bonas sive malas quivis dies tibi adfert.

٣١ يَوْمَ ٱلنَّازِلِينَ بُنِيَتْ سُوقُ ثَمَانِينَ

31. Die descendentium forum Tsamanin aedificatum est.

In Pocockii codice loco vocis سوق forum legitur سور muri. Vocabulo النازلين descendentium Noachus cum suis, qui e navi descendebant, significatur. Erant octoginta (ثمانون) personae, quapropter vicus, quem, ut fama fert, in Mesopotamia non dissitum ab urbe Mosul exstruxerant, Tsamanun (octoginta) nomen accepit. De eo dicitur, qui grandaevus temporum vicissitudines hominesque vidit.

٣٢ اَلْيَوْمَ ظَلَمَ

32. Dies iniustus est.

Id est: Loco non conveniente rem posuit. Proverbii verba in virum dicuntur, qui rem, quam antea peragere noluerat, iussus perficit i. e. Dies me coegit facere, quae antea facturus non eram. Ahthäus ben-Muzihb dixit, esse proverbialem loquendi modum: اخبرك واليوم ظلم „Nuntium tibi fero, nam hic dies iniustus est" i. e. Debilis factus sum, postquam robustus fueram, ut hoc die faciam, quae ante hunc diem non feci. Alferräus autem hunc adduxit versum:

قُلْتُ لَهَا بِينِى فَقَالَتْ لَا جَرَمْ إِنَّ ٱلْفِرَاقَ ٱلْيَوْمَ وَٱلْيَوْمُ ظَلَمْ

„Ei dixi: Separa te! Tum illa dixit: Haud dubie, separatio hoc die erit, et dies hic iniustus est".

Metrum Camil est. p. 212.

Alter autem proverbii legendi modus est: بلى واليوم ظلم „Sane, et dies iniustus est". Verbis autem hisce

utitur vir, cui res imperatur. De proverbii auctore dissentiunt. Alii narrant, virum ad aquam praemisisse homines, qui aquam in lacum colligerent, eum autem, quum advenicns alios inveniret, qui suis camelis aquam praeberent, dixisse:

خَلِّ سَبِيلَ ٱلْوِرْدِ فَالْيَوْمُ ظُلْمٌ

„Viam fac, ut ad aquam accedam, nam dies hodie iniustus est. Metrum Redjes cf. p. 231.

Alii autem narrant, mulieribus e gente Hentselah iter facientibus, virum quendam ad gentem Bánu Jarbuh, quae despecta erat, pertinentem Hadjibi ben-Sorarah matrem, qui in pilento esset, adiisse postulantem, ut ipsi aquam daret. Eam dixisse: نعم فاليوم ظلم „Faciam, nam dies iniustus est."

٣٣ يُرِيكَ يَوْمٌ بِرَأْيِهِ

33. Ostendet tibi dies consilium suum.

Putavit Meidanius, voci الرأى in hocce proverbio significationem participii passivi (id quod conspicitur) tribui posse, quod interdum nomina actionis participiorum passivorum significationem admitterent. Praepositionis ب causam in eo autem videt, quod verbo يريك significatio verbi يظفرك insit i. e. Dies efficiet, ut potiaris eo, quod tibi in eo ostendit ex numero vicissitudinum rerum. Est autem, qui tali modo proverbium protulerit: يريك كل يوم رايه „Ostendit tibi quivis dies consilium suum i. e. Quovis die tibi apparebit res, quam te videre decet. In Samachscharii opere sic legitur: يريك وهو يوم برايه et sic explicatur: Quivis dies tibi ostendit res, quas tu in eo videre cupis. Proverbium significat, dies res miras et peregrinas ostendere.

٣٤ يُوهِي ٱلْأَدِيمَ وَلَا يَرْقَعُ

34. Rumpit corium et non reparat.

Hominem corrumpere res et non reparare significat.

٣٥ يَحُثُّ وَهُوَ ٱلْآخِرُ

35. Instigat et ipse est ultimus.

Hominem alios ad festinationem incitantem, dum ipse cunctabundus est, designat.

٣٦ يَا رُبَّمَا خَانَ ٱلنَّصِيحُ ٱلْمُؤْتَمَنُ

36. Oh! fidus monitor, cui fides habebatur, interdum decepit.

Ad metrum Redjes referri potest (p. 230.). Monet nos proverbium, ne in hominibus nimiam fiduciam ponamus.

٣٧ يُخْبِرُ عَنْ مَجْهُولِهِ مَرْآتُهُ

37. Conspectus eius indicat partem eius aliis incognitam.

Ad metrum Redjes referri potest. (p. 230.) Quaenam sit animi eius conditio, ex externo habitu cognosci potest. Similis ratio est proverbio, quod Cap. I, 5. legitur.

٣٨ يَدِبُّ لَهُ ٱلضَّرَاءُ وَيَمْشِي لَهُ ٱلْخَمَرُ

38. Repit ei in latebris sylvosis et incedit ei in locis ipsum tegentibus.

Duo sunt proverbia in Samachscharii opere diversis locis adnotata. In voce الضراء explicanda lexicographi non consentiunt. Alii voci significationem latebrarum sylvosarum in valle, alii loci depressi tribuunt. Vocabulum autem خمر locum significat, ubi incedens ob prostantem collem aut ripam fluvii excesam absconditus est.

De eo dicitur, qui socium decepit. Conf lexic. meum s. ضراء.

٣٩ يَحْسِبُ ٱلْمَمْطُورُ أَنَّ كُلًّا مُطِرَ

39. Pluvia adfectus putat, omnes esse pluvia madidos.

In divitem dicitur proverbium, qui omnes homines eadem, qua ipse, opulentia frui putat.

٤٠ يَجْمَعُ سَيْرَيْنِ فِي خَرْزَةٍ

40. Colligit duo lora in una sutura.

Virum duas res necessarias uno modo colligere significat.

٤١ يُلَقِّمُ لُقَمًا وَيُغَذِّي زَادَهُ يَرْمِي بِأَمْثَالِ ٱلْقَطَا فُؤَادَهُ

41. Deglutit buccellas et nutrit commeatum suum, iacit cor suum buccellis similibus magnitudine avibus Katha.

Metrum Sarih est. p. 246. In eum dicitur, qui suis opibus parcens, aliorum opibus nutritur.

٤٢ يُسِرُّ حَسْوًا فِي ٱرْتِغَاءٍ

42. Clam bibit (lac), dum spumam bibere videtur.

De eo dicitur, qui, dum alii auxilium ferre videtur, suo commodo inservit, ac si quis, cui lac adfertur, ut spumam inde auferat, una cum spumâ lac bibit.

٤٣ يَمْنَعُ دَرَّهُ وَدَرَّ غَيْرِهِ

43. Impedit fluxum lactis suum et fluxum lactis alius.

In avarum dicitur, qui et alium, quominus beneficus sit, impedit. Dixit Abu-Ahmruus, proverbii originem talem fuisse, quod camela, quae calcando pullum suum, necaverit, non solum lac suum, pullo mortuo, retineret, sed in causa esset, cur altera camela, quae ob pulli illius amorem lac emisisset, iam, isto mortuo, lac suum cohiberet.

۴۴ يروى على الضيح الحلوب

44. Satiatur lacte aquâ diluto.

Meidanio auctore vox الضيح lac spissum aqua infusa dilutum significat. Citissime quidem tale lac bibenti sitim sedat; sed mox sitis redit, ut parum vel nihil inde commodi bibens capiat. In virum dicitur, cuius promissa nullam prorsus alteri utilitatem adferunt. Silentio haud praetermittendum videtur, Pocockium vertisse: Irrigat, ut sit verbi forma quarta. Vox الحلوب, si codicis mei et Berolin. ratio habetur, pars proverbii est, qua de re dubitare licet; in proverbio enim quum sit superflua, fieri potest, ut in scholiis vocis الضيح explicandae gratia addita sit; sic enim tum scholium incipit: الحلوب الضيح اللبن الخاثر رقق بالماء يصب عليه. »Lac الضيح appellatum est lac spissum aqua dilutum, quae ei affunditur.«

۴۵ يكفيك نصيبك شح القوم

45. Portio tua contra avaritiam hominum te tuetur.

Portio victus tui tibi sufficit, ut tibi ab hominibus avaris res ad vitam necessarias petere non opus sit. Ne mendicemus, proverbium monet.

۴۶ اليوم خمر وغدا امر

46. Hodie vinum et cras negotium.

Conf. prov. 70. Verba proverbii, quae significant: hodie vinum nos occupat, cras belli negotium, Amru-l'Kaiso filio Hodjri Cenditae poetae celeberrimo tribuuntur. Causa verborum talis fuisse dicitur: Amru-l'Kaisum pater ob amorem, quo ille poesi et carminibus amatoriis indulgeret, relegaverat. Apud locum Dammun in Arabia felici, quo se receperat, occisi a gente Banu Asad ben-Chosaimah patris adlatum nuntium accepit per Alahwarum Ihdjlitam. Dixit igitur:

تطاول الليل علينا دمون دمون انّا معشر يمانون
وانّنا لقومنا محبّون

»Superbe se gessit erga nos hac nocte Dammun, Dammun quod ad me attinet, o gens Iemanensium! et nos amamus gentem nostram.« Metrum Sarih est. p. 246.

ضيّعني صغيرا وحمّلني دمه كبيرا لا صحو اليوم ولا شرب غدا اليوم خمر وغدا امر. »Amisit me quum parvus essem, et mihi portandum imposuit quum magnus essem, sanguinem suum. Hodie mentis compos non sum et cras non bibo. Hodie vinum est et cras negotium«; quae ultima verba in proverbii consuetudinem venientia significant, rerum esse vicissitudines tam tristium quam laetarum. Tum, postquam per septem dies vino indulserat, hos versus dixit:

أتاني وأصحابي على رأس صيلع حديث أطار النوم عنّي فأنعما
وقلت لعجليّ بعيد مآبه تبيّن وبيّن لي الحديث المعجّما
فقال أبيت اللعن عمرو وكاهل أباحوا حمى حجر فأصبح مسلما

»Ad me venit, dum socii mei super cacumine montis Zailah erant, nuntius, qui somnum a me depulit dulcem, et dixi Ihdjlitae e loco longinquo ad me venienti: Distinctus sis et

mihi nuntium obscurum explices! Tum dixit: »Nihil sinistri tibi eveniat!« Ahmruus et Cahilus Hodjri sacram ditionem laeserunt, et is in hostium potestatem pervenit.

Metrum Thawil est p. 161. — Silentio praetermittendum non est et de Hodjro et de Amru-l'Kaiso varia et dissentientia tradi, quae si enararre vellem, longius foret. Conf. quoque Hengstenbergii cl. Amrulkeisi Moallakah p. 6. sqq. Ab aliis autem proverbium Mohalhelo adscribitur, qui verba Hammamo ben-Morrah, quum certior factus esset, Colaibum a Djassaso occisum esse, dixerit. Proverbium quoque sic traditur: اليوم قحاف وغدا نقاف »Hodie multum bibendum est, cras capita sunt percutienda«. Scharaf-Aldin. Samachsch.

٤٧ يا حَبَّذَا الإمَارَةُ وَلَوْ عَلَى الحِجَارَةِ

47. Quam pulchra est praefectura, etiamsi in lapides exercenda sit!

Verba haec dixisse fertur Abbd-Allahus ben-Chaled ben Osaid, qui aedificandae domus in oppido Mecca filio suo mandatum dederat permittens, ut in eadem sibi habitandi locum conficeret. Abbd-Allahus domum intrans, quum videret locum lapidibus pulchre exornatum, interrogavit, cuinam ille locus destinatus esset, et quum filium sibi illum parasse audivisset, ista verba pronuntiavit. In Scharaf-Aldini opere, in quo الامارة ولو على الحجارة est, legimus verba ista Sijanum dixisse, quum de opulentia viri certior factus esset, quem aedificando templo in oppido Bazra praefecisset.

٤٨ يا حَبَّذَا التُّرَاثُ لَوْ لا الذِّلَّةُ

48. Quam pulchra esset haereditas, nisi vilitas esset!

Baihasi verbis haec accensentur, quorum in proverbio C. IV, 1. mentio facta est.

٤٩ يَاتِيكَ بِالأَمْرِ مِنْ فَصِّهِ

49. Adfert tibi rem omnino distinctam.

Prop. rem ex distinctione sua. Dixit Ahbd-Allahus ben-Djahfar:

وَرُبَّ امْرِئٍ تَزْدَرِيهِ ٱلْعُيُونُ يَاتِيكَ بِالأَمْرِ مِنْ فَصِّهِ

»Saepe vir, quem oculi contemnunt, rem omnino distinctam tibi adfert«. Metrum Motakarib est. p. 281.

De viro, qui rerum internam et veram conditionem cognovit, dicitur.

٥٠ يَنْبَحُ ٱلنَّاسَ قُبُلًا

50. Coram homines adlatrat.

Contumelias in homines dicit.

٥١ يَدِي مِنْ يَدِهِ

51. Perire manus eius.

Quod si ما له anteponitur, male precandi formula est conf. Dj., et simili ratione dicitur: ما له تربت يداه »Terrae adhaereant manus eius«. Hamas. p. 275. Explicandi proverbii causa additum est: لمن يجني على نفسه »In eum dicitur, qui contra se ipsum iniustus est«, ut verba يدى من يده verti possint »pereunt eius manus per ipsius manum« In meo codice ضرب لمن يخشي على نفسه legitur.

٥٢ يَا حَرَزًا وَٱبْتَغِى ٱلنَّوَافِلَا

52. Oh rem custodiendam! et dona desidero.

Métrum Redjes est. p. 231. Quo in proverbio explicando quum interpretes non consentiant, scholion addere

placet e codice Lugdun. ويروى (1) واحرزا قالوا يريد وا حرزاه بحذف واصله الخطر يضرب لمن طمع في الربح حتى فاته راس المال هذا قول بعضهم وقال ابو عبيد يريد ادركت ما اردت واطلب الزيادة قال يضرب في اكتساب المال والحث عليه والحرص عليه قالوا والحرز بمعنى المحرز كانه اراد يا قوم ابصروا ما احرزت من مرادى ثم ابتغى الزيادة وحرزا يريد به حرزى الا انه فر من الكسرة الى الفتحة لخفتها كقولهم يا غلاما في موضع يا غلامى »Legitur quoque وا حرزا. Dixerunt, eum voluisse scribere واحرزاه Eheu! rem custodiendam! abiecta littera ه in fine, qua voce nux illa, qua in alearum ludo pueri utuntur, الخطر appellata significatur. Proverbium in eum adhibetur, qui dum lucrum desiderat, opum summam amittit. Sic quidam proverbium explicavit. Abu-Obbaidus autem proverbii hunc esse sensum dixit. »Assecutus es id quod voluisti, maiora igitur pete!«, et proverbium adhiberi in opum quaestu, ut earum cupiditas accenderetur. Alii contenderunt, vocem الحرز significationem vocis المحرز rei custodiendae habere, ita ut hic proverbio sensus tribuendus esset: »O gens mea, vide, quale id sit, quod mihi custodiendum putaverim et iam plura peto.« Vocem حرز esse pro حرزى; sed proverbii auctorem vocalem Kesre, quae levis esset, evitasse, quemadmodum يا غلاما loco vocis يا غلامى diceretur. conf. Djeuh. s. حرز

٥٣ . يَرْكَبُ ٱلصَّعْبَ مَنْ لَا ذَلُولَ لَهُ

53. Vehitur camelo indomito is, cui domitus non est.

---

1) In codice Berol. واحتــــرزى; sed in Djeuharii opere rectius واحرزى legitur. Codicis Berol. vitiosa scribae correctio esse videtur.

Qui rem desideratam sine molestiis assecutus non est, is, ut ea potiatur, molestias perfert. Meidanius dixit proverbium adhiberi, quum quis parte rei ipsi necessariae contentus esset.

٥٤ تكسو الناس واستها عارية

54. Homines vestit, dum ipsius podex nudus est.
Eum designat, qui, dum aliis benefacit, sibi nocet.

٥٥ يا ويلي رآني ربيعة

55. Vae mihi! Rabiahus me vidit.

Verba haec mulieri adscribuntur, quae quum optaret, ut eam vir ad ipsam transiens nulla eius ratione habita conspiceret, ista verba protulit, quae in causa erant, ut ille in ipsam visum converteret. Proverbium igitur significat, quendam, quamvis speciem se abscondentis prae se ferat, tamen, ut alteri locum suum indicet, optare.

٥٦ يا ليتني المحثي عليه

56. Utinam ego essem is, contra quem pulvis spargitur.

Tempore, quo vir apud mulierem sedebat, mulieris amatus advenit. Mulier, ut conditionem suam celaret, in advenientis faciem, ne propius accederet pulverem sparsit. At alter veram rei conditionem cognoscens ista verba dixit significaturus, se alterius loco esse cupere. Proverbium igitur desiderium hominis designat, qui loco palam detestati, sed occulte honorati esse cupit.

٥٧ يا عماه هل كنت أعور قط

57. O patruelis mi! Num unquam monoculus fuisti?

Narrant mulieris amatorem, quotiescunque eam visitaret, oculum unum suum compressisse, ne a mulieris filio alio loco cognosceretur. Patrem, ad quem puer rem retulisset, puerum in gentis concionem introduxisse, ut quis esset, indicaret. Puerum autem virum quidem cognoscentem sed dubitantem, quia monoculus non amplius esset, proverbii verbis eum allocutum esse. Proverbium in eum dicitur, qui forma sua exteriore quandam indolis suae partem indicat.

٥٨ يضربنى ويصأى

58. Verberat me et pipit.

Proverbio huic eadem ratio est, quam proverbio, quod C. III, 33. legitur.

٥٩ يوم توافى شاوه ونعمه

59. Dies est, cuius oves et cameli completi sunt.

Vox توافى pro تتوافى esse potest. Proverbium res disgregatas esse congregatas significat.

٦٠ يوم من حبيب قليل

60. Dies ex dilecto parum est.

Si dilecti societate nonnisi per unum diem fruimur, parum est. Adhibetur in re, quae parva putata augetur.

٦١ يشتهى وينجع

61. Cupit et prosper est.

In eum dicitur, qui accipere vult, sed non dare.

٦٢ يخبرك أدنى الأرض عن أقصاها

62. Certiorem te facit propinquior pars terrae de remotiore eius parte.

Si in initio rei bonum est, idem in fine invenitur.

٦٣ يأكله بضرسه ويطوه بظلفه

63. Dente molari eum edit et ungula eum conculcat.

In eum dicitur, qui ingratus in benefactorem est.

٦٤ يشجنى ويبكى

64. Me vulnerat et plorat.

In eum dicitur, qui hominis, quem decepit, fidus amicus haberi vult.

٦٥ يا لها دعة لو أن سعة

65. O quietem! Si opulentia esset.

Quiete fruor; sed opes mihi non sunt, ut quiete mea laeter.

٦٦ يعيش المرء باصغريه

66. Vir ope minimorum duorum suorum vivit.

Cor et linguam Arabes cognomine الاصغران minima duo appellarunt. Loco vocis يعيش legitur يستمتع objectatur. Cor autem seu animus et lingua in homine maxime valent. conf. C. III, 47. adnot.

٦٧ يا ابن استها اذ احمضت حمارها

67. O fili podicis eius (mulieris)! Quando asino suo ea plantam جمص appellatam edendam dedit.

Asino ista planta non porrigitur; sed contumeliosa sunt verba, quibus mater hominis cuiusdam petitur.« Proverbii sensus est: Tempore, quo mater tua asino suo illud pabulum porrigebat, in recessu copiam sui viro fecit. Metrum Redjes est. p. 231.

٦٨ يا نَعامُ إنّي رَجُلٌ

68. O struthiocamele! ego vir sum.

Narrant, homines laqueum super ovis, ut struthionem caperent, disposuisse et virum, cui laqueum illum custodiendum tradidissent, ut caveret, ne a struthiocamelo conspiceretur aut nimis festinanter ad illam accedentem accurreret, monuisse. Virum, illorum monitis neglectis, se struthiocamelo advenienti ostendisse et verba illa pronuntiasse, quibus ille statim in fugam ageretur. Verbis proverbii is deridetur, qui rem sibi cavendam negligit.

٦٩ يَمْشي رُوَيْدًا وَيَكونُ أوَّلا

69. Leniter incedit et primus est.

Virum cum quiete et commoditate rem assequi significat. Cecinit poeta:

تُسائِلُني أمُّ الوَليدِ جَمَلًا يَمْشي رُوَيْدًا وَيَكونُ أوَّلا

»Petit a me mater Alwalidi camelum, qui leniter incedens primum advenit«. Metrum Redjes est. p. 231.

٧٠ اليَمينُ حِنْثٌ أوْ مَنْدَمةٌ

70. Iuramentum crimen aut poenitentia est.

Verba Omaro Mohammedanorum principi adscribuntur, quibus iurare dissuasit. Scharaf-Aldin. Samachsch. Iuramentum enim si falsum est, pro crimine habendum, sin verum, eius poenitentiam agimus. Rem ab utraque parte homini ingratam proverbium significat. Meidan.

اليوم قحاف وغدا نقاف ٧١

71. Die hodierno est potatio multa et crastino capitis percussio.

Vocabulum قحف vas, quod potui inservit, significat. Inde قحاف potatio multa est, quae magno poculo (قحف) fit. Eadem autem proverbii ratio est quam proverbio 25. Nec non Amrul-Kaiso adscribitur.

يدك منك وإن كانت شلاء ٧٢

72. Manus tua tui pars est, etsi arida est.

Proverbii sensus ab eo, qui proverbio C. I, 51 inest, non differt. Conf. C. X, 52.

يا رب هيجا هي خير من دعة ٧٣

73. O! interdum pugna quietem praestat.

Metrum Redjes est, p. 231. Hisce verbis tanquam excusatione in rixa utuntur.

يا متنوراه ٧٤

74. O tu, qui me observas!

Narrant, virum amore captum e longinquo mulierem observasse. Alius quidam hoc videns, monuit illam, ut caveret. At illa tollens vestis anteriorem partem et se ad eum convertens, ista verba dixit. Vir autem ab isto inde tempore eam fugit. Proverbium significat, hominem turpem agendi rationem neque cavere neque pulchro deditum esse.

يصبح ظمآن وفي البحر فمه ٧٥

75. Sitibundus est, dum eius os in mari est.

Metrum Redjes est. p. 231. De eo dicitur, cui cum opulento avaro consortium est.

٧٦ يَمِينٌ طَلَعَتْ فِي ٱلْمَخَارِمِ

76. Iuramentum, quod in viis inter montes apparuit.

Iuramentum significatur, quod iurantem rem perficere non cogit, viis effugii relictis. Cecinit Djerirus:

وَلَا خَيْرَ فِي مَالٍ عَلَيْهِ أَلِيَّةٌ وَلَا فِي يَمِينٍ غَيْرِ ذَاتِ مَخَارِمِ

»Non est bonum in opibus, super quibus iuramentum est, et non in iuramento cui nullae sunt effugii viae«.

Metrum Thawil est. p. 161.

٧٧ يَمْلَأُ ٱلدَّلْوَ إِلَى عَقْدِ ٱلْكَرَبِ

77. Implet situlam usque ad nodos funis.

Vocabulum كرب funem parvum designat, qui ad mediam urnae ansam adligatur, ne maior funis aquâ corrumpatur. Proverbium, quod in eum dicitur, qui cum summa diligentia negotio praeest, e versu Alfadhli ben-Alahbbas ben-Ahtabah ben-Abi-Lohab desumtum est:

مَنْ يُسَاجِلْنِي يُسَاجِلْ مَاجِدًا يَمْلَأُ ٱلدَّلْوَ إِلَى عَقْدِ ٱلْكَرَبْ

»Qui mecum de gloria certat, certat cum gloriâ conspicuo, qui situlam usque ad nodos funis implet«.

Metrum Raml. est. p. 237.

٧٨ يُعَدُّ فِيَّ مِثْلَ ٱلصُّوَابِ وَفِي عَيْنَيْهِ مِثْلَ ٱلْجِزَّةِ

78. Computat in me rem similem lendi et in eius oculis est res similis lanae ovis.

In eum dicitur, qui parva in aliis vitia vituperat, magna autem ipsius vitia non videt. Proverbii sensum exprimens adduxit Rijaschita versus hosce:

أَلَا أَيُّهَذَا ٱللَّائِمِي فِي خَلِيقَتِي هَلِ ٱلنَّفْسَ فِيمَا كَانَ مِنْكَ تَلُومُ

فَكَيْفَ تَرَى فِي عَيْنِ صَاحِبِكَ ٱلْقَذَى وَتَنْسَى قَذًى عَيْنَيْكَ وَهْوَ عَظِيمُ

»Eheu tu, qui me vituperas ob meam naturam, num te ipsum ob tua vitia vituperas? Et quomodo in oculo socii tui festucam conspicis et festucae oculorum tuorum, quae magna est, oblivisceris«. Metrum Thawil est. p. 163.

٧٩ يَدُقُّ دَقَّ ٱلْإِبِلِ ٱلْخَامِسَةِ

79. Frangit modo, quo cameli per quinque dies sitientes frangunt.

Dixit Alahrabius sitim, dum quinto die cameli adaquentur, vehementissimam omnium esse, quippe quum illa tempore aestatis sit, nam exeunte aestate per plures dies cameli sitim tolerare possunt. Tempore autem aestatis, si per quinque dies sitim tolerarunt cameli, ad aquam adducti summa cum vehementia bibunt et inde ad pratum reducti summa cum vehementia omnes herbas vorant. Quae autem res in causa est, cur ista verba in proverbii consuetudinem venerint ad summam vehementiam in re agenda significandam.

يَا قَرْفَ ٱلْقُمْعِ

80. O crustula infundibuli!

Infundibulum utris, in quod lac inditur, propter lac ei adhaerens spurcum semper est. Crustula igitur lactis, quod infundibulo adhaeret, significatur. Spurcum esse hominem, proverbium significat.

٨١ يَا مُهْدِرَ ٱلرَّخَمَةِ

81. O tu, qui avem Rachamah ad barritum excitare vis!

Avis **Rachama** quum barrire non possit, stultum proverbii verba designant.

٨٢ يَا مَنْ عَارَضَ ٱلنَّعَامَةَ بِٱلْمَصَاحِفِ

82. O tu, qui struthiocamelo cum Alcorani exemplaribus obviam is!

Gens quaedam Arabum, quae struthiocamelum nunquam vidisset, calamitatem eam esse putans, Alcorani exemplaria eduxit dicens: بيننا وبينك كتاب الله لا تهلكنا »Inter nos et inter te liber Dei sit, ne nos perdas!« Stupidum et timidum proverbii verba designare videntur.

٨٣ يَوْمٌ ذَنُوبٌ

83. Dies longa praeditus caudâ.

Id est: Dies, cuius malum diuturnum est, ut vix cesset.

٨٤ يَا عَمَّاهُ هَلْ يَتَمَطَّطُ لَبَنُكُمْ كَمَا يَتَمَطَّطُ لَبَنُنَا

84. O patruelis mi! num lac vestrum extenditur, quemadmodum lac nostrum extenditur?

De eo dicitur, cuius conditio antea exigua, bona evasit. Narrant puerum divitem factum patrueli suo, qui pauper factus esset, ista verba dixisse. Intelligebat autem lac radiatim ex uberibus effluens, ut quasi extenderetur. Huic simile est proverbium: كلكم فليحتلب صعودا „Omnes vos ut abortum passam camelam mulgeatis!“

٨٥ يَطْلُبُ ٱلدَّرَّاجَ فِي خِيسِ ٱلْأَسَدِ

85. Quaerit attagenem in leonis lustro!

Ad metrum Raml referri potest. p. 237. Rem difficilem inventu virum quaerere significat.

٨٦ يَحْفَظُ ٱلْمَرْءُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ نَفْسِهِ

86. Vir ab omni re, nisi a se ipso custodiri potest.

Hisce verbis vir, qui contra se ipsum peccat, obiurgatur.

٨٧ يَطْرُقُ أَعْمَى وَٱلْبَصِيرُ جَاهِلُ

87. Iacit silices vaticinandi ergo caecus et videns ignarus est.

De eo dicitur, qui rem tractat, cuius perficiendae ignarus est; tum autem alius quidam extra (i. e. quem res non spectat) de rei modo certiorem eum facit. Metrum Redjes est. p. 231.

٨٨ يَحْمِلُ حَالًا وَلَهُ حِمَارُ

88. Portat fascem et ei asinus est.

Metrum Sarih est. p. 246. Vocabulo حال pannorum fascis, quem fullo in dorso portat, designatur. Proverbium indicat, hominem, ut opibus potiatur, inferiorem vitae sortem in se suscipere.

٨٩ يَكْرِفُ عُونًا نَجِفٌ مُمْعَسُولُ

89. Odoratur asinorum silvestrium agmen admissarius corio ab ineundo impeditus castratus.

Ad metrum Sarih referri potest. p. 246. Vocabulum نجاف corii nomen est, quod inter veretrum animalis et anteriorem ventrem, ne coire possit, alligatur et inde نجف tali corio instructus derivatum est. Vocabulum ممعسول, si Meidanio fides habenda est, castrati significationem habet. Corrigendus est error s. v. ممعسول in lexico meo ortus ex vitiosa codicis lectione. Proverbium in eum dicitur, qui propius accedere cupit ad eum, qui ipsum a bono suo prohibet removetque.

٩٠ يَصُبُّ فُوهُ بَعْدَ مَا ٱكْتَظَّ ٱلْحَشَا

90. Fluit eius os, postquam eius venter cibo omnino impletus erat.

Metrum Redjes est c. p. 231. Verbis يصب فوه Fluit eius os, sc. saliva hominis summam rei cupiditatem significant, quemadmodum تحلب لثاته Fluunt eius gingivae dicere solent. Proverbii igitur verba, hominem avidissimum designant, qui rebus, quas optaverat, potitus, non contentus est, sed plura cupit.

٩١ يَأْكُلُ قُوبَيْنِ وَقَابًا يَرْتَقِبُ

91. Edit duos pullos avis et pullum iam exspectat.

Ad metrum Redjes referri potest p. 231. Interpretes in definienda vocis قوب et قاب significatione non consentiunt. Nonnullis vox قوب et قاب et قابة avis pullum significat; aliis قوبة ovum est, aliis قايبة ovum. Meidanius autem voces قاب et قوب pulli avis, قايبة vero et قاب ovi significationem habere contendit. De eo dicitur, qui duas res sibi necessarias poscit, tertiam vero aviditate adductus iis addi vult. Huic proverbio simile est proverbium Cap. XXIII, 303.

٩٢ يَرْكَبُ قَيْنَيْهِ وَإِنْ ضَبَّا دَمًا

92. Vehitur pedibus suis et si sangine fluunt.

Ad metrum Redjes pertinet. p. 231. Meidanius vocem القينان voce الرسغان explicavit. Vocabulo رسغ locus in pede significatur, ubi os tenue est et ubi in iumento vinculum adligatur. In meo lexico error ex Kamuso ortus corrigendus est, quippe قينان Kainani, ut dualis forma sit, scribatur, necesse est. Proverbium hominem patienter ferentem calamitates describit.

٩٣ يوم الشقي نحسه لا يافل

93. Dies infelicis, cuius infelicitas non occidit.

Ad metrum Redjes referri potest. p. 231. In infelicem dicitur, qui rem, quae nonnisi cum difficultate parari potest, petit, et si eam assecutus est, in ea exitium suum videt.

٩٤ يكوي البعير من يسير الداء

94. Uritur camelus ob levem morbum.

Ad metrum Sarih referri potest. p. 246. Rem noxiam, antequam magna evaserit, in initio repellendam esse suadet.

٩٥ يبكي اليه شبعي وجوعي

95. Sive satiata sive esuriens est, ad eum se flens convertit.

Id est: In omni statu semper flens. In hominem dicitur, qui semper queritur sive bonus sive malus status sit.

٩٦ يماى سقاء ليس فيه محرز

96. Extendit utrem, in quo consuendi locus non est.

Ad metrum Redjes referri potest. p. 231. Id est: Cutem, e qua uter conficiatur, irrigat aqua, tum eam extendit, ut amplior fiat. Istis rebus peractis pice oblinitur et consuitur. Cutis autem, cuius in proverbio mentio facta est, ita corrupta dicitur, ut consui non possit. In hominem dicitur, qui rem haud desiderabilem cupit.

٩٧ يضوي الى قوم بهم هزال

97. Ad gentem se recipit, in qua macies est.

Ad metrum Sarih referri potest. p. 246. A homine, qui ipse calamitate afflictus est, opem petit.

٩٨ يمتح للهيم الدوى الحروق

98. E puteo haurit vehementer sitientibus femur laesum habens (camelus.)

Ad metrum Redjes referri potest. p. 231. Vocabulo حروق camelus designatur, cuius pars corporis حارقة appellata (conf. lex. meum) laesa est. Talis autem camelus pedibus infirmus est. In debilem adhibetur, cuius auxilium in re gravi adhibetur, nam vehementer sitientibus camelis multum aquae hauriatur necesse est.

٩٩ يحش قدر الغى بالتحوب

99. Accendit ollam exitii, dum commiseratur.

Ad metrum Redjes referri potest. p. 231. De homine, qui, dum speciem amici prae se fert, alterius interitum adducere studet, proverbium adhibetur.

١٠٠ يمد حبلا أسنه مفككة

100. Extendit funem, cuius singulae partes solutae sunt.

Ad metrum Redjes referri potest. p. 231. In hominem dicitur, cuius dictis fides habenda non est et e cuius factis nullum commodum prodit.

١٠١ يلذ ضيحا ويشتهى دخبسا

101. Lac aqua mixtum gratum ei est; sed lac ovium cum lacte caprarum mixtum cupit.

De eo dicitur, qui parum petens, multum quoque cupit.

١٠٢ يغرف من حسى الى خريص

102. Haurit e puteo non profundo (et pervenit) ad sinum maris.

Ad metrum Sarih referri potest. p. 246. De eo dicitur, qui a paupere capiens ad locupletem propellitur. Observandum est, scriptionem حريص rectiorem haberi, quam خريص.

١٠٣ يعودُ لِلأذنِ مَنَانيفُ الـزبب

103. Redeunt auri pili evulsi.

Metrum Redjes est. p. 231. Quatuor in codicibus sunt lectiones. Una in meo الذنب, altera in codice L. الزنب, tertia in B. الزبب, in cod. P. الزبّ. Quartum et primum vitiosum est. Rectum الـزبـب videtur. Num الذنب et الزنب ferri possit, dubitare licet. De homine dicitur, qui arte adhibita conditionem suam permutat, tum vero ad naturam suam redit.

١٠٤ يرضى بعقدِ الأسرِ من أوفى التلل

104. Qui interitui propinquus est, is captivitatis pacto contentus est.

Ad metrum Redjes referri potest. p. 231. Proprie verbum اوفى ope praepositionis على cum sequenti nomine coniungitur. In eum dicitur proverbium, qui e maiore periculo salvus evadens contento animo malum minoris momenti tolerat.

١٠٥ اليمينُ الغموسُ تدعُ الديارَ بلاقعَ

105. Iuramentum falsum, ut domus vacuae sint, efficit.

De significatione vocabuli غموس interpretes non semper

consentiunt. conf. lex. meum. Iuramenti falsi tristes effectus proverbium describit.

١٠٦ يَعُودُ عَلَى ٱلْمَرْءِ مَا يَأْتَمِرُ .

106. In virum redit id, quod suam mentem secutus peragit.

Metrum Motakarib est. p. 281. Verbo ائتمر obediendi significatio inest. Proverbium, ut alios consulamus, nobis praecipit, proprium enim consilium pernitiosum habetur. Cecinit Amru l'Kaisus:

أَحَارِ بْنَ عَمْرٍو كَأَنِّي خَمِرْ وَيَعْدُو عَلَى ٱلْمَرْءِ مَا يَأْتَمِرْ

„O Haritse ben-Ahmru! Est ac si crapula adfectus essem; et in virum incurrit id quod secutus proprium consilium agit.“ Metrum Motakarib est. p. 281.

In proverbio autem, ut in versu, loco vocis يعود legitur quoque يعدو.

١٠٧ يَأْكُلُ بِالضِّرْسِ ٱلَّذِى لَا يَخْلُقُ

107. Edit dente molari, qui non laevis est.

De homine dicitur, qui, quamvis nemini benefecit, laudari cupit.

١٠٨ يَفْنَى ٱلْكَبَاثُ وَنَتَعَارَفُ

108. Fructus arboris Arac appellatae pereunt, et nos invicem nos cognoscimus.

Vocabulum كباث fructum arboris Arac maturum designat, quem veris tempore colligere solebant. Vir quidam isto fructu colligendo tantopere occupatus erat, ut nunquam amicum, quo uteretur, visitatum iret. Quapropter amicus iste versus sequentes composuisse dicitur:

جَاءَ زَمَانُ ٱلْكَبَاثِ مُقْتَبِلًا فَلَا خَلِيلٌ لِخِلِّهِ يَقِفُ

فَقُلْ لِعَمْرٍو مَقَالَ مُعْتَبِرٍ إِذَا تَوَلَّى ٱلْكِبَاثُ نَعْتَرِفُ

كَأَنَّمَا رَبْعُهُ ٱلْمُلَاصِقُ لِي رَبْعُ غَرِيبٍ مَحَلُّهُ سَرِفُ

„Advenit tempus fructus Arac colligendi et amicus amico suo non adest. Dic igitur Ahmruo sermonem experientia edocti: Quando tempus colligendi praeteriit, nos cognoscimus; quasi eius verna domus mihi contigua esset domus peregrina, cuius locus est neglectus."

Metrum Monsarih est. p. 255.

Vox سَرِف negligens significat. Locus negligens est pro loco neglecto. At vero non est silentio praetermittendum id, quod in codice Berol. quasi manu cuiusdam scribae post versus insertum legitur: موضع وقال الازهرى هو سرف بكسر الراء „Locus, et dixit Alasharius, eum Sarif enuntiandum esse." Vertas igitur, si hanc explicandi rationem non reiicis: „Cuius locus est Sarif." Proverbium significat, quendam ob negotia non evitanda amicos suos non videre.

١٠٩ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ

109. Vertit manus suas.

Virum poenitentem rei praeteritae significat. Legitur in Corano Sur. XVIII, 40; فاصبح يقلب كفيه على ما انفق فيها „Tum mane convertebat manus suas de impensis in eam factis."

١١٠ يَغْلِبْنَ ٱلْكِرَامَ وَيَغْلِبُهُنَّ ٱللِّئَامُ

110. Eae (mulieres) vincunt generosos (viros) et viles (viri) eas vincunt.

Sc. Mulieres viros generosos vincunt, sed ab avaris et vilibus vincuntur.

١١١ يَوْمٌ لَنَا وَيَوْمٌ عَلَيْنَا

111. Dies pro nobis et dies contra nos.

Vicissitudines temporibus esse, ut modo bonum, modo malum homini accidat, proverbium docet. Hoc in calamitatibus solatio esse debet.

١١٢ يُطَيِّنُ عَيْنَ ٱلشَّمْسِ

112. Faciem solis luto oblinit.

Veritatem manifestam celat. Forma verbi secunda, quae a nonnullis lexicographis reiicitur, in codicibus adnotata erat.

١١٣ يَكْفِيكَ مِمَّا لَا تَرَى مَا قَدْ تَرَى

113. Res, quas vides, tibi satis ostendunt res, quas non vides.

Metrum Redjes est. p. 231. Ut exemplo rerum praeteritarum doceamur, proverbium monet.

١١٤ يُسْقِي مِنْ كُلِّ يَدٍ بِكَأْسٍ

114. Ex quavis manu poculo rigat.

Multum mutabilem hominem esse proverbium docet.

١١٥ يُوشِكُ مَنْ أَسْرَعَ أَنْ يَئُوبَ

115. Fieri potest, ut qui festinet, redeat.

Ad metrum Sarih referri potest. p. 246. In valedicendo adhibetur.

١١٦ يُمْسِي عَلَى حَرٍّ وَيُصْبِحُ بَارِدًا

116. Vespera calidus est, mane iam frigidus.

Hemistichium metri Camil est. p. 212. Eum designat, qui summo cum studio rem aggrediens mox lassus fit.

١١٧ يُكَايِلُهُ ٱلشَّرَّ وَيُحَاسِبُهُ

117. Mensuram ei facit mali et illud ei bibendum est.

In codice Pocockiano يحاسبه, computum cum eo init legitur. Par pro pari refert.

١١٨ يُجِرُّ عَلَيْهِ وَيُبْرِدُ

118. Modo calidum contra eum, modo frigidum adfert.

Modo duriter modo leniter in eum agit.

١١٩ يَأْتِيكَ بِٱلْأَخْبَارِ مَنْ لَمْ تُزَوِّدْ

119. Nuntios tibi adfert is, quem commeatu non instruxisti.

Non opus est nuntios interrogare. Haud data opera nuntius tibi adferetur.

١٢٠ ٱلْأَيَّامُ عُوجٌ رَوَاجِعُ

120. Dies curvi, redeuntes sunt.

Tempus s. fortuna modo a te deflectit cursum, modo ad te redit. Verba is profert, de cuius infortunio alii laetantur.

١٢١ ٱلْيَسِيرُ يَجْنِي ٱلْكَثِيرَ

121. Parvum adducit multum.

Res, quae initio parvae sunt, magnae fiunt. Verba

Actsamo ben-Zaifi adscribuntur. Simili ratione dicitur (C. XVIII, 40.) Malo initium parvum. Dixit Ahdius:

شَطَّ وَصْلُ ٱلَّذِى تُرِيدِينَ مِنِّى وَصَغِيرُ ٱلْأُمُورِ يَجْنِى ٱلْكَبِيرَا

„Multum abest, ut ad id, quod a me vis, pervenias, et res parva magnam adducit." Metrum Chafif est. p. 262.

* In Pocockii codice, nec non in Samachscharii opere in proverbio الكبير magnum loco vocis الكثير legitur.

١٢٢ يَدَعُ ٱلْعَيْنَ وَيَطْلُبُ ٱلْأَثَرَ

122. Rem ipsam relinquit et petit vestigium. Conf. Cap. III, 44.

١٢٣ يَا أُمَّهُ ٱثْكَلِيهِ

123. O mater! Eo orbata sis! Ohmari, principis Mohammedanorum verba sunt, quae diris inserviunt.

Forma comparativi.

١٢٤ أَيْقَظُ مِنْ ذِيبٍ

124. Vigilantior lupo.

١٢٥ أَيْبَسُ مِنْ صَخْرٍ

125. Aridior, quam petra.

١٢٦ أيأس من غريق

126. Magis desperabundus, quam aqua submersus.

١٢٧ أيسر من لقمان

127. Alearum ludo magis deditus, quam Lokman. Lokmanus ille antiquissimis temporibus vivens Ahdi filius significatur, qui alearum lusui multum deditus erat, ut ista res in proverbium veniret. Octo autem personae cum eo isti ludo indulgere solebant: Bidh, Homamah, Thofail, Dsokafah, Malic, Faraah, Tsomail, Ahmmar. Qui viri quum ob generositatem suam in proverbii consuetudinem venirent, cum eis generosissimi aleatores comparantur. Dicitur: هم كأيسار لقمان „Ii, ut aleatores Lokmani sunt." Cecinit Tharafahus:

وهم أيسار لقمان إذا أغلت الشتوة أبداء الجزر

„Ii sunt Lohmani aleatores, quando hiems membra mactatorum animalium coquit." Metrum Raml est, p. 237. Sensus versus hic est: Liberalitate Lokmani sociis similes sunt, quando hiemis tempore animalium membra coquuntur.

Proverbia recentiora.

١٢٨ يفنى ما في القدور ويبقى ما في الصدور

128. Perit id, quod in ollis est, sed id quod in animis est, manet.

١٢٩ يحمل التمر الى البصرة

129.* Bazram dactylos portat.

* In codice L. P. B. التمر legitur; in meo autem التمرة; id quod homoioteleuto, quod in recentibus proverbiis saepe observatur, conveniens neque sensui contrarium est. Unum ille dactylum Bazram portat, ubi dactyli frequentes sunt. In eum dicitur, qui homini id, quod ipse possidet, adfert. Conf. C. X, 195.

١٣٠ يدهن من قارورة فارغة

130. Ungit ex ampulla vacua.

De homine dicitur, qui promissis datis non stat.

١٣١ يجعل العظم للحم اداما

131. Ponit os carni obsonium.

De homine dicitur, qui optimam opum partem perdit, ut re nullius pretii potiatur.

١٣٢ يحدثك من الخف الى المقنعة

132. Narrat tibi ab ocrea usque ad calanticam.

Virum rei omnino gnarum esse significat.

١٣٣ يصيد ما بين الكركى الى العندليب

133. Venatur tam gruem quam lusciniam.

Eum significat, qui tam parvum quam magnum dicit.

١٣٤ يستف التراب ولا يخضع لاحد على باب

134. Pulverem edit et ne uni quidem ad portam se humiliat.

In refractarium dicitur, qui summa paupertate pressus aliis se non submittit.

١٣٥ يهب مع كل ريح ويسعى مع كل قوم ويدرج في كل وكر

135. Spirat cum omni vento et currit cum omni gente et incedit in omni nido.

In imbecillem mente dicitur.

١٣٦ يابس الطينة صلب الجبنة

136. Lutum siccum habens, caseum durum habens.

Avarum designat.

١٣٧ يحبل بنظره وينيك بعينيه

137. Praegnantem facit cogitatione sua et futuit oculis suis.

Virum mulieribus deditum designat.

١٣٨ يغسل دما بدم

138. Lavat sanguinem sanguine.

De eo dicitur, qui ab uno sumit et alteri reddit, ita ut aere alieno obstrictus maneat et rem inutilem agat.

١٣٩ ياكل خبزه بلحوم الناس

139. Panem suum edit cum carnibus hominum.

De eo dicitur, qui absentes traducit.

١٤٠ يكذب لذيله على جيبه

140. Mentitur pro lacinia sua contra sinum vestis suae.

Mendacem esse hominem significat.

١٤١ يحول اليأس دون طمعه

141. Desperatio retinet eum, a desiderio suo.

١٤٢ يبني قصرا ويهدم مصرا

142. Aedificat palatium et urbem vastat.

De eo dicitur, cuius mala, quae aliis infert, maiora sunt, quam bona, quae peragit.

١٤٣ ينصح نصيحة السنور للفار والشيطان للانسان

143. Dat consilium felis muri datum et diaboli homini.

١٤٤ يأكل أكل الشيص في بيت اللص

144. Edit modo vafri in domo furis.

١٤٥ يا وجه شيطان

145. O facies diaboli!

Hominem facie deformem esse significat.

١٤٦ يقدم رجلا ويؤخر أخرى

146. Unum pedem protendit, alterum retrahit.

Haesitantem in re dubia proverbium describit.

١٤٧ يجمع ما لا يجمعه أم أبان

147. Coniungit id quod non coniungit mater eius, qui foedissima libidine laborat.

Virum in lenocinio versatissimum esse, proverbium dicit. Fieri quoque potest, ut Omm-Abban nomen lenae sit.

١٤٨ يُدْخِلُ شَعْبَانَ فِي رَمَضَانَ

148. Mensem Schahban in mensem Ramadhan introducit.

In virum, res miscendo conturbantem dicitur.

١٤٩ يَضْرِبُ ٱلْمَاشَ بِالدُّرْمَاشِ

149. Percutit Almaschum per Aldormaschum.

Vocabulum الماش legumen parvum rotundum significat, sed quum voci الدرماش nulla prorsus significatio insit, vocem الماش significatione carere hoc in proverbio puto; ut sensus sit; voces et res haud intelligibiles miscet. In virum enim dicitur, qui tam in dictis quam in factis omnia perturbat.

١٥٠ يَنِيكُ حُمُرَ ٱلْحَاجِّ

150. Futuit asinas Meccam peregrinantis.

Otiosum esse hominem significat.

١٥١ يَضْرِبُ بَيْنَ ٱلشَّاةِ وَٱلْعَلَفِ وَٱلدَّابَّةِ وَٱلشَّعِيرِ

151. Excitat dissensionem inter ovem et pabulum et inter iumentum et hordeum.

١٥٢ يُلْجِمُ ٱلْفَارَ فِي بَيْتِهِ

152. In domo sua glirem fraeno instruit (ne voret).

Amodum avarus est.

١٥٣ . يَكْفِيكَ مِنْ قَضَاءٍ حَقٍّ ٱلْخَلِّ ذَوْقُهُ

153. Gustu verám aceti conditionem cognoscere potes.

Adhibetur proverbium, quum quis rem obiter agit non altius peretrans.

١٥٤ يَشْفِيكَ مِنَ ٱلْحَاسِدِ أَنَّهُ يَغْتَمُّ عِنْدَ سُرُورِكَ

154. Medicinam invidi tibi adfert, quod is ob laetitiam tuam moerore adficitur.

١٥٥ . يَبِسَ بَيْنَهُمُ ٱلثَّرَى

155. Arida est inter eos humida terra.

Inimici facti sunt. Conf. Bertheaui doct. libell. p. 8. text.

١٥٦ يَقُولُ لِلسَّارِقِ ٱسْرِقْ وَلِصَاحِبِ ٱلْمَنْزِلِ ٱحْفَظْ مَتَاعَكَ

156. Dicit furi: Furare! et domino habitaculi: Custodi utensilia tua!

In virum bilinguem dicitur.

١٥٧ يَأْكُلُ ٱلْفِيلَ وَيَغْتَصُّ بِٱلْبَقَّةِ

157. Elephantem edit et per culicem in angustiam redigitur.

In eum dicitur, qui per mendacium in angustiam se redactum esse sentit.

١٥٨ يَقْشِرُ لِي عَصَا ٱلْعَدَاوَةِ

158. Decorticat mihi baculum inimicitiae.

De eo dicitur, qui odium alicui aperte ostendit. Conf. Cap. XXI, 44.

١٥٩ يُظَنُّ بِٱلْمَرْءِ مَا يُظَنُّ بِقَرِينِهِ

159. Talis vir esse putatur, qualis socius eius putatur.

Sic dicunt proverbiali modo: عن المرء لا تسأل وابصر قرينه „Quis vir sit, ne interroges; sed eius socium adspice!" Metrum Thawil est. p. 162.

١٦٠ يغرف من بحر

160. Haurit e mari.

In opulentum dicitur, qui pecuniam multam erogat.

١٦١ يضرط من أست واسعة

161. Pedit e podice amplo.

Falso gloriantem designat.

١٦٢ يحج والناس راجعون

12. Meccam proficiscitur dum homines redeunt

Hominem, qui ab aliis diversam agendi rationem sequitur, proverbium describit.

١٦٣ يتمضمض بذكر الأعراض ويتفكه بها

163. Leviter adficitur mentione facta opum iisque laetatur.

Hic certe de affectu iucundo sermo est.

١٦٤ يخرج الحق من خاصرة الباطل

164. Producit rectum ex hypochondrio falsi.

De eo dicitur, qui verum a falso distinguit.

١٦٥ يا لك من ضرس للخبيثات مخضم

165. Oh! Te dentem molarem! Qui turpia pleno ore edit.

De eo dicitur, qui et verbis et factis multum turpis est et alios multum vituperat.

١٦٦ يَنْبُو ٱلْوَعْظُ عَنْهُ نَبْوَ ٱلسَّيْفِ عَنِ ٱلصَّفَا

166. Retunditur adhortatio ab eo, quemadmodum gladius a petra retunditur.

De eo dicitur, qui adhortationem non admittit.

١٦٧ يَوْمُ ٱلسَّفَرِ نِصْفُ ٱلسَّفَرِ

167. Dies profectionis est dimidium itineris.

Id est: Dies profectionis ob multas in eo occupationes tantam nobis molestiam adfert, quantam dimidium totius itineris.

١٦٨ يَضْرِبُ عَنَّا بِسَيْفَيْنِ

168. Duobus gladiis nos defendit.

In eum dicitur, qui omnibus viribus alium defendit.

١٦٩ يَوْمٌ كَأَيَّامٍ

169. Dies unus aequalis pluribus.

Diem gravem, calamitosum designat.

١٧٠ يَحْسُدُ أَنْ يُفْضَلَ وَيَزْهَدُ أَنْ يُفْضِلَ

170. Invidus est, quod praestantiâ vincitur, et alio praestantes esse dicere abstinet.

١٧١ يَلْطِمُ وَجْهِي وَيَقُولُ لِمَ تَبْكِي

171. Faciem meam colaphis percutit et dicit: Cur fles?

١٧٢. يَرَى ٱلشَّاهِدُ مَا لَا يَرَى ٱلْغَايِبُ

172. Praesens videt id, quod absens non videt.

١٧٣ يعنى بٱلشرّ من جناه

173. Qui malum patravit, eo adfligitur.

Qui peccatum commisit, ob id punitur.

Addenda et corrigenda

C. I. prov. 16. 17. Horum proverbiorum metrum Wafir est. — C. I. prov. 90. Legendum est اعترصت et كاعتراص, nam legitur quoque transpositis litteris: اذا ارتعصت كارتعاص, quemadmodum in Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus reperitur. — C. I. prov. 134. Fortasse melius vertitur: Quemnam virum fumus occidit? —. C. II. 80. Proverbii verba conversa esse dicunt pro: ابدت الرغوة عن الصريح. Proverbio huic plures legendi modi ex gr. صرح المحض عن الزبد C. XIV, 6. تحت الصريح الرغوة C. XIV, 63. وضح الصبح لذى عينين, برح الخفاء, صرح الحق عن محضه, similes sunt. Conf. Scharaf-Ald. et Samachsch. — C. II. 149. In Scharaf-Aldini libro legitur: ابصر بالليل من الوطواط. Sunt, qui vocem ابصر a بصيرة intelligentia derivandam esse putent, ut sensus sit: Noctem melius noscens. — C. III, 57. Loco vocis اتق in Scharaf-Aldini libro احذر legitur. — C. IX, 28. Silentio praetermittendum non est, in Samachscharii opere huiusce proverbii diversam explicandi rationem esse, sic enim legitur: هو المحلق الملك وبنات طمار الدواهي والشدايد يضرب للمتمنى ولمن يجاوز قدره „Is Almohallek rex est. Voces بنات طمار infortunia calamitates designant. Proverbium de optante et de eo, qui finem suum transgreditur, adhibetur. — C. X, 65. Hoc proverbium sic melius verti posse puto: Hominibus satisfacere scopus est, qui non attingitur. — C. XIV, 112. Verba اصبر من الود على الذل, quae vertenda esse putavi: Patientior quam amor in ferendo contemtu, re diligentius perpensa iam verto: Patientior in vilitate quam paxillus, ut vox الود ex الوتد contracta sit. — C. XVIII, 200. Si مُطَّرَحٌ

Moththarah legeretur, proverbii metrum Redjes esset. prov. 206. Si عافيكم legis, proverbii metrum Redjes est. — C. XX, 34. Dicitur quoque: آثر ذى أثير وإثرا ما

أول ذى إثير, أثرة ذى أثير, آثر ذات بديين, آثر ذى أثيرين

أثيرة ذى أثير. Praeter illum, quem adnotavi, Alazmäihi interpretandi modum, Almofadhdhelus dixit, sensum esse: موثرا له „id praeferens" et alius quidam إيثارا على غيره „hoc aliis praeferendo" conf. Schar.-Ald. et lex. meum. — C. XXI, 22. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus proverbium sic legitur: العبير يضرط والمكواة في النار. — C. XXI, 75. In Samachscharii opere sic proverbium legitur: لو قيل للشحم اين تذهب قال اقوم العوج. Auctor adnotavit, proverbium vulgo proprium esse. — C. XXI, 108. Proverbio metrum Redjes est. — C. XXIII, 29. Sic quidem, quemadmodum adnotavimus, in Samachscharii textu, cuius codex multis locis corruptus est, existere videtur; at vero iterum collatis verbis, quae in Meidanii codice invenimus, non dubitamus, quin Ohmarus imperator verbis لكل اناس في جملهم خبر vel, quemadmodum in codice Lugd. legitur, من جملهم, usus sit, quum Ahlbäus ben-Alhaitsum Sadusita tritis vestibus indutus apud ipsum diserte locutus esset. — C. XXIII, 102. In Samachscharii opere duplex proverbium legitur, unum: لمثلها كنت اسقيك الجع alterum: لمثل هذا كنت احسيك الحسا. Sensus non differt. — C. XXIII, 193. In Samachscharii opere جابة legitur. Idem auctor adnotavit, legi quoque يودن a radice ودن, baculo percussit; proverbium autem adhiberi de eo, qui, postquam rem acceperit, iterum postulet. — C. XXIII, 583. Dixit Dhabi Albordjomi:

لِكُلِّ جَدِيدٍ لَذَّةٌ غَيْرَ أَنَّنِي وَجَدْتُ جَدِيدَ ٱلْمَوْتِ غَيْرَ لَذِيذِ

„Omne novum laetitiam procreat; sed novo mortis laetitiam non inveni." Metrum Thawil est p. 163. — C. XXIV, 31. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus

proverbium sic legitur: ان العالم كمثل الحمة يأتيها البعداء ويتركها القرباء „Sensus est: Doctus in patria non honoratur. — C. XXIV, 198. In Samachscharii opere sic adnotatum proverbium: تبين رويدا ما امامة من هند „Bene distingue, quaenam differentia inter Omamam Hindamque sit" dilucidius explicatum est: Quum Ahmruus ben-Hind frustra in regionem Jemamam incursione hostili facta, in gentem Thai, quacum foedus ei esset, irrupisset, ne sine praeda rediret, Ahrikus Thajjita, qui rem perfidiae tribueret, eum vituperavit et Ahmruo minitanti sequentibus versibus respondit:

مَنْ مُبْلِغٌ عَمْرَو بْنَ هِنْدٍ رِسَالَةً إِذَا ٱسْتَحْقَبَتْهَا ٱلْعِيسُ تُنْعَى مِنَ ٱلْبُعْدِ

أَتُوعِدُنِي وَٱلرَّمْلُ بَيْنِي وَبَيْنَهُ تَبَيَّنْ رُوَيْدًا مَا أُمَامَةُ مِنْ هِنْدِ

„Quis Ahmruo ben-Hind nuntium perfert tanto viae spatio, ut, si albi cameli eum in dorso portarent, eorum mors annuntiaretur? Num tu mihi minaris, dum arenae nos separant? Bene distingue, quaenam differentia inter Omamam Hindamque sit." Metrum Thawil est. p. 160. *Matrem suam Omamah praestantiorem esse regis matre Hindâ dicit. Unam rem alterâ praestantiorem esse proverbium significat. — C. XXIV, 329. Samachscharius, qui in proverbio من عال منا, quemadmodum in versu legitur, habet, proverbii causam talem fuisse adnotavit: Ahmruus in gentem Banu-Sahd irruptione facta contra gentem Banu-Kais cum copiis profectus magna praeda captivisque multis potitus erat. Inde usque ad provinciam Jemamah pergens genti Banu-Solaim ad pugnandum paratae occurrit. Quam quum vidisset, ista verba dixit significaturus occasione praedae faciendae oblata utendum esse. — C. XXIV, 384. In Scharaf-Aldini et Samachscharii operibus أدماء legitur, ut verti possit: Et omnes fusci (homines) ex Adamo." Proverbium docet, virum mulieremque amoris vinculo propter originem coniunctos esse.

Errata.

Tom. I.

P. 3 l. 3 leg. Ebn-Alahrabio. P. 14 l. 2 l. Ohmarus ben-Ahbd-Alahsis. P. 25 l. 5. l. العصرط. P. 48 l. 7 l. Alhobabus, tum leg. Alanzarita. P. 97 l. 2 l. vasis. P. 124 l. 7 l. suscipit. P. 129 l. 7 loco vocis omnino lege animo. P. 131 l. 14 l. cocto P. 139. l. 5. l. Mahkili. P. 169 l. 10 l. adligetur. P. 203 l. 1 l. infra. Loco vocis vas lege mercem. P. 223. l. 7 l. Ohdos. P. 259 l. 1 l. أتعب من. P. 280 l. 13 l. سوى, وصعه ut cum praecedentibus sensu coniungatur. P. 281 l. 1 l. vulneravit. l. 13 l. afflictum. P. 344 l. 6 infra l. velis. P. 347 l. 10 infra l. Ohkailus. P. 432 l. 5. Loco verborum: Noctu veni, legas: Contice! P. 480 l. 8 loco vocis Allodjaidjus legas Allodjaimius. P. 508 l. 19 loco vocis فعيل (fahjallon) legas يفعل (jafahllon). P. 558 l. 16 legas (oculus). P. 563 18 l. آرنى. P. 596 l. 2 et 4 loco vocis eleemosyna melius legitur tributum. P. 597 l. 1 pro eleemosyna legas tributum. P. 609 l. 8 Legitur quoque الفصلان حتى القريعى. P. 664 l. 5 infra l. شكمنى.

Tom. II.

P. 6 l 8 Loco 92 l. 86. P. 15 l. 5 infra. Loco 210 l. 214. P. 33 l. 3 l. الطعن. P. 34 l. 4 l. واشباهها. P. 50 l. 8. Loco vocis loco legas ioco. P. 54 l. 7 l. eis incedendum. P. 62 l. 7 infra l. ذو. P. 65 loco 221 l. 225. P. 80 l. 12 loco vocis Ahdhi legas Ahdli. P. 86 l. 11 loco 222 l. 229. P. 87 l. 4 infra. Loco 199 l. 200.

P. 104 Proverbio 72 metrum Sarih est. P. 111 l. 7 l. silentio. P. 139 l. 16 l. الهيثم. P. 147 l. 8 loco 2 l. 9. P. 153 l. 6 infra l. Aucta. P. 156 l. 2 l. Alsijadius. P. 171 l. 1 infra. Loco 197 l. 198. P. 179 l. 7 infra l. duabus. l. 8 l. elegantiam. P. 180 Proverbio 31 metrum Redjes est. P. 197 l. 1. Loco vocis لى legas الى. P. 206 l. 11 l. مثل. P. 208 l. 1 infra l. gentis. P. 220 l. 8 l. enunciandae. P. 231 l. 6 l. الجحاف et in versione adnotationibusque ubique Aldjahhaf. P. 233 l. 1 l. sororem eius. P. 238 l. 4 l. غير. P. 241 l. 8 loco vocis stupidis legas stultis. P. 251 l. 7 infra. Loco 437 l. 441. P. 253 l. 4. Loco 63 l. 64. P. 257 l. 19 l. Ebn-Wakidus. P. 272 l. 14 l. Paene. P. 288 l. 5 infra l. Turpes. P. 301 l. 1 l. alteram. P. 352 l. 16 l. postea. P. 355 l. 9 l. عيلك. P. 363 l. 12 l. يصاحبهم. P. 394 l. 5 l. تزدر. P. 396 l. 4 l. Iudaeus perfectus. P. 420 l. 8 l. Amalekitam. P. 444 l. 5 infra l. longa cilia. P. 458 l. 9 l. الضحى. P. 469 l. 7 l. non ex posterioribus. P. 477 l. 7 l. emaciata l. 8. l. Ad. P. 487. l. 7 l. virorum. P. 499 l. 1. l. جملى. P. 502 l. 3 infra l. هذا. P. 503 l. 14 l. الارض. P. 512 l. 7 l. Reginam. P. 517 l. 7 l. البحر. P. 526 l. 11 l. loci, ubi. P. 527 l. 10 l. لكل. P. 528 l. 12 l. non capit. P. 592 l. 6 l. للحمية. P. 540 l. 8 l. Abu-Djondabo Alhodsalijj. P. 555 l. 3 infra l. assecutus. P. 559 l. 3 l. leporis; quam cremor lactis; quam lorum etc. P. 560 l. 4 l. non noscit. P. 561 l. 1 l. significari. P. 573 l. 6 l. السماء. P. 593 l. 2 l. parva. P. 616 l. 11 l. cum P. 617 l. 7 l. altera. P. 618 l. 3 l. similis. P. 653 l. 1 infra l. باصغريه. P. 656 l. 5 l. quorum. P. 662 l. 9 infra l. وذلك. P. 673 l. 7 infra post sum adde: Ebn-Schububi seu. P. 682 l. 13 post recedit adde: in religione. P. 702 l. 8 l. تخشى. Metrum versus Motawafir est. P. 712 l. 10 l. الخطبان. P. 717 loco vocis اللسان legas السنان. l. 2 infra l. قرحة. P. 729 l. 7 l. احترف. P. 766 l. 7 infra l. distribuitur. P. 813 l. 8 l. أن. P. 819 l. 11 l. ad.

mittit. In proverb, 59 l. reduxisti et adduxeras. P. 861 l. 7 infra l. والأرض. P. 862 l. 4 l. قَدْرِى. P. 870 l. 1 infra l. Nonnullis. P. 877 l. 17. l. dicens. P. 917 l. 20 L. ultima verba l. postrema verba.